ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
1
MERCREDI
1er OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·

ՀԱՅԿԱԶԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·403

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.403

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԱՍՏՈՒԱԾՕՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

Բ.

Սով· Հայաստանի յօդուածագիրը՝ Պրոֆ· Բ· Իսայեան՝ ցաւով դիտել կու– տայ, որ վերջին տարիներուն Հայաս – տանի կարգ մը շրջաններուն մէջ «նկա– տելի կերպ է կրօնական ծիսակատարու– թիւնը – անկէ դուրս, ազգային, բարոյական, տնտեսական եւ այլ զգացումներուն պա– տասխանը»։

Պրոֆեսորը այս երեւոյթին դէմ պայ– քարելու համար կ'առաջարկէ եկեղեցա – կան ծիսակատարութիւններուն հակադրել կիրակնային ժողովներ ու արարողութիւն – ներ, որոնք անաստուածածեան հանգա– մանք կը ներկայացնեն եւ հեշտութեամբ կը յաղթահարեն «հոգեբանական արգե – լապատը, կրօնի նկատմամբ հաւատաց – եալի կանխակալութիւնը»։

Ու ցաւով կ'արձանագրէ, որ կարգ մը տեղեր, ինչպէս Ախուրեան, Կալինինօ, Լենինական, դեռեւս երկչոտութեամբ, յանախ նաեւ « տնայնագործաբար » կը ստարելագործուին, կ'արմատաւորուին եւ գործնականի մէջ կ'օգտագործուին նոր ժողովրդային մշակոյթի, որոշ պիոներական եւ հմտութիւն, այլեւ կշռա– դատ մօտեցում, խոր դիտական հետա – զոտութիւն ու հմնաւորում, կուսակցա– կան հասարակական կազմակերպութիւն – ներու եւ պետական հաստատութիւններու ամէնօրեայ ուշադրութիւն։

Պրոֆեսորը ուրախութեամբ կը յայտնէ թէ որոշած է ստեղծել Հանրապետա –

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՅՑԵՐԸ ՓՐԱՆՔՈՅԻ ԴԷՄ

—o—

Երկուշաբթի իրիկուն Ռեփիւպլիքէն Պաթիէ նոր ցոյց մը տեղի ունեցաւ Ֆրանքոյի դէմ։ Հազարաւոր կարմիր չհոգբրամներ կը ծածկէին փարիզի սա– լայատակները։ Ցոյցը պատկառելի էր եւ տողանցքին գլուխն էին՝ Միթերան, Մառ– շէ, Մէռ, Սեկի, Ռոքար բայց այս ան– գամ ալ միջադէպեր եղան։ Ցոյցին վեր– ջաւորութեան, երբ ցրւումը սկսած էր խառնակիչ տարրեր բախումներ «վըն – տուած» են ոստիկանական ուժերուն հետ, որոնք արտասուաբեր ռումբեր նետած են։ Արդէն 17 երիտասարդներ ձերբա – կալուած էին Շաթաթ գիշեր եւ դատուած ու դատապարտուած երկուշաբթի առաւ ոտեան վրայ բռնուած ըլլալով։

Ներքին նախարար Փոնիաթովսկի յայ– տարարեց առջի օր թէ որքան արդար, բնական եւ ժողովրդավար են ցոյցերը, անընդունելի են որ անոնք յանգին ծանր բռնութեանց եւ եթէ չարունակուին, հարկ կ'ըլլայ վերաքննել ցոյցերու իսկ հարցը։

Հինգշաբթի, Հոկտ· 2ին, ամբողջ Եւ– րոպան հրաւիրուած է ընդհ· չարժումի մը Ֆրանքիզմի դէմ, Համաշխարհային Ընկերակցական Դաշնակցութեան կողմէ։

× Զուիցերիա իր կարգին եւս կանչեց Մաորիտի իր դեսպանը։

կան Մեթոդական կեդրոն, որ «կը սիս– տեմաւորի, ամփոփ եւ համապատասխան յանձնարարականներ կը մշակի սովետա– կան արարողութիւններն աշխատաւորնե– րի դաստիարակութեան գործին ծառա– յեցնելու համար»։

Քրիստոնէութիւնը երկար ատեն Արե– ւելքի եւ Արեւմուտքի մէջ չկարենալով ջնջել հեթանոսական հին կրօնքներու ծէ– սերն ու արարողութիւնները, որոնք դա– րերով արմատ էին ձգեր ժողովուրդներու հոգիին մէջ, պարտաւորուեցաւ կարգ մը տօներու քրիստոնէական պատմուճան հագցնել։

Իր կարգին կրեմլին կը փորձէ քրիստո– նէական տօնակատարութիւնները փոխա – րինել համայնավարականներով, զարկ տալով անաստուածեան քարոզչութեանց՝ աշխատաւորական զանգուածներու մէջ։ Զանոնք դատարկելով մարքս – լե– նինեան աշխարհահայեացքի ոգիով։

Կուսակցութեան 25րդ համագումարի նախօրեակին, Հայաստանի Կոմկուսի «ա– ռաջնահերթ խնդիրն է» անաստուածեան աշխատանքը կազմակերպել արդի պա – հանջներուն համեմատ։ Գաղափարական բովանդակութիւն տալ անաստուածեան քարոզչութեան։ Ձայն զարձնել արդիւ – նաւէտ, մարտական։ Բարձրացնել անոր յարձակողական ընոյթը, «կոնկրէտու – թիւնը եւ նպատակասլացութիւնը», կ'եզ– րակացնէ «դիտական աթէիզմի դիտա – մեթոդական Խորհրդի նախագահ Պրո – ֆեսոր Թ· Իսայեան՝ Սով· Հայաստանի Սեպտ· 17ի թիւին մէջ տպագրած յօդ– ուածը։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

× Մոսկուա միշտ խոհեմ է։ Պարզ է որ չատ չի կրնար զօրավիգ կենալ Պաս– քերու, որոնք անկատարեալներ են, տրուած ըլլալով որ նման «փորձանքներ» իր գլխուն ալ պայթած են (Ուկրայինա, Պալթեան երկիրները) եւ մանաւանդ բար – եացակամութիւն մը ցոյց չէ տուած ա– նոնց հանդէպ։ Մնաց որ եթէ նոյնիսկ դեսպանական ատիճանի չեն հասած Մորհ· Միութեան եւ Սպանիոյ յարաբե– րութիւնները, չատ հեռու ալ չեն։ Մոս– կուայի սպանական պատուիրակութիւնը նոյն վերաբերումին կ'արժանանայ։ Գա– լով առեւտրական փոխանակութեանց բա– ւական զարկ առած են եւ մինչ 1973ին 4 միլիառ փեսեթասի կը հասնէին, 1974ին 8 միլիառը անցած են եւ 1975ի առաջին չորս ամիսները միայն 5 միլիառ փեսեթաս էին։

Միացեալ Նահանգներն ալ միշտ լուռ կը մնան, չեն ուզեր «վտանգել» Սպա – նիոյ իրենց խարխխները։

Չինաստան դեսպանութիւն ունի եւ լաւ յարաբերութիւններ Մաորիտի հետ։

× Ֆրանսայի դեսպանը, որ Փարիզ կը դառնայր, առ այժմ Մաորիտ պիտի չվե– րադառնայ։

Սպանիոյ մէջ ալ ցոյց մը կը կազմա – կերպուի արտասահմանի ցոյցերուն դէմ։

Քանի մը տողով

«ՀԵՐԱԼԴ ԹՐԻՊԻՒՆ» օրաթերթին մէջ (Սեպտ· 30) ամերիկացի լրագրող Փիթըր Օսնոս Հայաստանէն թղթակցութիւն մը ղրկած է Սեւանայ լիճին եւ Արփի–Սեւան ջրատարին մասին։ Յօդուածագիրը ման– րամասն նկարագրած է ջրատարին ծրա– գրին մշակման պատճառները, ինչպէս նաեւ տարիներէ ի վեր կատարուող աշ– խատանքները։ Փիթըր Օսնոս ընդգծելէ ետք, թէ ջրատարին չինութիւնը մեծ դժուարութիւններու կը բախի, ճըշ – դած է որ ջրատարը կրնայ թերեւս բանիլ 1977ի վերջերը եւ չինութեան ընդհանուր ծախքն ալ հարիւր միլիոն տոլարէ ա– ւելի է։

ԱՆԳԱՐԱՁԻՆ կը հաղորդեն որ բախում– ներ տեղի ունեցած են Քիւրտերու եւ Թուրք զինուորներու միջեւ։ Այս միջա– դէպը ամէնէն ծանրը կը նկատուի վեր– ջին քանի տարիներուն։ Վեց Թուրք զին– ուորներ մեռած են ինչպէս նաեւ քիւրտ պետ մը։ Դէպքը տեղի ունեցած է Թուր– լուճա Հաքքարիի լեռնային գաւառները, ուր դաշտի մը համար քննութեան ելած էին Թուրք զինուորականներու խումբ մը դատախազի մը հետ։ Ըստ Թրքական Հիւրրիէթ Հապեր գործակալութեան, զինուորները մտադիր էին նաեւ քիւրտ պետ մը ձերբակալել, որովհետեւ զինուո– րական ծառայութենէն փախուստ տուած էր։ Աճատոլու գործակալութիւնն ալ կ'ըսէ թէ Քիւրտը ապտակած է Թուրք դատախազը եւ ատկէ ծագած է կռիւը։

ՊԼԵՑՐՈՒԹ հասած ատեն եւ օդակայան իջնելէ ուղի վայրկեան առաջ, պայթած է հունգարական դիծերու Տուպոլեւ օդա– նաւ մը իր 60 ճամբորդներով։ Ոչ մէկ վերապրող կայ։

ՓԱՐԻԶի սակարանը ծանր բախումներ տեղի ունեցան անցած Ուրբաթ օր երբ «գիրքի բանուորներ»ու անունով ներս կը խուժէին իրենք գիրենք Փարիզիէն Լիպե– րէի բանուոր հռչակող ցուցարարներ ո– րոնք աւելի բռնութեան արհեստաւորնե– րու կը նմանէին քան լումայափոխի մը։ Ցուցարարները տակնուվրայ կ'ընէին սա– կարանը, ուր այդ ժամուն (1ին) անկա– րելի կը դառնար սակերու ճշդումը։ Ոստիկանապետ եւպաչոնեայ մը գոհ դացին սրտի տագնապի մը։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 25)

ՎԱՎԱ. ՍԱՐԳԻՍԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

Սփիւռքի Հայութեան հետ մշակութա– յին կապի կոմիտէի գահլիճին մէջ բա– ցումը կատարուեցաւ նկարչուհի Վավա Սարգիս–Պաչատուրեանի (Մ· Նահանգ – ներ) ստեղծագործութիւններու ցուցա – հանդէսին։ Ցարդ նկարչուհին Հայաս – տանի մէջ ծանօթ էր իր ամուսինին, ան– ուանի նկարիչ Սարգիս Պաչատուրեանի անունն ու վաստակը ներկայացնելով։

Ցուցահանդէսին մէջ տեղ գտած են մօտ 40 գործեր· նկարչուհին ասոնց միջոցով արտայայտած է քնարերգակ տրամադրու– թիւն, կենսասիրութիւն, բացայայտած է իր երազներուն, ապրումներուն հոգե– թով աշխարհը։ Այցելուներուն ուշադրու– թեան կ'արժանանան գեղանկարչուհիին բնապատկերները, բազմերանգ ծաղիկնե– րով նաթիւրմորթերը, դիմանկարները։

×

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

Ազիզբեկովի, Եղէգնաձորի դիւղերը եւ Արարատի շրջանի լեռնային բնակավայ– րերը այսուհետեւ կրնան դիտել Մոս – կուայի հեռատեսիլի յայտագիրները։ Ար– դարեւ, Ուրծի լերան մօտ, բարձունքի մը վրայ, վերահաղորդիչ կայան մը չինուե– ցաւ, որ հնարաւորութիւն կուտայ կապ– ուելու Մոսկուայի առաջին կայանին։

Ներկայիս Հայաստանի տարածութեան 82 տոկոսը կը ստանայ Մոսկուայի հա– ղորդումները։ Մինչեւ հնգամեակի վերջ անկէ պիտի օգտուին բոլոր բնակավայ – րերը։

×

ՄԵՔԵՆԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Մեքենաշինութիւնը Հայաստանի ար – դիւնաբերութեան ըուն թափով զարգա– ցող ճիւղերէն է։ Հանրապետութեան ըն– հանուր արտադրութեան 22 տոկոսը կը ներկայացնէ։

Հայաստան այժմ կ'արտադրէ Խորհ· Միութեան փոքր ելեկտրաշարժիչներու 24 տոկոսը։ Տարեկան գրեթէ կ'արտադրէ 15·000 մեռաղահատ հաստոց՝ մեծ մա – սամբ բացառիկ ճշդրտութիւն ունեցող տեսակներ։ Հանրապետութիւնը Խորհ· Միութեան մէջ առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ չարժական ելեկտրակայաններու, ջրհաններու, փոփոխական հոսանքի ելեկ– տրաչարժիչներու, դարբնա–մամուլի մե– քենաներու արտադրութեամբ։

Լենինականի մէջ կը բանի քարահա– տումի եւ մշակումի մեքենաներ արտադ– րող Խորհ· Միութեան միակ գործատու– նը։ Այս մեքենաները դիւրութեամբ կը յղկեն մարմարը, երկաթաքարը, կրանի– տը, տուֆը։

ERRATUM. — Dans la lettre du mensuel Arménia (Haratch, 30 Sept. page une) avant dernier paragraphe, il fallait lire « ...Haratch fait partie de notre VIE (et non VOIE).

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ
10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ
(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ)

—o—

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ՝ ՀԱՌԱԲԱՍՏԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՄԷՋ

—o—

Յովհաննէս Որոմնեցիի եւ յատկապէս Գրիգոր Տաթեւացիի ուսումնական հրմտացումի առաջադրանքը՝ Տաթեւի վար - դապետարանէն ծաւալեցաւ նաեւ դէպի այլ չրջաններ, երբ ուսանողական թեւեր Սիւնեաց աշխարհէն դէպի Վասպուրական ու այլ գօտիներ տարածուեցան:

Սարգիս Սորբեցիի եւ Վարդան Հոդոցեցիի նման դէմքեր հետեւողական մնացին ուսումնական այն նոյն ծրագիրին - բուն՝ որոնք կը գործադրուէին առհասարակ Սիւնեաց դպրոցներուն ու մասնաւորաբար Տաթեւի մէջ, ուսման նախնական աստիճանի համար հիմ ունենալով «քառեակ դիտութիւններ»՝ նկարչութիւնը, երաժշտութիւնը, քերականութիւնն ու վայելչագրութիւնը, իսկ իբրեւ մասնագիտական ճիւղեր առանձելով ուսուցչութիւն, երկրաչափութիւն, աստղաբաշխութիւն, մարզակազմութիւն եւ տարբանութիւն:

Բանասէր Լեւոն Ալիշանի «Հայերէն ձեռագիրներու յիշատակարան»ին մէջ պահպանուած է Գրիգոր Գլաձորցիի մէկ վկայութիւնը Սարգիս վարդապետի մասին՝ ուր ան կը յայտնէ թէ կ'ուսանէին «առ ոտս երջանիկ եւ բարեբարոյ, հանդարտ եւ համտավարժ վարդապետի, ամենագով եւ հանճարեղ, գիտնական, իմաստնական եւ արդիւնական մեծաճուռն Սարգիս քահանայապետի» (Երեւանի մատենադարանի թիւ 5435 ձեռագիրը):

Ժամանակակից այլ գրիչ մը կը վկայէ որ Սարգիս վարդապետ «Աթենիշն ու վասպուրականը ուսմամբ եւ գիտութեամբ զարդարէր»:

Ցիշատակարանային այլ ձեռագրի մը վերջաւորութեան՝ մէկտեղուած են Սարգիս Վրդ·ի աշխատասիրութիւններէն ոմանք, «ուսումնասէր աշակերտներու համար» պատրաստուած:

Բոլոր այս վկայագրութիւններէն ինչ - պէս Թովմա Մեծոփեցիի ժամանակագրային արձանագրութիւններէն կը պարզուի՝ որ վիտութեանց եւ արուեստներու ուսման բարձր մակարդակին հետ, նաեւ աղգային առողջ դաստիարակութիւն կը արուէր աշակերտութեան՝ մանաւանդ պէս պինելու համար հայ հոգեւորական նուիրեալը օտարամուտ եւ խորթ ազդեցութիւններու, ունիթոռական թափանցումի վտանգին դէմ:

Երեւանի մատենադարանի թիւ 3881 ձեռագրային արձանագրութեանց յիշատակարանային բաժնին մէջ կ'ակնարկուի «հակառակութիւն»ներու եւ «անկարգութիւն»ներու՝ որոնց թատր եղած է Խառաբասի ղպրոցը, ունիթոռական քարոզիչներու գրգռութեանց հետեւանքով:

Զեռարային այս յիշատակութիւնէն եւ այլ աղբիւրներէ մեկնելով, Աբգար Մովսիսեան իր «Ուրուագծեր հայ դպրոցի եւ մանկավարժութեան» անուն գործին մէջ կը գրէ·

— «Ինչպէս Հայոց մի շարք խոշոր, ազդեցիկ դպրոցներում, այնպէս էլ սյս դպրոցում (այսինքն Խառաբաստի դպրոցին մէջ, Մ·Թ·) կաթոլիկական քարոզիչները ձգտում էին առաջացնել խռովութիւններ եւ դրանով թուլացնել կաթոլիկութեան դէմ Հայերի ընդդիմադիր ուժը: Նրանք ձգտում էին առաջին հերթին թուլացնել Սիւնեաց դպրոցները՝ որոնք համեմատաբար ուժեղ կերպով ծառացել էին կաթոլիկ - ունիթոռների դէմ եւ գաղափարական յամառ կռիւներ էին ծաւալում: Պատահական չէ որ ունիթոռների ուշադրութեան կենտրոնը դարձաւ Գլաձորի համալսարանը եւ նրանից (այսինքն ունիթոռներուն, Մ·Թ·) յաջողուեց գայթակղեցնել աշակերտներից մի քանիսին, որոնք Յովհաննէս Քռնեցու գլխաւորութեամբ սկսեցին քարոզել կաթոլիկութիւն եւ պայքարել Գլաձորի ուսուցչների դէմ» Տե'ս անդ, էջ 211):

Սարգիս Վրդ· Սորբեցիի դէմ Ապրա - կունեաց թէ Խառաբասի ղպրոցներուն մէջ խմորուող «հակառակութիւն»ներն ու «անկարգութիւն»ները նոյն նպատակին կը ձգտէին անտարակոյս եւ կը միտէին յատնիամոլութեան դէմ բարձրացող թումբերը խորտակել: Ինչ որ պատահած էր Գլաձորի մէջ՝ Նչեցիի դէմ, եւ Տաթեւի մէջ՝ Որոմնեցիի ու Տաթեւացիի դէմ, Սուխարի Խառաբասի ղպրոցին մէջ կը պատահէր Սարգիս Վրդ·ի···

Պայքարը այնքան սաստիկ եղած պէտք է ըլլայ որ Սարգիս Վրդ· զգացած է հարկադրանքը Յովհ· Որոմնեցին եւ իր կարգ մը աշակերտները հրաւիրել Ապրակունիս ու խստօրէն պատժել ըմբոստները, — բանտարկելով, գաժանօրէն «ծեծելով», եւ կարգ մը աշակերտներ ալ··· որս դարձընելով «փոանդ»ներուն:

×

«Պատկառելի էաջ վարդապետն Սարգիս», ինչպէս կը կոչէ զինք Թովմա Մեծոփեցի, 19 տարի վարած է վերատեսչութիւնը Խառաբասի ղպրոցին: Իրեն յաջորդած են նախ Վարդան Հոդոցեցի, ապա Գրիգոր Գլաձեցի: Քայքայուած է 14րդ դարու վերջերուն՝ թիւրքմէն ցեղերու արշաւանքներուն հետեւանքով: (1387ի ձմրան, Լենկթիմուրեան յարձակքը ծաւալեցաւ նախ դէպի հիւսիս. Կովկաս, Թուրաստան եւ Ռուսիա, ապա հարաւ՝ Ատրպատական, Պաղեստան, Հնդկաստան, ու վերստին հասաւ — Միջագետքի ճամբով — Ամիդ (Տիգրանակերտ), Մերտին, Երզնկա···, ամենուրեք աւեր ու մահ սփռելով:

Մ. Թ.

ԿԻՊՐՈՍ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

—o—

Կիպրոսի մէջ, վերջերս, դատարուած է «Խաղաղութեան Ուժերու Համաշխարհային Որդրգաժողով»ը, որուն մասնակցած են 34 երկիրներէ քանի միջազգային կազմակերպութիւններ, ի շարս որոնց Որդ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի անդամներ, հրամանատարներ Փորթուկալէ, Պաղեստինցի առաջնորդներ, միջազգային ընկերվարութեան, միջազգային դեմոկրատ - քրիստոնեանութեան ներկայացուցիչներ, պատուիրակութիւն մը պէլճ ընկերային - քրիստոնեաներուն եւ ուրիշներ:

Պելճ պատուիրակութիւնը այցելած է դաղթակայաններ, խօսակցութիւններ ունեցած է քաղաքական պատասխանատու դէմքերու հետ, հանդիպումներ ունեցած է կիպրացի Յոյներու եւ Թուրքերու հետ: Իրենց եղրակացութիւնը յստակ է՝ Հարաւակց Շուկան, եթէ կ'ուզէ պահպանել ժողովրդավար աղգերու համախոհը մը ըլլալու իր հանգամանքը եւ եթէ դէմ է բարբարոսութեան, պէտք է մերժէ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը Եւրոպայի Հասարակապետութեան: Տը Քէյն, պելճ պատուիրակութեան անդամներէն, բացատրած է իրենց տեսակէտները Պելճիոյ ձայնատփիւռէն: Այս վերջինը, սակայն, անհրաժեշտ նկատած է «անուչցնել» Տը Քէյնի կարգ մը հաստատումները՝ Ամերիկայի դիւրազգացութիւնը չվիրաւորելու համար:

Պրիւսէլի «Նոթերը Թան» (Մեր ժամանակը) չարաթաթերթին երիտասարդ եւ արդէն ձեռնհաս աշխատակիցներէն՝ Ամերի Մուրատեան հարցազրոյց մը ունեցած է Տը Քէյնի հետ՝ ներկայացնելու համար այս վերջնոյն միտքերն ու հատատումները չարաթաթերթի ընթերցողներուն:

Տը Քէյնի հաստատումով թրքական պրատումէն առաջ ալ գոյութիւն ունեցած են միջ-համայնքի հարցեր: Սակայն, յաճախ, ատոնք յարուցուած են նոյն - ինքն Թուրքերու կողմէ, ինչպէս օրինակ Թրքական կէրօներու պարագան: Սրգարեւ, Թուրք առաջնորդներու կամքով հաստատուած են ատոնք:

Այս վերջինները տրակոնական միջոցներ ձեռք առած են (տուգանք, բանտարկութիւն եւայլն) որպէսզի Թուրքերը չխտմ չունենան Յոյներու հետ: Ատոնց նպատակն է եղած թրքական գօտիներ ստեղծել եւ պահպանել, որպէսզի աշխարհագրական բաժանում մը միշտ գոյութիւն ունենայ երկու համայնքներու միջեւ: Այս ճամբով անխուսափելի կը դառնայ Անգարայի հին երազին իրականացումը՝ Թուրք ինքնավար Պետութեան մը ստեղծումը Կիպրոսի մէջ:

Այսօր, արդէն, ասիկա իրագործուած է:

Պելճ պատուիրակութեան ներկայացուցիչը ապա անդրադարձած է Մակարիոս Արք·ի դէմ կատարուած պետական հարուածին ցոյց տալով, որ ասիկա ուղղուած չէր Թուրքերու դէմ եւ ոչ ալ փաստօրէն Թուրք մը վիրաւորուած է: Սակայն Անգարա առիթէն օգտուելով «խաղաղացումի բանակ» մը ճամբայ կը հանէ՝ «պաշտպանելու» համար «զոհերը»: Կը ամրակոծէ յունական գօտիները նափալմոմ, օդը կը հանէ հիւանդանոցներ, դպրոցներ, եկեղեցիներ, պանդոկներ...

Աւստրահաեան Ուխտ անդամ թրքական բանակը ցոյց կուտայ իր ուժը: Պետական հարուածին հետեւանքով ոչ մէկ Թուրք վնասուած էր, այսուհանդերձ Անգարայի բանակը յայտարարեց՝ 3000 հոգի սպաննել, 200·000 Յոյներ իրենց տուներէն քշել, 2500 դերի բռնել եւ պանդխտ Թուրքիա տանիլ, որպէսզի անհետանան, վերջապէս յայտարարեց՝ քանդել բարգաւաճ անտեսութիւնը կղզիին:

Պելճ պատուիրակները հանդիպած են Յոյներու, — ինչպէս նաեւ Թուրքերու: Այս վերջինները չատ չեն բաղձար հիւսիս տեղափոխուիլ, միանալ իրենց պատկիցներուն: Կիպրացի Թուրք մը հայրենասիրական զգացումէ չէր տարուեր, երբ կը տեսնէր թէ ամէն դիչեր Թուրք սպայ մը կուգայ իրմէ իր կինը կամ աղջիկը ուզելու: Անշուշտ, 40·000 հոգինոց բանակ մը իր պահանջները ունի, սակայն կացութիւնը չուտով անտանելի դարձաւ: Որով Անգարա որոշեց զինուորներուն ընտանիքները Կիպրոս զրկել: Ատոնք ինքնաբերաբար Թուրք Կիպրացիի հպատակութիւնը ձեռք կը ձգեն:

Կղզին այսօր 234·000 դաղթական կը հաչուէ՝ համախմբուած 14 կայաններու մէջ: Կը նշանակէ, թէ յոյն բնակչութեան 40 տոկոսը, այժմ դաղթական է, իսկ կիպրացի Յոյները պէտք է ապրին երկրին տնտեսութեան 20 տոկոսը միայն ունենալով իրենց ձեռքին տակ: Պատերազմի ժամանակ 3000 Յոյներ — մարտիկ թէ ոչ — դերի բռնուեցան: Ամէն տեղ նոյն միջոցները գործադրուեցան՝ զրաեալ գիւղի մը մէջ Անգարայի բանակը որոշ թիւով Յոյներ, յատկապէս երիտասարդները, փոխադրակառքերով կառատուն մը տեղափոխեց: Երեք-չորս օր հետ ատոնք իրենք դիրենք Թուրքիա կը տան: Քանի մը հոգի ազատ ձգուեցան, իսկ մեծամասնութիւնը՝ 2500 հոգի, դեռ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՐ ՄՈԽԻՐԸ ՁԱՒԶԻ

—o—

Նա, մեր որդին, հիմա, այս վաղահաս գարնանը, կը բոլորէր իր չիսուն տարին. պատկառելի մի տարիք, երբ արդէն եռ է մնում երիտասարդութիւնը, մազերը քունքերից սկսում են մոխրագունել, քթարմատին ուղղաձիգ ծալք է նչմարւում, որ դէմքին տալիս է մի քիչ խոհուն, մի քիչ խոժոռ արտայայտութիւն: Նա երեխաներ կ'ունենար ամենամեծը, առաջնեկը, հաւանաբար արդէն 22 - 23 տարեկան կը լինէր, կարեւոր չէ՝ աղջիկ կը լինէր, թէ՝ տղայ, ամենափոքրը՝ տաս-տասնեակու տարեկան: Մեր բնակարանը վեց, դուցէ եւ եօթը չունէր կը դրաղեցնէր, տան ամենամեծը՝ աւագը, ես կը լինէի, ամենափոքրը՝ մեր տաստասնեակու տարեկան թոռը: Մենք չէինք թողնի, որ նրանք գնան եւ առանձին ապրեն, այդ անջատմանն ու այդ հեռուստութեանը մենք չէինք դիմանայ, ժամանակից չուտ կը ծերանայինք, ժամանակից չուտ կը կորուէինք: Եթէ այդ բոլորը լինէին, ու ամենափոքրը, ու միայն մենք ենք կարողանում այս ընդարձակ դատարկութիւնը լցնել··· պատրանքներով:

Ես համոզուած եմ, որ դժբախտութիւնների ժամանակ մարդիկ աւելի են որոնում իրար, մերձենում է պահանջ, դառնում է հանդոյց: Այդպէս էլ մեզ հետ եղաւ: Այն երջանիկ տարիներին, երբ մեր որդին կար, մենք այնքան էլ չէինք ձգտում մէկս միւսին, դա դուցէ նրանից էր, որ երիտասարդական հոգերը դեռ խլրտում էին մեր մէջ: Երբեմն փոքրիկ, վաղանցուկ վէճեր էին բռնկւում, նոյնիսկ բանը հասնում էր իրար վիրաւորելուն ու կոպտելուն. ասենք՝ պատահում էր, որ դիչերներն ուշ էի տուն գալիս ու այն էլ գլուխս տաքացած, կամ դու չափազանցում էիր դէմքիդ չարն ու չատ էիր կառչում նորաձեւութեանը: Եւ մէկ անգամ էլ չափն անցկացրինք, քիչ էր մնում գործը հասնէր ապահարզանի···

Մենք միմիանց որոնում էինք յատկապէս այն ժամանակ, երբ մեր երեխային ինչ-որ բան էր պատահում: Երբ նա հիւանդացաւ սկզբում կարմրատապով, յետոյ էլ խլամուով, մեզ թուաց, թէ հիմա աշխարհը կը կործանուի. հիւանդանոցի յուզուած, անհրապոյր միջանցքում մենք ամուր գրկել էինք իրար եւ լաց էինք լինում, իսկ բժիշկներն ու բուժքոյրերը ծիծաղում էին մեր մանկամտութեան վրայ: Ինչպիսի՛ դժուարութիւններով, անհարկի կասկածներով, անհարկի տատանումներով մենք կարողացանք մեր որդուն ոտքի կանգնեցնել: Ես նոր էի աւարտել ու աշխատանք էի որոնում, իսկ դու դեռ ուսանողուհի էիր: Մեր ծնողները էին հոգում մեր կարիքները եւ մենք ամօթից քիչ էր մնում մեռնէինք: Ձիշտ՞ եմ, ինչպէ՞ս կարող ես չյիչել, մենք մեզ արդէն հաւունացած զգացինք այն օրը, երեկոյեան, երբ մեր որդին իր ընկերուհուն տուն բերեց ու ասաց·

— Մանօթացէք, Սուսանը եւ ես դասընկերներ ենք:

Մենք, ես եւ դու, միաժամանակ մտածեցինք, որ այդ չաղանակազոյն մազերով ու խաժ, ամօթխած աչքերով աղջիկը լինելու է մեր ապագայ հարսը: Այո՛, մենք միաժամանակ մտածեցինք, այլ կերպ չէր կարող լինել:

Այս երեք տասնեակ տարիների ընթացքում մենք դլուսս երբեմն տեսնում ենք այդ աղջկան. դժբախտաբար թէ բարեբախտաբար, չգիտեմ, նա իր ամուսնու ու երեխայի հետ մեր Թաղումն է ապրում, մեր տան դիմացի փոքրիկ պուրակից այն կողմ, ուղիղ մեր չէնքի դիմաց: Մենք երկուսս էլ միաժամանակ մտածում ենք, որ ճակատագիրն է նրան բերել ու տեղաւորել մեր Թաղամ, որպէսզի մեր յիշողութիւնների մոխիրը չսառչի: Մենք, ես եւ դու, առանց մէկս միւսին ասելու, առանձին - առանձին հարցուփորձ ենք արել նրա հարեւաններին. դեռ բնակարան չունեն, վարձակալ են, ապրում են հարեւանով, տասնեօթ քառակուսի մեթր տարածութիւնը, անկասկած, նրանց համար նեղուածք է: Առաջ, չատ առաջ, մենք նրան մեր պուրակում մենակ էինք տեսնում, նա մեզ բարեւում էր թեթեւակի, ամօթխած, մենք նոյնպէս թեթեւակի գլխով պատասխանում էինք նրա բարեւին, եւ այդ ժամանակ նա մեզ ե՛ւ այնքան մօտ էր թւում, ե՛ւ այնքան հեռու: Իսկ ես եւ դու այդ պահին մտածում էինք միանգամից չատ բաների մասին, այո, միանգամից եւ միաժամանակ: Մտածում էինք կեանքի չգտաւորումների մասին, երջանկութեան, որը երբեմն այնքան առատօրէն է յորդում ու երբեմն էլ այնպէս դաժանորէն չրջանցում, թաքնւում, կարծես պահմտոցի է խաղում, մտածում էինք մօտեցող ծերութեան մասին, որը մեզ համար պէտք է որ ամօթքիչ լինի:

ԱԲԻԿ ԱԽՄԱԳԵԱՆ

(Շար· – 1)

«ՆԱԻԱՍԱՐԴ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Այս տարի եւս «Նաւասարդ» մեծ յաղթութեամբ ներկայացուց հայկական խաղերը միջազգային բեմերու վրայ: Հայց խօսելէ առաջ պարախումբին երեք շաբթուան շրջագայութեան մասին, այս տողերուն, յարմար պիտի ըլլար յետադարձ, համառօտ ակնարկ մը նետել խումբին անցեալին վրայ:

Ինչպէս «Յառաջ» արձագանգ հանդիսած էր իր առենին, «Նաւասարդ» խաղցած է շրջագայութիւն մը կատարած Ֆրանսա եւ Գերմանիա: Զեռք ձգուած յաղթութիւններուն պէտք է վերագրել այն, որ պարախումբը հրաւիրուեցաւ իր ներկայութիւնը բերելու Ֆոլքլորի Անդրլանտեան Դաշնակցութեան տարեկան վեհաժողովին, Լոնտոն, իշխանուհի Մարկարիտի հովանաւորութեան տակ: «Նաւասարդ» հրաւիրուած օտար միակ խումբն էր:

Ըստ ներկայացումներուն իրբեւ վայր՝ Ռայըլ Ալպըրթ Հոլի մէջ, հայ խաղերը արտակարգ խանդավառութիւն առեղծեցին ներկայ՝ 7000 հանդիսականերուն մօտ: Ներկայացումէն ետք անգլիական մամուլը դրուատանքի խօսքեր նուիրեց ընդհանրապէս խումբին, յատկապէս հայկական ժողովրդական պարերուն: Շատերէն յիշատակենք «Տէյլի Թելեկրաֆ»ը (Փետրուար 16), որ նամուխին մը գտնելէ ետք հայկական եւ կովկասեան պարերուն մէջեւ, կ'ընդգծէր, թէ «այնուամենայնիւ Հայերը ինքնատիպ ձեւով կը մեկնաբանեն այդ պարերը՝ տղոց առնական եւ երիտասարդ աղջիկներու վայելչագեղ շարժումներու յատկանիշներով»: Այլ լոն – տնեան թերթի մը՝ «Կարաիէն»ի համար (Փետրուար 16) «երեկոյթին իսկական յայտնութիւնը հայկական պարախումբն էր...»:

Հրաժեշտի երեկոյթին, անգլիական Դաշնակցութեան նախագահը՝ Եան Կրաքիա կը դոնուի: Ծնողքներն ու յոյն իշխանութիւնները լուր չունին անոնցմէ, են պիտեր թէ ողջ են թէ մեռած: Անցարա կը մերժէ ընդունիլ Կարմիր Խաչի պատուիրակները:

«Թուրքերը Կիպրոսի մէջ իսկական բարբարոսներու նման կը չարժին», կը հաստատէ Ոը Քէյն: «Անոնց բարբարոսութիւնը մեղմելու համար Եւրոպա զէնք կը ունի՝ մերժել որեւէ բանակցութիւն Ճնարալի հետ ցարշափ 2500 յոյն զերիներ, որոնք Թուրքիա կը դոնուին, ապա չեն արձակուած», կ'եզրակացնէ զէյ պատուիրակութեան անդամը:

Համ կը յայտարարէր, թէ ամէն տարի իրենց վաստակին մասնակցելու կը հրաւիրեն օտար խումբ մը՝ եււկոսլաւ, սպանական, թրքական... սակայն երկար ատենէ «առիթ չէինք ունեցած նման բազմաւիկ խումբ մը հիւրասիրելու»:

«Նաւասարդ» 1974ի ամառը յաջող շրջագայութիւն մը կատարեց Ֆրանսայի մէջ, մասնաւորաբար մասնակցելով Օլըռոնի փառատօնին, 25 այլ խումբերու կարգին: Այս վերջին եւոյթին առթիւ «Սիւա–Ուէսթ» օրաթերթը (Օգոստոս 3) «Ցաղթանակ մը Հայաստանի համար» խորագիրը կը դործածէր ըսելու համար ապա՝ թէ «Հրաշալի է ինչ որ ժողովուրդ մը կրնայ արտայայտել իր ֆոլքլորին ընդմէջէն. պայմանաւ սակայն, որ լաւ ֆոլքլոր մը ըլլայ...»: Գրութիւնը կ'ապարտէր հետեւեալ հաստատումով՝ — «Միւս խումբերը չէին կրնար հաւասարիլ Հայերուն»:

Այս տարի «Նաւասարդ» բեմ կ'ելլէր Պրիւտէլի մէջ, եւ կրկին կը հրաւիրուէր Սպանիա, ընկերակցութեամբ Պ. Տէյվիճեանի (ձեռնադաշնակ) եւ երգչուհի Այտա Խմիրեանի:

Յաքայի մէջ, Սպանիա, հայկական խումբը պէտք է չափուէր շուրջ 40 այլ խումբերու հետ, ժամանած աշխարհի չորս կողմերէն, 1500 մասնակիցներով: Մ. Նահանդներ, Մորս. Միութիւն, Հունդարիա, Իսրայէլ, Յունաստան, Թուրքիա, Սէյլան, Փերու, Քանատա, Մեքսիքա եւ այլ երկիրներ...

Գոհունակութեամբ պէտք է արձանագրել, որ հայկական խումբը լաւագոյնը նկատուեցաւ թէ՛ խանդավառ բազմութեանց, թէ՛ մամուլին ու հեռատեսիլին եւ թէ մնացեալ խումբերուն կողմէ: «Նաւասարդ» եւոյթ ունեցաւ սպանական հեռատեսիլէն՝ խօսնակին կողմէ արտասանուած դրուատանքի խօսքերով:

Մինչեւիկեալ արձանագրենք, թէ Թուրքերը չզպզրզուեցան ի տես հայ ֆոլքլորի յաղթանակին: Պուլոյ Պաղերքէօյ Հալքեվի խումբին պատասխանատուները «իրենց զարմանքը» յայտնեցին կազմակերպիչ մարմիններուն, որ հայկական խումբ մը կը մասնակցի միջազգային փառոնի մը... քանի Հայաստան Պեռու – Թիւն չէ, զոյութիւն չունի, որով չի կըրնար ներկայ գտնուիլ եւ մասնակցիլ...

Կազմակերպիչները նկատի չառին եւ չարունակեցին հրաւիրել Հայերը՝ ներկայացնելու իրենց ազգային պարերը: Արդիւնքն եղաւ փառաւոր ապտակ մը... Թուրքերու երեսին: Արդարեւ, 4000 հանդիսականները յոտնկայս երկար ծափահարեցին: Ի տես այս յաջողութեան Թուրքեր եկան բացատրելու, բողոքելու Հայերուն, թէ իրենց տարազները, իրենց պարերը... Թրքական են:

«Նաւասարդ»ի տղոց պատասխանը եղաւ՝ արհամարհական ծիծաղ:

Յաքայէ ետք, խումբը մասնակցեցաւ Պայոնի տօնին, 12 երկիրներու չարքին: Ապա՝ Ռոտէզ՝ 18 օտար խումբերու կարգին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻՆ ԱՑՑԸ

Վեց օրով Հայաստան այցելեց Միչիկընի համալսարանի փորձնական բուսաբանութեան հիմնարկութեան տնօրէնը՝ Փրոֆ. Անթըն Լանկ: Փրոֆեսէօրը ծանօթացած է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հիմնարկութիւններու աշխատանքներուն:

Մոսկուա մեկնելէ առաջ Փրոֆ. Լանկ կարճ զրոյց մը ունեցաւ Արմէնփրէսի թղթակցին հետ:

— 1963էն ցայսօր չորս անգամ այցելեցի Հայաստան եւ միշտ ալ լաւ տպաւորութիւններ ստացայ: Իմ կարծիքով եղակի բնոյթ ունին այն աշխատանքները, որոնք կը ձգտին բոյսեր աճեցնել առանց հողի: Այս եղանակը մեծ հետաքրքրու – Թիւն կը առեղծէ աշխարհի այն բոլոր անկիւնները, ուր, ինչպէս Հայաստանի մէջ, քիչ են հողն ու ջուրը, բայց չատ է արեւը:

×

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԿԱՑԱՆ

Գոլիս քաղաքի պեռափնեայ թաղամասին մէկ զաղտրիկ չէնքին մէջ հաստատուած է երկրաշարժի կայան մը: Ինքնաշխատ պերպեայտն սարքերը կ'արձանագրեն տեղի ունեցող չարժերը: Այնուհետեւ հետազօտութեամբ մշակուած տուեալները հեռատիպով կը հաղորդուին Մոսկուա՝ բնագիտութեան հիմնարկութիւնը:

Կայանին սարքերը կ'արձանագրեն չարժին տեղը, տեւողութիւնը, ուժգնութիւնը, չառաւիղները, տեսակը, պատճառները եւայլն:

Վերջին երկու եւոյթները իրբեւ վայր ունեցան Էքս–ան–Փրովանս եւ Լա Սիօ – Թան:

Այս յաջողութիւնները ինքնաբերաբար երեւան չեկան: Արդարեւ, անհրաժեշտ էր, որ «Նաւասարդ» իր հիմնադրութեան Թուականէն (1967) սկսեալ լրջօրէն կազմակերպուէր, իւրացնէր հայկական պարերու ինքնատիպ արուեստն ու Թեքնիքը եւ կամաց – կամաց, աստիճանաբար հրապարակ ելլէր միջազգային բեմերու վրայ: Այդպէս ալ եղաւ, որովհետեւ պատճառ չկար, որ հայկական ժողովրդական պարարուեստը չուքի տակ մնար:

«Նաւասարդ»ի երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները կը գիտակցին, թէ իրենց ժողովուրդին պարարուեստը իսկապէս գեղեցիկ ու ինքնատիպ է:

ՔԱՂՀԱՆ

ԳՆՈՒՆԻԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԳԸ

Ի պատասխան Փրոֆ. Յովսէփ Սվաճեանի «Նամակ խմբագրութեան» («Յառաջ» Սեպտ. 27) Գնունիի նուիրուած երգին վերաբերեալ, ընթերցող մը մեր ուշադրութեան կը յանձնէ թէ այդ երգը հրատարակուած է, ի մէջ այլոց, կարօ Գէորգեանի «Նոր Քնար» երգարանին մէջ (1963, էջ 100): Դաշնաւորած է Գէորգ Կաւաբանց, երգին խորագիրն է՝ Սա – մաթիոյ հերոսները: Կուտանք ամբողջութեամբ.—

Այս դուռը դեռ անառիկ է,
Մխիթարի ժամը վեցին
Կրնայ բացուիլ, հրէշաղէմ
Զար դազանին դառացին:

Յոյսեր, յոյսեր, անվերջ յոյսեր,
Արիւնահոտ երազներ:

Ժամը վեցն էր, օգնող չկար,
Իրենք իրենց ապաւինած,
Դիւցազնի պէս մարտընչեցան,
Մինչեւ որ ոտքը չմնաց:

Յոյսեր, յոյսեր, անվերջ յոյսեր,
Արիւնահոտ երազներ:

Մատնուած բայց անյաղթելի
Արտաշէսն ու Գնունին,
Վերջին պահուն կը յուսային
Թէ կուգայ Անգլիացին:

Յոյսեր, յոյսեր, անվերջ յոյսեր,
Արիւնահոտ երազներ:

Մենք Համիտը բնաւ չենք ճանչնար,
Թէեւ զարնէ վատաբար,
Թէ որ մեռնինք, մեր եռեւէն
Հարիւրներ կան հայ եղբարք:

Յոյսեր, յոյսեր, անվերջ յոյսեր,
Արիւնահոտ երազներ:

Պիտի մեռնինք արիւն թափենք,
Ըսին անոնք քաջաբար,
Բայց պիտի գայ որ օր մըն ալ
Մենք չունենանք սուրբ կապար:

Յոյսեր, յոյսեր, անվերջ յոյսեր,
Արիւնահոտ երազներ:

Ու այն ատեն ազատութեան
Սուրբ ձայնէն ներշնչուած,
Գոչեցին ու որոտացին
Իրենց յոյսը առ Աստուած:

Ո՛վ Արտաշէս, ո՛վ Գնունի,
Ձեր յիշատակն օրհնեալ լիճի:

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ-Ի ՕՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՈՆԹԷ ՔՐԻՍԹՕՑԻՆ ԱԻԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ

Զ.

ՄԻԱՑՆ ԻՆՔԶԻՆՔԻԴ ՎՍՏԱՀԷ

Այո, մոռնալու համար եկայ հոս: Եւթնկին Միջերկրականի եղերքը կ'երեւար մեծ, անոյշ եւ հաւասարակշռուած բնութիւնը եւ կը ջանար մարդիկը մոռնալ, մինչեւ այն օրը որ նորէն պատեղաղի մէջ պիտի նետուիմ ամէն բանի, նոյնիսկ մահուան պատրաստ: Թողունք այս բաները, կ'ըսեմ ձեզի: Դուք ինծի ըսէք, ի՞նչ կ'ուզէք ինձմէ:

— Որովհետեւ ձեզ կը ճանչնամ, Պարոն տը Մոնթէ Քրիսթօ, որովհետեւ հոս մեծ վիշտ մը կայ մխիթարելու, եւ Թէ ուր որ վիշտ մը կայ՝ ապահով եմ Թէ Մոնթէ Քրիսթոյի անունը պիտի լսեմ...

— Լսել է Տիկին տը Մորսերֆ արդէն իմ վրաս խօսած է ձեզի:

— Անշուշտ, եւ ամէնէն առաջ: Ձեր ուր ըլլալը գիտէի. գիտէի որ Իտալիոյ մէջ կ'օգնէիք Իտալացիներուն, որ արդարութեան գործ մը կատարեն. Տիկին տը Մորսերֆ ըսաւ ինծի: Ա՛հ, եթէ Պ. տը Մոնթէ Քրիսթօ հոս ըլլա՛ր: Ես ալ պատասխանեցի.— Գրեցէք եւ կուգայ: Դուք ալ եկաք. ուրեմն կը տեսնէք որ, սիրելի կոմս, չեմ սխալած...

— Լաւ: Գիտէք նաեւ որ մօտէն մասնակցեցայ այն աղէտին, որուն հետեւանքը եղաւ կոմս Ֆերնանի անձնասպանութիւնը. այս մասին ինքզինքս չատ յանդիմանեցի: Չեմ կրնար բացատրութիւն – ներ տալ ձեզի: Բայց խօսքիս պիտի հաւատաք, այնպէս չէ՞, երբ ըսեմ ձեզի Թէ հոս գալով՝ պարտքս կատարած եղայ...

Պօչան խոնարհեցաւ առանց պատասխանելու:

— Ուստի, յառեց Մոնթէ Քրիսթօ, ես ալ գիտեմ Թէ որքան բարեսրտութեամբ ընդունեցաք այն խեղճ մայրը եւ ինչ մեծ ծառայութիւն մատուցիք իրեն՝ այն գումարը իրեն գով ղրկել տալով. դոնէ այս կերպով կրնար խօսակցիլ իր զաւկին վրայ դոր այնքան կը սիրէր...

— Եւ որ արժանի է սիրուելու, յարեց Պօչան աչխուժով: Այս միջոցին բոլոր պաշտօնատուներուն մէջ տիրող խառնակութեան հակառակ, կրցայ ճիշդ տեղեկութիւններ առնել... Պ. Ալպէր տը Մորսերֆ որ հոն ժոլիէթ հարիւրապետ անունով ծանօթ է, իր մեծերուն համբաւն ու սէրը կը վայելէ. գիտէք Թէ իրը պարզ զինուոր մտած էր բանակին մէջ: Քանի մը տարիէն չատ աստիճաններէ անցաւ, կրակի ատեն միչտ առաջին, անձնուէրը եւ նոյնքան ալ համեստ էր...

— Եւ վերջապէս աներեւութացաւ:

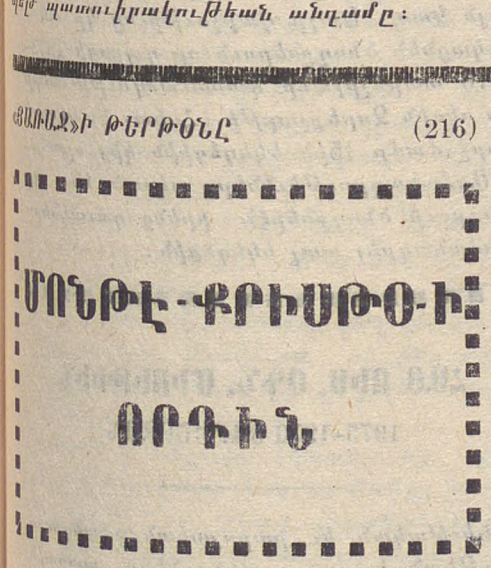
— Այս գործին մէջ անթափանցելի գաղտնիք մը կայ ինչպէս ինծի, նոյնպէս եւ բոլոր այն անձերուն համար որոնք հարցուփորձեցի: Անապատի Արաբները հաղուագիւտ է որ դերի բռնեն. ժոլիէթ հարիւրապետը որ Թշնամիին բազմութեանէն յաղթուած էր, դերիներուն մէջ չգտնուեցաւ: Արդարեւ անհասկնալի է այս բանը:

— Այս անհետացման վերաբերեալ դէպք մը չլսուեցա՞ւ բնաւ:

ԺԻԻԼ ԼԵՐՄԻՆԱ.

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (216)

Նալպանտեան ընտանիքները, Փրոֆ. եւ Տիկին Գառնիկ Ալեքսանեան ընտանիքը ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր՝

ԶԱՊԻԼ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ 93 տարեկանին, իր աղջկան բնակարանը 60 Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շորեքշաբթի, Հոկտ. 1, ժամը 14·15ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սեդա Արսլանկիւլեան եւ աղջիկը, Պ. Վահագն Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Ներսէս Սարաֆեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Կարապետեան եւ զաւակները (Լիոն) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց հօր, մեծ–հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

յիշատակին, այս կիրակի առաւօտ (Հոկտեմբեր 5) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Տէր եւ Տիկին Մհերան Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Լիւսիէն Կավորի, Օր. Սոնա Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Ապա Պարթեւեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց մօր եւ քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին սխուր առթիվ, այս կիրակի (Հոկտ. 5) ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՅԱՒԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պօմոնի վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Ժագլին Թէրզիպաշեանի եւ ընտանեկան պարագաններուն իրենց մօրեղբօր Ցովնան Թօլեանի մահուան առթիւ։

Ցաւակցութիւններ կը յայտնէ նաեւ ընկերուհի Արուսեակ Տէր–Գէորգեանի իր քրոջ՝ Աղաւնի Մարգարեանի (Ամերիկա) մահուան սխուր առթիւ։

ՆՈՒԷՐ

Սէն Սէթիւրնէն լէ զ'Ավինեոնէն այրի Տիկին Եղսա Քիւրքեան իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրէ փոխան Հոգեհանգիստի, կապոյտ Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին։

×

Վենսէնէն Տէր եւ Տիկին Գ. Սողոմոնեան 25 Ֆր. կը նուիրեն Մոնմորանսիի ծերանոցին, 25 Ֆր. ալ «Յառաջ»ի 50ամեակին, իրենց խնամիին՝ Տիկին Նուարդ Պարթեւեանի մահուան քառասունքին տրուր առթիվ (ստանալ «Յառաջ»էն)։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը 250 Ֆր.։

Կապ. Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղ 250 Ֆր.։

ՎԻԼՆ.— Ընկ. Կարապետ Սապունճեան 100 Ֆր.։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Պ. Զիֆթճեան 50 Ֆր.։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Լիւսի Կարապետեան իր ամուսնոյն յիշատակին 100 Ֆր. կը նուիրէ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Արշալոյս Հ. Սարգիսեան իր ամուսնոյն՝ Հրաչ Սարգիսեանի մահուան 21րդ տարելիցին ի յիշատակ 100 Ֆր. կը նուիրէ Հայ Ուսանողներու Օգն. Մարմնին (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի եւ այլ առիթներով.—

Օր. Ա. Արզումանեան իր եղբօր հոգեհանգստեան առթիւ 20, Վերափոխման ոճին առթիւ Տէր եւ Տիկին Նշան Քէհեաեան 10, ողբ. Գառնիկ Քէնտէրեանի քառասունքին առթիւ Տէր եւ Տիկին Մէքեան 50, Օր. Ճինտեանի հոգեհանգստեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան 20, Պ. Գարեգին Օզսարլեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Սիլոյեան եւ Յովսէփ 50 Ֆր., Պ. Մազասեանի քառասունքի հոգեհանգստեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Դաւիթեան Մուրատեան (Լիոն) 50, Տիկին Խաչիկեան 50։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Ողբերու Օգն. Մարմինը խորին շնորհակալութեամբ ստացած է, ձեռամբ Պ. Միսաք Երանեանի, 420 Ֆր. Փարիզի մայր եկեղեցւոյ երգչախումբի երկսեռ անդամներուն կողմէ, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Նուարդ Պարթեւեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ — ՇԱԻԻԼ

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան երկամեայ պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած ըլլալով, բոլոր անդամները ընդհ. ժողովի կրկին կը հրաւիրուին այս Շաբաթ Հոկտ. 4 ժամը 20·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։

Օրակարգ.— Բարոյական եւ նիւթական զեկուցում։ Վարչութեան հրաժարականը եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Այս Բ. նիստին ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի։

ԿՈՒԶՈՒԻ
RECHERCHONS

Entrepreneurs pour robes
Téléphoner : 933-90-54

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամեւ ոչ–անդամ բոլոր Սեբաստացիները։ Օրա – կարգ՝ վարչութեան հրաժարում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն, հին եւ նոր վարչութեան հաշուետուութիւն, ընդհա – նուր անդամներու ներկայութեամբ։ Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահին մէջ, Կիրակի Հոկտ. 5 ժամը 3ին։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, առանց բանաւոր պատճառի։ Օրակարգի վրայ նաեւ՝ զանազան հարցերու լուծում, տեղի ունեցած տարակարծութիւններու չուրջ։

COURS DE DANSES

ARMÉNIENNES
CLASSIQUE - JAZZ

Organisés
par M. Edouard BOLIKIAN
à la Maison des Jeunes et de la Culture Sportive des Chartreux
4, Rue de la Conception, Marseille 4
Tél. 49-49-10

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Սողոմոն Թէքէեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 3, ժամը 20·30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս Շաբաթ, Հոկտ. 4, ժամը 18ին։ Կարեւոր օրակարգ, Մշակոյթի Տունը։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 3) իրիկուն ժամը 9ին։ Մշակոյթի Տունը։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, Հոկտ. 4, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (Հոկտեմբեր 4) իրիկուն ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Հոկտ. 26, Կիրակի կէսօրէ՝ հաք թէաթր Միւնիսիփալ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտ. 19ին ժամը 15ին։

Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՍԻՆ–ԼՈՒ

Սէն–Լուի եկեղեցւոյ Օժանդակ Տիկնանց Միութեան հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին Շորեքշաբթի Հոկտ. մէկին։ Այժմէն դիմել արձանագրութեանց համար։ Դասընթացքները պիտի տրուին Շորեքշաբթի օրերը ժամը 14էն 16 ուսուցչութեամբ հոգեւոր հովիւ Շահան Քհնյ. Տէտէեանի։

ՍԷՆԹ'ԱՆԹՈՒԱՆ

Մարսէյլ – Սէնթ'Անթուանի Ս. Թագէոս եկեղեցւոյ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած հայերէն դասընթացքները կը վերսկսին Հոկտ. 1, Շորեքշաբթի օրուընէ սկսեալ, ուսուցչութեամբ թաղի հոգեւոր հովիւ Վաչէ Վրդ. Իշխատիոսեանի։

Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն Շորեքշաբթի օրերը, առաւօտեան ժամը 9էն 12, կէսօրէ ետք ժամը 2էն 4 եկեղեցւոյ Խորհրդարանին մէջ։

Թաղականութեան Կրթ. Յանձնախումբը թախանձագին կը խնդրէ թաղի բոլոր ծնողքներէն, որ իրենց փոքրիկները ճամբեն անխտիր, ամէն Շորեքշաբթի որոշեալ ժամերուն։

Դասագիրքերը եւ տետրակները ձրի կը տրամադրուին։

ԻՍԻ

Կապ. Խաչի Իսիի դպրոցը կը վերբացուի Շորեքշաբթի առաւօտ Հոկտ. 1։ Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի դպրոցը կը վերսկսի Հոկտ. մէկին, Շորեքշաբթի օրը ժամը 14ին Շաբաթ նոյն ժամերուն Հայ Մշակոյթի Տան սովորական վայրը։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Ի գիտութիւն իրենց զաւակներուն հայեցի դաստիարակութեան բծախնդիր ծնողքներուն, կը հաղորդուի որ Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 5ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին։

Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՑԻ Ս. Ցակոբ

Եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն Կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն որ դպրոցի 1975–1976 տարեշրջանի դասաւանդութիւնները կը սկսին Շորեքշաբթի (Հոկտ. 1) կէսօրէ վերջ ժամը 15ին եկեղեցիին կից սրահը։

Արձանագրութիւնները սկսած են։ Կը խնդրուի ծնողքներէն իրենց զաւակները արձանագրել առ եկեղեցին։

Jeunes Arméniens
et Arméniennes

La Maison Arménienne de la Jeunesse et de la Culture de Marseille, recherche :
1) Un animateur culturel et artistique,
2) Un responsable qualifié pour restauration.

Ecrire avec c. v. à Maison de la Culture Arm. 12-14, Rue St. Bazile
13001 Marseille

×

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը փնտռէ՝

Ա.) Մշակութային եւ գեղարուեստական անիմաթէօր մը,

Բ) Ճաշարանի համար ձեռնհաս պատասխանատու մը։

Դիմել Մշակոյթի Տան հասցէին։

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès
tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԱՅ ՈՒՍ. ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
1975–1976 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Նիւթական եւ բարոյական օժանդակութեան կարօտ ուսանողները պարտին իրենց դիմումները ընել Միութեան վարչութեան Հոկտ. 11ին ժամը 16–17, ի ձեռին ունենալով հարցարանները իրենց պատասխաններով։ Հարցարան կարելի է ունենալ Հայ Ուս. Տան քարտուղարութենէն՝

57, Bd. Jourdan, Paris (14e)

եւ կամ Միութեան կեդրոնատեղիէն՝

15, Rue de Cléry, Paris (2e)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
2
JEUDI
2 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզա	Տար· 170 փր·	Հատը	1 փ· 20
Արտասահման	Տար· 200 փր·	Վեցամսեայ	90 փր·

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·404

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.404

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՇՏ ՅՈՅՑԵՐ ՖՐԱՆՔՈՑԻ ԴԷՄ

—o—

Մինչ եւրոպա կը պատրաստուէր Հինգշաբթի Հոկտ· 2ը հակաֆրանքիստ բո – ղոքի օրուան մը վերածել, Զորեքշաբթի որ Սպանացիք Մատրիտի մէջ կը համախմբուէին, ցոյց տալու համար արտասահմանի, որ իրենք զօրավիզ են Ֆրանքոյի : Պարզ է եւ բնական Սպանացիներուն հաղթեցուիլը, քանի ցոյցերու ծաւալը առաւելապէս ծառայեց ամրապնդելու ժողովուրդի մը միասնականութիւնը իր դիակալին չուրջ, անոր իշխանութեան գլուխ գալուն 39րդ տարեդարձին առթիւ : Սպանացին օտարին նախատինքը չընդունիր ու անհանդուրժելի կը գտնէ օտար միջամտութիւնը իր ներքին գործերուն :

Արտասահմանի մէջ սակայն վրդովումը միայն նոյն առատութեամբ կ'արտայայտուի եւ եթէ չմոռնալու համար Թուրքերն ալ (որոնց մարդասիրակա՞ն ղգացում – ներուն ամէն մարդ ծանօթ է եւ որոնք մէկ հոգիի քիթ չարիւնեցին իսկ կիպրոսի մէջ...) մէջտեղ ելած են եւ որոշած են Անգարայի սպանական դեսպան – նատան աղբերը չժողվել ութ օր եւ նոյնքան ատեն ալ ջուրէ եւ լոյսէ զրկել դեսպանատունը :

Մոսկուա, յապաղումով, սկսած է չարժիլ ի տես եւրոպական ծաւալուն չարժումներուն : Իզվեստիա եւ Պրաւդա «Աօթ գահիճներուն» խորագրով կ'անդրադառնան զնդակահարումներուն, մինչ ցոյցեր տեղի կ'ունենան գործատուներու մէջ, Մոսկուա, Կիեւ, Լենինգրատ եւ Թիֆլիսի հաստատութեանց, դպրոցնե – րուն եւ հետազօտութեանց հիմնարկնե – րուն մէջ : Հակազդեցութեանց այս յա – պաղումը, ըստ Մոնտի թղթակցին, կը բացատրուի անով որ Մոսկուա գիտէ զանգնել «իսկական յեղափոխականները պարզ ահաբեկիչներէն», ինչպէս ըսուած է արեմտեան դիւանագէտի մը Մոսկուայի նախարարութենէն, բայց ի վերջոյ եւրոպական քաղաքնի երկիրներու եւ համաշխարհ կուսակցութեանց բողոքներու ծաւալը ստիպեց Մոսկուան, որ ինք ալ ձայնակցի, թէեւ մամուլը չի յիշեր անզամ զոհերու անունները :

Շահեկան է անշուշտ նկատել որ ոչ ոք իրար կ'անցնի երբ Պարսից Շահը, չաթի չանցնելը որ մարդ զնդակահարել չսայ (դեռ երկու հոգի անցեալ շաբթու) բայց ոչ ոք դեսպանը եւս կը կանչէ եւ դեռ ինչ քաղաքական բանտարկեալները կը տապալին մութ խցիկներու խորը Զիլի, Ուրուկուէյ, Պարակասան, Արժանթին, Պրազիլ թէ կուլակները, բայց աշխարհ կը դիտէ· Ամերսթի Ինթերնէյշընըլն ալ երբեմն երբեմն յուշիչ տեղեկագրեր լոյս կ'ընծայէ ու յետոյ ամէն մարդ Հելսինքի կ'ներթայ եւ բաժակաճառերու չուրջ հա – մաձայնագրեր կը ստորագրէ···:

× Սպանիա այլեւս կը մերժէ փարիզ զրկել Փրատոյի Թանգարանէն 63 պատ – ուաններ (Վելասքէզ, Ռիպերա, Էլ Կռեքօ եւայլն) որոնք պիտի ցուցադրուէին Հոկտեմբեր 8էն սկսեալ Փըթի Փալէ ուր պիտի բացուէր «Ոսկէ դարու սպանական նկարչութիւնը» ցուցահանդէսը :

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 25)

ԴԱՆԻՈՑ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՅՑԸ

Դանիոյ Խորհրդարանի պատուիրակութիւնը Սեպտեմբեր 23ին Երեւան ժամանած է, ընկերակցութեամբ Դանիոյ Մոսկուայի դեսպանին :

Պատուիրակութեան անդամները յաջորդ օրը այցելած են Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան, որուն անունով բարի գալուստի խօսքը արտասանած է Յովհ· Բաղդասարեան :

Պատուիրակութեան անդամները այցելած են ելեկտրա–մեքենաշինութեան գործատունը, մայրաքաղաքին տեսարժան վայրերը՝ ընկերակցութեամբ ճարտարապետ Ջ· Թորոսեանի, ինչպէս նաեւ Արտաշատի չրջանը՝ ծանօթանալու համար պիւղատնտեսութեան արտադրութեան :

×

« ՏԵՐՄԻՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ »Ի ՆՈՐ ԿԱԶՄՆ ՈՒ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

« Տերմինաբանական կոմիտէ »ի նոր կազմը բաղկացած է հետեւեալ անձերէ· — նախագահ՝ Յովհաննէս Բաղդասարեան, նախագահի տեղակալ՝ Գէորգ Զահուկեան, որ անօրէնն է Գիտութիւններու Ակադեմիայի լեզուի հիմնարկութեան, քարտուղար՝ Յովհաննէս Բարսեղեան, Երեւանի պետական համալսարանի Հայոց լեզուի ամպիոնի վարիչ· միւս անդամներն են՝ Գէորգ Աբգարեան, Աշոտ Աբրահամեան, Սերգէյ Աբրահամեան, Եդուարդ Աղայեան, Աշոտ Ալանեան, Սպարտակ Բաղդասարեան, Վահագն Դաւթեան, Սուրէն Երեմեան, Արտաւազդ Խաչիկեան, Լորիս Կրոյեան, Սեմիոն Հախումեան, Սաղաթէլ Յարութիւնեան, Ա– բարատ Ղարիբեան, Գուրգէն Սեւակ եւ ուրիշներ :

Կոմիտէի կանոնագրութեան մէջ ճըշ – դուած է, թէ անոր պարտականութիւնն է կանոնաւորել լեզուաչինական եւ տարա – զանական աշխատանքները, որպէսզի հարստանայ ժամանակակից հայ գրական լեզուն : Հայերէնի քերականական եւ լեզուական օրէնքներուն եւ սկզբունքներուն համաձայն քննել հայերէնի տարազանութեան, ուղղագրութեան եւ կէտադրութեան վերաբերեալ վիճելի հարցերը, եւ համապատասխան որոշումներ տալ : Այդ որոշումները պարտադիր են Հանրապե – տութեան բոլոր պետական մարմիններ – րուն, նախարարութիւններուն, ուսում – նական եւ գիտական հաստատութիւննե – րուն, ստեղծագործական միութիւննե – րուն, թերթերուն եւ ամսագիրներուն, հրատարակչական մարմիններուն, հեռա – տեսիլի եւ ձայնասփիւռի համար :

×

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵԹԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 3ին, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհուրդի նիստին մէջ պիտի քննարկուին հետեւեալ հարցերը՝

1) Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 1976ի պետական պիւտճէի մասին :

2) Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 1976ի տնտեսական զարգացման պետական ծրագրի մասին :

3) Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 1976ի պետական պիւտճէի եւ տնտեսական զարգացման պետական ծրագրի կատարման մասին :

×

ՌՈՒՍ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՀԱՄԱՐ

« Նաուկա » («գիտութիւն») հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է «Հայ ժողովուրդի զուարճալի եւ խրատական պատմութիւնները» հատորը : Կը բո – վանդակէ ժողովրդական առակներ (թարգմանութիւնը՝ Ակադ· Յ· Օրբելիի), Հայկական առակներ (թրգմ.՝ Ե· Մելիքով), մանրավէպեր Ղարաբաղի կատա – կախօս Պըլբուլի մասին, մանրավէպեր Զարչի Զաւէնի, Նիկոլ Պետրոսիչի եւ Կալոյենց Սալոյի մասին, մանրավէպեր Հոբոսի մասին, տարբեր մանրավէպեր, փոքրիկ, զուարճալի մանրավէպեր բա – ժիններէ, որոնց թարգմանութիւնը կատարած է բանահաւաք Գրիգոր Կարա – պետեան :

Գիրքին տպաքանակն է 50·000 :

×

ԻՆՆԱՄԵԱՑ ԵՐԳԱՀԱՆԻՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Երեւանի երաժշտասէրներն ու քննա – դատները հաճոյքով ունկնդրեցին Ախա Մինասեանի դաշնակի նոր ստեղծագոր – ծութիւնը : Ա· Մինասեան ինք տարե – կան է :

— Աղջիկը բացառիկ տաղանդ ունի, յայտարարեց «Արմէնփրէս»ի թղթակի – ցին երգահան Գեղունի Զքչեան : Ինծի այնպէս կը թուի, որ ան ապագային մեծ երաժիշտ կը դառնայ :

Ախա չորս տարեկան էր, երբ յօրինեց իր առաջին գործը : Երեւանցի դպրոցա – կանը այժմ հեղինակ է քանի մը երգերու, պարերու եւ սոնաթինի :

×

ՀԻՒՐԵՐ ՖՐԱՆՍԱՑԷ

Խորհ· Միութեան արտաքին Առեւտուրի նախարարութեան հրաւէրով Խորհ· Միութիւն կը գտնուի Ֆրանսական «Թոմսըն–Պրանտ» մեծ ընկերութեան պատուիրա – կութիւնը :

Պատուիրակութեան անդամները՝ դըր – խաւորութեամբ ընկերութեան նախագահ Փօլ Ռիշարի եւ փոխ–նախագահներ Ֆի – լիփ Ժիսքար տ'Էսթէնի ու Քուվէնի, երեք օրով Հայաստան այցելեցին :

Հիւրերը ծանօթացան Հանրապետու – թեան կեանքին, այցելեցին թանգարան – ներ, ցուցահանդէսներ, դիտեցին հին հայկական ճարտարապետական յուշար – ձանները :

×

ՈՍԿԵՀԱՆՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԸ

Սեւանի աւազանի վարդենիս աւանին մօտ կ'ուրուագծուի նոր քաղաքին դի – մագիծը : Աւանը, ուր բնակութիւն պի – տի հաստատեն Զօղի ոսկեհանքի հազա – րաւոր բանուորները իրենց ընտանիքնե – րով, պիտի ունենայ բազմայարկ շէնքեր : Արդէն կ'օգտագործուին միջնակարգ ըղըբոցն ու մանկապարտէզը, պանդոկը եւ ճաշը հազար տեղ ունեցող մարզադաշտը :

Քաղաքին մօտէն պիտի անցնի երկա – թուղին : Աւելի Սեւանի ափը պիտի եզե – րէ՝ երկու հազար մեթր բարձրութեան վրայ :

×

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 29)

ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Հայաստանի Գրողներու Միութեան ա – ւանդական դարձած «Մեր գրական հինգ – շաբթին» կոչուած երեկոյթը նուիրուե – ցաւ Վախթանգ Անանեանի՝ գրագէտին ծննդեան 70ամեակին առթիւ :

Հայաստանի Գրողներու Միութեան վարչութեան քարտուղար Լեւոն Մկրտչեան, բանասիրական գիտութիւններու տոքթոր Սուրէն Աղաբաբեան, բանաս – տեղծներ Սարմէն, Համօ Սահեան եւ ու – րիշներ իրենց ելոյթներուն մէջ ընդգծե – ցին այն անգնահատելի ծառայութիւնը, որ մատուցած է Անանեան հայկական մանկագրութեան : Գրագէտը գործօն մաս – նակցութիւն բերած է նոյնպէս մանուկ սերունդի գեղագիտական դաստիարակու – թեան գործին :

Գրողներու Տան սրահին մէջ բացուե – ցաւ Վախթանգ Անանեանի ստեղծագոր – ծութիւններուն նուիրուած ցուցահան – դէսը· ասիկա գրագէտին գրեթէ յիսուն տարիներու գրական վաստակին ցուցա – դրութիւնն է :

×

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Եգիպտահայ Գեղարուեստասիրաց Մի – ութիւնը մրցում մը կազմակերպած էր հայկական վարժարաններու աշակերտ – ներուն համար : Աշակերտներուն չարադ – րութեան նիւթ տրուած էր՝ «Հայրենիքը իմ պատկերացումովս» : Բացի խրախուսա – կան մրցանակներէ, լաւագոյն չարադրու – թիւններու հեղինակները Հայաստան այ – ցելելու հնարաւորութիւն կ'ունենային :

Եօթը մրցանակիրներ տասը օր անցու – ցին Հայաստանի մէջ : Այցելեցին Գառնի– Գեղարդ, Երեւանի թանգարանները եւ արուեստի օջախները, Սեւան, Սարդա – րապատ : Էջմիածնի մէջ ընդունուեցան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ :

Անջնջելի տպաւորութիւններով եգիպ – տահայ դպրոցականները մեկնեցան Երե – ւանէն :

×

ԼԵՀ ՆԿԱՐՉՈՒՀԻՒՆ ԱՋՔԵՐՈՎ

Հայաստանի բնութեան գեղատեսիլ ան – կիւնները, անոր հին ճարտարապետական յուշարձանները պատկերացուած են լեհ նկարչուհի Էլիզա Ստոկովսկայի նկարնե – րուն մէջ : Վերջերս այդ նկարներուն ցու – ցահանդէսին բացումը կատարուեցաւ :

×

ԾԱՓԵՐ՝ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ

Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ հաւաքուած երաժշտասէրները, որոնք հոն հաւաքուած էին լսելու համար «Թաթուլ Ալթունեան» հայկական ժողովրդական երգ ու պարի խումբին նոր յայտագիրը, ծափերով դիմաւորեցին Արամ Խաչատուրեանը : Երգահանը, իբրեւ անդամ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի, ե – րեւան կը գտնուէր մասնակցելու համար Ակադեմիայի իւ պատիւ կազմակերպուած հանդիսութեան, որու ընթացքին Ակա – դեմիային յանձնուեցաւ «Ժողովուրդներու բարեկամութեան» շքանշանը :

Ի պատիւ երգահանին խումբը ներկա – յացուց Սուրերու պարը՝ Գայեանէ բե – մապարին :

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔԸ

—— o ——

Հայոց լեզուով գրուած թուաբանու – թեան տպագիր առաջին գիրքը՝ « Ա ր – հետ համարողութեան » վերնագրով, լոյս տեսած է Մարսէյլ, 1673ին: Գիրքին հիմնական նպատակին եւ բովանդակու – թեան մասին յառաջաբանին մէջ գրուած է հետեւեալը. « Տեսնելով մեր ազգին պահանջ վաճառականներու կարիքը, հաշուողական արուեստը ջմանալու պատճառով, լաւ համարեցինք այս գիր – քը թարգմանել մեր լեզուով, որպէսզի ասով սորվողները կարողանան հեշտ կերպով իրենց գործով պարապիլ, առանց մասնաւոր դիգերումներու: Որովհետեւ ա – սիկա կը սորվեցնէ ամբողջ եւ կոտորակ թիւերու կիրարկումները չատ պարզ օրի – նակներով, երից կանոնները, ընկերու – թեան կանոնները, զանազան տեսակի փո – ղերու յանձնումը, տարբեր ապրանքնե – րու առ ու ծախքը. ուրիշ բաներ ալ կը մանրամասնէ աս: Մանաւանդ որ աշ – խարհաբարով է չարադրուած՝ ծոյլերու եւ բամբասողներու պատրուակները վեր – ցնելու համար, որոնք եթէ սիրով եւ ու – շադրութեամբ անգամ մը կարդան այս, հաշուողական արուեստի բոլոր դժուա – րութիւնները կը յաղթահարեն»:

Թուաբանութեան այս գիրքը բաղկա – ցած է երկու մասէ, որոնցմէ առաջինը, որ ունի 79 էջ, կը բաղկանայ հինգ գլուխէ, իսկ երկրորդը՝ երեք: Ցառկանչա – կան է, որ ամբողջ գիրքին մէջ օգտա – գործուած են մեր այժմու թուանշաննե – րը: Հեղինակը առաջին գլուխին մէջ ման – րամասն բացատրելով տասնորդական գը – րութեան սկզբունքները, գործածած է «գիրօ» տարազը: Երկրորդ գլուխին մէջ՝ «Այն մասին, թէ ինչ է ամբողջ թիւի բարդեալը» վերնագիրին տակ գրած է. «Բարդեալն այն է, որ չոկ–չոկ գրած թի – ւերը մէկտեղ ժողվել կը սորվեցնէ»: Գումարումի այս սահմանումը այն օրե – րուն համար զարմանալի չէր, քանի որ «գումարում» բառը ձեւականօրէն փոխա – րինուած էր «ժողվել» բառով:

Համանման սահմանումներու կարելի է հանդիպիլ ժէ.–ԺԸ. դարերու օտար եւ հայերէն թուաբանութեան ծանօթ բոլոր դասագիրքերու մէջ: Երրորդ գլուխին մէջ՝ «Այն մասին, թէ ինչ է ամբողջ թի – ւի հանելը» վերնագիրով, հետեւեալը գրուած է. «Հանելն այն է, որ փոքր թիւ մը մեծ թիւէ կամ հաւասար թիւ մը հա – ւասար թիւէ դուրս հանել կը սորվեցնէ»:

Հետաքրքրական են չորրորդ եւ հինգե – րորդ գլուխները, ուր «Այն մասին, թէ ինչ է ամբողջ թիւի բազմացնելը» բաժ – նին մէջ, հեղինակը գրած է. « Բազմա – ցնելն այն է, որ մէկ թիւ մէկ ուրիշ թիւի չափովն աւելցնել կը սորվեցնէ »: Եւ նախքան գործողութիւններու կատարու – մին անցնիլը, ներկայացուած է մեզի ծանօթ, սովորական բազմապատկումի ազիւսակը եւ շարք մը օրինակներով հան – դամանօրէն բացատրուած է թիւերուն բազմապատկումը այնպէս, ինչպէս կը կատարուի ներկայիս (տուգումը կա – տարուած է ինը եւ եօթը թիւերու եւ բա – ժանումի մէջոցով): Իսկ ամբողջ թիւե – րու բաժանումին մասին ըսուած է հե – տեւեալը. «Բաժանելն այն է, որ թիւ մը մէկ ուրիշ թիւի մը չափովը կտրատել կը սորվեցնէ»:

Երկրորդ մասին առաջին գլուխը ունի «Այն մասին, թէ ինչ է կտրատած թիւը» վերնագիրը, որ հետեւեալ բացատրու – թեամբ սկսած է. «Կտրտուած թիւը ամ – բողջ թիւին կտորն է...»: Այնուհետեւ, յաջորդաբար չարադրուած են թուաբա – նական չորս գործողութիւնները՝ անուա – նական կոտորակային թիւերու նկատ – մամբ: Բաժանումի գործողութենէն ա – ռաջ, ըստ այնմ տեղեկութիւններ տըր – ուած են չափերու եւ կշիռքներու մասին: Ուշադրաւ են նաեւ դիրքին երկրորդ մասին վերջին երկու գլուխները, որոնք նուիրուած են թուաբանական զանազան խնդիրներու լուծումին: Հոն բացատրը – ուած են պարզ ու բարդ, երից կանոն – ները, որոնք կիրարկուած են տարբեր տեսակ խնդիրներ լուծելու ժամանակ (ասոնց կարեւոր մասը կը վերաբերի տո – կոսներուն):

Թուաբանութեան վերոյիշեալ դիրքը

ԿԱՐՕՏ ՀԱՑՐԵՆԻ ՀՈԳԻՆ...

Մօտ յիսուն տարիներու կարօտը սըր – տիս՝ ճամբայ կ'ելլեմ դէպի հայրենիք· հարազատները կորսնցուցած եմ վաթսուն տարիներ առաջ, եւ հիմա կ'ուզեմ իմ հա – րազատներուս արիւնը կրող չինարար բա – զուկներուն պատուղը ըմբոշխնել՝ տեսնել վերածնած հայրենիքս:

Օրը Շաբաթ է: Պուրժէյի օդակայանէն խումբ մը ազգակիցներով կ'ելանք դէպի Մոսկուա, հոնկէ Երեւան երթալու համար:

Կիրակի կէսօրէ ետք կը ժամանենք Ա – նի պանդոկը, որ հինգ տարիներու պատ – մութիւն ունի միայն, փառաւոր պանդոկ մըն է: Մեզմէ առաջ եկեր են Հայեր աշ – խարհի չորս կողմերէն՝ զոյգ Ամերիկա – ներէ, Քանատայէ, Լիբանանէ եւ այլ հեռաւոր երկիրներէ: Եկեր են դիմա – խառնուելու սիրելիներու հետ, եկեր են իրենց տարիներու կարօտը առնելու, եկեր են լինձի պէս Հայու կարօտով...

Օդը զեղեցիկ է եւ պայծառ· հեռուն, Արագած միւս ափին կ'երեւան մեր վեհա – փառ Մասիսները, մեծին գլուխը միշտ ձիւնածածկ· անոնք, կարծես, սահմանին միւս կողմէն անհուն կարօտով կը սպա – սեն այն երանելի օրուան, երբ պիտի կարենան Արագածի գագաթներուն հետ նոյն երկրին «քաղաքացիները» դառնալ, ինչպէս անցեալին:

Յաջորդ օրը կ'ուղղուինք դէպի էջմիա – ծին՝ Հայոց դարաւոր հաւատքին օջա – խը: Մասնաւոր ժամադրութեամբ մը Ա – մենայն Հայոց կաթողիկոսը կ'ընդունի մեզ Վեհարանը: Բարի գալուստի խօս – քերէն ետք հարցումներու պատասխանե – լով կ'ըսէ· «Այո, տարուէ տարի եկեղե – ցիներ այցելողներու թիւը կ'աւելնայ· մեր մայրաքաղաքը ներկայիս ունի 850 հազար բնակիչ, սակայն ունի միայն ե – րեք եկեղեցի՝ Ս· Աստուածածնին, Ս· Սարգիս եւ Ս· Յովհաննէս, Անուշա ասոնք անբաւարար են»: Վազգէն Ա· կի – չատակի բացիկները կը բաժնէ ներկանե – րուն եւ կ'օրհնէ: Կը բաժնուինք գոհ սիրտով:

Օրըկիրակի է եւ Աչվերաց է: Տօ – նական օր մը ուրեմն: Առաւօտ կանուխ ուղղափառ համբաներէ անցնելով կը մտնենք Ս· Յովհաննէս եկեղեցւոյ բակը, ուր արդէն մատաղ ընող հաւատացեալ – ներ հաւաքուած են: Կը մտնենք եկեղե – ցի, որ լեցուած է հաւատացեալներու մեծ բազմութեամբ, եւ լ՛ինչ երկիւղածու – թեամբ անոնք կ'աղօթեն Հայոյն Աստու – ծուն: Երեք քահանաներ Աղաւաստանի արարողութիւնը կը կատարեն: Հոգեպա – րար է պահը, երբ մանաւանդ կը տես – նենք, թէ հաւատացեալները ինչպէս պըտ – ղունց մը խունկ կը դնեն բուրվառներու մէջ:

Հոնկէ կ'ուղղուինք Խոր Վիրապ՝ կարե – լի մօտ 90 քիլոմեթր ճամբայ: Դարեր առաջ Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչը նետեր են Վիրապը, իր հաւատքին համար: Գեղանպատր նկուղ մըն է, ուրկէ խունկի անուշահոտ բուրմունքը կը տարածուի չորս դին· անդին փոսի մը մէջ հաշիւը չկայ ողջակիզուած ոչխարներուն եւ ա – քաղաղներուն՝ Հայոյն Ջերմեռանդու – թեան լրբեւ ապացոյց:

Ինչ հեռուն, անուշ խորանի նմանող վայրի մը առջեւ վիւղացի քահանայ մը կարդով. չարուած նորածիններ կը մկըր – տէ, անոնց կնքահայրերուն ուղղելով դասական հարցումը՝ լ՛ինչ կ'ուզէ երա – խան: Հառաչ ձայնով կը լսուին պատաս – խանները՝ հաւատք, յոյս, սէր եւ մկըր – տութիւն: Բազմութիւնը այնքան մեծ է, Ջերմեռանդութիւնը այնքան խոր, որ կարծես վերակենդանացած էր Մշոյ Սուրբ Կարապետի ուխտագնացութիւնը, մեր հայրենի աշխարհին մէջ:

Ինչ անդին կ'երեւի Արագած քիչ մը խելօգցած: Միւս ափին մեր դարաւոր թշնամին է բազմած: Ներկաներէն մէկը ցուցամատով ցոյց կուտայ փշաթելերը ըսելով· «Հոն սահմանն է, անկէ անդին հողը մերը չէ, բայց մերն է, օր մը ա – նիկա, կրկին մերը պիտի ըլլայ»:

Յաջորդ օրը Երեւանէն 40 քիլոմեթր հեռու գտնուող Ուջան գիւղը կ'երթանք: Գիւղ մը, որուն բնակիչները 95 տոկո – սով Սասունցիներ են: Հեռուէն կը նըշ – մարենք ազգային մեծանուն հերոսին՝ Անդրանիկի կիսանդրին, ջուրի աւազանի մը կողքին զետեղուած: 80ամեայ Սա – սունցի մը կը պատմէ՝ մեր հետաքրքրու – թեան գոհացում տալու համար.

— Գիտե՞ս, հայ տղայ, այս արձանը մեր հերոսին արձանն է՝ զուրկան ըլլիմ անոր զօրութեան, մեր լեռներուն մէջ ահ ու սարսափ տարածած էր:

— Հայրիկ, կ'ըսեմ, ի՞նչպէս կ'ըլլայ, որ այս արձանը կանգնեցուցեր են:

— Է՛հ, մենք գիւղացիներս կանգնեցու – ցինք՝ մեր մէջ փող հաւաքելով:

Հեռուէն բարձրահասակ Հայուհի մը կը մօտենայ եւ կ'ըսէ· «Արէք ներս, էս էլ Հայու օջախ է»: Եւ մեզի, հայ նահապե – տական տան մը ազնիւ տօնօրութեամբ, լաւաշով պանիր, մածուն, անմահական դեղձ ու խաղող կը հրամցնէ, ապա աչ – քերը կը սկսին տամկտալ, եւ կը պատմէ թէ ինքը չառաւիղներէն է հայ ապստա – պրական պայքարի հերոսներէն մէկուն (կուսակ անունը), որ դեռ կ'ապրի հայ – րենիքէ հեռու... Ա՛հ, ո՛հ, սրտին խոր – քէն հառաչանքն է, որ կը փրթի... ան – հուն կարօ՛տ, կարօ՛տ անցեալի յիշատակ – ներու...

Վերադարձի ճամբուն վրայ կը հան – դիպինք Օշական եւ «Հայր Մեր» մը կը մրմնջենք Սուրբ Մեսրոպի գերեզմանին վրայ:

Յաջորդ օրը կ'այցելենք Սեւան՝ կա – պոյտ է ջուրը, ինչպէս երկինքը: Խա – տուր ենք, քանի օդը պայծառ է: կ'ուղ – ղուինք դէպի Ծաղկաձոր, ապա Դիլիջան· հոն վայրի մը մէջ մարզիկ կը վերանո – րոգեն վանք մը, կիսափուլ: Վերադար – ձին Սեւանը աղմկարար տղու տեսք առեր էր՝ սաստիկ ցուրտ կ'ընէր: կ'այ – ցելենք Առաքելոց վանքը, ապա ճամբայ կ'ելլենք դէպի Երեւան:

Հայրենիքի մէջ ունինք սքանչելի երե – ւոյթ մը, որ ուղն ու ծուծով Հայ է: Երկրին մէջ կան անշուշտ դժուա – րութիւններ, սակայն, ասոնք անցողակի են, մնայունը միայն ու միայն հայրենի հողն է, որուն պէտք է կառչինք բոլորս ալ, քանի անիկա միակ ապաւէնն է մեր ներկային եւ վաղուան մեր յոյսերուն ու երազներուն:

... Կարօտը սրտիս կը վերադառնամ Լիոն, կրկին լծուելու համար առօրեայ զբաղումներու, բայց հիմա արդէն նոր աւիւնով, վերանորոգուած հաւատքով իմ ժողովուրդիս փայլուն ապագային հան – դէպ:

Կ· ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

—— o ——

Բարեկամութիւնը մարդոց համար կեն – սական հարց մըն է: Առանց մտերմու – թեան ապրիլ կը նշանակէ առանց օդի ապրիլ: Կեանքը տանելի դարձնելու հա – մար անհրաժեշտ է ունենալ ճշմարիտ եւ անկեղծ բարեկամ մը: Ճշմարիտ բարե – կամութեան բնորոշումը կատարելէ առաջ թուենք այն կարգ մը պարագաները, ո – րոնք չատ կը չփոթուին անկեղծ բա – րեկամութեան հետ: Իրաւ բարեկամու – թիւնը թանկագին գոհար մըն է եւ ինչ – պէս արժէքաւոր գոհարները, անոր ալ կեղծերը չատ են: Քանի մը բարեւով եւ ժպիտով, քանի մը պատահական կարճ ու տաքուկ խօսքերով անկեղծ բարեկա – մութիւն չի ստեղծուիր:

Բարեացակամութիւնը բարեկամութիւն չէ· մարդ կրնայ անծանօթ ցեղերու բա – րիք կամենալ, բայց այդ չի նշանակեր, թէ բարեկամ է անոնց· արդարեւ, առանց դեղձ ու խաղող կը հրամցնէ, ապա աչ – քերը կը սկսին տամկտալ, եւ կը պատմէ թէ ինքը չառաւիղներէն է հայ ապստա – պրական պայքարի հերոսներէն մէկուն (կուսակ անունը), որ դեռ կ'ապրի հայ – րենիքէ հեռու... Ա՛հ, ո՛հ, սրտին խոր – քէն հառաչանքն է, որ կը փրթի... ան – հուն կարօ՛տ, կարօ՛տ անցեալի յիշատակ – ներու...

Վերադարձի ճամբուն վրայ կը հան – դիպինք Օշական եւ «Հայր Մեր» մը կը մրմնջենք Սուրբ Մեսրոպի գերեզմանին վրայ:

Յաջորդ օրը կ'այցելենք Սեւան՝ կա – պոյտ է ջուրը, ինչպէս երկինքը: Խա – տուր ենք, քանի օդը պայծառ է: կ'ուղ – ղուինք դէպի Ծաղկաձոր, ապա Դիլիջան· հոն վայրի մը մէջ մարզիկ կը վերանո – րոգեն վանք մը, կիսափուլ: Վերադար – ձին Սեւանը աղմկարար տղու տեսք առեր էր՝ սաստիկ ցուրտ կ'ընէր: կ'այ – ցելենք Առաքելոց վանքը, ապա ճամբայ կ'ելլենք դէպի Երեւան:

Հայրենիքի մէջ ունինք սքանչելի երե – ւոյթ մը, որ ուղն ու ծուծով Հայ է: Երկրին մէջ կան անշուշտ դժուա – րութիւններ, սակայն, ասոնք անցողակի են, մնայունը միայն ու միայն հայրենի հողն է, որուն պէտք է կառչինք բոլորս ալ, քանի անիկա միակ ապաւէնն է մեր ներկային եւ վաղուան մեր յոյսերուն ու երազներուն:

... Կարօտը սրտիս կը վերադառնամ Լիոն, կրկին լծուելու համար առօրեայ զբաղումներու, բայց հիմա արդէն նոր աւիւնով, վերանորոգուած հաւատքով իմ ժողովուրդիս փայլուն ապագային հան – դէպ:

Կ· ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՐ ՄՈՒԽԻՐԸ ՁՍԱՒԶԻ

—— o ——

Գիտեմ, դու չես հարցնի՝ ինչո՞ւ ա – մոքիչ, քանզի դու էլ գիտես, որ մեր ապրած բերկրանքներն ու դառնութիւն – ները, երջանկութիւններն ու տագնապ – ները արդէն կը սկսեն թուալ անիրա – կան, ինչպէս հին, հին երազ, իսկ հին երազները, ինչպիսի էլ լինեն, ե՛ւ մտերիմ են, ե՛ւ թեթեւ, ե՛ւ ամոքիչ:

Ցեսոյ արդէն մենք նրան մենակ չէինք տեսնում, նրան ընկերակցում էր բարե – ձեւ, բարձրահասակ մի երիտասարդ: Մեր որդին բարձրահասակ չէր... Նրանք թե – ւանցուկ ճեմում էին ծառուղում կամ նստում էին կանաչ ներկուած նստարա – նին, իսկ մենք յիշում էինք այն երեկոն, երբ առաջին անգամ զգացինք մեր հասու – նութիւնը:

Մի որոշ ժամանակ յետոյ, նրանք պու – րակ էին գալիս մանկասայլակով. Մի որոշ ժամանակ յետոյ էլ արդէն առանց սայլակի: Նրանց առաջներն սկսել էր քայլել, թփերից տերեւներ էր պոկում, ծառուղու կաւախառն աւազից բլրակներ

(Շար· 2)

ՄՈՏԵՆԻ ՖԻԼՄՈՓՈՒՂ

ՊԱՏՎԱԿ

ՄՈՏԵՆԻ-ՖԻԼՄՈՓՈՒՂ

Ք. ԵՐԵՎԱՆ, ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Ք.

ԲԱՑԻԿՈՐԵՆ ՊԱՏՎԱՆՇԱՆ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄ Է ՄՈՏԵՆԻ ՖԻԼՄՈՓՈՒՂ

— Ախեհեր, դուն չես ես դիտի։ Ես մեր փեսան եմ կոպ ու կոպ ի պատիվ մեր փեսացուին։ Ինչ ուզես ինձմե խնդրե, ամենքն ալ կրնամ ընել։ Ես ալ ուզեցի ինչ որ կրնամ ընել։

— Ես ալ ուզեցի ինչ որ կրնամ ընել։

— Ինչ ուզես ինձմե խնդրե, ամենքն ալ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Ալֆորվիլի վարչութիւնը խորին ցաւակցութիւններ կը յայտէ ա-րի Տիկին Արուսեակ Փափազեանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Յովհաննէս Փափազեանի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

ԹԱՒՈՒՇ Տիկին Արշալոյս Գոչունեան իր ամուսնոյն մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ 50 ֆր· կը նուիրէ Կապ· Խաչի Պելֆոնթէնի կայանին (ստանալ «Ցա-ռաջ»էն) եւ 50 «Ցառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէրինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը վանդան առիթներով հետեւեալ նուէրները ստացած է·— Ուստեան ընտանիք, իրենց մօր յիշատակին 500 ֆր·, Տէր-Սահակեան եղբայրները իրենց հօր յիշատակին 200: Պր· Օննիկ Ճիվէլէկեան 100: Պարսկահայ բարեպաշտ մը 100, Տիկին Սիլարփի Դ· Թովմասեան իր ամուսնոյն մահուան Բ· տարելիցին առթիւ 250: Տիկին Ազնիւ Տէր-Սահակեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Էպրուհի Դաւիթեան (Քաշան) 20, Տէր եւ Տիկ· Զաւէն Պամամճեան 100, այրի Տիկին Ազգանոյշ 50, Տէր եւ Տիկին Յովհ· Տէր-Սահակեան 50: Տիրամայր Սիրվարդ Աւագեանի մահուան քառասունքին առթիւ Տիկին Աննա Մուրատեան 20 ֆր·:

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Ի գիտութիւն իրենց զաւակներուն հայեցի դաստիարակութեան բծախնդիր ծնողքներուն, կը հաղորդուի որ Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի ղպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ· 5ին, կիրակի առաւօտ ժամը 9ին:

Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՄԱՐՍԷԼ – ՊՈՒԼ· ՕՏՏՈՑԻ Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Մորհուրդը եւ տեղւոյն Կապ· Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն որ ղպրոցի 1975-1976 տարեշրջանի դասաւանդութիւնները կը սկսին Չորեքշաբթի (Հոկտ· 1) կէսօրէ վերջ ժամը 15ին եկեղեցիին կից սրահը:

Արձանագրութիւնները սկսած են: Կը խնդրուի ծնողքներէն իրենց զաւակները արձանագրել առ եկեղեցին:

ՍԷՆ-ԺԵՐՈՄ

Սէն Ժեռոմի Ս· Սահակ – Ս· Մեսրոպ եկեղեցւոյ հայկական ղպրոցը կը բացուի Հոկտեմբեր 8ին: Դասաւանդութիւնները Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէն վերջերը, ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան):

Կը խնդրուի ծնողքներէն, որ արձանագրէն իրենց զաւակները Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջերը ու կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ Մորհրդարանը: Արձանագրութիւնները ձրի են:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ
Կապոյտ Խաչի Շրջ· Վարչութեան
Դասախօս՝ Կ· Մեհէնեան

Դասընթացքը կը սկսի Հոկտեմբեր 3ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21:

Պաշոյի հայերէն լեզուի քննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, հայ գրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան:

Արձանագրութեան համար դիմել Ուրբաթ իրիկուններ 7–9 Լիսէ Քոնտորսէ:

COURS DE LANGUE ARMENIENNE
AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 3 Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée les Vendredis de 19 à 21 heures.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ զպրոց գացող երկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ: Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած: Շատ լաւ ամսավճար: Ապատ է կիրակի օրերը:

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34

Իրիկունը՝ 872–75–45:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ անդամեւ ոչ-անդամ բոլոր Սեբաստացիները: Օրա-կարգ՝ վարչութեան հրաժարում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն, հին եւ նոր վարչութեան հաշուետուութիւն, ընդհանուր անդամներու ներկայութեամբ: Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահին մէջ, կիրակի Հոկտ· 5 ժամը 3ին: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, առանց բանաւոր պատճառի: Օրակարգի վրայ նաեւ՝ զանազան հարցերու լուծում, տեղի ունեցած տարակարծութիւններու շուրջ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ· 9 ժամը 15ին, Ազգ· Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԻՍԻԻ ԵՐԳԱՀԱՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐԸ կը սկսին երկուշաբթի Հոկտեմբեր 6ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Իսիի եկեղեցւոյ մէջ:

GALERIE LA BELLE GABRIELLE
3, Rue Norvins — Paris (18e)

SHART

PEINTURES RECENTES

OCTOBRE 1975

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Mécaniciennes et ouvrières (atelier et à domicile) pour confection dames.
Se présenter :
MAURICE - CONFECTION
72, Rue des Moines — Paris (17e)

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

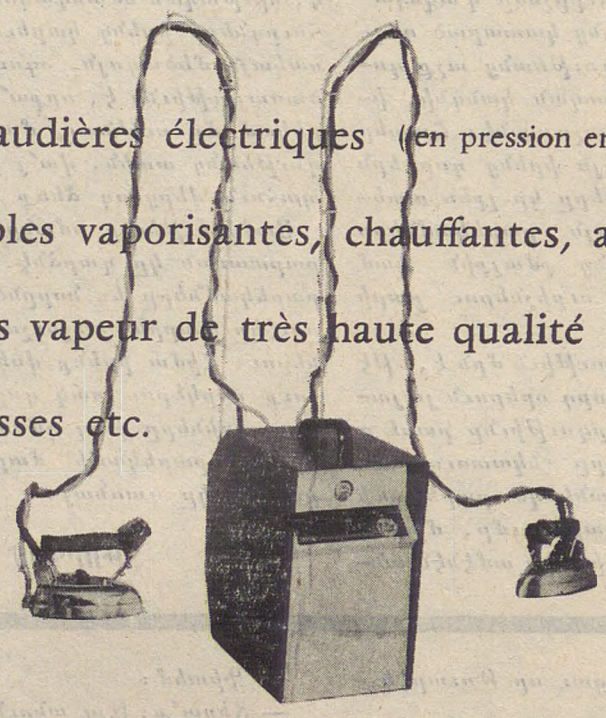
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ — ՇԱԻԻԼ

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան երկամեայ պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած ըլլալով, բոլոր անդամները ընդհ· ժողովի կրկին կը հրաւիրուին այս Շաբաթ Հոկտ· 4 ժամը 20·30ին, ղպրոցի սրահին մէջ:

Օրակարգ·— Բարոյական եւ նիւթական դեկուցում: Վարչութեան հրաժարականը եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Այս Բ· նիստին ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի:

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL
Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

ՀԱՅ ՈՒՍ. ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

1975–1976 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Նիւթական եւ բարոյական օժանդակութեան կարօտ ուսանողները պարտին իրենց դիմումները ընել Միութեանս վարչութեան Հոկտ· 11ին ժամը 16–17, ի ձեռին ունենալով հարցարանները իրենց պատասխաններով: Հարցարան կարելի է ունենալ Հայ Ուս· Տան քարտուղարութենէն՝

57, Bd. Jourdan, Paris (14e)

Եւ կամ Միութեան կեդրոնատեղիէն՝

15, Rue de Cléry, Paris (2e)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան կալայի երեկոյթը Ուրբաթ Հոկտ· 31ին
La Chesnaie du Roy — Bois de Vincennes
Կը մասնակցին Ռոզի Արմէն եւ Հաճերի Թաշան: Սեղանները կախաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկ· Արշալոյս Սարգիսեանի 899–09–66:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

×

Վալանսի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ «Լոթօ»ի ձեռնարկը Դեկտ· 12ին Փալէ տէ Ֆուտպոլ մէջ:

×

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տոնածառի հանդէսը

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 13ԻՆ

×

Կապ· Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Նոյ· 15ին, Շառպոնիէռ:

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 3, ժամը 20·30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր խումբի ժողովը այս Շաբաթ, Հոկտ· 4, ժամը 18ին: Կարեւոր օրակարգ, Մշակոյթի Տունը:

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Բաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ· 3) իրիկուն ժամը 9ին: Մշակոյթի Տունը:

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, Հոկտ· 4, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՒՈՒՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ·— Հ· Ց· Դ· «Վարդան» ենթկ· ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (Հոկտեմբեր 4) իրիկուն ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱԻԻԼ·— Հ· Ց· Դ· Արշութեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին:

ՎԻԻՆ·— Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի ընդհ· ժողովը Հոկտ· ժամը 21ին Գ· Իփէկեան սրահը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Ս· Մօրիսի իր ընկերները, Ուրբաթ Հոկտ· 3, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԻՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Հոկտ· 26, կիրակի կէսօրէ հետ Թէաթր Միւնիսիփալ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտ· 19ին ժամը 15ին:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

ՍԵՒՐԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹՕՐԵԱՅ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ

Կը սկսին Հոկտ· 8ին: Կը հրաւիրուին հայ ծնողքները իրենց զաւակները ղրկել մէկօրեայ այս վարժարանը՝ հայեցի դաստիարակութիւն առնելու համար:

Վարժարանը ունի հանրակառքի սպասարկութիւն, հեռաբնակ աշակերտներու տեղափոխութեան դիւրութիւն ընծայելու նպատակով:

Վարժարանը ընթացիկ տարեշրջանին պիտի կիրարկէ նաեւ ուսուցման լսողա – տեսողական մեթոդը, օժանդակութեամբ Մխիթարեան Հայրերու:

Enseignement audio-visuel avec le concours des pères Mekhitaristes.

Հոկտ· 8ին, դասընթացքի առաջին օրը հանրակառքերը կ'անցնին անցեալ տարեշրջանի ընթացիկ ճամբային, հիւսիսային արուարձանի հանրակառքը կ'անցնի Անիէռէն, Մեթրօ փերէր, Փոն տը Քլիւնեանքուր եւ Սեբ, իսկ հարաւային արուարձանի հանրակառքը՝ Փալէզոյէն Անթոնի, Քլամառ եւ Իսի լէ Մուլինօ

Անհրաժեշտ տեղեկութիւններու համար դիմել հեռ· 793–09–47 ժամը 9–12 եւ 15–19 կամ 027–18–28:

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
3
VENDREDI
3 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·405

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.405

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Պատրիարքի Ցուշագրին առթիւ)

—o—

Ա·

Ուրիշ որակում կարելի չէ տալ այն արտառոց ու ապօրէն խոտութեանց, որոնց կ'ենթարկուին Պոլսոյ հայկական վարժարանները Թուրք Կրթական Նախարարութեան կողմէ՝ 1974–75ի դպրոցական վերամուտէն ի վեր։

Թրքացման քաղաքականութիւն։

Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ տարի, ուսումնական տարեշրջանի բացման առաջին օրէն իսկ, Պոլսոյ Կրթական տեսչութիւնը խստիւ կը հրահանգէր հայկական դպրոցներու տնօրէններուն ո՛չ մէկ հայ դպրոցներու ընդունիլ՝ առանց իր կողմէ պատրաստ գրաւոր արտօնութեան։

Այս տարօրինակ եւ աննախընթաց հրահանգը իրաւամբ տեղի տուած էր մեծ իրարանցումի հայ ազգային շրջանակներու մէջ։ Սրբազան Պատրիարքը բողոքեց։ Նշած կարգադրութիւնը բացէ ի բաց հակառակ էր 1923 Յուլիս 24ի Լօզանի դաշնագրին տրամադրութեանց։

Լօզանի մէջ բոլորովին ուրացուեր էին հայկական իրաւունքները։ Ո՛չ ուիլսըն – նախ սահմաններ, ո՛չ իսկ «ազգային օճախ» թրքական գերիշխանութեան տակ։ «Հայաստան» եւ «հայ» բառերու յիշատակութիւնն իսկ ջացուեր էր «փոքրիկ դաշնակցին», որ ի զուր զոհեր էր իր ձկուկէս միլիոն զաւակները։ Ու Թուրքիոյ հայերը խառնուեցան «փոխբարեացակամութիւն» բառով որակուած հաւաքական նուիթեան մէջ, որուն մաս կը կազմէին Թրքական Հանրապետութեան մէջ ապրող ոչ-Թուրք ազգերը, ինչպէս՝ Ցոյներէնը, Հրեաները, Ասորի–Քաղդէացիները, եայլն։

Արդ, Լօզանի դաշնագրին 38էն 45, 8 յօդուածները կատարեալ ազատութիւն կը նորհեն փոքրամասնութեանց՝ կրօնական – եկեղեցական եւ կրթական – մշակութային մարզերու մէջ։ Նոյնպէս կ'ապահովեն անոնց ազգային աւանդութեանց ու բարքերուն պահպանումը, նաեւ հայնական – վարչական ներքին գործերու յանձնումը, եւայլն, առանց սեղմումներու։

Դժբախտաբար, դաշնագիրները քուրջի կարի կը վերածուին բռնի ուժին առջեւ, որ ոտքի կոխան կը դարձնէ արդարութիւն եւ իրաւունք։ Հանրապետական Թուրքիա տարուէ տարի մոռացութեան մատնեց Լօզանի դաշնագիրը, զոր ստորագրած էր իր յօժար կամքով, առանց բռնութեան, անհունօրէն գոհ ու հպարտ, որ ա՛նքան աներեւակայելի չահեր ապահովէր էր Լէմանի ափերուն վրայ, երկկի յաղթական դաշնակիցներուն պարտադրելով իր բոլոր պահանջները։

Պատրիարքին անցեալ տարուան բողոքը մնացեր էր «ձայն բարբառոյ յանապատի»։ Իսկ այս տարի կրթական նախարարութիւնը աւելի խիստ եւ անզիջող պայմաններ պարտադրած է Պոլսոյ հայկական վարժարաններու։

Յառաջի Սեպտեմբեր 27ի եւ 28ի թիւերուն մէջ նոյնութեամբ հրատարակեցինք Շնորհք Պատրիարք Գալուստեանի երկար բողոք – յուշագիրը՝ ուղղուած Կրթական Նախարարութեան։

Իսկապէս տաժանելի ու դժուարին վերածն է վերապահուած Թուրքիոյ Հայոց Սրբազան Պատրիարքին, որ հաստատակամօրէն ու իր պարտականութեան գիտակից հոգեւոր պետի արժանաւորու – թեամբ անընդհատ կը բախէ կառավարութեան դուռները՝ պաշտպանելու համար արդար չահերը համայնքին, որուն քուէներով է ընտրուած։

Իր Ցուշագրին սկիզբը Պատրիարքը ո՛չ միայն կ'ակնարկէ իր «հոգեւոր պետ»ի հանգամանքին, այլ նաեւ կը յիշեցնէ, որ իբրեւ պաշտօնատար մը, համայնքին ստնուելով, վերջին տարիներու ընթացքին, հակաթուրք արարքներու եւ ելոյթներու առիթով, Թուրքիոյ ի նպաստ «բազմաթիւ յայտարարութիւններ տուած է բազմաթիւ թերթերու մէջ»։ Հետեւաբար կրնայ չէ կասկածի ենթարկել իր հաւատարմութիւնը քաղաքացի ըլլալը։ Եւ իբր այդ տարիմ քաղաքացի ըլլալը։ Եւ իբր այդ պիտին, բարձր կը հնչէ իր ձայնը՝ ուղղուած Պետութեան մը, որուն Սահմանադրութեան մը, որուն Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքները կը կազմեն «հաւասարութիւն եւ դեմոկրատիա...»։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԵՅՐՈՒԹ

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ

—o—

5 ՀԱՅ ԶՈՀԵՐ ՕԴԱՆԱՒԻՆ ԱՐԿԱԾԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄՆԵՐ

Մինչ անցեալ Ուրբաթ օրուընէ կեանքը կը վերսկսէր բնականոն վիճակ մը ստանալ եւ Երկուշաբթի օր արդէն ամէն ոք գործի կ'երթար, երկու ծանր միջադէպեր, Երեքշաբթի օր, ամէն ինչ տակնուվրայ կ'ընէին։

Ի՞նչ էր պատահած։ Նախ ցերեկին ռումբ մը կը պայթէր, Փլաս տէ Ֆանոն, սրճարանի մը մէջ եւ խուճապը անմիջական կ'ըլլար քաղաքին կեդրոնը։ Քիչ վերջ սակայն աւելի ծանր միջադէպ մը նոր խռովութիւններու դուռ պիտի բանար։

Զուրերու ընկերութեան բանուոր մը, Ֆալանժիստ, աշխատանքի գացած ատեն կը վիրաւորուի «արձակապէշ»ի մը կողմէ, Շեյալ ճամբուն վրայ։ Անմիջապէս Ֆալանժիստ միլիսներ կը փորձեն օգնութեան հասնիլ, բայց մահմեդականները կը սկսին կրակել եւ Ֆալանժիստները բան մը չեն կրնար ընել երբ յանկարծ կը հասնի վարձուած կառք մը որ վեց տիւրզի գիւղացիներ կը փոխադրէր։ Ֆալանժիստները կը կեցնեն ու կը պարտադրեն վեց մահմեդականներուն որ երթան բերեն իրենց վիրաւոր ընկերը։ Առանք հազիւ ճամբայ եղած կ'իյնան գնդակներու տարափի մը տակ եւ տեղն ու տեղը կը մեռնին։

Ներքին նախարար Շամուն եւ նախկին վարչապետ Սալամ չանք թափած են որ Ֆալանժիստներէն կարենան ձեռք ձգել յանցաւորները բայց արդէն ուշ էր եւ ատոմիկ կռիւներ վերսկսած էին, հպիւ քանի մը ժամ եռք կը խօսուէր 140 առեւանգումներու մասին, մինչ Զորեքշաբթի օր, ատոնց թիւը հասած էր 300ի։ Մահմեդականը քրիստոնեայ կ'առեւանգէ եւ փոխադարձաբար։ Այս առեւանգուածները յաճախ անմիջական գնդակահարումի կ'ենթարկուին։

Այս դէպքերէն եռք պարզ է որ Զորեքշաբթի օր Պէյրութ կրկին մեռեալ քաղաքի մը դիմագիծն առած է, ամայի փողոցներ ու սարսափի մթնոլորտ։

× Ուրբաթ օր Ագդակ վերսկսած էր հրատարակուիլ, չորս էջ, մինչ Լ'Օրիան կը վերադտնէր իր ուժ էջերը։

× Հինգշաբթի առտու «զրոյցի հաշտութեան կոմիտէն» որու կ'անդամակցի Մկրտիչ Պալիկեան, նոր ժողով մը ունէր բայց արդէն իսկ յոռետեսութիւն կը տիրէր քանի այս կոմիտէին երեք անդամներ — եւ կարեւորներէն — Ռիմոն Իտէ (մարոնի քրիստոնեայ), Սահէպ Սալամ (սիւննի մահմեդական) եւ Կամալ Ճումպլաթ (տիւրզի) կը սպառնային քաշուիլ։ Միւս կողմէ այս երեքը դիմած են Ֆրանճիէի առաջարկելով որ հրաժարի։

Հեռաձայնով առած մեր տեղեկութիւններն ալ կը հաստատէին թէ անճկութեան մթնոլորտ մը կը տիրէ կրկին, քանի մը հանդարտ օրերէ եռք։ Ասկէ զատ հուն – դարական Տուպղեւ օդանաւին արկածին 60 զոհերուն մէջ կան հինգ Լիբանահայեր։— Երամեան, Լեւոն–Օննիկ Սիւրմէեան, Ռուբէն Պալասանեան, Արա Կոստանեան եւ Մարի Պիչաքճեան։

× Առեւանգումներու առած ծաւալին հետեւանքով քաղաքէն դէպի օդակայան ճամբան կրկին կտրուած էր Զորեքշաբթի օր։

× Վնասուած կամ թալանի տրուած մասնակի ցանկի մը (Օրիան – Լը Ժուռ, Հոկտ· 1) մէջ կան հետեւեալ Հայերու խանութները։— ակնոցավաճառ Գրիգոր–կարապետ Իսքէնտէրեան, ժամագործ Ժան–Արթին Տայէսեան, Բարսեղ–Ցով – հաննէս Արմէնեանի խանութը։

ՍՊԱՆԻԱ ՄԷԿ ՕՐ ԱՇԽԱՐՀԷՆ ԿՏՐՈՒԱԾ

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ՍՊԱՆԱՑԻՆԵՐ ՖՐԱՆՔՈՓԻ ԿՈՂՔԻՆ

Մինչ Հինգշաբթի օր, Սպանիա կ'ենթարկուէր անհանգիստ պօյքոթի մը, ամբողջ Եւրոպայի կողմէ, հարիւր հազարաւոր Սպանացիներ (առնուազն 500 հազարի խօսք կայ) կ'ողջունէին Ֆրանքօն, լուսանքներ պոռալով արտասահմանի դէմ։ Ժողովուրդին պոռչտուքները թոյլ ալ չեն տար որ լսուի Ֆրանքոյի արտասանած ճառը։ Սպանիոյ մենաշէրին համար ինչ որ կ'անցնի կը դառնայ Եւրոպայի մէջ «արդիւնք է մասոնական ձախին մէկ դաւադրութեան»։ Պատշգամը կեցած, Ֆրանքօ իր կողքին ունենալով վաղուան թագաւորը՝ Խուան Կարլոս, համոզուած կը թուէր թէ ժողովուրդին տուած այդ երաշխիքը լաւագոյն դասն է զոր Սպանիա կուտայ աշխարհին, անգիտանալով դուցէ թէ ամբոխներու ցոյցերը ոչ մէկ բան կը նշանակեն եւ թէ միշտ նոյն ամբոխներն են որ ծափողջունած են Մուսոլինները, Հիթլէրները կամ Սթալինները, քիչ եռք նոյն խանդավառութեամբ ողջունելու համար անոնց անկումն կամ վախճանը։

Հինգշաբթի ուրեմն, Սպանիա կը կտրուէր Եւրոպայէն, ոչ մէկ օդանաւ, ոչ մէկ կառախմբ, ոչ մէկ հեռագիր, ոչ մէկ նամակ պիտի երթայ դէպի Սպանիա։ Դպրոցներու մէջ մէկ ժամ խորհրդանշական դադար պիտի ըլլար։

× Սալվատոր Տալի, հռչակաւոր նկարիչը, որու գլխաւոր յատկանիշը եղած է «ինքնատիպ» ըլլալ, յայտարարած է· «Ֆրանքօ հրաշալի անձ մըն է։ Յաջողութիւնը զոր ունեցաւ ցոյցովը ուր իրրեւ հերոս, սպանացի մեծազոյն հերոսը ողջունուեցաւ, երբեք պիտի չուենար առանց վերջին միջադէպերուն։ Օտար երկիրներու թշնամութիւնը մէկ վայրկեանէն զինքը 30 տարիով երիտասարդացուց»։

× Զորս ոստիկաններ սպաննուած են Մատրիտ, Զորեքշաբթի օր։

"ԱՐԱՐԱՏ" 2-0 ՅԱՂԹԵՑ "ՏՈՐՊԵԴՕ"ԻՆ

—o—

Սեպտեմբեր 26ին, Երեւանի մէջ, «Արարատ» 2–0 կէտով պարտութեան մատնած է Մոսկուայի «Տորպեդօ»ն։ Համամիութենական կարգի իրաւարար Ռ· Բերբերեան «Սով· Հայաստան» օրաթերթի մէջ (Սեպտ· 27) նկարագրած է մրցումը։–

« Երկրի առաջնութեան աղիւսակի երկրորդ տեղում ընթացող Մոսկուայի «Տորպեդօ»ն, որ 82 օր չարունակ պարտութիւն չէր կրել, եւ երէկուայ խաղում խիստ մարտականօրէն էր տրամադրուած Արարատցիների նկատմամբ, չկարողացաւ դիմանալ դաշտի տէրերի տեխնիկական յագեցուածութեանը։

Հանդիպման ընթացքում երկու թիմերն էլ կազմակերպեցին բազմաթիւ սուր, լայն ճակատով գրոհներ։ Առանձնապէս վտանգաւոր էին Երեւանցիների՝ եզրերից ձեռնարկած յարձակումները, որոնք խըճճում էին Տորպեդոյականների պաշտպանութիւնը։ Այնուամենայնիւ, դարպասի դրաւումն ուշացաւ։ Երբ աւարտւում էր առաջին խաղակէսը, պաշտպան Մարտիրոսեանը ալ եզրից խոր ուղերթի դիմեց ու գնդակը հեռահար հասցէագրեց ձախ կողմում գտնուող Մարգարովին, որը եւ սուր անկեան տակ խոցեց Ելիզարովի դարբասը։

Ընդմիջումից յետոյ թիմերն ամէն ինչ ներդրեցին հաշուի մէջ փոփոխութիւն մտցնելու համար։ Բայց դա յաջողուեց միայն «Արարատ»ին։ 81րդ րոպէին Անդրէասեան – Ն· Պետրոսեան – Գէորգեան համագործակցութիւնն աւարտուեց երկրորդ գոլով։

Երէկուայ խաղն, անշուշտ, մեծ հաճոյք պատճառեց մարզասէրներին։ Սակայն դարձեալ նկատուում էր, որ «Արարատ»ի յարձակուողներն ու կիսապաշտպանները դժուարին իրադրութիւններում դանդաղ են եւ քաշւում ու փոխանցութեան հասնում պաշտպաններին։

Առաջնակարգ թիմերի անդիջում պայքարում Վիլնիւսցի երիտասարդ մրցարար Ռ· Եուշկան թոյլ տուեց մի չարք վրիպումներ։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑԻՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 29)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ ԱՇՏԱՐԱԿԻ ՄԷՋ

Երեւանի «Սունդուկեան» թատերախումբը Աշտարակի մէջ յաջողութեամբ ներկայացուց Ժ· Ցարուքիւնեանի «Ղազարը գնում է պատերազմ» կատակերգութիւնը։

Թատերախումբը յաջորդաբար պիտի այցելէ Օշական, Ոսկեվազ, Ուջան գիւղերը։

×

« ՆԵՐՔՆԱՋԳԵՍՏ »
ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կիրովականի մէջ սկսան պատրաստուիլ կառքերու նստատեղիներու ծածկոցներ։ Արուեստական մորթով պատրաստուած ծածկոցները «Ժիգուլի» կառքերու համար են։

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐՈՒ

— o —

Անցեալ դպրոցական տարեշրջանի ա-ւարտին, «Ծառայ» քննութիւնները կատա-րած էր մեր գաղութի (մասնաւորապէս Փարիզ եւ Մարսէյլ) հայերէնի դպրոց-ներու եւ դասընթացքներու շուրջ։ Տըր-ուած ընդհանուր տեղեկատուութիւններէն յետոյ, եղան նաեւ հաստատումներ եւ եզրակացութիւններ որոնք մտահոգեցին կացութեան ծանրութիւնը։

Վերամուտի այս օրերուն, դարձեալ, խմբագրականներով, «Ծառայ» կ'անդրա-դառնայ այս կենսական հարցին։ Կը տես-նենք որ տագնապը ընդհանուր ձեւով եւ դժբախտաբար միայն յատուկ չէ մեր գաղութին, այլ սփիւռքային է։

Սակայն ընել հաստատումներ, յանգիլ եզրակացութիւններու թուելով թերու-թիւններ, պակասներ, անբաւարարու-թիւններ, ակարութիւններ, չէջալ դնել կացութեան անկայունութեան վրայ չի բաւեր։ Եթէ կը հաւատանք որ հայերէնի ուսուցումը, հայերէն լեզուն հրամա-յական է մեր գոյատեւման համար, ու մենք հաւատացողներէն ենք, անհրաժեշտ է նաեւ այս բոլոր անբաւականութիւննե-րուն կողքին դնել նաեւ դրական երե-ւոյթներ, եւ կան դրական երեւոյթներ, բարեբախտաբար։ Հոգեվիճակը ազգի մը, ժողովուրդի մը ինչպէս նաեւ անհատի մը մեծագոյն դերը կը կատարէ այդ ժողո-վուրդի կամ անհատի ապագայ կենսունա-կութեան տեսակէտէն։

Ազգային կեանքի մէջ, հանրային գոր-ծերու մէջ իրաւունք չունինք յոռետես ըլլալու եւ ձեռնթափ մնալու։ Այս պա-րագային կրաւորականութիւնը արդէն, ինքնին նահանջ մըն է։ Մեր պատմու-թիւնը ուզենք կամ չուզենք կը չարու-նակուի եւ ամէն սերունդ պարտաւոր է արձանագրել իր էջը տալով իր կարելիու-թիւններուն լաւագոյնը։

Իբր դրական երեւոյթ, պէտք է վեր առնել այն կազմակերպութիւններու, մի-ութիւններու, անհատներու յամառ աշ-խատանքը, նուիրումը, անխորտակ կամ-քը որոնք հակառակ հազարամեակ գոյա-տեւութիւններու, յաւակնոտութիւննե-րու կը պետակեցին կարեւորագոյնին, կը մնան իրենց առաքելութեան բարձրու-թեան վրայ, եթէ ոչ կանգուն, գոնէ բաց պահելու համար ԴՊՐՈՑԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ։ Կը բաւէ կարդալ «Ծառայ»ի չորրորդ էջը համոզուելու համար այս իրականութեան։

Հետեւաբար, առաւել կամ նուազ չա-փով, կան դպրոցներ, կան դասընթացք-ներ։ Կը պակսի աշակերտութիւն եւ ու-սուցիչ, կը պակսի ուսուցման ծրագիրը։

Աշակերտութեան հարցը ձգենք մեկդի, չատ ըսուած է այս մասին ու դեռ ալ ըսելիքներ կան որքան ատեն որ ծնող-ները չեն պետակցիր իրենց ազգային պար-տականութենէն եւ չեն ըմբռներ որ հա-յերէնի նման լեզու մը սովիլ, մխայն ու միայն կրնայ մտայնի նոր հորիզոններ բանալ, ընդհանուր զարգացման առիթ դառնալ իրենց զաւակներուն։

Արդ, ձգենք իրենց տխուր վիճակին ա-նոնք որ չեն յաճախեր, եւ երբեք պիտի չյաճախեն, ու զբաղինք հետեւողներով, որպէսզի անոնք որ կը յաճախեն լաւա-գոյնս օգտագործեն իրենց ներկայութիւ-նը այդ դասընթացքներուն։

Հոս կարեւոր հարց մը կը ծագի, ու-սուցիչի հարցը։ Բացառութիւնները յար-դելով հանդերձ, կրնանք ըսել որ ուսու-ցիչներ չունինք։ Հայերէն մը գիտնալը, նոյնիսկ հայագիտական ամպիոն մը ա-ւարտելը, չի նշանակեր ուսուցչական պաշտօնի պատրաստութիւն կամ ձեռն-հասութիւն։ Չունինք մանկավարժներ։ Չունինք ուսուցման արուեստավարժներ եւ ունենալու ալ կարելիութիւններ, հա-մանականութիւններ չկան։ Պէտք է պար-զապէս գոհանանք բարի կամք ունեցող անհատներով, նուիրուիլ գիտցող ազգա-յիններով որոնք կը հաւատան գործին, կը դնեն իրենց ամբողջ տրամադրելիութիւ-նը ի սպաս հայ աղջիկներուն եւ տղոց։

Հոս է որ պէտք է այլեւս անցնիլ պարզ մտահղումներու, եզրակացութիւններ-ու ատիճանին, առաջարկելով լու-ծումներ ներկայացուած ծանօթ կացու-թեան բարեւլման համար, թէ ոչ բո-լոր ըսուածները, բոլոր գրուածները կը մնան միայն խօսք, գրականութիւն ու վրիպած կ'ըլլանք մեր նպատակէն։

Ուստի, մեր փորձառութեան լոյսին տակ, չատ համեստօրէն, առանց որեւէ յաւակնութեան, միայն օգտակար ըլլալու փափաքով եւ հաւատարիմ մնալու համար մեր արտայայտած սկզբունքներուն եւ հասկացողութիւններուն, պիտի ընենք կարգ մը թելադրութիւններ, ցուցմունք-ներ, առաջարկներ, արտայայտենք որոշ դաղափարներ դասարանի եւ դասերու պատրաստութեան, եւ վարելու ձեւին շուրջ։

ա) ԴԱՍԱՐԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Դժուարութիւնները կուգան աշակերտ-ներու տարիքի եւ մակարդակի տարբե-րութենէն, այլազանութենէն։

Անհրաժեշտ է դասարանը բաժնել զա-նազան դասընթացքներու։

Ամէնէն դիւրինը պիտի ըլլայ բաժա-նումը մակարդակի համաձայն։ Բայց հոս մեծ անպատեհութիւն մը. 6 տարե-կանի եւ 12 տարեկանի սկսնակ աշակերտ-ները նոյն չահագրգռութիւնները, ըղբ-դասագրքերը չունին, կարելի չէ նոյն մանկավարժական եղանակը, նոյն դասագիրքը գործածել։ Հետեւաբար, հարկ է միշտ սերտ աւընչութիւն մը պա-հել տարիքին եւ անոր կապուած հետա-քրքրութիւններուն եւ կարիքներուն հետ։ Այբբենարան մը փոքրերուն, եւ հայերէն սորվելու այլ դիրք մը աւելի մեծերուն։

Դասարանի զանազան դասընթացքները անհրաժեշտօրէն պէտք է աշխատին նոյն ժամանակ։ Կարելի չէ մէկ խումբով զա-ղիլ եւ ձգել միւսները իրենց վիճակին, կամ խումբ առ խումբ ընդունիլ դաս-րանին մէջ։ Այս պարագային տեղի կը տրուի անկարգապահութեան եւ նաեւ կը սահմանափակուին ուսուցման ժամերը։ Արդէն չաբաթը երկու կամ երեք ժամ մեծ բան մը չէ։ Ուստի, ուսուցիչը պէտք է դասաւորման աշխատանք մը կատարէ։ Օրինակի համար, եթէ դասարանը բաժ-նուած է երեք դասընթացքներու՝ առա-ջինը կրնայ գրաւոր պարապանութիւն մը ընել, երկրորդը, լռելեայն սերտու-մով կամ ընթերցումով մը զբաղիլ եւ երրորդը կը մնայ ուսուցիչի անմիջական տրամադրութեան տակ։ Ու այսպէս փո-խադարձաբար։

բ) ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անհրաժեշտօրէն ուսուցիչը պէտք է պատրաստէ ուսուցումներու տարեկան ծրագիր մը իւրաքանչիւր դասընթացքի համար, մանրամասնելով դայն նիւթ առ նիւթ, պլուխ առ պլուխ։

Իւրաքանչիւր դաս պէտք է նախապէս պատրաստուած ըլլայ եւ ճշդրիտ նպա-տակակէտ մը ունենայ։

Առանց այս հրամայականներուն զա-սարան մը չի կրնար բանիլ արդիւնաւէտ կերպով։ Ամէն բան ձգելով պատահակա-նութեան, օրուան ներշնչումին (այն ալ եթէ կայ), չարունակութիւն մը չպահել ուսուցման գործօղութեան մէջ, կը նշա-նակէ պարզապէս բան մը ընել բանի մը համար։ Պէտք է ըսել որ աշակերտները չուտով կ'անդրադառնան երբ ուսուցիչը ծրագրուած, պատրաստուած, հետեւո-ղական դասատանդութիւն մը չունի եւ այսպէս կը թուլնայ նաեւ անոնց ուշադ-րութիւնը, կը նուազի հետաքրքրութիւնը եւ որքան յառաջնայ դպրոցական տա-րին այնքան կը պարպուին նատարանները։

Դրամատնաչութեան, ընթերցանութեան, դեղագրութեան, բառագիտութեան հետ դուգընթաց անհրաժեշտ է տալ քերակա-նութիւն, տալ գոնէ ամէնէն տարրական կանոնները ու օրէնքները որպէսզի աշա-կերտը կարողանայ կազմել նախադասու-թիւն մը, ըմբռնել եւ իւրացնել նախա-դասութեան մը չարադասութիւնը, կարո-ղանայ տարբել ուղղագրութիւնը, այլ խօս-քով՝ կարողանայ առանձին դրել, չա-դաղրել։ Հիմնականը այս է։

Հայոց պատմութեան, աշխարհագրու-թեան դասեր կամ ծանօթութիւններ կա-րելի է տալ 7 – 8 տարեկանէն սկսեալ։ Գրականութիւնը անշուշտ աւելի մեծե-րուն։

Նաեւ պէտք է տալ առանը կատարելիք պարտականութիւններ, զանազան սրբագրե-լու պայմանաւ։ Սրբագրութիւն մը նոյն-քան կարեւոր է, արժէք ունի քան դաս մը։

Պէտք չէ վախնալ կրկնութիւններէն։ Կրկնութիւնը ուսուցումի ոգին է, կ'ըսեն։

գ) ԿԵՑՈՒԱԾՔՆԵՐ

Ուսուցիչը պէտք է ըլլայ պահանջկոտ։

Ամէն բանէ առաջ պահանջել կարգա-պահութիւն եւ պարտաճանաչութիւն։

Խոտօրէն հսկել բացակայութիւններուն, անառես չանցնիլ, ուշել բացատրութիւն-ներ։

Դասերու եւ գրօսանքի պահերուն խո-սիլ միայն ու միայն հայերէն եւ պահան-ջել, պարտադրել աշակերտներուն որ նոյնը ընեն։ Զգարանիլ յանդիմանութիւն-ներ, ազդարարութիւններ ընելու։

Բացատրութիւններուն մէջ ըլլալ չատ պարզ եւ յստակ։ Չկորսուիլ երկրորդա-կան նկատողութիւններու մէջ, մոռնալով էականը։ Ինքզինքը դնել աշակերտի մա-կարդակին եւ իրեն հետ, նոյնքան խան-դավառութեամբ, մասնակցիլ իւրաքան-չիւր դասի զանազան գիւտերուն։

Ուսուցիչն է որ դասարանին կուտայ կեանք, ոգի, անշուշտ իր անհատակա-նութեան, իր նկարագրին համաձայն։ Դասարան մը պէտք է ըլլայ կենդանի։ Դասատանդութիւն մը մենախօսութիւն չէ այլ զեկավարուած խօսակցութիւն։ Խօ-սակցութիւն չի նշանակեր աղմուկ եւ ան-կարգապահութիւն։ Խօսակցութիւն կը նշանակէ աշակերտին կողմէ գործօն կեց-ուածք

Ուսուցիչը դասարանին խմբավարն է։ Ահաւասիկ քանի մը թելադրանքներ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԲԱՐԲԱՌԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՏԼԱՍԸ

— o —

Ա.

Հայ լեզուաբանութեան այժմու կարե-ւոր եւ պատասխանատու հարցերէն է՝ ստեղծել հայ բարբառներու լեզուաբա-նական ատլասը։ Ֆրագաքակիրթ աշխարհի մեծ ու փոքր չատ ազգեր այդ բնոյթի ատլասներ ունին եւ անոնց օժանդակու-թեամբ կը լուծեն բազմաթիւ հարցեր։ Մեզի՝ Հայերուս համար, նման ատլասի մը ստեղծումը ունի թէ՛ լեզուաբանական թէ ընդհանուր պատմամշակութային ար-ժէք։ Արդարեւ, լեզուաբանական աշխար-հագրութեան եղանակներու կիրարկումով կարելի կ'ըլլայ լուսաբանել ոչ միայն Հայոց լեզուի պատմութեան ու բարբա-

դասարան մը վարելու համար։ Մանկա-վարժութիւնը չափուած, կազապարուած եղանակներու ու ձեւերու գումարում մը եւ ապա գործադրութիւն մը չէ, այլ կա-տարեալ դիտութիւն մը իր սկզբունքնե-րով, օրէնքներով, տուեալներով։ Ման-կավարժութիւնը իր դերակատարներէն կը պահանջէ չատ մը մարդկային յատ-կութիւններ, հոգեբանութիւն։

×

Քալ ծանօթ ենք մեր միօրեայ դպրոց-ներու կացութեան։ Գիտենք թէ յաճախ տեղի եւ պայմաններու ինչ դժուարու-թիւններով կ'ընթանան անոնք, գիտենք թէ չատ անգամ կը բանին պարզապէս մէկ կամ երկու անձերու զոհողութիւն-ներով։

Բայց ըլլանք իրատես։

Գիտենք նաեւ որ կացութիւնը բարե-լաւելու այնքան ալ յոյսեր չունինք, մի-ջոցներ չունինք։

Ուրեմն զոհանանք այսքանով եւ ջա-նանք արդիւնաւորել։ Մինչեւ հաշուով, դպրոցական տարի մը կը հաշուէ չուրջ 30 չաբաթներ։ Շաբաթը երեք ժամ դասա-ւանդութիւն եւ մէկ ժամ անձնական աշ-խատանք կ'ընեն տարուան մէջ 120 ժամ։

120 ժամուան ընթացքին սկսնակ մը չի՞ կրնար հայերէն սահուն կարդալ մը սոր-վիլ եւ որոշ չափով ալ գրել։ Երեք կամ չորս տարի կանոնաւորապէս հետեւելով, աշակերտ մը չի՞ կրնար տիրանալ որոշ ծանօթութիւններու հայերէն լեզուի կամ ընդհանրապէս պատմութեան մէջ։

Անկասկած այո՛։

Օ՛ն ուրեմն աշխատանքի, որպէսզի 1975–76 դպրոցական տարին ըլլայ ար-դիւնաւէտ եւ խոստումնալից տարի մը։

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՐ ՄՈՒԽԻՐԸ ՉՄԱՌԱՉԻ

— o —

Եթէ դու հարցնես ինչո՞ւ, ես քեզ չեմ պատասխանի։ Ցեսոյ դու կը սկսես պատ-մել վերացական մի աշխարհի անեզրա-կան խաւարի մասին, իսկ ես չեմ հակա-դրուի, չեմ կարող, իմ փաստարկները կը լինեն անլուսնչ։ Ես ոչ մի ժամանակ չեմ փորձել քեզ հակադրուել, նոյնիսկ այն ժամանակ, երբ դու պնդում էիր, թէ անդրշիրեղեային ինչ-որ կեանք կայ, ինչ-որ կեանք կայ որ մեր երազները՝ աստղների ոռնահեաքեր են, ինչ որ ա-նիմանալի աշխարհից եկած երեխաների ճիչերի, ինչ-որ անիմանալի լեռներից թափուող ջրվէժների արձագանգ... Դու լուսաբացային մարմրող մոմերի հեծկըլ-տանքների մասին էիր պատմում, անա-պատում մոլորուած միայնակ ուղտապա-նի, որի սուտերը կէս ճանապարհին կորուեց ու մնաց աւազներին... Դու չա՞տ լաւ բաների մասին էիր պատմում եւ ես չէի հակադրուում. իմ գլխում միա-տարկներ կային, որոնք, երեւի, զրկային էին։ Այն ժամանակ ես խնդրում էի, որ փակես աչքերդ. ես քո լիքած կոպերն էլ համբուրում։ «Մեղքը սատանային էր եւ դու զոհ եցիր», ասում էիր...

Ամբողջ աշուն փոխանցուող իրիկնա-մուտեր էին սկսում։ Բարդիների ըստ-ուերները սեթեւեթելով էին պատկում առ-ուակներին ու խոտերին։ Կարմիր վեր-ջալոյսին տատրակները տաղնապով էին նայում։ Գերանդին ուսած հնձուորը ետ էր նայում իր աշխարհին։ Մենք էլ, ես ու դու՝ իրաւունք ունենք ետ նայելու մեր աշխարհին...

Արդէն երկար տարիներ է, որ մեր որ-դին մեզ համար զարձել է մի հեռաւոր երազ, մենք հազուադէպ ենք խօսում նրա մասին, իսկ երբ խօսում ենք, կար-ծես վաղուց տեսած մի զողարիկ երազի մասին ենք խօսում։ Մեր զրոյցների ժա-մանակ մենք չենք գործածում «պատե-րազմ» բառը, մենք երկուսս էլ համոզ-ուած ենք, որ այդ բառը մեզմէ է տա-ուած, այն չէ։ Մենք անջատում ենք հե-ռաստացոյցը, երբ այստեղ ռազմաճա-կատ են պատկերում կամ ռազմաչունչ երգեր հաղորդում։ Պատերազմական բո-վանդակութեամբ գրքեր չենք կարդում։ Երբ գրատում ձիւն է մազում եւ կամ ան-ձրեւը ծեծում է ապակիները, մենք բար-ձրագնայն Մեծարենց ու Տէրեան ենք կարդում։

Մեր ծրագրերի մասին միմիանց իրա-զեկ զարձնելը նոյնիսկ մենք համարում ենք անհարկի, որովհետեւ մէկ են մեր մտքերը, մեր ձգտումները, մեր նախա-սիրութիւններն ու հակակատարութիւն-ները, դրանք նման են երկու կաթիլ ջրի, նման են հեռաւոր երկու աստղերի թար-թռմաների։ Եթէ ոչ այսօր, ապա վաղը, միւս օրը, վաղ թէ ուշ, մենք մեզ մօտ կը հրաւիրենք Սուսանին եւ մեր ցանկու-թիւնը կը հաղորդենք միաժամանակ, նոյն խօսքերով. «... Մենք գիտենք, որ ձեզ մօտ նեղուածք է, աղջիկս, իսկ երեք սենեկանոց մեր բնակարանն ընդարձակ է։ Եկէք, բնակուէք մեզ մօտ, մենք ձեզ չենք խանգարի, դուք կը տեղաւորուէք մեր որդու սենեակում, որն աւելի քան երեսուն տարի է, ինչ զաւարակ է...»։ Սուսանն իսկոյն ամէն ինչ կը հասկա-նայ, իսկ ամուսինը հաւանաբար կը պար-մանայ այդ տարօրինակ առաջարկութիւ-նից։ Եթէ նրանք հրաժարուեն, ապա մենք կը խնդրենք, կ'աղաչենք, նոյնիսկ կայ կը լինենք, եւ նրանք մեր ծերունա-կան արցունքներին տեղի կը տան։

Դրանից յետոյ արդէն մեզ համար կը սկսուի մի նոր կեանք, որը մեզ չատ կը մօտեցնի մեր անցած, գնացած երկան-կութեանը, մեր յիշողութիւնները կը մարմնաւորուեն գոյներով ու խոր, չատ խոր տարածութիւններով։

ԱԲԻԿ ԱԽԱԳԵԱՆ

(3 եւ վերջ)

Մոնթէ Քրիստօն ոչ միայն ցնծագին ծիծաղեցաւ, այլեւ ձեռքերը զարկաւ իրարու եւ ոտքը գետնին խփեց։

— Ես գիտէի, որ դուն ինծի պիտի ըսես, թէ ես ալ ունիմ իմ սիրելի կինս, որուն համար պիտի ուզեմ ապրիլ եւ մեռնիլ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սիրարփի Սանթուրճեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Ցողհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իր սիրելի քրոջ՝

ԷՕԺԻՆԻ ՀԱԼԷՊԼԵԱՆԻ

եւ Սանթուրճեան, Հալէպլեան ընտանիքներու ննջեցելոց հոգիներուն համար:

Այս առթիւ 50ական Ֆր. կը նուիրէ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին, Դպրոցասէրին, Անարատ Յղութեան Քոյրերուն, Կարմիր, Կապոյտ Խաչերուն, «Ծառաջ» եւ «Աչխարհ» թերթերուն:

(Կապ. Խաչը առանալ «Ծառաջ»էն):

×

Այրի Տիկին Սեդա Աբալեանկիւլեան եւ աղջիկը, Պ. Վահագն Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Ներսէս Սարաֆեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Կարապետեան եւ զաւակները (Լիոն) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց հօր, մեծ–հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

յիշատակին, այս կիրակի առաւօտ (Հոկտեմբեր 5) Փարիզի Ս. Ցողհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Տէր եւ Տիկին Միհրան Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Լիւսիէն Կավորի, Օր. Սոնա Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Արա Պարթեւեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց մօր եւ քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին տխուր առիթով, այս կիրակի (Հոկտ. 5) ժամը 11ին Փարիզի Ս. Ցողհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մանուէլ Րէյիզեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ան–ձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ՄԱՆՈՒԷԼ ՐԷՅԻԶԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Մենենտեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝ այրի Տիկին Ծիածան Մենենտեանի մահուան առթիւ:

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ — ՇԱՒԻՒ

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան երկամեայ պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած ըլլալով, բոլոր անդամները ընդհ. ժողովի կրկին կը հրաւիրուին այս Շաբաթ Հոկտ. 4 ժամը 20·30ին, դպրոցի սրահին մէջ:

Օրակարգ·— Բարոյական եւ նիւթական դեկուցում: Վարչութեան հրաժարականը եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Այս Բ. նիստին ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի:

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Շաբաթ երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորէն Փափազեանի մահուան առթիւ կապ. Խաչի Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է վոխան ծաղկեպսակի·— Տէր եւ Տիկին Կարապիս Հաքիմեան 50 Ֆր., այրի Տիկին Կելկելեան 30, Թաղէն հաւաքուած 50, Կրընոպլէն Տէր եւ Տիկին Ալիքեան, Տէր եւ Տիկին Քիւրքեաէն, Տէր եւ Տիկին Ժաքօ Քապակճեան 100ական Ֆր: Նաեւ Ռուբէն Մաղազաճեանի յիշատակին՝ Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Քապաքճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապիս Հաքիմեան 50ական Ֆր., այրի Տիկին Մաղազաճեան (իր ամուսնոյն յիշատակին) 50 Ֆր.:

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ այրի Տիկին Մուսէյեանէ 50 Ֆր., Վահրամ Սէֆէրեանի յիշատակին:

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԾԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԱՆԿԱՆ·— Տիկին Ա. Հ. Սարգիսեան իր ամուսնոյն՝ Հրաչ Սարգիսեանի մահուան 21րդ տարելիցին ի յիշատակ, 100 Ֆր. կը նուիրէ:

×

ՓԱՎԻՃՈՆ·— Տիկին Անիցա Ալեքսան – եան 200 Ֆր.:

ՆՈՒԷՐ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Արա Պարթեւեանէ 100 Ֆր. իբրեւ քրոջ՝ Տիկին Նուարդ Պարթեւեանի յիշատակին: Նոյնպէս Տիկին Անուշ Բեանէ 20 Ֆր.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Զորեքշաբթի, Հոկտ. 8, ժամը 19·40ին Գ. կայանէն «Ազատ Բեմ»ի չարքին՝

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՅԿ. ՇԱՐԺՈՒՄԸ

կը մասնակցին·— Արամ Շէխիկեան, Անարէ Կիրոնէ (խմբագրապետ Արմենիա ամսաթերթին), ինչպէս նաեւ Պ. Պ. Գաբրիէլեան, Տէմիրճեան, Անայիս Տորոսեան, Օհան Հաքիմեան, Ժաք Գասապեան:

×

Այս կիրակի (Հոկտ. 5) ժամը 9·30ին հեռատեսիլի Ա. կայանէն՝

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՐՕՆՔ

կը մասնակցին Ռուբէն Մելիք, Փիէր Սեկերս, Լիւք–Անարէ Մարսէլ, եւայլն:

ԻՍԻԻ ԵՐԳԱՋՈՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐԸ կը սկսին երկուշաբթի Հոկտեմբեր 6ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Իսիի եկեղեցւոյ մէջ:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE ARMENIENNE

Tous les Lundis à 20 heures

au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix

10 bis, Rue Thouin

PARIS (5e)

Métro Monge

à partir du Lundi 6 Oct.

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

Imprimé sur les Presses du JOURNAL «HARATCH»

83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ. Ց. Դ. Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 3, ժամը 20·30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

ՓԱՐԻԶ·— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս Շաբաթ, Հոկտ. 4, ժամը 18ին: Կարեւոր օրակարգ, Մշակոյթի Տունը:

ՓԱՐԻԶ·— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 3) իրիկուն ժամը 9ին: Մշակոյթի Տունը:

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, Հոկտ. 4, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՄԱՐՍԷԼ·— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (Հոկտեմբեր 4) իրիկուն ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻՒ·— Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին:

ՎԻԵՆ·— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէի ընդհ. ժողովը Հոկտ. 4, ժամը 21ին Գ. Իփէկեան ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ·— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Ս. Մօրիսի իր ընկերները, Ուրբաթ Հոկտ. 3, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց գացող երկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ: Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած: Շատ լաւ ամսավճար: Ազատ է կիրակի օրերը:

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34 իրիկունը՝ 872–75–45:

GALERIE LA BELLE GABRIELLE

3, Rue Norvins — Paris (18e)

SHART

PEINTURES RECENTES

OCTOBRE 1975

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

venez goûter

son excellente cuisine

et ses spécialités arméniennes

dans le cadre entièrement rénové

de son premier étage

ՓԱՐԻԶԻ ԼՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՂՈՔ ՄԸ

Շաբաթ, Հոկտ. 4 ժամը 16էն սկսեալ, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ, Մեթրօ Քատէ:

Այս հաւաքոյթը ունի խորհրդակցական բնոյթ՝ մշակելու համար երիտասարդաց յանձնախումբի գործունէութեան ծրագիրը, որուն մէջ նկատի առնուած են կազմակերպել երիտասարդական հատ–ուածներ, պտոյտներ, դասընթացքներ, պարանոցիկ երեկոյթներ, զանազան խաղեր (ճատրակ, փինկ–փոնկ, պրիճ), մրցումներ, տարեկան մեծ պարահանդէս:

Ուստի կը հրաւիրուի հայ երիտասարդութիւնը ներկայ գտնուիլ եւ յայտնել իր դաղափարները, փափաքները:

Այս հաւաքոյթին պիտի յաջորդէ պարանոցիկ երեկոյթ մը, պիւֆէ...

Խոտանի դռները սիրով բաց են բոլորին անխտիր:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Mécaniciennes et ouvrières (atelier et à domicile) pour confection dames.

Se présenter :

MAURICE - CONFECTION

72, Rue des Moines — Paris (17e)

×

Նպարավաճառատան մը մէջ աշխատելու համար 25էն 45 տարեկան այր մը: Դիմել՝

HERATCHIAN

6, Rue Lamartine — Paris (9e)

Tél. : 878-43-19

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամեւ ոչ–անդամ բոլոր Սեբաստացիները: Օրակարգ՝ վարչութեան հրաժարում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն, հին եւ նոր վարչութեան հաշուետուութիւն, ընդհանուր անդամներու ներկայութեամբ: Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահին մէջ, Կիրակի Հոկտ. 5 ժամը 3ին: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, առանց բանաւոր պատճառի: Օրակարգի վրայ նաեւ՝ զանազան հարցերու լուծում, տեղի ունեցած տարակարծութիւններու չուրջ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ. 9 ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԵՐՋԻՄՈՒԹՍ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Ի դիտութիւն իրենց զաւակներուն հասցեի դաստիարակութեան բծախնդիր ծնողքներուն, կը հաղորդուի որ Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 5ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին:

Ագռանագրութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՑԻ Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն որ դպրոցի 1975–1976 տարեշրջանի դասաւանդութիւնները կը սկսին Զորեքշաբթի (Հոկտ. 1) կէսօրէ վերջ ժամը 15ին եկեղեցիին կից սրահը:

Ագռանագրութիւնները սկսած են: Կը խնդրուի ծնողքներէն իրենց զաւակները ագռանագրել տալ եկեղեցին:

ՍԷՆ–ԺԵՐՈՄ

Սէն Ժեռմի Ս. Սահակ – Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ հայկական դպրոցը կը բացուի Հոկտեմբեր 8ին: Դասաւանդութիւնները Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէն վերջերը, ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան):

Կը խնդրուի ծնողքներէն, որ ագռանագրեն իրենց զաւակները Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջերը ու կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ Խորհրդարանը: Ագռանագրութիւնները ձրի են:

ՇԱԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
4
SAMEDI
4 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՐԵՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — Թիւ 13·406

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.406

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Պատրիարքի Ցուշագրին առթիւ)

—o—

Բ.

Անկախ իրենց վայելած դաշնագրային առանձնաշնորհներէն, վոքրամասնու – թիւնները « թուրք քաղաքացի »ներ են, լիակատար իրաւունքներով: Եւ իբրեւ այդպիսին իրենց վարժարաններն ալ են– թակայ պէտք է ըլլան պետական մեքենայի գործունէութեան, որոնք ի զօրու են թուրք պետական եւ մասնաւոր վարժարաննե – րուն համար:

Անգարայի կառավարութիւնը քաղաքա– կիրթ աշխարհին կը ներկայանայ իբրեւ աշխարհիկ Հանրապետութիւն մը, հիմ – նուած ժողովրդավարական սկզբունքներու վրայ, ուր քաղաքացիները պէտք է վա– յելեն հաւասար իրաւունքներ... անխտիր, առանց զատորոշելու հրեան ու հեթա – նոսը:

Աւելի քան կէս դարէ ի վեր փաստերը սակայն հակառակը կ'ապացուցանեն: Հանրապետական Թուրքիոյ մէջ ի զօրու է վերոյ չափ, երկու կշիռ»ի դրութիւնը: Փոքրամասնութիւնները երբեք Թուրքե – րուն հաւասար իրաւունքներ չեն վայե – լած: Կիպրոսի վէճին պատրուակով հա– լածանքի ենթարկուած են Պոլսոյ Ցոյ – ները, որոնց թիւը երբեմնի 100 հազարէն իջած է չուրջ տասը հազարի: Հայերուն թիւն ալ պակսած է տարուէ տարի: Սա– կայն արտագաղթողներուն տեղը կը լե– ցնեն զաւառի խորերէն պարբերաբար մեծ զօրութեամբ Պոլիս հասնող հայ բե– կորներ:

Ներքին Պատրիարքի Ցուշագրէն կը տե– ղեկանանք, որ կառավարութիւնը դըժ – ուարութիւններ կը յարուցանէ լռնութեան ամէն ակամայ եւ առ երեսս իսլամացած այն Հայերուն դէմ, որոնք կ'ուզեն վերա– դառնալ իրենց իսկական քրիստոնէական կրօնքին: Հապա՞ ուր մնաց խղճի ազա– տութիւնը ինքզինք «աշխարհիկ» եւ «ժո– ղովրդավար» ներկայացնող Հանրապե – տութեան մէջ:

Դաւառի մէջ յաճախ «Նուֆուս»ի պաշ– տօնեաներ չարամտօրէն իբրեւ « իսլամ » կարծանագրեն կարզալ չգիտցող Հայեր, որոնք նոյնիսկ հնարաւորութիւն չեն ըն– ծեր զատարանով սրբագրել տալու դի – մումնաւոր սխալը եւ յաչս կառավարու– թեան մահմետական կը նկատուին:

Թրքացման քաղաքականութիւն չէ, ի՞նչ է տապա ասիկա:

Կրթական նախարարը հրջաբերականով մը կ'արգիլէ հայկական վարժարանները ընդունիլ զաւակները այն Հայերուն, ո– րոնք նախապէս իսլամացած ըլլալով վե– րարարձած են իրենց նախկին կրօնքին՝ զատարանի որոշումով: Սրբազան Պատ – րիարքը դիտել կուտայ թէ այս կարգի անձերուն զաւակները կը հակասեն Հանրապետու– թեան հիմնադիր Աթաթիւրքի «լայիքու– թեան» հիմնական սկզբունքին:

Սակայն լոյսը ո՞վ է:

Դարաւոր օսմանեան կայսրութեան օրե– րէն ի վեր Թուրքիոյ հայ Առաքելական եկեղեցւոյ զաւակները ճանչցուած են իբ– րեւ էրմէնի, յատկանշելու համար իրենց ազգութիւնն ու կրօնքը միաձգամայն: Ինչպէս ինքնութեան թուղթերուն վրայ (նուֆուս թէզքէրէսի) գրուած կ'ըլլար միլլէթի էրմէնի (ազգութեամբ հայ): Հայ հոդեւորականներուն համար կը գրէին միլլէթի փրոթէսթան, կաթոլիկներուն՝ միլլէթի քաթոլիք:

Պատրիարք Սրբազանը դիտել կուտայ, որ «Պետութիւնը՝ առհասարակ մը ի վեր, մեր համայնքին անդամներու զաւանանքը ո– րոշելու համար սկսած է գործածել կրէ– կոռեան բառը»: Արդի՞ւնք այս փոփոխու– թեան: Կրէկոռեան ինքնութեան թուղթ կրող Հայերէն կը պահանջուի վաւերա – թուղթերով փաստել իրենց էրմէնի ըլլա– լը, այլապէս իրենց զաւակները չեն կըր– նար հայկական վարժարան ընդունուիլ:

Ահա՛ թէ ո՛ւր հասած են:

Մինչեւ անցեալ տարի հայ ծնողքը ա– զատ էր իր զաւակը ղրկելու իր նախա – պատի հայ վարժարանը, հաշուի առնե– լով իր զաւկին օգուտն ու երթուղարձի ապահովութիւնը: Այժմ տեսակ տեսակ արգելքներ կը յարուցուին կարելի եղա– ծին չափ պակսեցնելու համար հայկ· վարժարան յաճախող աշակերտներու թի– ւը: Այս ապօրէն կարգադրութեանց դէմ ալ կը բողոքէ Պատրիարքը իրաւամբ, պահանջելով վերահաստատել նախկին դրութիւնը:

Կարելի՞ է յուսալ:

Ուրիշ օրէնք մը եւս, որ ցոյց կուտայ բացայայտօրէն թէ խտիւ առալ կը տալ– ուի « բրէացման խաղաքականութիւնը »: Այդ կարգադրութիւնը կը վերաբերի դա– տարան փոխելու համար աշակերտներու տառնալիք նիշին:

Այսպէս.— Ա) Եթէ աշակերտը անյա– յտ է թրքերէնով աւանդուած դասերու մէջ, ինչ ալ ըլլայ իր տարեկան ընդհա– նուր միջին թիւը, չի կրնար դասարան փոխել: Նման սահմանափակումներ չկան թրքական պետական ու մասնաւոր վար – ժարաններու մէջ:

Բ) կարգ փոխելու համար թրքերէնի մէջ 5ի վրայ 4 նիշ, ընկերային գիտու – թեան դասերուն մէջ 5ի վրայ նուազագոյն 3 նիշ պէտք է ստանալ: Մինչդեռ երկու պարագային ալ թրք· պետական եւ մաս– նաւոր վարժարաններուն մէջ 5ի վրայ 2 նիշը բաւական է դասարան փոխելու հա– մար:

Հետեւանքը կ'ըլլայ ա՛յն, որ աշակերտը պիտի կրկնէ իր կարգը՝ պարզապէս Հայ ըլլալուն համար: Մինչդեռ կարգը պիտի կրնար փոխել, եթէ անիկա աշակերտած ըլլար պետական կամ մասնաւոր թուրք վարժարանի մը:

Իր յուշագրի վերջաւորութեան Սրբա– զան Պատրիարքը կը խնդրէ կրթական նախարարութենէն, որ ազատէ Հայ հա– մայնքին անդամները «այս կարգի ար– ուեստական դժուարութիւններէ եւ կար– գադրել կարեւորը, որպէսզի անոնք ալ կարենան օգտուիլ հաւասարութիւն եւ դեմոկրասի կոչուած բարիքներէն, այն – պիսի եղանակով մը, որ մեր երկրին հա– մար պարծանք նկատուի»:

Հաւասարութի՞ւն եւ դեմոկրասի՛:

Արտաճելի ապրանք են ասոնք Հանրա– պետական Թուրքիոյ համար:

Իսկ երկրէն ներս փոքրամասնութեանց — եւ առաջին կարգին վրայ Հայերուն — Թրքացման քաղաքականութիւնն է, որ յառաջ կը տարուի յառաջատուական սաստկութեամբ, տարուէ տարի նոր սեղ– մումներու ենթարկելով զանոնք, ի հե– ճուկս միջազգային դաշնագիրներու:

Ի՞նչ կը բանին ՄԱԿի Մարդկային Իրա– ւանց Պաշտպան Ցանճնախումբն ու Լօ – զանի դաշնագիրը ստորագրող Պետու – թիւնները:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՅԱՒԱԿ ՃՆՇՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

ՖՐԱՆՃԻԷ ՉԻ ՀՐԱԺԱՐԻՐ

—o—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ՝
ՄՐՑԱՆԻՇ ԱՌԵԻԱՆՈՒՄՆԵՐՈՒ

—o—

Ոչ մէկը կրնայ որեւէ եղք տեսնել Լի– բանանի այս տագնապին եւ նոյնիսկ երբ երբեմն մթնոլորտը կը հանդարտի, լու– ծում չի գտնուիր: Կը թուի թէ նախ եւ առաջ Հանրապետութեան նախագահ Ֆը– րանճիէի հրաժարումը միակ բանն է որ կրնայ գոնէ դուռ մը բանալ յետագայ կարգադրութեանց համար: Բայց հակա– ռակ բոլոր դիմումներուն եւ ճնշումնե – րուն, կը թուի թէ մարդը տեղէն չարժե– լու միտք չունի: Ռէմոն Խատէն իսկ (մա– րոնի եւ ազգ· պլոքի պարագլուխ) յայ– տարարած է· «եթէ Հանրապետութեան նախագահ ըլլայի, նախաձեռնութիւնն ա– ռած կ'ըլլայի ժողովուրդին խօսելու, ի– րեն ըսելու թէ ի՞նչ անցաւ դարձաւ, ըն– դունելու ձախողութիւնս եւ հրաժարե – լու»: Նախկին վարչապետ Սալամ (սիւն– նի) նուազ վճռական չէ երբ կ'ըսէ.— «Ոչ մէկ կառավարութիւն այլեւս կրնայ փըր– կել Լիբանանը երբ առաջին պատասխա– նատուն կորնցուցած է քաղաքացինե – րուն վստահութիւնը» եւ Սալամ աւելի խիստ ոճով աւելցուցած է.— «Պետու – թեան առաջին պատասխանատուին գլխա– ւոր մտահոգութիւնն է անզադար երթալ– դալ իր մէկ պալատէն միւսը եւ թոյլ տալ իր տղուն որ նախապար մնայ, միաժա – մանակ օգնելով իրեն որ պաշտպանէ ոճ– րագործները, բռնաբարէ օրէնքները եւ բանտերէն փախցնել տայ մարդասպան – ները»:

Կռիւներէն դուրս հաշուեյարդարներն ալ չեն պակսիր եւ լիբանանեան մամուլը ամէն օր արձագանգ կը հանդիսանայ ա– հարկու յայտնաբերումներու՝ դիակներ կը գտնուին, ականջները կտրուած կամ այլ անդամահատումներով: Մինչ Ա– հար կը գրէր թէ երեքշաբթի եւ Հորեք– շաբթի 307 առեւանգումներ եղած են, Հինգշաբթի աւելի քան հարիւր նոր առե– ւանգումներ կ'ըլլային, հակառակ անոր որ մարդիկ ընդհանրապէս խոհեմ են եւ դուրս չեն ելլեր:

Ամէն պարագայի մէջ, «Զրոյցի Ապզ· Կոմիտէ»ն միշտ գործի գլուխ կը մնայ եւ կը ջանայ հասնիլ իր կրկնակ նպատակին.— նախ հանդարտութիւնը վերահաստա – տել, ապա լուծումը գտնել:

× Ցիշենք որ Հոկտ· մէկին Լիբանան ձմեռնային ժամի անցած ըլլալով (այ– ինքն մէկ ժամ ետ տարած ըլլալով ժա– մացոյցները), Ֆրանսայի հետ տարբե – րութիւնը այլեւս միայն մէկ ժամ է:

ՖՈՐՏ ԿԱՂԱՋԷ, ԿԸ ՊԱՂԱՏԻ ՈՐ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՉԻՆՔԷ ՉԶՐԿՈՒԻՆ...

—o—

Նախագահ Ֆորտ Խնդրած է Ներկայա– ցուցչական ժողովէն, որ վաւերացնէ իր ներկայացուցած օրինագիծը, որով կա – րելի կը դառնայ զինուորական օժանդա– կութիւն ընծայել Թուրքիոյ, սահմանա – փակ տարողութեամբ: Ֆորտի համար ա– սիկա «չատ կարեւոր է» քանի որ «կ'ապա– հովուին Մ· Նահանգներու եւ Ատլանտեան Ուխտին չահերը» եւ այս ճամբով խաղա– ղութիւնն ու կայունութիւնը կը հաստատ– ուին Արեւելեան Միջերկրականի մէջ: Ներկայացուցչական ժողովի պարագը – լուխներէն ամանք նախատեսած են թէ Ֆորտի խնդրանքին ընդառաջ պիտի ե– թայ Ներկայացուցչական ժողովը, քանի որ ամերիկեան կայանները կորսնցնելու վտանգ կայ: Միւս կողմէ, սակայն, ա– նոնք որոնք դէմ են զինուորական օժան – դակութեան որոշած են նոր առաջարկ մը ներկայացնել, այն է՝ որ զինուորական օժանդակութիւնը կը վերսկսի, եթէ Թուրքիա զիջումներ ընէ Կիպրոսի գաղ– թականներու հարցին մէջ: Համաձայն ա– մերիկեան աղբիւրներուն 180·000 յոյն գաղթական կայ ներկայիս: Ֆորտի օրի– նագիծը վաւերացուելու պարագային, Ուաշինկթըն իրաւունք պիտի ունենայ 185 միլիոն տոլար արժողութեամբ զէնք հայթայթել Թուրքիոյ: Այսիկա Թուրքիա արդէն գնած էր Փետրուար 5էն առաջ, սակայն չէր առացած քանի որ Քոնկրէսը այդ թուականին զէնքի առաքումը դադ– րեցնելու որոշում տուած էր: Ֆորտի ներկայացուցած օրինագիծը կը նախա – տեսէ նաեւ, որ Թուրքիա իրաւունք պի– տի ունենայ զէնք գնելու Մ· Նահանգնե– րէն, այսուհանդերձ Ուաշինկթըն վին – ուորական օժանդակութիւն պիտի չընէ:

Քանի մը տողով

ԿԻ ՄՈՒԷ, նախկին վարչապետ եւ նախ– կին ընդհ· քարտուղար Ընկերվարական կուսակցութեան, որուն տագնապի մը զոհ գացած է Ուրբաթ առտու, իր բնակա– րանը:

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ (Ֆրանս – Սուառ եւայլն) արձագանգ կը հանդիսանար լու– րի մը ըստ որուն խորհրդային դաշնա – կահար Խտուար Միրզոյեան, որ Ապրիլ 26ին Փարիզ գալու արտօնութիւն ստացած էր, չէ վերադարձած Մոր· Մխութիւն եւ ներկայիս Կրընոպլը կը գտնուի ու կըր– նայ իբրեւ օժանդակ դասատու ընդուն – ուիլ տեղւոյն Երաժշտանոցը: Անունի նմանութիւն մը պատճառ եղած է որ չփոթութիւն ստեղծուի եւ ընթերցողներ «Ցառաջ»ի ալ դիմեն հարցնելու համար թէ արդեօ՞ք ծանօթ երաժշտագէտ Խ– տուար Միրզոյեանի կը վերաբերի լուրը: Ճշդենք, թիւրիմացութիւններ չստեղծե – լու համար որ խնդրոյ առարկայ անձը ոչ մէկ կապ ունի ծանօթ երգահանին հետ: Արդէն այս մէկը բոլոր թերթերուն մէջ կը ներկայանայ իբրեւ «Ռուս« եւ Հոկտ· մէկի Տէյլի Էքսփրէս Լիոնէզն ալ իր առաջին էջին վրայ «Ազատութիւնն ընտրեց» խորագրով տեսակցութիւն մը հրատարակած է (նկարն ալ միասին), ուրկէ կը պարզուի նաեւ թէ դաշնակա – հար Միրզոյեան Մոսկուա կը բնակէր:

ԵՒՐՈՊԱ. Հինգշաբթի օր «պատժեց»Սպա– նիան եւ զանազան երկիրներ պլոքէսէն զատ ալ, յարգանքի կամ բողոքի բազմա– թիւ արտայայտութիւններ ունեցան: Ցը– րանական Մերակոյտը մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութիւն պահեց մինչ միջա – դէպ մը կը պատահէր Ազգ· Ժողովին մէջ Կասթոն Տէֆէրի եւ Լապէի (Իւ· Տէ· Էռ·) միջեւ, այս երկրորդը ստախօս որակած ըլլալով Մարսէյլի քաղաքապետը: Ի վեր– ջոյ քառորդ ժամ դադար կ'որոշուէր: Նոյն առեն Մատրիտի մէջ կը կատար – ուէր առջի օր սպանուած երեք ոստի – կաններու յուղարկաւորութիւնը, ինչ որ առիթ կուտար Ֆալանժիստ մեծ ցոյցի մը: Մայրայեղներ «վրէժ» կը պոռային եւ կ'ուզէին բանտ երթալ դատապար – տեալներու «հաշիւը մաքրելու» համար:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

«ՅՈՒՆԱՅ»Ի ՏԵՍՈՒՉՅԱՆ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ ՎԱՂՎԱ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ա. ՍԱՐԻՆՅԱՆ

Հայկական սովետական գրականության հարցերի ուսումնասիրության մեջ մեծ նշանակություն ունի «Յունայ»ի տեսուչ Ա. Սարինյանի հոդվածը՝ նվիրված վաղվա հայ գրողներին։ Հոդվածը տպագրվել է 1971թ. հունվարի 1-ին։ Հետաքրքիր է, որ 1971թ. հունվարի 1-ին «Յունայ»ի տեսուչ Ա. Սարինյանի հոդվածը տպագրելուց հետո ամսագրի խմբագրությունը ստացել է ընթերցողների մի շարք նամակներ, որոնցում հեղինակները հայտնել են իրենց կարծիքները հոդվածի վերաբերյալ։ Ստորև տպագրում ենք այդ նամակներից մի քանիսը։

Ա. ՍԱՐԻՆՅԱՆ — Ես ուրախ եմ, որ «Յունայ»ի էջերում հնարավորություն ստեղծվեց ծավալելու քննարկում հայ գրականության վաղվա օրվա մասին։ Ես կարծում եմ, որ այդ քննարկումը կարող է օգնել մեր գրողներին ավելի խորությամբ ըմբռնելու ժամանակակից կյանքի հարցերը, ավելի խորությամբ ներթափանցել մարդկանց հոգեբանության մեջ

— Պատճառը, որ Ռոբեր Փիլօն ինձ ներկայացրեց որպես ինքնասպան, այն է, որ ես ինձ համար ստեղծել եմ մի ինքնատիպ դիրք, որ ինձ թույլ է տալիս ապրել ինչպես ուզում եմ, առանց ենթարկվելու որևէ մեկի կամքին, առանց ենթարկվելու որևէ կանոնի, որ ինձ համար գոյություն չունի, ոչ էլ կարող է ունենալ, որովհետև ես ինքս եմ ինձ համար կանոն, ես ինքս եմ ինձ համար օրենք:

— Ներողություն, որ ընդհատում եմ ձեզ, ասաց Ռոբեր Փիլօն, բայց ես ուզում եմ ձեզ հարց տալ:

— Խնդրեմ:

— Ինչպե՞ս եք կարծում, ինչպիսի՞ մահ եք ունենալու:

— Ես, չուզես հավատալ, բայց ոչ մի անգամ չեմ մտածել այդ մասին:

— Ուրեմն դուք չեք վախենում մահից:

— Ոչ, ոչ մի կերպ:

— Ուրեմն դուք ինքնասպանության մտադրություն չունեք:

— Ես, չուզես հավատալ, բայց ոչ մի անգամ չեմ մտածել այդ մասին:

— Ուրեմն դուք ինքնասպանության մտադրություն չունեք:

— Ոչ, ոչ մի կերպ:

— Ներողություն, որ ես ինձ թույլ եմ տալիս ձեզ հարցեր տալ, բայց ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչպիսի՞ մահ եք ունենալու

Տէր եւ Տիկին Մխէյէլ Վարանդի եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Վարանդի, Պ. Սիսակ Վարանդի, Տիկին Տլան Վարանդի, Տիկին Վ. Մուսայեան եւ աղջիկները, Տէր եւ Տիկին Մարսէլ Լարտիէ, Օր. Քաթրին եւ Պ. Ֆիլիփ Մարիէթթ, Տէր եւ Տիկին Անրի Վալտ եւ աղջիկը, ինչպէս նաեւ Անասթասեան եւ Իփլըրանեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ, հօրաքրոջ, հարսին եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ Մ. ԱՆԱՍԹԱՍԵԱՆԻ

(ծնեալ Ռոզ Վարանդի)

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 1ին, 81 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի, Հոկտ. 6, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ – Քոմիւնալ գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Հասցէ՝—

Famille Varenty
34, Ave. Henri-Barbusse, 92220 Bagneux

« ՅԱՌԱՋ »՝— Մեր ցաւակցութիւնները Պ. Միշէլ Վարանդիի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՆԱՂՕՐՀՆԷՔ

Սէն Ժեռմի եւ շրջակայքի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ հինութեան եւ անուանակոչութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ. 12ին:

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, հինութեան յանձնախումբի անդամներու, թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժանդակ Տիկն. Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս չ'բարոյապէս եւ փիզիքապէս ատատրեցին եկեղեցւոյ հինութեան եւ որոնց շատերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ:

Մատաղի մասնակցութեան փափաքողները թող դիմեն Թաղականութեան:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը գալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Իրենց այցելութեան առթիւ Հայ կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն՝— Պ. Կարպիս Զաքմաքճեան եւ Պ. Աւանէզեան 500ական ֆր–, Օր. Աբ – չալոյս Գրիգորեան 250, Տէր եւ Տիկին Ներսէսեան 450, Տէր եւ Տիկին Մխիթարեան, Տէր եւ Տիկին Սահակեան եւ Տէր եւ Տիկին Քէօլէեան 200ական, Պ. Գասպարեան 600, Տիկին Մարի Գասպարեան (Պանեէօ) իր ամուսնոյն յիշատակին 100, Տէր եւ Տիկին Մերիյոն 50 ֆր.:

ՓԱՐԻԶԻ ԷՍԱՏԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ՄԸ

Շաբաթ, Հոկտ. 4 ժամը 16էն սկսեալ, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ, Մեթրօ Քատէ:

Այս հաւաքոյթը ունի խորհրդակցական բնոյթ՝ մշակելու համար երիտասարդաց յանձնախումբի գործունէութեան ծրագիրը, որուն մէջ նկատի առնուած են կազմակերպել երիտասարդական հաւաքոյթներ, պուոյտներ, դասընթացքներ, պարանցիկ երեկոյթներ, զանազան խաղեր (ճատրակ, փինկ – փոնկ, պրիճ), մրցումներ, տարեկան մեծ պարահանդէս:

Ուստի կը հրաւիրուի հայ երիտասարդութիւնը ներկայ գտնուիլ եւ յայտնել իր դաղափարները, փափաքները:

Այս հաւաքոյթին պիտի յաջորդէ պարացիկ երեկոյթ մը, պիւֆէ...

Խաեանի դռները սիրով բաց են բոլորին անխտիր:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Թուլոնէն Տիկին Սիրանոյշ Կարապետեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին իր անմոռանալի ամուսնոյն՝ Սիրակաճ Կարապետեանի *եւ եղբօր՝* Խաչէր Յակոբեանի *մահերուն տարելիցին առթիւ:*

Ի ՆՊԱՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ե. ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկին Երանեան Վազինակ 5000, Տէր եւ Տիկին Մէնէնտեան Սեդրակ 2500, Տէր եւ Տիկին Սէրգինկիւլեան Վազգէն 1000, Դաւիթեան ընտանիք 400, Պ. Գասպարեան 300, Պ. Գուլումճեան, Պ. Փափազեան Մարսէլ, Պ. Եակիւէլ Ռոպէր, Պ. Էլմասեան Միշա, Պ. Պալեան կի 100ական, Պ. Մազմանեան Ժաք, Օր. Պաղտասարեան 50ական, Պ. Վարդանեան Ժորժ 40, Պ. Իսկէնտէրեան Սարգիս 25, Պ. Ուզաքարչը Յարութիւն, Պ. Գալոյեան Կարապետ 20ական, Պ. Օհանեան Ժաք 10:

Գումար 9915
Նախկին գումար 48·270
Ընդհ. գումար 58·185

VISION NOUVELLE
6, Place des Etats-Unis, PARIS

ŒUVRE GRAVÉ DE
CARZOU
JUSQU'A FIN OCTOBRE

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Մուրատ Ռաւմնասիրաց Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամեւ ոչ-անդամ բոլոր Սեբաստացիները: Օրակարգ՝ վարչութեան հրաժարում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն, հին եւ նոր վարչութեան հաշուետուութիւն, ընդհանուր անդամներու ներկայութեամբ: Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահին մէջ, կիրակի Հոկտ. 5 ժամը 3ին: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, առանց բանաւոր պատճառի: Օրակարգի վրայ նաեւ՝ զանազան հարցերու լուծում, տեղի ունեցած տարակարծութիւններու չուրջ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ. 9 ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Հոկտ. 10, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Շնորհիկ Պալիկեանի բնակարանը, 28 Աւընիւ Սէնթ-Լիւսի, Անիէռ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

VIENT DE PARAITRE LA 2e EDITION

LES ARMÉNIENS
CONNUS ET INCONNUS
DE NOE A NOS JOURS
par
HAGOP - KRIKOR

Editions LA PENSEE UNIVERSELLE
3 bis, Quai aux Fleurs
75004 - PARIS
Tél. : 325-85-44
Prix 20 F. TTC

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր *խումբի ժողովը այս Շաբաթ, Հոկտ. 4, ժամը 18ին: Կարեւոր օրակարգ, Մչա – կոյթի Տունը:*

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր *կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, Հոկտ. 4, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» *ենթ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (Հոկտեմբեր 4) իրիկուն ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:*

ՎԻԼՆ.— Հ. Յ. Դ. *Անի կոմիտէի ընդհ. ժողովը Հոկտ. 4, ժամը 21ին Գ. Իփէկեան ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց պացող երկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ: Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած: Շատ լաւ ամսավճար: Ազատ է կիրակի օրերը:

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34
Իրիկունը՝ 872–75–45:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Զորեքշաբթի, Հոկտ. 8, ժամը 19·40ին Գ. կայանէն «Ազատ Բեմ»ի չարքին՝

ՄԱՐՍԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՇԱՐԺՈՒՄԸ

կը մասնակցին.— Արամ Շէխիկեան, Անարէ Կիրոնէ (խմբագրապետ Արմենիա ամսաթերթին), *ինչպէս նաեւ Պ. Պ. Գաբրիէլեան, Տէմիրճեան, Անայիս Տորոսեան, Օհան Հաքիմեան, Ժաք Գասապեան:*

×

Այս կիրակի (Հոկտ. 5) ժամը 9·30ին հեռատեսիլի Ա. կայանէն՝

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՐՕՆՔ

կը մասնակցին Ռուբէն Մելիք, Փիէր Սեկեռս, Լիւք-Անարէ Մարսէլ, եւայլն:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE ARMENIENNE

Tous les Lundis à 20 heures
au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix
10 bis, Rue Thouin
PARIS (5e)
Métro Monge
à partir du Lundi 6 Oct.

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

ԻՍԻԻ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐԸ կը սկսին երկուշաբթի Հոկտեմբեր 6ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Իսիի եկեղեցւոյ մէջ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԿՐԸՆՈՊԸ

Ի պիտութիւն իրենց զաւակներուն հայեցի դաստիարակութեան թծախնդիր ծնողքներուն, կը հաղորդուի որ Կապույտ Աչքի Կրընոպլի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 5ին, կիրակի առաւօտ ժամը 9ին:

Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՑԻ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն որ դպրոցի 1975-1976 տարեշրջանի դասաւանդութիւնները կը սկսին Զորեքշաբթի (Հոկտ. 1) կէսօրէ վերջ ժամը 15ին եկեղեցիին կից սրահը:

Արձանագրութիւնները սկսած են: Կը խնդրուի ծնողքներէն իրենց զաւակները արձանագրել տալ եկեղեցին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն Զորեքշաբթի ժամը 9–12·30, 23 Ռիւ Էթիէն Տոլէ, դպրոցին մէջ:

Շրջանի ծնողքներէն կը խնդրուի անպայման առաջնորդել իրենց զաւակները:

COURS DE DANSES

ARMÉNIENNES
CLASSIQUE - JAZZ

Organisés
par M. Edouard BOLIKIAN
à la Maison des Jeunes et de la Culture Sportive des Chartreux
4, Rue de la Conception, Marseille 4
Tél. 49-49-10

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

du 25 Octobre au 8 Novembre
du 20 Décembre au 3 Janvier

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS — Sonia Coumryantz
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON — Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE — Dicran Cazarian
61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
5
DIMANCHE
5 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՀԱՅԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·407

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.407

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՄԱՀԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, վերջին պահուն, ընկերվարական նախկին պատգամաւոր եւ նախկին վարչապետ Կի Մոլէ յանկարծ զոհ գացած էր սրտի տագնապի մը, Ուրբաթ առաւօտ։ Մնած էր 69 տարի առաջ Մոնի նահանգը, դրականութեան լիսանցիէ, Առասի մէջ անդլերէնի դասատու էր։ 1940ին զերի ինկած, ապա ազատ արձակուած, դիմադրական ճակատ կը մըտնէր, ընկերվարական գաղտնի կոմիտէին մէջ, ապա իբրեւ անդամ զինուորական եւ պաշտօնական կազմակերպութեան մէջ։ 1945ին Առասի քաղաքապետ կ'ընտրուէր եւ տեւական կերպով կը վերընտրուէր։ 1946ին փոխ-նախագահ էր Ընկերվարական Միջազգայնականին եւ Փա-տը-Քալէի ենթափոխան կ'ընտրուէր, աթոռ մը զոր պիտի պահէր մինչեւ իր մահը։ Պետական նախարար եղած է Պլումի գահլիճին մէջ, ապա՝ Փլէվէնի եւ փոխ-վարչապետ Քէօ-ի օրով, մինչեւ որ ինք ալ վարչապետ նշանակուի 1956 Փետր· մէկին եւ այդ պաշտօնին գլուխը մնայ մինչեւ 1957 Մայիս 21։ Փոխ-վարչապետ եղած է նաեւ 1958 Մայիս 13էն ետք Դ· Հանրապետութեան վերջին գահլիճին մէջ, զոր կը վարէր Պլիմլէն։ 1962ին է միայն երբ տը Կոլ Հանրաքուէով ուզեց Հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը կատարել ամբողջովին քուէով, որ Կի Մոլէ իր կացակցութիւնը կը մղէր ընդդիմութեան մէջ մնալու։ Կուսակցութենէն ներս տարաձայնութիւններ ունեցած է մանաւանդ Տէֆէռի հետ բայց բոլորը գիտեն որ Կի Մոլէ անկեղծ եւ համոզուած ընկերվարական մըն էր, հաւատարիմ, անհանգիստ եւ պարկեշտ։ Եւ այս առաքինութիւնները պատճառ եղան հաւանաբար որ մէկ քանի դէպ կամ սխալ հասկցուի։ Իրեն մարքսիստ, մեծ կարեւորութիւն տուած է կուսակցութեան կազմակերպական կողմին եւ ինք է որ Ընկերվարական կուսակցութիւնը այն տուեն «էս· էֆ· Ի· Օ·»ն (Միջազգային Բանուորականութեան Ֆրանսական ճիւղ) վերածեց ամուր գործիքի մը եւ լաւ կառոյց ունեցող կազմակերպութեան մը։ 25 տարի մնաց կուսակցութեան գլուխը տեղը տալէ առաջ նախ Սալարիի, ապա՝ Միթերանի։ Իբրեւ Ֆրանսացի ընկերվարական, թէ ազգային գաղափարը խոր էր իր մէջ եւ թէ անկեղծօրէն աղդուած էր միջազգայնականութենէ։ 1956ի Սիւէզի արշաւը սակայն գոյց պիտի տար որ անզիջող հայրենասէր մըն էր եւ ճիգ չխնայեց պահելու համար Ալժերիան Ֆրանսական գօտիին մէջ։

Չէր սիրուած բոլորէն եւ զարմանալի ալ չէ գուցէ մարդու մը համար որ նախ կ'ուզէր հաւատարիմ ըլլալ իր սկզբունքներուն եւ անկեղծ՝ ինքն իրեն հանդէպ։ Պրպտող նոյնիսկ (1957 Մարտ 6) զինքը պիտի որակէր իբրեւ «կեղծաւորութեամբ եւ վատութեամբ լեցուն, Ամերիկացինե-րուն ծառայ մը»։

1964ին երբ Կասթոն Տէֆէռ կը ծրագրէր համախմբել ընկերվարականները եւ կեդրոնը, ներկայանալու համար Հանրապետութեան նախագահութեան, Մոլէ կ'ընդդիմանար եւ ձախողեցնել կուտար այդ ծրագիրը։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 30)

«ԱՐԱՐԱՏ» 7ՐԴ ԴԻՐՔԻ ՎՐԱՑ

«Արարատ» 2–0 յաղթելէ ետք «Տորպէդո»ին, 26 կէտերով 7րդ տեղը կը զբաւէ ախոյեանութեան ցուցակին մէջ։ Ասիկա, անշուշտ, չի նշանակեր, թէ Խորհ· Միութեան բաժակին տիրացած «Արարատ»ը հրաժարած է երկրորդ կամ երրորդ տեղերը ապահովելու իր մտադրութենէն։

Ցուցակին գլուխը 24 խաղերէ ետք «Խառնաչափ» պատկերը մը կը պարզուի։ Ճիշդ է, որ առաջին տեղին հարցը արդէն լուծուած է, քանի որ Կիեւի «Դինամօ»ն 37 կէտ ապահոված է եւ առաջին դիրքին վրայ կը գտնուի։ Գալով երկրորդ, երրորդ տեղերուն, կրնայ նոյնիսկ պատահիլ, որ արդիւնքները երեւան գան վերջին մրցումէն ետք։ Արդարեւ, երկրորդ եւ երրորդ տեղերուն համար ներկայիս վեց խումբեր պայքարի դաշտ նետուած են։ Այդ վեցին մէջ է նաեւ «Արարատ»ը։ Հայերը երկրորդ տեղը գրաւող Դոնեցի «Շախտէօր»էն ետ կը մնան ընդամէնը երկու կէտով։

«Արարատ»ի համար դժուար մենամարտները կը սկսին Հոկտեմբեր 7ին, երբ Թիֆլիսի մէջ դէմ յանդիման կուգայ տեղւոյն «Դինամօ»ն։ Ճշդենք, թէ այս տարի Երեւանցիները երկու անգամ յաղթած են Վրացիներուն բաժակի կիսաեղրափակիչ եւ ախոյեանութեան մրցում-ներուն մէջ։

Բաւական դժուար պիտի ըլլան Երեւանցիներուն համար վերջին երկու մրցում-ները Վորոշիլովգրադի եւ Դոնեցկի մէջ։

Իր մահուան առթիւ ցաւակցական նամակները ղրկած են Հանրապետութեան Նախագահը, ժաք Շիրաք, Էակար Ֆօռ, մինչ իր կուսակցական ընկերները խորապէս կը զգան իր կորուստը, նոյնիսկ ոմանք մոռնալով անցեալի իրենց քէները։

Կի Մոլէ երկու զաւկի հայր էր, վերջնացած էր անցեալ Ցուլիսին։

Քանի մը տողով

ՊԼՑՐՈՒԹի օդակայանը վակուեցաւ Շաբաթ առաւօտ ծանր միջադէպէ մը ետք։ Վաղ առաւօտեան, տեղական ժամով՝ 4ին, յանկարծ երեք ահաբեկիչներ փորձած են առեւանգել եւ ճամբէն չեղել տալ օդանաւ մը։ Շաբաթ առաւօտ հասած լուրերը սակայն ճշդիւտ ոչ մէկ բան կ'ըսէին այս մասին եւ խօսք կար որ խնդրոյ առարկան կրնար ըլլալ Լուֆթհանզայի օդանաւը, որ Դամասկոսէն Անգարա կ'երթար կամ Միւլ-Իսթ-Էռուէզի մէկ ուրիշ օդանաւը։ Պահակազօրքը անմիջապէս կրակ կը բանար եւ երեք յարձակողներէն մէկը կը մեռնէր մինչ միւս երկուքը կը վիրաւորուէին։ Կը մեռնէր նաեւ վիրաւորներէն մէկ ուրիշ մը։ Կային նաեւ երեք այլ վիրաւորներ։ Ապահովութեան ուժերը նախ անմիջապէս կը փակէին, անորոշ ժամանակով Պէյրութի օդակայանը։ Վերջին պահուն, Շաբաթ, կը հաղորդուէր թէ Պէյրութի օդակայանը կրկին բաց է երթեւեկին։

ԺԻՍՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ Ուրբաթ օր յայտարարեց կառքերու 62րդ ցուցահանդէսին։

×

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Վերջ գտան Լրագնդակի Խորհ· Միութեան Ա· դասի խումբերու ախոյեանական մրցումները։ Երեւանի «Դինամօ» խումբը ութ կէտով առաջնութիւնը ապահովեց եւ այժմ իրաւունք ունի ներկայանալու Ա· դասի առաջին լիկայի մրցաշարքին։ Մրցումները տեւեցին հինգ օր եւ Երեւանցիք յաջորդաբար պարտութեան մատնեցին Ֆրունզէի «Իսիկ-Կուլ»(6–3), Դուշանբէի «Տաջիկիստան»(7–5), Պաթումի «Գանթիադ» (14–5) եւ Աշխաբադի «Զահմէթ» (15–4) խումբերը։

×

ՍՐՏԱԲԱՆՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

Երեւանի մէջ խորհրդային եւ ամերիկացի սրտաբաններ ժողով մը գումարեցին քննելու համար սրտի հիւանդութեան կարգ մը երեւոյթներ եւ բուժման մի-ջոցները։

×

ԵՐԵՔ ՏԱՐԵԿԱՆ ՆԿԱՐԻԶԸ

Երեւանի մանկական պատկերասրահին մէջ բացումը կատարուեցաւ Հայաստանի ամէնէն փոքր նկարիչը նկատուող Արամ Մեհրաբեանի գործերու ցուցահանդէսին։ Արամ երեք տարեկան է եւ 30 լրաներկեր ցուցադրութեան ղրած է։

— Մանուկին երեւակայութեան աշխարհը զարմանալի կերպով ընդարձակ է, նկատել տուաւ արուեստագէտ Հենրիխ Իգիթեան։ Զափահասներու դիմանկարներու, նապաստակներու եւ թիթեռնիկներու նկարներու, կրկէսի տեսարաններու կողքին կան «Վանիլիը», «Որսին հալածումը», «Դժոխքի խոհարարը» (սատանան), «Օձի եւ ոզնու զրոյցը»։

×

ՆՈՐ ՑՈՒՇԱՆՈՒԻՐՆԵՐ

Երեւանի թատերա – յուշանուէրի գործատունը 9 նոր տեսակ յուշանուէրներ սկսաւ պատրաստել՝ նոր աղամանները, 6 գաւաթով մատուցարան, քաղցրաւենիքի սկահակները եւայլն։ Ներկայիս գործատունը կ'արտադրէ 40 տեսակ յուշանուէր եւ կնոջ արդուզարդի առարկաներ։ Գործատունը իր 11 արտադրութիւններով պիտի մասնակցի Պերլինի միջազգային ոսնավաճառին այս ամիս։

×

12 ՏԱՐԵԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԸ...

Դաւիթ Ցարութիւնեան, որ 12 տարեկան է, այս աշնան սկսաւ յաճախել Բաղմարուեստից հիմնարկութեան հաշուական մեքենաներու ճիւղը։ «Գերազանց» դնահատականներ ստացան մուտքի չորս քննութիւններու ալ։

Վեցուկէս տարեկան էր, երբ ոտք դրաւ առաջին դասարանը։ Արդէն իր տարեկիցներէն աւելի շատ բան գիտէր՝ կը դրէր, կը կարդար, դիւրութեամբ եւ ապագօրէն կը լուծէր թուաբանական խնդիրներ։ Վեց ամիս ետք, մանկավարժներու պնդումով, տղան կը փոխադրուի 2րդ դասարան։ Յաջողութեամբ աւարտելէ ետք 2րդ դասարանը՝ 7ամեայ Դաւիթը կը դառնայ 3րդ դասարանի աշակերտ։ Եւ նորէն, ամեռուան արձակուրդներէն ետք, ուսուցիչներու կարգադրութեամբ, կը փոխադրուի յաջորդ դասարան։ Երկու անգամ միայն մէկական տարի կ'անցընէ իր դասարանները (9րդ եւ 10րդ)։

×

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ

Ռուսիոյ Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան պետական յանձնաժողովը այդ Հանրապետութեան պետական մրցանակին համար ներկայացուցած է գրական եւ արուեստի գործեր՝ ստեղծուած վերջին չորջանին։

Հայազգի բեմադիր Ե· Սիմոնով ներկայացուած է «Օր-օրի» բեմադրութեամբ (Մոսկուայի «Ե· Վախթանգով» թատրոնը), չարժանկարի բեմադիր՝ Գ· Եղիազարով ներկայացուած է «Տաք ձիւն» ժապաւէնով, փաստանկար ժապաւէններու նկարիչ Ա· Գրիգորեան ներկայացուած է կերպասի վրայ կատարուած գեղարուեստական նկարներով։

ԲԱԺԱԿՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԱԽԱՐՏԱԿԱՆ

"ԱՐԱՐԱՏ" ԱՆԳԼԻՈՅ ՈՒԵՍԹ ՀԱՄԻ ՊԻՏԻ ՀԱՆԴԻՊԻ

—o—

Ուրբաթ ցերեկ վիճակ կը քաշուէր ճշդելու համար թէ ո՛ր խումբերը իրարու պիտի հանդիպին գանազան բաժակներու եւ ախոյեանական մրցումներու համար։

Այսպէս Արարատ որ Օի դէմ 9 կէտով պարտութեան մատնած էր Ֆամակուս-թայի Անորտոսիսը (երթի մրցում, Երեւան) եւ 1–1 հաւասար արդիւնք ձեռք ձգած էր դարձի հանդիպումին, Նիկոսիոյ մէջ, Հոկտեմբեր մէկին, պիտի մրցի Անգլիոյ Ուեսթ Համի դէմ, բաժակներու բաժակին ութերորդ աւարտականներուն։

Երթի մրցումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ· 22ին Երեւանի Հրազդան մարզադաշտին վրայ եւ դարձի մրցումը՝ Նոյեմբեր 5ին, Անգլիա։

×

Այս նոյն շարքին մէջ Ա· Տ· Օ· Լա Հէ (Հոլանտա) կը հանդիպի Ֆրանսական Լանսին, Մատրիտի Աթլեթիքօն Աթեմբըտեան Գերմանիոյ Այնթրախթ – Ֆրանք – Ֆուրթի, Կալլէսի Վրեքսհամը լեհական Սթալ Ռզեշեւի, Իտալիոյ Ֆիորէնթինան Արեւելեան Գերմանիոյ Զաքսընոյնկ Զվեքաուի, Փորթուկալի Պաավեսթան Սկովտիոյ Սելթիքին, Հունգարիոյ Հալատա Վասութասը՝ Աւստրիոյ Շթուրմ Կրացի եւ Պելժիոյ Անտըրլեխթը Եուկոսլաւիոյ Պարաքի։

Երթի բոլոր մրցումները տեղի կ'ունենան առաջին նշուած ակումբին դաշտին վրայ։

×

Ախոյեան ակումբներու բաժակի չորքին Սէնթ-Էթիէն պիտի հանդիպի Սկովտիոյ Ռանճըրսներուն, իսկ Կիեւի Դինամօն Իսլանտայի Աքրասէյին։

Ճիշդենք նաեւ թէ Իւ· Է· Ֆ· Ա·ի բաժակի 16րդ աւարտական հանդիպումներուն Մոսկուայի Սպարտակը կը հանդիպի Արեւմտեան Գերմանիոյ Քոլոնեի, մինչ Մոսկուայի Տորպեդօն պիտի մրցի Թուրքիոյ Կալաթասարայի դէմ։ Երթի մրցումը տեղի կ'ունենայ Թուրքիա, Հոկտեմբեր 22ին։

600 ԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ

ԿԻԼԻԿԻԱ 1375

Ա.

Կացուվթիւնը խառնակ էր ամբողջ Մերձաւոր Արեւելքի եւ յատկապէս Կիլիկիոյ մէջ, ուր երեք թագաւորներ եռեւէ եռեւ սպաննուած էին։

Գիւղերը ամայի, քաղաքները աւերակ, ժողովուրդը չփոթի վիճակի մէջ, ասով հանդերձ անկարելի դարձած էր ազգային միութիւն մը կազմել Ազգայնական եւ Լատինասէր երկու հզօր ուղղութիւններու միջեւ։

Եւրոպացին յոյս չկար. ասպետական ոգին փլած էր Միջերկրականի արեւելեան ափերուն դղեակներուն նման։

Պապերը յոյս չունէին նոր խաչակրութեան։ Ֆրանսա եւ Անգլիա հարիւրամեայ պատերազմը չէին բոլորած։

Ճենովացիները տիրելով Կիպրոսի՝ լրենց չահերը կը հետապնդէին։

Հայ իշխաններ Կոստանդիւ Գ.ը սպանած էին որպէս անարժէք թագաւոր, եւ այժմ թագաւոր կը փնտռէին։

Լատինասէրները կ'առաջարկէին Լուսինեան մը որ ազգական ըլլալով Կիպրոսի եւ Տիւրոսի Լուսինեաններուն՝ կարելի պիտի ըլլար զինուորական օգնութիւն ստանալ, մահմետականներու դէմ։ Սակայն ազգայնականները ընտրեցին դերմանացի Օթոն Պրունզվիֆ իշխանը, որ պահուեցաւ արքայ Հայոց, բայց չկրցաւ թագաւորել, յարգած չըլլալով ամուսնանալու պայմանը Կոստանդին Բ.ի այրի՝ Մարիամ դժխոյին հետ։ Երկու կուսակցութիւնները միացած՝ Կիլիկիոյ թագը առաջարկեցին Լեւոն Ե. Լուսինեանին որ կը գահնուէր Կիպրոս։

Ճենովացիները 36.000 ոսկի հարստութեան տուրք պահանջեցին Լեւոնէն, իր ելքը արտօնելու համար կղզիէն։

Լեւոն ընդունեցաւ Հայերու հրաւէրը, բայց չկրցաւ գոհացնել ընչաքաղց Ճենովացիները։ Հայ պատուիրակները վերադարձան Սիս՝ որ պաշարուած էր Թուրքերէ, եւ ծածանեցին Լեւոնի դրօշը քաղաքին վրայ. Հայեր ցնծութեան ազդակներով ընդունեցան այդ դրօշը եւ ուժգին յարձակումով վերցուցին քաղաքին պաշարումը՝ քշելով Թուրքերը։

ԼԵՒՈՆ Ե. ԹԱԳԱՒՈՐ

Լեւոն 36.000 ոսկի տուրքը վճարելու համար, ստիպուեցաւ ծախել իր սպասները եւ կնոջը զարդեղէնները, եւ հազիւ 25 ասպետ եւ 100 Ֆրանսացի վարձկաններով, երբեմն կռուելով եւ ստէպ զաղտնի ճամբաներով անցնելով Թուրքերու մէջէն՝ մօտեցաւ Սիսի։

Լուրը կայծակի պէս տարածուեցաւ. ժողովուրդը, իշխաններ եւ կաթողիկոսը ջահերով եւ շարականներով ընդունեցան դինք։

Բնութեամբ բարի, աղնուական, քաջ եւ հայասէր էր Լեւոն. դիտնալով հանդերձ կիլիկիոյ ցաւալի վիճակը՝ սիրով եկաւ հոն։

Հօր կողմէն Լուսինեան էր (Ֆրանսացի) իսկ մօր կողմէն՝ Թոռ վրացի իշխանուհիի մը։ Զգացումներով եւրոպացի եւ ջերմօրէն կապուած Հռոմի եկեղեցիին։ Հոգեբանօրէն առաջին մեծ սխալը դոր – ձեց 1374 Յունվերացի ծնին Թագաւոր պսակուելով Սիսի Ս. Սոփիա մայր եկեղեցիին մէջ նախ լատինական ծէսով՝ ապա հայկական։

«ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ» ԴԱՒԵՐԸ

Թշնամի Լուսինեան իշխաններու լատին սերունդին՝ անոնք մոռցած չէին լատին ծէսով կատարուած Թագաւորական օծումը։ Եթէ Լուսինեանները արմատ ձգէին Կիլիկիոյ մէջ, կը խորհէին անոնք, հայ եւ լատին եկեղեցիներու միութիւնը իրողութիւն մը պիտի դառնար, ի վնաս ազգային ինքնութեան։ Այսպէս է որ սկզբնական լուռ գժտութիւնը՝ անսան – ձելի թշնամութեան փոխուեցաւ։ Լեւոնի քաղաքականութեան բոլոր հակառակորդները, Պօղոս Ա. կաթողիկոսին չուրջ խմբուեցան։

Դաւեր եւ ըմբոստացումներ իրարու յաջորդեցին. անոնց ծրագիրն էր Կիլիկիան դնել Եգիպտոսի սուլթանին տիրապետութեան տակ եւ այդ ծրագիրը յանձնուած էր հաւատափոխ Աչոտ իշխանին, որդի Օշին Պառոնին։ «Ազգայնականները» կը պնդէին թէ Հայոց Թագը Աչոտին կ'իյնար, խրախուսելով զայն որ եգիպտական բանակի մը գլուխ անցած, գայ իր գահին տիրանալու։

Կաթողիկոսը՝ Պօղոս Ա., յաջողեցաւ իր կասկածները ու տեսակէտները փոխանցել կղերին, ազդեցիկ պառոններուն եւ ժողովուրդի մէկ մասին։ Ծիսական փուճ խնդիր մը ազգային գոյութեան հարցի վերածելով՝ նախամեծար համբերեցաւ իսլամ վեհապետի մը աչխարհական տիրապետութիւնը քան արեւմտեան եկեղեցիին հոգեւոր գերագահութիւնը։

Ութսուն տարիներ վերջ կրօնական մի-

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ՝ ՄԱՆՈՒԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

—o—

ԽՄԲ.— Աբաս Իսահակեան «Հայրենիքի ձայն»ի մէջ վերհրատարակած է գրախօսական մը Աւ. Իսահակեանէ Ծանօթագրութեան մէջ գրած է ի մէջ այլոց, թէ «վաթսուն տարուայ անցեալ ունի այս գրախօսութիւնը։ Այն տպուել է մէկ պաշգամ (1914 թ. «Հորիզոն» թերթում) ու դուրս մնացել Վարպետի յետագայ հրատարակութիւններից»։ Գրախօսականը Աւ. Իսահակեան ղրկած է Պերլինէն՝ Պայազատեան կեղծանունով։

×

Օր. Մանուկ Պէրպէրեանի «Արձակ երգերը» 33 փոքրիկ արձակ բանաստեղծութիւններ են, անհատական լիրիկ զգացումներու մի օրագրութիւն։

Ամէնից առաջ ուշադրաւ է օրիորդի ուճը, որը չափազանց ինքնուրոյն է եւ եզակի թուրքահայ բանաստեղծների մէջ։

Եւնոյն անհերոզ հոգիին զոհ պիտի երթար բիւզանդական կայսրութիւնը՝ Պոլսի գրաւումով։

ՍԻՍԻ ՄԻԶՆԱՒԵՐԴԻՆ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Մելիք էլ–Աշրաֆ–Շապան, Աչոտ իշխանի խնդրանքին վրայ, հրաման տուաւ Ապու–Պէքրի գրաւել Սիսը։

Մամլուք հրոսախումբերը քաղաքները, բերդերը եւ գիւղերը կոթծանեցին, կողոպտելով տուն, պալատ, չիրիմ, եկեղեցի (1375 Յունուար 5)։

Վարի քաղաքը տասը օր միայն կրցաւ դիմանալ, բայց բերդն ու վերին Սիսը մնացին անառիկ։

«Ազգայնականները» թագաւորէն գաղտնի՝ ժողով մը գումարեցին կաթողիկոսին մօտ, որոշելով քաղաքը յանձնել այլազգիներուն, եւ այդ ուղղութեամբ նամակ ղրկեցին Հալէպի Սէյֆ–Լատին Ըղըկ–Թիմուր ամիրային, առաջարկելով որ գայ գրաւէ Հայոց մայրաքաղաքը Եգիպտոսի սուլթանին անունով

Փետրուար 24ին, Ապու–Պէքրի 15.000 զօրքին միացան Ըղըկ–Թիմուրի 15.000 զինուորները, Սիսի պարիսպներուն առջեւ

Լեւոն չկրցաւ իր հանդարտութիւնը։ գիշերանց պարպեց վերին քաղաքը եւ կրակի տուաւ զայն յետ պատսպարելու ժողովուրդը միջնաբերդին մէջ։

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊՋՏԻԿԵԱՆ

(Շար. – 1)

Նրա ոճը պարզ է, յստակ, միամիտ եւ սրտաբուխ. ասես, մի խելացի մանուկ է խօսողը, որը հասարակ սրտի լեզուով պատմում է մտերմին, իր սիրածին, իր զգացմունքները, սէրն ու վիշտը։

Մի հրաշալի լիրիկական լեզու է, որ զարնան երգող աղբիւրի պէս անուշ–անուշ կարկաչում է ոսկեղէն աւազի եւ մեռաք–սէ սեղերի վրայ...

Բոլոր այդ 33 արձակ երգերն ունեն մի հարազատ, հոգեթով չունչ, բոլոր այդ երգերից կաթում է մի թարմութիւն, անմիջական զգացմունք։

Երգերի մեծագոյն մասը սիրոյ երգեր են — անցած սէրեր, սիրոյ ախուր եւ անուշ յուշեր, սիրոյ կասկած, սիրոյ վիշտ, երազներ, կարօտ, համբոյր...

Պլատոնիկ չէ այդ սէրը եւ ոչ էլ էրոտիկ. աւելի շատ հիւանդ սէր է, որ բեկբեկուած է կասկածներով, հպարտութեամբ, ցիջել – չցիջելու տատանումներով. չունի առնական սիրոյ հզօր թափը, որ տիեզերական անխորտակելի կամքի հաւատքն է իրօք, որի առաջ ամէն ինչ պէտք է խոնարհուի. առնական սէրը ինտենսիվ է եւ դինամիկ, իսկ կնոջը, առհասարակ, էքսպանսիվ եւ ստատիկ։ Սէրը իսկական կնոջ համար մի տեսակ «հանապազօրեայ հաց է», մշտական մի ղրութիւն, սրտի ամէնօրեայ անուշ ճաշակ, իսկ տղամարդու համար սէրը ահաւոր վայրկեաններ են կոթծանիչ եւ կոթծանուող։

Դանդէի, Պետրարկայի, Բայրոնի, Հայնէի եւ կամ Լերմոնտովի սէրն իր վշտերով եւ կարօտներով ոչ մի կերն չի զգացել։

Ինքը՝ Օր. Պէրպէրեանը, խոստովանում է, որ չունի մեծ սէր. առաջ կը բերեմ այդ երգը.

«Պիտի ուզէի կրել խոշոր սէր մը սիրտիս մէջ, եւ այդ բեռին տակ՝ թեթեւ ու պինդ անոր փարած բոլոր զօրովիւը հոգիիս՝ նախանձով պիտի պահէի զայն օտար աչքերէն։

«Եւ պիտի ժպտէի հոն՝ ուր կուլամ հիմա, պիտի լայի հոն՝ ուր կը խնդամ միշտ, պիտի կանդնէի քալ՝ ուր կ'իյնամ այսօր, պիտի իյնայի հոն՝ ուր ըմբոստացած եմ։

«Պիտի չարհամարհէի ալ. պիտի խոնարհէի, ներէի, քաղցրանայի, դիմայի, մխիթարէի...

«Ու սիրելով պիտի ապրէի, չարչարուէի պիտի ու ցաւէի եւ հեշտանքով ալ պիտի մեռնէի, եթէ միայն կրէի խոշոր սէր մը սրտիս մէջ»։

Ամէն մի կին՝ մեծ թէ փոքր հոգով՝ ունի դեմոնական մի յատկութիւն՝ տանջելու, չարչարելու իրեն սիրողին. ամբողջապէս կը բերեմ այդ երգը եւս.

«Երթէ, խոշոր ծառերուն տակ պարտէզին, ցաւցուցի սիրտդ, լաւ գիտեմ։

«Զար եղայ ես ու խնդացի հեգնանքով, երբ տխրած կը դիտէիր մազերուս մէջ վարդերը թառամած։

«Ու կը զղամ, թէ, քու փափուկ հոգին վիրաւոր՝ գիշերին մէջ անցուց երկար

ՊԱՏԱՆԻ ՍՐՏԵՐԻ ԻՇԽԱՆԸ

Ի դէպ, Տէրեանի նամակների այս նոր յայտնի փունջը, որ պատրաստել եւ առաջերէն լեզուով հրատարակել է բանաստեղծի դուստրը՝ Նուարդ Տէրեանը, իր զգացողութեամբ ու մտածողութեամբ, իր բառային ֆակտուրայով, նոյնիսկ կառուցուածքով այնքան մօտ է նրա բանաստեղծութիւնների, որ տեղ–տեղ թըւում է, թէ այդ նամակները բանաստեղծութիւնների արձակ չարադրանքն են, կամ բանաստեղծութիւնները պոկուած են նամակներից։ Այդ նամակներում թէեւ Տէրեանի հոգին երբեմն ողողւում է ճառագայթով, եւ նա ուզում է դուրս լողալ իր տխրութեան միջից, սակայն նրա Աչունը միշտ չրջապատած է մնում նրան եւ խառնալով բառերի մէջ, վեր է ածւում բանաստեղծական ազամանդների, որոնք չողշողում են ճառագայթից էլ պայծառ։ «Աչուն, քեզ ի՞նչ քնքշութեամբ, ի՞նչ խօսքերով երգեմ քեզ...»։

Մի քանի անգամ ինքն իր մասին ասել է, թէ զգացմունքներն իշխում են առաջ բանականութեանը, եւ երեւի թէ առանց դրա նա մեզ համար չստեղծեր այն, ինչ ստեղծել է։ Այս ասելով, ես ի նկատի ունեմ Տէրեանի ոչ միայն քնքոյշ սիրային ու աշնանային բանաստեղծութիւնները, այլեւ այն, որ նա փորձում էր աշխարհի վրայ, մարդկանց սրտերում առելացնել գթութեան զգացումը։ Նա ապրելով էր տեսնում մեծութեան անձկութիւնը, իրար նկատմամբ մարդկանց անհարազատութիւնը, եւ ուզում էր մաքրել դէպի մարդկանց սրտերը տանող ճանապարհը. ուզում էր մաքրել նրանց կեղծ ու անտեղի հպարտութիւնից, որպէսզի նրանք հարազատ մնան իրար, ինչպէս կանխորոշել է բնութիւնը եւ լինեն մերկ, այսինքն՝ չծղարկուած քնութեան պէս, նա յոյս ունէր, թէ դրանով մարդիկ կը կարողանան կապուել իրար, կարեկցել աւելի չատ, եւ նրանց կեանքը չի դառնայ մեծութեան դժոխք։

Այսօր գթաճ իրարու, —
Խեղճ լինենճ ու չամաչենճ...
. . . . . .
Այսօր գթաճ իրարու,
Այսօր իրար չտանջենճ,
Լինենճ անչար ու հլու, —
Հեկեկանճ ու չամաչենճ...

Սա ներքին ազատութեան մի ձգտում էր, որին մղւում էր Տէրեանը՝ նաեւ չրջապատող աչխարհի պարտադրած ի'ր անճկութիւնից դուրս գալու համար։ Այո, երբ հնարաւոր լինի սեփական խեղճութեան աչքերին բացէ ի բաց նայել, այն ժամանակ միայն հոգին կը զօրանայ՝ այդ խեղճութիւնից դուրս գալու համար։

Կեանքի պայմանները Տէրեանին պարտադրել էին՝ ապրել մենութեան անձկութեան մէջ։ Տասնչորսամեայ պատանուն նրա հայրը՝ Տէր–Սուքիասը, բերում է Մոսկուա՝ ժամանակի բարձր միջավայրում կրթութիւն ստանալու, ժամանակի առաջաւոր մտաւորականութեան հետ չփուելու, ռուսերէն լեզուին կատարեալ տիրապետելու, որովհետեւ ինքը յետուն տարեկան հասակում ռուսերէն էր սովորել՝ Լեւ Տոլստոյին բնագրով կարդալու համար։ Մարդկային մտքի եւ հոգու անընդդիմելի ալեբախութիւնների այդ համապարփակ տիրակալ հանդիպ սէրը ժառանգաբար մնացել ու ծագել էր Տէրեանի մէջ, թէեւ նրա գրականութիւնից պարզորոշ չի երեւում այդ բանը։ Սակայն այն երկու փոքրիկ գրութիւնները, որ նա թողել է Տոլստոյի մահուան եւ յուղարկաւորութեան առիթով, որին ինքը մասնակցել է, վկայում են բանաստեղծի մեծ ակնածանքը նրա հանդէպ։ Տէրեանը խօսքեր չի գրում Տոլստոյի մեծութեան մասին, չի փորձում արտայայտել իր սէրը նրա գրականութեան հանդէպ, սակայն այն դժգոհութիւնը յաղարկաւորութիւնից, այն, որ հինգ–վեց հազար մարդով թաղումը Եասնայա Պոլեանայի պիւղացիներից, Տոլստոյի հարազատներից, թէ նրանք էլ եկել էին իրենց Լեւ Նիկոլաեւիչին, իրենց հօրը, բարերարին թաղելու «եւ ոչ այն Լեւ Տոլստոյին, որը ամբողջ աչխարհին, բոլոր մարդկութեանն է պատկանում»։

Եւ այնուամենայնիւ այն գթութեան կարօտը, որ վերը յիչատակեցինք, Տէրեանին մղում է՝ մատնացոյց անելու այն հազուագիւտ ակունքներից մէկը, որտեղից ինքը սնւում է, որը հնարաւորութիւն է տալիս կերպարանուելու իր խղճալը։ «Ես չեմ կարողանում հաւատալ, որ չկայ Լեւ Տոլստոյը՝ մեր սիրտը մխիթարող, մեր խիղճը արթնացնող, մեր չնչին վատութիւնը վեհանձնաբար եւ սրտագին ներելու եւ արդարացնելու զօրութիւնն ունեցող միակ մարդը։

ՌԱՉՄԻԿ ԴԱՎՈՑԵԱՆ

(Շար. 2)

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՏՈՒԿ ՎԱՃԱՌՔՈՎ ԳՈՒՆԱՎՈՐՎԱԾ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶՆԵՐ

ԳՎԱՀՈ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ե.

ՀԱՄԱՐՁԱԿԱՆ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընթերցողները չեն մոռցած Ֆիլմօր Ֆիլմոյի անունը։ Ան է, որ Ամերիկայի մէջ հաստատեցաւ իբրեւ ֆիլմերու թագաւոր, որուն ոտքերուն տակ կը դնեն հարիւր հազարներ, եւ որ ամէն տարի կը վաստկի տասնեակ միլիոններ։ Ֆիլմօր Ֆիլմոյի անունը ամէն մարդու բերանն է։ Ան ամէն ինչ կրնայ ընել։ Ան ամէն ինչ ըրած

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ

Սէն Ժեռոմի եւ շրջակայքի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան եւ անուանակոչութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ. 12ին:

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, հինու-թեան յանձնաժողովի անդամներու, Թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժան-դակ Տիկն. Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս, բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս ատատրեցին եկեղեցւոյ հինութեան եւ որոնց չատերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ: Մատաղի մասնակցութեան վճարքողները թող դիմեն Թաղականութեան:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը դալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ. 9 ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Ֆոլտմպլ վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Հոկտ. 10, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Շնորհիկ Պապիկեանի բնակարանը, 28 Ավընիւ Սէնթ-Լիւսի, Անիէռ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

VISION NOUVELLE
6, Place des Etats-Unis, PARIS

ŒUVRE GRAVÉ DE
CARZOU
JUSQU'A FIN OCTOBRE

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Հոկտ. 26, կիրակի կէսօրէ ետք թէաթր Միւնիսիփալ:

ԿՐՃՆՈՑԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտ. 19ին ժամը 15ին:
Մանրամասնութիւնները յետագային:

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՑԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՓԱՐԻԶ.— Տիկին Գէորգեան չնորհակալութիւն կը յայտնէ «Յառաջ»ի յիսնամեակը եւ ուժի ու կարողութեան մաղթանքներով 500 Ֆր. կը նուիրէ:

×

ԼՈՆՏՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Իւթիւճեան 20 անգլիական կը նուիրեն:

×

ԻՎՐԻ.— Պ. Առաքել Պէյազեան ի գնահատութիւն «Յառաջ»ի յիսնամեայ ազգային աննկուն գործունէութեան եւ յարատեւութեան մաղթանքներով 250 Ֆր. կը նուիրէ:

×

ՄԷՕՏՈՆ.— Տիկին Պէնկեան 50 Ֆր. կը նուիրէ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց գացող երկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ: Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած: Շատ լաւ ամսավճար: Ազատ է կիրակի օրերը:

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34
Իրիկունը՝ 872–75–45:

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Ուրբաթ, Հոկտ. 8, ժամը 19·40ին Գ. կայանէն «Ազատ Բեմ»ի չարքին՝
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅԿ. ՇԱՐԺՈՒՄԸ
կը մասնակցին.— Արամ Շէխիկեան, Անարէ Կիրոնէ (խմբագրապետ Արմենիա ամսաթերթին), ինչպէս նաեւ Պ. Պ. Գաբրիէլեան, Տէմիրճեան, Անայիս Տորոսեան, Օհան Հաքիմեան, Ժաք Գասապեան:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական բանակի հայ նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրական ճակատի Ընկերակցութիւնը առ ի տեղեկութիւն կուդայ յայտնել Մարսէյլի, Էքսի, Կարտանի եւ այլ շրջաններ բնակող հասարակութեան, ի մասնաւորի քաղաքական, հասարակական, մշակութային, երիտասարդական, մարզական միութիւններու, որ մօտ առենէն Փոռ տը Պուք քաղաքին մէջ Միասք Մանուչեանի եւ ընկերներու անունէն պողոտայի մը պաշտօնական քացոյմը տեղի պիտի ունենայ, ներկայութեամբ քաղաքապետի եւ պինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն:

Հոծ բազմութեամբ Հայերու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, ցոյց տալու համար որ պիտենք յարգել Ֆրանսայի ազատագրութեան համար զոհուող հերոսներու յիշատակը:

Ճչդրիտ թուականը չուտով կը հաղորդուի մամուլով եւ առանձին յայտարարութեամբ:

Ի ԴԻՄԱՑ ՀԱՑ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ՝
Ե. Խ. ՊԱՊՈՑԵԱՆ

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE
AGENCE DES INVALIDES
2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :
ANAHID BOYADJIAN
pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, ուսումնական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր
ԱՆԱՀԻՏ ՊՈՑԱՃԵԱՆ
լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ «Լոթօ»ի ձեռնարկը Դեկտ. 12ին Փալէ տէ Ֆուտռի մէջ:

×

կապոյտ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի պարահանդէսը Նոյ. 22ին:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷ

Նախաձեռնութեամբ
Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան

Դասախօս՝ Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Դասընթացքը կը սկսի Հոկտեմբեր 3ին Ուրբաթ, ժամը 19էն 21:

Պաշտպանելու համար լեզուի քննութեան մասնակցողներուն համար պատրաստուած է համառօտ ծրագիր մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, Հայոց պատմութեան, հայ դրականութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան:

Արձանագրութեան համար դիմել Ուրբաթ իրիկունները 7–9 Լիսէ Քոնտորսէ:

COURS DE LANGUE ARMENIENNE
AU LYCEE CONDORCET

Les cours débutent le 3 Octobre, sous la direction du Prof. G. MEHIAN.

Pour les inscriptions s'adresser au lycée les Vendredis de 19 à 21 heures.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CREDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU
Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE ARMENIENNE

Tous les Lundis à 20 heures
au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix
10 bis, Rue Thouin
PARIS (5e)
Métro Monge
à partir du Lundi 6 Oct.

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

ԻՍԻԻ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐԸ

կը սկսին երկուշաբթի Հոկտեմբեր 6ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Իսիի եկեղեցւոյ մէջ:

ՎԵՐՇԱՕՒՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն Ուրբաթ ժամը 9–12·30, 23 Ռիւ Էթիէն Տոլէ, դպրոցին մէջ:

Շրջանի ծնողքներէն կը խնդրուի անպայման առաջնորդել իրենց զաւակները:

ՍԷՆ-ԺԵՌՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն-Ժեռմի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին 8–10, Ուրբաթ ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան):

Դասաւանդութեան օրերը՝ Ուրբաթ եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին:

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել տալ կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ բանկալը:

Jeunes Arméniens et Arméniennes

La Maison Arménienne de la Jeunesse et de la Culture de Marseille, recherche :
1) Un animateur culturel et artistique,
2) Un responsable qualifié pour restauration.

Ecrire avec c. v. à Maison de la Culture Arm. 12-14, Rue St. Bazile
13001 Marseille

×

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը փնտռէ՝

Ա.) Մշակութային եւ գեղարուեստական ակումբի մը,

Բ.) Ճաշարանի համար ձեռնհաս պատասխանատու մը:

Դիմել Մշակոյթի Տան հասցէին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	100 Ֆր.
Հոգեհանգիստ	40 Ֆր.
Շնորհակալիք	40 Ֆր.
Ցաւակցութիւն	20 Ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	20 Ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	40 Ֆր.
Մկնունդ	40 Ֆր.
Կը փնտռուի	20 Ֆր.
Կ'ուզուի	30 Ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով աղդերու համար են, չորրորդ էջ:
Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:
Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել՝ թերթին վարչութեան:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
7
MARDI
7 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԾԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 ֆր.	Վեցամսեայ	90 ֆր.
Արտասահման	Տար. 200 ֆր.	Հատը	1 ֆ. 20

ՅԱՌԱՋԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.408

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.408

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՍԿՍԱԻ ԶԷՆՔ ՏԱԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

—o—

ԱՆԳԱՐԱ ԴԵՒ ՔԻԹ–ՊՈԶ ԿԸՆԷ

Ներկայացուցչական ժողովէն եւոք, Ամերիկեան Միաձոյնն ալ որոշեց մասամբ վերցնել Թուրքիոյ զինարգելը: Ըստ եղած նոր կարգադրութեան Թուրքիա պիտի կարենայ առանալ 185 միլիոն տոլարի զանազան զէնքեր, որոնց մէջ 24 հալածիչ ինքնաթռիչ: Քուէարկութենէն եւոք, նախագահ Ֆորտ յայտարարեց թէ ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի չդանայ վերահաստատել «ապահովութեան յարաբերութիւնները Անգարայի հետ, քաջալերելով հանդերձ բանակցութեանց վերսկսումը Կիպրոս եւ տնտեսական օժանդակութիւն ալ ընելով Թուրքիոյ:

Անգարա, սակայն, չատ գոհ չի թուիր եղած կարգադրութենէն: Ընդունելով հանդերձ թէ կը մեղմացնէ երկու երկիրներու յարաբերութեանց վատթարացու – մը, ան չի վերահաստատեր փետրուար 5ին առաջ գոյութիւն ունեցող կացութիւնը, ինչպէս կը չեշտէ Արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերը: Թուրքիա առաջի պիտի ստանայ միայն այն զէնքերն ու զինամթերքը զոր արդէն վճարած էր: Ամերիկեան կառավարութեան երաշխաւորութեամբ վարկով ծախուղ զէնքերու հարցը միշտ առկախ կը մնայ: Արտաքին նախարար Ջաղլայանկիլ ըսած է, ամէն պարագայի մէջ, թէ «առ այժմ ամերիկեան կայաններու կրկին օգտագործումը առկախ կը մնայ»: Թուրք զինուորականները սակայն գոհ են եղեր, որովհետեւ իրենց մտանակցութիւնը Աղանտեան ապստամբներու (տիպ Էֆսթրէս) « չատ գնահատելը է »: Ցեռոյ մտահոգ են եղեր որ Ցունաստան չատ կը զինուի եւ այս ձեւով կը խորհին հաւասարակշռել կացութիւնը: Ամերիկեան Քոնկրէսը (Ներկրդարան) տակայն յօդուած մը աւելցուցած է այս կարգադրութեան վրայ, ուր կը հրաւիրէ նախագահ Ֆորտը, մինչեւ 60 օր տեղեկագիր մը ներկայացնել Հնկոնի մշակումի վրայ Թրքական իշխանութեանց հակակշռին մասին, ինչ որ կրնայ «վիրաւորել» եղեր Թուրքերու արժանապատուութիւնը (ըստ Մռնտի Անդրալի Թղթակցին): Ընդհմութեան պարագլուխը՝ Լճհվլիթ «բնական» կը դատէ ամերիկեան նոր որոշումը բայց բո – լորովին կը մերժէ ամերիկեան որեւէ ձիջամտութիւն Թուրքիոյ ներքին գործերուն եւ անդրադառնալով մեկնի խընդրին, կը չեշտէ. «Թուրքիա հաշիւ չունի ապիք Միացեալ Նահանգներուն»:

Ֆորտ գոհ է եւ յայտարարած է. «կենսական առաջին քայլ մըն է բարեկամութեան եւ վստահութեան յարաբերու – թեանց վերահաստատումին մէջ արեւելեան Միջերկրականի մեր թանկագին բարեկամներուն եւ դինակիցներուն հետ»: (Բարի՛ վայելում...):

Աքենք անչուշտ չատ գժգոհ է եւ մանաւանդ ընդդիմութիւնը մեծ դառնու – թեամբ ողջունած է այս լուրը: Մալրաս կը մեղադրէ Քարամանլիսի կառավարութիւնը եւ կը պահանջէ որ Ցունաստան բոլորովին քաշուի Աղանտեան Ուխտէն (առ այժմ քաշուած է միայն զինուորական ճիւղէն):

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱԻԵԼԻ ՀԱՆԴԱՐՏ

ՀՆԶԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ ԶԵԿՈՅՑԸ

Շաբաթ առաւօտեան օդակայանին մէջ տեղի ունեցած հետեւանքներ չունեցաւ եւ Ուրքաթէն ի վեր վերահաստատուած հանդարտութիւնը կը շարունակուի:

Շաբաթ օրուան Օրիան–Լը ժուռ օրաթերթը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակած էր «ղրական չէզոքութիւն հնչակին համար» խորագրին տակ: «Հայ Հնչակեան կուսակցութիւնը մամուլին մէջ լոյս տեսած վերջին լուրերուն առթիւ կ'ուզէ ճըշդել հետեւեալը.—

1.— Հնչակեան կուսակցութիւնը, ինչպէս նաեւ հայ միւս կուսակցութիւնները — ի տես Լիբանանի ապրած ցաւոտ եւ ողերական դէպքերուն — ի չահ ժողովուրդին եւ Լիբանանի, բացարձակ չէզոքութեան դիրք մը բռնած է:

2.— Հնչակեան կուսակցութիւնը, մեկնելով իր խաղաղասէր դիրքէն, կը գործէ ի չահ ապահովութեան վերահաստատման այն թաղերուն եւ գօտիներուն մէջ, զորս կը հակակշռէ: Այսպէս է որ կուսակցութիւնը հարկ տեսաւ միջամտել կարգադրելու համար առեւանգումի պատահներ, որոնք տեղի ունեցան մէկ քանի միւս կողմը եւ կրցաւ կարգադրել այս միջադէպերը առեւանգուած մարդոց բարիքին համար եւ ի գնահատութիւն կողմերուն:

3.— Հնչակեան կուսակցութիւնը բացարձակապէս կը հերքէ որեւէ լուր մեր թաղերուն մէջ անձերու ձերբակալութեան կամ առեւանգումին վերաբերեալ եւ կը դգուշացնէ հանրային կարծիքը տարած – ման դէմ սխալ չշուկներու, որոնց միակ նպատակն է կասկած սերմանել մեր կուսակցութեան չէզոքութեան մասին, ինչպէս նաեւ բոլոր հայ կուսակցութեանց, որոնք կը ջանան միայն հանդարտեցնել Լիբանանեան հանրային կարծիքը յանգեցուցած եղբայրութեան հաստատման բոլոր համայնքներու միջեւ ժողովրդավար, ինքնիշխան, միացեալ եւ անկախ Լիբանանի մը բարձրագոյն չահուն համար»:

Հաւանական է որ այս յստակ ոճով շարադրուած զեկոյցը կը վերաբերի այն լուրին, զոր Պէյրութի նոյն օրաթերթը (Օրիան – Լը ժուռ) հրատարակած էր Հոկտ. մէկի իր թիւին մէջ եւ ուր կ'ըսուէր.— «Դեռին թաղը, ալիւրի գործատուներուն մօտ, ըստ ոստիկանութեան Ապտօ Տիպ Հաճէ, 25 տարեկան, բռնուած է հնչակ (ձախ) կուսակցութեան պատ – նէշի մարդոց կողմէ»:

Քանի մը տողով

ԼՈՆԴՈՆԻ մէջ, ի ներկայութեան Հանրապետութեան Նախագահին, Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Արքայ տը Թրիումֆի մրցանակի ձիարշաւը, զոր չահեցաւ Սթար Ափիլ (Թիւ 3) ձին բոլորովին անակնկալօրէն: 3–2–13 թիէրսէն աւելի քան 51 հազար (հինգ միլիոն հին) ֆրանք բերաւ:

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին: Առջի օրուան 3 սպանուած ոստիկաններէ եաք, երեք ուրիշներ ալ սպանուեցան Կիրակի օր եւ 2 ալ վիրաւորուեցան, ռումբ դրուած կառքի մը պայթումէն: Մթնոլորտը լարուած է երկրին մէջ:

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐԻ աւելի երիտասարդ – ներ չատ մեծ կարգապահութեամբ ցոյց մը ըրին Շաբաթ օր Ռեփուպլիքէն Նահոն, աշխատանք պահանջելով: Ծօսք առին Սեկի եւ Մէո:

17 ՏԱՐԵԿԱՆ անչափահաս մը մահուան դատապարտուեցաւ առջի օր Ուազի Ոճրային Ատեանին կողմէ, ինչ որ աննախընթաց կը նկատուի: Ուրիշ երեք երիտասարդներու հետ, կողոպտելու համար 69 տարեկան առանձին կնոջ մը տունը գացած էին, ու զայն դաչունահարած էր իրենցմէ մէկը, որ անանուն պիտի մնայ քանի անչափահաս է: Վճիռը խիստ կը նկատուի ոմանց կողմէ, բայց արդիւնք է ընդհանուր սարսափի մթնոլորտի մը զոր լակոտներու խումբեր ստեղծած են վերջերս եւ հաւանաբար օրինակ մը պիտոք էր: Հաւանական չէ անշուշտ որ մահապատիժը գործադրուի, բայց արդեօք օրէնք մըն ալ կարելի չէ գտնել պատժելու համար ծնողքները որոնց պատասխանատուութիւնը անժխտելի է, եւ որոնք իրենց վկայ եկած են դատավարութեան, անտարբեր ու անզգայ, եւ մեկնած են դեռ վճիռը չտրուած...:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑՈՒՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ. 2)

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

Լենհաստանի Բիւզանդ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած է կեդրոնական եւ արեւելեան Եւրոպայի հին երաժշտութեան ասանդական միջազգային փառատօնը: Մասնակցած են երգահաններ եւ երաժիշտներ Աւստրիայէ, Պուլկարիայէ, Չեխոսլովաքիայէ, Ֆինլանտայէ, Եուկոսլաւիայէ, Արեւելեան եւ Արեւմտեան Գերմանիայէ, Լենհաստանէ, Ռումանիայէ, Զուիցերիայէ, Մ. Նահանգներէ, Հունգարիայէ, Իտալիայէ եւ Խորհ. Միութենէ: Այս վերջնոյն կազմին մէջ գտնուած է Երեւանի երաժշտանոցի փրոֆեսէօրի պաշտօնակատար Ռոբերտ Ամբարեան:

Փառատօնին երաժշտագիտական համագումարին բազմաթիւ զեկուցումներ կատարուած են՝ նուիրուած ժ.–ժզ. դարերու զանազան ժողովուրդներու երաժշտութեան զանազան հարցերուն: Երեւանցի երաժշտագէտը ներկայացուցած է «Ներսէս Շնորհալիի երաժշտութեան քանի մը երեսները»: Զեկուցումը արժանացած է մասնագէտներու ուշադրութեան:

Համագումարին բոլոր նիւթերը տպագրուած են «Մուզիկա Անտիկվա» հատորածոյին մէջ:

×

ՄԽԻԹԱՐ ՀԵՐԱՑԻ՝ ԱՐԱԲԵՐԷՆ

Հայեւարաբ մշակութային կապերը ամրապնդուին: Ասոր պերճախօս վկայութիւնն է վերջերս Հալէպի մէջ Նիժար Խալիլի թարգմանութեամբ լոյս տեսած՝ Երեւանի բժշկական հիմնարկութեան դասախօս, փրոֆ. Արծրուն Կծոյեանի «Մխիթար Հերացի» աշխատութիւնը:

Թարգմանութեան յառաջաբանը գրած է Հալէպի բժշկական ուսումնարանի պատասխօս՝ բժիշկ Սալաման Կատայէ: Անդրադառնալով հայեւարաբ յարաբերութիւններու, գովեստով արտայայտուած է յատկապէս Մ. Հերացիի «Ջերմանց մխիթարութեան» մասին, զայն համա – բելով «համաշխարհային բժշկագիտութեան լաւագոյն հայելին»:

Յառաջաբանին յաջորդած է Բժ. Թոլոս Թորանեանի «Ակնարկ հայ–արաբական բժշկական կապերուն չուրջ» խորագիրով յօդուածը: Հեղինակը համառօտ տեղեկութիւններ տուած է հայ բժշկագիտութեան պատմութեան մասին, բարձր գնահատած է հայ բժիշկներու նախաձեռնութեամբ Իտալիա, Լվով, Լենհաստան, Զմիւռնիա եւ աւելի ուշ, Հալէպ, Պէյրութ, Պաղտատ եւ այլուր հիմնուած բժշկական դպրոցներու, հիւանդանոցներու ու թուժարաններու դերը:

×

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Երեւանի մէջ գումարուած է Հայաստանի ճարտարապետներու միութեան վարչութեան երրորդ լիակատար նիստը: Բացումը կատարած է միութեան նախագահը՝ Արծուին Գրիգորեան: Զեկուցած է Գրիգոր Աղաբաբեան, որ նախազահն է Հանրապետութեան պետական չինարարութեան:

×

ՋՈՂԱՋԻ ՋՐԱՄԲԱՐԸ

Ջողաջ լեռնային գիւղին ներքեւը, հոն ուր լեռնային գետը կը հանդարտի, կառուցուելու վրայ է ջրամբար մը, որուն պատուարը պիտի ունենայ 60 մեթր բարձրութիւն, տարողութիւնը՝ 45 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր: Ամբարին մօտ տեղադրուելիք կայանը վայրկեանը 2·808 լիթր ջուր պիտի հայթայթէ երկու ուղղութեամբ՝ դէպի Իջեւան եւ Նոյեմբերեան: Ջուրը խողովակով, ուղղահայեաց պիտի բարձրանայ 300 մեթր եւ Նոյեմբերեանի չրջանը 2·700, Իջեւանի չրջանն ալ 2·000 հեկտար հող պիտի ոռոգէ: Ջուրին մէկ մասն ալ Ադրբեջանի Ղազախ չրջանը պիտի հոսի՝ ոռոգելով 300 հեկտար հող:

Ջրամբարը գործածելի պիտի դառնայ 1980ին:

×

ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ Ա.Ճ.Ն–Ա.Պ.Ի ՄԷՋ

Նոր Այնթափի մէջ հանդիսութեամբ մը բացումը կատարուած է ժանեակի նոր գործատան, որուն մեքենաները իրբեւ նուէր արտասահման ապրող Այնթափցիներ ղրկած են:

Հանդիսութիւնը սկսած է ծաղկեպսակի զետեղման արարողութեամբ՝ համաշխարհային Բ. պատերազմին զոհուած Այնթափցիներու յիշատակին կառուցուած կոթողին: Ապա ներկաները ուղղուած են գործատան ընդարձակ եւ լուսաւոր սրահներէն մէկը:

Առաջին խօսք առնողը եղած է տեղական արդիւնաբերութեան փոխ – նախարարը՝ Վ. Սմբատեան:

— Երկու տարի առաջ այս նոյն տեղը, ըսած է ան, հանդիսաւոր ձեւով հիմնաքարը զետեղուեցաւ ժանեակի գործատան: Այդ հանդէսին մասնակցեցան հայրենիք ժամանած, ինչպէս նաեւ հայրենաբնակ չատ Այնթափցիներ: Մենք գործատուներ չատ ունինք, բայց այս մէկը՝ նոր Այնթափի ժանեակի գործատունը, իր իմաստով առանձնայատուկ է: Աւելի վկայութիւն մըն է, թէ հայրենիք – սիրուք կապերը կ'ամրապնդուին օրէ օր: Աւելի ցոյց կուտայ նաեւ արտասահմանի Հայութեան նուիրումը իր հայրենիքին հանդէպ:

Այնուհետեւ խօսք առած են հայրենաբնակ Այնթափցի Ցարութիւն Հատիտեան, Պէյրութի Այնթափցիներու պատուիրակութեան անունով Պօղոս Ջորպաճեան եւ ուրիշներ:

Հիւրերը եկած էին Լիբանանէն, Սուրիայէն, Քանատայէն, Միացեալ Նահանգներէն, Արժանթինէն, Ֆրանսայէն եւ ուրիշ երկիրներէ:

600 ԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ

ԿԻԼԻԿԻԱ 1375

Բ.

600 տարիներ վերջ, երբ կը պատկերացնեմ մխիթարիս մէջ այս ողբերգական տեսարանը, զոլ մը կ'անցնի ոսկորներս... Փառքերով լի Հայոց զարաւոր թագաւորութիւնը որ կարճ առեն մը կայսրութեան տարազն անգամ զգեցաւ, հիմա ամփոփուած է միջնաբերդի մը մէջ, իր ափ մը ժողովուրդով, եւ պայն պաշտպանելու եկած է։ Հարաւային Ծբրանայէն անծանօթ ասպետ մը՝ Լեւոն Ե. Լուսինեան, մինչ անոր զէմ կը զաւեն իր հարազատ որդիները՝ մեղսակցութեամբ իրենց եկեղեցապետին՝ Պօղոս Ա. կաթողիկոսին... հետեւանք այդ զարմ խաւարամտութեան, թէ անմբռնելի խորհուրդներէն մին հայ ժողովուրդի նկարագրին։

×

Երեսուն հազար թշնամիներ խռնուած էին միջնաբերդին չուրջ։

Լեւոն հաւաքեց իր փոքր բանակը, կղերն ու իշխանները, Աւետարանին վրայ երդում ընել տուաւ հաւատարիմ մնալու իրենց կրօնքին եւ վեհապետին մինչեւ մահ, երդուընցաւ նախ ինք։

Յաջորդ օրը ընդհանուր յարձակումը սոսկալի եղաւ. թշնամին ետ քաշուեցաւ՝ յետ բազմաթիւ զիակներ ձգելու պարիսպներուն տակ. Լեւոն՝ վիրաւորուած, միջնաբերդ քաշուեցաւ զարմանուելու։

Հշըկ-Թիմուր չուշացաւ հաշտութեան առաջարկներ ընելու Լեւոնին, պայմանով որ հաւատափոխ դառնայ, խոստանալով նոյնիսկ սուլթանի տարմիղին ծովակալ կարգել զինք։

Լեւոն մերժեց։

Այս մերժումին յաջորդող զանազան յարձակումները միջնաբերդին վրայ՝ ապարդիւն մնացին։

«Ազգայնական» կուսակցութեան պետերը նկատելով որ Լեւոն արամադիր չէ անձնատուր ըլլալու, եւ վախնալով որ Հշըկ-Թիմուր զոհանայ տարեկան հարկ ստանալով, եւ վերցնէ Սիսի պաշարումը, որ իր վարկին մեծապէս կը վնասէր, զանազին հաշտութեան փորձերուն արգելք հանդիսանալ։

Անոնք ամէն օր տեղեկագիրներ կուտային Հշըկ-Թիմուրին Լեւոնի վերջին ծանրութեան եւ միջնաբերդին մէջ տիրող սովի մասին, վստահեցնելով զինք թէ Սիսի միջնաբերդը կարճ կեանք ունի. միաժամանակ կաշառեցին տիրանենք Մատթէոս որ Շապ ասպետը որ սպաննէ թագաւորը։ Սա դիշերանոց մի քանի զաւակիցներով յարձակեցաւ Լեւոնի պատարակին վրայ, սպաննեց անոր հայր թիկնապահները եւ մտաւ սենեակը ուսկից Լեւոն խոյս կրցած էր տալ առենին։

ՍԻՍԻ ԱՆԿՈՒՄԸ ԵՒ ՓԼՈՒԶՈՒՄ 295 ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

Մինչդեռ Հայաստանի անկախութեան վերջին ողբերգական տեսարանը տեղի կ'ունենար, իր կեանքը զոհող թագաւորին եւ անոր խռովարար հպատակներուն միջեւ, ապստամբները չուաններով ներս առին որոշ թիւով մահմետականներ եւ անոնց միացած՝ տիրեցին միջնաբերդին։ Կաթողիկոսը իր համակիրներով, սովա հար ամբոխը թագաւորին դէմ դրդռեց, որ յուսահատ, լքեց իր արքան եւ կոտրելով դռները Թշնամին ներս առաւ։

Լեւոն դիւցազնական յարձակումներով ետ մղեց Եղիպտոսի եւ Դամասկոսի զունդերը, կրկին ձեռք անցընելով աշտարակը, բայց Կիլիկիոյ արեւը խոնարհեր էր իր մայրամուտին. պաշարն սպառած էր, զունդերը տասանորդուած։

Հայոց արքան խնդրեց պատուաւոր անձնատուութեան պայմաններ։

Հշըկ-Թիմուր ապտուխեամբ պատասխանեց Լեւոնի, յանձնելով իրեն խըն-դրուած ապահովագիրը, որ ազատութիւն կուտար թագաւորին, իր ընտանիքին եւ հետեւորդներուն՝ երթալու ուր որ կ'ուզեն։

Լեւոն Ե. Լուսինեան, վերջին թագաւորը Հայոց պատմութեան, եգիպտացի սպարապետին ապահովագիրը ծոցը դրած, դժուարաքայլ, լաթապատ դէմ-խով, իջաւ աշտարակէն իր հետեւորդներով։

1375 Ապրիլ 13ին, Սիսի բարձր աշտարակէն, հաւատարիմ զինուորներու եւ սուվահար ժողովուրդին արցունքներուն մէջ, Հայոց առիւծանիշ դրօշը վար առնուեցաւ կամաց կամաց... ցամքած աղբիւրի մը վերջին կաթիլներուն հեւքին նման մահանալով...։

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ ՎՐԴ. ՊՋՏԻԿԵԱՆ

Յաջորդով՝

600 տարի յետոյ պանծալի կիլիկիայ հետքերուն վրայէն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ Ի ՊԱՏՈՒԻ

— o —

Ա.

ԽՄԲ.— Երեւանի օփերայի սրահին մէջ, Սեպտեմբեր 23ին, հանդիսաւոր նիստ մը տեղի ունեցած է, որու ընթացքին Կ. Դեմիրճեան Ակադեմիայի նախագահութեան յանձնած է «ժողովուրդներ-րու բարեկամութեան» շքանշանը, իբրեւ գնահատութիւն Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի կատարած մեծ աշխատանքներուն։ Այս առթիւ կարէն Դեմիրճեան երկար անդրադարձած է Ակադեմիայի գործունէութեան։ Ստորեւ ետեւին գլխաւոր մասերը, քաղուած «Սով. Հայաստան» օրաթերթի Սեպտ. 24ի թիւէն։

— Այսօր մենք հաւաքուել ենք այս դահլիճում՝ համաժողովրդական ճանաչման տուրք տալու սովետական գիտնականների փառապանծ կոհորտաններից մէկին, որն իր արժանի աւանդն է մուծել հայրենական գիտութեան զարգացման գործում։ Ոչ մի բան մարդու սիրտն ու հոգին այնպէս չի լցնում, որքան խորին գոհունակութեան զգացումը նրա վաստակի նկատմամբ, հայրենիքի բարօրութեան, իր ժողովուրդի բարօրութեան, մարդկութեան բարօրութեան համար նրա գործունէութեան արդիւնքների նկատմամբ։

... Մեր Ակադեմիայի առաջին անդամների թուում էին գիտութեան այնպիսի կարկառուն մշակներ, ինչպիսիք են Հրաչեայ Աճառեանը, Յակոբ Մանանդեանը եւ Մանուկ Աբեղեանը, որոնք խորունկ հետք են թողել բանասիրութեան ու պատմութեան բնագաւառում, ակադեմիայի առաջին պրեզիդենտ Յովսէփ Օրբելին եւ գիտութեան այլ նշանաւոր ներկայացուցիչներ։ Ակադեմիայի գործունէութեան հէնց առաջին տարիներին այնտեղ երեւան եկան գիտական հետազօտութիւնների մի ամբողջ նոր ուղղութիւններ։ Ակադեմիայի քիմիկոսներ Ամատնակ Մնջոյեանի, Ստեփան Զամբարեանի, ֆիզիկոսներ Աբրահամ Ալիխանովի եւ Նորայր Քոչարեանի, ֆիզիոլոգներ Լեւոն Օրբելու, Նորայր Սիսակեանի, Խաչատուր Կոչոյեանցի, բուսաբան Միքայէլ Թումանեանի անունները, որոնք մեզ մօտ գիտական նոր հետազօտութիւններ սկսեցին հիմնարար գիտութիւնների համապատասխան ճիւղերում, ընդմիշտ կը մնան հայրենական գիտութեան պատմութեան մէջ։

Մեր Հանրապետութեան էկոնոմիկայի, կուլտուրայի եւ գիտութեան զարգացման գործում մեծ է Հայկական ՍՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիայի՝ ներկայումս գործող անդամների դերը, որոնց աշխատութիւնները հարստացրել են հայրենական եւ համաշխարհային գիտութեան գանձարանը։

Այդ շարքում յատկապէս ուզում եմ նշել մեր ակադեմիայի պրեզիդենտ, մեր ժամանակի ականաւոր աստղաֆիզիկոս, մեր երկրի խոշորագոյն գիտնական ու հասարակական գործիչ, հայ ժողովրդի տաղանդաւոր զաւակ, ամէնքիս կողմից սիրուած ու յարգուած Վ. Համբարձումեանի հսկայական ծառայութիւնը։

... Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմը եւ Հանրապետութեան կառավարութիւնը բարձր են գնահատում այն վաստակը, որ մեր Հանրապետութեան Գիտութիւնների Ակադեմիան իր գոյութեան հէնց սկզբից ճիշդ կերպով ջանքերը կենտրոնացրեց ֆունդամենտալ գիտութիւնների այն ճիւղերի զարգացման վրայ, որոնք առաջնահերթ նշանակութիւն ունէին եւ ունեն Հանրապետութեան ժողովրդական տնտեսութեան առջեւ կանգնած խնդիրների լուծման համար։

Մենք մեր ակադեմիայից սպասում ենք, որ նա այսուհետեւ եւս հետեւողականօրէն կը վարի ջանքերը գիտութեան առաւել հրատապ ու հեռանկարային ուղղութիւնների մշակման վրայ կենտրոնացնելու դիծ, կը դէմքուրի պայքարը ընդդէմ մանրաթեմատիկութեան, յանուն գիտական հետազօտութիւնների բարձր արդիւնաւէտութեան։

Բաւական է տեսնել, թէ գիտութեան ո՛ր բնագաւառներում են լայն ու արժանի հռչակ ստացել մեր ակադեմիայի աշխատանքները, որպէսզի իսկոյն համոզուենք, որ դրանք այն բնագաւառներն են, որոնցում նրան յաջողուել է կենտրոնացնել ջանքերը խիստ որոշակի ուղղութիւնում։

Աստղագիտութեան մէջ դա՝ ոչ ստացիոնար աստղերի եւ գալակտիկաների մեծ ուկնների ակտիվութեան հետազօտման բնագաւառում ձեռք բերուած մեծ յաջողութիւններն են։ Եթէ այսօր ամբողջ աշխարհի աստղաֆիզիկոսների չքնաղում տարածում են գտել Բիւրական գիտում ծնունդ առած այնպիսի հասկացողութիւններ, ինչպիսիք են աստղասփիւռները, գալակտիկաների միջուկների ակտիվութիւնը, տրապեզիայի տիպի սիստեմները եւայլն, ապա դա չնորհիւ այն բանի, որ բոլոր ուժերը լիովին կենտրոնացուել են վերոյիշեալ հրատապ պրոբլեմների լուծման վրայ։

Հայաստանի մաթեմատիկոսները հըզօր են վայելում այն արդիւնքների չնորհիւ, որ նրանք ձեռք են բերել՝ իրենց ջանքերը կենտրոնացնելով անալիտիկ ֆունկցիաների տեսութեան բնագաւառում։ Հէնց կիրառական մաթեմատիկայի պրոբլեմների վրայ մաթեմատիկոսների մի այլ մասի ուշադրութեան կենտրոնացման չնորհիւ մեր Հանրապետութիւնը հռչակուեց մեզանում նախագծուած եւ կառուցուած մաթեմատիկական մեքենաներով։

Մեխանիկայի բնագաւառում մեր գիտնականները խոշոր արդիւնքների են հասել մեխանիկական համակարգերի կայունութեան եւ ղինամիկական համակարգերի կառավարման տեսութեան մէջ։ Ստեղծուած է ինքնաշարժ մեքենաների տեսութեան նոր ուղղութիւն։

Ֆիզիկայի բնագաւառում մեր գիտնականները ստեղծել են ինքնուրոյն դպրոց, որի ներկայացուցիչները ոչ միայն ուսումնասիրում են պինդ մարմինների ֆիզիկական հատկութիւնները, այլեւ ստեղծում են նոր նիւթեր, որոնք ունեն ուշագրաւ հատկութիւններ։

Մեր ակադեմիայի ֆիզիկոսները ստեղծել են նոր տիպի լազերներ

ԵՐԵՒԱՆԸ ԴԱՐՁՆԵՆՔ
ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՐԳ ՈՒ ԿԱՆՈՆԻ ՔԱՂԱՔ

ԱՆՏԱՐԲԵՐ ՄԻ ԱՆՑՆԻՐ

—o—

Օրերս Իսահակեան փողոցում ականջս հասան երկու աղջիկների հետ քայլող մի երիտասարդի խօսքերը.

– Գեղեցիկ է, չէ՞, մեր քաղաքը:

– Շա՛տ, — պատասխանեց աղջիկներից մէկը:

Քիչ յետոյ երիտասարդը ծխախոտի տուփը նետեց մայթին:

– երիտասարդ, — կամաց կանչեցի ես, եւ, անյարմար դրութեան մէջ չդնելու համար, ձեռքով ցոյց տուեցի մայթին ընկած ծխախոտի մնացորդը: Նա ձեռքի թոյլ շարժումով արհամարհեց իմ դիտողութիւնը եւ շարունակեց քայլել աղջիկների հետ:

Տէրեան փողոցի խաչմերուկում նրանք կանգ առան: Երիտասարդը ձեռքը մեկնեց դէպի Պուշկինեան սարալանջը եւ հպարտօրէն ցոյց տուեց կառուցուող երիտասարդութեան պալատը:

Սիրում է հայրենի քաղաքը, եկուոր-ներին ոգեւորութեամբ պատմում նրա գեղեցկութիւնների մասին-եւ... ծխախոտի մնացորդը նետում մայթին:

Այդ օրը մի առիթով եղայ նաեւ Արովեան փողոցում: Մի երիտասարդ թիկն էր տուել բժշկական ինստիտուտի պատին, մտքերի մէջ սուզուած՝ արեւածաղկի սերմ էր ուտում:

Երեւում էր, վաղուց է կանգնած. քուպով ծածկուել էր ոտքերի շրջակայքի ասֆալտը: Կանգնեցի նրա դէմ-դիմաց.

— Ամօթ չէ՞:

— Ի՞նչ եմ արել, — սթափուեց նա եւ հարցիս պատասխանեց հարցով:

Ես ցոյց տուեցի դետնին թափուած աղբը: Սակայն նա իրեն չկորցրեց եւ անմիջապէս վրայ բերեց.

— Քաղաքը շատ մաքուր է, հա՛...

— Քաղաքը դու ես կեղտոտում, այդպէս չի կարելի:

Հեռացայ եւ ինքս ինձ հարցրի. «Մի թէ՞ սրա նմանները շատ են մեր քաղաքում»: Այդ պահին ուշադրութիւնս գրաւեց մի այլ երեւոյթ. մօտակայ արդիւնաբերական ապրանքների խանութում առեւտուր անելուց յետոյ միջահասակ մի կին իրերը տեղաւորեց ցանցի մէջ եւ աւելորդ թղթերը նետեց ծառի փոսորակը, բայց նրան մօտեցան ուրիշ քաղաքացիներ եւ ստիպեցին վերցնել: Դիտողութիւն անողներից մէկը շատ սրութեամբ հարցրեց.

— Ձո տանը կը թափէի՞ր:

Քաղաքացուհին ամօթից լռեց:

Այո՛, անկարգներ կան, բայց քիչ չեն նաեւ քաղաքի մաքրութեան համար ցաւողները: Ուրեմն կարելի է կարգի հրաւիրել փողոցը աղտոտողներին, ստիպել, որ նրանք պահպանեն համակեցութեան կանոնները:

Մի քանի օր առաջ Պուշկինի փողոցի թիւ 32 շէնքի մօտ ինչ որ քաղաքացի բնակարանը նորոգելուց յետոյ մեծ քանակութեամբ աղբ էր թափել մայթին: Այդ առիթով աղբ տեղափոխողների, դռնապանների եւ շէնքերի հաւաքարարների միջեւ ազմուկ բարձրացաւ, շրջակայքի տներում խանգարուեց դեռեւս քնած քաղաքացիների հանգիստը... դա, ի հարկէ, եզակի երեւոյթ չէ: Բնակարանային չհաղորդման դրասենեակների, մլիցիայի թաղային տեսուչների հսկողութեան քայակայութիւնից օգտուելով, առանձին անկարգապահ բնակիչներ աղբը թափում են փողոցներում, մայթերին, խաչմերուկներում դրուած աղբարկղների չրջակայքում, բակերում:

Անժխտելի է, որ երեւանի հեռախօսային ցանցը վատ է աշխատում: Մարդիկ նեարդներ են քայքայում 09-07-05 համարները հաւաքելու համար: Առանձնապէս վատ են աշխատում փողոցներում տեղադրուած տաքսաֆոնները: Սակայն դա իրաւունք չի տալիս առանձին չարաղործների չարդելու տաքսաֆոնները: Կենտրոնական հեռախօսային հանգոյցի տաքսաֆոնների բաժնի տուեալներով այս տարուան անցած ամիսներին չարդուել է 360 ապարատ, կտրուել եւ ոչնչացուել է 3.060 լսափող, չարդուել է 550 քառակուսի մեթր 5–6 մմ. հաստութեամբ ապակի:

Ակնյայտ է, որ այս յանցագործութիւնները փողոցում: Մի երիտասարդ թիկն էր տուել բժշկական ինստիտուտի պատին, մտքերի մէջ սուզուած՝ արեւածաղկի սերմ էր ուտում:

Երեւում էր, վաղուց է կանգնած. քուպով ծածկուել էր ոտքերի շրջակայքի ասֆալտը: Կանգնեցի նրա դէմ-դիմաց.

— Ամօթ չէ՞:

— Ի՞նչ եմ արել, — սթափուեց նա եւ հարցիս պատասխանեց հարցով:

Ես ցոյց տուեցի դետնին թափուած աղբը: Սակայն նա իրեն չկորցրեց եւ անմիջապէս վրայ բերեց.

— Քաղաքը շատ մաքուր է, հա՛...

— Քաղաքը դու ես կեղտոտում, այդպէս չի կարելի:

Հեռացայ եւ ինքս ինձ հարցրի. «Մի թէ՞ սրա նմանները շատ են մեր քաղաքում»: Այդ պահին ուշադրութիւնս գրաւեց մի այլ երեւոյթ. մօտակայ արդիւնաբերական ապրանքների խանութում առեւտուր անելուց յետոյ միջահասակ մի կին իրերը տեղաւորեց ցանցի մէջ եւ աւելորդ թղթերը նետեց ծառի փոսորակը, բայց նրան մօտեցան ուրիշ քաղաքացիներ եւ ստիպեցին վերցնել: Դիտողութիւն անողներից մէկը շատ սրութեամբ հարցրեց.

— Ձո տանը կը թափէի՞ր:

Քաղաքացուհին ամօթից լռեց:

Այո՛, անկարգներ կան, բայց քիչ չեն նաեւ քաղաքի մաքրութեան համար ցաւողները: Ուրեմն կարելի է կարգի հրաւիրել փողոցը աղտոտողներին, ստիպել, որ նրանք պահպանեն համակեցութեան կանոնները:

Մի քանի օր առաջ Պուշկինի փողոցի թիւ 32 շէնքի մօտ ինչ որ քաղաքացի բնակարանը նորոգելուց յետոյ մեծ քանակութեամբ աղբ էր թափել մայթին: Այդ առիթով աղբ տեղափոխողների, դռնապանների եւ շէնքերի հաւաքարարների միջեւ ազմուկ բարձրացաւ, շրջակայքի տներում խանգարուեց դեռեւս քնած քաղաքացիների հանգիստը... դա, ի հարկէ, եզակի երեւոյթ չէ: Բնակարանային չհաղորդման դրասենեակների, մլիցիայի թաղային տեսուչների հսկողութեան քայակայութիւնից օգտուելով, առանձին անկարգապահ բնակիչներ աղբը թափում են փողոցներում, մայթերին, խաչմերուկներում դրուած աղբարկղների շրջակայքում, բակերում:

Անժխտելի է, որ երեւանի հեռախօսային ցանցը վատ է աշխատում: Մարդիկ նեարդներ են քայքայում 09-07-05 համարները հաւաքելու համար: Առանձնապէս վատ են աշխատում փողոցներում տեղադրուած տաքսաֆոնները: Սակայն դա իրաւունք չի տալիս առանձին չարաղործների չարդելու տաքսաֆոնները: Կենտրոնական հեռախօսային հանգոյցի տաքսաֆոնների բաժնի տուեալներով այս տարուան անցած ամիսներին չարդուել է 360 ապարատ, կտրուել եւ ոչնչացուել է 3.060 լսափող, չարդուել է 550 քառակուսի մեթր 5–6 մմ. հաստութեամբ ապակի:

Ակնյայտ է, որ այս յանցագործութիւնները

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՄԱՅՔԼ ԱՌԼԷՆ

—o—

Ամերիկեան «Թայմ» շաբաթաթերթին մէջ (*) դրական քննադատ Սթիվըն Քոփըրը «Դէպի տուն ճամբորդութիւն» խորագրին տակ անդրադարձած է Մայքըլ Առլէն Կրոսերի «Դէպի Արարատ» գիրքին, ընդգծելով մասնաւորապէս այն իրողութիւնը, որ երիտասարդ գրագէտը փորձած եւ դտած է իր ժողովուրդը:

«Դէպի Արարատ» գրքին մէջ, նկատել տուած է գրադատը, Առլէն գրեթէ հոմերոսեան առաքելութեան մը լծուած է՝ վերապտնել կորսուած ժողովուրդ մը: Այդ առաքելութիւնը իրականացնելու համար սքանչելի քայլեր առած է, իր փընտռտուքը անսպիտ է, իր ականջը՝ անսխալ: յոտակ ու պայծառ են իր տողերը, որոնց մէջէն յարութիւն կ'առնեն ցեղասպանութեան զոհերը, Նոր Աչխարհ զաղթած տարագիրները, խորհրդային աքսորավայրերը ճաչակած մարդիկը:

Առլէն գրած է, թէ Հայաստան փոքր երկիր մըն էր, որ Աստծոյ եւ աչխարհադրութեան կողմէ զեռեղուած էր աչխարհի մեծագոյն կայսրութիւններու սեմին վրայ: Հուրրի – Հիթիթներու ցեղերէն սերած Հայերը կարճ դարուն մը վայելած են իրենց զինուորականներ եւ արհեստաւորները, ապա բարբարոս ցեղերու եւ քաղաքակիրթ նուաճողներու չուքին մէջ ընկղմած են՝ Դարեհ Մեծի ժամանակ – չրջանէն մինչեւ Երիտասարդ Թուրքերու չրջանը: Հայերը, աւելցուցած է Առլէն, երկու ճակատագրական գրաւներ ըրած են՝ մէկը քրիստոնէութեան եւ միւսը եւրոպայի ուժին կռթնելով: Սակայն գրաւ բռնողները «աչխարհի մէկ սխալ տեղը կը գտնուէին, որպէսզի որեւէ յոյս ունենային արդիւնք ձեռք ձգելու»:

Դժնդակ ժամանակները կեանքի ձեւ դարձան: Մահմետական օսմանեան կայսրութիւնը Հայերը վերածեց Բ. կարգի քաղաքացիներու: Սպա, երբ Փոքր Ասիան «արդիականացում»ի ճամբան բռնեց՝ Թուրքիա կեղեքումներու քաղաքականութիւնը իր լրումին հասաւ մահաբեր փոթորիկով՝ միլիոնաւոր մարդոց կեղեքումով եւ սպանութեամբ: 1910ին, Օքսֆորտէն դեռ նոր չրջանաւարտ երիտասարդ մը՝ Առնոլտ Թոյնպի մանրամասն նկարագրեց Թրքական բարբարոսութիւնը: 1918ին Հենրի Մորկընթաու Մ. Նահանգներու Թուրքիոյ դեսպանը, բողոքեց հայ կիներու եւ երախաներու զանգուածային սպանութիւններու դէմ: Թուրքիոյ Ներքին նախարարը պատասխանեց, թէ «Անոնք որ այսօր անմեղ են, վաղը կրնան յանցաւոր ըլլալ»:

Մայքըլ Առլէն Կրոսերի համար այս չարդերը «բան» մը արթնցուցած են իր մէջ: Այդ «բան»ը գտնելու համար արդիւրին դիմած է, գացած է Մորմ. Հայաստան, տեսած է Արարատը, խորհրդանիշը ժողովուրդի ապրելու կամքին: Ծօսած է չարդուած, տեղահանուած Հայերու զաւակներուն հետ: Այսպէս է, որ գտած է իր «արմատները», որովհետեւ հաստատած է ապրելու հաւատքը ժողովուրդի մը սրտին մէջ:

(*) Օգոստոս 15:

ալ, մշակելով առաւել հրատապ ու գործնական կարեւոր ալրոբլեմներից մէկը՝ առաձգական թաղանթների յատկութիւնների ուսումնասիրումը:

Մեր ֆիլիկոնները առաջին անգամ գիւտեանը տուեցին այսպէս կոչուած անցումային ճառագայթման յատկութիւնների մանրամասն ուսումնասիրութիւնը: Նրանք այսօր իրենց չանքերն են ուղղում քուանտային ելեկտրոնիկայի, ոչ-գծային օպտիկայի, բիւրեղների աճեցման պրոբլեմների լուծման վրայ:

Հսկայական են մեր ռատիօֆիզիկոս-ների ծառայութիւնները տիեզերական ատիոկապի կատարելագործման բնագաւառում:

Ամենուրեք յայտնի են մեր քիմիկոս-ների աչխատութիւնները քիմիական ռեակցիաների մեխանիզմի եւ քիմիական տարրական պրոցեսների բացայայտման բնագաւառում: Մեր քիմիկոսները ստեղծել են նոր դեղամիջոցներ, որոնք օգտագործում են ամբողջ երկրի բժիչկները: Հինգ Դիտութիւնների Ակադեմիայի քիմիկոսների նախաձեռնութեամբ եւ օգնութեամբ Հանրապետութիւնում սկսեց զարգանալ փոքրատոննաժ քիմիական արդիւնաբերութիւնը:

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՈ-Ի
ՈՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՈՆԹԷ ՔՐԻՍԹՈՑԻՆ ԱՒԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ

Է.

ՁՈՀՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

— Ոչ, ոչ: Դուք զարկիք, պատժեցիք. Աստուած ձեզի հետ էր: Այո, դուք մեծ էք, վեհանձն էք, դուք որ այնպիսի տիտղոս մը տուիք ինծի, որ երբեք համար – ձակած չէի երազել եւ որուն համար սիրտս ձեզի պէտք եղածին չափ չի կրնար օրհնել: Դուք որ միս ձեր կինը անուանեցիք եւ աչխարհի բոլոր թագուհիներէն վեր բարձրացուցիք: Վերջապէս դուք... Մոնթէ Քրիսթօ սարսռաց. դեռ ամէն բան ըսած չէր:

— Զէք կրնար ինծի հեռեւիլ, Հայտէ: Ինչ մը վերջը պատճառները կը բացատրեմ ձեզի: Բայց մայրը իր զաւկին քով կենալու համար չէ...

Այս անգամ դեռատի կնոջ աչքերուն մէջէն փայլակ մը անցաւ, եւ ահաբեկ ձայնով գոչեց.

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք: Ոհ, չեմ կարծեր որ այս մխիթարութիւնն ալ ինձմէ ուզէք առնել:

— Հանդարտեցէք, Հայտէ: Ցիշեցէք ինչ որ կ'ըսէիք ինծի քիչ մը առաջ: Կրկնակի ցաւ մը պիտի պատճառեմ ձեզի թէ՛ ես պիտի բաժնուիմ ձենէ եւ թէ՛ էսփերանսը միասին պիտի տանիմ...

— Էսփերա՛նս, գոչեց Հայտէ: Ոհ, ոչ, այդ կարելի չէ. ախր իմ, գիտէք որ այդ բանը չի կրնար ըլլալ: Այդ իմ մահս է, եւ դուք չէք ուզեր որ ես մեռնիմ:

— Հայտէ, քիչ մը առաջ կ'ըսէիք թէ ձեր կեանքը իմս է...

— Այո, այո, եւ նորէն կը կրկնեմ. ախէք այս դաշոյնը:

Եւ եռանկիւն երկաթով բարակ զէնք մը հանեց չրջազգեստին իրանէն:

ԺԻԻԼ ԼԵՐՄԻՆԱ.

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (221)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ

Սէն Ժեռոմի եւ շրջակայքի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ շինութեան եւ անուանակոչութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ. 12ին:

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, շինութեան յանձնաւորեալի անդամներու, Թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժան-դակ Տիկն. Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս, բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս աատարեցին եկեղեցւոյ շինութեան եւ որոնց չատերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՑԱԿՈԲ ԵՊՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ: Մատաղի մասնակցութեան փափաքողները թող դիմեն Թաղականութեան:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը գալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ. 9 ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները – ընկերուհիները Հոկտ. 10, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Շնորհիկ Պապիկեանի բնակարանը, 28 Աւընիւ Սէնթ-Լիւսի, Անիէռ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

VISION NOUVELLE
6, Place des Etats-Unis, PARIS

ŒUVRE GRAVÉ DE
CARZOU
JUSQU'A FIN OCTOBRE

Հ. Գ. Ը.

Բանաստեղծ՝ Բ. Թօփալեանի յիշատակին դամբարանի համար բացուած հանգանակութեան Դ. ՑԱՆԿ

Մխիթարեան Սերովբէ 40 Ֆր., Կլէկեան Պարոյր, Տէմիրճեան Ցարութիւն 100-ական, Քաղցրունի Արշաւիր 80, Արապեան Ա. 50, ոմն 30:

Դրամ 400, նախորդ դրամ 4445
Ընդհ. դրամ 4845 Ֆր.:

Դրամական ամէն առաքում կատարել միմիայն Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան գանձապահին՝ Յակոբ Վէրպիեանի հասցէով՝

84, Rue Adolphe Guyot
92270 Bois-Colombes

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Վալանսի ընկերուհիները հրաւիրուած են ընդհ. ժողովի Հոկտեմբեր 10, Ուրբաթ օր ժամը 14ին: Կը խնդրուի բոլորէն ներկայ գտնուիլ, Ահռոնեան ակումբը՝ Ռիւ Պուֆիէ:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Ս Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի բացառիկ պարահանդէսը Հոկտ. 11, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն սկսեալ, Վալանսի Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Աւընիւ տը լա Մառճ:

Հայկական եւ եւրոպական նուագախումբեր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ազատուհի Ղազարոսեանէ իր մանչ թոռնիկին ծնունդին առթիւ 30 Ֆր., Տիկին Սաթենիկ Մուխթարեանէ փոխան ծաղկեպսակի 20 Ֆր., Տիկին Հաբէլեանի մօր մահուան առթիւ: Տիկին Զարուհի Կըկըզեան իր մօրաքրոջը մահուան առթիւ 50: Տիկին Մարգարեանի մահուան 2րդ տարելիցին առթիւ զաւակներէն 50: Պր. Ցարութիւն Պօյաճեան իր կնոջ մահուան 2րդ տարելիցին առթիւ 30:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց գացող հրկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ: Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած: Շատ լաւ ամսավճար: Ազատ է կիրակի օրերը:

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34
Իրիկունը՝ 872–75–45:

Դ. Ա. Շ. Ն. Ա. Կ. Ց. Ո. Ւ. Թ. Ե. Ա. Ն ՕՐԸ

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Հոկտ. 26, կիրակի կէսօրէ ետք Թէաթր Միւնիսիփալ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտ. 19ին ժամը 15ին:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Զորեքշաբթի, Հոկտ. 8, ժամը 19·40ին Գ. կայանէն «Ազատ Բեմ»ի չարքին՝

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑԿ. ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Կը մասնակցին.— Արամ Շէխիկեան, Անտրէ Կիրոնէ (խմբագրապետ Արմենիա ամսաթերթին), ինչպէս նաեւ Պ. Պ. Գաբրիէլեան, Տէմիրճեան, Անայիս Տորոսեան, Օհան Հաքիմեան, Ժաք Գասապեան:

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի կեդրոնը, 100 քառակուսի մեթր յարկաբաժին մը (3րդ յարկ) շատ լաւ վիճակի մէջ, լիվինկ, 2 ննջասենեակ, բաղնիք, շատ լաւ կահաւորուած (լիւքս) խոհանոց, հեռաճայն, անհատական ջեռուցում կազով:

Հեռաճայն՝ 770–24–58

ՀԱՑԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE ARMENIENNE

Tous les Lundis à 20 heures
au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix
10 bis, Rue Thouin
PARIS (5e)
Métro Monge
à partir du Lundi 6 Oct.

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

ԻՍԻԻ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐԸ

կը սկսին երկուշաբթի Հոկտեմբեր 6ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Իսիի եկեղեցւոյ մէջ:

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Զորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ «Լոթօ»ի ձեռնարկը Դեկտ. 12ին Փալէ տէ Ֆուարի մէջ:

×

Կապոյտ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի պարահանդէսը Նոյ. 22ին:

×

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի պարահանդէսը՝ Նոյ. 8, Շաբաթ գիշեր, Մարսէյլի Սիվլանտիա պանդոկի սրահներուն մէջ:

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Օժանդակ Տիկնանց Միութեան տարեկան ճաշը ի նպաստ Մշակոյթի Տան, կիրակի Հոկտեմբեր 19, Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

×

Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան կալայի երեկոյթը Ուրբաթ Հոկտ. 31ին
La Chesnaie du Roy — Bois de Vincennes
Կը մասնակցին Ռոզի Արմէն եւ Հաճերի

Հ. Ց. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 10) ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԵՐԱՇՈՒՈՒՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլ – Պուէլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն Կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն, որ դպրոցի դասաւանդութիւնները սկսած են, ամէն Զորեքշաբթի օրերը, ժամը 14էն 17:

Ուսուցչութեամբ երիտասարդ ուսանողի մը՝ Յովսէփ Ինճիեանի (ուսումը առած Վենեսիկ): կարելի է, փափաքողներուն անդլերէն եւ իտալերէն ալ դասաւանդել:

ՎԻԵՆ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ ծնողքներուն, որ դպրոցը կը վերաբացուի Շաբաթ Հոկտ. 11, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ճօժիէ:

Կը խնդրուի ծնողքներէն ուղարկել իրենց զաւակները:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն Զորեքշաբթի ժամը 9–12·30, 23 Ռիւ Էթիէն Տոլէ, դպրոցին մէջ:

Շրջանի ծնողքներէն կը խնդրուի անպայման առաջնորդել իրենց զաւակները:

ՍԷՆ-ԺԵՌՈՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն-Ժեռոմի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին 8–10, Զորեքշաբթի ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան):

Դասաւանդութեան օրերը՝ Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին:

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել տալ կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ բանկալը:

Jeunes Arméniens et Arméniennes

La Maison Arménienne de la Jeunesse et de la Culture de Marseille, recherche :
1) Un animateur culturel et artistique,
2) Un responsable qualifié pour restauration.

Ecrire avec c. v. à Maison de la Culture Arm. 12-14, Rue St. Bazile
13001 Marseille

×

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը փնտռէ՝

Ա) Մշակութային եւ գեղարուեստական ակումբ մը,

Բ) Ճաշարանի համար ձեռնհաս պատասխանատու մը:

Դիմել Մշակոյթի Տան հասցէին:

ԺԱՔ ՇԵԼԵԼԷՔԵԱՆ, Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՋԵԶԻ
ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
Գործակցութեամբ
AÉROFLOT et INTOURIST
Գին, մարդ գլուխ Մարսէյլէն.—
2.500 Ֆր.

ՄԵԿՆՈՒՄ
Հոկտեմբեր 17
Այս ճամբորդութեան կ'ընկերանայ՝ Պ. ԺԱՔ ՇԵԼԵԼԷՔԵԱՆ
Նոյեմբեր 7
Դեկտեմբեր 26

ՎԵՐԱԴԱՐՁ
Հոկտեմբեր 30
Նոյեմբեր 20
Յունուար 8, 76

ԱՅՍ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԵՆ.—
— Օդանաւային ճամբորդութիւնը՝ Մարսէյլ — Երեւան — Մարսէյլ
— Օդակայանէն պանդոկ երթ-ուդարձերը
— Բնակութիւն երկու հոգիոց սենեակներ, Ա. կարգի պանդոկ
— Ամբողջական փանսիոն
— Այցելութիւններ Երեւան, Էջմիածին
— Պտոյտներ Սարդարապատ — Գառնի — Գեղարդ — Սեւանայ լիճ
ԿԱՐԵՒՈՐ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ՄԵԿՆՈՒՄԷՆ ԱՄԻՍ ՄԸ ԱՌԱՋ
Renseignements et résérvations :
toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12
Lic. 97

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԱՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
8
MERCREDI
8 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՌԱՋ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·409

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.409

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻՋ - ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ

— o —

Շաբաթ օր, Լիբանանի զանազան յարձանանութեանց հոգեւոր պետերը վեհաժողով մը գումարած էին, որ տեղի ունեցաւ Պքերքէ եւ Տար-էլ-Ֆաթվա, ուր մահմետականներու կեդրոնատեղին, Պէյրութի մէկ ժողովրդական թաղամասը։ Այս ժողովին մասնակցած են նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս՝ Տէրն Ա., Իգնատիոս - Պետրոս ԺԶ., Կաթոլիկոս - Պատրիարք Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ (սուրիացի - կաթոլիկէ), Տոքէյշ Պատրիարքը, իմամ Սատր, մխիթարեան Հայրապետ Յակոբ Պաղտիարքը, յոյն-կաթոլիկէ Պատրիարքը՝ Մաքսիմոս Հաքիմ եւն., եւն.։

Այս բացառիկ հանդիպումէն ետք, հոգեւոր պետերը վեկոյց մը հրատարակած են, ուր կը գտատպարտեն «աշխարհային կամ հոգեբանական բաժանման օրէնք փորձ։ Կը խորհին որ միայն յարաձգութիւնն է որ թոյլ պիտի տայ յանգելու լուծումի մը եւ կը պահանջեն որ իրագործելու համար «ընկերային եւ տնտեսական քաղաքականութիւն մը հասնելու համար փոփոխութեան, իրագործելու համար ընկերային արդարութիւնը եւ քաղաքացիներու միջեւ հաւասարութիւնը»։ Սիւնի մահմետական համայնքին պետը՝ Շէյխ Հասան Խալէտ դատապարտած է Լիբանանեան քաղաքական յարաձգութիւնը որ բոլոր ցաւերուն արմատն է»։ Շեշտած է նաեւ թէ քաղաքական փոփոխութիւնը միակ լուծումն է ցաւ ներքին տագնապի մը։

Կեդրոնէն ի վեր մխիթարեանը աւելի լաւ է եւ քրիստոնեայ մարոնի պատրիարքին ուղղած մաղթանքները մահմետականներուն, Ֆիքրի տօնին առթիւ, օգտակար եղած է այդ ուղղութեամբ։ Դեռ փոքր միջադէպեր կան հոս ու հոն բայց ծանրակշիռ բնոյթ եւ հետեւանք չունին։

Յարդ եղած զոհերու մէջ, Օռիան - Լը Ժուռ (Հոկտ. 5) կը յիշէ Աւետիս Այնաճեան (70 տարեկան) որ սպանուած գտնուած է Նահրի իր բնակարանը։ Գերեզմանի կողմը ձերբակալուած եւ դատարան տարուած են Ցուվհ. Ս. Գրիգորեան, Գէորգ Գարապետեան որոնց վրայ պատերազմական զէնք գտնուած է։

X

Քալանժիստներու պետը՝ Փիէր Ժէմայել յայտարարած է թէ պատրաստ է դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները Լիբանանի մէջ, եթէ իսլամական ուժերուն ղէմ եղած բոլոր ամբաստանութիւնները, պայմանաւ որ նոյնն ընէ կամալ ճամալ ալթ։

X

Տնտեսական միութիւնները ահազանգ հնչեցուցած են ազդարարելով՝ Լիբանան անանկութեան կ'երթայ» եւ ապանձին զեկոյցով ալ յայտնելով թէ բոլոր քաղաքագէտները պատասխանատու են ներկայ կացութեան։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 2)

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԵՐԿԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՎԱՐՈՒՆԳ

Կիրովականցի Բենիամին Խաչատրեանի ջանքերը պսակուեցան յաջողութեամբ։ Հնդկական վարունգը փորձեց յարմար ցնել տեղական պայմաններու եւ յաջողացաւ արտակարգ երկարութեամբ վարունգներ աճեցնել։ Ամէնէն երկարը 1,5 մեթր է, իսկ ամէնէն կարճը՝ մէկ մեթր տասը սանթիմեթր։ Միայն Հնդկաստանի մէջ է, որ վարունգը այդ չափերուն կը հասնի։ Հնդկական վարունգը Կիրովականի կլիմային «ընտելացնելու» համար աւելի քան հինգ տարուան խնամք պահանջեց։

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ ՆՈՐ ԳԻԾԸ

Լերան ստորոտին բացուած է մեծ պեթոնակուռ կամար մը, ուր ելեւմուտք կ'ունենան առայժմ փոքրիկ վակոններու կառաշարքերը՝ քար եւ աւազով բեռնաւորուած։ Աւիկա Մեղրաձորի փապուղին է, որ Խորհ. Միութեան ամէնէն երկար ստորերկրեայ փոխադրութեան ուղին պիտի ըլլայ։ Աւիկա կ'անցնի Բազում լեռնաշղթայի տակէն եւ դուրս կ'ելլէ Մարմարիկ հովիտը։

Փապուղին Իջեւան - Հրազդան երկաթուղիի հատատման ամէնէն դժուար հատուածն է։ Իջեւան - Հրազդան երկաթուղին կոչուած է կարեւոր դեր կատարելու Հայաստանի տնտեսութեան մէջ։ Արդարեւ, Երեւանը կարճ ճամբով պիտի միացնէ Անդրկովկասի գլխաւոր գիծերուն։ Այս ճամբուն վրայ կը գտնուին Իջեւան, Հրազդան, Զարենցաւան, Աբովեան, Դիլիջան։ Լեռներէ եւ ձորերէ անցնող երկաթուղին եզակի է նաեւ փապուղիներու առատութեամբ։ 64 քիլոմեթրի վրայ վեց մեծ ու փոքր փապուղիներ կան։

×

ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ԵՐԿՐԱԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Լենինականի մէջ տեղի ունեցած է համամիութենական խորհրդակցութիւն մը՝ նուիրուած ստորերկրեայ երկրաբանագիտութեան հարցերուն։ Ստորերկրեայ երկրաբանագիտութիւնը ժամանակակից գիտութեան երիտասարդ ճիւղերէն է։ Մասնակցած են երկրաբաններ Ուկրանիայէ, Բելոռուսիայէ, Ուզբեկիստանէ, Ղազախստանէ, Վրաստանէ, Ադրբեջանէ, Տաջիկիստանէ, Մոսկուայէ եւ Լենինգրատէ։

Քննութեան առնուած են օգտակար հանածոներու հանքավայրերը արագ եւ ձեռնտու ձեւով չահագործելու հարցերը։

×

ՀԱՑ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐ ՊԱՔՈՒԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր մէկին Պաքուի մէջ բացումը կատարուեցաւ խորհրդային գրականութեան տասնօրեակին։ Հայաստան - նէն պատուիրակութիւն մը կը մասնակցի տասնօրեակին՝ գլխաւորութեամբ Գրողներու Միութեան առաջին քարտուղար Վարդգէս Պետրոսեանի։ Պատուիրակութեան մաս կը կազմեն Հր. Ճուվհաննիսեան, Գէորգ Էմին, Աբշաւիր Դարբինի, Արամայիս Սահակեան, Տոքթ. Սերգէյ Դարոնեան։

Պաքու լոյս տեսնող ռուսերէն «Բակինակի Բարոչի» (Պաքուի Բանուոր») թերթը թիւ մը նուիրեց հայ գրականութեան։

×

ՄՈՒՂՆԻԻ ՏԱՃԱՐԸ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ

300ամեայ Մուղնիի տաճարը, որ Աչտարակի շրջանի ճարտարապետական վեհաշուք կոթողներէն մէկն է, վերանորոգուեցաւ եւ Թանգարանի վերածուեցաւ։ Ցուցադրութեան դրուեցան Աչտարակի պատմութիւնը ներկայացնող հնագիտական նիւթեր։ Ուշադրաւ են հնամենի խաչքարերը, քարի վրայ կատարուած վիմական արձանագրութիւններ ու փորագրութիւնները։ Աչտարակին նուիրուած նկարներ զետեղուած են, գծուած հայ վարպետներու կողմէ։

×

ՀԱՑԿ· ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ՝ ՊՈՒԼԿԱՐԵՐԷՆ

Սոֆիայի մէջ վերջերս լոյս տեսաւ «Հայկական պատմուածքներ» հաւաքածոն, որ պուլկարերէնով հայ արձակի դասական մը կը ներկայացնէ։ Կը բովանդակէ 53 հայ գրողներու պատմուածքներ եւ նորավէպեր, ասոնք լայն պատկերացում կուտան հայ արձակին մասին։

Հաւաքածոն կազմողները՝ «Երեւան» հրատարակչութեան գլխաւոր խմբագիր Ցակոբ Օրմանեան եւ նոյն թերթի աշխատակից Կարօ Հայրապետեան խնամքով ընտրած ու դասաւորած են հայ հեղինակներու ստեղծագործութիւնները, ժամանակագրական կարգով։ Պատմուածքներուն կողքին հակիրճ տեղեկութիւններ տրուած են հեղինակներու մասին։

Ներկայացուած հեղինակներն են Րաֆֆի, Ց. Պարոնեան, Աւետիս, Մուրացան, Շիրվանզադէ, Դր. Զօհրապ, Վրթանէս Փափազեան, Նար-Դոս, Եր. Օտեան, Ցուվհ. Թումանեան, Ա.է. Իսահակեան, Դ. Դեմիրճեան եւ ժամանակակից արձակագիրներ։

Թարգմանութիւնները կատարած են Կարօ Հայրապետեան, Ցակոբ Օրմանեան, Պուլղարիւարնակ բանաստեղծ Ցակոբ Կիլիկեան, Ցուվհ. Համբարձումեան, Մհէրան Պօղոսեան։ Հատորին խմբագիրն է Գիւլչէհր Զեհմեկիեվա։

Տպաքանակն է 20·000։

×

ՑԱՂԹԵՑԻՆ ԼԱԻԱԴՈՑՆԵՐԸ

Հայֆիլհարմոնիայի փոքր սրահին մէջ արտասանութեան եւ երգի մրցումին եզրափակիչ հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ։ Նուիրուած էր Ա.է. Իսահակեանի՝ բանաստեղծին ծննդեան 100ամեակին առթիւ։ Արտասանեցին Բարկէն Ներսիսեան, Մեսրոպեան Սիմոնեան, Վոլոդիա Աբաջեան, Սիրվարդ Մեսրոպեան, Ալ. Ադամեան, Ժենիա Ա.է.ետիսեան։

Երգիչ - երգչուհիներու կազմը, համեմատաբար, երիտասարդ էր։ Ներկայացուցին երգեր՝ յօրինուած վարպետին խօսքերով։ Առանձնապէս պէտք է յիշատակել Ռուդիկ Սահակեանի ելոյթը։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾՈՒԵՑԱՒ

— o —

Իտալիոյ Արտաքին Նախարարը՝ Մարիոյ Ռոմոր հաղորդեց վերջերս, թէ երեսուն տարուան սահմանային վէճ մը լուծուած է։ Այսպէս, Իտալիա հրաժարած է պահանջելէ Ադրիական ծովափին այն շրջանը, որ երկար ատենէ ի վեր Եուկոսլաւիոյ դերիշխանութեան տակ կը գտնուի։ Փոխադարձաբար, Եուկոսլաւիա, ընդունած է Թրիէսթէն նկատել Իտալիոյ անբաժան մասը։ Թրիէսթէ 300 հազար բնակչութիւն ունեցող նաւահանգիստ մըն է։

Այս համաձայնութիւնը կը պաշտօնա - կանացնէ 1954էն ի վեր տէ ֆաքթօ գոյութիւն ունեցող դրայվիճակը։ Արդարեւ, Լոնտոնի մէջ 1954ին համաձայնութիւն մը կնքուած էր Հռոմի եւ Պելկրատի միջեւ, երբ հակա-եուկոսլաւ ցոյցեր տեղի ունեցան Թրիէսթէի մէջ։ Այսուհանդերձ մինչեւ վերջերս Իտալիա կը մերժէր հրաժարիլ իր հողային պահանջներէն Իսթրայի թերակղզիէն։

Հողային վէճը ծագեցաւ համաշխարհային Ա. պատերազմին, երբ Իտալիա իրեն կցեց Ադրիականի ծովափին այն շրջանը, որ նախապէս պարտուած Աւստրեահունգարական կայսրութեան սահմաններուն մէջ կը մտնէր։ Սակայն, համաշխարհային Բ. պատերազմին աւարտին Իտալիա հարկադրուեցաւ հեռանալ այդ շրջանէն։ Թրիէսթէն դարձաւ ազատ գօտի մը՝ Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ մատակարարութեան ենթակայ, իսկ Իսթրիայի գօտին ալ առժամեայ կերպով Եուկոսլաւիոյ հոգատարութեան յանձնուեցաւ։

1948ին վէճը մեծ համեմատութիւններ ստացաւ, երբ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները առաջարկեցին ամբողջ շրջանը Իտալիոյ յանձնել, իսկ Եուկոսլաւիա, իրեն զօրավիգ ունենալով Խորհ. Միութիւնը, պնդեց, որ բաժանման գոյավիճակը պահպանուի։

Լարուած մթնոլորտ ստեղծուեցաւ 1953ին, երբ Իտալիոյ վարչապետը՝ Փեղլա ամբողջ Իսթրիան պահանջեց։ Նախագահ Թիթօ պատասխանեց, թէ միակ կարելի լուծումը պիտի ըլլայ՝ Թրիէսթէն հռչակել միջազգային քաղաք, իսկ Եուկոսլաւիա պէտք է իրեն կցէ Իսթրիան։

Մինչ Թրիէսթէի մէջ բուռն ցոյցեր տեղի կ'ունենային, Իտալիա կ'ընդունէր Ուաշինկթընի եւ Լոնտոնի որոշումը՝ մէկայն Թրիէսթէ շրջանը ձեռք անցընել։ Այսուհանդերձ, Հռոմ մինչեւ վերջ պահանջատէր կը մնար ամբողջ շրջանին։

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ

10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԶՆԱԴԱՐՈՒ ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ ԱՄՐՈՑՆԵՐԷՆ ՍԱՆԱՀԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

Սիւնեաց աշխարհի 11–13րդ դարերու դաստիարակչական կեանքին մէջ հռչակաւոր երկու համալսարաններ եղան Սանահինի եւ Հաղբատի վանական ամբողջները, երկուքն ալ կառուցուած Աչոտ Գ. Ողորմածի կնոջ՝ բարեպաշտիկ Թագուհի Խոսրովանոյշի նախաձեռնութեամբ, ա – ռաջինը (Սանահին) 957 թուականին իսկ երկրորդը (Հաղբատ) 967ին: Երկուքն ալ իրենց ամենափայլուն շրջանը բոլորած են մաւնաւորաբար 12րդ դարուն:

Սանահինն ու Հաղբատը կը գտնէք Սեւանայ լճի հիւսիս – արեւմտակողմը, Լոռիի Դսեղ գիւղէն (Ցովհ. Թումանեանի ծննդավայրը) դէպի հիւսիս՝ Զորագետի եզերք, կողք կողքի: Երկուհարիւր յի – սուն աւելի վանականներ դիտութեանց ու արուեստներու հետեւած են Հայկական Մի ջնադարու այս երկու պատկառելի հաստատութեանց մէջ, որոնցմէ Հաղբատը եղած է կեդրոնը Արեւելեան Հայաստանի մշակութային կեանքին:

Զորագետցիներու մօտ ազգային նկա – րագրի յատկանշական գիծն է եղած Հայ: Եկեղեցւոյ աւանդութեանց հանդէպ անե – րեր ու անխախտ կեցուածքը, մասնաւո – րաբար դէմ յանդիման օտարոտի եւ լա – տինամոլական ձգտումներու՝ որոնք թա – փանցած էին Կիլիկեան վանական հաս – տատութիւններէ ներս:

Սանահինի Հայոց դաստիարակութեան պատմութեան մէջ կը դիշատակուի իբրեւ արտակարգ հաստատութեան մը, «ի միս – սին քենակելոց իմաստնոց բոլոր արհեստից եւ մակացութեանց պարառելոց»՝ այսինքն բոլոր արուեստներու եւ գիտութեանց ուսուցման նուիրուած կեդրոն մը, բաւին ամբողջական իմաստով հայկական համալսարան մը, որ հռչակաւոր զարձաւ նաեւ իր հռետորներով ու երաժիշտներ – րով: Իսկ Հաղբատը՝ յատկապէս Բազ – բատունի Աղուաններու Գիորգի (Կորիկէ) թագաւորին կողմէ վերանորոգուելէ ետք՝ համբաւ ապահոված է իբրեւ եպիսկոպո – սական կեդրոն մը, «ամենափարթամ դանձարան» նկատուղ վանական ճոխ գրադարանով մը:

Սանահինի վանական – դաստիարակչական կեանքին, համալսարանի կողքին կառուցուած մատենադարանին, ճեմա – րանին եւ հանդիսարանին, գործող դէմ – քերու, ինչպէս նաեւ Սիւնիքի, Վասպուրականի, նոյնիսկ Կիլիկիոյ հեռաւոր դո – տիներէն հոն գիմող ուսանողութեան եւ ուսումնական ընդհանուր մակարդակին մասին բանասիրական եւ պատմագրային վկայութիւններ ունինք մասնաւորաբար Հ. Ղեւոնդ Ալիշան (իր «Շնորհալի եւ պարագայ իւր» գործին մէջ), Հ. Վարդան Հացունի (իր «Դաստիարակութիւնը հին Հայոց ընդ» գործին մէջ), Վեր. Եղիա Քասունի (իր «Պատմութիւն հայ դաստիարակութեան» անուն գործին մէջ), Աբգար Մովսիսեան (իր «Ուրուագծեր հայ դպրոցի եւ մանկավարժութեան պատմութեան» գործին մէջ), ինչպէս նաեւ Նիկողայոս Ադոնց, Տօքթ. Վ. Թորգոմեան եւ ուրիշներ՝ բանասիրական իրենց աշխատասիրութեանց մէջ:

Համաձայն ասոնց եւ ուրիշներու կողմէ կատարուած պրպտումներու՝ Սանահինի հնագոյն զեկավարներու եւ դերակատար ուսումնապետներու կարգին են Անանիա Սանահնեցի վարդապետ, Դիոսկորոս Սանահնեցի եւ Յակոբ Քարափնեցի՝ զոր «ապէ անուանիէ եւ գիտնականէ, լուսաւորիչէ եկեղեցւոյ» կը յորջորջէ Կիրակոս Գանձակեցի: Ասոնց վերայ երկու անուններ կ'աւելցնէ Փրոֆ. Աբգար Մովսիսեան — Գրիգոր Տուտեւորդի (վախճանած՝ 1185ին) եւ Գրիգոր որդի Աբասի:

Սկզբնական շրջանի այս դէմքերուն իրրեւ յաջորդ կը յիշատակուին «աւսմանի գործի եւ այլ բազմաթիւ համբաւաւոր մարդիկ՝ Սարգիսը, Գէորգը, Բարսեղը, Գրիգորիսը եւ Յովհ. Խաչենցին», կը գրէ Ա. Մովսիսեան իր գործին մէջ, առանց սակայն յաւելուածական բացատրութիւններ տալու անոնց ինքնութեան եւ գործունէութեան մասին:

Բանասէր Երուանդ Լալայեանի համաձայն՝ Սանահինի ճեմարանը կը գտնուէր «Ամենափրկիչ եւ Աստուածածին եկեղեցիներին կից, ուր գական խառնակիւն սիւների վրայ բոլորում են ութ ռոմանական կամարներ, առաջացնելով 16 աշխին երկարութիւն, 3ուկէս աշխին լայնութիւն եւ 6ուկէս աշխին բարձրութիւն ունեցող մի սրահ: Սիւները դրուած լինելով գետնից մի աշխինաչափ բարձր պատի վրայ, սիւների միջի տարածութիւնները մի–մի ճատարան են ներկայացնում:

«Աւանդութեան ասելով Գրիգոր Մագիստրոսը այս սրահումն է ուսուցանել իւր աշակերտներին, ուստի եւ շէնքը յետագայում կոչուել է ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ՃԵՄԱՐԱՆ»: (Տե՛ս «Ազգագրական Հանդէս», էջ 386–387):

Սանահինի վանքին մէջ բժշկական դասընթացքի մը, հիւանդներու յատուկ սրբատիներու եւ դարմանատան մը մասին կը խօսին Գրիգոր Մագիստրոս (իր նամակներուն մէջ) եւ Տօքթ. Վ. Թորգոմեան («Հայաստանի Կոչնակ»ի 1925ի թիւերուն մէջ):

Բացորոշ է որ 12րդ դարու դաստիարակչական մեր կեանքին մէջ Սանահինը (Հաղբատի հետ) կը հանդիսանայ դիտութեան եւ արուեստներու ուսուցման նըւիրուած տիպար հաստատութիւններէն մին:

Մ. Թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ Ի ՊԱՏՈՒԻ

— o —

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բիոքիմիայի ամբողջ լայն բնագաւա – ռիւ ընտրելով նեյրոքիմիան, մեր Ակա – դեմիան դարձաւ այդ յատուկ պրոբլեմի գծով խոշորագոյն կենտրոնը Միութեան մէջ: Մեր երկրում առաջին անգամ այստեղ յայտնագործուեցին նոր հորմոններ: Դրանց յետագայ ուսումնասիրութիւնը կապուած է գործնական բժշկութեան մէջ բազմաթիւ հնարաւոր կիրառութիւնների հետ:

Ինքնատիպ է մեր Ակադեմիան նաեւ կենսաբանութեան բնագաւառում, որտեղ մեծ ուշադրութիւն է նուիրւում մանրէա – կենսաբանութեան եւ հիդրոպոնիկայի պրոբլեմներին:

Զարգացնելով Իվան Պետրովիչ Պավլովի նշանաւոր գիտակից Լեւոն Օրբելու ուղղութիւնները ու գաղափարները, մեր Փիզիոլոգները մեծ յաջողութիւնների են հասել փիզիոլոգիական հետազօտութիւն – ների նորագոյն նուրբ մեթոդների կիրառութեան ասպարէզում:

Ակադեմիան հսկայական աշխատանք է կատարել հասարակական դիտութիւնների բնագաւառում, պատմութեան, փիլիսոփայութեան, տնտեսագիտութեան, հայ ժողովրդի լեզուի, գրականութեան եւ արուեստի, նրա անցեալի եւ ներկայի ուսումնասիրութեան ուղղութեամբ:

Մեր հնագէտների փայլուն յայտնագործութիւնները այսօր արտացոլուած են Հայաստանի սահմաններից դուրս հրատարակուած բազմաթիւ դասագրքերում ու ձեռնարկներում:

Մենք չնորհակալութիւն ենք յայտնում մեր գիտնականներին այն ամէնի համար, ինչ նրանք արել են Սով. Հայաստանի բնական հարստութիւնների հետազօտման բնագաւառում:

... Մենք գիտենք, որ հետազօտու – թիւնների մի շարք ճիւղերում Հայաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիայի գործունէութեան բարձր մակարդակը բազ – միցս նշուել է մեր երկրի առաջատար գիտական կազմակերպութիւնների կող – մից, արժանալով նաեւ միջազգային լայն ճանաչման: Այդ բարձր մակարդակը ամբողջ հայ ժողովրդի ուրախութեան եւ հպարտութեան առարկան է:

Մենք ոչ միայն յուսով ենք, այլեւ հաստատակամօրէն պահանջում ենք, որ հետազօտութիւնների ամենաբարձր եւ ա – մենաառաջատար մակարդակին հասնելու ձգտումը այսուհետեւ եւս լինի մեր Ակադեմիայի ամենագլխաւոր առանձնայատկութիւններից մէկը:

Հայկական ՍՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիան վերջին տարիներս նշանակելի յաջողութիւնների է հասել գիտական կադրերի պատրաստման բնագաւառում: Ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի, աստղաֆիզիկայի, բիոքիմիայի բնագաւառում աշխատող մեր երիտասարդ գիտնականները կատարել են մի շարք աշխատանքներ, որոնք շատ բարձր մակարդակի վրայ են:

Հանրապետութիւնում կան մօտաւորապէս 16·000 գիտական աշխատողներ:

... Ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման խնդիրներին համապատասխան մեր արդիւնաբերութիւնը ֆիզիկա – տեխնիկական գիտութիւնների ներկայացուցիչներից սպասում է նոր մշակումներ եւ առաջարկութիւններ՝ Հանրապետութիւնում մեքենաշինութեան ոչ նիւթատար ճիւղերի՝ սարքաշինութեան, էլեկտրա – տեխնիկական եւ ռատիոէլեկտրոնային արդիւնաբերութեան, օպտիկական սարքաշինութեան, հաշուողական տեխնիկայի եւ արդիւնաբերութեան հեռանկարային ու չահութաբեր ուրիշ ճիւղերի արտադրութիւնը ընդլայնելու համար:

Քիմիական գիտութիւնների ներկայացուցիչների առջեւ խնդիր է դրւում գիտական պաշար ստեղծել նոր եւ արժէքաւոր նիւթերի արտադրութեան ուղղութեամբ Հանրապետութեան քիմիական արդիւնաբերութիւնը զարգացնելու համար:

Երկրի մասին գիտութեան բնագաւառի մասնագէտները գերատեսչական կամակերպութիւնների սերտ համագործակցութեամբ պէտք է ապահովեն գոնաւոր եւ հազուագիւտ մեռաղների պաշարների, ոչ հանքային նիւթերի եւ հանքային ջրերի պաշարների առաւել լրիւ եւ կոմպլեքսային օգտագործման գիտական հիմնաւորումներ:

Կենսաբանական պրոֆիլի գիտական հիմնարկների կոլեկտիվների առջեւ խնդիր է դրւում բարձրացնել գիւղատնտեսական կուլտուրաների բերքատուութիւնը եւ անասնապահութեան մթերատուութիւնը, արմատաւորել Հայկական ՍՍՀն պայմաններում հողագործութեան եւ անասնապահութեան վարման, հողի էութիւնը գիտական դէմ պայքարելու, գիւղատնտեսութեան վնասատուների դէմ պայքարի արդիւնաւէտ մանրէա – կենսաբանական մեթոդների արմատաւորման, կենսոլորտի պահպանութեան հրատապ հարցերի մշակման առաւել ռացիոնալ սխեմաներ:

Հասարակական գիտութիւնների ներկայացուցիչների եւ մասնաւորապէս սոցիոլոգների, հոգեբանների, իրաւագէտների առջեւ նոր կարեւոր խնդիրներ են դրւում՝ որպէս լուսաւոր տխրութեան եւ խաղաղ երջանկութեան մեղեդի»:

Ինչ տխուր ցանկութիւն, եւ ինչո՛ւ մահուան ժամանակ: Տէրեանի յոգնած ու հիւանդ նեարդները խաղաղութիւն են տենչում, Տէրեանի սոված ու չարչար – ուած մարմինը մղւում է քանաստեղծութեան: Եւ նա դա ուզում է իբրեւ իր ամենակարեւոր ցանկութիւն՝ մահուան ժամանակ, աղերսում է իբրեւ վերջին շընորհ այս աշխարհից, քանի որ կենդանի նորհ այս աշխարհից, քանի որ կենդանի ժամանակ հնարաւոր չեղաւ ունենալ այլ խաղաղութիւնը, այդ գեղեցկութիւնը, այդ լոյսն ու մաքրութիւնը:

Պարզ, սովորական իրականութիւնը վեր է ածւում երազանքի, գեղեցիկ, անհասանելի երազանքի, իսկ մահը տալիս է ամէն գեղեցիկ բան ցանկանալու իրաւունքը:

ՌԱՖԱՄԻԿ ԴԱՎՈՑԵԱՆ

(Շար. – 4)

ՊԱՏԱՆԻ ՄՐՏԵՐՔ ԻՇԽԱՆԸ

Մեր միւս մեծերի նման, Տէրեանի կեանքն էլ լիքն էր դառնութիւններով, իր ժողովրդից ու յատկապէս մտաւորականութիւնից սարսափելի յուսախաբութիւններով: Լինելով հեռւում, նա չափազանց մօտիկից էր ապրում այդ դառնութիւններ ու յուսախաբութիւնները, Հայոց կեանքի գանազան ոլորտներն էր իշնում ելոյթներով ու յօդուածներով, որպէսզի տարածութիւն մաքրէր բուն մտաւորականութեան գործունէութեան համար, ժողովրդի կեանքը յաւերժացնող իսկական գեղարուեստական գործերին օդի պաշար ապահովելու համար: Նա տեսնում էր, որ իսկական բանաստեղծութեանը շնչելու տեղ չկայ, մինչդեռ չարչիների հրապարակ նետած միջակութիւնները բարձրանում են քննադատութեան գահերի վրայ՝ ժողովրդի արժէքներին զրկելով կենսական տարածութիւնից: Եւ ընդվզում էր դրա դէմ, պահանջելով, որ հայ մտաւորականութիւնը աչքերն ու ականջները լայն բաց անի, տեսնի եւ լսի, թէ ինչ է կատարւում աշխարհում, Հայաստանն ինչպէս է եւս մնում եւրոպական առաջատար ժողովուրդներից, իր կեղեւի մէջ փակուած աճեցնում է իր անապարծութեան ու ազիտութեան որդը, որ անխնայ աւերում է նրա առողջ օրգանիզմը: Անհունօրէն ըմբոստանում էր կղերականութեան դէմ, որն իր կաստայական շահերի համար պատրաստ էր զոհաբերելու ամէն բան, թեկադրողի իր վիճակը պահելու համար, ոտնատակ էր տալիս ամէն մի սրբութիւն: «Ամենուրեք կղերը հանդիսանում է հասարակութեան ամենալոյեալ մասը, նա միշտ հլու հպատակ է այն պետական կազմին, որն ապահովում է իր՝ կղերի առանձնաշնորհումները եւ իրաւունքները: Սակայն բաւական է, որ Պետութիւնը ձեռք տայ նրա իրաւունքներից ու առանձնաշնորհումներից որեւէ մէկին, որպէսզի այս Աստուծոյ խոնարհ գառը միանգամից ըմբոստանայ, ներշնչուի ապըստամբ ոգով եւ մղէ ժողովուրդը դէպի բողոք ու ըմբոստացում: Եւ այդ դէպքերում կղերը սովորաբար (ինչպէս եւ բուրժուազիան) իր կաստայական շահերը յայտարարում է ընդհանուր ազգային շահեր եւ նրանց խանգարումն ու վնասը — ժողովրդական շահերի վնասում: Այդպէս է եղել մեր պատմութեան ընթացքում, այդպէս է եւ մեր օրերում»:

Ահա նման «գրական» մթնոլորտն է, որ ստեղծել է նաեւ իր քննադատներին, որոնք Պատուբեանին, Թումանեանից ու Իսահակեանից (ինչու չէ, նաեւ Տէրեանից) մեծ բանաստեղծ են համարում:

Տէրեանը գիտէ, որ դա ոչ միայն տգիտութեան, այլեւ բացայայտ անբարեացակամութեան ու թշնամանքի արտայայտութիւն է, սակայն մասն առաջին հերթին դնում է տգիտութեան ու խաւարամտութեան վրայ՝ իր կարճատեւ կեանքի վերջին տարիները բուռն կրքով նուիրելով ժողովրդի կուլտուրական զարգացման խնդրին: Եւ այսպէս, մի կողմից մենք Տէրեանին տեսնում ենք իբրեւ եռանդուն հասարակական գործիչ, իբրեւ ժողովրդի լուսաւորութեանը նուիրուած ուսուցիչ ու հրապարակախօս, իբրեւ պետական մտածողութեան մարմնաւորող, միւս կողմից՝ նրա սրտի մէջ ծխում է բանաստեղծութեան տխուր ու թախծոտ խարոյկը, եւ դառնանում է բանաստեղծը, որ ամբողջութեամբ չի կարողանում նուիրուել իր գործին: Աւօրեայ հոգսերը, անհարկի, արհեստական դժուարութիւնները նեղում են նրան, սեղմում են նրա սիրտը, եւ յոգնում է Տէրեանը, մահու չափ յոգնում է: «Յոգնել եմ, մահու չափ յոգնել եմ: Կ'ուզենայի, որ երբ մեռնեմ, եւ իմ չուրջը մահուան լռութիւնը կանգնի, իմ գերեզմանին յանկարծ, բայց անվերջ հայ ժողովրդի ուրախութեան եւ հպարտութեան առարկան է:

Մենք ոչ միայն յուսով ենք, այլեւ հաստատակամօրէն պահանջում ենք, որ հետազօտութիւնների ամենաբարձր եւ ամենաառաջատար մակարդակին հասնելու ձգտումը այսուհետեւ եւս լինի մեր Ակադեմիայի ամենագլխաւոր առանձնայատկութիւններից մէկը:

Հայկական ՍՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիան վերջին տարիներս նշանակելի յաջողութիւնների է հասել գիտական կադրերի պատրաստման բնագաւառում: Ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի, աստղաֆիզիկայի, բիոքիմիայի բնագաւառում աշխատող մեր երիտասարդ գիտնականները կատարել են մի շարք աշխատանքներ, որոնք շատ բարձր մակարդակի վրայ են:

Հանրապետութիւնում կան մօտաւորապէս 16·000 գիտական աշխատողներ:

... Ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման խնդիրներին համապատասխան մեր արդիւնաբերութիւնը ֆիզիկա – տեխնիկական գիտութիւնների ներկայացուցիչներից սպասում է նոր մշակումներ եւ առաջարկութիւններ՝ Հանրապետութիւնում մեքենաշինութեան ոչ նիւթատար ճիւղերի՝ սարքաշինութեան, էլեկտրա – տեխնիկական եւ ռատիոէլեկտրոնային արդիւնաբերութեան, օպտիկական սարքաշինութեան, հաշուողական տեխնիկայի եւ արդիւնաբերութեան հեռանկարային ու չահութաբեր ուրիշ ճիւղերի արտադրութիւնը ընդլայնելու համար:

Քիմիական գիտութիւնների ներկայացուցիչների առջեւ խնդիր է դրւում գիտական պաշար ստեղծել նոր եւ արժէքաւոր նիւթերի արտադրութեան ուղղութեամբ Հանրապետութեան քիմիական արդիւնաբերութիւնը զարգացնելու համար:

Երկրի մասին գիտութեան բնագաւառի մասնագէտները գերատեսչական կամակերպութիւնների սերտ համագործակցութեամբ պէտք է ապահովեն գոնաւոր եւ հազուագիւտ մեռաղների պաշարների, ոչ հանքային նիւթերի եւ հանքային ջրերի պաշարների առաւել լրիւ եւ կոմպլեքսային օգտագործման գիտական հիմնաւորումներ:

Կենսաբանական պրոֆիլի գիտական հիմնարկների կոլեկտիվների առջեւ խնդիր է դրւում բարձրացնել գիւղատնտեսական կուլտուրաների բերքատուութիւնը եւ անասնապահութեան մթերատուութիւնը, արմատաւորել Հայկական ՍՍՀն պայմաններում հողագործութեան եւ անասնապահութեան վարման, հողի էութիւնը գիտական դէմ պայքարելու, գիւղատնտեսութեան վնասատուների դէմ պայքարի արդիւնաւէտ մանրէա – կենսաբանական մեթոդների արմատաւորման, կենսոլորտի պահպանութեան հրատապ հարցերի մշակման առաւել ռացիոնալ սխեմաներ:

Հասարակական գիտութիւնների ներկայացուցիչների եւ մասնաւորապէս սոցիոլոգների, հոգեբանների, իրաւագէտների առջեւ նոր կարեւոր խնդիրներ են

ՄԱՐՏԻ ՄԵՐ ՀԱՐՈՒՍՏ ՀՅՈՒՅՐԱՏՈՍ
ՊԱՏՎԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՎ
ՄԱՐՏԻ ՄԵՐ ՀԱՐՈՒՍՏ ՀՅՈՒՅՐԱՏՈՍ
ՊԱՏՎԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՎ

ՊՈՂՈՍ ՄԱՐԴԸ

(ՅՈՂՈՒՐԴԱՅԻՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ)

Մուսայիտարեան

ԴԱՐԵՁՈՒԱԾ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ե.

ՋՈՒՇՄԱՓԱՏԸ

— Եւ պատճէն պա՛ս... Ձեր ձեռքէն բռնեցի՝ երբ պատրաստ էիք ինձի վախ պատճառել ձեր ատրճանակով: Ձեռքս ձեր մատներուն մէջ էր, ձեր ձեռքը՝ իմ ձեռքիս մէջ: Ուրեմն ինչո՞ւ կրակեցիք ինձի վրայ, ինչո՞ւ ուզեցիք սպաննել զիս, ես ձեզի ի՞նչ վնաս տուած եմ, որ ինձ ատէք այդքան:

Ջուշմապատը ոտքի ելաւ, ինքզինքը ետ քաշեց, ինչպէս որ կը վարուին վտանգաւոր գազանի մը հետ, որ կրնայ յանկարծ յարձակիլ:

— Ես ձեզ չեմ ատեր, պատասխանեց ան: Ես ձեզ կը սիրեմ, ինչպէս որ կը սիրեմ ամէն մարդ, որ ինծի հետ բարի է: Ես ձեզ կը սիրեմ, որովհետեւ ձեր ներկայութիւնը ինծի համար հաճոյք մը կը պատճառէ, որովհետեւ ձեր ներկայութեան մէջ ես ինքզինքս ապահով կը զգամ, որովհետեւ ձեր ներկայութեան մէջ ես չեմ վախնար ոեւէ վտանգէ մը

կը խնդրուի մեզմէ ծանուցանել

ԺՈՐԺ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

զառնաղէտ մահը, որ պատահեցաւ 38 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Հոկտ. 9 ժամը 15·30ին Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին։

ՅԱՒԻՍԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Օրիորդներ Մ. Մեծատուրեանի եւ Ա. Գանչեկիւլեանի իրենց զարմիկին՝ Գարեգին Ասլանեանի զառնակսկիծ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարեգործման։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ

Սէն ժեռոմի եւ շրջակայքի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ հինութեան եւ անուանակոչութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ. 12ին։

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, հինութեան յանձնառիմբի անդամներու, Թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժան-դակ Տիկն. Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս ,բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս սատարեցին եկեղեցւոյ հինութեան եւ որոնց չատերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՑԱԿՈԲ ԵՊՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ։ Մատաղի մասնակցութեան վճարքողները Թող դիմեն Թաղականութեան։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը գալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը Թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն։

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս Շաբաթ օր, Հոկտ. 11 Տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մեծոյ։ Տօն ազգային եւ եկեղեցական ի յիշատակ գիւտի նշանագրացն Հայոց եւ Թարգմանութեան Ս. Գրոց։

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է, փոխան ծաղկեպսակի հեռեւալ նուէրները, ողբ. Աւետիս Թէրզեանի մահուան առթիւ.— Մարտիրոս Թէրզեան 50, Տիկիններ՝ Վարդանոյշ Նորատեան 10, Շաքէ Պօկազեան 20, Բիւզանդ Տէվէճեան 20, Մինասեան եղբարք 30, Միսաք Զէօրտիւքեան 10, Եր. Պապոյեան 20 դպրոցին, Զալազեան ընտանիք 20, Յակոբ Տանապազեան 10, Հայազատ Մսրեան 10 ֆր.։

ՀԱՅ ՈՒՍ. ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻԻՆ

1975–1976 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Նիւթական եւ բարոյական օժանդակութեան կարօտ ուսանողները պարտին իրենց դիմումները ընել Միութեանս վարչութեան Հոկտ. 11ին ժամը 16–17, ի ձեռին ունենալով հարցարանները իրենց պատասխաններով։ Հարցարան կարելի է ունենալ Հայ Ուս. Տան քարտուղարութենէն՝

57, Bd. Jourdan, Paris (14e)
Եւ կամ Միութեան կեդրոնատեղիէն՝
15, Rue de Cléry, Paris (2e)

"ՑԱՌԱՋ"Ի ՑԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԼԻՈՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը 500 ֆր. կը նուիրէ։

×

ՓԱՐԻԶ.— Այրի Տիկին Գէորգ Շահհանեան ի յիշատակ իր ամուսնոյն, որ առաջին օրէն այնքան կապուած էր «Ցառաջ»ին, 120 ֆր.։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Զապէլ Նալպանտեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Նուբհան Փափազեան եւ Տիկին Ռեբեկա Թելալեան 50ական ֆր. կը նուիրեն Աղքատախնամին։
(Ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ. 9 ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Հոկտ. 10, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Շնորհիկ Պապիկեանի բնակարանը, 28 Ավընիւ Սէնթ-Լիւսի, Անիէռ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Վալանսի ընկերուհի – ները հրաւիրուած են ընդհ. ժողովի Հոկտեմբեր 10, Ուրբաթ օր ժամը 14ին։ Կը խնդրուի բոլորէն ներկայ գտնուիլ, Ահարոնեան ակումբը՝ Ռիւ Պուֆիէ։

"ՑԱՌԱՋ"Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՑԵՄԲԵՐ 8, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

ԺԱՐԹ Ե.

Ցետագային մանրամասնութիւններ

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Mécaniciennes et ouvrières (atelier et à domicile) pour confection dames (robes, manteaux).

Se présenter :

MAURICE - CONFECTION

72, Rue des Moines — Paris (17e)

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱՒԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Ս Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի բացառիկ պարահանդէսը Հոկտ. 11, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն սկսեալ, Վալանսի Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Ավընիւ տը լա Մառն։

Հայկական եւ եւրոպական նուագախումբեր։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց գացող երկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ։ Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած։ Շատ լաւ ամսավճար։ Ազատ է կիրակի օրերը։

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34
Իրիկունը՝ 872–75–45։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Հոկտ. 26, կիրակի կէսօրէ ետք թէաթր Միւնիսիփալ։

ԿՐՔՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտ. 19ին ժամը 15ին։
Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻՆ

Շորեքշաբթի, Հոկտ. 8, ժամը 19·40ին Գ. կայանէն «Ազատ Բեմ»ի չարքին՝

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑԿ. ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Կը մասնակցին.— Արամ Շէխիկեան, Անարէ Կիրոնէ (խմբագրապետ Արմենիա ամսաթերթին), ինչպէս նաեւ Պ. Պ. Գաբրիէլեան, Տէմիրճեան, Անայիս Տօրամեան, Օհան Հաքիմեան, Ժաք Գասապեան։

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Շորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30։

Հ. Ց. Դ.

Իսի.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 10) ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ծանօթ հաւաքավայրը, ժամը 21ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Vends urgent

CAUSE MALADIE

PROVENCE, au soleil, immeuble rapport, trois appartements, état neuf, confort + grand magasin environ 100 m2.

Prix 350.000 à débattre.

Ecrire au journal qui transmettra.

ՎԵՐԱՇՄՈՒՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլ – Գուլ. Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն Կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն, որ դպրոցի դասաւանդութիւնները սկսած են, ամէն Շորեքշաբթի օրերը, ժամը 14էն 17։

Ուսուցչութեամբ երիտասարդ ուսանողի մը՝ Յովսէփ Ինճիեանի (ուսումը առած Վենեսիկ)։ Կարելի է, փափաքողներուն անդլերէնն եւ իտալերէնն ալ դասաւանդել։

×

ՎԻՆ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ ծնողքներուն, որ դպրոցը կը վերաբացուի Շաբաթ Հոկտ. 11, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ճօժիէ։

Կը խնդրուի ծնողքներէն ուղարկել իրենց զաւակները։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն Շորեքշաբթի ժամը 9–12·30, 23 Ռիւ Էթիէն Տոլէ, դպրոցին մէջ։

Շրջանի ծնողքներէն կը խնդրուի անպայման առաջնորդել իրենց զաւակները։

×

ՍԷՆ–ԺԵՌՈՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն–Ժեռոմի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէլիոյ մասնաճիւղի հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին 8–10, Շորեքշաբթի ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան)։

Դասաւանդութեան օրերը՝ Շորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին։

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել տալ կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ բանկալը։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Խանասորի արշաւանքի ոճնակատարութեան առիթով եղած վիճակահանութեան, ի նպաստ Մարսէյլի Մշակոյթի Տան, չահող թիւերն են.—

980, 717, 257, 962, 957, 1100, 28, 8, 996, 560, 970, 803, 1102, 571, 137, 45, 1364, 1030, 648, 1048, 495։

Շահողները կրնան դիմել Նոր Սերունդին՝ 26, Ռիւ տէ Քոնվալէսան։

ՀԱՑԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE ARMENIENNE

Tous les Lundis à 20 heures

au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix

10 bis, Rue Thouin
PARIS (5e)
Métro Monge

à partir du Lundi 6 Oct.

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
9
JEUDI
9 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·410

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.410

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

— o —

Գ.

Նոր երեւոյթ չէ փոքրամասնութիւն – ները թրքացնելու քաղաքականութիւնը Թուրքիոյ մէջ: Անիկա ծնունդ առաւ այն օրն իսկ, երբ օսմանեան Սահմանադրա – կան կառավարութիւնը փոխարինուեցաւ Հանրապետական վարչաձեւով:

Մեծ պատերազմը հիմնապէս յեղաշրջե – ցած էր աշխարհի քարտէսը: Եւրոպայի սրտին վրայ կեանքի կոչուած էին անկախ նոր Պետութիւնները, իբրեւ հետեւանք Գերմանիոյ եւ Աւստրօ-Հունգարիոյ պար – ութեան, ինչպէս Լեհաստան, Չեխոսլո – վաքիա, Եուկոսլաւիա: Վերապրյլի, Սեւր – թերմէնի, Նէօյլիի եւ Թրիանոնի խա – ղաղութեան դաշնագիրները՝ մանաւոր յղուածներով՝ կարեւոր առանձնաշնորհ – ներ կ'ապահովէին նորաստեղծ Պետու – թիանց սահմաններուն մէջ ապրող փոք – րամասնութեանց, երաշխաւորելու համար անոնց ազգային զիմագիծին պահպա – նումը:

Լօզանի մէջ Թուրքերը «բարեհաճեցան» ընդունիլ նոյն առանձնաշնորհները իրենց երկրին մէջ ապրող ոչ-իսլամ փոքրամա – սնութեանց, ընդ որս Հայերուն համար: Ցայտնի էր, որ այս զիջողութիւնը կա – տարեցին ակամայ, առ երեսս, եւ չմնա – լու համար Եւրոպայի քաղաքակիրթ ազ – գերէն:

Իրականին մէջ անոնք հետեւեցան Թըր – քական ծանօթ առածին, որ կը թելադրէ արջին քեռի ըսել, մինչեւ կամուրջէն անցնիլը: Լօզանի կամուրջը անցնելէ ետք Հանրապետական՛ն Թուրքիոյ վարիչները նայելով անկիւն մը նետեցին 1923 Յուլիս 24ի դաշնագրին փոքրամասնութեանց վե – րաբերեալ յօդուածները եւ ձեռնարկեցին թրքացման քաղաքականութեան:

Հրապարակ հանեցին թրքամոլ ազգա – դու ցոյներ, Հրեաները, նոյնիսկ Հայեր, որոնք քարոզեցին հրաժարիլ Լօզանի դաշնագրի ծանօթ՝ 38–45 յօդուածներէն, քանի որ Հանրապետական կառավարու – թիւնը իր ժողովրդական սկզբունքներով ամէն դոհացում կուտար ոչ-իսլամ ազգե – րուն, որոնք լրիւ կը վայելէին «Թուրք քաղաքացի»ի բոլոր իրաւունքները (?):

Ցոյն քահանայ մը՝ Փափա Լֆթիմ՝ Ֆէների տիեզերական պատրիարքին դէմ ըմբոստութեան դրօշ պարզելով կազմեց «Թուրք – օրթոտոքս» եկեղեցին, իր շուրջ համախմբելով իրեն պէս ուրիշ յոյն ազ – գայիններ:

Կառավարութիւնը կազմեց յոյն, հայ եւ հրեայ խառն յանձնաժողովներ, որոնք պիտի համոզէին փոքրամասնութեանց համայնական վարիչները, որ հրաժարին Լօզանի դաշնագրին ապահոված իրա – ւունքներէն:

Հրեայ խախամապետարանը առաջին անգամ յայտարարեց թէ կը հրաժարի: Դիմաւոր դէմքէն էր Ավրամ Կալանթի, դասախօս Պոլսոյ համալսարանին, որ կը շանար ընդել տալ նաեւ խախամապետու – թիւնը, քանի որ Հանրապետութիւնը ի – րմէ բաժնած է կրօնական եւ աշխար – հական գործերը: Ուրեմն պէտք է հետե – ւիլ Թուրքերու օրինակին:

Հայերը քանի մը տարի առաջ կազմեր էին «Թուրքեւհայ Բարձրացման Միու – թիւն» մը, որուն անդամներէն Հիւսա – ինի պէյ Պատրիարքարան երթալով կը պահանջէ, որ Հայերը հրաժարին Լօ –

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ ԲՈԼՈՐՎԻՒՆ ՀԱՆԴԱՐՏԱԾ ՉԷ

ԵՒ ՈՉԻՆՉ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԱԾ Է

—o—

Մարոնի քրիստոնեայ երեք պարա – գլուխները՝ Փիէր Ժէմայէլ (Քաթայէպ), Ռէմոն Խոտէ (Ազգ· Պլոք) եւ Ք· Շա – մուն (Ազատական Ազգ· Կուսակցութիւն) Պէրքէյի մէջ ժողով գումարած են առջի օր եւ անդրադարձած Հանրապետութեան նախագահին հրաժարման կարելիութեան: Այս հրաժարման կողմնակից է գլխաւո – րաբար Խոտէ, որու զօրավիգ կը կենայ այս հարցին մասին մարոնի պատրիարքը: Բայց Ֆրանճիէ կողմնակիցներ ունի, ներ – քին թէ արտաքին, այս վերջին ճակատին վրայ՝ Սաատէ:

Կռիւներու եւ բախումներու ճակատին վրայ Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի ամէն ինչ հանդարտած էր եւ միայն հոս ու հոն հետեւանք չունեցող միջադէպեր տեղի

ղանի դաշնագրէն, եթէ կ'ուզեն վայելել Թուրք հայրենակցի իրաւունքները:

Ահա՛ թէ ի՛նչ կ'ըսէ այս երանելին.—

« Ի՞նչ պէտք կայ հայկական դպրոց պահելու· բոլոր կալուածները յանձնեցէ՛ք էվգաֆին, գոցեցէ՛ք ձեր դպրոցները եւ տղաքը ղրկեցէք պետական վարժարան: Ի՞նչ հարկ խնամատարութիւն պահելու· Պետութիւնը պիտի խնամէ բոլոր որբերն ու գաղթականները: Ի՞նչ պէտք ունիք հայերէն թերթ հրատարակելու, ազգային առանձին կազմակերպութիւն պահելու: Փակեցէ՛ք բոլորը եւ միացէ՛ք թուրք մեծ ընտանիքին »: Տե՛ս Յառաջ, Ա· տարի, թիւ 34, 1925 Հոկտ· 18):

Ցիսուն տարի առաջ, Յառաջի ուղղուած 1925 Հոկտ· 14 *թուակիր մասնաւոր թըղ – թակցութեան մը մաս կը կազմեն վերի տողերը:*

Նոյն թղթակիցը կ'աւելցնէ, որ «ձեռ – նարկներ կը կատարուին Պատրիարքա – րանը թակարդի մէջ ձգելու: Երեսփոխան Մուսթաֆա Ֆէվզի, որ Հրէական Ցանճ – նաժողովի նախագահն էր, յայտնապէս խորհուրդ կուտայ չվախցնել առիթը, եւ պաշտօնապէս յայտարարել թէ Հայերը կը հրաժարին Լօզանի դաշնագրի իրա – ւունքներէն: «Քանի մը օրէն էնկիւրի կ'երթամ, կ'ուզեմ գրպանս ունենալ ձեր յայտարարութիւնը»: Քանի մը հոգի կը համարձակին դիտել տալ թէ եկեղեցա – կան եւ դպրոցական կալուածներն անգամ կը զրաւուին եւ ուրիշ անիրաւութիւններ կ'ըլլան: «Ատոնք ալ արձանագրեցէք իր – րեւ խնդրագիր, բայց ոչ իբրեւ պայման: Թուրքերէն մէկը մէկ գրպանս, միւսը երկրորդ գրպանս, կը յանձնեմ կառավա – րութեան»:

Պերճախօս վիստեր, որոնք կ'ապացու – յանեն, որ յիսուն տարի առաջ սկսած Թրքացման քաղաքականութիւնը անխա – փան առաջ կը տարուի մինչեւ այսօր Անգարայի մէջ իրարու յաջորդող ամէն գոյնի կառավարութեանց կողմէ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

կ'ունենային, բայց Զորեքշաբթի առաւօ – ձայնասփիւռը կը հաղորդէր որ գիշերը նոր հրացանաձգութիւններ տեղի ունեցած են եւ մթնոլորտը նորէն չատ լարուած է Զորեքշաբթի առաւօ:

Երեքշաբթի օրուան Օրիան – լը ժուռն ալ կը գրէ որ Քաթայէպը «կարգապա – հութեան ճիւղեր» կը հաստատէ իշխա – նութեանց յանձնելու համար ոճրագործ – ները: Կը հաստատէր նաեւ որ ըստ դէ – տերու պատնէշներն ու ամրոցները փո – խանակ վերցուելու աւելի կ'ամրապըն – դուին, ինչ որ լաւ նշան չէ:

× Տրիպոլիսի մէջ ալ հանդարտութիւնը երեւութական է եւ առեւանգումները, հակառեւանգումները եւ խափանարար – կան արարքները իրարու կը յաջորդեն: Պեյնիի բնակիչները ձեռք ձգելու հա – մար Պէյրութ առեւանգուած իրենցմէ մէ – կուն ազատ արձակումը (ինքնութիւնը չէ յայտնուած) ուժ հոգի առեւանգած են որոնց մէջ է՝ Մանուկ Նաթիրեան:

Քանի մը տողով

ԵԻՐՈՊԱՅի այն դեսպանները՝ որոնք իրենց մայրաքաղաքները կանչուած էին Սպանիոյ հինգ գնդակահարումներուն առթիւ, բոլորն ալ Մատրիտ վերադար – ձան: Միւս կողմէ Թուրքիոյ Աբտաքին նախարարը անմիջապէս ջնջած է սպա – նական դեսպանատան տրուած «պատիժը» (աղբերը ուժ օր չժողվել եւ ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն կտրել) եւ ներողու – թիւն խնդրած է Սպանիոյ դեսպանէն: «Պատիժ»ի որոշումը տուած էր Անգա – րայի քաղաքապետը՝ Տալօքայ:

ՖՐԱՆՍԱՅի Ազգ· Ժողովը ընթացք չտուաւ կալուածային տուրքին: Միւս կողմէ 60 տարեկանին հանդատեան կոչ – ուելու հարցը հող չհան է եւ առաջին առթիւ ասկէ օգտուողները պիտի ըլլան ձեռային աշխատողները:

ՏԻԿԻՆ ՔԼՕՍԹրի հարցը չէ լուծուած: *Կարմիր Խաչը կ'ընդունի զրաղիլ եթէ կողմերը (Զատ եւ ըմբոստ) համաձայն ըլլան: Միւս կողմէ Ֆրանսա կը հերքէ Զատի կառավարութեան տուած լուրը, ըստ որուն Ֆրանսա զաղտնի կերպով զո – հացում տուած է Հիսէն Հապրէի, այս – ինքն ղէնք տուած է:*

ԺԻՍՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ Մոսկուա կ'երթայ Երեքշաբթի օր: Հինգ օր պիտի մնայ Խորհ· Միութիւն եւ այդ առթիւ այցելէ Տոլտոյի ծննդավայրը, կիեւ եւ Հոկտ· 17ին Մոսկովայի ափերը պիտի պտըտի, հոն ուր 1812ին Նափոլէոն կուիւ մղած է ռուսական բանակին դէմ:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ չատ մեծ համե – մատութեամբ աւելցած է Սեպտեմբերին եւ ըստ պաշտօնական աղբիւրներու մէկ միլիոնի հասած (ըստ Սէ· Ժէ· Թէ·ի չատ աւելի է): Օգոստոսէն Սեպտեմբեր ան – գործներու թիւը 120 հազար աւելցած է, այսինքն 120 հազար երիտասարդներ հա – սած են հրապարակ եւ գործ չեն գտած:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի մէջ զպրումը կը խըս – տանայ: Անցեալ ամիս ոստիկանութիւնը կրակ բացած է բանթողներու խումբի մը վրայ, որոնք ցոյց կ'ընէին Շահի, 17 հո – գի մեռած է եւ չուրջ 50 հոգի վիրաւոր – ուած: Շոմի մէջ ալ, թեհրանէն 120 քի – լոմեթր, 150 ուսանող ձերբակալուած է: « Պարսկաստանի Ազատագրման Շար – ժում »ին տուած այս լուրերու կարգին, կ'ըսուի նաեւ թէ Յունիսին անհետացած երկու ուսանողներու դիակները գտնուած են Թաւրիզի համալսարանի խոհանոցնե – րու սառնարան – սենեակներուն մէջ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱԾՈՒԹՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 3–6)

«ԱՐԱՐԱՏ»Ի ՄՐՑԱԿԻՑԸ ՁՕՐԱՒՈՐ Է

Բաժակներու բաժակի ուղերձով աւար – տականներուն համար Հոկտեմբեր 3ին վիճակ քաշուեցաւ Ցիւրիխի մէջ: «Արա – րատ»ի բաժին ինկաւ չատ զօրաւոր մըր – ցակից մը (*):

Հոկտեմբեր 22ին «Հրաշդան» մարզա – դաշտին վրայ հայ մարզիկները պիտի մրցին անգլիական Ուեսթ Հեմ Եունայ – թըտ» խումբին դէմ: Դարձի մրցումը տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 5ին:

Լոնտոնեան այս ակումբը ոտնագնդակի հայրենիքի լաւագոյն խումբերէն է: Հիմ – նուած է 1904ին:

Ուեսթ Հեմ աչքի կը զարնէ իր զօրաւոր խաղով: 1964ին առաջին անգամ ձեռք ձգած է Անգլիոյ բաժակը, եւ նոյն թուա – կանին ալ չհաց է Եւրոպայի ակումբնե – րու բաժակը: Ներքին արձանագրած յա – ջողութիւններու մէջ կարեւոր բաժին ու – նին նշանաւոր խաղացողներ, պաշտպան Մուր, կիսապաշտպան Փիթըրս եւ յար – ձակող Հերսթ, որոնք 1966ին Անգլիոյ ազգային խումբին մաս կազմած եւ աչ – խարհի ախոյենութիւնը ձեռք ձգած են:

Անգլիոյ բաժակակիր խումբը յատկա – պէս զօրաւոր է իր յարձակման օղակով: Իր նախկին երկու մրցումները աւարտած է 5–2 ընդհանուր հաշուով՝ պարտութեան մատնելով ֆինլանտական Ռեսփաս խում – բը (3–0 եւ 2–2): Կ'ենթադրուի, թէ Ուեսթ Հեմի պաշտպանութիւնը յարձակ – ման բաղադատմամբ տկար է, որով չատ կարեւոր պիտի ըլլայ Երեւան տեղի ու – նենալիք մրցումը, յատկապէս «Արա – րատ»ի յարձակողներու գործողութիւն – ները:

Անգլիոյ խումբը երկրին ախոյենական մրցաշարքին մէջ ուժ մրցում ունեցած է ցարդ եւ 13 կէտ ապահոված է եւ «Ման – չեսթր Եունայթըտ»էն ետք երկրորդ տե – ղը կը գրաւէ:

×

ՀԱՑ ՄԵԾ ԹԱՏԵՐԱԳՐԻՆ ՑՈՒԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Գաբրիէլ Սունդուկեանի ծննդեան 150– ամեակը կազմակերպելու կոչուած Հան – րապետութեան յոբելենական յանձնաժո – ղովը նիստ մը գումարեց: Օրակարգի հարցն էր՝ նախապատրաստական աշխա – տանքներու այժմու վիճակը:

Այս մասին տեղեկութիւններ տուին Մշակոյթի նախարարը՝ Ռուբէն Պար – սամեան, Գրողներու Միութեան վարչու – թեան Ա· քարտուղար Վարդգէս Պետրոս – եան, հրատարակչականներու, տպարան – ներու եւ գիրքի առեւտուրի պետական կո – միտէի նախագահ Սպարտակ Բաղդասար – եան եւ ուրիշներ:

Հայաստանի Գրողներու Միութիւնը եւ Գիտութիւններու Ակադեմիան գրակա – նութեան եւ արուեստներու հիմնարկու – թիւններուն հետ պիտական նատաշրջան մը կը նախապատրաստեն:

Գրական – թատերական երեկոյթներ եւ համերգներ տեղի պիտի ունենան կոլտն – տեսութիւններու, բարձրագոյն ուսում – նական հաստատութիւններու մէջ՝ նուիր – ուած Սունդուկեանի կեանքին եւ ստեղ – ծագործութիւններուն:

Թատրոնները պիտի բեմադրեն թատե – րագրին գործերը՝ «Էլի մէկ զոհ», «Պա – թմաբաղ», «Օսկան Պետրովիչը էն կեն – քումը», «Քանդած օջախ», «Ամուսիններ» եւայլն:

(*) Լուրը տուած Էինք Հոկտ· 5ի մեր թիւով:

ՎԱՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՆԱԳՈՅՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՀԻՄՆԱՐԿԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ

ԵՐԵՒԱՆ

1 9 5 2

Հրատարակչական խմբագիր՝ Ա. Ղազարեան
Տեխնիկական խմբագիր՝ Ա. Ղազարեան
Սրբագրիչ՝ Ա. Ղազարեան

Հանձնուած է արտադրութեան 15/VII 1952 թ. Ստորագրուած է տպագրութեան 30/VII 1952 թ. ՀՍՀ 00000. Թուղթի չափը 70×108 1/16. Թուղթ. մամուլ. 10,5. Տպ. մամուլ. 28,77. Հրատ. մամուլ. 25,2. Տպաժ. 30000. Պատուէր 1000. Գինը 12 ռ. 50 կ.

Տպարան Հայկական ՍՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիայի։ Երեւան, Բարեկամութեան 24։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

[ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ԴՈՒՍՈՒՆԷ,
ՀԱՅՈՑ ՎԱՂՆԵՐՈՒ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԻ
ՄԱՍԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՏՈՂԵՐԸ]

ԴԱՒԻԹ ԱՆՀԱՂԹ

10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ՆԱԽՕՐԻՆԱԿԱՆ ԴՈՒՍՈՒՆԷ

[ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ]

ԵՐԲ ԵՍ ԻՆՁ ՀԱՅԱ...

[ՀԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ]

Պետք է ասել, որ Տիգրանի ողջ կեանքը, նրա ստեղծագործական ամբողջ գործունէութիւնը հանդիսանում է մի անընդհատ պայքար ընդդէմ ներքին ու արտաքին թշնամիների, ընդդէմ նրանց, որոնք ձգտում էին ոտնակոխ անել ժողովրդի ազատութիւնը, ստրկացնել նրան։ Տիգրանի ամբողջ կեանքը ցոյց է տալիս, որ նա ոչ միայն հանճարեղ զօրավար էր, այլեւ մեծ պետական գործիչ, որ ամէն կերպ ձգտում էր ամրապնդել իր պետութիւնը, ստեղծել ուժեղ բանակ, ամրացնել սահմանները, ստեղծել ուժեղ տնտեսական հիմքեր, զարգացնել առեւտուրը, արհեստները, մշակոյթը։

Տիգրանի ժամանակ Հայաստանը ունէր ուժեղ բանակ, որի մէջ մտնում էին ոչ միայն հայերը, այլեւ վրացիները, ասորիները, մարերը, պարթեւները, ատրպատականցիները, կադուսիացիները, ալանները, կովկասեան լեռնականները, արաբները, ասորեստանցիները, ինչպէս նաեւ յոյները, որոնք ապրում էին Հայաստանի քաղաքներում։ Տիգրանի բանակի մէջ կային նաեւ հրոսակներ, որոնք ապրում էին Կասպից ծովի ափերին։ Տիգրանի բանակը կազմուած էր հետեւեալ կերպ։ Ծանր զրահապատ հեծելազօրքը, որ կազմում էր բանակի հիմնական ուժը, բաղկացած էր 20 հազար մարդուց։ Թեթեւ հեծելազօրքը, որ կազմում էր 10 հազար մարդ։ Հետեւակ զօրքը, որ կազմում էր 70 հազար մարդ։ Ընդհանուր թիւը 100 հազար մարդ։ Տիգրանի բանակը կազմակերպուած էր հռոմէական ձեւով։ Հետեւակ զօրքը բաժանուած էր հարիւրեակների, հազարեակների եւ բիւրեակների։ Հեծելազօրքը բաժանուած էր հազարեակների եւ բիւրեակների։ Տիգրանի բանակը ունէր նաեւ ինժեներական զօրքեր։ Տիգրանի բանակը ունէր նաեւ ուժեղ նաւատորմիղ։ Տիգրանի նաւատորմիղը կազմուած էր 300 նաւերից։ Տիգրանի նաւատորմիղի մէջ մտնում էին նաեւ Կասպից ծովի նաւերը։ Տիգրանի նաւատորմիղի հրամանատարը Կասպից ծովի ափերին ապրող հրոսակներից մէկն էր։

Տիգրանի ժամանակ Հայաստանը ունէր ուժեղ տնտեսական հիմքեր։ Հայաստանը հարուստ էր հանքերով։ Հայաստանում կային ոսկու, արծաթի, պղնձի, երկաթի, կապարի, ծարիրի, ալմաստի հանքեր։ Հայաստանում կային նաեւ աղի, նաւթի, ծծմբի, ածխի, ասֆալտի, մարմարի, գիպսի, կրաքարի, ալաբաստրի, կաւի, ապակու, ներկերի, դեղերի, շինանիւթերի հանքեր։ Հայաստանում կային նաեւ հանքային ջրեր։ Հայաստանում կային նաեւ անտառներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ անասնապահութիւն։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ երկրագործութիւն։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ արհեստներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտուր։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ քաղաքներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ ճանապարհներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ կամուրջներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ ամրոցներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ պարիսպներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ աշտարակներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ դարպասներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ ջրանցքներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ ոռոգման համակարգեր։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ ջրամբարներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ ամբարներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ շտեմարաններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ գանձարաններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ դրամահատարաններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ դրամական շրջանառութիւն։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական կապեր։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ դիւանագիտական կապեր։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ դեսպանատներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ հիւպատոսներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործակալներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական ներկայացուցիչներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական ներկայացուցչութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական ընկերութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական միութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական կազմակերպութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական հաստատութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական ձեռնարկութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործարքներ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործառնութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործողութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործունէութիւններ։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործերի վարում։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործերի կատարում։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործերի իրագործում։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործերի ղեկավարում։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործերի ղեկավարութիւն։ Հայաստանում կային նաեւ ուժեղ առեւտրական գործերի ղեկավարներ

ՊՎԱՀ

ՄՈՒԼԵՏ-ՓԵՐԹՕՒ

ԲԱՐԻԿ ԴԱՒԹԱՆ ՍՈՒՆ

ԵՒ

ՊՕՇՄԱՆԱԿԱՒ ՀԱՐՑ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Ե.

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

— Ը՛ն եմ որ դէպի անդունդը կը քաշուիմ, — կ՚ըսէր Մուլետ-Փերթօ, երբ կ՚անդրադառնար թէ ինչպէս ամբողջ քաղաքը իրեն դէմ կը դառնար, ինչպէս ամբողջ աշխարհ իրեն դէմ կը գոռար։ Ան ինքզինքը կը մեղադրէր, կ՚ըսէր թէ ինքն է որ իր ձեռքով իր դժբախտութիւնը պատրաստած է։

Ան ինքզինքը կը մեղադրէր, որովհետեւ ինքզինքը կը սիրէր։ Ինքզինքը կը սիրէր, որովհետեւ ինքզինքը կը յարգէր։ Ինքզինքը կը յարգէր, որովհետեւ ինքզինքը կը հաւատար։ Ինքզինքը կը հաւատար, որովհետեւ ինքզինքը կը ճանչնար։ Ինքզինքը կը ճանչնար, որովհետեւ ինքզինքը կը գիտնար։ Ինքզինքը կը գիտնար, որովհետեւ ինքզինքը կը զգար։ Ինքզինքը կը զգար, որովհետեւ ինքզինքը կ՚ապրէր։ Ինքզինքը կ՚ապրէր, որովհետեւ ինքզինքը կը սիրէր։

Ան ինքզինքը կը սիրէր, որովհետեւ ինքզինքը կը յարգէր։ Ինքզինքը կը յարգէր, որովհետեւ ինքզինքը կը հաւատար։ Ինքզինքը կը հաւատար, որովհետեւ ինքզինքը կը ճանչնար։ Ինքզինքը կը ճանչնար, որովհետեւ ինքզինքը կը գիտնար։ Ինքզինքը կը գիտնար, որովհետեւ ինքզինքը կը զգար։ Ինքզինքը կը զգար, որովհետեւ ինքզինքը կ՚ապրէր։ Ինքզինքը կ՚ապրէր, որովհետեւ ինքզինքը կը սիրէր։

Ան ինքզինքը կը մեղադրէր, որովհետեւ ինքզինքը կը սիրէր։

Այրէ Տիկին Ժորժ Գարակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գարակօզեան, Տէր եւ Տիկին Թագուոր Գարակէօզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գարակէօզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կղեմէս Գարակէօզեան եւ զաւակները եւ համայն ընտանեկան պարագաները սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, զաւկին, եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԺՈՐԺ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

վաղահաս մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 6ին, 38 տարեկանին, յետ անողոք հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Հոկտ. 9 ժամը 15·30ին Իսիի Ս. Մարիամ Ատուածածին եկեղեցին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Ժան Գրիգորեան փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Անահիտ Հիւտսըճի (ծնեալ Փափազեան) մահուան առթիւ 100 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի չինամեակին համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԻՔ

Սէն ժեռոմի եւ շրջակայքի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ հինուքեան եւ անուանակոչութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ. 12ին:

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, հինուքեան յանձնառոխմբի անդամներու, Թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժանդակ Տիկն. Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս ,բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս աատարեցին եկեղեցւոյ հինուքեան եւ որոնց չատերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ: Մատաղի մասնակցութեան փափաքողները թող դիմեն Թաղականութեան:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը գալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս Շաբաթ օր, Հոկտ. 11 Տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոյ: Տօն ազգային եւ եկեղեցական ի յիշատակ գիւտի նշանագրացն Հայոց եւ Թարգմանութեան Ս. Գրոց:

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

ԼԻՈՆ Ս. ՅԱԿՈԲ

Ի պիտութիւն Լիոնի Հայութեան կը ծանուցուի թէ Շաբաթ, Հոկտեմբեր 11 օրն է Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետացն, այս առթիւ կիրակի Հոկտ. 12, կը մատուցուի պատարագ:

Սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեան ժամը 8·30, սկիզբ պատարագի ժամը 10:

ՀԱՅ ՈՒՍ. ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

1975–1976 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Նիւթական եւ բարոյական օժանդակութեան կարօտ ուսանողները պարտին իրենց դիմումները ընել Միութեանս վարչութեան Հոկտ. 11ին ժամը 16–17, ի ձեռին ունենալով հարցարանները իրենց պատասխաններով: Հարցարան կարելի է ունենալ Հայ Ուս. Տան քարտուղարութենէն՝

57, Bd. Jourdan, Paris (14e)
Եւ կամ Միութեան կեդրոնատեղիէն՝
15, Rue de Cléry, Paris (2e)

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 10) ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» եռթեակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ծանօթ հասցեին, ժամը 21ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ-Ի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ
ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ
ՑՈՒԵԼԵԱՆԸ

որ կը տօնուի Փարիզի մէջ
հովանաւորութեամբ բեմադիր
HENRI VERNEUIL
(ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ)

Կիրակի, Նոյեմբեր 16, ժամը 15ին

Մանրամասնութիւնները՝ յետագային

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի Հոկտ. 9 ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Հոկտ. 10, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Շնորհիկ Պապիկեանի բնակարանը, 28 Ավընիւ Սէնթ-Լիւսի, Անիէռ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Վալանսի ընկերուհի – ները հրաւիրուած են ընդհ. ժողովի Հոկտեմբեր 10, Ուրբաթ օր ժամը 14ին: Կը խնդրուի բոլորէն ներկայ գտնուիլ, Ահրոնեան ակումբը՝ Ռիւ Պուֆիէ:

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Սէն–Մօրիսի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Կիրակի Հոկտ. 12, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկ. Գեւոնեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց գացող հրկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ: Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած: Շատ լաւ ամսավճար: Ազատ է կիրակի օրերը:

Դիմել ՃԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34
Իրիկունը՝ 872–75–45:

ԱՌ ՈՐԱՆԿ Է

Ի պիտութիւն Իսի լէ Մուլինոյի եւ չրջանի Հայութեան կը յայտարարուի, թէ կիրակի, Հոկտ. 12էն սկսեալ, ամէն կիրակի առաւօտ պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Մարիամ Ատուածածին եկեղեցւոյ մէջ՝ 6 Ավընիւ Պուրկէն: Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին:

SPORALEX Alex MANOUKIAN **SPORALEX**

Դուն խելօք, հաշուով վաճառական ես,
Միւլք, փող ու ապրանք, կ'ասեն շատ ունես
Բայց թէ փողէդ շահ չունի Հայաստան,
Թըրեել եմ fու ալ, փողիդ ալ վըրան:

Ի վերուստ բաւական բեզի տուած է,
Հեղինակ անունըդ աշխարհ փըռուած է.
Բայց թէ գըրչէդ շահ չունի Հայաստան,
Թըրեել եմ fու ալ, գըրչիդ ալ վըրան:

Բանուկ ու ճարտար դուն ունիս ձեռքեր,
Շատ կը յօրինես թանկագին բաներ.
Բայց թէ ձեռքէդ շահ չունի Հայաստան,
Թըրեել եմ fու ալ, ձեռքիդ ալ վըրան:

Մեծ ուսում առիր, եղար գիտնական,
Գովքովըդ լըցուած է մարդոց բերան.
Թէ ուսումէդ շահ չունի Հայաստան,
Թըրեել եմ fու ալ, ուսմանդ ալ վըրան:

ԳԱՄԱՐ ՔԱԹԻՊԱ

Tu es un marchand intelligent et adroit
et tu possèdes, dit-on beaucoup d'argent et de biens
Mais si l'Arménie ne profite pas de ton argent
Nous crachons sur toi et sur ton argent.

Dieu t'a donné beaucoup de talent
et tu es devenu célèbre dans le monde entier
Mais si l'Arménie ne profite pas de ta plume
Nous crachons sur toi et sur ta plume.

Tes mains sont habiles et laborieuses
et tu cisèles des objets rares et précieux
Mais si l'Arménie ne profite pas de ta main
Nous crachons sur toi et sur ta main.

Tu es instruit; tu es devenu un savant
Tout le monde te comble de louanges;
Mais si l'Arménie ne profite pas de ta science
Nous crachons sur toi et sur ta science.

KAMAR KATIBA

202, AVENUE JEAN-JAURÈS, 69150 DÉCINES TÉL. 49 08 62

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Հոկտ. 26, կիրակի կէսօրէ հետք Թէաթր Միւնիսիփալ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտ. 19ին ժամը 15ին:
Մանրամասնութիւնները յետագային:

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Շորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Ս Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի բացառիկ պարահանդէսը Հոկտ. 11, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն սկսեալ, Վալանսի Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Ավընիւ տը լա Մառն:

Հայկական եւ եւրոպական նուագախումբեր:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՒՑՍ
ԺԱՐԹ Ե.

Յետագային մանրամասնութիւնները

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Mécaniciennes et ouvrières (atelier et à domicile) pour confection dames (robes, manteaux).

Se présenter :

MAURICE - CONFECTION
72, Rue des Moines — Paris (17e)

ՎԵՐԱՄՕՏՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլ – Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն, որ դպրոցի դասաւանդութիւնները սկսած են, ամէն Շորեքշաբթի օրերը, ժամը 14էն 17:

Ուսուցչութեամբ երիտասարդ ուսանողի մը՝ Յովսէփ Ինճիեանի (ուսումը առած Վենետիկ): Կարելի է, փափաքողներուն անդլերէն եւ իտալերէն ալ դաստալ:

×

ՎԻԷՆ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ ծնողքներուն, որ դպրոցը կը վերաբացուի Շաբաթ Հոկտ. 11, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆոժէ:

Կը խնդրուի ծնողքներէն ուղարկել իրենց զաւակները:

×

ՍԷՆ–ԺԵՌՈՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն–Ժեռոմի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին 8–10, Շորեքշաբթի ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան):

Դասաւանդութեան օրերը՝ Շորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին:

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել տալ կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ բանկալը:

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
10
VENDREDI
10 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՀԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·411

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.411

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

— o —

Դ.

Ցիսուն տարի առաջ եւ այսօր Սուլթան Միւէյման Քանունիի եւ Ֆրանսուա Ա.ի միջեւ կնքուած կապիտիւլասիոնի դաշնագրէն ի վեր Եւրոպա յաճախ միջամտած է Օսմանեան կայսրութեան ներքին գործերուն: Միջամտութիւնը աւելի աստիճանաբար, երբ Օսմանեան Հանրային Պարտուց վարչութիւնը ձեռք դրաւ Թուրքիոյ որոշ հասոյթներուն վրայ, իբրեւ հատուցանք Սուլթան Ապտիւլ Ազիզի չբարձ մսխումներուն եւ դիզած պարտքերուն:

Պերլինի 1878ի դաշնագրին ծանօթ 61րդ յօդուածը իրաւունք կուտար երաշխաւոր վեց մեծ պետութեանց պարբերաբար ճշդելու Օսմանեան Կառավարութենէն՝ հայկական նահանգներու բարեփոխումներուն մասին:

Եթէ իրենց կարողութենէն վեր էր արձակել կապիտիւլասիոնները ու «Հանրային Պարտք»ը, ի վիճակի էին անտեսելու 61րդ յօդուածը: Ուստի երբեք հաշիւ տուին մեծ պետութեանց:

1908ի սահմանադրութենէն ետք համաթրքական գաղափարախօսութեան զարգացումով, երիտասարդ Թուրքերը զարձան չատ զգայուն, նախանձախնդիր անկախութեան: Եւ ստորագրած վիճակէն ձերբազատելու համար, օգտուելով պատերազմէն, 1914ի աշնան միակողմանի կերպով չնչեցին կապիտիւլասիոնները:

Լօզանի մէջ ալ կարգադրութիւն մը ըրին «Հանրային Պարտք»ի մասին: Սակայն համակերպեցան Փոքրամասնութեանց իրաւունքներուն, ինչ որ բաց դուռ մնի էր դաշնագիրը պետութեանց (կամ ՄԱԿի) միջամտութեան համար:

Այս փորձանքէն ազատելու նպատակով է, որ առաջին օրերէն սկսեալ ամէն ճիգ ըրին, որպէսզի հայ, յոյն, հրեայ, ասորի փոքրամասնութիւնները հրաժարին Լօզանի դաշնագրին չնորհած իրաւունքներէն: Երբ պահանջատէր չմնայ, երաշխաւորներն ալ միջամտելու հող չեն ունենար այլեւս:

Այս մտայնութեամբ է, որ Անգարայի վարիչները կը չանան կարելի բոլոր միջոցներով զարկ տալ Թրքացման քաղաքականութեան, առ ոչինչ դրելով Լօզանի դաշնագիրը:

Պարիարքարանի իրաւասութիւնները ընդհատուեցան, Ազգային Երեսփոխ. ժողովը լուծուեցաւ, քաղաքական եւ կրօնական ժողովները անտեսուեցան, արգիլելով նոր ընտրութիւնները, եկեղեցիներու թաղական խորհուրդներուն, եկեղեցականաց կազմներուն, դպրոցներու մատակարարումին եւ համայնական ներքին, վարչական գործերու յանձնաժողովին համար անհրաժեշտ, ապօրէն, չարամիտ խոչընդոտներ յարուցին ու կը չարունակեն յարուցանել:

Սրբազան Շնորհք պատրիարք տարիներէ ի վեր դիմումներ կը կատարէ պատկան իշխանութեանց, յիշեցնելով երբեմնի պարիարքներուն անվերջ թաֆրիրները ուղղուած Բարձրագոյն Դրան: Անգարայի կառավարութեան եւ Պոլսոյ կուսակալութեան չհամաձայնութիւնը ակներեւ է:

Հետեւանք չեն տար ամէնէն հասարակ, պարզ խնդիրներուն, ինչպիսին է թաղական խորհուրդներու ընտրութիւնը (5 Օգոստոս 1975ի դիմումը, Ցառաջ 4 Սեպտեմբեր):

Բան չէ փոխուած յիսուն տարիէ ի վեր:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԵՐԿԻՒՔՆ ԵՒ ՓՇԵՐԻՋ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

ԿՈՒԻՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ ՆՈՅՆ ՍԱՍՏԿՈՒԹԵԱՄԲ

ՅԻՍՈՒՆ ՄԵՌԵԱԼ, 200 ՎԻՐԱՒՈՐ
ՄԷԿ ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

ԱՐՏԱՓԱՂԹ ԱԼ ՍԿՍԱԾ Է

Հազիւ չորս օր տեւեց Պէյրութի վերջին հրադադարը եւ ինչպէս զրած էինք մեր նախորդ թիւով, կռիւները եւ առեւանգումները վերսկսած են, սարսափի մթնոլորտ մը վերահաստատելով քաղաքին մէջ: Զորեքշաբթի օր եւ նախորդ գիշերը յատահատութեան մթնոլորտ մը ստեղծուած է մայրաքաղաքին մէջ, ուր 24 ժամուան ընթացքին միայն, 50 մեռեալ եւ աւելի քան 200 վիրաւոր կար: Դպրոցները, պարզ է, փակ կը մնան ու ինչ որ աւելի մտահոգիչ է, արտագաղթ սկսած է: Ֆիկարօ կը դրէր Հինգշաբթի առտու թէ եթէ ոմանք լեռնային գիւղերը կ'արտանին, արտագաղթ մը սկսած է նաեւ դէպի արտասահման, ի մասնաւորի դէպի Փարիզ եւ Լոնտոն, այս վերջին կարգադրութիւնը, սակայն, վերապահուած է հարուստներուն:

Ուրբաթ օր էր որ հանդարտութիւնը վերահաստատուած էր ու ամէն ինչ կրկին ծայրէն կը սկսէր երեքշաբթի, եւ իշխանութիւնները լուսարձել կը վերահաստատէին ժամը 18էն առաւօտեան 5, բայց Պէյրութէն մեր առած տեղեկութեանց համաձայն, լուսարձելը արդէն ինքնաբերաբար կը գործադրուի եւ յաճախ 24 ժամ 24ի վրայ:

Այս պայմաններու մէջ, այլեւս չատ յստակ ալ չէ թէ ի՞նչ պիտի կրնան ընել զանազան «կլոր սեղանները»: Շաբաթներէ ի վեր է որ 20ներու Ազգ. Կոմիտէն ձեւ մը չի դտներ, հոգեւոր թէ աշխարհական պետեր կը խորհրդակցին, հիմնական հարցերու շուրջ կը թուի թէ ամէն ոք համաձայն է բայց խորքին մէջ ոչ մէկ բան կարգադրուած է:

Կռիւներ տեղի ունեցած են նաեւ թաղերու մէջ, որոնք ցարդ խնայուած էին, Պէյրութի քրիստոնեայ եւ մահմետական որոշ թաղեր: Հրանօթի զոհ գացած է հացագործի խանութ մը Ապու–Շաքր կոչուած վայրը, ուր քսան հոգի մեռած է եւ 46 հոգի ալ վիրաւորուած են: Ուրիշ նման դէպքեր պատահած են Աչրաֆիէհ, Քարանթինա, Հազմիէ եւայլն: Կառավարութիւնը կոչ կ'ընէ եւ արիւն տուող կը վինտռէ:

Կ'ըսուէր թէ Քարամէ Դամասկոս գացած է բայց յայտնի չէ թէ ի՞նչ պիտի ըսէ նախագահ Ասատ: Կրնայ նոր միջամտութիւն մը ուզել կամ ինչպէս կը թելադրէ Քուէյթ, խօսիլ տագնապին արբանեակացման մասին:

× Զղաթայի եւ Տրիպոլիսի քրիստոնեաներու ու մահմետականներու կռիւներու վերջ դնելու իրենց ջանքերուն ընթացքին, 11 զինուոր մեռած է:

× « Սոսիալական Կոմիտէ » մը կազմուած է դպրոցական վերամուտով զբաղելու համար: Շուրջ 175 տեսուչներ բոլոր չրջաններէ խորհրդակցած են վերամուտի պայմաններու մասին եւ կարգ մը որոշումներ տուած:

Քաւիւ մը տողով

ՓԱՐԻԶի սպանական դեսպանատան գինուորական կցորդը մահափորձի ենթարկուեցաւ իր իսկ բնակարանին մէջ,, երբ դուռը կը բանար: Մանրօրէն վիրաւորուած, Պուլոնեի Ամպրուազ Փառէ հիւանդանոցը փոխադրուած է ուր վիրաբուժական ծանր գործողութենէ մը ետք, բժիշկները հաստատած են թէ կեանքը փրկուած է: Կառևիա – Փլաթա Վալէ, 40 տարեկան, հինգ զաւկի հայր է: Յարձակողները փախած են եւ սպանական յեղափոխական շարժումը կ'ուրանայ որեւէ դեր այս յարձակման մէջ: Աւելի էքթայի մասին կը մտածուի: Սպանիոյ մէջ ալ ահաբեկչական արարքները կը չարունակուին:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ Արք· Նիւ Եորքի Ազգային առջեւ յայտարարեց, թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է ցրուելու 15·000 զինուորներէ կազմուած Ազգային Պահակախումբը, եթէ օտար բոլոր ուժերը հեռանան Կիպրոսէն: Մակարիոսի համար եթէ արտաքին միջամտութեան մը վտանգը անհետանայ եւ դոյութիւն չունենայ՝ ոչ մէկ բանակի ներկայութիւնը անհրաժեշտ կը դառնայ կղզիին մէջ: Կիպրոսի նախագահը յոյս յայտնեց, թէ կը վերսկսին մինչ–համայնքի խօսակցութիւնները: «Իմ չանքս եղած է միշտ, որ համագործակցութիւն եւ միութիւն հաստատուի Կիպրոսի Թուրքերուն եւ Յոյներուն միջեւ»: Ռաուֆ Տէնքթաշ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին ուղղուած նամակով մը դիտել տուած է, թէ Մակարիոս Արք· «իրաւական եւ բարոյական գետնի վրայ չի կրնար ներկայացնել ամբողջ Կիպրոսի Հանրապետութիւնը:

× Նախագահ Ֆորտ ստորագրեց Քոնկրէսի կողմէ վաւերացուած նոր օրինագիծը, որով մասնակի կերպով վերջ կը դրուի ամերիկեան զէնքերու Թուրքիա առաքման արգելքին:

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ մէջ ալ կացութիւնը անորոշ է: Շուրջ հարիւր զինուորներ կը դրաւեն միշտ Փորթոյի զօրանոցը եւ ծանր բախումներ տեղի ունեցած են ձախ եւ ձախապաշտ տարրերու միջեւ:

ԺԻՍԻՒԱՐ պայքար բացաւ պոռնկագրութեան դէմ եւ թելադրեց որ առանց վերահաստատելու գրաքննութիւնը, չարժարուեստի պատասխանատուները ձեւ մը գտնեն վերջ դնելու համար պոռնկական, ապականած եւ բռնութեան չարժարուեստի ծաւալման:

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 6)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ ՈՒԿՐԱՆԵՐԷՆ

Կիեւի մէջ ուկրաներէն լոյս տեսաւ արձակագիր Հրանտ Մաթեւոսեանի «Մենք ենք, մեր սարերը» վիպակը: Թարգմանութիւնը կատարած է Պաւլօ Մովչան: Տիրքին տպաքանակն է՝ 30·000:

×

ՅՈՑՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Կիրովականի մէջ յաջողութիւնները արձանագրեցին յունական «Հելլադա» նուագախումբը եւ «Սիրտակի» պարախումբը: Քաղաքի երաժշտասէր հասարակութիւնը ջերմ ընդունելութիւն վերապահեց Քրիսթոս Փանիցիաիի եւ Իրակլի Փափանիտիի ղեկավարած խումբերուն, որ ներկայացուցին յունական դեղեցիկ երգեր եւ պարեր:

Այս ամառ Կիրովական այցելեցին 300 խումբեր՝ արտասահմանէն եւ Խորհ· Միութենէ:

×

ԴԱՒԻԹ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ ՈՍԿԷ ՇՔԱՆՇԱՆԸ

Չեխոսլովաքիոյ Օստրավա քաղաքին մէջ Դաւիթ Թորոսեան երեք յաղթանակներով ոսկէ չքանչան ձեռք ձգեց կռիւ – մարտի միջազգային մրցաշարքին, 54 քիլօ ծանրութեան դասին մէջ:

×

ԻՋԵՒԱՆԻ ԳՈՐԳԵՐԸ

Արտասահման ղրկուեցան Իջեւանի զորգագործական աշխատանոցի արտադրութիւնները: Միջազգային չուկային մէջ ձեռնարկութեան առաջին գնորդը դարձաւ Լիբանան: Գորգեր պիտի ղրկուին նաեւ Եգիպտոս, Սուրիա:

Ձեռնարկութիւնը, որ հիմնուած է 1963ին, մօտ 60 տեսակ գորգ կ'արտադրէ·ասոնց մէջ ծանօթ են «Էրեբունի», «Գուգարք», «Գայեանէ» մեծ գորգերը:

Ձեռնարկութիւնը գալ տարի պիտի արտադրէ մէկ միլիոն քառակուսի մեթր գորգ:

×

ԿՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԻՆ ԽՈՐԴԵՆԻԻՆ ՄՆԱՑՈՒԿՆԵՐԸ

Անասուններու համար նոր կեր մը պիտի պատրաստուի: Կերի արտադրութեան համար պիտի օգտագործուին խորդենիի մնացուկները: Նոր կեսարիա աւանին մէջ կառուցուող գործատունը մօտ հինգ հազար թոն կեր պիտի արտադրէ:

×

ԳԵՐՄԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒՆ

Հռենոս – Վեսթֆալիա արտասահման եան ընկերութեան նախագահը՝ Հերալտ Կոխ Երեւան, Էջմիածին, Դիլիջան եւ Սեւան այցելեց: Գերման այցելուն յայտարարեց, թէ հիացած է հայկական ճարտարապետութեան, քաղաքաշինութեան, յատկապէս Երեւանի ճարտարապետական մտայղացումներուն վրայ:

ՅԱՇՈՒՍՏԱՀԱՅ - ԲՈՒՍԱՏԱՆԳԵՏ, ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՅԱՋԿ ՔՈՎՍՏՈՍ

ՎԵՊ ՏԱՂՈՒՄՆԵՑ

ՏԱՂՈՒՄՆԵՑ ՎԵՊ

Ի՞նչ պատահ յար, ա՛լ կիսա՞ղ զայլ, ո՞չ մէկ կիսայինք. բայց գերեզմանը էր տունը հոգւոյ, Աստուած երեսդ տուն ու տնտեսդ ալ ցցուր ի հասն քաղ ցորեան:

Գնա՛ ետքդ չերթայ մէկ ալ ոեւէ մարդ ջնջելու ասոնց ձեռքէդ ձեր անունները, որ ձեր տեղ ուրիշ անուններ գրուին ձեր հոգւոյն տեղ, որ ձեր ոտքերնիդ ի գերեզման բերելէն ետքը ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն հագուածները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն կոշիկները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն գուլպաները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ներքնազգեստները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն վերնազգեստները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ներքնաշապիկները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն վերնաշապիկները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն գոտիները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն գլխարկները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ձեռնոցները հագնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ժամացոյցները կապեն, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն մատանիները մատերնին անցնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ականջօղերը ականջնին մէջ անցնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ապարանջանները թեւերնին անցնին, ձեր տեղ ուրիշ մարդիկ ձեր ոտքերուն ոսկեզօծ ատամները ատամնաբոյժ մը ատամնաքաշի մը միջոցաւ ատամներնին քաշեն

ՀԱՅԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

Ի՞նչ վիճակի մէջ է Մշակոյթի Տունը։ Ո՞ւր հասած են վերանորոգման եւ կառուցման աշխատանքները։ Ի՞նչ նախատեսութիւններ կան ապագային համար...։

Ցաճախ կը լսենք նման կամ նոյնիսկ աւելի խօսքեր։ Կը նշանակէ որ զաղութը կը հետաքրքրուի այս ձեռնարկով. անտարբեր չէ։ Ի՞նչպէս կրնար անտարբեր ըլլալ, երբ վիճենք ձեռնարկի կարեւորութիւնը եւ տարողութիւնը հայապահպանման տեսակէտէն։

Այս հարցումներուն, այս հետաքրքրութիւններուն դոհացում տալու նպատակով, դիմեցինք ուղղակի Մշակոյթի Տան կեդրոնական Յանձնախումբի վարչութեան։ Տիկին Հայկուհի Շալճեան՝ նախագահուհի, Պարոններ Զաւէն Միլտոնեան՝ քարտուղար, Ժիրայր Շալճեան՝ հաշուապահ, Սչոտ Վարդանեան՝ խորհրդական, սիրով ընդառաջեցին մեր խնդրանքին։

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Գաղութը աւելամբերու թեամբ կը սպասէ Մշակոյթի Տան աւարտին։ Ի՞նչ փուլի մէջ են շինութեան աշխատանքները։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ (Հայկուհի Շալճեան).— Յունուար 27էն ի վեր աշխատանքները սկսած են եւ պէտք է ըսել որ մինչեւ Օգոստոս ընթացքին համաձայն նախատեսած ծրագրին։ Աբձակուրդներու հետեւանքով, ինչպէս այլուր, աշխատանքները քիչ մը դանդաղեցան Օգոստոս ամսուան ընթացքին, սակայն այսօր կը գտնուինք բնական կշռոյթով։ Եթէ մասնաւոր, այսինքն չնախատեսուած, անակնկալներու առջեւ չգտնուինք եւ նիւթական զժուարութիւնները չարունակինք նուաճել, չնորհիւ մեր հայրենակիցներու լայն զոհողութիւններուն, կը յուսանք մինչեւ ընթացիկ տարուան վերջաւորութեան, կամ յառաջիկայ Յունուարին, աւարտել շինութեան աշխատանքները։ Ցետոյ կը մնայ չէնքի սարքաւորումը, կահաւորումը որուն այժմէն արդէն Յանձնախումբը կը մտածէ միջոցներուն, եղանակներուն եւ մանաւանդ նիւթականին։

ՀԱՐՑ.— Ո՞ւր հասած են աշխատանքները։

ՊԱՏ. (Աշոտ Վարդանեան).— Կառուցուելիք բաժնին վրայ, չորս յարկերը բարձրացած են, արտաքին ծեփով եւ ներքին բաժանումներով։ Դուռներն ու պատուհանները զետեղուած, գաճէ աշխատութիւնները գրեթէ վերջացած եւ զեռնի քարերը մասամբ դրուած։ Ցիշենք որ, այս բաժնին մէջ, զետնայարկը ամիսներ սրճարան, առաջին յարկը միացած է մեծ սրահին, երկրորդ եւ երրորդ յարկերը ամիսներ դրասենեակներ, իսկ չորրորդ յարկը բնակարան պաշտօնէութեան համար։ Աւելցնենք որ իւրաքանչիւր յարկի վրայ կան արդուզարդի անհրաժեշտ յարմարութիւնները։

Վերանորոգուելիք բաժնին մէջ, ներքնայարկը փորուած է եւ զանազան բաժանումները արդուզարդի, հանդերձարանի կամ մթերանոցի, սասցած են իրենց վերջնական ձեւերը։ Զետնայարկին մէջ եւս բաժանումները եղած են, այսինքն՝ ճաշարանի սրահը խոհանոցով, եւ դէպի աջ կողմը ընդունելութեան գրասենեակը, ցուցադրութեան վայրը վաճառքի անկիւնով մը եւ անցքը որ պիտի միացնէ չէնքին երկու բաժինները։ Ապա, զետնայարկի կեդրոնական մուտքէն, պարուրաձեւ լայն սանդիճաններով կը բարձրանանք առաջին յարկի մեծ սրահը։ Հոս բոլոր պատուհանները զետեղուած են, տանիքը վերանորոգուած բոլորովին, կեղծ ցեղուն զրուած։ Տախտակամածը պիտի ըլլայ մարմարէ։ Այս մեծ սրահը պիտի ունենայ 8 մեթր երկայնքով եւ 4 մեթր լայնքով զեղեցիկ բեմ մը անհրաժեշտ յարմարութիւններով։ Ինչպէս նաեւ լուսարձակումի գործիքներ։

Այս աշխատանքներու հետ զուգահեռ կ'ըլլան նաեւ ամբողջ չէնքի ելեկտրական կանութեան, կապարատպորձութեան, ջեռմութեան եւ զովութեան զետեղումները։

ՀԱՐՑ.— Իսկ նիւթական գետնի վրայ, ի՞նչ կացութեան մէջ կը գտնուիք։

ՊԱՏ. (Ժիրայր Շալճեան).— Աւելորդ է ըսել որ նիւթականը կը պայմանաւորէ ամէն ինչ։

Նախ չմոռնանք որ չէնքի գնումը իր ծախքերով բարձրացաւ 34 միլիոն հ. ֆ.։ Այս առաջին հանդրուանը կարելի եղաւ կիրարկել չնորհիւ առաջին հանգանակութեամբ գոյացած չուրջ 40 միլիոն հին ֆրանքի։

Շինութեան աշխատանքներուն ծախքերը կը հասնին չուրջ 120 միլիոն հին ֆրանքի։ Այս գումարին մէջ չկայ սարքաւորումն եւ կահաւորումը։

Երիտասարդութեան եւ Սիրոյ Նախարարութիւնը կը մասնակցի չինութեան այս ծախքերուն 52 միլիոն հին ֆրանքով։ Պէտք է ըսել որ այս բացառիկ նպաստը կը ստանանք մաս առ մաս, չինութեան հետ համընթաց, սակայն միշտ յապաղումներով, ինչ որ կը դժուարացնէ մեր գործը մասամբ։ Նաեւ Նահանգապետարանի կողմէ ունինք 10 միլիոն հին ֆրանքի նպաստ մը։

Արդ, կը մնայ դեռ կարեւոր մաս մը։ Այս մասը ժողովուրդն է որ կը գոյացնէ իր սրտաբուխ եւ լայն նուէրներով։ Շէնքի հիմնարկէքի հանդիսութեան առիթով բացինք հանգանակութեան նոր ցանկ մը։ այդ ցանկը որ մաս առ մաս, կանոնաւորապէս լոյս կը տեսնէ «Յառաջ»ի մէջ, հասած է այսօր 12 միլիոն հին ֆրանքի։

Իսկ կահաւորման եւ սարքաւորման նախահաշիւը կը բարձրանայ 45 միլիոն հին ֆրանքի։ Կրնանք ուրախութեամբ եւ գոհունակութեամբ յայտարարել, որ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը ոգեշնչած է մասնակցիլ այս ծախքերուն մէկ հինգերորդին, այսինքն 9 միլիոն հին ֆրանքով։

Ցանձնախումբը իր բոլոր կարելիութիւններուն եւ հնարաւորութիւններուն սահմաններուն մէջ պիտի ընէ լաւագոյնը միշտ վստահելով մեր ժողովուրդի առատաձեռնութեան, զոհողութեան անսպառ ոգիին։

ՀԱՐՑ.— Չէ՞ք կարծեր որ այս ձեռնարկը ֆիչ մը յանդուգն է։

ՊԱՏ. (Զաւէն Միլտոնեան).— Ճիշդ է որ մեր ծրագիրը բաւական մեծ է։ Պէտք է խոստովանիլ որ առանց կառավարական նպաստներուն, համարձակութիւնը պիտի չունենայինք այսքան ընդարձակել։ Սակայն մեր նպատակը, առաջին մէկ օրէն իսկ, ներկայանալի չէնք մը բարձրացնել էր, օժտուած արդիական սարքաւորումներով, համապատասխան օրուան եւ նաեւ ապագայի հրամայականներուն։ Ի վերջոյ, Մարսէյլի նման հայահոծ եւ դեռ հայադրոյմ զաղութ մը որ նիւթապէս քիչ չատ բարեկեցիկ է, ինչպէս Ֆրանսայի միւս զաղութները, ունի կարելիութիւնները սովորականէն եւ ընթացիկէն դուրս գալով զեղեցիկ ու արտակարգ գործ մը կատարել։ Կեանքի յեղաշրջումը այնքան արագ է մեր օրերուն որ անհրաժեշտ էր քիչ մը մեծ տեսնել, որպէսզի այս զաղութը որ 50–60 տարիներէ ի վեր կը թափառի այս ափերուն վրայ, ունենայ վերջապէս իր հարազատ չէնքը, իր սեփական կեդրոնատեղին որպէս ազգային առողջ դիմադիծի պահպանման եւ զոյատեւման տաղակ եւ որպէս ազգային հպարտանքի առիթ։

ՀԱՐՑ.— Ի՞նչ ակնկալութիւններ ունիք մեր ժողովուրդէն։

ՊԱՏ.— (Հայկուհի Շալճեան).— Համոզուած ենք որ մեր ժողովուրդը կը դիտակցի այս ձեռնարկի կարեւորութեան եւ տարողութեան ու քայլ առ քայլ կը հետեւի մեր գործունէութեան։ Մինչեւ այսօր, այն ամէն ինչ որ կարելի եղաւ իրագործել կը պարտինք մեր ժողովուրդի նիւթական եւ բարոյական անվերապահ աջակցութեան։ Ակնկ՝ վերջ ալ, ունինք այն հաստատ համոզումը որ մեր ժողովուրդը վերջին ճիգ մը եւս պիտի ընէ իրականացած տեսնելու համար իր տաճարներու երազը։

Ցաւակնութիւնը չունինք ըսելու թէ՝ անթերի գործ մը կատարելու ճամբուն վրայ ենք։ Հաւանաբար կարելի էր աւելի լաւը ընել։ Միայն մէկ զոհունակութիւն մը ունինք, այն է որ պիտի տանք, պիտի յանձնենք մեր հայրենակիցներուն, մեր երիտասարդութեան, մեր կազմակերպութիւններու անխտիր, ապաստան մը, ազգային կեդրոն մը։ Կը մնայ իրենց կեանքի կոչել, օգի տալ յաւերժացնելու եւ պանծացնելու համար լեզուն եւ մշակոյթը հայկական որպէս լուսաւոր փաստ, որպէս կենդանի վկայութիւն մը մեր ժողովուրդի զարաւոր եւ բարձր քաղաքակրթութեան։

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

Les entretiens de Bichat

Ծանօթ է որ ինչպէս ամէն տարի, փարիզի մէջ տեղի ունեցան «Պիշայի խորհրդակցութիւնները» անուան տակ ծանօթ հանդիպումներ, որոնք իրենց որակով մեծ կարեւորութիւն ունին բժշկական աշխարհի մէջ։

Ցիշենք թէ այս տարի, այս խորհրդակցութեանց իրենց ելոյթներով մասնակցեցան չորս հայ բժիշկներ.—

Տոքթ. Պ. Անդրէասեան՝ վիրաբուժական ճիւղ։

Տոքթ. Միշէլ Գազանճեան՝ զարմանադիտական ճիւղ։

Տոքթ. Ռոպէր Գավէզեան՝ բժշկական այժմէականութիւններ։

Տոքթ. Է. Զարիփեան՝ յիմարաբուժութիւն։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումն. Միութեան Փարիզի ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ կիրակի Հոկտ. 5ին Իսթի Հայ Մշակոյթի Տան «Մուրատ – Խրիմեան» սրահին մէջ։ Նոր վարչութեան ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ եւ ընտրուեցան հետեւեալ անձերը.

Նախագահ Շիրվանեան Յարութիւն, գանձապահ Տիկին Տօնիկեան Ժընեվիէվ, բարտուղար Աւետիս Սրապեան եւ փոխբարտուղար Զարեհ Մինասեան։ Խորհրդականներ՝ Նշան Սայրին (Թէճիրեան), Անտոն Ներսէսեան, Նազար Տէրտէրեան։

Ի դիմաց օրուան Դիւանին
Նախագահը՝ Զ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

լիւատակարանները թէեւ մեծ մասով միայնդ են, բայց միալար ու միապաղաղ չեն՝ իրենց յուզականութեան, յանդերու հնչեղութեան եւ անբռնազբօս չափածոյին չնորհիւ։ Ան դրած է միջնադարու բանաստեղծներու ու յիշատակագիրներու նախասիրած եամբական եր կանդամ ութ վանկանի ոտանաւորով։

Այսպիսով ուրեմն, Ստեփանոս Զմշկածաղեցի այն չնորհալի գրիչներէն է, որ րոնք ոչ միայն արտագրած են ուրիշներուն ստեղծագործութիւնները, այլեւ՝ կարողութեան ահմանները մէջ, բանաստեղծած են, ըսած են իրենց սեփական խօսքը, արտայայտած՝ իրենց խոհերն ու զգացումները։

խոնարհէ անոր առջեւ եւ պաշտէ զայն։

«Բայց մեղի պէտք եղածը պարապ պաշտամունք մըն է միայն։ Արդար ըլլալը բարիքի համար մաքառիլ է։ Եւ կ'ուզե՞ս որ դինքը անգէն թողում այն կռիւին մէջ։ Տեսար որ ամէնէն սոսկալի վտանգներուն մէջ ճակատս հանդարտ էր, սիրտս աւելի ուժով չէր բաբախեր, ձեռքս չէր դողար, աչքս ճիշդ նպատակին կը հասնէր։ Ահա մեր զաւակն ալ առանիկ ըլլալու է։ Կ'ուզեմ այս բաները սորվեցնել իրեն։ Կ'ուզեմ որ կարող ըլլայ չժժդունիլ այն ահարկու բնութեան դէմ, որ մարդկային ուժերը ոչինչ կը դասէ։ Եւ երբ Մոնթէ Քրիսթոյի որդին վտանգներով օծուի եւ մահը այնքան մօտէն տեսնէ որ այլեւս չկարենայ սոսկումի ազդել իրեն, այն ատեն արժանի պիտի ըլլայ այն մեծ պաշտօնին զոր կը կտակեմ իրեն եւ որ պիտի գործադրէ։ Մոնթէ Քրիսթոյի որդին պէտք է որ հօրը հաւասար ըլլայ Հայտէ, որպէսզի կարենայ իմ գործս չարունակել։

«Հայտէ, միթէ բանականութի՞ւնն է որ իմ բերէս կը խօսի քեզի»։

— Բայց ե՜ս, ե՜ս, գոչեց դեռատի կինը, ուրեմն ես ինչո՞ւ ձեզի հետ չգամ։ Ո՜հ, գիտէք թէ ոկար չեմ ես, թէ ես ալ կնամ առանց դլուխս ծռելու վտանգը դիտել...

— Հայտէ, քու պաշտօնդ ուրիշ է։ Մայր մը կը յանձնեմ քեզի, քանի որ մայր ես։ Հոս պիտի կենաս եւ յուսահատու – թենէ պիտի փրկես այն կինը, որ իր զաւկին կը սպասէ։

Եւ Մոնթէ Քրիսթօ դրան մը մօտենալով՝ բացաւ։

— Մտէք, Մերսէդէս, ըսաւ։

Մերսէդէս առաջ եկաւ, սեւեր հագած ու ժպտուն. եւ սակայն աչքերուն մէջ յոյսի նշոյլ մը կար արդէն, որովհետեւ դիտէր թէ իր զաւը Մոնթէ Քրիսթոյի ձեռքը յանձնուած էր։

— Հայտէ, ըսաւ կոմսը, ահա այն կինը, որուն վրայ չատ անգամներ խօսած եմ ձեզի։

Հայտէ բազկատարած անոր մօտեցաւ։

Մերսէդէս կանգ առաւ եւ այս լուսահոդ զեղեցկուհիին դիտեց։

— Ո՜հ, որքան զեղանի եք, մրմնջեց։

Արդեօք նախանձ մը չկա՞ր այս հիացման մէջ, որ հառաչանքով մը բերնէն կը փախչէր։

Դեռատի կինը կուրծքին վրայ սեղմեց եւ ճակատն համբուրեց։

— Տիկին, ըսաւ Հայտէ, աշխարհի մէջ աւնեցած ամէնէն թանկագին գանձերս կուտամ ձեզի, ամուսինս ու զաւակս...

— Զաւակնի՛դ...

Մոնթէ Քրիսթօ խփերանոը կանչեց որ վազելով եկաւ։

Մերսէդէս այս քաջ ու հուժկու տղան տեսած ատեն՝ չկրցաւ արցունքը բռնել։

— Տիկին, ըսաւ Խփերանս, ինչո՞ւ կուլաք։

— Կուլայ, ըսաւ Մոնթէ Քրիսթօ, ոբովհետեւ իր զաւակը մահուան վտանգի մէջ է։

Խփերանս հօրը երեսը նայեցաւ եւ կարծես չէր հասկնար։

— Մահուան վտանգի՛ մէջ է, ըսաւ։ Ուրեմն ինչո՞ւ զինքը պաշտպանելու չենք երթար։

Մոնթէ Քրիսթօ զայն թեւերուն մէջ առնելով, համբուրեց եւ ամբողջ հոգին այդ համբոյրին մէջն էր։

— Ի՛նչ, ըսաւ Հայտէ, հպարտութեամբ եւ սակայն տխրութեամբ, պիտի թողո՞ւս զիս։

— Ո՛հ, մայր, տառապողները պաշտպանելու երթալն ալ քեզի թողուլ չէ, այլ քեզի հնազանդիլ է...

Պերթուչիօ դրան առջեւ երեւնց։

— Պարոն կոմս, ըսաւ, զինուոր մը եկած է եւ կ'ըսէ թէ իրեն կը սպասէք...

— Պարոն Քուքուն է։ Թող վեր դայ։

— Բայց, ըսաւ Մերսէդէս, տակաւին ձեր որոշումը չըսիք ինծի...

— Հիմա կ'իմանաք...

Քուքու ներս մտաւ, քիչ մը չփոթած, ափրիկեան տաղաւարէ մը չատ աւելի զեղեցիկ էր այս տեղը։

— Պարոն Քուքու, ըսաւ Մոնթէ Քրիսթօ, ձեզի համար անսահման արձակուրդ առի...

ԺԻՒԼ ԼԷՐՄԻՆԱ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (224)

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ-Ի

ՈՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՈՆԹԷ ՔՐԻՍԹՕՑԷՆ ԱՒԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ Է.

ԶՈՀՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Էլիզա Շահինեան, Տէր եւ Տիկին Քէֆէնէճ եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սահակ Շահինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Շահինեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան-գստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Հոկտ· 12, Իսկի Նորակառոյց Ս· Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

(Սեբաստիոյ Քոլճասար գիւղէն)

մահուան Բ· տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Պ· Ստեփան Պէնլեան, Պ· Երուանդ Պէնլեան, Տէր եւ Տիկին Սահակ Պէնլեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Հոկտ· 12ին, Փարիզի Ս· Ծովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր՝

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՊԷՆԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց հօր՝ Միսաք Պէնլեանի եւ եղբօր՝ Յարութիւն Պէնլեանի յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ

Սէն Ժեռոմի եւ Չրջակայքի Ս· Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ· Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ հինուէհան եւ անուանակոչութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ· 12ին։

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, հինուէհեան յանձնաժողովի անդամներու, Թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժան-դակ Տիկն· Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս ,բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս աշխատեցին եկեղեցւոյ հինուէհեան եւ որոնց չքաւերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊՍԿ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնէքութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ։ Մատաղի մասնակցութեան փափաքողները Թաղ դիմեն Թաղականութեան։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը գալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը Թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն։

ՓԱՐԻԶԻ Ս· ՅՈՎՀ· ՄԿՐՏԻՉ

Այս Շաբաթ օր, Հոկտ· 11 Տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոյ։ Տօն ազգային եւ եկեղեցական ի յիշատակ գիւտի նշանագրացն Հայոց եւ Թարգմանութեան Ս· Գրոց։

Այս առթիւ փարիզի Ս· Ծովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։

ԼԻՈՆ Ս. ՅԱԿՈԲ

Ի գիտութիւն Լիոնի Հայութեան կը ծանուցուի թէ Շաբաթ, Հոկտեմբեր 11 տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն, այս առիթով կիրակի Հոկտ· 12, կը մատուցուի պատարագ։

Սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեան ժամը 8·30, սկիզբ պատարագի ժամը 10։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՏԷՍԻՆ·— Այրի Տիկին Մանուչակ Տէր-Սահակեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Տիրուհի Կէլկէլեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն Տէսինի եկեղեցական վարչութեան եւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, զրաւոր, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծմօր՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿ· ԱՋՆԻՒ ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Բարաղամեան, Պարտիզակցի)

մահուան առթիւ, եւ բաժնեցին իրենց սուգն ու կսկիծը։

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ·— Հ· Յ· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ· 10) ժամը 20·30ին, Իսկի Մշակոյթի Տունը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Յ· Դ· «Ս· Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ծանօթ հաւաքավայրը, ժամը 21ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պրիւաէլլէն Պ· Յովհաննէս Ապաճեան իր սիրելի մօր՝

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԱՊԱՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահուան առթիւ, պատասխան Պէյրութ, 500ական ֆրանք կը նուիրէ հետեւեալ հաստատութեանց·—

Սամուէլ - Մուրատեան վարժարան,
Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարան,
Աղքատախնամ,
կարմիր Խաչ,
կապոյտ Խաչ,
«Աչխարհ»,
«Ճառագ»։

(«Ճառագ»էն ստանալ կապոյտ Խաչի, Սամուէլ Մուրատեան եւ Դպրոցասէր վարժարաններու գումարները)։

MUTAFIAN

HOTEL INTERCONTINENTAL
9, Chemin du Petit-Saconnex
GENEVE

Du 15 au 30 Octobre
Tous les jours de 10 à 14 heures et de 16 à 20 h.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Առանձին հայ կին մը (50–60 տարեկան), վստահելի, որ դպրոց գացող երկու երախաներով պիտի զբաղի եւ ճաշ պատրաստէ։ Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած։ Շատ լաւ ամսավճար։ Ազատ է կիրակի օրերը։

Դիմել ՁԻՎԱՆԵԱՆ Հաստատութեան, հեռաձայն՝ առաւօտները 236–80–34
Իրիկունը՝ 872–75–45։

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի կեդրոնը, 100 քառակուսի մեթր յարկաբաժին մը (3րդ յարկ) շատ լաւ վիճակի մէջ, լիվինգ, 2 ննջասենեակ, բաղնիք, շատ լաւ կահաւորուած (լիւքս) խոհանոց, հեռաձայն, անհատական ջեռուցում կազով։

Հեռաձայն՝ 770–24–58

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Փոլոմպի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Հոկտ· 10, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Շնորհիկ Պապիկեանի բնակարանը, 28 Աւընիւ Սէնթ-Լիւսի, Անիէռ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Վալանսի ընկերուհի – ները հրաւիրուած են ընդհ· ժողովի Հոկտեմբեր 10, Ուրբաթ օր ժամը 14ին։ Կը խնդրուի բոլորէն ներկայ գտնուիլ, Ահարոնեան ակումբը՝ Ռիւ Պուֆիէ։

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Սէն-Մօրիսի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Կիրակի Հոկտ·12, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկ· Գեւոնեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

ON DEMANDE

Façonniers - artisans veste sport, pas doublé, homme.
Travail toute l'année
G I L
25, Rue du Four — 75006 PARIS

ԻՍԻԻ ՀԱԾ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Շաբաթ երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Ս Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի բացառիկ պարահանդէսը Հոկտ· 11, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն սկսեալ, Վալանսի Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Աւընիւ տը լա Մառճ։

Հայկական եւ եւրոպական նուագախումբեր։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Mécaniciennes et ouvrières (atelier et à domicile) pour confection dames (robes, manteaux).
Se présenter :
MAURICE - CONFECTION
72, Rue des Moines — Paris (17e)

ՎԵՐԱՄՈՒՏ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլ – Պուլ· Օտտոյի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ տեղւոյն Կապ· Խաչի վարչութիւնը կը տեղեկացնեն ծնողքներուն, որ դպրոցի դասաւանդութիւնները սկսած են, ամէն Շաբաթ օրերը, ժամը 14էն 17։

Ուսուցչութեամբ երիտասարդ ուսանողի մը՝ Յովսէփ Ինճիեանի (ուսումը առած Վենետիկ)։ Կարելի է, փափաքողներուն անգլերէն եւ իտալերէն ալ դասաւալ։

×

ՎԻՆ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ ծնողքներուն, որ դպրոցը կը վերաբացուի Շաբաթ Հոկտ· 11, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆոժիէ։

Կը խնդրուի ծնողքներէն ուղարկել իրենց զաւակները։

×

ՍԷՆ-ԺԵՌՈՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Սէն-Ժեռոմի Ս· Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ· Բ· Ը· Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին 8–10, Շաբաթ-Կիրակի ուսուցչութեամբ Տիկին Պատուականեանի (Թորոսեան)։

Դասաւանդութեան օրերը՝ Շաբաթ եւ Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին։

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել տալ կիրակի առաւօտները եկեղեցւոյ բանկալը։

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

EN COLLABORATION AVEC
AÉROFLOT et INTOURIST

Prix par personne au départ de MARSEILLE

F 2500

7 Novembre	20 Novembre
26 Décembre	8 Janvier 76

Ces prix comprennent :
— Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille
— Transferts aéroport — Hôtel et V. V.
— Logement en chambre double Hôtel 1ère classe
— Pension complète
— Visite Erévan — Etchmiadzin
— Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan

IMPORTANT : Inscriptions; minimum un mois avant la date de départ

Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12

Lic. 97

ՇԱԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
11
SAMEDI
11 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՌԱՋ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·412

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.412

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

—— o ——

Ե·

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Յառաջի թղթակիցը կ'ս դար առաջ, 1925 Հոկտ· 14ին, Պոլսէն կը գրէր·

« ...Այս խառնիճաղանճ ժխորին մէջ անխափան կը շարունակուի Թրքացման քաղաքականութիւնը: Օրինական բոլոր ձեւերը կը փորձուին, որպէսզի այլեւս չկարենան չնչել ոչ-իսլամները: Մանաւանդ պաղոցները այնպիսի ճնշումի մը ենթարկուած են, որ պետական անձեր անգամ չեն քաշուիր յայտարարել թէ հայ պղոցները պիտի սահպուին փակել իրենց դուռները: Ամէնէն չքաւոր պղոցը ամսական 80–90 ոսկի կը վճարէ իր կլխուն փաթթուած թուրք ուսուցչին, մինչ հայ տնօրէնները հազիւ 50–60 ոսկի թոշակ ունին, եւ ուսուցիչները՝ 30–40 ոսկի, այն ալ եթէ սանան: Եթէ մէկ օր իսկ ուշանայ թուրք ուսուցչին թոշակը, պղոցը կը փակուի»:

Թղթակիցը կ'աւելցնէր, որ պզտիկ մանուկներ, որոնք հազիւ կը թոթովեն իրենց մայրենի լեզուն, օրական երկու ժամ Քրքերէնի դաս կ'առնեն: Հայ պղոցներու տնօրէնները նոր քննութեան ենթարկուած են Թրքերէնով, որպէսզի ճախա – ղածներուն տեղ թուրք ուսուցիչներ առնուին. «բայց իրենց չար բախտէն, դրեթէ բոլոր հայ տնօրէնները յաջողեցան»: (Յառաջ, 1925 Հոկտ· 18):

Ծանօթ հրապարակագիր Նէճմէտտին Սադք Ահմամի 1925 Հոկտ· 28ի թիւին մէջ կը գրէր·

« ...Ազգութեան առաջին ազդակը լեզուն է: Այն հայրենակիցները, որ կ'ուզեն անկեղծօրէն խառնուիլ ազգի մը... տիպուած են իւրացնել պետական լեզուն: Արդէն կառավարութիւնն ալ այս ձեւով կը չարժի: Երկրորդական ուսուցումը թուրքերէնով պիտի կատարուի... Սպասելով համայնքներու լուծումին, պէտք է հիմակուընէ կարեւորութիւն տալ լեզուի խնդրին...»:

Իրրեւ կորուկ մէջոց, Ահմամ խմբագիրը կ'առաջարկէր այնպէս մը կարգադրել, որ թուրքերէն չգիտցողները չկարենան գործ գտնել երկրին մէջ...: (Յառաջ, 1925 Նոյ· 4):

1925 Դեկտ· 26ին Պոլսէն փարիզ հասած ճամբորդ մը կը հաղորդէր, որ «ոչ-իսլամ համայնքները « իճիճաբերաբար » հրաժարեցան Լոզանի դաշնագրին փոք – րամասնութեանց իրաւունքներէն, և նոյնիսկ թուրք թերթերը հրճուանքով ծանուցին թէ այլևս փոքրամասնութեան խնդիր չկայ: Ցոյներն անգամ, որ Ամէնքին կըրնակ տուած են, չկրցան զերծ մնալ ընդմէջ, եւ ոստիկանական ուժի տակ սպառնացան «հրաժարիմք» ըսել:

Սակայն այսքանով չեն գոհացած թուրքերը, որ վճռած են դիմել աւելի արմատական միջոցներու.— Ա) Վերջ տալ հայկական կազմակերպութեանց: Բ) Գրաւել եկեղեցապատկան կալուածները: Գ) Ջնջել ոչ-թուրք լեզուները: «Անատոլուի մէջ արդէն իսկ գործադրութեան դրուած է այս հրէշային բռնութիւնը: Բայց պէտք է Պոլսոյ մէջ կիրարկել զայն· Քաղդուլ որ օտար լեզուներով խօսին քրիստոնեաները եւ սեփական մշակոյթ ունենան...»: (Յառաջ, 1925 Դեկտեմբեր 27):

Դէպի բրքացում խորագրին տակ 1926 Յունուար 31ին Յառաջ կը գրէր թէ Պոլսոյ կրթական տնօրէնութիւնը նոր չրջաբերական մը ղրկած է տնօրէններուն, որ ամէն տարի ուսումնական տարեսկիզբին հետ 15 օրուան ընթացքին ուսումնական տեսակցութիւն մը ունենան Թրքերէնի, Թրքութեան եւ Թուրք աշխարհագրութեան ուսուցիչներուն հետ, որպէսզի վերջիններս ուսումնական տարուան ընթացքին ուսումնական տեսակցութիւն մը ունենան հայ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՒՍԱՆՆԵՐԻ ՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՈՒՍԱՆՆԵՐԻ ՏԱՆ

ՍՈՒՐԵՆ ԴԱՎԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՈՒՍԱՆՆԵՐԻ ՏԱՆ

[ԱՐՁԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ,
ՎԱՎԱՇՆՈՒՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ]

10 - 14 ՀՈՒՆՎԱՐԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՈՒՍԱՆՆԵՐԻ ՏԱՆ

[ԱՐՁԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ]

ԵՐԲ ԵՍ ԵՎ ԴՈՒ ԿԱՅԻ...

•

[ԱՐՁԱԿ ՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՆԴ]

Ընտրական ձախ ու աջ թևերի միջև ծավալվող պայքարի ֆոնին ուշադրություն գրավեցին ընտրական ցուցակների կազմման առանձնահատկությունները։ Ընդդիմադիր ճամբարի ներկայացուցիչները, որոնք ընտրական ցուցակներ չունեին, ամեն կերպ ձգտում էին ապահովել իրենց ներկայացուցիչների ընդգրկումը կառավարական ցուցակներում։ Ընդդիմադիրների այդ ձգտումը հասկանալի էր։ Ընտրական ցուցակներում ընդգրկված թեկնածուները ոչ միայն ավելի մեծ հնարավորություն ունեին ընտրվելու, այլև ավելի լայն հնարավորություններ էին ստանում իրենց գաղափարները ժողովրդին հասցնելու համար։

Ընդդիմադիրների ներկայացուցիչները ընտրական ցուցակներում ընդգրկվելու համար ստիպված էին ենթարկվել կառավարական ճամբարի պահանջներին։ Ընդդիմադիրների ներկայացուցիչները ընտրական ցուցակներում ընդգրկվելու համար ստիպված էին հրաժարվել իրենց ծրագրերից, ընդունել կառավարական ճամբարի ծրագրերը։ Ընդդիմադիրների ներկայացուցիչները ընտրական ցուցակներում ընդգրկվելու համար ստիպված էին հրաժարվել իրենց ծրագրերից, ընդունել կառավարական ճամբարի ծրագրերը։ Ընդդիմադիրների ներկայացուցիչները ընտրական ցուցակներում ընդգրկվելու համար ստիպված էին հրաժարվել իրենց ծրագրերից, ընդունել կառավարական ճամբարի ծրագրերը։

— Մրեցին կարելի է ընկերը ասպետ... Հանգիստ կանգնեցրեք։

— Չեր մէկ ասպետներից... Ա՛հ, կրո՛ղ... Ներեցէք...

Ծանօթ։ Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ ու ես ծիծաղեցինք։ Ֆրանսիացին ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թէ ինչ է կատարվում։

— Պարոն Ֆրանց, ասում է նրան Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ, ձեր ասածները ճիշտ են, բայց ոչ ժամանակին։ Ներողութիւն խնդրում եմ ձեզանից, ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում, բայց ոչ ոքի չենք վիրաւորել։ Ներողութիւն խնդրում եմ նաև ասպետներից։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

Ֆրանց Ֆրանցեւիչ։ Հոլոմիլին դէտ։ Ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում։

— Ես էլ, ներողութիւն եմ խնդրում, ասում է Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

ՅԱՀՈՎՀՈՄՆԸ

Բ.

ՊՕԼՖ ՖՐԻՖՕՖԸ ԱՒԵԼ ՎԱԽԸ ՀԱՄՈՏ ՎՃԱՐՈՒՄ ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

ՈՐՉԱԿ

ՏՈՒՆԵՐ-ՖՐԻՖՕՖ

ԵՐԿՈՐԻՆ ՄԱՍ

Ֆրանց Ֆրանցեւիչ Հոլոմիլին դէտ։ Ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում։

— Ես էլ, ներողութիւն եմ խնդրում, ասում է Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ, ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

Ծանօթ։ Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ ու ես ծիծաղեցինք։ Ֆրանսիացին ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թէ ինչ է կատարվում։

— Պարոն Ֆրանց, ասում է նրան Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ, ձեր ասածները ճիշտ են, բայց ոչ ժամանակին։ Ներողութիւն խնդրում եմ ձեզանից, ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում, բայց ոչ ոքի չենք վիրաւորել։ Ներողութիւն խնդրում եմ նաև ասպետներից։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

Ֆրանց Ֆրանցեւիչ։ Հոլոմիլին դէտ։ Ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում։

— Ես էլ, ներողութիւն եմ խնդրում, ասում է Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

ՅԱՀՈՎՀՈՄՆԸ

Բ.

— Ֆրանց Ֆրանցեւիչ Հոլոմիլին դէտ։ Ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում։

— Ես էլ, ներողութիւն եմ խնդրում, ասում է Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

Ծանօթ։ Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ ու ես ծիծաղեցինք։ Ֆրանսիացին ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թէ ինչ է կատարվում։

— Պարոն Ֆրանց, ասում է նրան Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ, ձեր ասածները ճիշտ են, բայց ոչ ժամանակին։ Ներողութիւն խնդրում եմ ձեզանից, ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում, բայց ոչ ոքի չենք վիրաւորել։ Ներողութիւն խնդրում եմ նաև ասպետներից։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

Ֆրանց Ֆրանցեւիչ։ Հոլոմիլին դէտ։ Ես ինքս էլ ներողութիւն եմ խնդրում։

— Ես էլ, ներողութիւն եմ խնդրում, ասում է Ա. Ն. Ա.ՄԷՆԻ։ Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... Ներողութիւն, ասպետներ, ներողութիւն... ասում եմ ես...

Տէր եւ Տիկին Յովհ. Հաճի-Յակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Զարիկեան եւ զաւակները, Ապայեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՆԱԶԵՆԻԿ ԶԱՐԻԿԵԱՆԻ
(ծնեալ Ապայեան)

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 8ին 9 լուսնալիք գիշերը, 88 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի Հոկտ. 13, ժամը 10·30ին, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, 6 Ավընիւ Պուրկէն ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Քլամարի Էնթերքոմիւնալ գերեզմանատունը:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չընդլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ժորժ Գարակէօզեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գազանճեան 50ական Ֆր. կը նուիրեն Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյն (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ «Յառաջ»ին: Նոյն սխուր առթիւ, Պոնտիէն Պալեան ընտանիքը 50ական Ֆր. նոյն նպատակներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ

Սէն ժեռոմի եւ չրջակայքի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ յարգոյ հաստատակութեան թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պիտի տօնէ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 42րդ տարեդարձը, կիրակի Հոկտ. 12ին:

Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներու, հինգետեան յանձնախումբի անդամներու, Թաղական Խորհուրդի անդամներու, Օժանդակ Տիկն. Միութեան անդամուհիներու եւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս չ'բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս աստարեցին եկեղեցւոյ հինգետեան եւ որոնց չատերը այսօր առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոգեհանգիստի աւարտին մատաղօրհնութիւն եւ բաշխում տեղի պիտի ունենայ: Մատաղի մասնակցութեան փափաքողները թող դիմեն Թաղականութեան:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը պալ եւ ներկայ ըլլալ, յարգելու համար յիշատակը թաղիս բոլոր ննջեցեալներուն:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս Շաբաթ օր, Հոկտ. 11 Տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մեծի: Տօն ազգային եւ եկեղեցական ի յիշատակ գիւտի նշանագրացն Հայոց եւ Թարգմանութեան Ս. Գրոց:

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

ԼԻՈՆ Ս. ՅԱԿՈԲ

Ի գիտութիւն Լիոնի Հայութեան կը ծանուցուի թէ Շաբաթ, Հոկտեմբեր 11 տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն, այս առիթով կիրակի Հոկտ. 12, կը մատուցուի պատարագ:

Սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեան ժամը 8·30, սկիզբ պատարագի ժամը 10:

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

Ի գիտութիւն Իսի լէ Մուլինոյի եւ չրջանի Հայութեան կը յայտարարուի, թէ կիրակի, Հոկտ. 12էն սկսեալ, ամէն կիրակի առաւօտ պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ՝ 6 Ավընիւ Պուրկէն: Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՓԱՐԻԶ.— Փրոֆ. Գառնիկ Ալեքսանեան 400 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման անոր չիսուն երկար տարիներու յարատեւ կենսունակութեանը առթիւ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ժիրայր Գարաճեան 100 Ֆրանք, նորանոր յաջողութիւններ մաղթելով:

ՓՕ.— Տիկին Սիրազարդ Պետիկեան 100 Ֆր. կը նուիրէ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Մինաս Պօղոսեան 100 Ֆրանք կը նուիրէ:

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԼԻՈՆ

Ուսանողական Ա. հանդիպում Զորեքշաբթի Հոկտ. 15 ժամը 18ին:

Սրահ 36 — 3րդ յարկ
Շարլ Տիւկա տաղաւար
Ա. չէնք, 74 Փասթէօր փողոց
ՆԵՐԿԱՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ ԿԱՐԵՒՈՐ Է

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ-Ի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

որ կը տօնուի Փարիզի մէջ նախագահութեամբ բեմադիր

HENRI VERNEUIL
(ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ)

կիրակի, Նոյեմբեր 16, ժամը 15ին

Մանրամասնութիւնները՝ յետագային

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՂԱՓԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Աղբատախնամի վարչութիւնը հայ հասարակութեան ուշադրութեան կը յանձնէ հետեւեալը.

Նոր որոշումներու համաձայն Սէն Ռաֆայէլի հանգստեան տան տնօրէնութիւնը փոխուած ըլլալով, Հոկտ. մէկէն սկսեալ Հաստատութիւնը կը դադրի նոր տնօրէնուհի՝ Տիկին Անայիս Կարապետեանի հսկողութեան ներքեւ:

Այս առթիւ վարչութեան անդամներէն Պ. Պ. Մարտիրոսեան, Գուլումճեան եւ Գալճեան Սէն Ռաֆայէլ գացուցին քանի մը օր տեղւոյն վրայ վարչական փոփոխութիւնները կատարելու համար:

Շէնքին վերաբերեալ նոր կարգադրութիւններ եւ բարեփոխութիւններ ծրագրուած են որոնք պիտի սատարեն մեր տարեց պատսպարեալներուն աւելի տաք միջավայր մը ստեղծելու եւ հանգստաւէտ պայմաններ տալու իւրաքանչիւրին:

Վարչութեան անդամներէն ոմանք ամէն ամիս Սէն Ռաֆայէլ պիտի գտնուին:

ԱՂՓԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉԱՒԹԻՒՆ

(կնիք)

MUTAFIAN

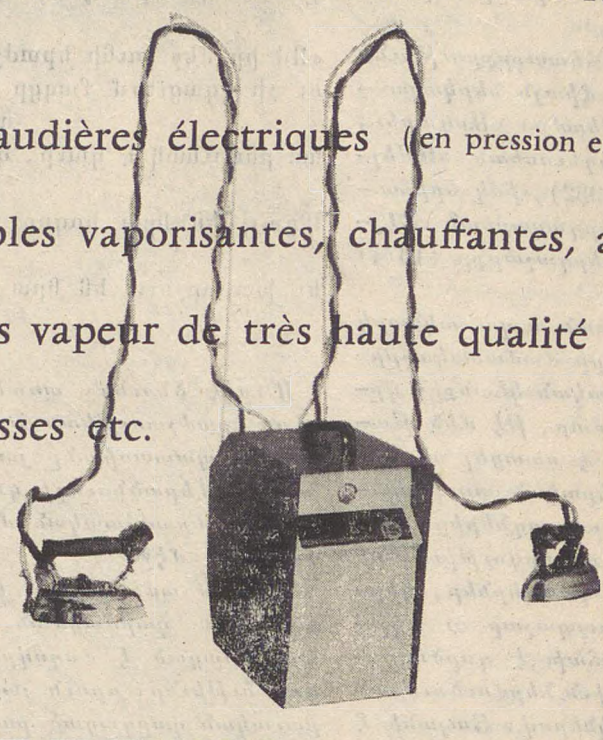
HOTEL INTERCONTINENTAL
9, Chemin du Petit-Saconnex
GENEVE

Du 15 au 30 Octobre
Tous les jours de 10 à 14 heures et de 16 à 20 h.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Տօնածառի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 20ին:

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL
Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՍԷՆ-Մօրիսի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, կիրակի Հոկտ. 12, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկ. Գեւոնեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԿԸ ՓՆՏՒԷ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երիտասարդ մը թարգմանութեան աշխատանք կը տանի հետեւեալ լեզուներու միջեւ.— հայերէն, ֆրանսերէն, անգլերէն, արաբերէն:

Հեռ. 886-40-45

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Ս Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ պարաց դասի բացառիկ պարահանդէսը Հոկտ. 11, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն սկսեալ, Վալանսի Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Ավընիւ տը լա Մառն:

Հայկական եւ եւրոպական նուագախումբեր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ-պարահանդէսը Մարտ 14ին, ժողժ ե·ի սրահներուն մէջ:

ARMÉNIE 1975 **ՀԱՅԱՍՏԱՆ**

Départs chaque mois :

du 25 Octobre au 8 Novembre
du 20 Décembre au 3 Janvier

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS Sonia Coumryantz
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE Dicran Cazarian
61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
12
DIMANCHE
12 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·413

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.413

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ

ԾԱՆՐ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ ՓՈՐԹՕ

—o—

ՉԱՓ ԵՒ ՉԱՓԱՊԱՇՏ ԿՐ ԿՌՈՒԻՆ

Ուրբաթ գիշեր ծանր բախումներ տեղի ունեցած են Փորթօ, ուր Մարիօ Սոարէս, Ընկերվարական կուսակցութեան պարա – գլուխը, հանրաժողով մը կազմակերպած էր: Իր ճառին ընթացքին էր որ պայթիւն մը կը լսուէր, խուճապ կը ստեղծուէր եւ քիչ հաք կը պարզուէր որ 40 վիրաւոր կայ եւ մէկ մեռեալ:

Փորթուկալ դեռ չի յաջողիր ինքզինքը գտնել եւ ժողովրդավար վարչակարգ մը հաստատել 50 տարուան մենաիրական գրութենէ մը հաք: Եւ կացութիւնը հոն հասած է ներկայիս, որ այլեւս ձախի եւ աջի խնդիր ալ չէ, համայնավարի եւ ոչ-համայնավար ձախի խնդիր ալ չէ այլ ձախի եւ ձախապաշտի:

Ծովակալ տէ Ասեվետոյի դահլիճը խառնուտ է եւ առջի օր հրատարակած ցուցակին մէջ, Նախարարաց Խորհուրդը կը դատապարտէր «փոքրամասնութեան խմբակներու» տարած պայքարը, տապալելու համար կառավարութիւնը: Այս զգալի դարարութիւնը նախ եւ առաջ ուղղուած էր ծայրայեղ – ձախ տարրերուն համախմբուած «Յեղափոխական Միասնական – նութեան Ճակատ»ի մէջ: Չեկոյցը կը չեշտէ նաեւ որ ընկերվարականներու եւ զինուորականներու կազմակերպած հանրաժողովները իրեն ի նպաստ, ցոյց կուտան որ Լիզպոնի Յրդ կառավարութիւնը ժողովուրդին մեծամասնութեան օժանդակութիւնը կը վայելէ:

Ուրբաթ գիշեր ծանր բախումներ տեղի ունեցած են Փորթօ, ուր Մարիօ Սոարէս, Ընկերվարական կուսակցութեան պարագլուխը, հանրաժողով մը կազմակերպած էր: Իր ճառին ընթացքին էր որ պայթիւն մը կը լսուէր, խուճապ կը ստեղծուէր եւ քիչ հաք կը պարզուէր որ 40 վիրաւոր կայ եւ մէկ մեռեալ:

Փորթուկալ դեռ չի յաջողիր ինքզինքը գտնել եւ ժողովրդավար վարչակարգ մը հաստատել 50 տարուան մենաիրական գրութենէ մը հաք: Եւ կացութիւնը հոն հասած է ներկայիս, որ այլեւս ձախի եւ աջի խնդիր ալ չէ, համայնավարի եւ ոչ-համայնավար ձախի խնդիր ալ չէ այլ ձախի եւ ձախապաշտի:

Ծովակալ տէ Ասեվետոյի դահլիճը խառնուտ է եւ առջի օր հրատարակած ցուցակին մէջ, Նախարարաց Խորհուրդը կը դատապարտէր «փոքրամասնութեան խմբակներու» տարած պայքարը, տապալելու համար կառավարութիւնը: Այս զգալի դարարութիւնը նախ եւ առաջ ուղղուած էր ծայրայեղ – ձախ տարրերուն համախմբուած «Յեղափոխական Միասնական – նութեան Ճակատ»ի մէջ: Չեկոյցը կը չեշտէ նաեւ որ ընկերվարականներու եւ զինուորականներու կազմակերպած հանրաժողովները իրեն ի նպաստ, ցոյց կուտան որ Լիզպոնի Յրդ կառավարութիւնը ժողովուրդին մեծամասնութեան օժանդակութիւնը կը վայելէ:

ՓԱՌՔ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ԿԵՐՏՈՂ ԱՆՄԱՀՆԵՐՈՒՆ

—o—

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին երախտագիտական սրտառուչ զգացումէ մղուած՝ սուրբերու կարգն է դասած մեր մաքի ասպանները, որոնք աւելի քան տանելիհինդ դար առաջ քաղաքակրթութեան ջահն են բռնկցուցած խաւարակուռ Ասիոյ խորը: Ոսկեդար են կերտած այնպիսի պահու մը, երբ Եւրոպայի այսօրուան յառաջադէմ ազգերէն չատեր կը տուայտէին խոր տգիտութեան մէջ: Հայութեան պատուարեր բաժինն են բերած համաշխարհային մշակոյթին: Ու չնորհիւ իրենց ստեղծագործ հանճարին՝ ապահոված են հայ ազգի յաւերժութիւնը:

Տարուան մէջ մէկ օր, Հոկտեմբերի առաջին կիրակիին Հայաստանեայց Եկեղեցին կ'ոգեկոչէ յիշատակը «Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետացն մերոց, Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթո – ղին, Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգոր Նարեկացւոյն, Ներսէսի Շնորհալի – ւոյն, Ներսէսի Լամբրոնացւոյն եւ այլոց Վարդապետացն»: Ու կ'աւելցնէ «Ցիշատակ պիտի նշանագրաց Հայոց եւ Թարգմանութեան Ս· Գրոց»:

Ս· Սահակ Պարթեւ հայրապետ իր առանձին տօնն ունի Փետրուարի մէջ:

«Թարգմանիչ» համեստ տիտղոսով կը յիշուին հինգերորդ դարու մեր անմահ մտաւորականներն ու պատմիչները, որոնք դարերէ ի վեր ու մինչեւ այսօր հիացումի առարկայ են օտար գիտնականներու կողմէ:

Երկու դասի կը բաժնուէին «Թարգմանիչ»ները, — Առաջին եւ Կրտսեր: Սահակ Պարթեւի եւ Մեսրոպ Մաշտոցի գործակից կամ աշակերտներ էին առնք, որ զրի դիւտէն եառ լծուեցան Աստուածաշունչի Թարգմանութեան եւ պատմական ու փիլիսոփայական երկերու ստեղծագործութեան:

Առաջին Թարգմանիչներէն յիշենք Եղնիկ, Կորիւն, Մուշէ Տարոնեցի, Տիրայր Նարեկացի, Յովսէփ Պաղնացի, Յովհան եկեղեցացի: Կրտսերներէն Դաւթի Անյաղթ, Եղիշէ, Գիւտ Կաթողիկոս, Յովհան Մանդակունի, Մովսէս Խորենացի, Մամբրէ Վերծանող, Ղազար Փարպեցի, եւլն:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին Ոսկեդարի անմահներուն մի քանի տօներ ունի Փետրուարի մէջ: Նաեւ Նարեկացիէն, Շնորհալիէն եւ Լամբրոնացիէն զատ «այլոց Վարդապետաց» ընդհանուր անունին տակ ե· դարէն ետք հայ մշակոյթին իրենց թանկագին նպաստը բերած բազմաթիւ լուսաւորեալ հոգեւորականներ, որոց կարգին պէտք է դասել Աբրահամ Եպս· Մամիկոնեան, Պետրոս Եպս· Սիւնեաց, Մովսէս Եղիվարդեցի, Աբրահամ կաթողիկոս, Կոմիտաս կաթողիկոս, Յովհան Մամիկոնեան, Սերէոս Եպս·, Մովսէս Կաղանկատուացի, Ստեփանոս Ասողիկ, Գրիգոր Մագիստրոս, Արիստակէս Լաստիվերցի, Գրիգոր Վկայասէր, Մ· Ուռհայեցի, Մխիթար Հերացի, Մխիթար Գօշ, Կիրակոս Գանձակեցի, Յովհան Երզնկացի, Մխթար Սպարապետ եւ փաղանգը այլ անուանի եւ անանուն մատենագիրներուն, որոնք իրենց հոյլանի պատմական անցուդարձերու պատկերացումով եւ իմաստասիրական, պետական, բանաստեղծական ու գրական երկերով հարստացուցած են հայկական մշակոյթի գանձարանը:

Մեսրոպ Մաշտոց հայերէն այրուբենը յօրինելէ ետք իր գործակիցներով ու աշակերտներով յղկած, կոկած, ճոխացուցած է մեր մայրենի դասական լեզուն, բարձրացնելով զայն «ոսկեղինիկ»ի եւ «մեծաբանչ»ի աստիճանին:

Հայերէն Աստուածաշունչը իր հոյակապ, զմայլելի լեզուով օտարներու կողմէ իրաւամբ արժանացած է «Թագուհի թարգմանութեանց» կոչումին: Ոսկեդարեան հայերէնը հիացում կ'ազդէ ամէնազգի լեզուաբաններուն եւ հպարտութեամբ կը լեցնէ մեր կուրծքը:

Էր երբեմն Մշակոյթի Օր կը տօնէինք փարիզի մէջ, պանծացնելու համար մեր դարաւոր ու փառաւոր մշակոյթը եւ մեր երախտագիտական պարտքը հատուցանելու սուրբերու կարգը դասուած մեր անմոռանալի մտաւորականներուն:

Ութիչ շաբ բաներու հետ, այդ օրն ալ մոռացութեան է տրուած: Եկեղեցին է միայն, որ կ'ոգեկոչէ «Սուրբ Թարգմանիչներ»ու յիշատակը:

Փա՛ռք Հայ Մշակոյթը կերտող անմահներուն:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՏԱՂ ԳՐԱԲԱՐԻՆ

Ո՛վ Գրաբար, տո՛ւր ինծի, անուշութիւնն ինծի տո՛ւր
Առատութեամբը հանդերձ՝ բու սեղանիդ արգադիր·
Մեծընծայուած՝ մայիսեան մեր երկնիին տակ մաբուր՝
Հայ սարերուն վրայ պարող մուսաներուն գերընտիր···

Դողքնի գինի՛ն է ահա՝ փրփրադէզ, վարդահուր,
Որ կը հոսի ակադեայ եղջիւրներէն դարալիր·
Խորեցացի՛ն է՝ ամբրոս եւ Եզիշէ՛ն՝ մեղրաջուր,
Մինչ Թարգմանիչէ հաց են սուրբ, խորտիկ՝ ամէն Պատմագիր···

Ո՛վ դուն կոչո՛ւնէ փառաւեղ, դո՛ւն կը մըխաս տակաւին
Իբրեւ կաթսա՛յ մը պղինձ՝ ուր կ'եռայ միտքն եզնիկին,
Իբրեւ շամփո՛ւր մ'ուր կ'այրի Նարեկացւոյ մեծ հոգին:
Իբր խնկամա՛ն մ'որուն մէջ սիրտն է դըրեր Շնորհալին···

Եւ մուսաները մինչդեռ բոյրավըզդ հոն կ'արբեցան՝
Դուն ո՛վ մըքե՛րթ երբեմնի մեր գիտութեան, սրբութեան,
Դուն գըրաւած ես նաեւ եկեղեցւոյ մեր սեղանն
Ու էզ հոնկէ մեզի մի՛շտ կը բաշխէ հայ բահանան···:

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ՔԱՐԱՄԷԻ ԼԱԻԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՉԻ ԹՈՒԻՐ

—o—

ՆՈՐ ՄԵՌԵԱԼՆԵՐ

—o—

Ռաշիտ Քարամէ, Դամասկոսէն վերադարձին լաւատես էր, բայց կը թուի թէ այդ լաւատեսութիւնը հիմնուած չէ: Ուրբաթ օր հրացանաձգութիւնը չարունակուած է Պէյրութի մէջ, ուր 21 մեռեալ կար: Միւս կողմէ մարոնի պարագլուխ Ռէմոն Խուէ (Ազգ· Պլոք) յայտարարութիւն մը ըրած է ուր կը պահանջէ որ Քարամէ հրաժարի եթէ մինչեւ երկու – շաբթի երկիրը չէ կրցած անելքէն դուրս հանել: Կ'ըսուի թէ Քարամէի լաւատես (բառը հինգ վայրկեանի մէջ եօթը անգամ գործածած է) ըլլալու պատճառներ ունի: 1) Սուրիա առաջարկներ ստացած է Մաշեալ Նահանգներէն սկսելու համար նոր բանակցութիւն մը Իսրայէլի հետ Կոլանի շուրջ եւ այս համաձայնագրին մէջ կայ եղեր «պաղեստինեան երեսոյթ» մը: Այս մասին է որ Ասատ կը խօսի Մոսկուայի մէջ: 2) Նման բանակցութեան մը համար, Սուրիա աւելի քան երբեք պէտք ունի որ Լիբանան վերագտնէ իր հանդարտութիւնը: 3) Նախագահ Ասատ յանձնառու եղած է Քարամէի որ պաղեստինեան Սայքա կազմակերպութիւնը, պիտի չմիջամտէ այլեւս եւ ընդհակառակն ջանէ կարգուկանոնը վերահաստատելու համար: Նման յանձնաճողութիւն մը առած է նաեւ Արաֆաթ Յասիրի անունով: Քարամէ ալ որոշ հաւաստիքներ տուած է Ջալանժին համար: 4) Այս հիման վրայ առայժմ մէկ կողմ դրուած է լիբանանեան տագնապին « արաբականացումը », դոնէ մինչեւ Հոկտ· 20, երբ Լիկան նիստ կը գումարէ:

Ուրբաթ օրուան Օրիան – լը ժուռն ալ «յաջողութիւն» մը կը նկատէր Քարամէի Սուրիա այցելութիւնը, բայց արձագանգ կը հանդիսանայ նաեւ կառավարական կրնէնրու, որոնք տեղի ունեցած էին Պէյրութի արուարձանները: Մտահոգիչ է նաեւ աղբերուն վիճակը, որուած ըլլալով որ կամաւորներն ալ կը պակսին զանոնք այրելու համար եւ համաճարակի վախ կայ, մանաւանդ որ որոշ թաղամասեր, ինչպէս Քարանթինա, ջուր ալ չեկայ եւ դիակներու դարչահոտութիւնը ահագին առնէտ եւ մժեղ կը քաշէ:

× Կռիւները վերսկսած են Շաբաթ առտու եւ վիրաւորները բազմաթիւ են, որոնց կարգին Ֆրանս· Հեռատեսիլի Ա· կայանին թղթակիցը:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 6)

ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հայ Ֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ Լուսինէ Զաքարեան երգահանդէս մը տուաւ: Առաջին բաժնին մէջ երգեց Ռոմանոս Մելիքեանի, Յարո Ստեփանեանի, Նիկոլ Գալանտերեանի, Կարօ Զաքարեանի, Դանիէլ Ղազարեանի, Եդուարդ Միրզոյեանի, Եդուարդ Աբրահամեանի այն երգերն ու ռամանսները, որոնք յօրինուած են Ա.· Խաչատուրեանի բանաստեղծութիւնով:

Երկրորդ բաժինը կազմուած էր երգեհոնային երաժշտութենէ: Երգեհոնահար Լեւոն Աբրահամեանի ընկերակցութեամբ, Զաքարեան երգեց հատուածներ Ներսէս Շնորհալիի, Արա Պարթեւեանի, Կոմիտասի, Շահան Պէրպէրեանի, Առաքել Սիւնեցիի, Համբարձում Պէրպէրեանի եւ Մակար Եկմալեանի երգերէն:

ներու դարչահոտութիւնը ահագին առնէտ եւ մժեղ կը քաշէ:

× Կռիւները վերսկսած են Շաբաթ առտու եւ վիրաւորները բազմաթիւ են, որոնց կարգին Ֆրանս· Հեռատեսիլի Ա· կայանին թղթակիցը:

ՏԻԿԻՆ ՔԼՕՍԹՐԻ պարագան անորոշ կը մնայ, որովհետեւ Զատ մերժեց կարմիր Խաչի միջամտութիւնը:

ՍԱԽԱՐՈՎ տեսակցութիւն մը տուած է Ֆիկառօի, ուր կ'ըսէ «Նոպէլեան մրցանակս կ'ամբապնդէ անոնք որոնք կը պայքարին վարչակարգին բարելաւման համար»: Թաս սակայն կը դատապարտէ այս մրցանակին չնորհումը, որ խաղաղութեան չահերուն ծառայելու տեղ, անոնց դէմ է:

ՄԱԿ–ի 142րդ անդամը դարձաւ Փաւնոր, երբ Ազգ·ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեցաւ անոր դիմումը: Կղզին անկախութիւն ձեռք ձգեց Սեպտեմբեր 16ին, Աւստրալիայէն:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՈՀԵՐ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՄԱՍԻՆ

(ՄԵՍՐՈՊ ԹԱՂԻԱԴԵԱՆՑԻ ԵՒ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԴԵՐԸ ՄԵՐ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ ՄԷՋ)

Ա.

Ամէն անգամ երբ մխաքս կենտրոնա – ցնում եմ մեր մշակոյթի վրայ, մի հարց է զրաղեցնում ինձ, — ի՞նչ կը լինէր, եթէ մենք հայերէն տառեր չունենայինք:

Երբ Մեսրոպ Մաշտոցը տարիների աքնաջան աշխատանքով հայ այբուբենն էր յօրինում, արդեօք իր զլխաւոր մտածումը այսօր մեզ բոլորիս մտահոգող, ազգապահպանման եւ հայ ուրոյն մաքի յարատեւման հարցը չէ՞ր... Ճիշդ է, կանդուն ու կայուն էր մեր Պետութիւնը, բայց ի՞նչպէս էր տեղի ունենում ժամերգութիւնը, — օրուայ մշակութային միակ ձեւակերպումը իր ասորա – յունական արտայայտութիւններով: Հայ մտաւորականը պէտք է զրէր ասորական կամ յունական տառերով, պէտք է գործածէր այդ լեզուներից փոխ առած բառ ու դար – ձուածներ: Հաւանական է, որ վերին խաւերի խորթացումը հայ իրականութիւնից չուշանար իր աւերները գործել Հայաստանում: Քանի դեռ մեր ժողովուրդը ամփոփուած էր իր երկրում եւ կտրուած դրսի աշխարհից, քանի դեռ միջազգային բախումներն ու հիւլէական ռումբերը գոյութիւն չունէին, առանց զրի Հայաստանը իր գոյութիւնը կը պահէր առանց օտարանալու, զի իր ֆիզիկականին վտանգ չէր սպառնայ:

Բայց ի՞նչ կը լինէր իր մտաւոր վիճակը: Այսօր նա պէտք է նմանուէր Քրմերին, որոնք իրենց գեղային ինքնուրոյնութիւնն առ այժմ պահում են՝ վարելով կիսավայրենի, աշխրեթային մի կեանք. համարեա թէ չունին ոչ զրականութիւն, ոչ մտաւորականութիւն:

Երբ Յոյնը հանդէս էր զալիս Հայաստանում իր ծէսով ու քարոզով, մեզ էլ մի օր Յոյն տեսնելու մաքեր չէ՞ր անուցանում իր հոգու խորքերում: Եթէ մի րոպէ մեր ուշադրութիւնը կենտրոնացնենք «պատմութիւնը միշտ կրկնւում է» մարքսիստական տեսակէտի վրայ եւ պիտենք Ռուսի կատարած աւերները, կարող ենք ընդունիլ, որ այդ ուղղութեամբ վախ կարող էր ունենալ նաեւ մեր պատմութեան մեծագոյն դէմքերից մէկը՝ Մեսրոպ Մաշտոցը: Պէտք էր ամէն ինչ անել՝ զերծ պահելու համար մեր երկիրն այդ վտանգից:

Բարեբախտաբար, մեր մտաւորականութիւնը նման վտանգների պահուն երբեք չի թերացել իր կոչի ու եռանդը ցուցադրելուց: Մեր ազգային ուրոյն գոյութիւնը յարատեւելու համար նա ամէն ինչ արել է: Ի՞նչը կարող էր նման պարագաներում հայ զեկավարին նեցուկ հանդիսանալ, եթէ ոչ՝ հայ տառերի գիւտը: Հայ մշակոյթի հիմքերը կռելուց յետոյ այլեւս հարթուում էր ուղին եւ հայ հանճարը, աղատագրուած օտարահնչիւն դիրք ու քարոզներից, յետագայ դարերում մեզ պէտք է մտաւոր վերելքի չափորոշների վրայ կանդնեցնէր:

Հայ մարդը զրի ուժին միշտ էլ զիտակ է մնացել եւ ամէն տեսակ արգելքներ դիմադրաւելով՝ աշխատել է զպրոցներ հիմնել: Այդ ուժն է, որ այսօր մեզ հնարաւորութիւն է տալիս մեր մշակոյթի կռթողներից մէկի՝ հայ լրագրութեան հիմնադրութեան 160ամեակը տօնել:

Այս յոբելեանն ինձ առիթ է տալիս վերյիշել անցեալ դարի առաջին չորեքսանասնական դործող անձնաւորութիւններ, որոնք շատ բան են արել մեր ընդհանուր կրթական մակարդակի բարձրացման գործում:

Այդ չորեքսանասնականների դէմքեր նոյն նպատակին են հետապնդել — Մեսրոպ Թաղիադեանց եւ Խաչատուր Աբովեան: Երկուսն էլ ժամանակակից անձնաւորութիւններ են. Թաղիադեանցը ծնուել է Երեւանում 1803ին եւ մեռել Պարսկաստանի Շիրազ քաղաքում 1858ին: Աբովեանը ծնուել է Երեւանի կողքին՝ Քանաքեռում, 1804ին եւ անյայտացել 1848ին: Դրանց երկուսին էլ շատ էր ուրախացնում Կովկասահայաստանի դրաւումը Ռուսներից: Այդ ազատագրման առիթով Թաղիադեանցը 1828 թուի Նոյեմբեր 1ին կաղմած յայ, ուր Հիւրը եպիսկոպոսի ճեմարանում անգլերէն, լատիներէն, յունարէն եւ պարսկերէն էր սովորում, մի նամակ է գրում Երեւանցիներին՝ յորդորելով այսուհետեւ, երբ իրենք ազատ կենցաղ պէտք է ունենան չնորհիւ ռուս քրիստոնեայ տէրապետութեան, ամբողջ ուշքն ու

Այսպէս Ս. Մաշտոց յօրինում էր Հայոց գրերը այն ժայռի հովանու տակ, ուր վիմափոր երեւում էին ուրարտական շրջանի սեպագիրները: Հայաստանի հին տէրերի արձանագրութիւնը հովանաւորում էր Հայաստանի նոր տէրերի գրերի յօրինողին: Մարած Մշակոյթի փոխարէն ծագում էր Հայաստանի նոր մշակոյթի արեւը...:

Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՄԲ.— Թարգմանչաց տօնին առթիւ, մեր այսօրուան թիւով կը հրատարակենք կարգ մը յօդուածներ նուիրուած հայ մշակոյթին: Էր երբեմն, այս ափերուն վրայ, ամէն աշնան, կը տօնուէր ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ: Այսօր, ամէն ինչ տըժգունած է եւ նահանջական անճնշտութիւն մը աւեր կը գործէ մեր գաղութին մէջ, որ շատ մը ոչ–նախանձելի մենա – շնորհներու կարգին, ունի միւնչեւ իսկ Ներսէս Շնորհալիի մահուան 800ամեակը ոգեկոչուած չըլլալու մեծաշնորհը, հա – կառակ կաթոդիկոսական կոնդակի: «Հայր Մեր»ով ու «Տէր ողորմեա»ով կը գոհանանք, բանի աղօթելը ամէնէն դիւրին նամբան է եւ մասնաւոր աշխատանքի ալ չի կարօտիր:

Շատոնց մարած է ռամանթիզմի հրաբուխը, որ բացաւ պատմութեան աւերակները եւ դուրս նետեց թաղուած հին ազգերը: Արդարեւ ռամանթիզմը, 19րդ դարու այդ վարդապետութիւնը, զարթուցիչ հրեշտակն եղաւ հին ու մեծ ազգերուն:

Ահա կը գործէ նոր վարդապետութիւն մը, 20րդ դարու վարդապետութիւնը՝ եթէ կ'ուզէք, իր անունով՝ ուիլսընիզմը, որ զարթուցիչ հրեշտակն է դարձած փոքր ազգերուն:

Ժողովուրդներ, որոնց անունը չէ իսկ բարեհաճած արձանագրել պատմութիւնը, ոտքի են կանգներ ահա եւ յանձնապաստան յաճախ սոփեստ, ոչ միայն պահանջներ կը ներկայացնեն, այլ եւ կ'ուրանան պատմութեան փառքերը: Ահա Թուրքերը, որ, ազգային իրենց զարթօնքին մէջ, զառանցային վիճակի մըն են մատնուած, իրենց չուրջ հաւաքելով բանասէրներ ու լեզուպէտներ, որոնք բազմալեզուեան բառարաններու օգնութեամբ, կը դիտեն պատմութեան արշալոյսը... բառերու մէջէն: Անշուշտ հասկնալի է մտահոգութիւնը Թուրքերուն, որոնք կ'ուզեն աճող սե – րունդին աչքերուն առջեւ պարզել հէք – եաթնակ ցեղի մը դիւցազներգական անցեալը, վախնալով որ, Թուրք երիտասարդութիւնը այլեւս եւ հետզհետէ մտաւորական ու արդիական երկիրներու Թըրթռացումներուն հետ հաղորդուելով, չուզէ խանդավառուիլ միայն ռազմունակ ցեղի մը ընդունակութիւններով:

Տարբեր է սակայն, ինչ որ կը մղէ մեզ ազգային խանդավառութեան, հայկական մշակոյթի պանծացման եւ մերնեկ (նոթը) ստեղծագործութիւններու ցուցադրութեան, — կազմել հոգեկան միջավայր մը եւ դիմադրել ցեղային կազմալուծութեան:

Այսուհանդերձ, մեզմէ չատեր տակաւին չեն գիտեր թէ ի՛նչ բան է որ մշակոյթ կը կոչուի, եւ ի՛նչ է որ կ'ուզենք պանծացնել: Ոմանք կառչած են հին աւանդութիւններու, եւ կը սիրեն ոտնել Սուրբերը որ կը կոչուին Որզուց Որոտման, Պօղոս Պետրոս, Յովհաննէս Մկրտիչ, առանց խորհելու թէ մեր ներկայ մտահոգութիւններու մէջ որեւէ դեր չեն կրնար խաղալ այդ սուրբերը: Ուրիշներ Ս. Գրքի թարգմանութեան յոբելեանին մէջ կ'աշխատին պանծացնել քրիստոնէութիւնը, առանց նկատի առնելու թէ հայ զրի դիւրը ձեռնարկ մըն էր հրաշալի պայքարի՝ ընդդէմ բիւզանդական եւ պարսկական աշխարհակալութեանց, առաջինը քրիստոնէութեամբ զօղարկուած, երկրորդը՝ մազդէականութեամբ: Եւ վերջապէս կան որ թարգմանիչներու փառքէն անդին չեն տեսներ (Ա. Զօպանեան), կարծես մշակոյթ չունէինք Սահակէն եւ Մեսրոպէն առաջ: Աւելցնենք նաեւ թէ ոմանք համաձայն չեն նոյնիսկ բառին մասին: Ահա թէ ի՛նչ կը զրէ Ց. Շահրիկեան.—

«Ճիշդ է, որ հայ լեզուն իւր առանձնայատուկ ճկունութիւնն ունի բարդ բառեր կազմելու համար. բայց զրանից նախապաշարուած պիտի չհասնի այն ծայրայեղութեանը, որ կուտուրան զառնայ մշակոյթ» (*):

Իրեն անմիջապէս կը պատասխանուի, որ.

«Մշակոյթը իրրեւ հայցաքումը ֆիլթիւրին, գոնէ որպէս գոյական, լատինական բառն է, նոյնիսկ բուն բառը, կուռ, հոծ եւ ուղղափառ» (**):

Մի՛ մեղադրէք սակայն Ց. Շահրիկեանը: Իրապէս, ինչ որ մշակոյթ կը կոչենք, դժուար է սահմանել, ա՛յնքան խոր է իմաստը:

Լառուս կը զրէ ֆիլթիւր բառին դի – մաց.—

«Մշակոյթ կը կոչուին արուեստները, գիտութիւնները եւ իմացական գործերը»:

Այս սահմանումը գոհացուցիչ չէ ըստ զերմանացիներուն, որոնք ֆիլթիւրին կուտան աւելի լայն եւ աւելի խորունկ իմաստ: Արդէն եւրոպացի մտաւորականները կ'ընդունին, որ նոյն իմաստը չունին ֆիլթիւր եւ կուլթուռ: Շփոթութիւնը, որ գոյութիւն ունի մշակոյթին չուրջ, անթափանցելի մնաց նոյնիսկ այն համագումարին մէջ, որ տեղի ունեցաւ անց – եալ ամառ, Փարիզ, մեծագղրդ անուն – նով մը, — Գրողներու Միջազգային Համագումար ի պաշտպանութիւն Մշակոյթին: Կարդացէք Անդրէ Ժիտի, Վայեան–Քութիւրիէի, Իլիա Էրէնպուրկի ճառերը, եւ սակայն դժուար թէ կարենաք ճշդել ի՞նչ կը հասկնան այս մտաւորականները մշակոյթ բառով: Միտքերու այդ քաոսին մէջ, խուսափելու համար շփոթութենէ մը՝ անոնք ստեղծեցին նոր շփոթութիւն մը, երբ հրապարակ նետեցին հիւմանիթմ բառը, իբրեւ նորագոյն հոմանիշը քաղաքակրթութեան կամ մշակոյթին: Եւ զարձեալ դժուար թէ բանաձեւենք հիւ – մանիզմը՝ կարդալէ վերջ Ժորժ Ֆրիդմանի, Փօլ Նիզանի, Ժան Կէէննոյի, նոյնիսկ Փիլիէն Պէնտայի ճառերը հիւմանիզմին մասին:

Նախապէս սովորութիւն էր զործածել միայն քաղաքակրթութիւն բառը, որ կազապարուած է հելլենական եւ հռոմէական դաղափարներու վրայ, թէեւ այնքան ալ հին չէ կազմութեամբ: Տիալըոյէն առաջ դժուար է հանդիպիլ այս բառին, որ կը ծագի լատիներէն սիվիս բառէն: Ըստ ֆրանսական մտածման առաջնորդներուն (Տիալըօ, Վոլթէր), քաղաքակրթութիւն կը նշանակէ ընկերային կատարելութիւն, մարդկային գոյութեան պայմաններու բարելաւում՝ շնորհիւ գիտութեան բարիքներուն եւ իմացականութեան զարգացման: Այս ձեւով, իրրեւ հակադրութիւն ցոյց կը տրուէր բարբարոսութիւնը: 17րդ դարու այս ըմբռնումին մէջ դեր չունէր բարոյական մտահոգութիւնը: 20րդ դարու սեմին վրայ պատերազմը կը մղուէր յանուն քաղաքակրթութեան մը, որ ուրիշ իմաստ չունէր՝ բայց միայն պայքար բարբարոսութեան դէմ, «պաշտպանութիւն փոքր ժողովուրդներու ինքնորոշման եւ ազատ արտայայտութեան»: Գրողներու Միջազգային Համագումարը եւս իր պայքարը կը բանաձեւէր «մշակոյթի պաշտպանութիւն» սահմանումով: Սակայն միշտ նոյն ճակատին դէմ, — Գերմանիոյ:

Հետաքրքրական է իմանալ զերմանական տեսակէտները մշակոյթի եւ քաղաքակրթութեան մասին, — աւելի եւս գայտուն զարձնելու համար հակասութիւնը, կամ ցոյց տալու համար շփոթութիւնը, որուն մասին խօսեցանք վերը:

Գերման փիլիսոփաները երբեմն կը բաժնեն մշակոյթն ու քաղաքակրթութիւնը: Նոյնիսկ փրուսիական միտքը, առանց մեկնելու Ռուսոյէն, թշնամութիւն ցոյց կուտայ քաղաքակրթութեան: Մեծն Ֆրէտէրիկի հայրը խենթի զէտա կը հապցընէր Փրուսիոյ Ակադեմիային նախադահին ու կը զուարճանար դիտութեան հաստ գլուած այդ անարգանքով: Գերման փիլիսոփաները, սակայն, զուարճանալու փափաք չունին, Ռայմէր մշակոյթը կը զիտարասէ քաղաքակրթութենէն.—

«Ժողովուրդներ եւ ցեղեր կան, որոնք բարձր քաղաքակրթութեան մը հասած ըլլալով հանդերձ՝ ցած կը մնան մշակոյթով (կարթագինեցիները)՝ եւ ժողովուրդներ ու ցեղեր ալ կան, որոնք բարձր մշակոյթ ունենալով հանդերձ՝ քաղաքակրթական տեսակէտով չատ քիչ յառաջացած են»:

Ռայմէր նոյն աշխատութեան մէջ կը զրէ թէ քաղաքակրթութիւնը միջոց մըն է իրականացնելու մշակոյթին առաջադրութիւնները:

Ի՞նչ է մշակոյթը, սակայն.— «Մշակոյթը, կ'ըսէ Ռայմէր, արտայայտութիւնն է այն յարաբերութեանց, որ գոյութիւն ունին ընդմէջ ցեղի մը հոգիին եւ անոր շրջապատին»: Ուրեմն մշակոյթին արմատը կը գտնուի «ցեղին սրտին մէջ»:

Ռայմէրի հետ բոլոր գերման փիլիսոփաները մշակոյթը կը կապեն ցեղին:

Լանկպէն կ'ըսէ թէ «գերման մշակոյթը յատուկ է ինչպէս բիւրեղը, փայլուն ինչպէս ամէն չոզարձակ գոյն: Գերման մշակոյթը կը նմանի Հաենոսի լաւագոյն գինիին, — ինչպէս այս գեղը արիւնն է երկրին, մեր մշակոյթը եւս արիւնն է դիպին»:

Ալպրէխթ Վիրթ, որ կը զրէ թէ «մշակոյթը մաս կը կազմէ ցեղին, ինչպէս փայլակը՝ փոթորիկին», կը կատարէ հետեւեալ դասաւորումը.—

«Ցեղը, իր մտաւորական ընդունակութիւններուն համաձայն, կը ստեղծէ աշխարհ մը ձեւերու, որոնք յատուկ են իրեն, — բնակարանի ձեւ, զինքի ձեւ, հագուստի ձեւ, գործիքի ձեւ: Այդ աշխատանքը կոչուի fաղաքակրթութիւն: Մխածմանակ ցեղը կը ստեղծէ մտածումի եւ ձեւաւորութեան (ոըֆրէզանթասիոն) աշխարհ մը, — այդ ալ կը կոչուի մշակոյթ:

Այս երկուքին միջեւ կ'իյնայ լեզուն որ մխածմանակ ձեւ է եւ մտածում»:

Գերման փիլիսոփաները կ'ընդունին, որ քաղաքակրթութիւնը կը փոխանցուի ժողովուրդէ ժողովուրդ (ինչպէս, կ'ըսեն անոնք, Ճափոն կրցաւ իւրացնել գերման քաղաքակրթութիւնը), սակայն չի փոխանցուիր մշակոյթը: Մշակոյթը անըընդհատաբար է, իրրեւ արտայայտութիւն ցեղային ուժի եւ հոգեբանախօսական պայմաններու:

Այս ամէնէն վերջ, իմ կողմէս հաստատ փորձ մը բանաձեւելու մշակոյթը:

Մշակոյթը քաղաքակրթական խոյանքն է ժողովուրդի մը, որ օժտուած է ստեղծագործելու (իմացական նպատակ), յառաջդիմելու (ընկերային նպատակ), բարգաւաճելու (անտեսական նպատակ), կազմակերպութեամբ: Հետեւաբար, ազգային մշակոյթ բացատրութեամբ՝ պէտք է հասկընալ ժողովուրդի մը ինքնատպութիւնը քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ, վերջապէս ժողովուրդը ինքն իսկ՝ իր արուեստին եւ գիտութեան, իմացական ու անտեսական կեանքի ընտիր նպատակով:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

1954

(*) «Ազատամարտ» շաբաթաթերթ 4րդ տարի, 1911, թիւ 42, էջ 659:

(**) Նոյն տեղը, խմբագրական ծանօթութիւն:

ՊՈԼԻՍԱՅԻՆ-ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ

ԴՐՎԱԳ

ԲԵՀԻՈՒ ՊԱՆՈ

ՊՕԼԻՍ ՀՈՒՓՈՒՓՈՂ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՒՄ

Ը.

ՀՈՒՐ ՀՈՒՓՈՒՓ

ՄԵԾԱՀՈՒՆԱՐ ԿԱՐԳ

Ինսպեկտոր Ներկայացուցիչը հարցրեց ինձ, թե ինչ եմ ես կարծում այդ մասին։ Ես պատասխանեցի, որ ինձ համար միանգամայն անհասկանալի է, թե ինչպես կարելի է ենթադրել, որ ես կարող եմ ինչ-որ բան կարծել այդ մասին։ Ես ոչ մի կարծիք չունեմ։ Ես ոչ մի կարծիք չեմ կարող ունենալ, որովհետև ես ոչ մի տեղեկություն չունեմ։ Ես ոչ մի տեղեկություն չունեմ, որովհետև ես ոչ մի կարծիք չունեմ։ Ես ոչ մի կարծիք չունեմ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

1915ի Մեծ Եղեռնի Տէսիլի Ցուշարձանի Յանձնախումբը կուգայ իր խոր շնորհակալութիւնները յայտնել ընդհանուր ծանօթ ազգային Տէր եւ Տիկին Ճ. Պահատուրեանի, վերեւ յիշուած յուշարձանի պատուանդանի յատակի սալարկումին համար:

Իսկապէս գնահատանքի արժանի ոչ միայն իրենց ջրամատակարարութեամբ, այլեւ բոլոր անհրաժեշտ նիւթերն ու կահիքները ապահոված իրենց անձնական ջանքերով եւ նախանձախնդիր հսկողութեամբ:

ՑՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

×

Սէն-Լուի Մ. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ընդունած է հետեւեալ նուէրները.—

Գոհար Գիզիրեանի հոգ. առթիւ (մահացած Պէյրութ) Տէոէեան եւ Գիզիրեան ընտանիքներ 500, Ե. Տէոէեան Ա. Տէլ-ղրուա, Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Փիրանեան, Պր. Գրիգոր Բալուսեան, Աշճեան ընտանիք 50ական, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Յուսիկեան, Տիկին Ազնաւուրեան 30ական, Պարոյր Պոքասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Յովսէփեան, Պր. Յ. Յակոբեան, Պօզուքլեան ընտ. 20ական, Մ. Տիւմաէսեան, Գր. Փիլիկեան, Պ. Մանոյեան, Հ. Սմմէրճեան, Տիկին Թէրզեան, Տիկին Սեֆէրեան 10ական: Գաբրէլ Գաբրիէլեանի հոգ. առթիւ այրի Տիկին Ազնիւ Գաբրիէլեան 30, նաեւ 20 Ֆր. Տիկ. Մխիթեան եւ 20 Ֆր. Դպրաց դասին, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կիւրճեան եւ զաւակները 50: Յակոբ Առաքելեանի հոգ. առթիւ Բիւզանդ Մարզարեան 100, Տիկին Մարի Գէսթէքեան 50, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Սան-դուրեան, Տիկին Սիւզան Ունճեան 30ական, Տիկին Աննիկ Սանդուրեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Եմէնէճեան 20ական, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կէօնճեան 25: Գէրիճեան գերդաստանի հոգ. առթիւ Տիկին Հայկանոյշ Գէրճեան 60: Յակոբեան գերդաստանի հոգ. առթիւ Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Յակոբեան 200 Ֆր.:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Սէն-Մօրիսի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Կիրակի Հոկտ. 12, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկ. Գեւոնեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԿԸ ՓՆՏՈՒԷ

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

Անձնական դասեր թուաբանութեան, բնագիտութեան (ֆիզիք), ֆրանսերէն, անգլերէն:

Հեռ. 866-40-45

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վաղանսի Մ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի բացառիկ պարահանդէսը Հոկտ. 11, Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին սկսելու, Վաղանսի Փալէ տը լա Ֆուարի մէջ, Ավընիւ տը լա Մառնի:

Հայկական եւ եւրոպական նուագախումբեր:

COURS DE DANSES

ARMÉNIENNES

CLASSIQUE - JAZZ

Organisés
par M. Edouard BOLIKIAN

à la Maison des Jeunes et de la Culture Sportive des Chartreux

4, Rue de la Conception, Marseille 4
Tél. 49-49-10

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

VENDREDI 17 OCTOBRE A 21 HEURES

Hommage à DAVID OISTRAKH

avec

PARIKIAN - BEDELIAN - CHILINGIRIAN - BENEDETTO

Concertos de BACH et VIVALDI

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL QUATRA

Sous la direction de Cyril DIEDERICH

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16

PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN
6, rue de l'Echelle PARIS 1
tél 260 30 20 et 260 67 34
de 9 h. à 19 h. tous les jours

Paris - Athènes - Paris

A partir de

850 Fr.

YASSOU A NOS PRIX GRECE

Week-End et séjours de moins d'un mois

INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUTRES CHARTERS

ՁԵՐ ԱՄԱՌՕՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դիմեցէ՛ք ՄԱՅՏԱ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

LE VOYAGE EN GRECE

Ամէն օր ժամը 9էն 19

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ Ο ԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE
ET DE CIVILISATION
ARMENIENNES

Tous les Lundis à 20 heures
au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix
10 bis, Rue Thouin
PARIS (5e)
Métro Monge

et les Samedis matin à 10 heures lu siège de l'exarchat Catholique Arménien, 6 ter, Rue Charlot,
Métro République
ou Filles du Calvaire

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Մխիթեան Ընբերու Օգնութեան Մարմինի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Դեկտեմբեր 7, կիրակի օր, Օթէլ Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ:

SPORALEX Alex MANOUKIAN **SPORALEX**

Դուն խելօք, հաշուով վաճառական ես,
Միւլք, փող ու ապրանք, կ'ասեն շատ ունես
Բայց քէ փողէդ շահ չունի Հայաստան,
Թրքել ենք հու ալ, փողիդ ալ վըրան:

Tu es un marchand intelligent et adroit
et tu possèdes, dit-on beaucoup d'argent et de biens
Mais si l'Arménie ne profite pas de ton argent
Nous crachons sur toi et sur ton argent.

Ի վերուստ բանիմաս էզի տուած է,
Հեղինակ անունըդ աշխարհ փրռուած է.
Բայց քէ գըրչէդ շահ չունի Հայաստան,
Թրքել ենք հու ալ, գըրչիդ ալ վըրան:

Dieu t'a donné beaucoup de talent
et tu es devenu célèbre dans le monde entier
Mais si l'Arménie ne profite pas de ta plume
Nous crachons sur toi et sur ta plume.

Բանուկ ու նարտար դուն ունիս ձեռքեր,
Շատ կը յօրինես քանկագին քաներ.
Բայց քէ ձեռքէդ շահ չունի Հայաստան,
Թրքել ենք հու ալ, ձեռքիդ ալ վըրան:

Tes mains sont habiles et laborieuses
et tu cisèles des objets rares et précieux
Mais si l'Arménie ne profite pas de ta main
Nous crachons sur toi et sur ta main.

Մեծ ուսում առիր, եղար գիտնական,
Գովմովըդ լըցուած է մարդոց բերան.
Թէ ուսումէդ շահ չունի Հայաստան,
Թրքել ենք հու ալ, ուսմանդ ալ վըրան:

Tu es instruit; tu es devenu un savant
Tout le monde te comble de louanges;
Mais si l'Arménie ne profite pas de ta science
Nous crachons sur toi et sur ta science.

ԳԱՄԱՐ ԿԱԹԻՊԱ

KAMAR KATIBA

202, AVENUE JEAN-JAURES, - 69150 DECINES - TEL 49 08 62

ԻՄԻՒ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Գրադարանը բաց է ամէն Շաբաթ երեկոյեան ժամը 7·15էն 8·30:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
14
MARDI
14 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 ֆր.	Վեցամսեայ	90 ֆր.
Արտասահման	Տար. 200 ֆր.	Հատը	1 ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 13.414

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.414

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տող

ԱՆԳԱՐԱՑԻ մէջ ծանր մրջադէպեր պատահեցան կիրակի օր, խորհրդարանական ժամանակի ընտրութեանց առթիւ։ Ծանօթ է որ Հոկտ. 12ին չուրջ 9 միլիոն թուրքիր պիտի ընտրէին 153ի վրայ 54 ծերակուտական եւ հինգ երեսփոխան (Ազգ. ժողով)։ Այս մանակի ընտրութիւնները չատ կարեւոր են քանի տեսակ մը փոր – ձաքար է Տէմիրէլի համար, որ պիտի կարենայ հասկնալ թէ իշխանութեան գլուխ կը մնա՞յ մինչեւ 1977ի ընտրութիւնները։ Անգարայի մէջ, էճեվիտի մէկ ժողովին վերջաւորութեան է, որ մասնակցողները բախում ունեցած են ոստիկան – ներուն հետ։ Մէկ երիտասարդ սպաննուած է, 30 հոգի վիրաւորուած եւ 170 հոգի ալ ձերբակալուած։ Հալէպ զեկոյց մը հրապարակած է այս առթիւ ուր կ'ըսէ թէ բոլոր վիրաւորները զնդակէ վիրաւորուած են, այսինքն ոստիկանութիւնը, որ կրակ պէտք չէ բանար, կրակած է։

Վիէնի նահանգին մէջ, Շաթէլրօ, նահապար Ապըլէն չընտրուեցաւ ձայներու միայն 49,41 առ հարիւրը ստացած ըլլալով։ Շուրջ 250 ձայն պակսած է։ Իրեն կը յաջորդէ անմիջապէս ընկերվարական թեկնածուն Տիկին Քրէյսոն եւ միայն երրորդ կը հասնի համաձնավարը, ինչ որ անակնկալ է։ Ամէն պարագայի Ապըլէնի համեմատականի մնալը, յաջողութիւն մըն է ընդդիմութեան, մանաւանդ ընկերվարականներու համար։

ԿԱՒՒԻ ցուցահանդէսը փակեց իր դռները կիրակի օր։ 900 հազար այցելու ունեցած էր եւ նախորդ տարուան բազմամամբ 35 առ հարիւր աւելի վաճառք։ Բոլորը գոհ են եւ կը խորհին թէ տնտեսութեան նոր զարկ մը առնելուն նշանն է։

ՖՐԱՆՍԱ այլեւս չի կրնար մասնակցիլ Ֆութպոլի ազգերու Եւրոպայի բաժակին, քանի պարտուեցաւ 1ի դէմ 2 կէտով Արեւելեան Գերմանիայէն, թէեւ մէկ փենալթին չատ վիճելի կը նկատուի մասնաւորներու կողմէ։

ԼԻԲԱՆԱՆ երկու օր է (Շաբաթ, կիրակի) հանդարտած է եւ այդ մթնոլորտը մեծ յոյսեր կը ներշնչէ բոլորին։ Դեռ հոս ու հոն միջադէպեր կը պատահին բայց տեւեանք չունին։ Ֆապրի Աբթին Պաղեան սպաննուած է արձակագէնի մը կողմէ, իր բնակարանին պատշգամին վրայ, կը գրէ կիրակի օրուան Օրիան - Լը Ժուռ, որ վերջին չաբաթը միայն չորս էջով լոյս կը տեսնէ։ Պէյրութի գլխաւոր ծառոդիչ հարցը ներկայիս պարենաւորումն է — հաց, բանջարեղէն, պտուղ, կաղ, ջուր։ Հերքլտ Թրիպլիւնի համաձայն ամէնէն քիչը 2000, բայց հաւանաբար 8000 հոգի մեռած է քաղաքացիական այս կռիւներուն ընթացքին, Ապրիլէն ի վեր։ Պէյրը ձէմայէլ, Ֆալանժի պարագլուխին տղան, որ կուսակցութեան զինուորական պետը կը թուի ըլլալ, ըսած է թէ կողմնակից է հաշտութեան, բայց պէտք է գիտնալ թէ որո՞ւ հետ պէտք է հաշտուիլ»։

ՏՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը Ազգ. վճռահանութեան կողքին, Ցունուարէն սկսեալ Ազգ. Լոթօ մը ստեղծեց։ Աւիկա զոյութիւն ունի արդէն Դաշնակցային Գերմանիա։

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՈՒԺԳՆՕՐԷՆ ԿԱՌՉԱԾ ԻՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ»

Ինք-երնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն, Հոկտեմբեր 13ի իր թիւին մէջ (էջ 2) երկար յօդուած մը նուիրած է Հայաստանի, վերյիչեալ խորագրին տակ։ Փիթըր Օսնոս, որ առջի օր ալ (Սեպտ. 30, «Յառաջ»՝ Հոկտ. 1) երկար խօսած էր Արփի-Սեւան ջրատարին մասին, այս անգամ մանրամասնօրէն կ'անդրադառնայ Հայոց լեզուին, կրօնքին, եկեղեցիին եւ Խորհ. Միութիւն գտնուղ եկեղեցիներուն ինչպէս նաեւ 1915ի հայկ. ջարդերու, զոր կ'որակէ դարուս առաջին ցեղասպանութիւնը։ Տեսնուած է Վազգէն Կաթողիկոսի եւ Կարէն Դեմիրճեանի հետ։

Ամբողջութեամբ կուտանք յաջորդով։

× Կիրակի առաւօտ, Ֆրանս-Ինթըռէն, ժամը 8·15ին իր կիրակնօրեայ քրոնիքի առեն — նուիրուած Լիբանանի — ժ. փ. Կռանմուժէն անդրադարձաւ հայկ. ցեղասպանութեան։

× Մարսէյլի Փրովանսալ (կաթոն Տէֆէր, ընկերվարական) եւ Մեռիտիոնալ Հոկտ. 9ի իրենց թիւերուն մէջ գովեստով կ'անդրադառնան Հոկտ. 8ի Գ. կայանի յայտագրին, նուիրուած Հայերուն։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— o —

Եկեղեցիների համաչխարհային խորհրդի «Համաչխարհային Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն» յանձնաժողովի նախաձեռնութեամբ եւ Նորին Սրբութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրաւէրով սոյն թուականի Սեպտեմբերի 16–21ը՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում գումարուեց համաօրթոդոքս խորհրդակցութիւն։

Խորհրդակցութեանը մասնակցում էին Կ. Պոլսի Տիեզերական Պատրիարքութեան, Ռուսաստանի, Վրաստանի, Ռումինիայի, Պուլղարիայի, Սերբիայի, Զեխոսլովակիայի, Լեհաստանի, Ֆինլանդայի, Կիպրոսի, Հնդկաստանի, Ճունաստանի, Եթովպիայի եւ ԱՄՆի օրթոդոքս եկեղեցիների ներկայացուցիչները։

Ժողովին մասնակցում էր նաեւ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու պատուիրակութիւնը։

Համաօրթոդոքս սոյն խորհրդակցութեանը մասնակցում էին 33 ներկայացուցիչներ, այդ թուում նաեւ Եկեղեցիների Համաչխարհային խորհրդի Ժընեւի կենտրոնի զեկավար անձնակազմի անդամներ եւ խորհրդականներ։

Խորհրդակցութեան գլխաւոր թեման էր՝ «Վաստակաւոր Քրիստոսին այսօր եկեղեցու ծիսական կեանքի միջոցով»։

Սեպտեմբերի 17ին, Չորեքշաբթի օրը, առաւօտեան ժամը 9·30ին, սկսուեց խորհրդակցութիւնը՝ մայր տաճարում կատարուած էկումենիկ աղօթքով։

Ժամը 10ին բոլոր պատգամաւորները վեհարանում ընդունուեցին Հայոց Հայրապետի կողմից։ Նորին Սրբութիւնը ողջունեց հիւրերի ներկայութիւնը հայ ժողովրդի հոգեւոր կենտրոն Ս. Էջմիածնում, չեշտեց Մայր Աթոռում գումարուող սոյն խորհրդակցութեան կարեւորութիւնը եՀՄի առաջիկայ Ցրդ համագումարի նախապատրաստութեան կապակցութեամբ։

Ճանուն պատգամաւորութեան Հայոց Հայրապետին ուղղուած չնորհակալական ջերմ խօսք ասաց եՀՄի «Համաչխարհային Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն» յանձնաժողովի տնօրէն Դոկտ. Էմիլիո Կաստրօն։

Ժամը 10·30ին վեհարանի հանդիսութեան դահլիճում Հայոց Հայրապետի ազօթքով տեղի ունեցաւ պաշտօնական բացումը համաօրթոդոքս սոյն խորհրդակցութեան։ Ապա ժողովը անցաւ օրակարգում դրուած հարցերի քննարկմանը։

Խորհրդակցութեանը նախագահում էր հայ եկեղեցու ներկայացուցիչ Տ. Շահէ արքեպիսկոպոս Աճէմեանը, որը հանդէս եկաւ «Խոստովանիլ Քրիստոսին այսօր եկեղեցու ծիսական կեանքի միջոցով» դլխաւոր թեմային նուիրուած ֆրանսերէն լեզուով ընդարձակ զեկուցումով։

Խորհրդակցութեան ընթացքում ընթերցուեցին նաեւ հետեւեալ զեկուցումները.—

Ա) Աստուծոյ Խօսքի քարոզութիւնը պաշտամունքի միջոցով.

Բ) Ծիսական ոգեկանութիւնն այսօր.

Գ) Ծիսական կեանքի ոգեկան հիմքը։

Սոյն զեկուցումները այնուհետեւ հանդամանօրէն քննարկուեցին աշխատանքային երեք խմբերում։

Սեպտեմբերի 20ին, Շաբաթ օրը, Տ. Շահէ արքեպիսկոպոսի նախագահութեամբ գումարուեց խորհրդակցութեան եղրափակիչ լիագումար նիստը, ուր քննութեան առնուեցին աշխատանքային խմբերի կողմից պատրաստուած բանաձեւերը և ընդունուեցին համապատասխան փաստաթղթեր՝ ներկայացուելու համար Նայրոբիում սոյն թուի Նոյեմբերին գումարուելիք եՀՄի Ցրդ համագումարին։

Նոյն օրը, ժամը 14ին, պատգամաւորութիւնը ներկայացաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ յանձնեց նրան խորհրդակցութիւնում ընդունուած փաստաթղթերը։ Այս առթիւ, յանուն ժողովի կանաներին, Դոկտ. Էմիլիո Կաստրօն չնորհակալութիւն յայտնեց Հայոց Հայրապետին՝ ցոյց տրուած սրտաբաց եւ ջերմ ընդունելութեան համար։

Հայոց Հայրապետն իր ուրախութիւնն ու գոհունակութիւնը յայտնեց խորհրդակցութեան բարեյաջող աւարտի առթիւ՝ չեշտելով քննարկուած դլխաւոր թեմայի կարեւորութիւնը ծիսական արարողութիւնների միջոցով Քրիստոսի Աւետարանի վկայութիւնը բերելու մեր օրերի մարդկութեանը։

Սեպտեմբեր 21ին պատգամաւորութիւնը մայր տաճարում ներկայ եղաւ պատարագի արարողութեանը։ Այստեղ Հայոց Հայրապետը եւ Կ. Պոլսի Տիեզերական Պատրիարքութեան ներկայացուցիչ Տ. Էմիլիանոս Տիմիատիս միտրոպոլիտը փոխանակեցին ճառեր։

Նոյն օրը, ժամը 14·30ին, համաօրթոդոքս խորհրդակցութեան մասնակից – ների պատուին Վեհարանում Հայոց Հայրապետի կողմից տրուեց ողջերթի հաց – կերոյթ, ուր փոխանակուեցին սրտագին, ջերմ ճառեր։

Սոյն ընդունելութեան ներկայ էր նաեւ ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի Խորհրդի նախագահ Պր. Սարգիս Գասպարեանը, որը ողջունեց Խորհրդային Հայաստանում ներկայութիւնը օրթոդոքս եկեղեցիների յարգարժան ներկայացուցիչների, որոնք աշխատում են ժողովուրդների մերձեցման, փոխըմբռնման եւ աշխարհի խաղաղութեան համար։

Մայր Աթոռում գտնուելու օրերին հիւրերը այցելեցին մայր տաճարի թանգարանը, Վաղարշապատի պատմական վանքերը, Եղան Գառնիում, Ս. Գեղարդ վանքում, Բիւրականի ամառային կաթողիկոսարանը, այցելեցին մայրաքաղաքի տեսարժան վայրերը, Ծիծեռնակաբերդում ծաղկեպսակ զետեղեցին եւ հոգեհանգստեան էկումենիկ աղօթքով յարգեցին յիշատակը հայ նահատակների։

Սեպտեմբերի 27ին, Երեքշաբթի օրը, համաօրթոդոքս խորհրդակցութեան ներկայացուցիչները հրաժեշտ տուեցին Հայոց Հայրապետին եւ Մայր Աթոռին ու մեկնեցին լաւագոյն տպաւորութիւններով։

ԴԻՒԱՆ ՄԱՑՐ ԱԹՈՌԻ

Ս. Էջմիածին

1975 Սեպտ. 27

"ԱՐԱՐԱՏ" 2-1 ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ ԹԻՓԼԻՍԻ ՄԷՋ

— o —

Հոկտեմբեր 7ին, «Արարատ» Թիֆլիսի մէջ 2–1 արդիւնքով պարտուեցաւ տեղւոյն «Դինամօ»ին։

Ռ. Նազարեան «Սով. Հայաստան» օրաթերթին մէջ (Հոկտեմբեր 8ին) նկարագրած է մրցումը հետեւեալ կերպով.—

— Երէկ Թիֆլիսում տեղի Դինամոյա – կանները ֆուտբոլի ՍՍՀՄ առաջնութեան համար խաղում հանդիպեցին վաղեմի բարեկամ – մրցակիցների՝ Երեւանի Արարատցիների հետ։ Մրցաշարային աննա – խանձելի դրութիւնը Վրաց ֆուտբոլիստներին թելադրել էր այդ խաղում ներդնել բոլոր չանքերն ու հնարաւորութիւնները։ Առաջին իսկ րոպէներից գործելով բարձր արագութեամբ եւ պաշտպանական չոր մամլիչի մէջոցով կաշկանդելով հիւրերի յարձակողուղներին ու կիսապաշտպաններին, նրանք տիրեցին նախաձեռնութեանը։ 17րդ րոպէին ընդունելով պաշտպան Ջոճուաչվիլու փոխանցումը, Գուցայեվ բարձր ցատկով, գլխի հարուածով զնդակն ուղարկեց ցանցի մէջ։

Թիֆլիսցիները չուտ յոգնեցին անընդհատ տեղաչարժերից եւ արագ պոկում – ներից, մինչդեռ Արարատցիները, ասես, նոր մտան հունի մէջ՝ 25րդ րոպէից արդէն կրակի տակ ընկաւ «Դինամօ»ի դարպասը։ Երեք րոպէ էլ չէր անցել, երբ խառը իրադրութիւնում իր թիմին անխուսափելի գոլից փրկեց Դոգիան, իսկ 37րդ րոպէին գրեթէ նոյնպիսի իրավիճակում Անդրէասեանը գլխուկ հարուածով հաւասարեցրեց հաշիւը։

Երկրորդ կէսում խաղը հաւասարուեց, բայց մրցակիցների նեարզային լարուածութիւնը զեռեւս իրեն զգացնել էր տալիս։ Երկուսաթք թոյլ էր արւում փոխանցումների բազմաթիւ սխալներ։ 57րդ րոպէին մրցավար Սերդիւնկօն 11 մետրա – նոց տուգանային հարուած նշանակեց «Արարատ»ի դարպասի մօտ։ Գլխիանին հաշիւը դարձրեց 2–1, որն անփոփոխ մնաց մինչեւ խաղավերջ»։

×

Այս մրցումէն եաք «Արարատ» 26 կէտով կը գրաւէ 9րդ տեղը ախոյեանութեան ցուցակին մէջ։ Իրմէ առաջ կուգան յաջորդական կարգով հետեւեալ ութ խումբերը.— Կիեւի «Դինամօ»ն (37 կէտ), «Շախտեօր» (29 կէտ), «Տորպեդօ» (29), Մոսկուայի «Դինամօ» (29), «Դնեպր» (28), «Զարեա» (27), « Կարպատներ » (26), «Սպարտակ» (26)։ Թիֆլիսի «Դինամօ» 10րդ տեղը կը գրաւէ։

ՊՈՉԵՐ ՀԱՅ ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

(ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՎԱՂԱԿԻՑ ՀԱՒԱՏՔՈՎ ԵՒ ՎՃՌԱԳԱՆՈՎՆՈՎ ՆՅԱԳ ՎՂՈՎԱԿԻՑ ՄԸՆ)

ՅԱՁԿ ԶՈՒԱՑՍՍՈ

Ամէն անգամ որ ազգային Տերդեղ մը կը մեռնի, ան կը մեռնի ինքնիրմէ ալ աւելի, քանի որ ան ինքնին ալ ազգային մեծ հարստութիւն մըն էր, ան ինքնին ալ ազգային մեծ հարստութիւն մըն էր, որովհետեւ ան ինքնին ալ ազգային մեծ հարստութիւն մըն էր, որ

ՄՈՒԹՔԻ-ՓԱՓՈՒՐՈՒ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԲՐԻՆՈՒ ՄԱՍՆ ՈՒ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ը.

Մենք ամբողջ ժամ մը կը մնայինք այդ վիճակին մէջ։ Ես ինքս ալ կը սկսէի կորսնցնել ինքնատիրապետութիւնս։ Ինչ որ ալ ըսէի, ինչ որ ալ ընէի, ան կրկին պիտի ըսէր նոյն բանը։ Ես ալ պիտի կրկնէի նոյն բանը։ Ինչպէ՞ս դուրս պիտի գար այս փակուղիէն։ Ինչպէ՞ս պիտի ազատէր ինքզինքը։ Ինչպէ՞ս պիտի ազատէր զիս։

Ան, որ ինձմէ աւելի ուժեղ էր, ինձմէ աւելի կամքի տէր էր, ինձմէ աւելի խելացի էր, ինձմէ աւելի ճարպիկ էր, ինձմէ աւելի հնարամիտ էր, ինձմէ աւելի ուշիմ էր, ինձմէ աւելի զգայուն էր, ինձմէ աւելի սրտի տէր էր, ինձմէ աւելի մարդասէր էր, ինձմէ աւելի ազնիւ էր, ինձմէ աւելի ազնուական էր, ինձմէ աւելի վեհանձն էր, ինձմէ աւելի հոգեկան էր, ինձմէ աւելի հոգեւոր էր, ինձմէ աւելի կրօնասէր էր, ինձմէ աւելի աստուածասէր էր, ինձմէ աւելի սիրող էր, ինձմէ աւելի սիրելի էր, ինձմէ աւելի սիրուած էր, ինձմէ աւելի գեղեցիկ էր, ինձմէ աւելի գրաւիչ էր, ինձմէ աւելի հրապուրիչ էր, ինձմէ աւելի հմայիչ էր, ինձմէ աւելի քաղցր էր, ինձմէ աւելի անուշ էր, ինձմէ աւելի համակրելի էր, ինձմէ աւելի սիրելի էր, ինձմէ աւելի ախորժելի էր, ինձմէ աւելի ներողամիտ էր, ինձմէ աւելի ներող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն շնորհող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն պարգեւող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն տուող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելի էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստ էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամ էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամութիւն ունէր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամութիւն ցուցնող էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամութիւն ցուցնելու էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամութիւն ցուցնելու պատրաստ էր, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամութիւն ցուցնելու պատրաստ էր ներողութիւն շնորհելու, ինձմէ աւելի ներողութիւն ընդունելու պատրաստակամութիւն ցուցնելու պատրաստ էր ներողութիւն շնորհելու համար։

Ես ինքս ալ չէի գիտեր թէ ինչո՞ւ կը խօսէի այդ բոլորը։ Ինչո՞ւ կը խօսէի այդ բոլորը ան մարդուն մասին, որ ինձ ատելութեան աչքերով կը նայէր

Տէր եւ Տիկին Սիմոն Բեննէյեան, Տէր եւ Տիկին Արթիւր Բեննէյեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Գասպարեան, Տէր եւ Տիկին Փիէր Արզումանեան, Օր. Կատար Բեննէյեան, Պ. Ժան Բեննէյեան եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցա – նեն իրենց մօր, հարսին եւ մեծ–մօր՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԾՈՎՀ. ԲԵՆՆԷՅԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 9ին, 74 տարեկանին, Սեւր:

Ծուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Իսիի Ս. Մարիամ – Աստուածածին եկե–ղեցին, 6 Ավընիւ Պուրկէն, երեքշաբթի, Հոկտ. 14, ժամը 10·30ին:

Թաղումը կը կատարուի Սեւրի Պրիւ–յէրներու գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՆԻՍ.— Կարպիս Անտրիկեանի մահուան Ա. տարելիցին եւ մերձաւոր Մեռելոցի առթիւ, Պ. Տ. Պէհրէեան 50 ֆրանք կը նուիրէ «Ծառայ»ին:

×

Տոքթ. Արթօ Արզարեանի, Թաղէոս Սթաթեանի եւ Վիգէն Թորոսեանի յիշա–տակին, Գուրգէն Քէշիշեան, Պոսթընէն 30 տոլար կը նուիրէ «Ծառայ»ի բարգա–ւաճման:

ՅԱՒԱՐՏԱՏԵՍՐ

ԿԱՊՈՑ ՄԱՍԻ Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Ուր – բաթ Հոկտ. 17, ժամը 20ին, Գասպար Իփէկեան սրահին մէջ: Պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՑԹ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

ի պատիւ

վաստակաւոր երաժշտական բննադատ

ԳԵՂԱՄ ՔԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆ-Ի

կիրակի, Հոկտեմբեր 26, ժամըը 16ին

Հ. Բ. Ը. Մ.ի «ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ»

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118, Rue de Courcelles — 75017 Paris

Ելոյթ կ'ունենան փարիզի հայ արուես–տագէտներ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԼԵՋՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

ՎԱՀԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վահանի մաս–նաճիւղին կազմակերպած հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու դիչերային դասըն–թացքները Հոկտ. 3էն ի վեր վերսկսած ըլլալով, կը հրաւիրուին բոլոր աշակերտ–աշակերտուհիները հետեւիլ դասերուն, սովորականին պէս, ամէն Ուրբաթ երե – կոները ժամը 20·30ին, մասնաճիւղիս Ե–րուանդ Հիւսիսեան սրահը՝ 6, Ռիւ Ֆա – վանթին, Վալանս:

Դասաւանդութիւնները ձրի են: Փա – փաքողները կրնան արձանագրուիլ:

ՀԱՃՆՈՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Հաճնոյ Հայրենակց. Միութեան Փա–րիզի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ կը տօնուի Հաճնոյ հերոսամարտի 55րդ տա–րեդարձը, Հոկտեմբեր 19 Կիրակի առա – ւօտ Հոգեհանգստեան արարողութիւն Փա–րիզի Հայոց մայր եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին Հոգեճաշ, մատաղ ապուր, Մ'չակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Նախագահութեամբ

ՏՕՔԹ. Բ. ԽՐԻՄԵԱՆԻ

Կը խօսի Ա. ԳՆԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժին

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Հոկտ. 17, ժամը 21ին, Փարիզի Հայ Մ'չակոյթի Տունը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կո–միտէի, Կալիէրա սրահը, Ավընիւ Ժորժ Ե.:

ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՂ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՂ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

VENDREDI 17 OCTOBRE A 21 HEURES

Hommage à DAVID OISTRAKH

avec

PARIKIAN - BEDELIAN - CHILINGIRIAN - BENEDETTO

Concertos de BACH et VIVALDI

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL QUATRA

Sous la direction de Cyril DIEDERICH

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16

PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՂ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՂ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՄԵՒՏԻ ՉԱՐԳ

ՅԱՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Ֆաչի Վիէնի վարչութիւնը ընո–հակալութեամբ ստացած է հետեւեալ դրամարները իր դպրոցին համար.—

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կրտիկեան իրենց զաւակին մեծ արկածէ մը ապա–տելուն ուրախ առթիւ 50 ֆր., Տիկին Եղիսաբէթ Այանեան, Օրիորդ Մարինէթ Ալեքսանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 50, Տէր եւ Տիկին Ֆաչիկ Տէրտէրեան, Տիկին Տէրտէրեանի ապա–քման առթիւ 50, Տէր եւ Տիկին Ասա – տուր Քղելեան իրենց Թոռնիկին Ծննդեան առթիւ 30 ֆր.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Ֆաչի Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա–ցած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղ–կեպսակի, հոգեհանգիստ եւ նուէրներէ. ընկերուհի Եաղում Հայրապետեանի հո – գեհանգիստ.— Այրէ Տիկին Վ. Ասլան–եան, Տիկին Սիմոնեան, Պր. Կարապետ–եան, Տէր եւ Տիկին Գուրմաճեան 20ական ֆր.: Ս. Նազարեանի Թաղման՝ Խոզիկեան ընտանիք 10: Ասատուրեանի Թաղման, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Շահրիկեան 20 ֆր., Ասատուածածնի տօնին առթիւ Տէր եւ Տի–կին Յակոբ Յակոբեան 10, փոքրիկն Մա–րիտէ Սիրունի մկրտութեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Տարիտէ, Տէր եւ Տիկին Տէր–ոէրեան 10ական: Տիկին Փ. Մանուէլ – եանի Թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Հասպանեան 50 ֆր.:

×

Կապ. Ֆաչի Վիէնի վարչութիւնը շնոր–հակալութեամբ ստացած է հետեւեալ դրամարները իր դպրոցին համար.—

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կրտիկեան իրենց զաւակին մեծ արկածէ մը ապա–տելուն ուրախ առթիւ 50 ֆր., Տիկին Եղիսաբէթ Այանեան, Օրիորդ Մարինէթ Ալեքսանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 50, Տէր եւ Տիկին Ֆաչիկ Տէրտէրեան, Տիկին Տէրտէրեանի ապա–քման առթիւ 50, Տէր եւ Տիկին Ասա – տուր Քղելեան իրենց Թոռնիկին Ծննդեան առթիւ 30 ֆր.:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE ET DE CIVILISATION ARMENIENNES

Tous les Lundis à 20 heures

au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix

10 bis, Rue Thouin

PARIS (5e)

Métro Monge

et les Samedis matin à 10 heures au siège de l'exarchat Catholique Ar·ménien, 6 ter, Rue Charlot,

Métro République

ou Filles du Calvaire

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տիկին Մ. Մարտիկեան կը նուիրէ 100 ֆր. Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանի ննջարանները արդիականացնելու նպատակին, Քնար Ագնաւուրեանի յիշա–տակին, չիրմին այլեւ առթիւ: Պ. Յա–կոբ Պասմաճեան կը նուիրէ 50 ֆր. նոյն նպատակին, փոխան ծաղկեպսակի, Տի–կին Մայտա Նալպանտեանի մահուան տը–խուր առթիւ: Պր. Արամ Յակոբեան (Պանեէօ) կը նուիրէ 50 ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի բարեգործական ձեռ–նարկներուն:

MUTAFIAN

HOTEL INTERCONTINENTAL

9, Chemin du Petit-Saconnex

GENEVE

Du 15 au 30 Octobre

Tous les jours de 10 à 14 heures et de 16 à 20 h.

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

կազմակերպութեամբ ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
ի նպաստ Լիոնի Հայկազեան վարժարանի
Հոկտ. 19, կիրակի ժամը 15ին «Լա Սիկալ» սրահին մէջ
կը ներկայացուի

Հ Ն Ա Ր Ք Ը

կատակերգութիւն 3 արար

մասնակցութեամբ «ԲԵՄԱՍԻՐԱՑ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ

Դերակատարներ — Զարուհի Անտոնեան, Միհրան Անտոնեան, Փիէռ Թէրզեան, Լիւսի Թօփալեան, Նուրհան Մարգարեան, Անիթա Պէրպէրեան, Կարօ Թօսունեան, Յովհ. Գառնիկեան

Բեմադրութիւն՝ Մ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Prix des places : 15 et 10 Francs

Pour les billets s'adresser :

Mmes Tavchandjian, 50 rue Dunoir, Lyon, Sismakichian, 10 Cour Vitton, Lyon
Fellahian, 181 rue Duguesclin, Tél. : 62-83-42 — Tchalikian, 192 rue Boileau
Tél : 62-97-67 — Déyirmendjian, 19 rue Robert, Tél. : 24-65-24

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՀԱՆՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Շաբաթ Նոյեմբեր 15, ժամը 20·30ին, ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼԻ մէջ

Փարիզի «ԲԵՄԱՍԻՐԱՑ» թատերախումբը

ղեկավարութեամբ դերասան Մ. ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ կը ներկայացնէ

Հ Ն Ա Ր Ք Ը

Բրէջալիր կատակերգութիւն, 3 արար

ՄՈՒՏՔ՝ 20, 15 եւ 10 Ֆրանք

Կը խնդրուի վաճառի եւ շրջաններու աղգայիններէն կանխաւ ապահովել իրենց տոմսերը

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
15
MERCREDI
15 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 ֆր.	Վեցամսեայ	90 ֆր.
Արտասահման	Տար. 200 ֆր.	Հատը	1 ֆ. 20

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·415

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.415

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՈՒԱՆԻ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԸ

Աւետիք Իսահակեան ոերած է վերջասանիմ մը, որ իր ազգին տուած է բանաստեղծներ, պատմաբաններ, դերասաններ եւ քանհատաքներ :

Գերդաստանին պետն է եղած Նիկողայոս Աբրահամի Իսահակեան, որ 1820ական թուականներու վերջերը իր վերդաստանը առաջնորդած է պատմական Հայաստանի Բայազէտ քաղաքէն դէպի Շիրակ : Պայմանները նպաստած են, քանի որ Թուրքիա ծանր պարտութիւն կրած ըլլալով 1828–1829ի ռուս – Թրքական պատերազմին, հարկադրուած է թոյլ տալ, որ վաղեմի ուղղով Հայերը Արեւելեան Հայաստան հաստատուին : Նիկողայոս ազատուած է առիթէն եւ ընտանեօք եկած է Նիրակ ու հաստատուած Գիւմրի քաղաքը եւ անոր մօտակայ Ղազարապատ գիւղը՝ Ախուրեանի ափին : Տարիներու ընթացքին աճած, բազմացած է վերդասանը երկու ճիւղով՝ մէկը քաղաքը, միւսը՝ գիւղը :

Նիկողայոս բանաստեղծական շնորհներ ունեցած է : Գաղթի ընթացքին կորսնցուցած է չափածոներու տետրակը, սակայն մեզի հասած մասունքները ցոյց տուած են, թէ ան զերծ չէ եղած բանաստեղծական քանքարէ, գրած է զրաբար սահուն ոտանաւորներ :

Նիկողոսի զաւակներէն Սահակ ազատ (1828–1892), որ հայրն է եղած Աւետիքի, գրագիրութիւնը, երգը եւ գիրը սիրող մարդու համբաւ վայելած է : Կինը՝ Ալմաստ Յովնան (1833–1918) նոյնպէս սիրած է գիրն ու գրականութիւնը, ժողովրդական բառն ու բանը :

Սահակ եւ Ալմաստ 7 զաւակ ունեցած են 5 աղայ եւ 2 աղջիկ : Աւետիք ընտանիքին եօթներորդ զաւակը եղած է :

Աւետիքին մեծ եղբայրը՝ Մկրտիչ (1870–1920) երկար տարիներ ուսուցիչ եղած է : Ունեցած է գրական հակումներ : Ապրեալ, հաւաքած է Շիրակի ժողովրդական բառն ու բանը եւ լոյս ընծայած է մեծ պարբերականի մը մէջ՝ «Ազգագրական հանդէս», 1899ին : Նոյն տարին գրական աշխարհ մուտք գործած են երկու եղբայրները՝ Մկրտիչ եւ Աւետիք· առաջինը՝ բանասիրական վաստակով, երկրորդը՝ բանաստեղծութիւններու անդրանիկ հատորով՝ «Երգեր ու վէրքեր» :

Վարպետին հօրեղբօր տղան Յանօթ դէպ եղած է : Արամ Իսահակեան (1867–1940) թարգմանութիւններ կատարած եւ դասագիրքեր պատրաստած է :

Արամի եղբայրը՝ Հայկ (1875–1947) բանասիրական հակումներ ունեցած է : Յանահատուած Հայկ Գիւմրիի նիստ ու կացը պատկերացնող, իր վերդաստանին կեանքին առանձին էջերը ուրուագծող ծաւալուն աշխատութիւն մը ձգած է ձեռագիր վիճակի մէջ :

Իսահակեան վերդաստանին մէջ վարպետէն եռաք աչքի զարկած է անոր աւագ եղբօր՝ Գէորգին զաւակը, Իսահակ Իսահակեանը (1893–1916) : Վարպետին աչքին առջեւ ,անոր գուրգուրանքով մեծացած է Իսահակ : Աւետիք Իսահակեան իր վերդաստանին աստղը կոչած է Իսահակը : Այս վերջինը 19 տարեկանին իր հայրենի քաղաքին մէջ լոյս ընծայած է (1912ին) բանաստեղծութիւններ եւ արձակ գրուածքներ մը՝ «Հէքեաթ արեւի տակ» խորագրով : Իսահակ 1916ին հերոսաբար կռուած է Թուրքերու դէմ, սակայն սպանուած է Կարինի (Էրզրում) կռիւներու ընթացքին, 1916 Յունուարի վերջերը : 1974ին Երեւանի մէջ հրատարակուած է անոր տարեկանին գրած բանաստեղծութիւններէն ամանք տեղ գտած են «Հայ չափածոյի մարգարիտներ» եւ «Գիրք սիրոյ» ծաղկաքաղներուն մէջ՝ ճանչցուած գրասանասէրներու կողքին :

Հատընտիրը : Այս տարի ալ Իսահակի 15 Իսահակի կրտսեր եղբայրը՝ Աբաս Իսահակեան (ծնած է 1900ին) Իսահակեանդէտ է, բանասէր : Ան ոչ միայն յանդուգն եռանդով եւ բառարանով լոյս աշխարհ հանած է իր վաղամեռիկ եղբօր հատընտիրը, այլ եւ նկատելի վաստակ ունեցած է Իսահակեանագիտութեան մէջ· կազմած է Վարպետին երկերուն հատորները, ներկայացուցած է անոր քանի մը պատմուածքներուն ենթահողը : «Աբու – Լալա – Մահարի»ն եւ բազմաթիւ բանաստեղծութիւններ համօրէն առաջին թարգմանած է :

Վարպետին գերդաստանին պայծառ դէմքերէն է իր միակ զաւակը՝ Վիգէն (ծնած 1910ին) : Երիտասարդ տարիքէն նուիրուած է չարժարուեստին, գրած է այդ արուեստին էութիւնը բացայայտող տեսաբանական եւ գործնական բնոյթի յօդուածներ հայերէն եւ ֆրանսերէն : 1944ին հայր եւ որդի Հայաստանի մէջ մասնակցեցան «Դաւիթ Բեկ» պատմական հերոսական ժապաւէնին պատրաստու – թեան. հայրը՝ իբրեւ երգերու բնագիր – ներու հեղինակը, զաւակը՝ իբրեւ նկարահան : Վիգէն 40 տարիէ ի վեր կ'աշխատի «Հայկֆինոյի» մէջ :

Վարպետին Սիմաւոն հօրեղբօր թոռը՝ Պարոյր Իսահակեան (1907–1942) երաժշտական հակումներ ունեցած է : Աւարտած է Երեւանի երաժշտանոցը եւ ժողովրդական երաժշտութեան նշխարհներ հաւաքած ու ուսումնասիրած է : Սպանուած է համաշխարհային Բ. պատերազմին :

Վարպետին թոռը՝ Աւիկ (ծնած է 1944ին) ուսումնասիրական բնոյթի աշխատութիւններ նուիրած է Աւետիք Իսահակեանի արձակին : Շուտով ծաւալուն գիրք մը լոյս պիտի ընծայէ իր մեծհօր մասին : Աւիկ իր մասնակցութիւնը կը բերէ Վարպետին հատորներուն պատրաստութեան, անտիպներ կը հրատարակէ, եռանդուն, բեղուն բանասէր է :

Մ. ՆԱՐԵԱՆ

×

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՏԱՐՕՒԻ ՄԷՋ

Լենինականի «Մուշեղեան» թատերախումբը յաջողութիւններ արձանագրեց Տարօնի մէջ (Խոտնիա) : Յաջորդաբար բեմադրեց «Պատուի համար», «Ոճիր եւ պատիժ», «Առանց այլընդակի», «Հարսանիք–75» թատերախաղերը :

Խոտնոցի բանաստեղծուհի Արեա Կասլ, որ այցելած է Երեւան եւ Լենինական եւ բանաստեղծութիւններ գրած է Հայաստանի, Սեւանի մասին, հիացում – մով արտայայտուած է ներկայացումներուն մասին :

— Ես թատերագէտ չեմ, բայց իբրեւ հանդիսատես ըսեմ, որ չատ գոհ մնայի Լենինականի թատրոնի բեմադրութիւններէն : Դերասանները բարձր մակարդակի հասած են :

×

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ ԺԱՊԱՒԻՆՆԵՐ

Երեւանի մէջ Հոկտեմբեր 8–10 դուրս կուգան Հայաստանի չարժանկարի մթութեան եւ Խորհ. Միութեան Մշակոյթի նախարարութեան արուեստի տեսութեան ու պատմութեան հիմնարկութեան

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ
ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

— o —

Ծովակալ Ասեվեդո ճշմարտութիւնը չծածկեց եւ բաւական յոռետես ճառ մը արտասանեց առջի իրիկուն : Տագնապը որ միայն քաղաքական չէ, այլեւ՝ տնտեսական, չի լուծուիր եւ վարչապետը չկրցաւ քօղարկել անտեսական եւ քաղաքական անանկութիւնը, ուր մխրճուած է երկիրը : Բացը 1975ին կրկնուած է բաղդատմամբ նախորդ տարուան : Նախկին վարչակարգին դիզած տարադրամները սպառած կ'ըլլան մինչեւ երեք չաբաթ : Ծովակալ-վարչապետին համար հարկ է նուազ ըսպառել, աւելի արտադրելու եւ ծախելու համար :

Զբօսաշրջիկութիւնը մեռած է, իսկ դուրսը աշխատող բանուորները որոնք առաջ իրենց աշխատավարձը երկիր կը ղրկէին, հիմա կը նախընտրեն փորթուկալէն հեռու պահել : «Գիտակիցս եմ, կ'ըսէ վարչապետը, որ զոհողութիւններ յայտել, կառավարութեան մը համար ժողովրդական ծրագիր մը չէ : Բայց կը ձգտիմ երկիրը փրկելու» :

Ընդհանուր ձեւով պատկերը մոայլ է եւ վարչապետին ճառը յուսախաբ ըրած է, որովհետեւ հիւանդութիւնը բացատրած է բայց դեղագիր չէ տուած :

Բանի մը տողով

ԹՈՒՐԲԻՈՑ ԾԵՐԱԿՈՑՏԻ մասնակի ընտրութիւններուն յաղթողներն են Ատալէթը եւ Հալքը : Տէմիրէլի կուսակցութիւնը 54ի վրայ 27 աթոռ չահած է բայց բաղդատմամբ նախորդ քուէարկութեան, վեց աթոռ կորսնցուցած է : Հալքը 25 աթոռ կ'ապահովէ ինչ որ 17 աթոռի չահմըն է իրեն համար, իսկ Միլլի Սէլամէթը՝ երկու : Ինչպէս միշտ բոլոր կուսակցութիւններու պարագլուխներն ալ յաղթանակ երգած են եւ Տէմիրէլ ու Էճեվիտ նոյն նախագահութիւնը արտասանած՝ նած՝ «Մեր կուսակցութիւնը մինակը իշխանութեան գլուխ պիտի անցնի յառաջիկայ ընտրութիւններուն» : Տէմիրէլ նաեւ յաղթանակ մը կը նկատէ իրեն համար ամերիկեան զէնքերու կրկին արտօնութիւնը :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ նախապատրաստական բանոյթի ժողով մը գումարուեցաւ ճարտարարուեստականացած մեծ երկիրներու եւ թերաճ երկիրներու ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ, ճշդելու համար իրենց յարաբերութիւններու նոր եղանակը : Նախապատրաստական ժողովին որոշուեցաւ Դեկտեմբեր 16ին, Փարիզի մէջ գումարել խորհրդաժողով մը, 27 երկիրներու մասնակցութեամբ, ուր արեւմտեան եւ 19ը այսպէս կոչուած Երրորդ Աշխարհէն :

ՊԷՅՐՈՒԹ չաբթու սկիզբը կրկին ինքնաչարժներով խճողուեցաւ եւ երթեւեկութիւնը մասնաւորապէս առեւտուրի կեդրոնները բնականոն դարձաւ : Միայն հեռաւոր թաղերու մէջ քանի մը արձակազէններ չարունակեցին կրակել : Ընդհանուր ձեւով խաղաղութիւնը վերահաստատուած է :

ՊԱՆԿԼԱ ՏԷՇԻ մէջ չորս օրուան տեղատարափ անձրեւներու հետեւանքով երկրին չորս մեծ գետերը յորդած են եւ երկու հազար տուներ քանդուած են : Մայրաքաղաքին՝ Տաքքայի մէկ մասը ջուրով ողողուած է :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ յառաջիկայ տարիէն սկսեալ տարին մէկ թոն ոսկի պիտի արտահանէ : Սերվիայի մօտ ոսկեհանք մը չահագործման յանձնուած է : Աւելի քան 2·000 տարիէ ի վեր Յունաստան ոսկեհանք մը չէր յայտնաբերած :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախագահը՝ Սատաթ Հոկտեմբեր 26ին ճաշի հիւրը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ ծայրայեղ-ձախ տարրեր ցոյց մը ըրին Երկուշաբթի ի նպաստ Ֆրանքոյի : Շուրջ 500 ցուցարարներ, Սպանացիներու մասնակցութեամբ էօլուփ հրապարակէն Թրինիթէ գացած են, «Փորթուկալ նօ, Էսփանեա սի» պոռալով :

ԺԻՍՔԱՐ Մոսկուա մեկնեցաւ երեք – չաբթի օր եւ ընդունուեցաւ բրեժնեւի կողմէ : Վերջին տարիներուն Ֆրանքեւխորհրդային առեւտրական փոխանակութիւնները նոր զարկ մը առած են : 1974ին Ֆրանսա 3·158 միլիոն ֆր. արտածած է իսկ 1975ի առաջին ութ ամիսներուն միայն՝ 3450 միլիոն ֆրանք եւ նոյն չրջանին ներածած է 2820 եւ 2450 միլիոն ֆրանքի ապրանք : Այս այցելութեան առթիւ, Ֆրանսա եւ Խորհ. Միութիւն պիտի ստորագրեն քաղաքական բնոյթ ունեցող կարեւոր փաստաթուղթ մը եւ գործակցութեան երեք համաձայնագրեր ուժանիւթի, օդուժի եւ զբօսաշրջիկութեան վերաբերեալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ՝

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆԻ

ԳԼՈՒԽ – ԳՈՐԾՈՑԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ՏՂԱՔԸ ԵՒ...

ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ ԳԵՂՈՒՀԻՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Այս յօդուածը լոյս տեսած է ասկէ բաւի մը շաբաթ առաջ, Պէյրութի *Ազդակին* մէջ: Հոն պարզուած պատկերը աւելի բան ողբերգական է եւ կրնայ գուցէ օգտակար ըլլալ բոլոր անոնց որոնք դեռ «Ամերիկա, Ամերիկա» կ'երազեն:

Պէյրութի մէջ ի լսողաց էի, թէ Յակոբ, իբր զբօսաշրջիկ Լոս Անճելըս մեկնելէ եաք, կրցեր էր Հոլիվուտի գեղուհիներէն մէկուն սիրտը գրաւելով ամուսնանալ անոր հետ, եւ նովին քանիւ Ամերիկա մնալու իրաւունք ստանալ:

Յակոբի բարեկամներէն մէկը, որ լրատարած անձ մը ըլլալուն համար իր շրջանակին կողմէ Ռատիօ Սարգիս յորջորջուած էր, օրը քանի մը հեղ հետեւեալը կը «ձայնատիզէր»:

— Լակոտը՝ հանած – վարածին մէկն էր արդէն Պէյրութի մէջ: Լոս Անճելըսի մէջ քանի մը չաբաթ թափառելէ եաք, կրցեր է մուտք գործել Հոլիվուտի գեղուհիներու շրջանակին մէջ եւ իր հուր աչքերով սիրտը գրաւեր Սանտրային: Հելա՛լ ըլլայ: Տարոսը նախ ինծի, ապա մեր բոլոր բարեկամներուն...

Պէյրութի մէջ երբ օր մը Ռատիօ Սարգիսին հարցուցի Յակոբին սիրագործութեան մասին, պատասխանեց.

— Սանտրան առ այժմ նշանաւոր դէմ – բասանուհի մը չէ, սակայն իր աստղը շատ փայլուն պիտի ըլլայ ապագային:

Լոս Անճելըս հասնելուս առաջին օրն իսկ սկսայ Յակոբը փնտռել, բայց ճիշդերս ի դերեւ ելան, քանի իր հասցէն փոխած էր: Եւ նկատի ունենալով որ իր գեղուհի Սանտրան «առ այժմ» հապճեպ պլպլացող աստղ մըն էր Հոլիվուտի աստեղազարդ երկնակամարին վրայ, վըճռեցի աստուածներս չարաչարեցի լիբանանեան ձեւով. այսինքն՝ ծանօթներու հարցնել: Միշտ հետեւեալ պատասխանը կը ստանայի.

— Այո՛, լմացանք Սանտրայի մը պատմութիւնը, բայց մեզի հետ կապ չի պահեր Յակոբ: Կարծես ձեռքէն պիտի առնէք իր գեղուհին...

Տիկնոջս հետ Հոլիվուտ պողոտայի Ռուզվելտ պանդոկէն դուրս ելանք «Ընտնիվերսըլ Սթիւտիօ» երթալու եւ Ֆիլմառումի վայրերը դիտելու համար, երբ տիկինս յարեց.

— Զարմանալի... չէի կարծեր որ ամերիկացի երիտասարդ մը տարիքստ կին մը ճամբուն մէկ կողմէն միւսը կ'անցընէ, լիբանանեան գուրգուրանքով...

Իսկապէս հետաքրքրական էր: Հայ – եացքս ուղղեցի դէպի երիտասարդը եւ

սարսռացի: Մեր Յակոբն էր: Ժամերով զինք փնտռեր էի եւ հիմա աչքիս առջեւն էր: Ու սկսայ պոռալ.

— Յակո՛ր, Յակո՛ր, Յակո՛ր...

Յակոբ լսեց եւ անտարբերօրէն մեզի մօտեցաւ եւ առանց իսկ ձեռնուելու ըսաւ.

— Հա՛յ, ի՞նչպէս էք:

Ապշեցայ: Այս ի՛նչ անտարբերութիւն: Կարծես նոյն քաղաքին մէջ կը բնակինք եւ օրը քանի մը հեղ իրարու հետ կ'ըլլանք:

Երբ անկեղծօրէն յայտնեցի հիասթափ ըլլալս, պատասխանեց.

— Հոս Ամերիկա է: Պէյրութի պէս ողջագուրուելու եւ ցաւակռտելու սովորութիւն չունինք, երբ ծանօթի մը հանդիպինք, որ նոյնիսկ Պէյրութէն եկած ըլլայ:

Նիւթը փոխելու համար, յարեցի.

— Կ'երեւի զոքանչդ պատյտի հաներ ես, ապրիս: Թո՛ղ Ամերիկացիները տեսնեն, թէ Արեւելքցիներս ի՛նչ յարգանք ունինք ծերերու հանդէպ:

Յակոբ անդնդախոր «ա՛խ» մը արձակեց եւ ըսաւ.

— Եկէք տեղ մը նստինք եւ պատմեմ առաջին անգամ ըլլալով, թէ ո՛վ է զոհվինս:

Հետեւեցանք իրենց եւ նստանք ծաղաբան մը, որ առաւելաբար պաղպաղակ կը սպասարկէր: Պաղպաղակները ապսպրելէ եաք, Յակոբ զարձեալ հառաչանք մը արձակեց եւ սկսաւ պատմել.

— Մի՛ զարմանար եւ մի՛ ընդմիջեր, ասիկա պարզապէս կինս է... Պէյրութի մէջ լուրը գեղուհի եւ աստղիկ Սանտրա է: Այս հարցին Պէյրութէն միայն բարեկամ մը ունիմ, որ իրազեկ է: Ան ալ բարեբախտաբար տակաւին գաղտնապահ մնացեր է, հակառակ երեք տարիէ Ամերիկա մնալուն: Շատ ուզեցի հոս մնալու համար Հայուհիի մը հետ ամուսնանալ, բայց գիտես՝ Հայերը միշտ բարձրէն կը թռչին: Ցետոյ, չատեր ալ վախցան եւ վատահութիւն չունեցան մեր վրայ: Դիտես, Պէյրութի բոլոր բարի ծաղիկները Լոս Անճելըս փախան: Ամէն մէկուն կեանքը վէպի մը կը վերածուի, եթէ լաւ պեղուի եւ պրուի: Ինչպէս ըսի, բոլոր դիմումներս երբ ի դերեւ ելան եւ քանի մը օր մնացեր էր որ վիզս արտաքսէին Ամերիկայէն, երբ բարեկամ մը հասցէ մը յանձնարարեց ինծի, որուն մասնագիտութիւնն է up-nf եւ պալիա աղջիկներով կամ կիներով ամուսնացնել փեսացուները եւ ապահովել անոնց Ամերիկա կեցութիւնը: Փեսացուն որպէսզի կարենայ Ամերիկա մնալ՝ բարակը չի մտներ. «Հելէ՛ ամուսնանանք, վերջը կ'ամուսնալուծուինք» կ'ըսէ եւ փորձանքը գլխուն կը փաթթէ: Ամուսնալուծուիլը սարդոստայնի կը նմանի: Ես ալ երբ ամուսնացայ, մտածեցի թէ առանկ կնոջ մը հետ ամուսնանալը քանի մը ամսուան համար՝ ձեռնունայն Պէյրութ գառնալէն եւ հոն ծաղր ու ծանակ ըլլալէն լաւ է: Բայց եկուր տես որ հաշիւներս սխալ դուրս եկան: Կարգին գործ մը չկրցայ գտնել որպէսզի ամուսնալուծուիմ եւ կնոջս ծախքերուն հասնիմ: Որովհետեւ, այս – տեղ օրէնքը միշտ կիներուն է նպաստ է: Կին մը երբ ամուսնալուծուի, անոր ապրելու ծախքերը ամուսինը կը վճարէ, մինչեւ որ օրէնքով ամուսնանայ: Իսկ ամուսնալուծուղ կիները ընդհանրապէս Պէյրութի համար ապօրինի, իսկ հոս ոչապօրէն նկատուղ կեցութիւն մը կ'ուենան իրենց ուզած անձերուն հետ, եւ դուն ալ պարտաւոր ես անոր կենսաթոշակը վճարելու. ահա՛ Ամերիկայի բարիքները: Տակաւին կիները հաւասարութիւն կ'ուզեն: Ամէն տեսակէտով կռնակնիս նետեր են եւ տակաւին մեզ կը մըրտակեն ալ: Լսէ՛, այս վիճակով կրնա՞մ յարաբերութիւն մշակել ոեւէ մէկուն հետ:

Անմիջապէս պատասխանեց.

— Ի հարկէ, ո՛չ: Յակոբ քիչ առաջ ըսիր, թէ մանաւանդ գրասենեակ մը կայ, ստիպեալ ամուսնացողներու համար, բանական պէյրութցի յաջախորդներ ունի՞ այդ գրասենեակը:

— Անշուշտ, անշուշտ: Ի՛նչ խայտառակէտ եւ զարմանալի ամուսնութիւններ կը կնքուին այդ գրասենեակին միջոցով: Երեւակայէ՛, կա՛մ իմ կնոջս պէս — ուրուն իրաւամբ մամա կրնաս ըսել — կամ ալ երիտասարդ եւ ազեղ, կամ միջակ դեղեցկութեամբ, սակայն սովորաբար պերճադիզի նման կիներ, կ'ամուսնանան մեր արեւ երիտասարդներուն հետ: Ամէնք բոլորն ալ առժամեայ ամուսնութիւններ են իրենց մեկնակէտին մէջ, սակայն այդ առժամեայ շրջանն անգամ բարոյապէս կը քայքայէ մեր երիտասարդները, պատնէշ խլեակներու վերածելով:

Դարձեալ ուզեցի նիւթը փոխել ըսելով.

— Սանտրային հետ պատյտի՞ պայեր էիք:

— Ի՛նչ պատյտ: Բժիշկին քով պայեր էինք: Ինծի պէս երիտասարդ մը ձեռքը անցեր է, եւ դեղեր կ'ուզէ որ հետս կենակցի...

Ու տրտում տխուր ոտքի ելաւ, եւ սիրտս ճմլելով ըսաւ.

— Հաւատա՛, երանի՛ կուտամ թիապատներուն: Աւելի լաւ է մէկ տարի թիապատութիւն ընել, քան թէ անգամ մը կենակցիլ այսպիսի կնոջ հետ...:

ԳՐԻԳՈՐ ՇԷՆԵՆ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ 250ԱՄԵԱԿԸ

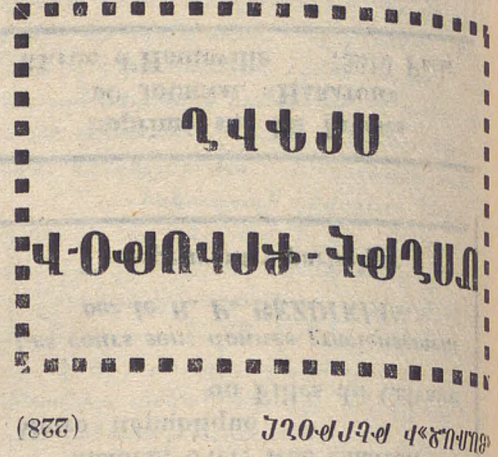
Մէկուկէս տարուան ուշացումով Խորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիան իր 250ամեակը նշեց: Հանդիսութիւնները սկսան Հոկտեմբեր 6ին եւ տեւեցին մինչեւ Հոկտեմբեր 10: Կրեմլինի Համագումարներու Պալատին մէջ Հոկտեմբեր 7ին տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր նիստը, որու ընթացքին Բրեժնեւ լենինեան նոր չքանչան մը յանձնեց ռուսական ամէնէն հին հիմնարկութեան, քանի որ անիկա հիմնուած էր Մեծն Պետրոսի կողմէ 1724 Փետրուարին:

1974 Մայիսին ամէն ինչ պատրաստ էր, նոյնիսկ հրաւիրագիրները ղրկուած էին արտասահման տասնեակներով դիտնականներու, երբ ոգեկոչումը յանկարծ ջնջուեցաւ: Պաշտօնական բացատրութիւնը այն էր, թէ հանդիսութիւնները պէտք չէ միջամուխ ըլլան Գերագոյն Խորհուրդի ընտրական արշաւին: Պատճառաբանութիւնը տրամաբանական չէր, բայց ինչ փոյթ... Իրականութեան մէջ խորհրդային զեկավարները կը վախնային, որ օտար հրաւիրեալներէն ոմանք կը մատնակին «անպաշտօն» ժողովներու՝ կազմակերպուած հրեայ կամ այլ կերպ մը տածող գիտնականներու կողմէ: Այս անդամ մթնոլորտը աւելի հանդարտ էր եւ արդէն, որեւէ անակնկալի առջեւ չգտնուելու համար, արտասահման ղրկուած հրաւիրագիրները բծախնդրութեամբ վերաքննութեան դուրս ձգելու համար «կասկածելի» տարրերը:

Ակադեմականները, որոնց թիւը 245 է (*) կ'ընտրուին գաղտնի քուէարկութեամբ, բան մը որ հասարակ երեւոյթ չէ Խորհ. Միութեան մէջ: Աւելին՝ ակադեմականները կ'ընտրուին ցկեանս եւ չեն կրնար հեռացուիլ իրենց աշխատանքէն: Կրնան հեռացուիլ միայն Ակադեմիայի Նախագահութեան որոշումով: Անշուշտ, քանի մը բացառութիւններ եղած են: Ամէնէն յատկանշականը Մոլոթովի պարագան էր: Նախկին Արտաքին նախարարը, որ անդամ էր Ակադեմիայի, 1957ին ամբաստանուեցաւ հակակուսակցական գործունէութեամբ Խրուշչեւի կողմէ եւ ապա արտաքսուեցաւ Ակադեմիայէն: Միւս կողմէ, սակայն, Սախարով միշտ անդամ է եւ ներկայ պտնուեցաւ Համագումարներու Պալատի հանդիսութեան: Նոյնպէս նաեւ Տրոֆիմ Լիսենկօ, այս «չարլաթան»ը, որ իր հովանաւորին՝ Խրուշչեւի անկումով չնորհազրկուած էր: Լիսենկօ յաջողած էր վարդապետութեան վերածել իր չնաչխարհիկ տեսութիւնը, ըստ որուն գոյութիւն ունին քաղքենի ժառանգապիտութիւն եւ պրոլետար ժառանգապիտութիւն:

Ակադեմականները նիւթական բացառիկ առանձնաշնորհումներ կը վայելեն: Իրենց ստացած ամսականէն զատ ամիսը 500 ռուբլի նուէր կը ստանան (այլ խօսքով՝ մէկէն աշխատավարձէն երեք անգամ աւելի գումար մը): Ընդհանրապէս բնակարանի ոչ մէկ հարց ունին եւ յաճախ տասնեակ մըն ալ ունին. կրնան օգտուիլ նաեւ հիւանդանոցի, ամառանոցի եւ ճաշարանի ծառայութիւններէն: Ամէն տարի անոնք կը ստանան նաեւ 1000 ռուբլի նուէր՝ ճամբորդելու համար, ինչպէս նաեւ ամառանոցի մը կամ ծովեզերեայ տան մը օգտագործման իրաւունք:

Ակադեմականները կրնան ունենալ մինչեւ երեք մեքենայ, առանց մաքսատուրքի վճարելու: Ունին նաեւ իրենց սեփական ամառանոցները, որոնք կը գտնուին Պարվիխայի մէջ, Մոսկուայէն քանի մը քիլոմեթր հեռու: Ամառանոցները ունին իրենց սեփական ջրհորները, ինչպէս նաեւ իրենց սեփական ջրհորները, ինչպէս նաեւ իրենց սեփական ջրհորները, ինչպէս նաեւ

ԵՐԿՈՒՐ ՄԱՍ

ՄԵՐ ՀԱՅԱՑՔԻ ՎԻՃԱԿԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹՅԱՆ ԱՉՔԻՆ

Ե.

ՄԱՐ ՀԱՅԱՑՔԻ
ՎՈՒԽՏԻ ՀԱՄԱ
ՄԵԾՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆ

Մայր հայրենիքս ու արտասահմանը չէր ուզենար:

— Չայն պատանե՛լ... բայց չեմ ուզեր մեռնիլ ես մեռնիմ... Ուրեմն չէ՞ք ուզեր, որ ես ձեզ հետ գամ, որ հայ գրականությունը չ· ուսումնասիրեմ, որ ես ձեզի նման հայրենասեր եմ:

— Ոչ, ոչ, ոչ, ես ուզեր եմ, որ դուք ապրիք, ապրիք ու ստեղծագործեք հայ ժողովրդի համար:

Ես ուզեր եմ, որ դուք

Այրի Տիկին Թագուհի Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Քիւրքճեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Պերճ Քիւրքճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Լիւսիէն Քիւրք– ճեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Վանուհի Կիրակոսեան, այրի Տիկին Հայկուհի Տէր– Մեսրոպեան, Տէր եւ Տիկին Ամենակ Երեւանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Վերժին Տերոյեան, ինչպէս նաեւ Տէր– Մեսրոպեան, Քերոբեան, Սարաֆեան, Թորոսեան, Մխիճեան ընտանիքները ցա– ւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

ՎԱՀԱՆ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ· 12ին, 84 տարեկանին։

Թաղումը կը կատարուի այսօր, Շաբաթ, Հոկտ· 15, առաւօտեան ժամը 10·15ին Քոլոմպի հին գերեզմանատունը, 60 Ռիւ Կապրիէլ Փերի։ Հաւաքուիլ գըլ– խաւոր մուտքին առջեւ։

Մահազդ ղրկուած չընդլայով կը խնդրը– ուի ներկայս իբրեւ այդ ընդունիլ։

Տէր եւ Տիկին Ղեւոնդ Տէր–Պետրոսեան եւ զաւակը Իզապէլ, Պետրոս Քհնյ· Տէր– Պետրոսեան, երջկինը եւ զաւակները, Տօքթ· Արտաշէս Նշանեան, Տիկինը եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Զարեհ Կիւզէլ– եան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Կէվրէկեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Ալաթճեան, ինչպէս նաեւ Միհրասեան, Գալայեան եւ Դանիէլեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր, եւ ազգականին՝

ԱՐՍԷՆ ՏԷՐ–ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Հոկտեմբեր 11ին 73 տարեկանին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Հոկտ· 16ին, ժամը 14·30ին Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Սէնթ'– Ուէնի գերեզմանատունը։

Կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահազդ։

Ցաւակցութիւնները՝ եկեղեցին։

Պ· Գէորգ Տուրզութեան, Օրիորդներ՝ Ամենուհի, Նիքոլ, Մարի–Ռոզ Տուր – զութեան, Պ· Ժաք Կանալիս եւ ընտա– նեկան պարագաները խոր ցաւով կը ծա– նուցանեն իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԿԻՒԼԻԱՆԷ ՏՈՒՐՂՈՒԹԵԱՆԻ

(ծնեալ Ժամկոչեան)

մահը որ պատահեցաւ Հոկտ· 12ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին այս Հինգշաբթի, Հոկտ· 16, ժամը 16ին։ Մարմինը կը վերցուի կրեմլէն – Պիսէթրի հիւանդանոցի անֆիթէաթրէն ժամը 15·15ին։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ այդ։

Հասցէ՝—
12, Ave. Jean-Jaurès, 94250 Gentilly

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Ֆաչի Լիոնի մասնաճիւղը չնոր– հակալութեամբ ստացած է այրի Տիկին Մարիցա Մարզարեանէ 30 Ֆր· իր ամուս– նոյն Մարտիրոս Մարգարեանի մահուան 9րդ տարեդարձին առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պապամեան Միսաք Աւոյի հայրենական պատերազմի զինուորներէն, ծնած Մուշի Պուլանուխ գիւղը, փնտռողն է իր որդին քաղաքային դատախազ Կարապետեան։

Լուր ունեցողներէն գրել՝ Գ· Պագըր– ճեանի, 35 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9րդ։

×

Երեւանէն Եորիկ Մինասի Մոռվեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Մինաս Գրիգորի Մոռվեան, ծնած 1916ին, մօրը անունը՝ Մարգարիտ, տունէն հեռացած առեն, զաւակը վեց ամսական էր, իր բնակա– րանը եղած է Ազրբէջանի Շահումեան շրջանի կարաչինար գիւղը, որ այն առեն կը կոչուէր՝ Աղջաղալա։

Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել Գ· Պագըրճեանի հասցէին։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՑԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՍԷՆ–ՄՕՐԻՍ (ԷՆ)·— Կապոյտ Ֆաչի մասնաճիւղ՝ 500 Ֆր·։

×

ՎԱԼԱՆՍ·— Հայ Ազգ· Մխիթարեանը 250 Ֆրանք կը նուիրէ։

×

ՊՈՒԼՈՒՐԻՍ (ՎԱՌ)·— Տիկին Զարու– հի Տողրամաճեան իր թոռնիկին Անահիտի ծննդեան առթիւ, եւ չնորհաւորելով «Ցա– ռաջ»ի յիսնամեակը 100 Ֆր· կը նուիրէ։

ԺԱՆ-ՄԱՌԻ ԳԱՌՁՈՒ

ԶՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ՁԱՑՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Շաբաթ, ժամը 17էն 18, Ժան– Մառի Գառզու՝ Սիւիս–Ռոմանտ ձայնա– ուիւռի կայանէն։

Հինգշաբթի, Հոկտ· 16, կէսօրէ վերջ, Ժ·–Մ· Գառզու կը ստորագրէ իր գիրքը՝

ՏԻՊԱՐ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

Ժընեւի՝ Լիպրէռի տը լա Կոսթան Ֆառմասի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ՖԱՉԻ Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Ուր – բաթ Հոկտ· 17, ժամը 20ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

×

ԿԱՊՈՑՑ ՖԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ· ժողովը յաւաջիկայ Կիրակի (Հոկտ· 19) ժամը 16ին դպրոցի սրահը։ Շրջ· ժողովի պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ գըտ – նուիլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Մշակոյթի Տան նորոգութեան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստա– ցած է հետեւեալ նուէրները·—

Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Պատմաճեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Հայկունի Թաշճեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օ– պոզեան (Լիոն) 50ական Ֆր·, այրի Տի– կին Ազնիւ Տէր–Սահակեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Ցովհ· Հարէլեան 100 Ֆր·։

ՀԱՃՆՈՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Հաճնոյ Հայրենակց· Մխիթեան փա– րիզի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ կը տօնուի Հաճնոյ հերոսամարտի 55րդ տա– րեդարձը, Հոկտեմբեր 19 Կիրակի առա – ւօտ հոգեհանգստեան արարողութիւն Փա– րիզի Հայոց մայր եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին հոգեճաշ, մատաղ ապուր, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Նախագահութեամբ
ՏՈՔԹ· Բ· ՔՈՐԻՄԵԱՆԻ
կը խօսի Ա· ԳՆԴՈՒՆԻ
Գեղարուեստական բաժին

ՇԱԻԻԼԻ Ս. ԴՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

ԿԱՐՕ ՄԵՀԵՆ-Ի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ՑԻՍՆԱՄԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

որ կը տօնուի Փարիզի մէջ նախագահութեամբ բեմադիր

HENRI VERNEUIL

(ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ)

Կիրակի, Նոյեմբեր 16, ժամը 15ին

Մանրամասնութիւնները՝ յետագային

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ
ՄՈՆ ՎԱԼԷՐԻԷՆԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ – ՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Հայ նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրա– կաններու Միութիւնը կը հրաւիրէ նախկին ռազմիկները եւ հայ հասարակութիւնը անշէջ պահել դիմադրականներու բոցը

Շաբաթ Հոկտեմբեր 18, ժամը 15ին

Հաւաքավայր՝
Mémorial de la France Combattante du Mont Valérien
կամ
ժամը 14ին, Հայ նախկին Ռազմիկներու կեդրոնատեղին
32, Rue de Trévise, — 75009 Paris

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապոյտ Ֆաչի Մարսէյլ քաղաքի մաս– նաճիւղին դպրոց սկսած է, ինչպէս նաեւ Պաշօ անցընող երիտասարդներու։ Աս– ձանագրութեան համար դիմել վարչու – թեան ընկերուհիներու։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, քայսառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ·

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· «Ս· Թէվէլեան» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Հոկտ· 17, ժամը 21ին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը։

ԱՒՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ·— Հ· Ց· Դ· Վարդան Ենթակոմիտէի ժողովը այս ևր– կուշաբթի, Հոկտ· 20, ժամը 20·30ին սո– վորական հաւաքատեղին։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ· 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կո– միտէի, կալիէբրա սրահը, Աւընիւ Ժորժ Ե·։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Մարսէյ– լի Աղքատախնամ – Որբախնամէն, ձե– ռամբ Պ· Արամ Շեհիկեանի 6·323 Ֆ· 17 ի նպաստ բարենպաստակ ձեռնարկներուն Մարսէյլի Ընկերակցութիւնը իր գործու – նէութիւնը դադրեցուցած ըլլալուն պատ– ճառաւ։

COURS DE DANSES

ARMÉNIENNES
CLASSIQUE - JAZZ

Organisés
par M. Edouard BOLIKIAN
à la Maison des Jeunes et de la Culture Sportive des Chartreux
4, Rue de la Conception, Marseille 4
Tél. 49-49-10

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

COURS DE LANGUE
ET DE CIVILISATION
ARMENIENNES

Tous les Lundis à 20 heures
au nouveau Centre Culturel de l'Association Sainte Croix
10 bis, Rue Thouin
PARIS (5e)
Métro Monge

et les Samedis matin à 10 heures au siège de l'exarchat Catholique Arménien, 6 ter, Rue Charlot,
Métro République
ou Filles du Calvaire

Les cours sont donnés gracieusement par le R. P. BEZDIKIAN

Tous peuvent y participer.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

SPORALEX Alex MANOUKIAN SPORALEX

202, AVENUE JEAN-JAURES, - 69150 DECINES - TEL 49 08 62

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
16
JEUDI
16 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

51ԴՊ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·416

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.416

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

«ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»

Տաղտկալի է խօսքը, երբ զործը չընկերանար անոր. անխմաստ են երազները ու տեսիլքները՝ երբ իրագործումի եւ նուաճման ճիգը չի յաջորդեր անոնց. «մայն բարբառոյ յանապատի» մնալու նախատադրուած են Մշակոյթի օրուան յստուկ վկայութիւնները, խորհրդածու – թիւնները եւ թելադրութիւնները՝ երբ մշակոյթի տեղծելու կոչուած ժողովուրդը, Սփիւռքի մէջ, կը զոհանայ հայրենական արժէքներով ու բնաչխարհի վաստակով պարծենալ եւ կը չարունակէ՛ իր մարիը՝ զրական ածուներու մէջ ինքնարոյս քանի մը ծաղիկ միայն պահելով...

Եթէ պատմութենէն ու անցեալի ժառանգ մշակութային մեր վաստակէն քան մը սորվելու տրամադրութիւնը կայ՝ Օրուան ծանը առնուազն մեզ պէտք է մղէ տուգելու թէ հետեւողական ու հաւատարիմ կը մնա՞նք թարգմանիչներու 416–451 տարիներու երկունքին. կամ փորձը կ'ընե՞նք ե. – Ժէ զահերու մշակութային մեր խիզախումներուն մէջ փնտռելու այն ոգին՝ որ մեր հոգեւորականութիւնն ու մատուռականութիւնը մղած է ապաւէն նելու լեզուին, զպրոցին եւ իմացական մեծ չժումներու հետ հաղորդուելու զործնական ճիգերուն, այդ ձգտումին մէջ պահելով պետականօրէն ու քաղաքակա – նօրէն անապահով մեր ժողովուրդի ազգային զոյատեւման զաղտնիքը:

Անշուշտ այս կարզի հաստատումներու առթիւ մարդիկ կը մղուին կատչելու «ժամանակ»ին, անմիջապէս զիտել տալու համար որ 400ական թուականներու մէջ չենք ապրիր, ո՛չ ալ 17րդ – 19րդ զարերու պայմաններուն: Ուրիշներ կը փութան հայրենիքի մատուռ ու մշակութային նուաճումներուն ապաւինիլ՝ եզրակաց – նելու համար որ իրար անցնելու պէտք չունինք: Որքան ատեն որ Հայաստանի մէջ մատուռ է հողը եւ հայ միտքը կը պղպջերի, պատճառ չկայ ողբ հիւսե – լու...

Մանաւանդ երկրորդ առարկու – թեան մէջ կը հաստատենք մտահղիչ այն մայնութիւնը՝ թէ Հայկական Սփիւռքը այլեւս արհամարհելի «կոտորա՛կ» է, եւ եթէ նոյնիսկ արդար ըլլայ հաւատալ որ մշակութապէս տեղատուութեան մէջ է զաղութահայութիւնը իր մէկուկէս միլիոն հոգիանքով՝ «ի՛նչ արած», — պէտք է զոհանալ հայեցիքի վաստակով...

«Ժամանակն ու նոր պայմանները» չընդունելով հոչակող կամ Հայաստանի քըրիստինքը բաւ յայտարարող տարրերը բնորոշելու համար ուրիշ բացատրութիւն չունինք՝ բայց եթէ հաստատել որ կայ սփիւռքի մէջ զանգուած մը, ո ո՛չ միայն կ'անդիտանայ Սփիւռքի հայութեան մշակութային կարելիութիւնները՝ այլեւ կենսական անհրաժեշտութիւնը Հայկական Աստատհմանը մշակութապէս վերանորոգ ու ստեղծագործ պահելու, եթէ կ'ուզենք որ Հայութիւնը, իր համազգային ամբողջականութեան մէջ զերծ մնայ մատուռ, ֆիզիքական եւ ընկերային խարխափէ:

Հայրենիքը, իրրեւ ժողովուրդ թէ մշակոյթ, ազգային ամբողջականութիւն մը է. իր կարզին՝ մա՛ս է: Հայրենաբնակ համրանքը զլխագիր Հայութիւն չէ. ա՛յն զոր միացեալ ու մէկ Հայութիւն կը կոչենք: եթէ ճիշդ է որ հինգ միլիոնի սահմանները անցանք ու մօտ ենք վեցի, այդ համրանքին մէկ երրորդը Սփիւռք է, արտասահմանեան երկիրներու եւ սովետական օտար ժողովուրդներու մէջ:

Նաեւ մշակութային առումով ամբողջականութիւն մը չէ. եւ, աւելի՛ն, սփիւռքեան իր թեւով ունի հարստու – թիւններ եւ հնարաւորութիւններ՝ որոնց բնական զարգացումով միայն իր լման ու հարազատ դիմագիծը կը ստանայ մեր մշակոյթը:

«Ժամանակի եւ պայմաններու» մեկնակէտով ալ խախուտ է ոմանց ինքնագո – հութեան կամ համակերպութեան տրամադրութիւնը: Որեւէ զարի չափ եւ որեւէ առենէ աւելի՝ մշակութային կենսունակութիւնը այսօր ամէնէն հիմնական կը – ռուանը կը մնայ ազգային զոյապայքարի յաջողութեան:

Հարցը, հետեւաբար, այն մասին չէ, — չի կրնար ըլլալ — թէ Սփիւռքի մշակութային ընկերկումները պէ՞տք է զարմանել թէ ոչ: Այլ այն մասին՝ թէ զաղութային ներկայ պայմաններու մէջ զոյութիւն ունեցող հնարաւորութիւնները ի՞նչ միջոցներով, ի՞նչ ձեւով եւ ինչ – պէ՞ս կարելի է զործի վերածել:

Հարցը անհրաժեշտ ծաւալով խորացնելու անկարելիութեան առջեւ, կ'ուզենք զոհանալ այն հաստատումով որ հասած ու անցա՞ծ ալ է ժամանակը լրջօրէն մտածելու Վենետիկի, Վիեննայի և Անթիլիասի նման վանական կեդրոնները մշակութային եռուն վառարաններու զերին մէջ դնելու: Փրկելու զանոնք իրենց այժմու տնտեսական տագնապալի կացութենէն եւ ստեղծելու կարելիութիւնները՝ հոգեւորական թէ մատուռական մրջնարաններու վերածելու զանոնք:

Երկրորդ՝ աղգային կազմակերպում տալ թարգմանական եւ ստեղծագործ ուժերէ կորիզներ ստեղծելու եւ զանոնք լոկ ա՛յդ մարզերուն մէջ օգտագործելու նախաձեռնութեան մը, հայահոծ բոլոր զպատուր երկիրներուն մէջ:

Երրորդ՝ նկատի ունենալով որոշ եր – կիրներու մէջ հայակրթութեան զործին զէմ ցցուող օրինական զժուարութիւնները ձեռնտու չրջաններու մէջ զարկ տալ հայերէնագիտական եւ հայագիտական դասընթացքներու հաստատումին:

Չորրորդ՝ առաջնահերթ նպատակ դանելով օտար մշակութային արժէքներ, մինչազգային եւ համաչխարհային առումով զործեր եւ չարժումներ ծանօթացնելու. պատուաստելու: Եւ՝ փոխադարձաբար:

Ատնք, բոլորը, իրագործելի նպատակներ են՝ եթէ կարելի՛ ըլլայ յուսալ որ... անմահութեան թեկնածու հայ միլիոնատէրներ և հազարաւոր ունեւորներ, մի՛այն մատուռականութենէն «նուիրում» ու «զոհաբերութիւն» պահանջելով չզոհանան այլեւս, ու պարտաւորութիւն նկատեն իրենց համար՝ յանուն մշակոյթի լա՞յն բանալ իրենց քսակները:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑՈՒՅԹ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13)

«ԱՐԱՐԱՏ» 1–0 ՅԱՂԹԵՑ ԼՎՈՎԻ «ԿԱՐՊԱՏՆԵՐ» ԽՈՒՄԲԻՆ

«Արարատ» Հոկտեմբեր 11ին լարուած պայքարէ մը եաք 1–0 կէտով յաղթեց Լվովի «Կարպատներ»ուն:

Լվովցիներու խումբը երեւանցիներուն համար միշտ ալ զժուար յաղթահարելի եղած է: Բացառութիւն չեղաւ նաեւ այս մրցումը: Խաղին սկիզբէն Արարատցի – ները կիրարկեցին իրենց իւրայատուկ զեղեցիկ ռազմավարութիւնը: Առանձ – նապէս աչքի զարկին Նազար Պետրոսեան, որուն եզրէն կատարած սրընթաց միջա – մտութիւնները լարուած վիճակ կը ստեղծէին մրցակիցներուն մօտ, Յովհաննիս – եան՝ իր ուժեղ եւ վտանգաւոր հարուած – ներով, պաշտպան Մարտիրոսեան՝ խոր – քին ձեռնարկած յարձակումներով: Խաղի 12րդ վայրկեանին լվովցի պաշտպանները վար ձգեցին Սամուէլ Պետրոսեանը: Տու – զանքի հարուածը տուաւ Անդրէասեան եւ կէտ մը նշանակեց: Անկէ ետք ալ Մարտիրոսեան, Յովհաննիսեան եւ Անդէաս – եան կրցեր արձանագրելու աւելիներ ու – նեցան, սակայն ամէն անգամ դնդակը քիչ մը չեզեցաւ:

Երկրորդ կիսախաղին երեւանցիները խաղը չարունակեցին հանդիստ ձեւով, իսկ Լվովցիները ձեռնարկեցին քանի մը ուժ – զին յարձակողականներու, որպէսզի հա – ւասար արդիւնքի հասնին: Բերդապահ Աբրահամեան միշտ յաջողեցաւ կեցնել դնդակը: «Արարատ»ի աւագ մարզիչը՝ Վիկտոր Մասլով, նոր թափ տալու հա – մար իր խումբին, զաշտ հանեց Իշտոյ – եանը, սակայն արդիւնքը նոյնը մնաց:

Այժմ «Արարատ» 28 կէտով կը զբաւէ 6րդ տեղը ախոյենական ցանկին մէջ:

Այս մրցումը տեղի ունեցաւ «Հրազ – դան»ի մէջ, յաջորդ մրցումն ալ Մոսկուայի «Լոկոմոտիվ»ին դէմ, Հոկտեմբեր 17ին, նոյն մարզադաշտին մէջ տեղի պիտի ունենայ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

—o—

ԾԱՂԿԵՊՍԱԿ ԴՐԱՒ
ԼԵՆԻՆԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ

—o—

ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—o—

Մոսկուայի օդը չատ ցրտած էր մէկ օրէն միւսը եւ Ժիսքար չերմ ընդունելութեան չարժանացաւ, հազիւ քաղաքավար, դիւանագիտական լեզուով «բարեկամական ընդունելութիւն» կ'որակուի: Ամէն պարագայի մէջ, թէ՛ ոը կօլի եւ թէ՛ Փոնփիտուի համար աւելի ճիգ թափուած էր լաւ ընդունելութիւն մը կազմակերպելով: Այս անգամ, ոչ մէկ կանգ, եւ կ'ըսուի նոյնիսկ թէ Ժիսքարի ասպարէզ կարգալը ռուսական խստաչունչ ձմրան (առանց վերարկուի իջած է օդանաւէն) չզգացրգած է Ռուսերը: Մնաց որ Բրեժնեւ չէ ալ ժպտած Ֆրանսայի Նախագահը ողջունած ատեն եւ ամբողջ մթնոլորտը կ'ամփոփուի մէկ նախադասութեան մէջ, ինչպէս ըրած է խորհրդային պաշտօնական անձնաւորութիւն մը «տը կօլը կը սիրէինք, Փոնփիտուի կը հիանայինք, Ժիսքարը՝ կը յարգենք»:

Իւմանիթէ իսկ չատ տեղ չի տար այս այցելութեան լուրին եւ նոյնիսկ կը ծաղրէ Ժիսքարի ծաղկեպսակ դնելը Լենինի դամբարանին, ենթախորագիր դնելով՝ «Ժիսքար դամբարանը՝ մեծարանք մարքս – լենինիզմի՞ թէ խեղկատակութիւն»:

Արդարեւ առաջին անգամն է որ արեւմտեան պետական ղեկավար մը նման բան մը ըրած է:

Ժիսքար, որուն կ'ընկերանան կինը, Արտաքին, Ելմտական եւ Ճարտարարուեստի նախարարները, Մոսկուա կը հասնէր Երեքշաբթի ժամը 17ին: Նոյն իրիկունը Կրեմլինի պալատին մէջ ճաշ մը կը տրուէր ի պատիւ Ֆրանսացի հիւրերուն, «երեսակներու պալատին» մէջ, որ իր անունը կը պարտի իր զլխաւոր ճակատին վրայ քանդակուած քարերուն: Շինուած է 1491ին Կրեմլինի մէջ, Իվան Գ·ի օրով, Մարքօ Բուֆֆօ եւ Փիէր– Անթոնիօ Սոլարիօ Իտալացիներուն կողմէ:

Բաժակաճառերու փոխանակումի ընթացքին սակայն, քիչ չատ կծու խօսքեր ալ փոխանակուած են:

Բարի զալուստի իր ուղերձին մէջ, Բրեժնեւ չէչտած է· «Բնականաբար, ընկերային եւ տնտեսական տարբեր վարչակարգեր եւ տարբեր զաղափարական – ներ ունեցող Պետութեանց միջեւ դոր – ծակցութեան զործնականին մէջ, կարելի չէ անդիտանալ դասակարգային այս տարբերութեանց հետեւանք յատկանշական կէտերը: Միջազգային ապաճգտումը չի կրնար տեղն առնել զաղափարներու պայքարին»:

Ժիսքար իր կարգին ըսած է·— «Տըրուած ըլլալով պատասխանատուութիւն – ները զոյս ունին, Ֆրանսա եւ Խորհ· Միութիւն դեր մը ունին խաղալիք միջազգային խաղաղութեան ամրապնդման մէջ: ... Մաղթելի է որ ապաճգտումը քաղաքական յարաբերութեանց մէջ, երկարի, հարկ եղած պահուն, երկու ճակատի վրայ, ապաճգտում՝ զէնքի մարզին մէջ եւ ապաճգտում զաղափարական մրցակցութեան մէջ, որպէսզի մրցակցութիւնը տնտեսական եւ ընկերային վարչակարգերու միջեւ, զոյս ժողովուրդներու բնութիւնը եւ առարկայական տուեալները կը մղեն տարբեր ըլլալու, չյանգին ծայրայեղ ձգտումներու»:

Քանի մը տողով

ՊԼԵՐՈՒԹ աւելի հանդարտ էր, թէեւ Զորեքշաբթի առտու հասած լուրերու համաձայն, հրացանաձգութիւնը վերսկսած էր: Արաբական Լիկան ժողով զումարած է Գահիրէ բայց ինչ որ զարմանալի է ոչ Պաղեստինցիք, ոչ ալ Սուրիա կը մաս – նակցին: Ի՞նչպէս կրնան այս երկու բացականերով ելք մը զտնել լիբանանեան տագնապին: Երեքշաբթի օրուան Օրիանի ժուռի համաձայն զպրոցները կը վերբացուին, ոմանք արդէն սկսած են, ուրիշներ Հոկտ· 20ին կը բացուին: Պուրճ Համմուտի մէջ, արձակաղէնի մը զնդակէն վիրաւորուած է Սարգիս Քոքթալեան (59 տարեկան):

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ դիտութեանց Նոպէլեան մրցանակը, զոր 1969ին հիմնեց Շուէտի կեդրոնական Դրամատունը, տրուեցաւ մէկ ամերիկացի եւ մէկ խորհրդային դիտնականի: Երկուքն ալ Քուպմանս եւ Կանտորովիչ հետազօտական իրենց աշխատանքներու համար արժանացան այս մրցանակին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ՝

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆԻ

?

ՏՈՄՍՏՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Տասներկու – մոխրագույն երկար ամպերի միջից դուրս էր գալիս ամիսը, ու ձյունը, որ ամբողջ օրը մանր ու խիտ թափվում էր, հանկարծ սկսեց խոշոր փաթիլներով գալ։ Ձյունը ծածկում էր ամայի դաշտերը, ճանապարհները, տանիքները, ձիերի մեջքերը, կառապանների գլխարկները, ուսերը։ Ամբողջ աշխարհը ծածկվել էր սպիտակ, փափուկ ու մաքուր ձյունով։ Ամայի էր ու տխուր։ Ոչ մի ձայն չէր լսվում։ Միայն երբեմն-երբեմն լսվում էր ձիու փնչոցը կամ ձյունը թափ տալու ժամանակ կառապանների հայհոյանքը։

Ցերեկվա ժամը երեքին Տոմսկի երկաթուղային կայարանի մոտ կանգ առավ Մոսկվայից եկող ուղևորատար գնացքը։ Կայարանի դռնից դուրս թափվեցին ուղևորները։ Ոմանք ձիերով գնացին քաղաք, ոմանք էլ ոտքով գնացին հարևան տները։ Կայարանի մոտ մնացին միայն կառապանները, որոնք սպասում էին նոր ուղևորների։

Կայարանի դռնից դուրս եկավ նաև մի երիտասարդ, որ ուներ մոտ քսանհինգ տարեկան։ Նա հագել էր ձմեռային ծանր վերարկու, գլխին՝ մորթե գլխարկ, ոտքերին՝ ծնկներից վեր հասնող կոշիկներ։ Նրա ետևից դուրս եկավ մի ծեր բանվոր, որ կրում էր մի մեծ ճամպրուկ։

Երիտասարդը կանգ առավ կայարանի դռանը, նայեց շուրջը, ապա դարձավ բանվորին և ասաց.

— Ես գնում եմ քաղաք, իսկ դու ճամպրուկը տար տուն։ Ահա քեզ համար երեք ռուբլի։

Բանվորը գլխով արեց, վերցրեց ճամպրուկը և գնաց։ Երիտասարդը մոտեցավ կառապաններին և հարցրեց.

— Ո՞վ կտանի ինձ քաղաք։

Կառապանները միմյանց նայեցին, ապա մեկը նրանցից ասաց.

— Ես կտանեմ, պարոն։

Երիտասարդը նստեց սահնակի մեջ, կառապանը ձիերը քշեց, և նրանք սկսեցին վազել դեպի քաղաք։

Ճանապարհին կառապանը հարցրեց.

— Դուք, պարոն, Տոմսկո՞ւմ եք ապրում։

— Ոչ, ես Տոմսկո՞ւմ եմ ապրում, բայց ինձ հարկավոր է Տոմսկի ուսումնարանների տնօրենը։ Գիտե՞ք նրա տունը։

— Ինչպես չէ, պարոն, գիտեմ։

— Ուրեմն գնանք նրա տունը։

Կառապանը ձիերը քշեց ուսումնարանների տնօրենի տունը։ Երիտասարդը իջավ սահնակից, մոտեցավ դռանը և զանգը տվեց։ Դուռը բացեց ծեր ծառան։

— Տնօրենը տանն է՞, — հարցրեց երիտասարդը։

— Տանն է, պարոն, — պատասխանեց ծառան։

— Ասա նրան, որ ուզում է տեսնել իրեն մի երիտասարդ։

Ծառան գնաց։ Երիտասարդը մնաց դռան մոտ։ Նա ուզում էր տնօրենին ասել, որ ինքը Տոմսկի գիմնազիայի ուսուցիչ է նշանակված, բայց մոռացավ։ Ծառան վերադարձավ և ասաց.

— Տնօրենը տանն է, պարոն, խնդրում է ներս գալ։

Երիտասարդը մտավ ներս, հանեց վերարկուն, գլխարկը, կոշիկները և գնաց դահլիճ։ Դահլիճում նստած էր մի ծեր պարոն, որ կարդում էր թերթ։ Նա ակնոցները հանեց, դրեց սեղանի վրա և հարցրեց.

— Ի՞նչ եք ուզում։

Երիտասարդը մոտեցավ նրան, ներկայացավ և ասաց.

— Ես նշանակված եմ Տոմսկի գիմնազիայի ուսուցիչ։ Ես եկել եմ Պետերբուրգից։ Ահա իմ նշանակման թուղթը։

Տնօրենը վերցրեց թուղթը, կարդաց և ասաց.

— Շատ լավ, պարոն, ես ուրախ եմ ձեզ տեսնելու համար։ Ես ձեզ սպասում էի։ Ինչպե՞ս է ձեր անունը։

— Իմ անունը Ալեքսանդր Սեմյոնովիչ Ռոսլավլև է։

— Ես ձեզ կներկայացնեմ ուսումնարանի ուսուցիչներին, իսկ հիմա խնդրեմ նստեցեք։ Ինչպե՞ս եք ճանապարհորդել։

— Շատ լավ, — պատասխանեց Ռոսլավլևը։

— Ինչպե՞ս է Պետերբուրգում։

— Ինչպես միշտ։

— Ինչպե՞ս է ձեր առողջությունը։

— Շնորհակալ եմ, լավ է։

— Ինչպե՞ս է ձեր հայրը։

— Հայրս մեռել է։

— Ներեցեք, ես չգիտեի։

Տնօրենը լռեց։ Նա ուզում էր ևս մի քանի հարց տալ, բայց չգիտեր, թե ինչ հարցնի։ Ռոսլավլևը նույնպես լռեց։ Նա նայում էր տնօրենի գլխին, որ ծածկված էր ճերմակ մազերով, և մտածում էր, թե ինչ հարց տա։ Վերջապես տնօրենը հարցրեց.

— Ձեր հայրը ի՞նչ հիվանդությունից մեռավ։

— Նա ինքնասպան եղավ, — պատասխանեց Ռոսլավլևը։

— Ինչպե՞ս, ինչպե՞ս, — զարմացավ տնօրենը։

— Նա ինքնասպան եղավ, — կրկնեց Ռոսլավլևը։

Տնօրենը ոտքի թռավ և սկսեց արագ-արագ քայլել սենյակում։ Ռոսլավլևը նայում էր նրան և մտածում, թե ինչու տնօրենը այդքան զարմացավ։ Տնօրենը կանգ առավ նրա առջև և հարցրեց.

— Ինչպե՞ս ինքնասպան եղավ։ Ինչո՞ւ ինքնասպան եղավ։

— Ես չգիտեմ, — պատասխանեց Ռոսլավլևը։

— Ինչպե՞ս չգիտեք, ձեր հայրն էր, չէ՞։

— Ես ինձ համար ոչ մի հարց չեմ տվել, — պատասխանեց Ռոսլավլևը։

— Ինչպե՞ս, ինչպե՞ս, — զարմացավ տնօրենը։

— Ես ինձ համար ոչ մի հարց չեմ տվել, — կրկնեց Ռոսլավլևը։

Տնօրենը նորից

Ա Յ Ց
ՓՆԱՐ ԱԶՆԱՒՈՒՐԵԱՆԻ ՇԻՐԻՄԻՆ

— o —

Հայկական օր մը ապրեցաւ Մոնֆոր – լամօրին, Սեպտեմբեր 28 Կիրակի օր: Պատասխանելով Ֆրանսական բանակի Հայ նախկին Զօրամիկներու եւ Դիմադրական-ներու Միութեան եւ Ֆրանսա – Հայաստան Բարեկամութիւն Ընկերակցութեան հրաւէրին, ուխտուն ուելի հայրենակից-ներ օթոքարով եւ անձնական ինքնաշարժ-ներով, ժամը 11ին հաւաքուած էին քա-ղաքին զերեզմանատան մէջ, Ազնաւուր-եան ընտանիքի դամբարանին առջեւ: Ներ-կայ էին Սէվրի Մխիթարեան – իրենց ա-շակերտներով – եւ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարաններու, ինչպէս նաեւ զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչնե-րը:

ժամը 11·30ին, մինչ Հայր Վարդան Վ. Քէշիշեանի առաջնորդութեամբ, երկու – դաժութեամբ եւ ներդաշնակօրէն խմբա – վին կերգուէր Ի Վերին Երուսաղէմը եւ Հայր Մերը, Սմբերիկայէն կը հեռաձայ-նէր Վաղինակ Ազնաւուրեանը ցաւ յայտ-նելով որ ներկաներուն հետ չէր ֆիզիքա-պէս, բայց անոնց հետ էր հոգւով եւ սրբ-ութով:

Յուզիչ էր արդէն մթնոլորտը երբ հըն-չեց, նոյնիսկ զերեզմանատան պատերէն ալ դուրս, Վաղինակի ձայնը որ կ'ողբար յաւերժօրէն անմահ մէկուկէս միլիոն հայ նահատակները...

Ils sont tombés, sans trop savoir pourquoi...

Արդարեւ կազմակերպիչ յանձնախումբը զեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր ձայնա-պնակով լսել Ազնաւուրը, զգալի չդար – նշելու համար իր ակամայ բացակայու-թիւնը:

Մինչ Ազնաւուրեանի եւ ներկաներէն չատերու արցունքներուն մէջ, Ֆրանսա – Հայաստան Բարեկամութիւն Ընկերակ – ցութեան նախագահ Գէորգ Պազերճեան, բացատրելէ ետք օրուան խմաստը, խօսք տուաւ Ընկերակցութեան Ընդհանուր քարտուղար Սուրէն Յակոբօվի եւ Դի-մադրական Տիրան Ոսկերիչեանի, որոնք առաջինը Ֆրանսերէն իսկ երկրորդը հա-յերէն, ներկայացուցին Փնարի կեանքն ու գործունէութիւնը երբ մայր, արուես-տագէտ, հայրենասէր եւ Դիմադրական ճակատի եւ — Մանուչեան — խումբի գործօն անդամ:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին կը ներկայացնէր Նորվան Վրդ. Զաքար-եան որ աւուր պատշաճի արարողութիւն-ով մը օրհնելէ վերջ Ազնաւուրեաններու չիբիմը, զարձեալ Ազնաւուրի երգով կը վերջանար հանդիսութեան սրտմտլիկ բա-ժինը:

Կէս ժամ վերջ, թափօրը կ'առաջնոր-դուէր ճաշարան մը ուր կը սկսէր յար – դանքի եւ յիշատակի օրուան հայրենիքի նուիրուած բաժինը, սեղանապետութեամբ Տ. Ոսկերիչեանի որ ձեռնհասօրէն կը կա-տարէր իրեն վիճակուած պաշտօնը:

Ներկաներէն չատերը իրենց հայրենա-սիրական ելոյթներով, Տիկիններ Բա – լուեան եւ Ճանիկեան, Պարոններ Դերա-սան Տէրվիշեան եւ Եփրեմեան իրենց ար-տասանութիւններով, Տիկիններ Մէրան – կիւլեան, Ճանիկեան եւ Քէրքմէթեան, Հայաստանէն Օրիորդ Յակոբեան, Պարոն-ներ Տօնիկեան, Պազերճեան եւ Նաւա – սարդեան ինչպէս նաեւ Մխիթարեանի ա-շակերտները իրենց երգերով, կը տօնէին մեր բազմաչարչար ժողովուրդի վերա – ծնունդը, անոր պետական եւ ազգային օ-ճախին վերականգնումը:

Մասնաւորաբար մեծ հետաքրքրու – թեամբ կը լսուէին հայրենաշունչ արտա-յայտութիւնները ,դէպի մայր հայրենիք իր կատարած 10րդ այցելութենէն օր մը ա-ռաջ վերադարձող Գ. Պազերճեանի որ հայրենի հողին նոր աւիշ տտացած, ներ-կաներուն կը փոխանցէր իր զգացում – ները, կը հաղորդէր իր տպաւորութիւն-ները եւ մանրամասն տեղեկութիւններ կուտար Նոր Այնթափի աշխատանքներուն մասին:

Խօսք կ'առնէին նոյնպէս, Նորվան եւ Վարդան վարդապետները որոնք կը չը-նորհաւորէին Ֆրանսա – Հայաստան Բա-րեկամութիւն Ընկերակցութիւնը եւ կը դրուատէին Ազնաւուրեաններու արժա – նիքները:

Ընդառաջելով Վաղինակի քիչ առաջ – ուան հեռախօսային խնդրանքին, ներկա-ները կը լուսանկարուէին Մոնֆոր – Լա-մորիի Մայր Եկեղեցիին առջեւ եւ Միշա Ազնաւուրեանի չնորհակալական խօսքերով կը վերջանար յուշահանդէսը:

Վ. Ն.

ԱՍԻԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

— o —

Պարսկաստան, Սաուտական Արաբիա եւ Մերձաւոր Արեւելքի այլ երկիրներ ա-սիացի որակեալ եւ կէս–որակեալ աշխա-տաւորներ կ'ընդունին, որպէսզի իրա – կանացնեն ճարտարարուեստի մեծ տա-րողութեամբ ծրագիրներ:

Աւտնց մէկ մասը կրնայ օգտակար հանդիսանալ իրենց երկիրներուն, այսու-հանդերձ, ասիական պետութիւնները ըն-հանրապէս մեծ ճիգ կը թափեն, որպէսզի առաւելագոյն թիւով աշխատող ձեռքեր հասատատուին Մերձաւոր Արեւելք: Ասի-կա կը բացատրուի հետեւեալ կերպով: Ասիական երկիրներու ճարտարարուեստը լայն չափով կախում ունի քարիւղով հա-րուստ Մերձաւոր Արեւելքէն: Ապա՝ աշխատաւորները իրենց երկիրները կը ղրկեն արժէքաւոր տարադրամ, որ կըր-նայ հաւասարակշռել այդ երկիրներուն առեւտուրի բացը՝ յառաջ եկած քարիւղի պինի յաւելումներէն:

Առաջին դիծի վրայ կուգայ Հարաւա-յին Կորէա: Կառավարութեան տնտե – սագէտները « աշխատող ձեռքերու ար-տածման ծրագիրը » մը կազմած են, ո-րուն նպատակն է 20·000 աշխատաւոր ղրկել Մերձաւոր Արեւելք, յառաջիկայ տարի: Ծրագիրը կը նախատեսէ ստեղ – ծել մասնագիտացման չորս կեդրոններ՝ ճարտարագէտներ եւ մասնագէտներ մար-զելու համար:

Մերձաւոր Արեւելք երթալիք աշխա – տաւորներէն չատերը պիտի աշխատին քորէական ընկերութիւններու հաշուոյն: Այդ ընկերութիւնները պայմանագրու – թիւններ կնքած են Մերձաւոր Արեւել-եան երկիրներու հետ: Այսպէս, օրինակ, Տոնկ Ա՛ հինարարութեան ընկերութիւնը վաթսուն միլիոն տոլարի պայմանագրու-թիւն մը կնքած է Ժուպայլի նաւահան – գիստը մեծցնելու համար, Սաուտական Արաբիոյ մէջ:

Հարաւային Կորէա կը յուսայ ուղիէն տասը հազար աշխատաւոր ունենալ Սաու-տական Արաբիոյ մէջ մինչեւ 1977: Ա-ղէն հազարէ աւելի հարաւային Կորէա-ցիներ Պարսկաստանի Խորամշահր նա – ւահանգիստը կ'ընդլայնեն: Հարիւրաւոր – ներ ալ փոխադրակառքեր կը վարեն: Պարսիկները տպաւորուած են, որովհե – տեւ հարաւային Կորէացիները տրամա – դիր են երկար ժամեր աշխատելու, միւս կողմէ անոնց ուտման մակարդակը բարձր է (Հարաւային Կորէայի մէջ չափահա-ներու չուրջ 85 տոկոսը զրաճանաչ է· այդ տոկոսը 40էն պակաս է Պարսկաս – տանի մէջ):

Պարսկաստան աշխատանքի լծած է ա-ւելի քան հազար քժիշկներ փիլիպպեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱԻԵՏ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երեւանի մէջ առաջին անգամ ըլլալով հնչեց Աւետ Տէրտէրեանի երրորդ սէմ-ֆոնին: Ասիկա կրկին հաստատեց, որ երգահանը ինքնատիպ ստեղծագործու – թիւններ կը յօրինէ: Համերգը տեղի ու-նեցաւ Հայֆիլհարմոնիայի մեծ սրահը:

Համաձայն կարինէ Յուդաբաշեանի, որ երաժշտագէտ է, այս սէմֆոնին աչքի կը զարնէ փիլիսոփայական միտքի խո – րութեամբ՝ արտայայտուած պարզ մի-ջոցներով: Նախորդ սէմֆոնիներուն նման հոս եւս կը նկատուի ժողովրդական եւ ժամանակակից երաժշտութեան չաղ – կապը:

Երգահանին « Կրակէ օղակ » օփերան երկար տեն ներկայացուեցաւ Երեւանի մէջ:

ՊՈՒՏՄ ԺԳԻՏ

ԻՇԸ ԻՇ ԿՐ ՄՆԱՑ

Երիտասարդ սպաներ հասան ռմբաձիգ բանակին: Ենթասպաներէն մէկուն տակա-ւոր կէտը թուաբանութիւնն էր· հազարա – պետը ուզեց զինք հեղնել:

— Սիրելի պարոն, ըսաւ, դուք չատ վեր պիտի չկարենաք բարձրանալ· որովհե – տեւ ով որ էշ է երիտասարդ հասակին՝ անիկա էշ պիտի մնայ տարեց հասակին ալ· ես ասիկա իմ փորձովս գիտեմ:

×

— Չգէ սա կատուին պոչը, պոռաց մայրը Հրանդին:

— Մայրիկ, ինքն է որ կը քաշէ, ես հանգարտ բռներ եմ:

ԿղզիներէՀ եւ Հնդկաստանէ: 700 ճար – տարադէտներ բերած է նոյնպէս Փիլիպ-պեան կղզիներէ եւ մտադիր է նոյն երկ-րէն յառաջիկայ տարի հազար երեք հա-րիւր բժիշկ եւս բերել տալ: Փիլիպպեան կղզիները հարիւրաւոր բանուորներ ղըր-կած են Սաուտական Արաբիա, գորգա – գործներ՝ Պահրէյն եւ Հիւանդապահու – հիներ Լիբանան:

Ֆորմոզ այնքան ալ չի հետաքրքրուիր բանուորներուն առաքումով, թէեւ ճար-տարագէտներ մեկնած են Սաուտական Արաբիա: Ֆորմոզի իշխանութիւնները կը նախընտրեն կարեւոր ծրագիրներ իրա-կանացնել Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, ի-րենց ճարտարագէտներով:

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ-Ի ՈՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՆԹ ՔՐԻՍԹՕՑԻՆ ԱԻԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ

Ը.

ՈՒՐ ՔՈՒՔՈՒ ՄԵՆԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԸՆԷ

— Մերսէդէսի ամուսնոյն... հետե – ւաբար եւ զաւկին անունն էք: Ամէն բան հասկցայ:

Եւ մայր Քարաման ձեռքերը եռանդա-պին իրար կը զարնէր:

Մէկ խօսքով՝ հինգ վայրկեան վերջ պղեցիկ Միս Քլարի Մոնթէ Քրիսթոյի պատմութիւնը ունէր ձեռքին մէջ: Անանկ անհամբերութեամբ որ պատմութեան հե-տաքրքրաշարժ անցքերը ա՛լ աւելի կ'ա-ւելցնէին· այս հիանալի դիւցազներգու-թեան էջերը կը լափէր, այն հզօր եւ մարդասիրական կեանքով կ'ապրէր, եւ կը հիանար այն զանազան անձնաւորու – թիւններուն, որոնք պատուաւոր կամ ոճ-րագործ, բայց միշտ ճշմարիտ են: Տան-թէսի, Ֆարիայի հետ կը տառապէր եւ կ'արտասուէր Մերսէդէսի հետ, որ ա-ւելի լաւ կը ճանչնար հիմա: Վիլֆորը կ'ատէր, Տիկին Տանկլարի վրայ կը ցա-ւէր, Վալանթինը կը պաշտէր, Մաքսի-միլիէնի վրայ կը սքանչանար... եւ ա-ռանց ամէնուն վրայ հիանալի դէմք մը կ'երեւէր:

Մոնթէ Քրիսթոյի կոմսին դէմքն էր ան:

Նոր ժամանակներու քաջարի ասպետին, որ արդարութեան սիրահար, անողոք ղա-տուող եւ անխոնջ բարերար մըն էր...

Եւ քանի էջերը իր մատներուն ներքեւ կը դառնային, Միս Քլարի, որ հիմա ա-ռանձին էր լուսնի լուսով լուսաւորուած պարտէզին մէջ, կը զգար որ անծանօթ ոտպատորութիւն մը իր սիրտը կը լեցնէր: Իրեն այնպէս կը թուէր թէ մինչեւ այն տեն չէր ապրած, թէ անծանօթ աշխարհ մը կը բացուէր իր առջեւ եւ թէ կեանքի ընկերութեան վեհափառութիւնը իմա – նալով, կը վերածնէր:

Մուքը կոխելով՝ իր ընթերցումն ալ ընդմիջուեցաւ:

Նախ անշարժ մնաց· կարծես այն ան-ծանօթ ղգացումները կը վայելէր, զինքը ընդլայնող ուրացման անձնատուր կ'ըլ – լար, ժամանակը կը մոռնար, եւ յանկ ձայ-նով կը կրկնէր այն մարդուն անունը, որ հազիւ տեսած էր, եւ սակայն երբ իրենց նայուածքները իրարու հանդիպեցան, անմիջապէս հասկցած էր թէ ան մեծ ու հզօր էր մարդոց մէջ:

Գեղեցիկ բան է հիանալը: Անանկ վա-յելք մըն է այս, որ անծանօթ է անոնց, որոնք իրենց արհեստ ըրած են ամէն բան ստրկացնել եւ երջանիկ կը համարին ինք-զինքին՝ երբ բան մը քանդեն:

Կը սխալին: Մարդ հիանալով ինքզինքը կրկնապատկած կ'ըլլայ: Իտէալին հետ հաղորդակցութեան կը մտնէ, զայն կը ղրաւէ, հոտը կը չնչէ, ծուծը կը ծծէ:

Միս Քլարի Մոնթէ Քրիսթոյի վրայ մտածելով եւ զայն ըմբռնելու աշխատե-լով՝ կը զգար որ անանկ վերնագաւառ – ներ կը բարձրանար, որոնց գոյութիւնը չէր գուշակած մինչեւ այն տեն: Վեմ միջոցներ կ'ընդունէմարէր, կարծես Արդա-րութիւնը կ'իշխէր իր յաւիտենական չքե-ղութեամբ:

Ուր ըլլալը չէր տեսներ: Իր հերոսին կը հետեւէր, անոր անցեալ կեանքին բա-ւիղներուն մէջ եւ կը չանար գուշակել թէ ապագային մէջ ինչ պիտի ըլլար:

Կարծես թէ մայր Քարաման գուշակած էր այս ազդեցութիւնը:

Այսպէս կամաց մը գուրս սպրդած էր եւ Միս Քլարին իր տպաւորութեանց հետ մինակ ձգած էր:

Ցանկարծակի զեռատի աղջիկը սար – սռաց:

Երբ մարդուս բոլոր ջիղերը ձգտուած են, զարմանքներ կան որ ցաւագին են:

Իրեն այնպէս կ'երեւէր թէ իրմէ քանի մը քայլ անդին, պատին միւս կողմը, տարօրինակ աղմուկ մը լսած էր:

Ուշադրութեամբ գլուխը վեր առաւ· տակաւին երազէն բոլորովին չէր սթա-փած, եւ աւելորդապաշտութիւնը այն – քան յարակից է հաւատքին որ, կը կար-ծէր թէ յանկարծական երեւոյթ մը պի-տի տեսնէ...

Այո, երեւոյթ մը... բայց ի՞նչ երե – ւոյթ:

Նախ լսեց որ քարը կը քերեն, յետոյ բախում մը, ապա թեւ մը երկնցաւ խո-յակին վրայէն· յետոյ հայհոյութիւն մը, որ անշուշտ անակնկալ միջադէպի մը ծնունդ էր, եւ որ արձակողը չէր կրցած զսպել...

Յետոյ լոյսին մէջ... այսինքն լուսնի ժպտուն ցոլքին տակ — կարմիր եւ երկու սպառնալի պեխերով զինուած դէմք մը — որ ձիթենիի երկու խիտ ծառերու մէջէն կ'երեւար...

ԺԻԻԼ ԼԵՐՄԻՆԱ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Ղեւոնդ Տէր–Պետրոսեան եւ զաւակը Իղնպէլ, Պետրոս Քհնյ. Տէր–Պետրոսեան, երէցկինը եւ զաւակները, Տօքթ. Արտաշէս Նշանեան, Տիկինը եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Զարեհ Կիւզէլեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Կէվրէկեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Ալաթճեան, ինչպէս նաեւ Մինասեան, Գալայեան եւ Դանիէլեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր, եւ ազգականին՝

ԱՐՍԷՆ ՏԷՐ–ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Հոկտեմբեր 11ին 73 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Հոկտ. 16ին, ժամը 14·30ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Սէնթ'–Ուէնի գերեզմանատունը։

Կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահազդ։

Ցաւակցութիւնները՝ եկեղեցին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՏԷՕՑԼ–ԼԱ–ՊԱՌ.— Ի յիշատակ Տիկին Էլիզ Տէր–Ազարեանի մահուան տարելիցին առթիւ, իր ամուսինը՝ Մկրտիչ Տէր–Ազարեան 100 ֆր. կը նուիրէ Աղքատա – խնամին, 100 ֆր. Կապ. Խաչի Պելֆոն – թէնի կայանին, 100 Դպրոցասէրին եւ 50 «Ցառաջ»ի բարգաւաճման, անոր յիսնամեակին առթիւ։ (Ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Վահան Զեքէմեան, Պ. Հրայր Զեքէմեան, Տիկին Մարիամ Օհանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Զեքէմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արմաղանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Գարամեան – եան եւ զաւակները, Տիւզեան, Պալապան– եան, Ցարութիւնեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ – տօն կը կատարուի, այս կիրակի, Հոկտ. 19ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս–Պետրոս եկե– ղեցին իրենց կնոջ, մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՐՓԻ ԶԵՔԷՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Եւ չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին անոր մահուան առթիւ։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Այրի Տիկին Շարութիա հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ իր սիրելի զաւկին՝

ԿԱՐՕ ԳԱՍԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ, Կիրակի Հոկտեմբեր 19, Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՆՈՒԷՐ

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Մնկիկ Կէնճեան (Մնկիկ Կէնճեանի ապաքինման առթիւ) 50 ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ի յիսնամեակին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղ. Թաղական Խորհուրդը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Վերոն Տօնապետեան (Փարիզ) 20 ֆր., Տիկին Եղիսաբէթ Զաքարեան 30, Գէորգ Մը – ռըրլեան 10, Տիկին Տէր–Ստեփանեան 10, Տիկրան Մանուալճեան 10 ֆր.։

×

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Ընդ – հերու Օգն. Մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է, փոխան ծաղկեպսակի, հե – տեւեալ նուիրատուութիւնները, ողբաց – եալ Տիկին Զապէլ Նալպանտեանի մահ– ուան տխուր առթիւ.—

Տիկիններ Գէորգեան, Վահանեան, Խու– պէսէրեան, Մատաթ, Սապակ, Զաքը – ճեան, Նորա, Մոսաիչեան եւ Պիւրթէ 100ական ֆր.։ Գալփաքեան, Կիւլպէնկ – եան, Սայեան, Աղաղանեան, Պարթեւ – եան 50ական, Հէյլմաճեան եւ Մանուկեան 20ական ֆր. ընդհ. դումար 1190 ֆր.։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները – ընկերուհիները Ուր – բաթ Հոկտ. 17, ժամը 20ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը յառաջիկայ Կիրակի (Հոկտ. 19) ժամը 16ին դպրոցի սրահը։ Շրջ. ժողովի պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ գըտ – նուիլ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պուլ. Օսման մասնա– ճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բո– լոր ընկերուհիները Չորեքշաբթի (Հոկ– տեմբեր 22) ժամը 15ին, ընկերուհի Բա– րիզ Արմաղանեանի բնակարանը։ Կարե – ւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Տէպինի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Երկուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 14ին, Հայ Մշակոյթի Տան ներքնայարկը։ Բոլորին ներկայու – թիւնը անհրաժեշտ է։

ՀԱՃՆՈՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Հաճնոյ Հայրենակից. Միութեան Փա– րիզի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ կը տօնուի Հաճնոյ Հերոսամարտի 55րդ տա– րեդարձը, Հոկտեմբեր 19 Կիրակի առա – ւօտ Հոգեհանգստեան արարողութիւն Փա– րիզի Հայոց մայր եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին հոգեճաշ, մատաղ ապուր, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Նախաձեռնութեամբ

ՏՕՔԹ. Բ. ԽՐԻՄԵԱՆԻ

Կը խօսի Ա. ԳՆԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժին

ՇԱՒԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ կին մը երէք ամսու երախայի խնամք առնելու համար, ամբողջ օր կամ կէս օր Փարիզ կամ Սէն– Ժերմէն ան Լէյ։

ՀԵՌԱԽՕՍԵԼ՝

973–27–20 կամ 236–03–06

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ Ը

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԿՏ. 25 ?

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլ. Օսման Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Ցուշաքարի բացումին առթիւ Լեւոն Մարտիկեան 50 ֆր., Տէր եւ Տիկին Վար– դեվառ Քամպէրեան 20, այրի Տիկին Ա– րաքսի Սուքիասեան 500, Տիկին Ցարու– թիւն Պէօսեան 100, Պր. Հայկազ Պօղոս– եան 30, Օր. Սիրուն Ճէլալեան (յուշա – քարին կնքամայրը) 500, Օր. Արաքսի Օսմանեան 50, Օր. Անահիտ Արզուման– եան 20։ Փոքրիկն Մաղիտէ Սիրունի մը– կրտութեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Կոնոյ– եան, Տէր եւ Տիկին Մաղիտէ, Տէր եւ Տի– կին Տէրտէրեան Ցաւակ 10ական։ Օր. Օհանեանի եւ Պր. Ցովսէփեանի պսակին առթիւ Տէր եւ Տիկին Տադէս Օհանեան 100 ֆր., Տէր եւ Տիկին Մելքոնեան 120 ֆր.։ Փառանձեմ Մանուէլեանի Թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Մարանոյչ Խողիկ– եան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճիհանեան 50ական, Պր. Խաչատուր Հացպանեան 20, Պր. Մարտիրոսեան 50, Պր. Խաչիկ Մա– նուէլեան իր կնոջ յիշատակին 20։ Տէր եւ Տիկին Ա. Ժամկոչեան Նազարեանի հոգե– հանգիստին առթիւ 10, Տիկին Սիրուն Սահակեան, Նազարեանի հոգեհանգիս – տին առթիւ 20, Օր. Արշալոյս Կէմալ – մազեան 20, Պր. Նազարեան իր մօրը հո– գեհանգիստին առթիւ 50, Տէր եւ Տիկին Մինասեան իրենց Թոռնիկի պսակադրու– թեան առթիւ (Փարիզ) 100։ Սարգիս Ա– սատուրեանի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ասատուրեան 20, Պր. Խաչատուր Ասատուրեան 10 ֆր.։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պապամեան Մխակ Ասոյի հայրենական պատերազմի զինուորներէն, ծնած Մուշի Պուլանուխ գիւղը, փնտռողն է իր որդին քաղաքային դատախազ Կարապետեան։

Լուր ունեցողներէն գրել՝ Գ. Պաղըր– ճեանի, 35 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9րդ։

×

Երեւանէն Եորիկ Մինասի Մռավեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Մինաս Գրիգորի Մռավեան, ծնած 1916ին, մօրը անունը՝ Մարգարիտ, տունէն հեռացած ատեն, զաւակը վեց ամսական էր, իր բնակա– րանը եղած է Ադրբեջանի Շահումեան շրջանի Կարաչինար գիւղը, որ այն ատեն կը կոչուէր՝ Աղջաղալա։

Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել Գ. Պաղըրճեանի հասցէին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Հոկտ. 17, ժամը 21ին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը։

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէի ժողովը այս Ե– կուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 20·30ին սո– վորական հաւաքատեղին։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կո– միտէի, Կալիէբա սրահը, Ամբնիւ ժողո– վ։

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկ– տեմբեր 19ին ժամը 15ին, Ռիւ Թէլի սրահը նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղ– բայրեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շ. Նարդունի խումբին եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղին։

Կը նախագահէ

ԸՆԿ. ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԻՃՃԵԱՆ

Կը խօսի

ԸՆԿ. ՑԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Ոսկիան (երգ) Վալանսէն, նաեւ Վալանսէն Սիր– քէճեան քոյրեր, Տիկին Մարսէլ Մարտի– րոսեան (արտասանութիւն)։ Նոր Սերուն– դի պարախումբը։

Օթոքար ապահովուած է Վալանսէն։ Նաեւ Լիոնէն, Տէսինէն, Վիէնէն։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՆ ՎԱԼԷՐԻԷՆԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ – ՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Հայ նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրա– կաններու Միութիւնը կը հրաւիրէ նախկին ռազմիկները եւ հայ հասարակութիւնը անշէջ պահել դիմադրականներու բոցը

Շաբաթ Հոկտեմբեր 18, ժամը 15ին

Հաւաքավայր՝

Mémorial de la France Combattante du Mont Valérien

կամ

ժամը 14ին, Հայ նախկին Ռազմիկներու կեդրոնատեղին

32, Rue de Trévise, — 75009 Paris

ՎԵՐԱՄՕՏՍ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մաս– նաճիւղին դպրոց սկսած է, ինչպէս նաեւ Պաշօ անցընող երիտասարդներու։ Աչ– ձանագրութեան համար դիմել վարչու – թեան ընկերուհիներու։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպութեամբ ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
ի նպաստ Լիոնի Հայկազեան վարժարանի
Հոկտ. 19, Կիրակի ժամը 15ին «Լա Սիկալ» սրահին մէջ
Կը ներկայացուի

ՀՆԱՐՔԸ

Կատակերգութիւն 3 արար
մասնակցութեամբ «ԲԵՄԱՍԻՐԱՑ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ
Դերակատարները — Զարուհի Անտոնեան, Միհրան Անտոնեան, Փիէռ Թէրգեան, Լիւսի Թօփալեան, Նուրհան Մարգարեան, Անիթա Պէրպէրեան, կարօ Թօսունեան, Յովհ. Գառնիկեան
Բեմադրութիւն՝ Մ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ
Prix des places : 15 et 10 Francs
Pour les billets s'adresser :
Mmes Tavchandjian, 50 rue Dunoir, Lyon, Sirmakichian, 10 Cour Vitton, Lyon
Fellahian, 181 rue Duguesclin, Tél. : 62-83-42 — Tchalikian, 192 rue Boileau
Tél : 62-97-67 — Déyirmendjian, 19 rue Robert, Tél. : 24-65-24

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
17
VENDREDI
17 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·417

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.417

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՈՎ

—o—

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ա·

Մեծ եղեռնի յիսնամեակէն ի վեր, մասնաւորաբար վերջին տարիներու ընթացքին թրքական ցեղասպանութեան մասին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ հայերէն եւ օտար լեզուներով լոյս տեսած փաստացի հրատարակութիւնները քանը վախցուցած են Անդարայի վարիչներուն եւ թուրք քերթերուն, որոնք կը չարունակեն նենգափոխել պատմութիւնը՝ փորձելով արգելացնել իթթիհատի ոճրագործ կառավարութեան դիւային ծրագիրը։

Վերջերս արձագանգ եղանք Հիւսամէտաին Թուրամ անուն թուրք սպայի մը կովկասեան ճակատի Ճիշատակներուն («Թուրք բարոզչական մեքենան կը բռնցիւ, ցառաջ, 25–28 Սեպտ· 1975»)։

Այս անգամ Հայաթ Թարիհի պարբերաթերթին մէջ Իհսան Ըլկար անուն յօդուածագիր մը կը զրգռէ «Հայկական Հարցը մէկ դարու ընթացքին», սուտն ու լուրը իրար խառնելով։ Նպատակն է ցոյց տալ, որ Օսմանեան կառավարութիւնը պարզապէս ինքնապաշտպանութեան համար է, որ տարադրեց Հայերը, որոնք նոյնիկն կը զարնէին Թուրք բանակը(?)։

Թարգմանութիւնը կատարած է Պոլսոյ Ժամանակը (6–26 Սեպտ· 1975)։

Յօդուածագիրը մէջբերումներ կ'ընէ առաջին աշխարհամարտին Կովկասեան նախարին վրայ գտնուող Գ· զօրաբանակի հղածարքէն։ Իբրեւ թէ 25 Սեպտ· 1914–ին սահմանամերձ չրջաններու ոստիկան պետերը սկսեր են Ռուսիա խոյս տալ կամ Ռուսերու հաչոյն լրտեսութիւն կատարել։ Ռուսերը Հայերէն եւ Յոյներէն հրոսակախումբեր կազմեր եւ զիներ են։ Օսմանցի զինուոր կամ քաղաքային Հայեր ալ կը մասնակցին եղեր այդ հրոսակախումբերուն։ Նոյնպէս Օսմանեան սահմանեներէն ներս գտնուող Հայեր գաղտնի կը կազմակերպուին եղեր, մօտ ատենէն նման գործունէութեան մը ձեռնարկելու համար երկրէն ներս թէ արտասահմանի մէջ։

Իբրեւ թէ Ռուսիայէն Թուրքիոյ սահմաններէն ներս թափանցող Հայ հրոսակախումբեր Իսթիրի մօտերը կազմակերպուելով, առաջին խակ առիթով ապստամբական չարժում պիտի չղթայազերծէին (?)։ Ուստի, կանխազգուշութեան համար Թուրքերը երկու չոկատ զինուոր զրկեր են էրզրումի մօտակայ կարմրուկ Հայկական գիւղը (?)։

Այս չէ սակայն ամէնը։ «Դաշնակ կուսակցութեան զեկավարները Սասունէն նոպմատ եկած էին ու ատելի բան հազար հոգինոց խումբ մը հաւաքած» (?)։ Ռուսերը մեծ քանակութեամբ զէնք բաժներ են Սալմաստի ամբողջ Հայ բնակչու – թեան (?)։ Հոկտեմբերի կէսին սահմանները ներս գտնուող Հայեր գաղտնի կը կազմակերպուին եղեր մօտ ատենէն նման գործունէութեան մը ձեռնարկելու համար երկրէն ներս թէ արտասահմանի մէջ։

Իբրեւ թէ Ռուսիայէն Թուրքիոյ սահմաններէն ներս թափանցող Հայ հրոսակախումբեր Իսթիրի մօտերը կազմակերպուելով, առաջին խակ առիթով ապստամբական չարժում պիտի չղթայազերծէին (?)։ Ուստի, կանխազգուշութեան համար Թուրքերը երկու չոկատ զինուոր զրկեր են էրզրումի մօտակայ կարմրուկ Հայկական գիւղը (?)։

Այս չէ սակայն ամէնը։ «Դաշնակ կուսակցութեան զեկավարները Սասունէն նոպմատ եկած էին ու ատելի բան հազար հոգինոց խումբ մը հաւաքած» (?)։ Ռուսերը մեծ քանակութեամբ զէնք բաժներ են Սալմաստի ամբողջ Հայ բնակչու – թեան (?)։ Հոկտեմբերի կէսին սահմանները ներս գտնուող Հայեր գաղտնի կը կազմակերպուին եղեր, մօտ ատենէն նման գործունէութեան մը ձեռնարկելու համար երկրէն ներս թէ արտասահմանի մէջ։

Իբրեւ թէ Ռուսիայէն Թուրքիոյ սահմաններէն ներս թափանցող Հայ հրոսակախումբեր Իսթիրի մօտերը կազմակերպուելով, առաջին խակ առիթով ապստամբական չարժում պիտի չղթայազերծէին (?)։ Ուստի, կանխազգուշութեան համար Թուրքերը երկու չոկատ զինուոր զրկեր են էրզրումի մօտակայ կարմրուկ Հայկական գիւղը (?)։

Այս չէ սակայն ամէնը։ «Դաշնակ կուսակցութեան զեկավարները Սասունէն նոպմատ եկած էին ու ատելի բան հազար հոգինոց խումբ մը հաւաքած» (?)։ Ռուսերը մեծ քանակութեամբ զէնք բաժներ են Սալմաստի ամբողջ Հայ բնակչու – թեան (?)։ Հոկտեմբերի կէսին սահմանները ներս գտնուող Հայեր գաղտնի կը կազմակերպուին եղեր, մօտ ատենէն նման գործունէութեան մը ձեռնարկելու համար երկրէն ներս թէ արտասահմանի մէջ։

Իբրեւ թէ Ռուսիայէն Թուրքիոյ սահմաններէն ներս թափանցող Հայ հրոսակախումբեր Իսթիրի մօտերը կազմակերպուելով, առաջին խակ առիթով ապստամբական չարժում պիտի չղթայազերծէին (?)։ Ուստի, կանխազգուշութեան համար Թուրքերը երկու չոկատ զինուոր զրկեր են էրզրումի մօտակայ կարմրուկ Հայկական գիւղը (?)։

Այս չէ սակայն ամէնը։ «Դաշնակ կուսակցութեան զեկավարները Սասունէն նոպմատ եկած էին ու ատելի բան հազար հոգինոց խումբ մը հաւաքած» (?)։ Ռուսերը մեծ քանակութեամբ զէնք բաժներ են Սալմաստի ամբողջ Հայ բնակչու – թեան (?)։ Հոկտեմբերի կէսին սահմանները ներս գտնուող Հայեր գաղտնի կը կազմակերպուին եղեր, մօտ ատենէն նման գործունէութեան մը ձեռնարկելու համար երկրէն ներս թէ արտասահմանի մէջ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐ ԵՒ ԲՐԵԺՆԵԻ ՉՏԵՍՆՈՒԵՑԱՆ

—o—

Անակնկալը մեծ է եւ դեռ ոչ ոք կրցած էր բացատրութիւն մը գտնել Ձորեքշաբթի օր։ Օդանաւին մէջ, որով Ժիսքար Մոսկուա կը վերադառնար, այցելելէ հոգ Տոլմօյի ծննդավայրը, Բրեժնեւ կը հեռաձայնէր իրեն, յայտնելու համար թէ նախապէս ճշդուած ժամադրութիւնը չըննուած է եւ գլուխ-գլխի պիտի չտեսնուին, նոյն օրը։ Կը չնշուէր նաեւ Արտաքին Նախարարներու ժամադրութիւնը։ Դեռ Հինգշաբթի օր յայտնի չէր թէ Շաբաթ առտու, մեկնելէն առաջ նախատեսուած հանդիպումին ճակատագիրը ի՞նչ է։ Աւ այժմ միայն կը հաստատուէր Ուրբաթի ժամադրութիւնը։

Քանի մը տողով

ԺԱՔ ՇԱՒՈՆ ծանօթ դերասան եւ Քոմէտի Ֆրանսէզի տուայէն, բեմադիր ու վերջապէս «Թատրոնի մարդ» մեռաւ առէի առտու, 55 տարեկանին, զոհ սրտի տապնապի մը։ Դեռ նախորդ իրիկուն խաղացած էր Լապիչի Լա փռուսր օ'պիէօն։ Ա-

եւ փոխադրելու Սուրիա, որ այդ օրերուն կը գտնուէր նոյնպէս Օսմանեան պետութեան սահմաններուն մէջ»։

Վերջերս թուրք ուրիշ հեղինակ մը անպատկառութիւնը ա՛յնքան առաջ տարեր էր, որ կը գրէր թէ Օսմանեան կառավարութիւնը իր հայ հպատակներու կեանքը ապահովելու համար զանոնք պատերազմի վտանգաւոր չրջաններէն աւելի խաղաղ վայրեր փոխադրեր էր···։

Նախաբանէն եառ, Իհսան Ըլկար յանկարծ 1914էն դէպի եա ոստում մը կ'ընէ՝ հասնելով այն օրերուն, երբ ռուսական կայսրութիւնը իր սահմանները երկարեց մինչեւ Կովկաս։ Ռուսերու նպատակն է եղեր Հայերը զրգռել Թուրքերուն դէմ, օրթոտոքսութիւնը տարածել, մինչեւ Նեզուցները թափանցել եւ քայքայել Օսմանեան կայսրութիւնը։

Ցետոյ կը յիշէ 1877 – 78ի պատերազմը, Ներսէս Վարժապետեան պատրիարքի այցելութիւնը ռուսական բանակի հրամանատար Նիկոլայի եւ Սան – Ստեֆանոյի դաշնագրին 16րդ յօդուածը, զոր նոյնութեամբ կ'արտագրէ։

Կովկաս իջնելէ եւ Արաքսի ափերը հասնելէ եառ ալ Ռուսերը չարունակեր են օգտագործել չրջանի հայ եւ վրացի քրիստոնեայ տարրերը, այլազան խոստումներ չռայլեր եւ ապագայի մասին երազխիքներ տուեր են անոնց, իբրեւ ազդեցութեան ենթարկեր են որպէսզի ամէն առթիւ չահագործեն զանոնք։ Պալքաններու մէջ ալ նոյն նպատակով կ'օգտագործեր եղեր Պուլկարներն ու Սերպերը՝ սլաւականութեան գծով։

Այսպէս, Ռուսերը միշտ տաղտուկներ կը ստեղծեն եղեր Օսմանեան Պետութեան գլխուն, կռնակէն հարուածելով քայքայելու համար զայն···։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ՝

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԵՐՈՒԱԶԴ ՕՏԵԱՆ "ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ,,

Նակնկալ մահը մեծ յուզում ստեղծած է Ֆրանսական թատերական չրջանակներուն մէջ, ուր նաեւ դերասանէն անվին, մարդը սիրելի էր։ Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երկուչաբթի օր եւ այդ օրը Քոմէտի Ֆրանսէզ ներկայացում չի տար։

ԼԻԲԱՆԱՆի մէջ կռիւները վերսկսած են թէեւ ոչ նոյն սաստկութեամբ։ Լուսաբերել հաստատուած է իրիկուան Ջէն առաւօտեան 5։ Գալով Դահիրէի Արաբական Լիկայի ժողովին ոչ ոք կրնայ հասկնալ թէ ի՞նչ դեր կրնայ ունենալ ժողով մը, ուր Սուրիայէն և պաղեստինեան կազմակերպութենէն զատ, բացակայ է նաեւ Լիբիա, այսինքն երեք կարեւոր դերատարներ։ Երեքշաբթի, Ձորեքշաբթի առթի ունեցած կռիւներէն նորէն 23 մեռեալ կայ եւ յիսունէ աւելի վերաւորներ։

ԹՈՒՐԿԻԱ մերժեց ամերիկեան դիմումը վերաբանալու ամերիկեան մէկ քանի կայաններ, ինչպէս նաեւ վերջ տալու ամերիկացի զինուորներու վրայ դրուած կարգ մը արգելքներուն։ Դիմումը Թուրքիոյ Արտաքին նախարարին ներկայացուցած Անգարայի ամերիկեան դեսպանը՝ Ռիչըրտ Մաքմպէյն։ Ուշչնկթը կ'ուզէր որ Անգարա կարգ մը պիէմոններ ընէ, մինչեւ կայաններու չուրջ տեղի ունենայիք բանակցութիւնները, քանի որ զին-ուրական մասնակցի օժանդակութիւն մը կը կատարուի արդէն։ Թուրքիոյ մէջ ամերիկեան 26 կայաններ կան։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԺԱՔի ՓԻԼԻՓՔԵվԻՇ որ սպաննած էր հօրը մարդասպանը, երկու տարի յետաձգումով բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, այսինքն անմիջապէս ազատ էր, բայց նաեւ դատական ծախքերը վճարելու։

ՏՔՐՈՒՆԻ· ԸՆԿ. ՆՇԱՆ ՌԸՍՏԻԿԵԱՆ

Յաւով կ'իմանանք թէ Ձորեքշաբթի օր, Վիէնի հիւանդանոցը փոխադրուելէն քանի մը ժամ եառ, իր մահկանացուն կնքեր է ընկ· Նշան Ռըստիկեան։

«Անապատի զաւակ» ինչպէս կ'ըսէր իրեն համար, երբ կը պատմէր տեզահանութեան սեւ օրերու իր ողիսականը, ընկեր Նշան Ռըստիկեան մէկն էր այն տարաբախտ սերունդէն, որ այս ափերուն վրայ, իրեն հետ բերաւ Հայոց պատմութիւնը։

Ծնած Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղը, Նշան Ռըստիկեան իր պատանեկութեան տարիները ապրելէ — եթէ առոր ապրիլ կ'ըսուի — եառ Արաբներու հետ, անապատին մէջ, 1930ական թուականներուն կը հասնէր Ֆրանսա և վերջնապէս կը հաստատուէր Վիէն։ Առաջին օրերէն անդամ Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի, մինչ կինը կը լծուէր կապոյտ Խաչի աշխատանքներուն, ընկ· Ռըստիկեան ամբողջ կեանքը իր ուժերով ծառայեց իր ազգին, այն փոքր գաղութին մէջ, ուր կ'ապրէր։ Արդէն առաւելաբար, ընկ· Ռըստիկեանի նման, համեստ այլ նուիրուած մարդիկն են, որոնք հայկականութեան օճախներու հաստատման ու բարգաւաճման առաքած են, անկեղծ համոզումով։

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին եւ զաւակներուն։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔԱՏՈՒՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13)

«ԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ»

« Հայաստան » հրատարակչութիւնը մեծ տպաքանակով լոյս ընծայեց «Գրական տեղեկատու» դիրքը, որ կը ներկայացնէ Հայաստանի Գրողներու Միութեան բոլոր անդամներու կենսագրական տուեալներն ու տուեալներ անոնց գրական գործերու մասին, հանրապետարանի սկզբնաւորութեամբ։

Գիրքին մէջ գրուած են Գրողներու Միութեան անդամներու լուսանկարները, ներկայացուած են առանձին գլուխներով գրողներուն մշակած սեռերը, գրագէտներուն կեղծանուններն ու ծածկանունները, համառօտ կենսագրութիւնը եւ, վերջապէս, իւրաքանչիւրին երկերուն եւ թարգմանութիւններուն ամբողջական մատենագիտութիւնը։

Հայաստանի Գրողներու Միութիւնը կազմակերպուած է 1934ին եւ իր չարքերուն մէջ են ներկայիս 424 բանաստեղծ, արձակագիր, քննադատ, թարգմանիչ։

Գիրքը կը բովանդակէ անուանացանկ մը եւ Գրողներու Միութեան անդամներու հասցէները։

Տեղեկատուն նախատեսուած է գրականութեան ուսումնասիրութեամբ զբաղողներու եւ ընթերցող լայն հասարակութեան համար։

Զայն կազմած է արձակագիր Հայկ Խաչատրեան։

×

ՐԱՖՖԻԻ «ՍԱՄՈՒԷԼ»Ը ՌՈՒՍԵՐԷՆ

« Հայաստան » հրատարակչութիւնը ռուսերէն լոյս ընծայեց Րաֆֆիի ծանօթ «Սամուէլ» վէպը։ Տպաքանակն է 50·000։

«Սամուէլ»ը ռուսերէն հինգ հրատարակութիւն ունեցած էր ցարդ։

Մոսկուացի քննադատ, լեզուաբան Փրոֆ· Յովսէփ Կուպիկեան դիրքին վերջաբանին մէջ ամփոփ գիծերով պատկերացուցած է Հայաստանի Դ·–ե· դարերու քաղաքական իրադարձութիւնները, հայ ականաւոր վիպասանին ստեղծագործութիւնները եւ «Սամուէլ»ի դրական արժանիքները։

×

ՆՈՐ ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Իջեւանի ժողովրդական թատրոնը, Գ· Սունդուկեանի ծննդեան 150ամեակին առթիւ, պիտի բեմադրէ «Գիշերուայ սարերը խեր է» կատակերգութիւնը։

Իջեւանի թատրոնը հիմնուած է տասը տարի առաջ եւ բեմադրած է քանի թատերախաղեր։

×

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հարիւրէ աւելի բժիշկներ Ջերմուկ առողջարանին մէջ բժշկագիտական բնոյթի ժողով մը գումարեցին եւ քննութեան առին կարեւոր խնդիր մը՝ հանքային ջուրերուն ազդեցութիւնը մարսողական համակարգին, մասնաւորապէս լեարդին եւ լեղուղիներուն վրայ։

Ժողովին մասնակցած բժիշկները Ջերմուկ ժամանած էին Մոսկուայէ, Լենինգրադէ, Կիեւէ եւ այլ քաղաքներէ։

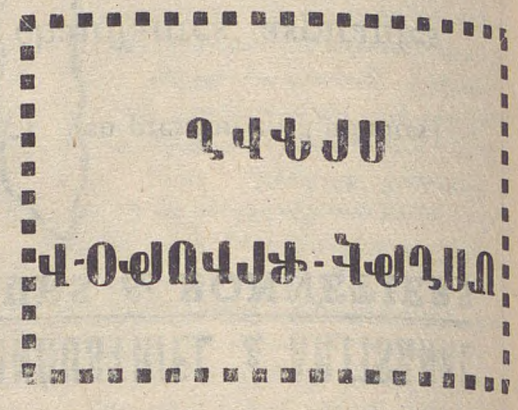
ՀԻՍՈՒՍԻՆԵՐ ՅԱՌՈՒՄՆԵՐ

(1869 – 1926)

ԴՈՎՏՈՎ ՕՏԵԼՈ

— Ա. —

Ֆաուստոբիոնը, այլ անուններով նաև Ֆաուստ Յոթերորդ, Ֆաուստ Ջոնս, Ֆաուստ Ամերիկացի, Ֆաուստ Ռուսաստանում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում և Ճանապարհներում, Ֆաուստ Ռուսաստանում և Ամերիկայում և Եվրոպայում և Ասիայում և Աֆրիկայում և Ավստրալիայում և Անտարկտիդայում և Արկտիկայում և Օվկիանիայում և Ծովերում և Լճերում և Գետերում և Ջրվեժներում և Ստորգետնյա գետերում և Աղբյուրներում և Ճահիճներում և Ցեխոտ վայրերում և Ճանապարհներին և Արահետներին և Ճամփաներին և Ուղիներում և Ճանապարհ

ՊՐԿԻՉ-ՀԱՅՈՑ-ՆԱՀԱՊԵՏ

ԲՈՒՀԱՐԵՆ ՊՈՒՐՆԱԶՅԱՆ

ՀԱՅ ԳՈՒՆԱՎՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԻՉ

Ե.

ՊՕՄԱՓՈՒՆՈՒՄ ՀԱՅՈՑ ՎՃԱՌՈՒՄՆ

Ա.ՊԱՆ ՎԱՀԱՆԻՆ

Ի՞նչ է նշանակում «Ամանոր»։ Ինչո՞ւ է այդպես կոչվում։ Ինչո՞ւ Նոր տարին ամանոր է։ Ինչո՞ւ ամանորին ամեն ոք ուրախ է։ Ինչո՞ւ ամանորին ամեն ոք ուզում է ուրիշներին ուրախացնել։ Ինչո՞ւ ամանորին ամեն ոք ուզում է ուրիշներին նվերներ տալ

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կիրակի Հոկտեմբեր 19, ժամը 12·30ին

Պօմոնի սրահը, բացառիկ պատրաստութեամբ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ — ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ — ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.

ՀՐԱՒԷՐ

Լիոնի հայ համայնքը սիրով կը հրաւիրուի ծանօթ բանաստեղծ – դրագէտ Վեր. Սամուէլ Պաղդալեանի տուած բացառիկ դասախօսութեանց Հոկտ. 19էն 24 ժամը 20·30ին Աւետ. Եկեղ. մէջ՝

4, Rue Dr. Paul Diday, Lyon (3e)
(Մուտքը ազատ):

ՀԱՃՆՈՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Հաճնոյ Հայրենակց. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ կը տօնուի Հաճնոյ հերոսամարտի 55րդ տարեդարձը, Հոկտեմբեր 19 կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան արարողութիւն Փարիզի Հայոց մայր եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, կէսօրէ վերջ ժամը 13·30ին հոգեճաշ, մատաղ ապուր, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Նախաձեռնութեամբ

ՏՈՔԹ. Բ. ԽՐԻՄԵԱՆԻ

Կը խօսի Ա. ԳՆԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժին

ՀԱՃԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Երեքշաբթիէն սկսեալ, (Հոկտ. 21) ամէն երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7ին, հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի 86, Ռիւ տ'Օպանելի մէջ, Մարսէյլ– քաղաքի շրջան:

Դիմել՝ ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ
Հեռ. 54–02–98

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ

Հայերէնի միօրեայ դասընթացքները կը սկսին Հոկտ. 22, Շաբաթ օր, եկեղեցւոյ յարակից սրահին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողքներէ առաջնորդել իրենց զաւակները նոյն օրը վարժարան (նուազագոյն 8 տարեկանէն սկսեալ), ժամը 9·30ին:

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Հոկտ. 17, ժամը 21ին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան հնթակոմիտէի ժողովը այս երկուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի, կալիֆորնիա սրահը, Ավընիւ Ժորժ Ե.:

×

ԿՐԸՆՈԳԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Հոկտեմբեր 19ին ժամը 15ին, Ռիւ Ֆէլի սրահը նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շ. Նարդունի խումբին եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղին:

Կը նախագահէ

ԸՆԿ. ԳԷՈՐԳ ՓԻՐԻՃԵԱՆ

Կը խօսի

ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Ոսկիան (երգ) Վալանսէն, նաեւ Վալանսէն Սիրքէճեան քոյրերը, Տիկին Մարսէլ Մարտիրոսեան (արտասանութիւն): Նոր Սերունդի պարախումբը:

Օթոքար ապահովուած է Վալանսէն: Նաեւ Լիոնէն, Տէսինէն, Վիէնէն:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Վիէնի մասնաճիւղի վարչութեան ընդհ. ժողովը, որ տեղի պիտի ունենար այս Ուրբաթ (Հոկտ. 17) յետաձգուած է ցնոր տնօրինութիւն, ընկեր Նշան Ռըստիկեանի անակնկալ մահուան տխուր առիթով:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը յառաջիկայ Կիրակի (Հոկտ. 19) ժամը 16ին դպրոցի սրահը: Շրջ. ժողովի պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շորեքշաբթի (Հոկտեմբեր 22) ժամը 15ին, ընկերուհի Բարբիզ Աբմաղանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Տէսինի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Երկուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 14ին, Հայ Մշակոյթի Տան ներքնայարկը: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ահարոնեան ակումբը: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն եւ ոչ–անդամ հայրենակիցները, Հոկտ. 23, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ, Փարիզ, «Պարոյր Սեւակ» դրադարանի սրահը:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ահարոնեան ակումբը: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Հ. Պուրնութեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դաւութեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Ճիտճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր եւ հօր՝

ԱՐԱՔՍԻ եւ ՄԿՐՏԻՉ ՃԻՏՃԵԱՆԻ

յիշատակին, այս Կիրակի, Հոկտ. 19ին, Փարիզի Ս. Ցոլհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի դիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

×

Պ. Վահան Զեքէմեան, Պ. Հրայր Զեքէմեան, Տիկին Մարիամ Օհանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Զեքէմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ամմաղանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Գարամանեան եւ զաւակները, Տիւզեան, Պալապանեան, Ցարութիւնեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի, Հոկտ. 19ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս–Պետրոս եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՐՓԻ ԶԵՔԷՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Լօրան Պաթիսթի եւ ընտանեկան պարագաներուն, ընկերուհի Սարինէ Փափազեանի մահուան առթիւ:

ՇԱՒԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

ԹՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՆ ՎԱԼԷՐԻԷՆԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ – ՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Հայ նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Միութիւնը կը հրաւիրէ նախկին ռազմիկները եւ հայ հասարակութիւնը անչէջ պահել դիմադրականներու բոցը

Շաբաթ Հոկտեմբեր 18, ժամը 15ին

Հաւաքավայր՝

Mémorial de la France Combattante du Mont Valérien

կամ

ժամը 14ին, Հայ նախկին Ռազմիկներու կեդրոնատեղին

32, Rue de Trévise, — 75009 Paris

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին դպրոց սկսած է, ինչպէս նաեւ Պաշտօն անցընող երիտասարդներու: Աձանագրութեան համար դիմել վարչութեան ընկերուհիներու:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ կին մը երեք ամսու երախայի խնամք տանելու համար, ամբողջ օր կամ կէս օր Փարիզ կամ Սէն–Ժերմէն ան Լէյ:

ՀԵՌԱԽՕՍԵԼ՝

973–27–20 *կամ* 236–03–06

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեբաստիոյ Դաւռայի Հայրենակցական Միութեան խնջոյքը Նոյեմբեր 30ին:

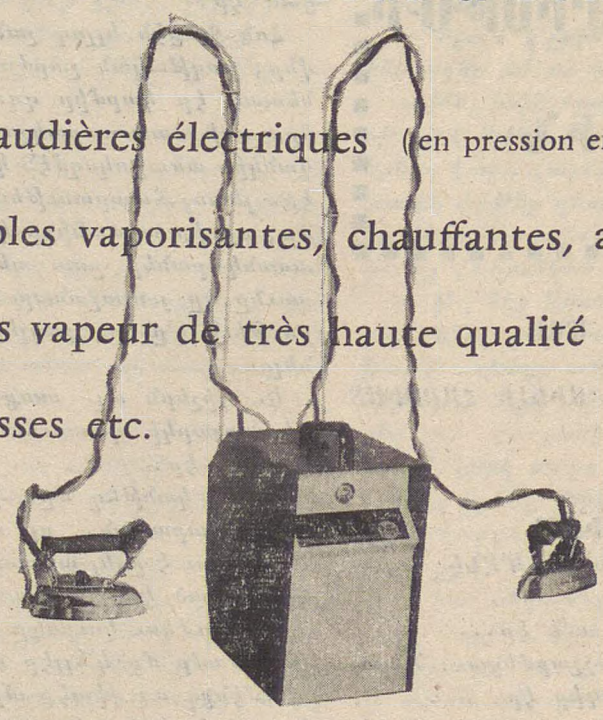
×

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի խումբի տարեկան պարահանդէսը, Սալ ոէ Ֆէթ, Ռիւ Վոլթէռ, Նոյ. 22ին:

ԱՐԵԻԵԼՔԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԿՏ. 25
?

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL
Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

ՇԱԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
18
SAMEDI
18 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՊԱՏԻՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՐԿ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·418

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.418

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԿՆՈՅՈՎ

——o——

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Բ.

Հայաք Թարխիճի յօդուածագիրը՝ Իւրաքանչիւր Ընկեր կը բացատրէ, որ ռուսական կառավարութիւնը դէմ պաշտպանուելու համար հարձակողն Դուրը 1878 Յունիսին Անգլիոյ հետ կը սոսկագրէր Կիպրոսի համաձայնագիրը, որ կ'երաշխաւորէր Օսմ. Պետութեան հողային ամբողջականութիւնը։

Չի յիշեր սակայն թէ Բ. Դուրը նոյն այդ համաձայնագրով յանձնառու կ'ըլլար բարենորոգումներ գործադրելու հայկական նահանգներուն մէջ, Ռուսիոյ միջամտութեան պատրուակ չտալու համար։ Ռուս դիւանագիտութիւնը չարունակեր է պաշտպան կանգնիլ Հայերու շահերուն իր իսկ օգտին համար։ Ու հայկական հարցը իրրեւ պատրուակ ծառայեցուցեր է իր շահերուն։ Ռուսերն է, որ Հայերը պատգարեր են Պերլինի Վեհաժողովին (?), «կարծես թէ անոնք առանձին եւ իսկական Պետութիւն մը եղած ըլլային պատուիրակութիւն ունենալու համար այդ ժողովին մէջ։

Թուրք յօդուածագիրը դիտակցօրէն կը խեղաթիւրէ պատմութիւնը։ Սրխմեանի պատուիրակութիւնը պաշտօնապէս չէր դիմած Պերլինի Վեհաժողովին եւ երբեք չմասնակցեցաւ անոր նիստերուն։ Հայկական հարցը օրակարգի վրայ դրուեցաւ Վեհաժողովի վերջին նիստերէն մէկուն մէջ։ Հայ պատուիրակութիւնը պարզապէս Յուշագիր մըն էր ներկայացուցած։ Հապճեպով քննուեցաւ Սան Սթեֆանոյի դաշնագրին 16րդ յօդուածը, որ վերածուեցաւ ծանօթ չարաբաստիկ 61րդ յօդուածին, որով Բարենորոգում – ներուն երաշխաւոր կը դառնային վեց մեծ Պետութիւնները։

Ինչո՞ւ Ընկեր դժգոհ է այս յօդուածէն։ Անշուշտ կը նկատէ Բարենորոգումները, քանի որ «Թուրքիոյ բոլոր քրիստոնեայ հպատակութիւնները արդէն իսկ կատարելապէս տէր էին ամէն տեսակ ազատութեան (?)։ Եկեղեցիներէ ներս իրենց դէմերն ու արարողութիւնները կը կատարէին փափաքած ձեւերով, ասկէ զատ մեծ թիւով հայ պաշտօնատարներ կային այդ շրջանին թէ՛ պալատներուն մէջ եւ թէ պետական պաշտօնատուներէ ներս։ ... Մանաւանդ կուսակցութեանց եւ այլ սպասարկութեանց պաշտօնատարնե – րուն մեծամասնութիւնը, հաշուելու համար որեւէ ամբողջութեամբ, Հայեր էին (?)։ Ռուսերը հայերէն թուրք սերտ գործակ – ցութիւնը խափանելու եւ քայքայելու հա – մար երկու միջոց է գործ կը դնեն եղեր, առաջին՝ Հայերը օրթոտոքս դարձնել, երկրորդ՝ զրամի զօրութեամբ լրտեսու – թեան մղել զանոնք ի վնաս Օսմ. կայ – սրութեան։ Եւ իսկապէս կարճ ժամանա – կէն Ռուսերը յաջողեր են արեւելեան նա – հանգներու իւրաքանչիւրէն գործակալներ ապահովել։ Յաջողեր են կաշառել նոյն – իսկ Հասասնգալէի (Էրզրումի նահանգ) Թուրք Գատըն (դատաւոր)։

Հայերը մեծամասնութիւն չեն կազմեր եղեր արեւելեան նահանգներուն մէջ։ «Հե – տեւաբար հայկական մեծամասնութիւն մը ստեղծելու համար անկէ ներս, հարկ էր տեղւոյն փիւրա եւ մահմետական թուրք բնակչութիւնը բնաջնջել» կը բա – րանջէ թուրք «պատմագիրը», որ կ'աւե – ցնէ թէ այս կարգադրութենէն մեծապէս պիտի նպաստաւորուէր Ռուսիա, որ սկսեր է առատ զէնք ու զինամթերք ղրկել դէպի արեւելեան նահանգները (?)։ «Եկեղեցի – ները իսկական զինամթերանոցներու վե – րածուած էին այլեւս։ Քահանաներուն ալ զլխաւոր պարտականութիւնը եղած էր ամէն բան ու զործ թողուլ եւ զբաղիլ այդ զործով» (?)։

1890ին Պոլսոյ Պատրիարքարանի Հըն – չակեան ցոյցին առթիւ կը զրէ թէ գաւա – ռէն զիմում կատարուեր էր Բ. Դրան՝ Աչըզեան պատրիարքի միջոցաւ՝ զոր – ծադրուելիք բարենորոգումներուն մասին եւ բողոքելու համար Փիւրաներու յարձա – կումներուն դէմ։ Մինչդեռ յարձակում զործողը Հայերն են եղեր... Կառավա – րութեան հրահանգով խուզարկութիւններ կատարուեր են հայկական բոլոր եկեղե – ցիներուն մէջ եւ երեւան հանուեր են զէն – քեր ու ռումբեր՝ լեցուած ու պատրաստ – ուած հայ յեղափոխականներու կողմէ...։

Հնչակեան կուսակցութեան զեկավար – ներէն չատեր ռուսական բանակին մէջ զտնուած, հոն պատրաստուած ու մար – զուած մարդիկ են եղեր...։ «Ո՞մանք ալ կարեւոր պաշտօններ ունէին ռուսական տեղեկատու զաղտնի ապատարկութիւննե – րուն մէջ»։ Այս բոլորի միակ երազն ու նպատակն է եղեր «զինեալ յեղափոխու – թիւն ստեղծել եւ զինու զօրութեամբ Հայկական Պետութիւն մը երեւան բե – րել...»։

Այս առթիւ հրատարակուած չրջաբե – րականի մը մէջ կ'ըսուի եղեր, որ յաջո – ղութեան համար կը կարօտին լայն ժա – մանակի եւ մեծագումար զրամի։ «Նաեւ անհրաժեշտ է չատ ալ արիւն թափել այս ճամբուն վրայ ի սէր այդ նպատակին եւ ի խնդիր անոր իրագործման։ Եւ այս պարտականութիւնը կատարելու համար մեզմէ ոմանք պէտք է որ զէնքի փարին, ոմանք իրենց զրիչը ի սպաս դնեն այդ դատին եւ նեռուին վտանգին մէջ, ան – վարան»։

Ռուսերը կ'ուզեն եղեր Հայերը համա – խմբել միակ չրջանի մը մէջ եւ հոն ստեղ – ծել Հայաստան մը ցոյց տալու համար Եւրոպայի, որ Հայերը զժգոհ են Օսմ. Պետութենէն։ Ռուսական այս ծրագիրը սկիզբները ակնկալուած ընդունելութիւնը չէ զտած ա՛յն Հայերուն մօտ, որոնք Թուրքիոյ մէջ աչխատած եւ զրամ չա – հած, զիրքի ու հարստութեան տէր զալ – ած՝ պետական նախանձելի պաշտօննե – րու կոչուած էին։ Այդպիսիներուն զէմ սպառնալիքի եւ ահաբեկումի զիմերը են յեղափոխական զործիչները։ «Պարկեչտ հայ քաղաքացիներ» այս վերջիններէն չա – տերը օրէնքին ձեռքը յանձներ են։ Եկեր է չրջան մը, երբ յեղափոխականները սպառնալիքով հարուստ Հայերու արիւնն ալ թափեր են։ Իրերասպանութիւնը տա – րածուն զարձեր է։ «Իւրաքանչիւր գա – ւառ մտած էր հայդուկային կազմակեր – պութեան մը մէջ կամ ենթարկուած ա – նոր ազդեցութեան»։ Կոմիտէներու պե – տերը չաճախ կը մնային մութին մէջ, «պահուելով առասպելական կամ պատ – մական անունի մը ետին...»։

Ու կը յիշէ Մարզուանի, Թոքատի եւ Սեբաստիոյ մէջ պատահած կարգ մը ա – րիւնալի դէպքեր, աննչան պատճառնե – րով։

Հայ յեղափոխականները ձի նստած զիւ – ղէ զիւղ չրջելով յեղափոխութիւն կը քա – րոզեն եղեր, խաբելով եւ համոզելով ոչէտ քահանաներն ու միամիտ զիւղա – ցիները։ Եթէ պատահի եղեր, որ հայ մը մահմետական մը սիրէ, կամ աղջիկ մը մահմետական մը սիրէ, Հայերու եւ իսլամներու միջեւ հողային խնդրի կամ արջառի պատճառաւ անհա – մաձայնութիւն մը ծագի, յեղափոխական – ները կը չահագործեն եղեր այդ պարա – դաները, աներեւակայելի բարդութիւններ եւ աննախատեսելի միջադէպեր ստեղ – ծելով։ Գիւղ մը զացող հարկահաւաք պաշտօնեան եւ ոստիկան զինուորը յար – ձակման կ'ենթարկուի, ժողովուրդը պե – րաշրգռուած ամէնէն աննչան խնդրին համար իսկ պետական պաշտօնատուննե – րու վրայ կը յարձակի եղեր...։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔԱՑԻՔ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13)

ԺԻՍՔԱՐ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

——o——

Մինչ Ժիսքար տ'Էսթէն եւ կինը կիեւ կ'այցելէին, մեկնութիւնները կը չարու – նակուին Նախագահին այս այցելութեան ունեցած անակնկալներուն մասին։ Ժիս – քար բան մը չէր ուզեր ըսել այդ մասին, այլ ընդհակառակն կը յայտարարէր լրա – գրողներուն.— «կարծեմ դուք յոռետես էք, ես լաւատես եմ, որովհետեւ կը խոր – հիմ թէ ապագտումի քաղաքականու – թիւնը Ֆրանքեւխորհրդային գործակցու – թեան մշտական մէկ չափն է»։

Ամէն պարագայի մէջ, պարզ է որ «բան մը անցաւ–դարձաւ» եւ թէ Բրեժնեւի պաղ առաջ ըլլալը օդակայան գացած առեն յայտող պատրուակ մը չի թուիր ըլլալ։ Ամէն զատ Պրատդա նոյն օրը կը հրատա – րակէր Ֆրանսայի Համայնավար կուսակ – ցութեան մէկ յայտարարութիւնը, ուր կը քննադատուի Ժիսքարեան քաղաքա – կանութիւնը, ինչ որ առնուազն թաֆթի պակաս կարելի է համարել։

Ժիսքար Մոսկուա կը վերադառնար Ուրբաթ առաւօտ եւ կը տեսնուէր Բրեժ – նեւի հետ։ Իւմանիթէ չատ տեղ չի տար այս այցելութեան եւ Ուրբաթ առաւօտ կը փորձէր նաեւ պատճառներ գտնել Ժիս – քարի եղած զաղջ ընդունելութեան նոյն – իսկ կիեւ եւ կը խորհի թէ յաղթանակի տօնին ջնջումը (Մայիս 8) որոշ դեր խա – ղացած է ժողովուրդին մօտ։

Քանի մը տողով

ՇԱԹԵԼՐՈՑԻ մէջ բաւական ձգտուած մթնոլորտի մը մէջ է որ Շիրաք եւ Մի – թերան փորձած են իւրաքանչիւրը պաշտ – պանել իր թեկնածուն։ Առաջինը՝ նա – խարար Ապըլէյն, երկրորդը՝ ընկերվարա – կան թեկնածուն։ Իրենց ձայներէն աւելի, լուսած է կողմնակիցներու ձայները եւ ընդհանրապէս հանրաժողովը լաւ պայ – մաններու մէջ չէ անցած, կազմակերպչա – կան դեռնի վրայ ալ։ Սրահը որ 1300 ա – թոռ ունի բայց 2500 կ'ուռնէ, ծայրէ ծայր լեցուած է (նոյնքան որքան... Սիլվի Վարդանի համար, ինչ որ իրաց այս մըթ – նոլորտին մէջ, երեւի լաւ բարենիւ մըն է)։ Ապըլէյն, Փոնիաթովսկի, Շիրաք, Ժո – պէր, Միթերան խօսած են խառնիճա – դանքի մը մէջ։ Բայց ոմանք զառնու – թեամբ կը նկատէին որ բազմաթիւ երես – փոխաններ իրենց չունէը Շաթելրօ առած էին խոստումներով պաշտպանելու հա – մար իրենց թեկնածուն, լքելով իրենց պարտականութիւնը, քանի քուէարկու – թիւն եւ բանավէճ կար Ապր· Ժողովը։

ՀԱՄԵՐԳՆԵՐ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԷՋ

Հայաստանի պետական «Երեւան» գու – սանական խումբը՝ զեկավարութեամբ Գուսան Շահէնի, մէկ ամիս չրջագայե – ցաւ լեռնային Ղարաբաղի քաղաքներն ու զիւղերը՝ 30 համերգներ տալով։ Խումբին մաս կը կազմեն Արաքսեայ Գիւլզադեան, Ջուլիէտ Մխիթարեան, Զարուհի Ճով – սկիսեան, Ֆրունզէ Ղազարեան, Վալերի Պուզեան եւ ուրիչներ։ Համերգները տե – ղի ունեցան Ստեփանակերտ, Մարտունի, Մարզակերտ, Հադրութ եւ Շուչի, ինչ – պէս նաեւ զիւղերը։

Ցայտագրին մաս կազմեցին Սայաթ – Նովայի, Շերամի, Շահէնի, Աչոտի, Հա – ւասիի եւ ուրիչներու աչուղական, ինչ – պէս նաեւ հայկական ժողովրդական եր – գերն ու պարերը։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐ ՆԿԱՐՆԵՐԸ

Հայաստանի պետական պատկերասրա – հը տարուէ տարի կը հարստանայ սքան – չելի նկարներով։

Վերջերս բացումը կատարուեցաւ «Նոր ձեռք բերուած գործերի» ցուցահանդէ – սին։ Ներկայացուած են չուրջ 100 զե – զանկարչական լաւագոյն նկարներ։ Առա – ջին երեք սրահներու մէջ տեղ զտած են ծովանկարիչ Ճովհ· Այվազովսկիի «Ծովը լուսնակ զիշերին» (նուէր Ն· Գալագեա – նէ, Միլանօ) եւ «Հին Թէոդոսիան» (նը – ւէր Հ· Կարապետեան, Պուէնոս–Այրէս), ինչպէս նաեւ զիմանկարի վարպետներ Ա – զալեանեանի, Արտազեանի սքանչելի կը – տաւները։ Հայրենի բնաչխարհի եզակի նկարիչ Գէորգ Բաչինջագեանի լուսա – պատկ Արարատները եւ կազդիկը պատ – կերացնող նկարները, Ս· Առաքելեանի, Վ· Գայֆէճեանի, Ս· Ռաչմաճեանի դու – նագեղ բնապատկերները։ Փոքրածաւալ, բայց իրենց մնայուն տեղը զրաւած են Փուչմանի «Արեւի ճառագայթներ» (Մ· Նահանգներ), Էտկար Շահէնի երկու բնա – պատկերները, Ժանսէմի «Եգիպտացուհե – նով կինը» (Ֆրանսա), Ա· Զօրեանի «Սպանուհին» (Եգիպտոս), Ս· Խաչա – տուրեանի «Երկու սիրահարներ» (նուէր՝ Ժ· Ճովսկիեանէ, Մ· Նահանգներ), Ժ· Ճակոբեանի «Կոմիտաս» (նուէր Ի· Ճա – կոբեանէ, Փարիզ) հրապուրիչ գործերը։

Ներկայացուած նկարներ կան Հայաս – տանի նկարիչներէ՝ Գ· Ֆերմանեան, Ա· Զիլինգարեան, Մ· Քամալեան, Ա· Նալ – բանդեան։ Ցուցահանդէսի ուշագրաւ ան – կիւններէն մէկուն մէջ զետեղուած են ստեղծագործութիւններ մեր ժամանակի գոյնի իսկական վարպետներ, վազամե – ռիկ Ճովհ· Մինասեանէ եւ Մինաս Աւե – տիսեանէ։ Ուրիչ սրահի մը մէջ կան եւ – րոպացի նկարիչներու գործեր (մեծ մասը պատկերասրահին նուիրած է Գաբրիէլ Համբարձումեան, Փարիզէն)։ Բոլորն ալ, թէեւ անծանօթ հեղինակներու, սակայն ճանչցուած զպրոցներու (իտալական, Ֆրանսական, Հոլանտական, Ֆլաման) նը – կարիչներու ստեղծագործութիւններ են։ Աչքի կը զարնեն նաեւ փարիզաբնակ Ա· Խերումեանէ ստացուած նկարները։

ՀԱՅԿ ԳՈՒՆԱՑՍՏԱՆ

ՀԱՎ ՏՅՈՒՍՈՒՂԻ ՅԱԼՈՒՏՍ

— Նորն էլ ասա՝ էնպես չէ՞, Տիրա՛ջ, էնպես չէ՞, որ ես ինձ համար մի բան եմ ուզում, ես ինձ համար մի բան եմ աղաչում, ես ինձ համար մի բան եմ խնդրում, որ ինձ տանես Ամերիկա, որ ինձ տանես Ամերիկա, որ ինձ տանես Ամերիկա

ՇԱՐԹԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

—— o ——

Ա լա Պէլ կապրիէլ յուշագրարուհի, Շարթի կը ներկայացնէ 32 կտաւները, որոնք առաջին աթթիւ տօնական օրուան մը տպաւորութիւնը կը գործեն, ամէն բանէ առաջ:

Նկարչին տարիներու փորձառութիւնը եւ իր անհատական խառնուածքը ընտրել տուած են իրեն դոյներու լեզուն, արագ յայտնելու համար իր ներաշխարհը:

Տարիներ առաջ, չեչոը աւելի դրած էր գծագրութեան վրայ, յետոյ դոյները կ'ենթադրէր եւ հոն ընդգծումները նոյնքան արժէք ունէին, որքան երանգներու համադրանքները:

Այս յուշահանդէսին, Շարթ կրագիքը եւ կառուցումը գիտակցօրէն ջնջած է եւ ամէնէն նորագոյն երանգապնակին ուժեղ արժէքը:

Արտայայտելու իր այս եղանակը նոր չէ, անոնց համար, որոնք ճանչցած են գինքը եւ հետեւած սկիզբէն իր խառնուածքին եւ առեղծագործելու իր ձեւին:

Նիթը առ հասարակ պատրուակ է իր մէջ, կարեւորը՝ նկարչութիւնն է, գոյները եւ անոնցմով առեղծուած մթնոլորտը:

Թիւ 14 Նաթիւռ մորքը օրինակ, հայկական խրախճանքի սեղանի մը կը նմանի, ուր մեր հնադարեան մագաղաթներու ամէնէն լուսաւոր դոյներու տպաւորութիւնը առած է: Իր գործին մէջ, ուրախութիւն եւ համոյք կայ, հարստութիւն, ճոխութիւն:

Շարթի աչքերը չատ ապրած են դիտելով, զոեզով, փնտռելով եւ ան չատ պչտած է ու փնտռած պատահարին մօտենալէ առաջ: Դիտել եւ մօտենալ դիտելով՝ դիտողն ալ մասնակից կ'ընէ:

Ինչպէս եօթը եւ ութ թիւ «Փռոսէսիոն» եւ «Ընդմայած տը ֆիլէ» պատահարները, իր արտայայտելակերպին յատկանշական արտադրութիւններն են:

Կարժէ երթալ Մոնմարթրի բարձունքը եւ դիտել մանաւանդ իր «Լէ կռան գ'ապր» նկարը:

Լայն երկնքին վրայ ծառի մը բունէն կախած ճիւղ մը թաւուած՝ ա'լ աւելի ցայտուն արժէքի կը վերածէ վարը փռուած ծովեզերքի կեանքը, արեւաչոզ նաւակներն ու աւազը:

Երկինքը զարճած է ա'լ աւելի երփնեռանդ ու խոր, թաւուած ճիւղը ինքնին պատռ մըն է, բանաստեղծութիւն մը, աննկարագրելի աշխատանք մը, ուր կը դողան ու կը չնչեն, կը չարժին լոյսն ու մութը կեանքին:

Բ.

ԲԺԻՇԿԻՆ ՍԻՒՆԱԿԸ

ԻՆՉ Է ՄԱՐՄՆԻ ՋՈՒՐԻ ՊԱԿԱՍԸ

——o——

Դարեր չարունակ, նորածիններու եւ անչափահաս երախաներու մահուան պատճառ հանդիսացած էր մարմնի ջուրի պակասը, իբրեւ հետեւանք ընդհանրապէս փսխունքի եւ փորհարութեան: Կէս դար առաջ, բժշկութիւնը իր տրամադրութեան տակ չունէր մարմնէն պակսող ջուրի եւ կենսական աղերու պակասը լրացնելու միջոցները:

Ներկայիս սովորական երեւոյթ դարձած է տեսնել հիւանդանոցներէն ներս «սերում»ով դարմանումը, մանաւանդ այն հիւանդներուն, որոնք ի վիճակի չեն ստամոքսի ճամբով ընդունելու անհրաժեշտ սնունդ ու դեղօրայքը: Սերումով դարմանումը այնքան ընդհանրացած է, որ մինչեւ իսկ տունը բուժուող հիւանդներուն մահճակալին մօտ կախուած կը տեսնենք պանոնք:

Իւրաքանչիւր անհատ, բաղդատած տարիքին ու կազմին, առաւել կամ նուազ չափով զղայուն մարմնի ջուրի եւ հանքային աղերու պակասին:

Մանաւանդ նիհարակազմ, ակար եւ վատառողջ անձեր չուտով կ'ազդուին ջուրի պակասէն:

Ջուրի պակասը կենսական նշանակութիւն կը տանայ «կանխահաս» նորածիններու, նորածիններու եւ անչափահաս երախաներու մօտ: Երեքէն չորս քիլոգրամ կշռող նորածին մը, որուն ընդհանուր ջուրի պաշարը քանի մը հարիւր կրամ է, երբ երկու անգամ փսխէ կամ մէկ–երկու օր փորհարութիւնը չարունակուի, չուտով կը ստեղծուի ջուրի եւ հանքային աղերու պակաս մը, եթէ ծնողքը դիտակից եւ արթուն չգտնուին:

Մինչդեռ, չափահաս եւ առողջ անձի մը մօտ պակասը հինգ լիթրը պէտք է անցնի, որ ախտանշանները յայտնուին:

Որո՞նք են ջուրի եւ հանքային աղերու նուազումին ախտանշանները:

Նորածին երախային մօտ ամիկա չուտով երեւան կուգայ: Օրինակ, անտարբերք, քնաթաթախ եւ թոյլ կ'ըլլայ երախան, մորթը կը քաշուի, դրեթէ չոր վիճակ մը կը ստանայ: Ան կը մերժէ ամէն սնունդ, ջերմը կրնայ ցած, երբեմն ալ՝ բարձր ըլլալ որ կախում ունի չարժառիթ եղող մանրէներու ազդեցութենէն:

Ընդհանրապէս, նորածին երախային մօտ, մանրէները են որ կը յառաջացնեն փսխունք եւ փորհարութիւն, ինչպիսին են ալիքային վնասակար մանրէները, քթի եւ կոկորդի բորբոքումով յառաջացող ականջի թմբուկի արիւնախռնում եւայլն:

Այս մանրէները իրենց վնասակար, դրդիչ ազդեցութիւնը կ'ունենան ջրային կեդրոններու վրայ, յառաջացնելով փսխունք, փորհարութիւն եւ բարձր ջերմ: Հետեւաբար անկարելի կ'ըլլայ կերակրել երախան որուն մօտ կը սկսին պակսիլ ջուրն ու հանքային աղերը:

Բարեբախտաբար, ներկայիս ծնողքները դիտակից են նման վիճակներու վտանգաւոր հետեւանքներուն եւ չեն դժկամակիր հիւանդանոց փոխադրելու իրենց պատակը՝ սերումով դարմանումի համար:

Տարեցներու մօտ ընդհանրապէս տարբեր հիւանդութիւններ պատճառ կը դառնան ջուրի նուազումին, ինչպէս՝

— Մահաքունի մէջ եղող անձեր, չատ ակարացած հիւանդներ, որոնք անկարող են անկողնէն ելլելու ու ջուր խմելու եւ շրջապատը անհոգ կը գտնուի իրենց հանդէպ, հոգեկան տագնապ ապրող անձեր՝ որոնք անտարբեր կը գտնուին իրենց անընդհատական պահանջներուն նկատմամբ:

— Աղիքային խանգարումներէ յառաջ եկած փսխունքն ու փորհարութիւնը, եթէ երկար տեւեն եւ չուտով սերում չտրուի:

— Շատ բարձր ջերմ ունեցող անձեր, որոնք անընդհատ կը քրտնին եւ անհրաժեշտաբար կը մերժեն իրենց հրամցուած հեղուկները:

Սրտի կամ երիկամունքի տկարութենէ տառապողներ, եթէ առանց հսկողութեան մեծ քանակով միզեցուցիչ դեղ ծածկեն, իրենց մօտ յառաջ կուգայ ջուրի պակաս, միանգամայն արեան հանքային կենսական աղերու անհաւասարակշռութիւն, ստեղծելով չատ բարդ եւ վտանգաւոր վիճակներ:

Ջուրի պակասը, որուն կը հետեւի միշտ արեան հանքային աղերու անհաւասարակշռութիւն, դիւրաւ կարելի է ախտաճանաչում ընել, դարմանումը չուտով արդիւնք կուտայ, կը բաւէ որ տարրալուծարանը ճշդէ հանքային աղերու քանակը: Բժիշկին կը մնայ սերումին մէջ աւելցնել կամ պակասեցնել խնդրոյ առարկայ հանքային աղէն:

Չափահաս մարդուն մօտ ընդհանրապէս դիւրին է ճշդել ջուրի պակասը: Մարդ ծարաւ կը զգայ, երբ մէկուկէս լիթր ջուր պակսած է արդէն: Եթէ ջուրի պակասը չորս լիթրը անցնի, կը սկսի ինքզինք քնաթաթախ եւ չափազանց տկար զգալ: Ուշակորոյս վիճակն ու զառանցանքը կը սկսին՝ երբ արդէն վեցէն տասը լիթր ջուր պակսած է...:

Ուրեմն, չափահասին մօտ դիւրին է ախճանաչումը եւ մեծ է դիմադրական ուժը ջուրի պակասին դիմաց: Վտանգը անմիջական է եւ աճապարանքի կը կոչտի նորածինին եւ անչափահաս երախային մօտ, որոնց ջուրի պահեստը չատ չնչին է եւ դիմադրական կարելիութիւնները չափազանց սահմանափակ են:

ՏՈՔԹ. Զ. Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՏԻԵԶԵՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎԱՐԿԱԾՆԵՐ

—— o ——

Բիւրականի աստղադէտները վերջին ամիսներուն յայտնաբերեցին նոր տեսակի տիեզերական համակարգեր՝ հոծ ծիրը – կաթիններու խիտ խումբեր:

Ակադ. Վ. Համբարձումեան մեկնաբանեց այս նոր յայտնագործութեան բնոյթը.

— Անծայրածիր տիեզերքին մէջ զբաղուող անհամար բազմազան մարմիններուն մէջ առաւել վիթխարիները կը համարուին այսպէս կոչուած ծիրկաթիններու կուտակումները: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը բաղկացած է տասնեակ եւ, նոյնիսկ, հարիւրաւոր աստղադրութիւններէ, որոնք իրենց կարգին բաղկացած են միլիառաւոր աստղերէ:

Մինչեւ վերջերս գիտութեան մէջ ընդունուած էր այն տեսակէտը, թէ նմանօրինակ կուտակումները գերակչռիւ մեծամասնութեամբ բաղկացած են այսպէս կոչուած ձգուած ծիրկաթիններէ, որոնց աստղերը իրարմէ մեծ հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին: Աստղերու չատ խիտ դասաւորումով սակաւաթիւ հոծ ծիրկաթիններ միայն արձանագրուած են:

Սակայն վերջին ամիսներուն Բիւրականի դիտարանին մէջ կատարուած հետազօտութիւններուն արդիւնքները ստիպեցին մեզի՝ արմատապէս փոխել մեր տեսակէտը: Աստղանչեան ծառայեց Ռոմելա Շահրազեանի յայտնագործած ծիրկաթիններու ոչ մեծ կուտակումը, որուն մէջ կը գերակչռեն հոծ աստղային դրութիւնները: Ի դէպ, նոյնքան անսովոր եզաւ նաեւ բուն ծիրկաթիններու դասակարգումը այդ խումբին մէջ. պարզուեցաւ, որ ասոնք կը գտնուին իրարու չատ մօտ՝ «դրացնութեան» սահմաններուն մէջ: Ասիկա կը հակասէր գոյութիւն ունեցող մեր պատկերացումներուն, որու հետեւանքով կարգ մը մասնագէտներ սկսան պնդել, թէ «Շահրազեան – 1» խումբը եզակի երեւոյթ է:

Սակայն Բիւրականի աստղաբնագէտներու յետագայ որոնումները ապչեցուցիչ արդիւնքներու հասան: Համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ տիեզերքի զանազան հատուածներուն մէջ յայնդեցանք գտնել հոծ ծիրկաթիններու հարիւրաւոր այդպիսի հոծ խումբեր: Ակնարկ դարձաւ, որ մենք դէմ յանդիման կը գտնուինք ոչ թէ եզակի երեւոյթի մը, այլ՝ անծանօթ բնոյթի տիեզերական դրութիւններու ըստ էութեան նոր ձեւի մը:

Այս կէտը ճշդելու համար որոշուեցաւ օգտագործել Բիւրականի աստղադիտարանի 2,6 մեթրնոց հեռադիտակը: Եւրոպայի այդ ամէնէն հզօր հեռադիտակով ձեռք ձգուած առաջին լուսանկարները արդէն հաստատեցին, թէ մեզմէ չատ չատ հեռու (մօտաւորապէս մէկ միլիառէն աւելի լուսատարի) գտնուող հոծ ծիրկաթինները իսկապէս միատեսակ ունին սերտ խումբեր ներկայացնելու:

Հոծ աստղային դրութիւններու հոծ խումբերու գոյութեան իրողութիւնը, առանց չափազանցութեան, կարելի է համարիլ արտածիրկաթինային աստղագիտութեան բնագաւառի վերջին տարիներու մեծ յայտնագործութիւններէն մէկը: Ասիկա յատկապէս մեծ նշանակութիւն ունի ծիրկաթիններու ծագումին տակաւին չլուծուած հարցին ուսումնասիրութեան համար: Օրակարգի հարց կը դառնայ աստղային դրութիւններու գոյութեան երկու տարբեր մեքենականութեանց գոյութեան վարկածը: Ըստ երեւոյթին որոշ պայմաններու հետեւանքով տիեզերքին մէկ մասին մէջ յառաջ եկած են բազանցապէս հոծ ծիրկաթիններ, իսկ այլ մասերու մէջ կը գերակչռեն աստղերու «նօսր» դրութիւնները: Թէ այս երեւոյթը որքան ճիշդ է եւ ինչքան նպաստ կը բերէ տիեզերագիտութեան՝ ի յայտ կուգայ ապագայ դիտարկումներով եւ հաշիւներով:

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ-Ի ՈՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՆԹԷ ՔՐԻՍԹՕՑԻՆ ԱՒԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ

Ը.

ՈՒՐ ՔՈՒՔՈՒ ԱՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸՆԷ

Մայր ոստիկանը այն կեղծ քաջասիրտներէն չէր, որոնք կը չուարին:

Ամենեւին: Առաջին չարժումով ինքզինքը պաշտպանել եղած էր. բայց դրէթէ անմիջապէս ծիծաղելի զարմանք մը յայտնուեց անոր:

Աղջիկը կարմիր գլակը, դեղին երիզ – ներով բահկոնակը տեսաւ, եւ չկրնալով հաւնին տակն էր եւ ինքն ալ կը խնդար, բայց լռիկ:

— Հէքեաթ՜ւ. Ջո՛ւր... քիչ... մը... ջուր..., կ'ապաչեմ. հեծեծ Քուքու:

Քարաման անսիրտ չէր: Ուստի — չարունակ խնդալով — թաշկինակը հանեց սրունակի մը բերնէն թրջեց եւ սկսաւ ուժով սրբել զուավին քիթն ու պեխերը:

Քուքու ուզելով անոր չնորհակալ ըլլալ՝ թաշկինակը բերանը գնաց, եւ փռնգտալէն ու հեկեկալէն չուարած՝ չբռփթած՝ աթոռի մը վրայ ինկաւ:

Արդարեւ աղնիւ տղան խեղճ վիճակի մէջ էր, աչքերը գլխէն դուրս կ'ելլէին:

Քարաման մայրական ուշադրութեամբ մը դիտեց զայն:

Ցետոյ, որովհետեւ այս կացութիւնը չէր կրնար տեւել, սքանչելի ներշնչում մը եկաւ մխքը, որ յիշատակ մըն էր այն երանաւէտ ժամանակէն, երբ Քարաման եռանկիւն գլխարկը եաին նետած եւ սուրը ձգած՝ յոդնած տուն կը վերադառնար:

Կարասիի մը մօտեցաւ, ըմպելիքի սրուակ մը բացաւ, սրուակ մը առաւ եւ ամենանուրբ գաւաթի մը մէջ երկու մատ fոճեաf լեցուց:

Եւ նորէն զուավին մօտենալով՝

— Օ'ն, անպիտան, սա խմէ... եւ գործդ պատմէ նայինք:

ԺԻԻԼ ԼԵՐՄԻՆԱ

(Շար.)

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Ա.ցի կոմիտէն եւ Նոր Սերունդի ընկերները իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տիկին Վար-դուհի Ռըստիկեանի, ընկ. Աւետուր Ռըստիկեանի, Տէր եւ Տիկին Ալթունեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն ընկեր Նշան Ռըստիկեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

SEVANE

OU LA CREATION A 21 ANS

L'Union d'Aide aux Etudiants Arméniens annonce que du Samedi 18 au Dimanche 26 Octobre, de 10 heures à 19 h. se tiendra dans les salons du centre culturel Alex Manoogian, 118, Rue de Courcelles, Paris 17e l'exposition d'une jeune artiste de grand talent.

SEVANE PRESENTE SES OEUVRES D'ART GRAPHIQUE, INSPIREES DES THEMES PRIMITIFS ORIENTAUX, TRADUITS PAR UN ART CONTEMPORAIN STYLISÉ.

Et vous recommande vivement cette visite.

ՇԱՀՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առած է հետեւեալ նուէրները.— Կապոյտ Խաչի Սէն-Մօրիսի մասնաճիւղէն 50 ֆր. դպրոցին, Հռիփսիմէ Պամպաճեանի մահուան առթիւ, այրի Տիկին Տիրուհի Կելեկելեանէ (Փարիզ) 50 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, այրի Տիկին Նուարդ Կազարեան 50, Տիկին Մոռուզեան Լուսաբեր 20 եւ Տէր եւ Տիկին Ղազարեան (Լիոն) 30 ֆր. դպրոցին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ի պատիւ

վաստակաւոր երաժշտական բնագէտ

ԳԵՂԱՄ ՔԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆ-Ի

կիրակի, Հոկտեմբեր 26, ժամը 16ին

Հ. Բ. Ը. Մ.ի «ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ»

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118, Rue de Courcelles — 75017 Paris

Ելոյթ կ'ունենան Փարիզի հայ արուեստագէտներ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

MUTAFIAN

HOTEL INTERCONTINENTAL

9, Chemin du Petit-Saconnex

GENEVE

Du 15 au 30 Octobre

Tous les jours de 10 à 14 heures et de 16 à 20 h.

COURS DE DANSES

ARMÉNIENNES

CLASSIQUE - JAZZ

Organisés

par M. Edouard BOLIKIAN

à la Maison des Jeunes et de la Culture Sportive des Chartreux

4, Rue de la Conception, Marseille 4

Tél. 49-49-10

ԾԱԽՈՒ Է

Նոր Սարսէլի մէջ լաւ վիճակի մէջ յարկաբաժին մը, երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, յարմար պայմաններով:

Հեռաձայնել Շաբաթ կէսօրէ եռք կամ կիրակի՝ 980-06-01

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

du 25 Octobre au 8 Novembre

du 20 Décembre au 3 Janvier

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS — **Sonia Coumryantz**

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON — **Varoujan Sarkissian**

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE — **Dicran Cazarian**

61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

SPORALEX Alex MANOUKIAN SPORALEX

202, AVENUE JEAN-JAURES, - 69150 DECINES - TEL 49 08 62

Հ. Յ. Դ.

ԱՌՆՈՒՎԻԼ - ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. վարդան Եղթակոմիտէի ժողովը այս երկուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 20.30ին սովորական հաւաքատեղին:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20.30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, կալիէբա սրահը, Ալբնիւ ժողժ ե.:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը սպասուի Հոկտեմբեր 19ին ժամը 15ին, Ռիւ ժէէ սրահը նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շ. Նարդունի խումբին եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղին:

կը ճախագահէ

ԸՆԿ. ԳԷՈՐԳ ՓԻՐԻՃԵԱՆ

կը խօսի

ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Ոսկիան (երգ) Վալանսէն, նաեւ Վալանսէն Սիրքէհեան քոյրեր, Տիկին Մարսէլ Մարտիրոսեան (արտասանութիւն): Նոր Սերունդի պարախումբը:

Օթոքար ապահովուած է Վալանսէն: Նաեւ Լիոնէն, Տէսինէն, Վիէնէն:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Նոյ. 8ին, ժամը 20.30ին Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ:

ՀԱՃՆՈՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Հաճնոյ Հայրենակից. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ կը սպասուի Հաճնոյ հերոսամարտի 55րդ տարեդարձը, Հոկտեմբեր 19 կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան արարողութիւն Փարիզի Հայոց մայր եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, կէսօրէ վերջ ժամը 13.30ին հոգեճաշ, մատաղ ապուր, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Նախագահութեամբ

ՏՈՔԹ. Բ. ԽՐԻՄԵԱՆԻ

կը խօսի Ա. ԳՆԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժին

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Երեքշաբթիէն սկսեալ, (Հոկտ. 21) ամէն երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7ին, հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի 86, Ռիւ տ'Օպանելի մէջ, Մարսէյլ- քաղաքի չրջան:

Դիմել՝ ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

Հեռ. 54-02-98

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ

Հայերէնի միօրեայ դասընթացքները կը սկսին Հոկտ. 22, Շորեքշաբթի օր, եկեղեցւոյ յարակից սրահին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողքներէ առաջնորդել իրենց զաւակները նոյն օրը վարժարան (նուազադոյն 8 տարեկանէն սկսեալ), ժամը 9.30ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը յաւելեալ կիրակի (Հոկտ. 19) ժամը 16ին դպրոցի սրահը: Շրջ. ժողովի պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր: կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ գլուխ նուիլ:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պուլ. Օատոյի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շորեքշաբթի (Հոկտեմբեր 22) ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Ամատաղնեանի բնակարանը: կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Երկուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 14ին, Հայ Մշակոյթի Տան ներքնայարկը: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3.30ին Ա.Հարոնեան ակումբը: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14.30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը: Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Կրընոպլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 26ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ:

×

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Կեսարիոյ եւ չրջանի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն եւ ոչ-անդամ հայրենակիցները, Հոկտ. 23, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ, Փարիզ, «Պարոյր Սեւակ» դպրոցի սրահը:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա.) Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին դպրոց սկսած է, ինչպէս նաեւ Պաշօ անցընող երիտասարդներու: Աճանագրութեան համար դիմել վարչութեան ընկերուհիներու:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
19
DIMANCHE
19 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՌԱՋԻ Ա ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·419

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.419

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՈՎ

—o—

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Գ.

Իւան Ըլկար չարամտօրէն կը խեղաթիւրէ 1894ի Հոկտեմբերի Սասունի ջարդերու պատմութիւնը, զայն ներկայացնելով իբրեւ ապստամբութիւն օսմանեան կառավարութեան դէմ: Դէպքը սկսեր է, երբ Համբարձում Պօյաճեան զէնքով դիմաւորեր է պետական հարկահաւաքը...: Հայ յեղափոխական կազմակերպութեանց փարիզի եւ Լոնտոնի մասնաճիւղերը մեծ պետութեանց հաղորդած ըլլալով, որ Հայերը խժդժօրէն կը ջարդուէին Թուրքիոյ մէջ, Քննիչ Յանձնախումբ մը՝ բաղկացած անգլիացի, Ֆրանսացի, ռուս եւ Թուրք ներկայացուցիչներէ, անմիջապէս պիտի երթար Մուշ, ուր 1895 Յունուարէն մինչեւ Յուլիս լսեր է 190 ականատես վկաներ:

Ըստ Թուրք յօդուածագրին, Սասունի Հայերը բախտաւոր ունեցեր են ոստիկան – զինուորներու հետ, վերջն ալ իրենց տունն ու տեղը այրելով լեռ քաշուեր են՝ արար աշխարհի ծանուցանելու համար, որ հալածանքի ենթարկուած էին Թուրքերու կողմէ: Սակայն եւրոպացի քննիչները լրիւ տեղեկագրով հաստատեր են, որ պետական իշխանութիւններու զրգռութեամբ ու քաջալերութեամբ Քիւրտերը յարձակեր էին Հայերու վրայ ու կրակի տուած անոնց տունն ու տեղը: Անգլիական կապոյտ Տետրակին համաձայն, հինգ հազար Հայեր սպաննուած են Սասունի կարգերուն ատեն: Թուրք յօդուածագիրը զժգոհ է, որ Քննիչ Յանձնախումբի անդամները բան մը չեն ըսած Հայերու կողմէ սպաննուածներու մասին...:

Սասունէն եաք յեղափոխական չարժումը փոխանցուեր է Տիարպէքիր, ուր տեղւոյն ֆրանսական հիւպատոսը գործակցեր է Հայերուն հետ...:

Թուրքերը իբրեւ թէ նախատեսելով, որ Հայերը գործի պիտի անցնէին տրուած ազդանշանին վրայ, այսինքն պիտի ջարդէին զիրենք, ստիպուեր են աւելի արագ չարժիլ: Մզկիթէն ելլելէ եաք «բախում» ունեցեր են Հայոց հետ:

Ըսել կ'ուզէ սկսեր են ջարդել անպէն, անպաշտպան Հայերը: Ըստ իր խոստովանութեան, Տիարպէքիրի «կռիւներու» (այսինքն ջարդերու) ընթացքին սպանուեր են 1191 եւ վիրաւորուեր՝ 286 հոգի: «Բազմաթիւ տուներ այրեցան, քանդուեցան կամ վնասուեցան: Միեւնոյն դէպքերը կարճ ժամանակի մէջ կրկնուեցան նաեւ 119 քաղաքի կամ գիւղերու մէջ...»:

Իր այս տողերով Իւան Ըլկար խեղաթիւրած ձեւով, սակայն բացայայտ կերպով կը խոստովանի 1895ի համիտեան համատարած կոտորածները Անատոլուի մէջ: Կը յիշէ 1895 Մայիս 11ին մեծ պետութեանց ներկայացուցած յուշագիրը (Մայիսեան ծրագիր): Հայերու փարիզի, Լոնտոնի, Սէն Փեթերս – պուրկի եւ Վիէննայի կազմակերպութեանց մասնաճիւղերը չարժման անցնելով, տեղական թերթերուն մէջ ամէն բան գրել տուեր են իրենց ուզած ձեւով: Նոյնիսկ պզդեր են յիշեալ երկիրներու Խորհրդարաններուն վրայ եւ Պետութիւնները հարկադրեր են, որ ամէն չարիք կուգայ Թուրքերուն կողմէ եւ թէ այդ խնդիրներուն մէջ իրենք անմեղ էին բացարձակապէս: Մեծ Պետութիւնները օսմանեան Պետութենէն պահանջեր են շուտափոյթ գործադրել արեւելեան նահանգներուն համար նախապէս ճշդուած բարեփոխումները: Թուրքիոյ ներքին գործերուն միջամտելով պահանջեր են, որ յիշեալ շրջաններուն մէջ պաշտօնի կոչուած կառավարիչները դրսէն իրենց հսկողութեան եւ հակակշռին ներքեւ: Ոստիկան – զինուորներն ալ պիտի ընտրուէին քրիստոնեայ եւ մահմետական տարրերէ: Բարձրագոյն Դուռը 1895 Յունիս 3ին յիշեալ Պետութեանց ներկայացուցեր է հակառաջարկ մը, սակայն մերժուեր է՝ Ֆրանսական դեսպանի այն յայտարարութեան վրայ, որ վիճաբանութեան իսկ արժանի չէ անիկա:

Թուրք պատմագիրը ուշագրաւ յայտնութիւն մը կ'ընէ այս առթիւ, հաստատելով ինչ որ յաճախ առիթ ունեցեր ենք տեսնելու այս էջերուն մէջ: Այսպէս.—

« ...Նոյն այդ շրջանին Ֆրանսայի Արտաքին նախարար Հանոթօ ալ, սիրա – շահուած ըլլալով փատիշահին կողմէ, ա՛նքան բուռն ու կրակոտ յօդուածներ կը գրէր Թուրքիոյ ի նպաստ, որ կարծէք կը գրէր Թուրքիոյ ի նպաստ, որ կարծէք թէ Ապահիւլ Համիտի պաշտպանութիւնը կատարելու պաշտօն ստանձներ էր...»:

Ի զուր չէ որ Թուրքերը «փաչա» տիտղոսը տուեր էին Հանոթոյին:

Հայ կոմիտէները տեսնելով, որ Պետութեանց դիմումը արդիւնք չի տար, 1895 Սեպտեմբերին իրենք բողոքագիր մը ներկայացուցեր են Բարձրադոյն Դրան՝ պահանջելով կեանքի, ինչքի եւ պատուի պաշտպանութիւն, խղճի, դաւանութեան, մամուլի, հաւաքոյթի ազատութիւն, օրէնքի առջեւ հաւասարութիւն, անմեղ բանտարկեալներու ազատ արձակում, Համիտիէյ հեծելազունդերու ցրուում, եւն.:

Այս բողոքագրէն եաք, Սեպտեմբեր 30ին հազարաւոր Հայեր Պոլսոյ փողոցներուն մէջ ցուցատախտակներով խումբ խումբ շրջեր են եւ օտար դեսպանատուներու առջեւ հաւաքուեր են: Կառավարութիւնը փորձեր է արգիլել ցոյցերը, սակայն Հայերը Թուրք մը սպաննած ըլլալով, բաժակը յորդեր է: 1895 Հոկտ. 2էն մինչեւ Լոր՝ արիւնալի բախումներ տեղի ունեցեր են մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ Հայերու եւ Թուրքերու մէջեւ: Բոլոր եկեղեցիները օրերով փակ են մնացեր ու չատ մարդ մեռեր է...:

Պոլսէն վերջ դէպքեր տեղի ունեցեր են նաեւ գաւառները: Տրապիզոնի մէջ մահացեր են երեք–չորս հարիւր Հայեր: «Թուրքերու կրած կորուստներն ալ արհամարհելի չէին այդ կռիւներու ընթացքին»:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՆՈՐ ԶՈՀԵՐ

Հոկտ. 16ի Օրիան – Լը Ժուռնէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները Լիբանանեան վերջին դէպքերու մասին:

Հոկտ. 15ին, Հ·Ց·Դ·, Ս·Դ· Հնչակեան եւ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեանց միացեալ պատուիրակութիւն մը յաջորդաբար տեսնուած է Իմամ Մուսա Սատրի եւ Փիէր Ժեմայէլի հետ (երեք կուսակցութիւնները նախապէս ալ ունեցած են զանազան տեսակցութիւններ որոնց մանրամասնութիւնները կուտանք մեր երկրորդ էջին մէջ):

Պատուիրակութիւնը յայտնած է թէ հայ կուսակցութեանց ճակատը որոշած է «դրական չէզոքութիւն բռնել Լիբանանը խռովող ցաւոտ դէպքերուն առթիւ»:

Պատուիրակութիւնը նաեւ քննած է Պուրճ – Համմուտի շրջակայքի կացութիւնը որպէսզի դաշտին կռիւները որոնք տեղի կ'ունենան Նաբաա–Սէն–Ժոզէֆ – Քարանթինա – Սին–էլ–Ֆին եւ պուրճ – Համմուտի շրջադօտիին մէջ:

Երեք կուսակցութեանց պատուիրակները նոր չփոմներ պիտի ունենան այս հարցերուն կապակցութեամբ չհակիկից կողմերու հետ:

Նոյն թիւէն կը քաղենք նաեւ հետեւեալ ցաւալի լուրերը.— Սիսի մէջ գնդակներէ մեռած է Յակոբ Ա.Ճէմեան (45 տարեկան):

Ամանոսի քէմփը սպաննուած են նաեւ գնդակներէ՝ Գրիգոր Ազարեան (25 տարեկան) և Արշակ Տէր–Ղազարեան (32 տարեկան):

Թրատի քէմփին մէջ հրթիռ մը պայթած է եւ վիրաւորուած ու հիւանդանոց փոխադրուած են.— Վարդան Մկրտիչ Պետրոսեան, Եղիա Կարպիս Ղազարեան, Մելքոն Գեղամ Խմէրեան, Վարդան Պարթանեան:

× *Ռիւ տը Տամաս, Սոնիկ Տօնապետեանի դեղարանը թալանի տրուած է, ապակրակի, վնասը 300·000 լիբանանեան ոսկի:*

“ՅԱՌԱՋ”Ի 50-ԱՄԵԱԿԸ

ՊԱՏՈՒԱՐԺԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏՈՒՀԻ « ՅԱՌԱՋ » ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ

Հայ Մամուլի Նահապետին՝ 133ամեայ « Բազմավէպ »ի կողմէ կուգամ հրճուանքով ու ջերմագին բարեմաղթութիւններով շնորհաւորել «ՅԱՌԱՋ» օրաթերթի լուսաւոր Յիսնամեակը, յարգանքի ու անկեղծ գնահատանքի փունջ մը ձօնելով անոր Լուսահոգի Հիմնադրին՝ լուսատենչ Մեծն «Շ»ի պայծառ յիշատակին, ոգեկոչելով միանգամայն՝ տարիներու ընթացքին անոր շուրջ խմբուած աշխատակից մտաւորականներու բազմավաստակ հոյլը:

Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներն ապաւինող, եւ յատկապէս Ֆրանսայի հիւրընկալ ափերուն վրայ ապաստան գտնող հայրենազուրկ հայորդիներէն շատ շատերուն համար՝ պաշտելի դպրոց մը եղաւ «ՅԱՌԱՋ», յիսուն տարի շարունակ, որ հայրենիքի սիրով օծուն բալասանը սփռեց տարագիր Հայուն երդիքէն ներս, պարզեց հոն հայրենի դրօշ ու երկինք, արծարծեց պաշտամունք հայ լեզուի, փառքում մեր նահատակներուն ու պատմութեան, եւ ջարդէն ու թալանէն եռղոպրած սերունդներու մէջ խանդավառօրէն հրահրեց պայքարն հայապահպանումի:

Սփիւռքի մեր իրականութեան մէջ, օրէնքի առջեւ հաւասարութիւն, անմեղ բանտարկեալներու ազատ արձակում, Համիտիէյ հեծելազունդերու ցրուում, եւն.:

Այս բողոքագրէն եաք, Սեպտեմբեր 30ին հազարաւոր Հայեր Պոլսոյ փողոցներուն մէջ ցուցատախտակներով խումբ խումբ շրջեր են եւ օտար դեսպանատուներու առջեւ հաւաքուեր են: Կառավարութիւնը փորձեր է արգիլել ցոյցերը, սակայն Հայերը Թուրք մը սպաննած ըլլալով, բաժակը յորդեր է: 1895 Հոկտ. 2էն մինչեւ Լոր՝ արիւնալի բախումներ տեղի ունեցեր են մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ Հայերու եւ Թուրքերու միջեւ: Բոլոր եկեղեցիները օրերով փակ են մնացեր ու չատ մարդ մեռեր է...:

Պոլսէն վերջ դէպքեր տեղի ունեցեր են նաեւ գաւառները: Տրապիզոնի մէջ մահացեր են երեք–չորս հարիւր Հայեր: «Թուրքերու կրած կորուստներն ալ արհամարհելի չէին այդ կռիւներու ընթացքին»:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Քանի մը տողով

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ վեց «Ֆանթոմ 4» յանձնեցին Թուրքիոյ: Այս վերջինը 1972–ին 40 «Ֆանթոմ» ապսպրած էր եւ մինչեւ Քոնկրէսի արգելքը 16 օդանաւեր ստացած էր: Մնացեալ 24 օդանաւերը, համաձայն ամերիկեան զինուորական չրջանակներուն, յառաջիկայ վեց չաբաթներուն Թուրքիոյ յանձնուած կ'ըլլան:

ԼՍ. ՀԷի Միջազգային Աւեանը մերժեց ընթացք տալ Մարոքի առարկութեան, թէ սպանական Սահարան իր Միապետութեան մաս կը կազմէր 1884էն առաջ, երբ Սպանացիները տէր դարձան այդ չրջանին: Միջազգային Աւեանը ճշդեց, թէ չրջանի թափառաչրջիկ ցեղախումբերը հանրաքուէով պէտք է ճշդեն անկախ դառնալու իրենց կամքը կամ Մարոքի միանալու: Ճշդենք, որ Մաւրիտանիա եւ Ալժերիա եւս իրենցը կը նկատեն սպանական Սահարան: Մարոքի թագաւորը Միջազգային Աւեանի որոշումէն եաք յայտարարեց թէ 350·000 հոգիով «խաղաղ արշաւ» մը պիտի կատարէ դէպի սպանական Սահարա:

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ դրագէտ Ալեքսանդր Սոլովյով Վիէննայի մէջ ամուսնացաւ աւստրիացի ուսուցչուհիի մը հետ: Զիրար ճանչցած էին Մոսկուա եւ խորհրդային իշխանութիւնները արգելք հաղիսացած էին ամուսնութեան: Այս վերջինները տեղի տուին միջազգային հանրային կարծիքին վրդովումին եւ Աւստրիոյ վարչապետին դիմումին վրայ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ փարիզ վերադառնալէն առաջ, ժիսքար մամուլին յայտարարեց թէ ֆրանքեւխորհրդային խօսակցութիւնները կը նկատէ օգտակար եւ դրական: Ասկից չի վերցներ սակայն այն անախորժ տպաւորութիւնը որ ծագեցաւ Զորեքշաբթի օր երբ ժիսքար–Բրեժնեւ հանդիպումը ընդհատեցաւ:

— ԼԻԲԱՆԱՆ —

ՀԱՅԿ. ԵՐԵՔ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԽՄԲ.— Ճամբորդի մը միջոցաւ, ևսր ստացանք «Ագդակ»ի Հոկտ. 8ի 13, 14 եւ 15ի թիւերը (լոյս չէր կրցած տեսնել 8էն առաջ և ևաև 9ին, 10ին, 11ին)ուրկէ կ'արտատպենք հետեւեալ տեղեկութիւնները որոնք կը վերաբերին հայկ. 3 կուսակցութեանց դիրքին եւ գործունէութեան, ծանօթ դէպքերուն առթիւ:

ԵՐԵՔ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՔԱՄԻԼ ՇԱՄՈՒՆԻ

Հոկտ. 7ին, կէսօրէ առաջ ժամը 9·30ին, կանխաւ ճշդուած ժամադրութեամբ, Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան եւ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը, որուն մաս կը կազմէին պետական երեսփոխան տոքթ. Մելքոն Էպլիղաթեան, Յարութիւն Կուժունի, Վարուժան Ղազարոսեան, Յովակ Թիւրիկեան, Վարուժան Ղազարոսեան, Ծոլակ Թիւրիկեան, Աւետիս Տէմիրճեան, եւ Փանոս Թէթիզեան, Երկուշաբթի, Հոկտ. 13ին կէսօրէ եռաք ժամը 5·30ին այցելութիւն տուաւ Ազգային Պլոքի պետ Բեման Խաֆէի:

Տեսակցութիւնը տեւեց բաւական եր – կար, իրարհասկացողութեան ջինիչ մթնոլորտի մէջ:

Ամիսը երկարօրէն խօսեցաւ Լիբանանան տագնապի հոլովոյթին մասին, 1969էն մինչեւ վերջին դէպքերը:

Հայկական պատուիրակութիւնը ընդգծեց թէ երեք կուսակցութիւնները դրական էջզըքութեան իրենց կեցուածքին մէջ միասնական են ու որոշած են այդպէս մնալ:

Պատուիրակութիւնը կարեւորութեամբ ընդգծեց նաեւ թէ Հայութեան այս կեցուածքը անխախտ պիտի մնայ հակառակ բոլոր տեսակի ըզդուութեանց եւ ոտնձգութիւններու:

Խօէ բաժնեց հայկական երեք կուսակցութեանց տեսակէտը եւ գնահատեց մեր համայնքին դերը, զայն նկատելով միակ դրականը ներկայ պարագաներուն մէջ:

Տեսակցութեան աւարտին, տոքթ. Մ. Էպլիղաթեան մամլոյ ներկայացուցիչներուն յայտարարեց.

«Հայկական երեք կուսակցութիւնները կը խօսին 250·000 Լիբանանահայերու անուանով: Փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ Լիբանանի մէջ հարցերը չեն լուծուիր բռնութեամբ եւ զէնքի ուժով, այլ միայն իրարհասկացողութեան եւ տիալոգի ճամբով»:

Աւելցնենք որ հայկական պատուիրակութիւնը յառաջիկայ օրերուն պիտի շարունակէ իր տեսակցութիւնները Լիբանանի քաղաքական անձնաւորութեանց հետ, այցելելով Փիեռ Ճեմայէլի եւ Իմամ Մուսա Սաատրի:

ՃՈՄՊԼԱՔԻ ԵՒ ԱՐԱՖԱԹԻ

Հայկական երեք կուսակցութիւններու՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան եւ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան միացեալ պատուիրակութիւնը Հինգշաբթի 9 Հոկտեմբեր եւ Ուրբաթ 10 Հոկտեմբեր յաջորդաբար այցելութիւն տուաւ Ընկերվարական Ցառաջդիմական կուսակցութեան պետ Քամալ Ճոմպլաթի եւ Պաղեստինի Ազատագրութեան Կազմակերպութեան Գործադիր Մարմնի նախագահ Եասէր Արաֆաթի:

Առաջին տեսակցութեան Ճոմպլաթի կողքին ներկայ էին նաեւ նախկին նախարար Ապպաս Խալաֆ, Ճոմպլաթական երեսփոխան Ֆարիս Ճըպրան եւ յառաջդիմական հոսանքներու ներկայացուցիչներ:

Երկրորդ տեսակցութիւնը՝ Եասէր Արաֆաթի հետ, տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան Քամալ Ճոմպլաթի, Ապպաս Խալաֆի, Ֆաթհի ղեկավարներէն Հանի Հասանի եւ այլ պատասխանատուներու:

Երկու տեսակցութեանց ընթացքին ընդհանրապէս քննութեան նիւթ դարձաւ Լիբանանի այժմու տագնապը: Հայկական պատուիրակութիւնը պարզեց մեր համայնքին եւ երեք կուսակցութեանց դիրքը՝ հարցերը տիալոգի ճամբով եւ փոխադարձ հասկացողութեամբ լուծելու անընչութեամբ:

Ցառաջդիմական ղեկավարը եւ ՊԱԿի նախագահը, լաւագոյն ծանօթ մեր այս կեցուածքին, դրուատանքով արտայայտուեցան Հայոց մասին՝ իրրեւ ձեռներէց եւ երկրի վերելքին օտարորդ տարր:

Թէ՛ Ճոմպլաթի եւ թէ Արաֆաթի հետ, խօսակցութեանց դլխաւոր նիւթը հանդիսացաւ մայրաքաղաքի արեւմտեան հատուածի թաղամասերու ապահովութեան խնդիրը: Հայկական պատուիրակութիւնը յստակօրէն դիտել տուաւ թէ կարգ մը անկարգապահ եւ խռովարար տարրեր աւերիչ դեր կը կատարեն՝ մթնոլորտը թունաւորելու դիտումով: Իրրեւ օրինակ բերուեցան հայկական կարգ մը հաստատութիւններու դէմ եղած ոտնձգութիւնները, որոնք զրկուիլ բնոյթ ունենալով, կրնան պատճառ դառնալ անբաղձալի մեջադէպերու, որոնցմէ վստահ ենք որ կ'ուզեն խուսափիլ երկուստեք:

Երկու ղեկավարներն ալ յստակ հատատիքներ տուին այս մասին եւ խոստացան հակակշռի տակ առնել վերոյիշեալ ան – կարգապահ տարրերը: Առ այդ, յետագայ գործնական միջոցառումներուն համար, եղան կարգ մը կարգադրութիւններ, որոնց բարերար ազդեցութիւնը ակնյայտ դարձաւ յաջորդող քանի մը օրերու ընթացքին:

Երկրորդ տեսակցութեան աւարտին, Քամալ Ճոմպլաթ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ մամուլին.

«Ընդհանուր բնութեան նիւթ դարձաւ տագնապը Լիբանանի եւ մասնաւորաբար Հայ համայնքի մասին: Ներկայ պայմանները կը պահանջեն որ ամէն ոք ջանայ ամրապնդել ներքին միասնութիւնը եւ ամէն ինչ ընէ որ ներքին խնդիրները չդառնան արտաքին միջամտութեան առիթ

մը), իրենց կեանքը վտանգի տակ կը դնեին «փլիւս մը հայ ճարելու համար»: Սեղաններու վրայ, հայը կը վերագտնէր «հիմնական անունդի» իր պատուաւոր դիրքը: Հեռաճայնային խօսակցութիւն – ներու մեծագոյն նիւթն էր· «Հայ կը դանե՞ք»: Շատեր չէին գտներ անշուշտ: Պատ՞ուղը: Պատուղը զարճած էր պեր – ճանք մը, որուն բացակայութիւնը ձեւով մը կը զարմանուէր սուրճով եւ սիկա – րէթով: Կարօտով յիշուեցան խաղողը, խնձորը, ձմերուկը, նաեւ բանջարեղէն – ները: Եւ մենք անհունօրէն երջանիկ զգա – ցինք այն օրը, երբ վերը յիշուածներէն մէկը կամ միւսը գտանք:

Այս է ահաւասիկ անակնկալ ըրկանք – ներու բերած զժբախտութիւնը եւ եր – ջանկութիւնը: Ցարաբերական երջանկու – թիւն մը անշուշտ, որ միշտ առատու – թեամբ եւ մնայուն հանգամանքով պայ – մանաւորուած չէ:

Այսպէս, տանտիկիննները, իրենց անմի – ջական արտաքին աշխարհէն կտրուած, հաստատեցին բացարձակօրէն միայն տան աշխատանքով զբաղելու հաճոյքը եւ ա – ռաւելութիւնները, քիչով չատ բան մէջ – տեղ բերելու երեւոյթին առթած անբա – ւական ուրախութիւնը, կնոջ ստեղծա – րար թաքուն ուժերը, ի վերջոյ այն հա – մոզումը՝ որ ինք կայ եւ կը մնայ ընտա – նիքի սիւնը: Որովհետեւ հոն ուր ընտա – նիքի հօր դրամը ոչ մէկ լմնաւոր կը ներ – կայացներ, ճաշտար մօր հնարքներով մեր ձաշի սեղանները թափուր չմնացին:

Երիտասարդութիւնը, ինք, զգայ որ ընտանեկան յարկէն ներս ալ կան հա – ձոյքներ, զերազանցօրէն աւելի հմայիչ եւ չինիչ, եւ հաստատեց, միշտ ալ, որ արտաքին հաճոյքները չեն տեւեր եւ կամ՝ անոնց տեւականութիւնը պարադայական է:

Շատեր պիտի խորհին որ ատոնք մխի – թարութեան խօսքեր են միայն: Բայց մի – քիչ կեանքի վերիվայրումները եւ այս տե – սակի ցնցումները չեն, որքան ալ անբաղ – ձալի, որ առիթ կուտան մարդոց մտա – ծելու մարդուն եւ կեանքին փոխյարա – բերութեան մասին:

Մաղթելով հանդերձ որ նման ցնցում – ներ եւ վերիվայրումներ չկրկնուին, մեզի կը մնայ միայն օգուտ քաղել փորձա – ռութիւններէն:

Հիմա որ կը վերագտնենք մեր հայը, պատը եւ մասամբ նորին...

ՌԻԹԱ ՈՐԲԵՐԵԱՆ

«Ազդակ»

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ ԵՒ «ՁԱԿԱՏԱՄԱՐՏ»

ԽՄԲ.— Քանի մը օրէն կը սկսինք հրա – տարակել մեր մեծ երգիծաբանին՝ Ե – րուանդ Օտեանի «Ընկեր Փանջունի»ն: Մինչ այդ ստորեւ կը հրատարակենք այն երկտողները զոր Օտեան կանոնաւորա – բար կը ղրկէր «Ձակատամարտ»ի վար – չութեան պետ՝ Օր. Տիրուհի Ազարեանի (յետագային՝ Տիկին Շաւարշ Միսաքեան) պահանջելու համար, ի հարկին կանխիկ, իր աշխատակցութեան վարձքը: Հաւա – նաբար երբեմ այսպէս սրամտութիւն ի գործ դրուած չէ դրամ ուզելու համար:

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի,

Կը համարձակիմ այս երկտողովս ձեր ձեռքը խնդրել եւ, եթէ կարելի է, երկու ձեռքերը միանգամայն: Այն պարագային ուր հնար չըլլայ այս խնդրանքս, հաճե – ցէ՛ք գոնէ ձեր ուսը ոսկի մատները յանձ – նել զրաբերիս· կանխայայտ երախտագի – տութեամբ

Ձերդ յաւիտեան յաւիտենից՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

16 Դեկտ· 1921, Ուրքաք

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի (հ) Ազարեան,

Նոր տարին առթիւ սրտանց երջանկու – թիւն, առողջութիւն եւ զուարթութիւն կը մաղթեմ Ձեզ, ինչպէս նաեւ ուրիշ հարիւր տեսակ բարեմաղթութիւններ:

Ձերդ

ԵՐ· ՕՏԵԱՆ

31 Դեկտ· (հ· տ·) 1921

Յ· Գ·— Վերջին մեծաքանակ բարե – մաղթութիւններուն համար կ'արժէ մէկ ղրուշ, հաճեցէ՛ք փոխարժէքը վճարել ղրաբերիս, եթէ կարելի է:

ՆՈՑՆ

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի,

Ցուզամով կարդացի, այս առտու, Տրախոմի դժոխքին նկարագրութիւնը եւ բնազդաբար պրպտումներ կատարեցի զրպաններուս մէջ, զրամական նուէր մը ընելու համար Խասփուղի որբանոցին, բայց ափսո՛ս, ձեռքս զրպաններուս դժո – խային զատարկութեան մէջ մխրճուեցաւ առանց նաքարակիտ մը գտնելու անոնց մէջ: Կրնաք երեւակայել թէ արդէն խակ յուզումի մատնուած հոգիս, այս նոր յուսախաբութեան վրայ, ինչ զերագ – րական անձկութեան մը հասաւ, բայց նոյնհետայն Ձեզ յիշեցի եւ հոգիս պայ – ծառացաւ, որովհետեւ վստահ եմ որ զրաբերս պարապ պիտի չվերադարձնէք:

Սիրալիր բարեւներով Ձերդ

ԵՐ· ՕՏԵԱՆ

17 Փետր· 1922, Ուրքաք

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի,

Կը խնդրեմ որ, վայրկեանի մը համար, 24 ժամ աւելցնէք Ձեր տարիքին վրայ ու այնպէս ենթադրենք որ այսօր Շաբաթ է եւ ըստ այնմ վարուիք զրաբերիս հետ որ հեւ ի հեւ Ձեր հրամանին կը սպասէ:

Ձեր կողմէ մերժում մը ա՛լ աւելի պիտի սաստկացնէ այն ձիւնը որ արդէն դղիւս եկաւ երկկ իրիկուընէ ի վեր:

Անձկագին սպասման մէջ հալոմաշ՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

10 Փետր· 1922, Ուրքաք
(այլ անուամբ՝ Շաբաթ)

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի,

— Փող ունե՞ս:

— Կա՛յ, կա՛յ:

Ուրեմն հաճեցէք զրաբերիս յանձնել 10 ոսկի:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ

Ձերդ մինչեւ ցկատարած աշխարհի

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

1922 Փետր· 24, Ուրքաք

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի + Ազարեան = Կատարելութիւն

Կը խնդրեմ որ բարեհաճիք ուղարկել վեցով, բաժնել չորսով, բաժանեալին վրայ ա – ւելցնել նոյնքան, յետոյ զեղչել տասնը – չորս եւ մնացորդը զրաբերիս յանձնել:

Սիրալիր բարեւներով

ԵՐՈՒԱՆԴ+ՕՏԵԱՆ=0

10 Մարտ 1922, Ուրքաք

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի,

Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի հրա – չափառ Յարութիւնը 32 ժամ առաջ աւե – տելով, ձեզի կը թողում այս առթիւ պարտ ու պատշաճը տնօրինել զրաբերիս մէջտեղ:

Ձերդ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

14 Ապրիլ 1922, աւագ Ուրբաք

×

Օրիորդ, ոտուընուդ տակ, մութ տեղ, մարդ մը կայ,
Որ Ձեզ կը սիրէ, կորեալ, սքօղեալ, որ կը չարչարուի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲՈՒՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Հայ բառարանագիտութեան պատմու – թեան մէջ ծանօթ են քանի մը բուսաբա – նական բառարաններ, որոնցմէ առաջինը բանաստեղծ, բանասէր եւ պատմաբան Հ· Ղեւոնդ Ալիշանի հեղինակութեամբ, վե – նետիկի մէջ, 1895ին լոյս տեսած «Հայ – բուսակ կամ հայկական բուսաբանու – թիւն»ն է: Աւելի քոյսերու հայկական անուններուն հետ կը ներկայացնէ նաեւ անոնց համարժէքները լատիներէն, Ֆը – րանսերէն, Թուրքերէն եւ արաբերէն:

Այս օրերուն «Հայաստան» հրատարակ – չութիւնը լոյս ընծայեց նոր «Բուսաբա – նական բառարան» մը՝ աշխատակցու – թեամբ Պ· Ղանդիլեանի, Ա· Յովսէփեանի եւ Լ· Պետրոսեանի: Բառարանը ունի յառաջաբան, որուն նպատակն է ընթեր – ցողներուն ծանօթացնել երեքլեզուեան բառարանը:

Բառացանկը կ'ընդգրկէ պտերանման – ներու, մերկասերմերու եւ ծածկասեր – մերու բաժիններու պատկանող բոյսերու ընտանիքներու, ցեղերու եւ տեսակներու անունները հայերէն, լատիներէն եւ ռու – սերէն: Բոյսերու ընտանիքներու անուն – ները ներկայացուած են ոչ թէ այբբենա – կան կարգով, այլ հոլովոյթի համակար – գի ծրագիրով: «Բուսաբանական բառա – րան»ը նախատեսուած է մասնագէտներու, թարգմանիչներու եւ ուսանողներու հա – մար:

Ձեռուն գետնամած՝ աստղի մը սիրահար,
Թող ուզուի՝ հոգին կուտայ Ձեզ համար,
Եւ ինք հոս վարը (Պլլսոր փողոց թիւ 12)
գայ մարիկ-մարիկ,
Երբ դուք հոդ վերը (Գալաթիոթան փողոց, թիւ 37) փայլ ի փայլ վառիք:

ԵՐ· ՕՏԵԱՆ

Յ· Գ·— Գրաբերս Ձեր հրամանին կը սպասէ ակնդէտ եւ լի յոյսով:

ՆՈՑՆ

20 Յունուար 1922, Ուրքաք

×

Սիրելի Օրիորդ Տիրուհի,

Զորացեալ շրթունքներով եւ պապակ – եալ կոկորդով կը դիմեմ առ քեզ, յու – սալով որ պիտի ընծայես ինծի այն մի – ջոցը որով կարող ըլլամ խմել այն ըմպե – լիէն որմէն խմողը յաւիտեան պիտի չծա – րաւի, ըստ տէրունական բանին:

Հրատոչոր շրթամբ մատչելով
ի համբոյր
Ձեռացդ, մշանջենական խնկարկու

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

22 Յունիս 1922, Ուրքաք

«ՅԱՌԱՋ» ԹԵՐԹՕՆԸ (232)

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ-Ի ՈՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՈՆԹԷ ՔՐԻՍԹՕՑԷՆ ԱՒԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ

Ը·

ՈՒՐ ՔՈՒՔՈՒ
ԽԵՆԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԸՆԷ

Ջուավը անանկ նայուածք մը արձակեց, որուն նմանը Մարի Ալաքոք կ'արձակէր աստուածորզւոյն՝ Ցիսուսի նուիրական սիրտը ողջունած առեն: Եւ վախով համ – բուրող նորընծայի մը պէս, քոնեակը քիչ քիչ ծծելով լմնեց: Ցետոյ վար ձգելով այն ձեռքը, որով դաւաթը բռնած էր, ան – պատում ձայնով մը ըսաւ·

— Կրո՛ղ, ի՞նչ նեկտար...

— Խնդիրը անոր վրայ չէ, ըսաւ մայր Քարաման, որ ալ աւելի չկակուղնալը յարմար կը դատէր: Հոս ի՞նչ ընելու ե – կաք...

— Ես, ես...

— Օ՛ն, չուտ: Մի՛թէ կը կարծէք որ պատուհաններէն ներս մտնելը պատուա – ւո՞ր բան մըն է:

— Պատուհաննե՞րէ՛ն, ըսաւ զուավը ան – մեղ կերպով մը: (Շնագայլը ինքզինքը ցոյց կուտար): Ո՛հ, կ'երդնում որ կար – ծեցի թէ դուռ մըն էր, որուն սանդուխը փլած էր...

— Կատակ չուզեր: Դուռ կամ պատու – հան, պարոն զուավ, բարեհաճեցէք ան – միջապէս եկած ճամբանուդ եւ դառնալ ... եւ չուտ:

Եւ այս խօսքերուն միացնելով նաեւ ձեռքի չարժում մը, զուավը բռնեց ուա – նոցին տեղէն եւ ոտքի հանեց: Պէտք է ըսել, սակայն, թէ Քուքու չէր դիմադ – րեր, քանի որ ոստիկանին այբին ուժեղ դատակ մը ունէր:

Քուքու հիացումով խոնարհեցաւ:

— Ներեցէք, տիկին, բայց հարցուցէք ինծի թէ ինչո՞ւ եկած էի... եւ իմ կողմէս անքաղաքավարութիւն մը կ'ըլլայ առանց պատասխանելու առնել քալել...

— Լաւ ուրեմն... չուտ ըսէ...

— Այո, չուտ:

Քուքու թաշկինակը հանեց, շրթունքին քսեց, յետոյ կռնակը ծռելով եւ չնորհալի դիրք մը առնելով·

— Տիկին, ըսաւ, զուավներու կեանքին մէջ ժամեր կան, ուր կը յիշեն թէ մարդ են...

— Եւ աւանակ են: Շարունակեցէք, կը հետաքրքրէք զիս:

Քուքու այս անուշ ու կծու ընդմիջումը բանի տեղ չդնել ձեւացուց:

— Տիկին, այսօր դիպուածը... ոչ, նախախնամութիւնը թոյլ տուաւ որ ձեղի պատահիմ:

Մայր Քարաման, թեւերը հուժկու կուրծքին վրայ ծալած, հաստատական կերպով գլուխը ցնցելով բաւականացաւ:

— Տիկին, նախատի՞նք մը պիտի հա – մարէք եթէ ամենայն յարգանքով յայտ – նեմ ձեղի թէ ձեզ, սքանչելի... ո՛հ... զերադաս կը գտնեմ:

— Անպիտա՛ն չողոքորթ:

— Ուզածնիդ ըսէք, տիկին, բայց զիս մտիկ ըրէք: Ամէն գոյնէ կին տեսայ, սեւ, դեղին, կանաչ, կապոյտ... մինչեւ ան – զամ ճերմակ ու վարդագոյն... բայց եր – բեք, ոչ երբեք չտեսայ անանկ առարկայ մը որ ձեղի պէս բարախեցնէ սիրտս:

Մայր Քարաման կին էր, բայց նախ եւ առաջ խելացի էր: Թէեւ Քուքուի վայր – կենական սէրը քիչ մը հաճոյք կը պատ – ճառէր իրեն, սակայն այսպէսով զինքը սիրուն կատակաբան մը կը համարէր:

— Պարոն զուավ, ըսաւ անոր, քառա – սունեւերկու տարին անցուկ եմ (ինքզինքը քիչ մը կը պզտիկցնէր, բայց ո՞վ նոյն բանը պիտի չընէր, եթէ իր տեղը ըլլար), ուրեմն կրնաք հասկնալ, թէ թէեւ կա – տակ կը վերցնեմ...

— Կատա՞կ, Տէր ողորմեա, կ'երդնում թէ...

Մայր Քարաման նշանացի լռեցուց զայն:

— Կը վերցնեմ, կրկնեց, բայց կ'աղա – չեմ որ չմոռնաք թէ նախ, ես շատ պատ – ուաւոր կին մըն եմ, որ ամուսինէս ու – րիշ մարդ սիրած չեմ եւ այս տարիքէս վերջն ալ չեմ կրնար փոխուիլ· երկրորդ, հոս իմ տունս չէ: Ես հոս սրտի պաշտօն մը կը վարեմ, եւ դուք այս տունը մտնե – լով, սրիկայի մը պէս վարուելով՝ զիս թշնամացած չէք ըլլար — ես ինքզինքս կրնամ պաշտպանել — այլ ազնիւ ու բա – րի աղջիկ մը, որ բոլոր սրտովս կը սի – րեմ ու կը յարգեմ եւ որ ամէնէն աւելի դուք յարգելու էք, պարոն Քուքու, եթէ չէք ուզեր բոլորովին անհաճոյ ըլլալ ինծի:

ԺԻԻԼ ԼԵՐՄԻՆԱ

(Շար·)

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

ՅԱՆԿ ԻԲ.

Քիւրքճեան Վահրամ 500 ֆր., Կիւրեղեան Յարութիւն, Քէօսէեան Թովմաս, Պաղտասարեան Ժաք, Տէրոյեան Յարութիւն 100ական, Պօյաճեան եղբայրներ 200, Թաչճեան 70, Մելքոնեան Եղիազար, Վարդանեան Աշոտ, Կորալեան Գրիգոր, Սէֆէրեան Յարութիւն, Մուրատեան Արմենակ, Պօղոսեան Տուտու, Գիւրճեան Սարգիս, այրի Տիկին Մարգրիտ Կարնեան 50ական, Շահպազեան Յարութիւն 40, Կալաճեան Գրիգոր, Արարատ 20ական: Ի յիշատակ Օր. Ճինտեանի՝ Տիկին Ազարեան Անահիտ 20 Ֆր. Հայկ Մարզարեան 10, Ֆր. Պետրոս Մարզարեան 50, Ֆր. Ժիրայր Տէրտէրեան 40 ֆր.:

Գումար 1770, նախկին գումար 121890
Ընդհ. գումար 123660

ՀՐԱՒԷՐ

Լիոնի հայ համայնքը սիրով կը հրաւիրուի ծանօթ բանաստեղծ – դերասան Վեր. Սամուէլ Պաղդալեանի տուած բացառիկ դասախօսութեանց Հոկտ. 19էն 24 ժամը 20·30ին Աւետ. եկեղ. մէջ՝

4, Rue Dr. Paul Diday, Lyon (3e)

(Մուտքը ազատ):

ԾԱԽՈՒ Է

Նոր Սարսէլի մէջ լաւ վիճակի մէջ յարկաբաժին մը, երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, յարմար պայմաններով:

Հեռաձայնել Շաբաթ կէսօրէ ետք կամ կիրակի՝ 980-06-01

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES

2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, անհատական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր

ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN
6, rue de l'Echelle PARIS 1
tél 260 30 20 et 260 67 34
de 9 h. à 19 h. tous les jours

Paris - Athènes - Paris

A partir de

850 Fr.

YASSOU A NOS PRIX GRECE

Week-End et séjours de moins d'un mois

INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUT RES CHARTERS

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դիմեցէ՛ք ՄԱՑՏԱ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ

LE VOYAGE EN GRECE

Ամէն օր ժամը 9էն 19

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նիմէն Տէր եւ Տիկին Գեղամ Յոսեփեան իրենց ամուսնութեան յիսնամեակին առթիւ (Հոկտ. 19) 200 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

×

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՑԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ ՔԼԱՄԱՐԻՆ Տիկին Տօնիկեան 50 ֆր. կը նուիրէ:

ՓԱՐԻԶԷն Տիկին Վիքթորիա Յաչմանեան 30 ֆր.:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս կիրակի (Հոկտ. 19) առաւօտ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԲԱՐԻՇԱՅ ԱՐԲ. ԱՊԱՏԵԱՆ

Հայրապետական Պատուիրակ
Հարաւային Ամերիկայի Հայոց

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԻՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Մասնակցութեամբ

ՊԵՏԻԿի եւ իր նուագախումբին

ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏ. 25, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ,

ՍԵՒԻՐ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը կը փընտռէ զոյգ մը իբր պահապան ծառայելու համար:

Բնակարանը ապահովուած է:

Դիմել՝ Հայ Մշ. Տան Ճանճնախումբին

17, Rue Bleue, Paris (9e)

Tél. : 824-63-89

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

venez goûter
son excellente cuisine
et ses spécialités arméniennes
dans le cadre entièrement rénové
de son premier étage

Հ. Յ. Դ.

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէի ժողովը այս երեկուշաբթի, Հոկտ. 20, ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի կոմիտէի

Մասնակցութեամբ

Նոր Սերունդի «Սեւան» խումբի

Հոկտ. 26, կիրակի ժամը 14·30ին

ԹԷԱԹՐ ՄԻԽԻՍԻՓԱԼ

Պատուոյ նախագահութեամբ

Պ. ԼՈՒԻ ՄԵՐՄԱԶԻ

(երեսփոխան – քաղաքապետ Վիէնի)

կը նախագահէ

ԸՆԿ. ՎՐԻԺ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

կը խօսին ընկերներ՝

ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ

եւ ՊԵՐՃ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Նոյնպէս խօսք կ'առնէ Ընկերվարականներու Ներկայացուցիչը

Գեղարուեստական ճոխ բաժին
երգ, նուագ, արտասանութիւն, Նոր Սերունդի կողմէ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ (Հոկտեմբեր 22) ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Արմաղանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

×

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ահարոնեան ակումբը: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

×

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը: Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում:

×

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Կրընոպլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 26ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ:

×

ՅՈՒԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Կեսարիոյ եւ Չրճանի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն եւ ոչ-անդամ հայրենակիցները, Հոկտ. 23, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, 32 Ռիւ Թրեվիզ, Փարիզ, «Պարոյր Սեւակ» դրադարանի սրահը:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՄԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

ԺԱՐԾ Ե.

Յետագային մանրամասնութիւններ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
21
MARDI
21 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԹՂԱԿԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·420

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.420

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՈՎ

—o—

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ·

Շարունակելով իր ալա թուրքա «պատմաչինութիւն»ը, Իհսան Ըլկար կը խօսի անդրադառնա մրցակցութեան մասին՝ իբր թէ Հայերը սիրաշահելու եւ իրենց կողմերուն ծառայեցնելու համար: Անգլիա ինքնին կը կարծէր էր, որպէսզի Ռուսիա տիրանայ Կովկասին, արեւելեան Անատոլուի ճամբով Միջերկրական իջնել: Արդէն Պերլինի դաշնագրով Ռումանիա եւ Ուկրաինա անկախութեան տիրացած ըլլալով, Պոլսոյ ճամբան փակուած էր Ռուսիոյ առջեւ:

Սասունի դէպքերն առիթ Իզմիրլեան պատրիարք առաւելապէս կ'ապաւինի եղեր Անգլիոյ: Սակայն Ռուսերը իրենց քաղաքական եւ ծաւալողական նպատակներուն համար ծրագրեր են եղեր Հայերը սիրաշահիլ եւ դրամով շլացնել, օգտագործելով անոնց դժգոհութիւնը Թուրքիոյն ու Թուրքերէն եւ կրօնական մերձաւորութիւնը օրթոտոքսութեան: Էջ – միածնի Հայոց կաթողիկոսն ալ ինկեր է ռուսական ազդեցութեան տակ:

Ֆալներուած Ռուսերէն եւ Անգլիացիներէն, Հայերը համարձակութիւն ստացեր են աստկացնելու իրենց ցոյցերը, պատրաստուելով հանդերձ աւելի ծանրակիր դէպքերու»: 1896 Օգոստոս 26ին գրաւեր են Պանք Օթոմանը եւ հոն գտնուղ բոլոր պաշտօնեաները կալանատրեր են (?): Գործիչներու մէկ մասն ալ զոհեր է Պապը Ալի, զոյն քանդելու պատպանեռով (?):

Նենգամիտ Թուրքը փոխանակ խոստովանելու, որ Օսմանեան Դրամատան գրաւումը պատրուակ ծառայեցնելով, Թուրքերը երեք օր եւ երեք գիշեր հազարաւոր Հայեր ջարդեցին Պոլսոյ մէջ, երաշխաւորը վեց մեծ Պետութեանց դեսպաններուն անտարբերը, աւելի ճիշդ մեզսակից աչքերուն առջեւ, զոհը զահիճի կը վերածէ ու մահմետական խառնիճաղանճ խուժանին վայրագութիւնները Հայերուն կը վերագրէ:

Ահա՛ թէ ինչ կը գրէ, առանց ամչնալու.

«Հայերու գինեալ յարձակումները յանախադէպ սկսած էին դառնալ այլեւս: Ամենք եպարքոսին ատրճանակ կը քաշէին. ուրիշներ Սէլամլըքի վրայ ռումբ կը նետէին կամ գինուորները կը սպան-նէին»: Այս արարքները սպառեր են համբերութիւնը Թուրքերուն, որ սկսեր են փոխադարձել նոյն եղանակներով:

Մինչ տխուր իրականութիւնն ա՛յն է, որ քարափին վրայ աշխատող եւ խանութ-ու վաճառող միջավայրին մէջ ապրող զաւառացի անմեղ ու անպաշտպան բեռնակիրներ կառավարութեան հայթայթած զինեռով եւ զանազան զէնքերով չարաչար կը սպանուէին արիւնածարաւ Թուրքերու կողմէ, Իհսան Ըլկար կը գրէ թէ «հակառակ կառավարութեան թափած բոլոր ճիգերուն, կարելի չէր ըլլար կացութիւնը խաղաղեցնել: Մէկ կողմէ Հայերու աշխատած խաներու սենեակներէն, պաշտպաններէն ռումբեր կը նետուէին, միւս կողմէ ալ դուրսէն սարսափելի կրակոցներով փոխադարձութիւն կը տեսնէր»:

Պանք Օթոմանի գրաւումէն եռք Հ· Յ· Դաշնակցութեան կողմէ վեց երաշխաւոր

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ - Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—o—

Խորհրդային մամուլը Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին այցը կը նկատէ յաջողութիւն մը: Համաձայն «Պրաւդա»յի՝ «Ֆրանսա – խորհրդային համագործակցութիւնը կ'ամրապնդուի», իսկ Պոդգորնիի յայտարարութիւնը կը ճշդէ, թէ երկու երկիրներու համագործակցութիւնը խաղաղութեան հաստատման հոլովոյթին անբաժանելի տարրը դարձած է: Ժիսքար, իր կարգին, «չատ դրական, անկեղծ եւ սիրալիր» որա-կեց իր խօսակցութիւնները խորհրդային ղեկավարներուն հետ:

Այսուհանդերձ իրողութիւն է, որ Ժիսքար գաղջ ընդունելութեան մը արժանացաւ, եւ Բրեժնեւ անակնկալ կերպով ջնջեց նախօրօք ճշդուած առաջին ժամադրութիւնը Ժիսքարի հետ: Բրեժնեւ թէեւ յաջորդ օր հաստատեց, թէ հիւանդու-

---

դեսպաններուն յանձնուած պահանջմունք-ներին պատճէնը կը հրատարակէ խեղաթիւրուած ձեւով, «վերջնագիր» կոչելով զայն:

Մեծ Պետութիւնները լաւ չեն դիմա-ւորած Հայերու վերջնագիրը, «որովհետեւ չահերու սաստիկ բախտամ մը յառաջ կը բերէր ան յիշեալ երկիրներու միջեւ»: Ցեսոյ անոնք չատ լաւ գիտեն եղեր, որ երկրին մեծամասնութիւնը կազմող Թուրքերը Հայերէն աւելի հանդիստ ու ազատ չէին:

Անգլիացիները առեւտրական տեսա-կէտով կ'օգտուին եղեր Հայերէն՝ իրենց ապրանքները արեւելեան Անատոլուի վրայով դէպի Իրան եւ ասիական միւս երկիրները ղրկելու համար: Ռուսերը մտահոգ էին: Հայերը գարերու ընթացքին մեծ հարստութեան տէր ղարձեր են՝ առեւտուր ընելով Էրզրումի եւ Պայազիտի վրայով Սեւ ծովը Իրանի կապող ճամբուն վրայ:

1878ի Պերլինի Վեհաժողովէն եռք Անգլիոյ առեւտրական շահերը նոր ուղղութիւն առեր են: Իհսան Ըլկար կը գրէ, որ Սան Ստեֆանոյի դաշնագրին 19 եւ 20 յօդուածները «իրաւունք կը ճանչնային Ռուսերուն ի հարկին փակելու այդ ճամբաները, ինչ որ մեծ հարուած մը պիտի ըլլար անգլիական վաճառականութեան համար: Պերլինի (?) Վեհաժողովին 16րդ յօդուածը այդ կարելիութիւնը կ'արգիլէր եւ հետեւաբար անոր փոփոխութիւնը եւ արեւելեան յիշեալ շրջանին օսմանեան կայսրութեան ձեռքը մնալը կրկին յաղթանակ մը կը նկատուէր Անգլիացիներուն համար»:

Թուրք պատմագիրը պաշտօնական քնարերներն ալ կը խեղաթիւրէ: Սան Ստեֆանոն եւ Պերլինը իրարու հետ կը չփոթէ: Եւ ինչպէս անձամբ ստուգեցինք մեզ իսկ աղբիւրէն, Սան Ստեֆանոյի թիւ 19 եւ 20 յօդուածները երբեք չեն համապատասխաներ իր դրածներուն:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

թեան պատճառով ջնջած է գլուխ-գլխի տեսակցութիւնը, բայց պարզ է, որ ատիկա ամէն ինչ չի բացատրեր, քանի նոյն օրը կը ընդունէր նաեւ Սօվանեարկ – Գրոմիկօ տեսակցութիւնը եւ ասոնցմէ ոչ մէկը հարբուխ ունէր:

Ուրեմն աւելի հաւանական է որ Ժիսքար վճարեց Փոնիաթովսկիի եւ Շիրաքի հակահամայնավար ելոյթներուն հաշուեյոյցը: Արդարեւ Կրեմլին դիպուածով գործողը չէ ու յետին նպատակ մը կար երբ Պրաւդայի մէջ կը հրատարակուէր Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան յայտարարութիւնը: Պէտք չէ անտեսել նաեւ այն պարագան որ Ֆրանսայի մէջ վերջերս ամրապնդուեցաւ Ընկերվարա-կաններու դիրքը ի հեճուկս համայնավարներուն:

Ժիսքար Մոսկուայէ մեկնելէ առաջ քաղաքական միացեալ փաստաթուղթ մը ստորագրեց, ուր ըսուած է, թէ Ֆրանսա եւ Խորհ· Միութիւն որոշած են իրենց նպատակը բերել ընդհանուր եւ ամբողջական զինաթափութեան «մէջն ըլլալով հիւլէական ապազինումը՝ միջազգային խիստ եւ արդիւնաւէտ հսկողութեան ներքեւ»: Երկու կառավարութիւնները ալ կը բաղձան, որ այս հարցին քննութեան համար միջազգային խորհրդաժողով մը գումարուի:

Ֆրանսա եւ Խորհ· Միութիւն համագործակցութեան երեք պայմանագիրները ստորագրած են, որոնք կը վերաբերին զբօսաշրջիկութեան, ուժանիւթի եւ օդուժի, եւ որոնց ընդհանուր գումարը 2·5 միլիառ ֆրանքի կը հասնի:

Քանի մը տողով

ՊԷՅՐՈՒԹԷն երկուշաբթի առտու կըրկին մահագոդիչ լուրեր կը հասնէին: Հրացանաձգութիւնը եւ կռիւները վերսկսած էին վաղ առաւօտեան մայրաքաղաքին մէջ, որ կրկին մութ ու ծուխի մէջ էր:

Վիէնի նահանգին, Շաթեըօ, նախապար Ապըէն վերընտրուեցաւ ձայներու 52,60 առ հարիւրը ապահովելով: Առջի կիրակի, ընտրական առաջին փուլին ձայներու 49,41ը ապահոված էր: Տիկին Քրեսոն, ընկերվարական թեկնածուն ձայներու 47,40 առ հարիւրը ապահովեց:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ մէկ միլիառ տոլարի վարկ բացաւ Թուրքիոյ: Պայմանագիրը ստորագրուեցաւ Անգարայի մէջ: Այս վարկով Թուրքիա ճամբաներ պիտի չինէ իր երկրի տարածքին, որպէսզի հաղորդակցութեան կապը Պարսկաստանի եւ Արեւմտ· Եւրոպայի միջեւ բարելաւուի: Դիւրամատչելի պայմաններով տրուած վարկը հնարաւորութիւն պիտի տայ նաեւ Թուրքիոյ նոր ճարտարարուեստներ հաստատելու, յատկապէս ուտեստեղէնի մարզին մէջ:

ՔԻՍԻՆ�կԷՐ փեքինի մէջ տեսնուեցաւ չին Արտաքին նախարարին հետ: Զինացիք բացայայտ կերպով քննադատեցին խորհրդային – ամերիկեան մերձեցման քաղաքականութիւնը: Այս կէտին շուրջ տարակարծութիւններ կան Փեքինի եւ Ուաշինկթընի միջեւ: Փեքինի համար Հելսինքիի համաձայնութիւնը «խաբէութիւն» մըն է:

ՍՈՒՐԻՈՑ քննադատութիւնները նախագահ Սատաթի կնքած Սինայի համաձայնութեան դէմ պատճառ դարձան, որ Գահիրէ Սուրիայէն քաշէ իր օդանաւերն ու անոնց անձնակազմը: Եգիպտական օդանաւեր Սուրիա կը գտնուէին 1973էն ի վեր:

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ նախագահը պահանջեց ժողովուրդէն, որ «զողցուած զէնքերը վերադարձնէ»: Վերջին ամիսներուն զո-

"ԱՐԱՐԱՏ" ՅԱՂԹԵՑ 2–0 ԼՈԿՈՄՈՏԻՎԻ

—o—

Հոկտ· 17ին Արարատ յաղթեց Մոսկուայի Լոկոմոտիվին, 0ի դէմ 2 կէտով:

Արարատի յաջորդ մրցումն է Ուէսթ-Հէմի դէմ, Չորեքշաբթի Հոկտ· 22ին, Երեւանի Հրազդան մարզադաշտին վրայ եւ դարձի մրցումը՝ Նոյեմբեր 5ին, Լոնտոն:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13)

ՏԻՐԱՆ ԱՃԷՄԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի մէջ արուեստասէրներ առիթն ունեցան առաջին անգամ ըլլալով ծանօթանալու լիբանահայ ծաղրանկարիչ Տիրան Աճէմեանի արուեստին: Վահագն Դաւթեան, տեղակալը Մշակութային կապի Կոմիտէի նախագահին, ցուցահանդէսին բացումը կատարելով գնահատանքի խօսքեր արտասանեց ծաղրանկարիչին արուեստին մասին: Ողջոյնի խօսքեր արտասանեցին Վարդան Աճէմեան, Ռուբէն Զարեան, նկարիչ Յակոբ Յակոբեան եւ Շահէն Խաչատրեան:

Այնուհետեւ այցելուները դիտեցին արուեստագէտին «Քաջ Նազար», «Անթեղք մարդը», «Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին յաղթանակը», «Հիներն ու նորերը» նկարաշարքերը:

Ցուցահանդէսին ներկայացուեցան նաեւ ծանօթ դէմքերու ծաղրանկարներ՝ Ռ· Սարոյեան, Բիւզանդ Կոճամանեան, Արմենակ Շահմուրատեան, Արշակ Զօպանեան, Շահան Պէրպէրեան, Բարսեղ Կանաչեան, Վահան Թէքէեան, Կոստան Զարեան, Վահէ Վահեան, Վարդան Աճէմեան, Պարոյր Սեւակ, Սիլվա Կապուտիկեան եւ ուրիշներ:

Տիրան Աճէմեանի ստեղծագործութիւնները արժանացան մասնագէտներու բարձր գնահատութեան: Արուեստաբան Վահան Յարութիւնեան գրեց, թէ «Տիրան Աճէմեան, մեր օրերու արուեստագէտի մը վայել ձեւով, իր սիրտին մօտ զգալով ոչ միայն Լիբանանի, ոչ միայն հայ ազգային կեանքի, այլեւ բովանդակ աշխարհի իրագործութիւնները, յաջողած է նիւթերու բովանդակ համաստեղծութիւն մը ստեղծել: Եւ, ինչ որ կարեւոր է, ան միշտ պաշտպան հանդիսացած է մարդկային եւ ընկերային առաքինութիւններուն եւ արդարութեանց»:

րանոցներէ զէնքեր դուրս հանուած եւ յանձնուած էին ծայրայեղ ձախ եւ աջ տարրերու:

ԱՆԿՈՂԱՑԻ մէջ քաղաքացիական պատերազմը կը շարունակուի զանազան հակամարտ հատուածներու միջեւ: Փոր-թուկալի գինուորական շրջանակներու համաձայն արդէն 20·000 հոգի մեռած է: Անկոլա Նոյեմբեր 11ին անկախ պիտի դառնայ, մինչ այդ Անկոլայի ազատագրական շարժումին պատկանող հակամարտ կազմակերպութիւններ կը փորձեն ամրապնդել իրենց դիրքերը՝ տէր դառնալու համար իշխանութեան:

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

•

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՋԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ 10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ)

ՍԱՐԿԱՒԱԳԻ «ՓՈՐՁԱՐԿՈՒԹԵԱՆ» ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հաղբատու համալսարանի հոչակաւոր վարդապետը՝ Յովհ. Սարկաւագ, 11րդ. դարու սելճուկեան գրոհներուն հակառակ, դաստիարակչական այդ ամրոցը իր դերին մէջ անշեղ ու անայլայլ պահելու հեռամուտ է եղած եւ յաջողած է համակրանքի կրթութեամբ օժտուած ամակերտութիւն մը թրծել:

Ուսուցչական եւ դաստիարակչական իր ուղղութիւններէն մէկն ալ եղած է փորձարկութեան գրութիւնը. տարբեր խօսքով՝ աւանդուած որեւէ գիտութիւն, ճանաչում կամ ուսում «պոչ ոսրված» եւ գրքայնակ ձեւով իւրացուած պաշար մը չնկատել: Կուրօրէն չհաւատալ տրուածին, այլ՝ կանոն փորձերով հաստատել անոնց ստուգութիւնը, ճշմարտութիւնն ու էութիւնը:

Ճշմարտութիւններու խորքին թափանցելու եւ զանոնք էապէս ճանչնալու համար՝ պէտք է երբեմն կասկածիլ ու անհնա՛ն փորձարկութեամբ համոզուիլ անոնց ստուգութեան: *Այս դաւանանքը — որուն կատարողն է եղած Յովհ. Սարկաւագ՝ ուսուցչական իր գործունէութեան ընթացքին — յետագային Տեքարթեան փիլիսոփայութեան հիմնական հանդանակներէն մէկը եղաւ:*

Մեթոտաբանական այս համոզումէն առաջնորդուած, Հաղբատու ուսուցչապետը աշակերտին փոխանցուած ամէն գիտութեան ձգտած է ընկերացնել ապացոյցը, փաստը, օրինակը, յանձնարարելով ուսուցչական դասուն՝ որ հիմնական ուղեգիծ նկատէ փորձի դրութիւնը, առանց որուն «քէեւ սոfоf (գիտութիւններով) վարժ, սակայն առանց փորձի՝ կարծիք հաւատարմանաց ոչ կարասցեն եւ փորձն հաստատուն է եւ աներկբայ»:

Կարծիքներն ու տեսակէտները անհատական են, առնուազն երկմտութիւն կամ երկբայութիւն (կասկած) կ'արթնցնեն: Փորձն է որ հաստատուն եզրակացութիւններու, իրական փաստերու վրայ հիմնուած է: Մտացականօրէն պէտք չէ լրացնել որեւէ բան. պէտք է փորձով ստուգել անոնց էութիւնը: Իմացականօրէն կարելի է բարձրանալ եւ զարգացնել ընդհանրին կարողութիւններ՝ երբ մարդիկ կը ձգտին նոր գիտելիքներով զօրացնելու լրենց մտապաշարը, ուսումնասիրելու ամէն երեւոյթ եւ իրականութիւն, ու բարձրացնել նա՛եւ ուրիշները՝ իրենց հետ:

Թերահաւատութենէ, կասկածանքէ, անորոշ ու մակերեսային ճանաչումներէ դէպի հաստատուն եւ հիմնաւոր գիտութիւն հասնելու ամէնէն ապահով միջոցը՝ բնական, ուսողական եւ իմաստասիրական ուսումներու դասաւանդութիւնն է, — միշտ մեկնելով փորձի, որոնումի, պնդումի եւ ստուգումի սկզբունքէն: «Ճշմարտութիւններու աղբիւրը փորձն է»:

Մանուկ Աբեղեան գրապատմական իր վերլուծումներուն մէջ կ'ակնարկէ Գրիգոր Մագիստրոսի թուղթերէն մէկուն՝ ուր ան Հայոց եւ Յոյներու մօտ անբաւարար մակարդակի վրայ գտած է աստեղագիտութիւնը, ուսողութիւնն ու բժշկագիտութիւնը. եւ կ'աւելցնէ որ Յովհ. Սարկաւագ ձգտումը գոյց է տուած զարմանելու այս տկարութիւնը՝ Հաղբատի թէ Անիի դպրոցներու ուսումնական ծրագիրներուն մէջ ներմուծելով այդ դիտութիւնները:

Վրացական պատմագրային կարգ մը գործերու մէջ, ուր խօսք կ'անցնի 1123–1125 թուականներուն Թիֆլիսի մէջ գումարուած հայեւվրացական եկեղեցական ժողովի մը մասին, դիտել կը տրուի որ «բազմաթիւ եպիսկոպոսներ եւ վանական առաջնորդներ՝ Հայերու կողմէ մասնակից սոյն ժողովին հասած էին ամենայն ուսմանց եւ գիտութեան գագաթնակէտին»: (Տե՛ս Մանուկ Աբեղեանի «Հայոց հին դրականութեան պատմութիւն» անուն գործի Բ. հատորը, էջ 50): Անկասկած՝ «գիտութեան եւ ուսման գագաթնակէտ» նկատուած ճիւղերու կարգին էին ա՛յն նիւթերը, որոնք կ'աւանդուէին Հաղբատի եւ Անիի դպրոցներուն մէջ, — բնագիտութիւն, աստեղագիտութիւն, ուսողութիւն, քերականութիւն, իմաստասիրութիւն, քերթողութիւն, երկրաչափական եւ երաժշտական գիտութիւններ:

Աշխատուր անուն գրիչի մը վկայութեան համաձայն՝ Հաղբատի դպրոցը Յովհ. Սարկաւագէ եւս պահած է իր հմայքը: Դիտել տալէետք թէ ինք 1195 թուականին Հաղբատ էր հասած ուսումը չարունակելու, Աշխատուր կը հղէ թէ կրթուած է «ի հրահանգս վարժից առ ոտս իմաստուն վարդապետաց»: Նո՛յն գրիչը կը յիշատակէ անունները Բօթայրեցի Դաւիթի, Պետրոս Հաղբատեցիի եւ Իշխատիոս վարդապետի՝ որոնց անունները Թուած էինք արդէն Հաղբատու դպրոցի ուսուցիչներուն կարգին:

Յովհ. Սարկաւագ, որուն ծննդեան եւ մահուան թուականները կը զուգադիպին 1050 – 1129 տարիներուն՝ Հաղբատէ դուրս գործունէութիւն ունեցած է նաեւ Անիի դպրոցներուն մէջ, որոնց մասին պիտի խօսինք հետագային:

Մ. Թ.

ՆՈՐ ՄԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԻՔ. ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Միք. Նալբանդեանի մասին չատ գրուած է: Անցեալ մէկ դարու ընթացքին անոր շուրջ ստեղծուած է պատկառելի գրականութիւն մը: Անոր ժառանգութեան հետազօտման մէջ մեծ վաստակ ունին բանասէրներ Ե. Շահազիզ, Ա. Յովհաննիսեան, Ա. Տէրտէրեան, Մ. Սարգիսեան, Ա. Ինճիկեան եւ չատ ուրիշներ: Երկու տասնամեակէ ի վեր այդ գործով զբաղած է նաեւ դրականագէտ Ս. Կ. Տարօնեան: Մամուլի եւ գիտական ժողովածուներու մէջ լոյս տեսած են իր յօդուածները, Մոսկուայի մէջ ուսումնասիրած է «Միքայէլ Նալբանդեան» (1963) եւ «Միք. Նալբանդեան եւ Ռուս ժողովրդական յեղափոխութիւնը» (1967) գիրքերը: Ի մի բերելով երկար տարիներու չամառ ու եռանդուն պրպտումներու արդիւնքները, փրոֆ. Տարօնեան լոյս ընծայած է նոր եւ ընդարձակ մենագրութիւն մը, նուիրուած՝ Նալբանդեանի կեանքի եւ ստեղծագործութեան այն խնդիրներուն, որոնք ներկայիս հրատապ դարձած են: Տարօնեան ուսումնասիրած է բանասիրական հսկայ գրականութիւն, պարբերական մամուլի նիւթերը, արխիւները, յուշագրութիւնները, նամակները, պրպտումներ ըրած է ռուսական եւ համաշխարհային գրականութեան մէջ:

Մենագրութեան հեղինակը ներկայացուցած է Միք. Նալբանդեանը անցեալ դարու 50–60 թ.թ. հայ եւ ռուս հասարակական – քաղաքական կեանքի հետ սերտ կապի եւ առընչութիւններու մէջ: Ան ուսումնասիրած է Նալբանդեանի եւ ռուս յեղափոխականներու փոխյարաբերութեան հարցը, բացայայտած այն գերը, զոր վերջինները (Կերցէն, Օկարիով, Զերնիչեւսկի եւ ուրիշներ) ունեցած են հայ մեծ յեղափոխականի աշխարհայեացքի ձեւաւորման մէջ:

Բանասիրութեան մէջ անցեալին եղած է երկու հակադիր միտում. կա՛մ ժխտուած է Նալբանդեանի առընչութիւնը ռուս յեղափոխականներու, Լոնտոնի փոխափականի կեդրոնի հետ, կամ ալ ան նկատուած է իբրեւ զանոնք կրկնողը եւ յանձնակատարը: Տարօնեան ցոյց կուտայ որ Նալբանդեան եղած է ռուս յեղափոխականներու համախոհն ու գինակիցը:

Մեծ յեղափոխականի քաղաքական գործունէութեան զուգընթաց Ս. Տարօնեան արժէքաւորած է անոր գեղարուեստական, հրապարակախօսական, քննադատական, գիտական, փիլիսոփայական, պատմագրական աշխատութիւնները, վերլուծած՝ «Կոմս Խմմանուէլի յիշատակարանը», «Մեռելահարսցուկ» վէպը, «Մինին խօսք, միւսին հարս» վիպակը, նամակները, «Սօս եւ Վարդիթեր» գրուածքը, «Հեգելը եւ նրա ժամանակը» յօդուածը, «Երկրպագութիւնը որպէս ուղիղ ճանապարհ» գիտական աշխատութիւնը եւ այլ գործեր:

Գրքի մէջ նոր փաստեր կան Նոր Նախիջեւանի, Մոսկուայի համալսարանի մէջ Նալբանդեանի ուսանած տարիներուն, ուսանողական խմբակներուն յարելու վերաբերեալ: Հետաքրքրական են հայ մշակոյթի գործիչներու հետ (Յ. Ալամդարեան, Սա. Նազարեան, Ս. Շահազիզ, Յ. Սվաճեան, Գ. եւ Ռ. Պատկանեաններ եւ ուրիշներ) Նալբանդեանի փոխյարաբերութեան յայտնի եւ անյայտ փաստերը:

Մեր բանասիրութեան մէջ այն կարծիքն է յայտնուած, թէ Նալբանդեանի եւ Նազարեանի միջեւ հակասութիւններ յառաջացան «Հիւսիսափայլ»ի հիմնադրման առաջին օրէն եւ որ Նալբանդեան, իբրեւ թէ, «Հիւսիսափայլ»ին իր աշխատակցելը առժամեայ սեպած է: Նկատի առնուած չէ որ Նալբանդեան կարգ մը հարցերու մէջ (աշխարհարար, հայ–ռուս մշակութային եւ տնտեսական կապերու ամրապնդում եւայլն) համերաշխ էր Սա. Նազարեանի հետ եւ միայն յետագային հեռացաւ անկէ, չընդառաջ ընելով դէպի յեղափոխական մտածողութիւնը: Սա կայն, ինչպէս կը նկատէ հեղինակը, զգաստարական հակասութիւնները չեն խոցած այդ երկու գործիչներու անձնական յարաբերութիւնները. ընդհակառակն, անոնք իրարու հետ վերաբերած են խոր յարգանքով: Ծանօթ է որ Նազարեան այցելած է բանտարկուած Մ. Նալբանդեանին, ջերմ ու համակրական խօսքեր ըսած է անոր, իսկ Մ. Վեհապետեանին ուղղուած նամակի մը մէջ, խօսելով իր այցելութեան մասին, ափսոսանքով ու ցաւով նշած է որ չի կրնար բանտարկեալին տալ «իր ազատութեան մի մասնիկը»:

Հեղինակը ըրած է բանասիրական կարեւոր ուրիշ ճշդումներ ալ: Ան հաստատած է որ «Հիւսիսափայլ»ի լոյս ընծայումին ռուսական մամուլի մէջ առաջինը արձագանգած է «Լուսաւորութեան մինիստրութեան ժուռնալը» (1857 թիւ 9)՝ ապազրելով Եզեանի հաղորդումը եւ ամսագրի հրատարակման վերաբերող յայտարարութիւնը. անոր յաջորդած է «Մոլվա» պըրկան թերթին մէջ Սա. Նազարեանի «Նամակ խմբագրին» (1857, 5/10) եւ ապա «Կավկազ» ռուսական թերթին մէջ (1857 թիւ 79) անատորագիր յայտարարութիւնը, որ, հեղինակի կարծիքով, կը պատկանի Նալբանդեանի գրչին: Տարօնեան դիտել կուտայ որ 1859ի «Հիւսիսափայլ»ի մէջ Գ. Պախալեան ատորագրութեամբ լոյս տե-

---

ՄՈՒՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ԵՐՋԱՆԻԿ ՄԱՀԸ

Ա.

Տօքթոր Վահանեան սովորական բժիշկ մը չէ. մարմնի հիւանդութիւններուն չափ ու, թերեւս անոնցմէ աւելի, հոգիի ցաւերուն հետամուտ, հետաքրքիր բժիշկն է անիկա: Իր ըմբռնումին ու գաղտղութեան չափ՝ իր ներզգութեան սահմանը ընդարձակ է: Գիտութեան փորմիւլներուն, կամ իր արհեստին մեքենական կիրառումին մէջ տափակցած ու չքացած միաք մը չէ:

Իր համառութեան մեծութիւնը՝ չոր ու ցամաք ապառաժի զանգուածին չի նմանիր բնաւ, այլ գալար գաշտավայրի մը ծիծղուն երեւոյթը ունի:

Վաթսունի մօտ, մազը մօրուքը ճերմկցած, տկարակազմ, բայց գուարթախոհ մէկն է Տօքթորը:

Մահուան դէմ՝ իր քառասուն տարուան բժիշկի մղած պայքարովը, մտերմութիւն մը հաստատած է կարծես անոր հետ. անոր ամէն գաւերը ու խաղերը գիտէ. անոր զարհուրելի, երբեմն յանկարծահաս ու երբեմն յամեցող հարուածներուն բոլոր գաղտնիքները ուսումնասիրած է:

Իր խօսակցութիւնը օգտաւէտ գաղափարով, ուղիղ դիտողութիւններով ու խառնուն խորհրդածութիւններով կը վխտայ: Անձնական փորձառութենէն ու յիշատակներէն ընդելուզուած պատմութիւնները հետաքրքրութեամբ մարիկ կ'ըլլուին:

Գառըգիւղի իր տանը մէջ իրիկուն մը ժողովուեր էինք, եւ մարդոց համար ամէնէն հետաքրքրական հարցումը մէջտեղ նետուեցաւ յանկարծ: Ո՞րն էր հազար տեսակ մահերուն ամէնէն քաղցրը, բժշկական ու հոգեբանական կրկին տեսակէտով:

Ցայտնուած կարծիքներուն մէջ համաձայնութիւն չկար. առողջ ու կայտառ աղջիկ մը, որ Ռափայէլ կարզացեր էր եւ դալուկ ու նիհար կազմուածքի մը կը տեղչար, թոքախտի հիւծումն է, ըսաւ, էն զեղեցիկ մահը. երիտասարդի մը կարծիքին նայելով՝ ռեվոլվէրի գնդակն էր ուղեղին մէջ. ուրիշ մը՝ ծովահեղձ ըլլալը ամէնէն քիչ տանջանք տուող վախճան մը ըլլալուն վրայ պնդեց. քլորոֆորմը երկու կուսակիցի գտաւ:

Բնութեան ու դիտութեան հնարած լաւագոյն միջոցները զատ զատ քննուեցան ու քննադատուեցան. ամէնքն ալ իրենց ազէկ ու վէշ կողմերը ունէին:

Տօքթորը լինքը, մտիկ կ'ընէր ամէնուն, առանց բառ մը արտասանելու. վէճը կ'երկարէր ու համաձայնութեան մը գալէ հեռու էինք:

— Ես, ըսաւ Տօքթորը, խօսքերնիս կարելով, ամէնէն քաղցր մահը տեսայ, բայց չեմ կրնար պնդել որ ամէն անգամ մարդս կրնայ զայն իր ձեռքին տակ ունենալ. մէկ հատիկ մահն էր ասիկա, զոր իմ տեսած հազարաւորներուս մէջէն, ոչ միայն ամէնէն հեշտն էր կրնամ ըսել, այլ իրօք քաղցրն ու երջանիկն էր:

Պատմութիւն մը ունէր լեզուին ծայրը. խելօք կեցած տղոց պէս մտիկ ըրինք պինքը:

Բ.

Տասը տարի կայ անկէ ի վեր. Բարեկենդանի դիշեր մը իմ ղրացիներէս մէկուն տանը մէջ երեկոյթ մը կար. տի՛ կին ... անունը պէտք չէ ձեղի, այնպէս չէ՞, քառասունը հազիւ թեւակոխեր էր, բայց երեսունըհինգ տարու չէր ցուցներ վրայէն. այն չատ հաւնուած ու չատ սիրուած կնիկներէն մէկն էր, որոնց սերունդը հետզհետէ պակսելու, անհետանալու վրայ է մեր մէջ. իր մասին պատմուած առասպելներու վրայ ամէնէն առաջ եւ ամէնէն չատ խնդացողը ինքն էր: Սուտ պարկեշտութիւններու, կեղծաւոր կարմրութիւններու կինը չէր այն կինը գլուխն մինչեւ ոտքը ամէն բան խիզախ ու համարձակ էր վրան:

— Աղուոր կուրծք մը չունեցողները միայն տեղոլքէին թչնամին են, կ'ըսէր խնդալով, եւ յօժարակամ կը պարզէր իր լանջքին կոհակները քոսկին բացուած քէն:

Էրիկը, ծերունի մը, հայր մը պզտիկ տարիքով, հօր մը թոյլտուութիւնները, ազատութիւնները թողած էր անոր: Ին աղուոր երիտասարդները, էն չնորհքով մարդիկը իր շուրջն էին, թիթեռնիկներու պէս գառնալով, երբեմն էրելով մրկէ – լով, իր ջերմ ու կիզիչ մթնոլորտին մէջ:

Բոլոր կիները չէին քաչեր պինքը, կը նախանձէին, կը չարախօսէին իր վրայ. անոր համարձակ վարմունքը իրենց պարզանոր համարձակ վարմունքը իրենց պարզուած մեղքերուն, իրենց չինծու արկուած մեղքերուն, իրենց չինծու արկուած մեղքերուն, իրենց չինծու արկ

ած «Անթարը» արեւելեան զրոյցը ինքնուրոյն չէ, այլ՝ Ո. Սենկովսկիի համանուն վիպակի փոխադրութիւնը՝ կատարուած Մ. Նալբանդեանի կողմէ:

Նալբանդեանագէտները լրջութեամբ նշած են, թէ Նալբանդեան 1854 – 1859 թուականներուն ուսանած է Մոս – կուայի համալսարանը, իրրեւ ազատ ունկնդիր, սակայն ցայժմ այդ բանը հիմնաւորող պաշտօնական փաստ չէ յայտնաբերուած: Ս. Տարօնեան, քննելով բոլոր փաստերը, կ'եզրակացնէ որ Նալբանդեան իրրեւ ազատ ունկնդիրը հետեւած է համալսարանի դասախօսութիւններուն, բայց քարտ չէ առած եւ չէ ճանչցուած ոեւէ ութեան կողմէ, հետեւաբար այդ կ պատճառը, որ անունը մինչեւ հիմա չէ գտնուած ո՛չ ուսանողներու եւ ո՛չ ալ ուկնդիրներու ցանկերուն մէջ:

Նկատենք նաեւ, որ այս զրքին մէջ բանասիրական կարգ մը եզրայանգումներ պէք ունին փաստական նոր ճշդում – ներու:

Ինչպէս ծանօթ է ,1859ին Մոսկուայի մէջ հայ ուսանողներու ուժերով, բեմադրուած է Ս. Վանանդեցիի «Ներսէս» ոգերգութիւնը, որ սակայն, սխալմամբ, կոչուած է «Աբխատակէս» եւ այդ անունով ալ հիշուած է Նալբանդեանի նոյն թուա – կանին «Հիւսիսափայլ»ի մէջ տպագրուած գրախօսութեան մէջ («Ցիչատակարան կոմս իմմանուէլի»): Այս փաստի բանասիրական ճշդումը չատոնց կատարուած է, սակայն չես գիտեր ինչու հեղինակը որ ծանօթ է հարցին պատմութեան, կը շարունակէ Ս. Վանանդեցիի թատերգութիւնը անուանել «Աբխատակէս», որ պարզ թիւրիմացութեան արդիւնք է:

Հեղինակը նոյնպիսի անվերապահ պընդումով Անանիա Սուքիասեանցի «Հայ ժողովրդի լուսաւորիչ» կատակերգութիւնը, որ տպագրուած է 1859ին «Հիւսիսափայլ»ի մէջ (թիւ 10), կը համարի առաջ գրող Ֆէոտորովի մէկ գործին թարգմանութիւնը: Բայց նման պնդումը նոր չէ եւ ունի չուրջ 100 տարուան պատմութիւն: Տակաւին 1860ին, «Մեղու Հայաստանին» թատերգութիւնը ջախջախելու եւ «Հիւսիսափայլ»ը մեղադրելու նպատակով զայն համարած է թարգմանութիւն առաջին գրաւոր ակնարկներէն եւ նոյնիսկ որակած բանգողութիւն:

Այս գրուածքը թէեւ նիւթի աղբիւրներ ունի ռուս գրողի երկին հետ, սակայն նիւթով ու հերոսներով, հայ հասարակական կեանքին առջեւ ծառացած հարցերու արծարծումով, ինչպէս նաեւ գործող անձերու խօսակցական ընդարձակ ոճով ու հայկական բարբառներուն օգտագործումով, միանգամայն ինքնուրոյն գործ է:

Հեղինակը կը գրէ այնուհետեւ, թէ 1860ին Նալբանդեանի ազդեցութեամբ Յարութիւն Սվաճեան «Կ'անցնի յեզափոխական – ժողովրդավարական դիրքերը»: Սվաճեանը, անշուշտ, գաղափարական սերտ կապի մէջ ըլլալով Նալբանդեանի հետ, «Մեղու»ի մէջ տարածած է անոր

ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԵՐԿԵՐԸ ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ

— o —

1946ին պարսիկ ընթերցասէր հասարակութիւնը ծանօթացաւ Աւ. Իսահակեանի թէ՛ չափածոյ, թէ՛ արձակ ստեղծագործութիւններուն: Պարսկերէն լոյս տեսան «Սասդիի վերջին զարուրը», «Երջանկութեան իմաստը», «Զինուիլ խանը», «Ոտքերի Հիւղել» պատմուածքները եւ «Մայրիկիս», «Ապրում եմ մենակ, մարդկանց մէջ օտար...», «Մոայլ քանտիս նեղ լուսանցքից», «Մահը», «Կարծես երէկ էր», ինչպէս նաեւ «Դարդը սրտիս» բանաստեղծութիւնները:

«Իսահակեանի բանաստեղծութեան ընդերքը անյատակ խորութիւն ունի, դրեց այս առթիւ «Էթթելաաթ» թերթը, բանաստեղծին «դարդը սրտիս» երգը հայ – րենի երկրէն հեռու, թափառական եւ հայրենատենչ ամէն Հայու անձնագիրն է»:

60ական թուականներու սկիզբը պարսիկ ընթերցողները հաճոյքով կարդացին «Արու–Լալա–Մահարի» պոէմին թարգմանութիւնը: Ասկէ երկու անգամ հրա–

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԻՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ԾՆՈՒՆԴԸ

Աւելի քան 460 տարի առաջ, երբ Հայաստան պարսկա – թուրանեան ահեղ պատերազմներու թատերաբեմ դարձած էր, հայ դիրքին նուիրուած անխոնջ մշակ մը՝ Յակոբ անունով, վեհեռիկի մէջ

տարակուսեալ գրական հանդէսներու մէջ: Առաջին անգամ 1965ին «Արմաղան» (Պարգեւ) ամսագիրին մէջ Հրանտ Ղուկաս – եանի թարգմանութեամբ, իսկ երկրորդ անգամ 1967ին «Մուշէյ» (Հասկ) շաբաթաթերթին մէջ՝ Ալէք Խաչատուրեանի թարգմանութեամբ: Այնուհետեւ «Մուշէյ» հանդէսին դվխաւոր խմբագիրը, բանաստեղծ Ահմատ Շամսն զայն առանձին գրքոյկով լոյս ընծայեց:

Պարսիկ գրական միտքի ներկայացուցիչները իրենց գրուատանքի խօսքը ըրին հայ բանաստեղծին մասին: Գրականագէտ Ապտուլլա Թավաքոլի գրեց.— «Աւ. Իսահակեան իր մարդկային յուսախաբութիւնները արտայայտած է Արու–Լալա–Մահարիի մէջ: Այդ պոէմը գեղարուեստական գլուխ – գործոց է, որ թարգմանուած է բազմաթիւ օտար լեզուներու եւ ամբողջած է բանաստեղծին միջազգային համբաւը:

«Հայ մեծ բանաստեղծին ոգիին մէջ ամուր խարսխած են իր ազգն ու երկիրը: Անոր սիրտին մէջ երկու հսկայ կոթողներ կան՝ Մասիսն ու Արագածը: Իսահակեան ամէնէն առաջ ժողովրդական բանաստեղծ է: Իր հարազատ ժողովուրդին արցունքն ու քրտինքը խառնած է իր երակներուն: Մեծ մարդասէր, ըմբոստ եւ խրոխտ հոգի ունի: Այս իրողութիւնը կը հաստատեն բանաստեղծին հայրենասիրական եւ ազատասիրական այն բազմաթիւ բանաստեղծութիւնները, որոնք կրնան համարիլ հայ գրականութեան պոհարներ»:

Պոէմի թարգմանութեան արձագանգները Թեհրանի քանի մը ամսագիրներ: «Արմաղան» գրական հանդէսին գլխաւոր խմբագիրը, բանաստեղծ Մահմուտ Վահիտ Տաթկար ընդարձակ յօդուած մը լոյս ընծայեց ամսագրին 1965ի երկու թիւերուն (5 եւ 6) մէջ՝ բանաստեղծին կեանքին եւ ստեղծագործութեան մասին:

Վերջին տարիներուն հայ բանաստեղծական արուեստին մէջ տեղ կուտայ «Բազէ Սայեպ» ամսագիրը: Հանդէսին էջերուն մէջ լոյս տեսաւ Իսահակեանի «Սեւ աչեր», «Օտար ամայի ճամբէքի վրայ» բանաստեղծութիւններու թարգմանութիւնները:

հրատարակեցին Ալէք Խաչատուրեանի թարգմանութիւնները: Այնուհետեւ «Մուշէյ» հանդէսին գլխաւոր խմբագիրը, բանաստեղծ Ահմատ Շամսն զայն առանձին գրքոյկով լոյս ընծայեց:

Պարսիկ գրական միտքի ներկայացուցիչները իրենց գրուատանքի խօսքը ըրին հայ բանաստեղծին մասին: Գրականագէտ Ապտուլլա Թավաքոլի գրեց.— «Աւ. Իսահակեան իր մարդկային յուսախաբութիւնները արտայայտած է Արու–Լալա–Մահարիի մէջ: Այդ պոէմը գեղարուեստական գլուխ – գործոց է, որ թարգմանուած է բազմաթիւ օտար լեզուներու եւ ամբողջած է բանաստեղծին միջազգային համբաւը:

«Հայ մեծ բանաստեղծին ոգիին մէջ ամուր խարսխած են իր ազգն ու երկիրը: Անոր սիրտին մէջ երկու հսկայ կոթողներ կան՝ Մասիսն ու Արագածը: Իսահակեան ամէնէն առաջ ժողովրդական բանաստեղծ է: Իր հարազատ ժողովուրդին արցունքն ու քրտինքը խառնած է իր երակներուն: Մեծ մարդասէր, ըմբոստ եւ խրոխտ հոգի ունի: Այս իրողութիւնը կը հաստատեն բանաստեղծին հայրենասիրական եւ ազատասիրական այն բազմաթիւ բանաստեղծութիւնները, որոնք կրնան համարիլ հայ գրականութեան պոհարներ»:

Պոէմի թարգմանութեան արձագանգները Թեհրանի քանի մը ամսագիրներ: «Արմաղան» գրական հանդէսին գլխաւոր խմբագիրը, բանաստեղծ Մահմուտ Վահիտ Տաթկար ընդարձակ յօդուած մը լոյս ընծայեց ամսագրին 1965ի երկու թիւերուն (5 եւ 6) մէջ՝ բանաստեղծին կեանքին եւ ստեղծագործութեան մասին:

Վերջին տարիներուն հայ բանաստեղծական արուեստին մէջ տեղ կուտայ «Բազէ Սայեպ» ամսագիրը: Հանդէսին էջերուն մէջ լոյս տեսաւ Իսահակեանի «Սեւ աչեր», «Օտար ամայի ճամբէքի վրայ» բանաստեղծութիւններու թարգմանութիւնները:

հիմնեց տպարան եւ սկսաւ մեծարժէք գիրքեր տպագրել:

Հայ առաջին տպագիրքը այդ օրերու սովորութեանց համաձայն ինքզինք Մեղապարտ անուանեց, եւ այսօր այդ անունով ծանօթ է: Մեղապարտի տպագրած գիրքերը Հայաստան, Եւրոպա, Ասիա ղրկուեցան, հայարնակ վայրեր:

Յակոբ Մեղապարտի գործը չարունակողներ եղան Աբգար Թոխաթեցի, Սուքիաս Ջանչահ, Յովհաննէս Տերընցի, Յովհաննէս Քարմատանենց, Խաչատուր Կեսարեցի եւ ուրիշներ:

Այսպէս ծնունդ առաւ հայկական տպագրութիւնը, որ առաջինն էր փոքրասիական եւ կովկասեան ազգերու մէջ եւ կարեւոր աղբակ հանդիսացաւ այդ ծանր տարիներուն հայ գիրն ու լեզուն պահպանելու, Սահակ – Մեսրոպեան գործութիւնը զարգացնելու համար:

Հայ առաջին տպագրիչին հրատարակութիւններով հետաքրքրուեցան բազմաթիւ մասնագէտներ այլ եւ այլ ազգերէ: Բայց մեզի հասած հինգ գիրքերէն աշխարհի քանի մը գրադարաններու մէջ հազուագիւտ օրինակներ մնացած են, սակայն ալ մեծ մասամբ քայքայուած են կամ կիսատ:

Ահա թէ ինչու Երեւանի Մատենադարանը որոշեց լուսապատճէնով վերցնել Յակոբ Մեղապարտի հրատարակած գիրքերէն առաջինը՝ Ուրբաթագիրքը եւ վերջինը՝ «Տաղարան»ը: Այս աշխատանքը գլուխ եկաւ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան եւ Վեհեռիկի Մխիթարեան տպարանի օժանդակութեամբ:

Գիրքը կը կոչուի՝ «Ուրբաթագիրք եւ Տաղարան»: Կողքին եւ անուանաթերթին վրայ գրոշմուած է Յակոբ Մեղապարտի տպարանին նշանը:

Հայերէն հնատիպ գիրքերու գունաւոր լուսապատճէնի այս առաջին փորձը կեկավարեց Մատենադարանին փոխ–տնօրէնը Բարկէն Ջուգասեան: Միեւնոյն ատեն ինք չծրագրեց գիրքին «Երկու խօսք» բաժինը, ուր համոզչէն ներկայացուած է հայ հնատիպ գիրքերու արժէքը, անոնց յայտնաբերումին եւ ուսումնասիրութեան պատմութիւնը:

«Ուրբաթագիրք» այդ ժամանակուան բժշկարանն էր, իսկ «Տաղարան»ը, որ Յակոբ Մեղապարտի հրատարակութիւն – ներէն ամէնէն հետաքրքրականն է, հին գրութիւններու ձեւով կը ներկայացնէ Գրիգոր Նարեկացիի, Ներսէս Շնորհալիի, Գրիգոր Նարեկացիի, Մկրտիչ Նաղաշի ստեղծագործութիւնները:

Մատենադարան գտնուող Մեղապարտի գիրքերուն մէջ պակաս էջեր կան: Լուսապատճէնին համար այլ գրադարաններու օրինակներով այդ պակաս էջերը լրացուեցան: Որով երկու գիրքերն ալ ամբողջական են:

ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ-Ի

ՈՐԴԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՆԹԷ ՔՐԻՍԹՕՑԻՆ ԱԻԵԼԻ ՀԱՐՈՒՍՏ

Ը.

ՈՒՐ ՔՈՒՔՈՒ
ՄԵՆԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԸՆԷ

Մայր սահիկանը այս վոքրիկ ճառը անանկ զուարթ վեհափառութեամբ մը արտասանած էր որ, մեր զուավին վրայ ամէնէն բուռն կշտամբանքներէն աւելի ազդեցութիւն ըրաւ:

Ինքը որ յովազներն ու քապլիները արհամարհած էր, չէր գիտեր թէ ո՞ւր մտնէ: Քիչ մնաց պիտի խնդրէր մայր Քարամանէն որ կողովը նորէն գլուխն անցընէ, գոնէ սանկով չփոթութիւնը կրնար ծածկել:

Ոսոխականին այրին գթաց անոր վրայ:

— Աստվ մկկաեղ, ըսաւ, չեմ սրդողիր ձեզի, դուք գինուորական եւ մանաւանդ քաջասիրտ տղայ մըն էք, որ ձեր պարտականութիւնը կատարեցիք: Պա՛հ, Բրաման չատ անգամ ըսած է ինձ թէ պատերազմի մէջ, — որովհետեւ ինքն ալ պատերազմած էր, — ամէն ատեն ձեռնոց դնելու ժամանակ չըլլար: Պո՛ւմ, ամոռջ կ'երթան... ուրեմն պատրաստ եմ, ձեզի նեբելու...

— Ո՛հ, չնորհակալ եմ, ըսաւ Քուքու, որ ինքզինքը չատ պզաիկ կը զգար...

— Մէկ պայմանով...

— Մէկ, երկու, տասը պայման. կ'ընդունիմ, կ'ընդունիմ:

— Ոհ, այդքան եռանդ չուզեր. իմ պայմանս չատ պարզ է: կ'ուզեմ գիտնալ թէ մարքերնէդ ի՛նչ անցաւ եւ ի՛նչ ընելու եկաք հոս...

— Բայց ձեզ տեսնելու եկայ:

— Լաւ, այդ հասկցանք: Զիս կը պաշտէք: Այս սէրը մէկէն ի մէկ եկաւ վրանիդ, այնպէս որ ալ ոչ Աստուած մտածեցիք, ոչ սատանան եւ գիշերանց մտաք տուն մը, այն տեսակ մարդոց պէս, որոնց անունը կրնամ տալ ձեզի...

Իրաւ որ խիստ ծանր կը վիրաւորէր սա խեղճ Քուքուն, որ ծեծ ուտող չան մը պէս ականջները կը ծռէր եւ չարժում մը իսկ ընել չէր համարձակեր:

— Մինչդեռ չատ պարզ էր, վաղը առտուան սպասել եւ պատուաւոր մարտու մը պէս դնէն ներս մտնել...

Քուքու աղաղակ մը արձակելով՝ անոր խօսքը ընդմիջեց.

— Վաղը առտո՞ւ... ահա՛ բուն պատճառը այդ է:

— Այդ ի՞նչ ըսել է...

— Ըսել է թէ ինծի համար վաղը առտու չկայ:

— Չեմ հասկնար:

Քուքու ծանր գիրք մը առաւ:

— Տիկին, ըսաւ, անկեղծօրէն կը խոստովանիմ թէ ըրածս չափազանց անհամբերութիւն ըլլալով՝ մեղադրելի է, սակայն կ'երդնում թէ երբեք ձեզի նախատելու դիտաւորութիւն չունէի:

— Ցուսանք, ըսաւ մայր Քարաման կատարեալ հանդարտութեամբ: Ե՞տքը:

Քուքու տեսնելով որ ուզած ազդեցութիւնը չի կրնար ընել, անուշ ձայնով մը ըսաւ.

— Չեմ գիտեր ինչո՞ւ այնպէս կը կարծէի թէ, ըսաւ, քիչ մը հոգածութիւն ունիք իմ վրաս...

— Անկարելի՞ է:

— Շատ մի խնդաք, ինծի նման զուարմը, ծերունի Շնագայլ մը երբ ոչ հայր ունի ոչ մայր, աշխարհի մէջ բանի մը կապուած չէ: Իր բանակի ընկերները ը–

սեւ, ո՛հ, անոնք կը սպաննեն: Ես մէկը չունիմ: Դուք ալ այնքան բարի երեւցաք ինձ որ ինքներնիս ըսի. ահա՛ կին մը... ներեցէք... որ անուշութեամբ խօսեցաւ հետս... եւ որովհետեւ անգամ մըն ալ պիտի չտեսնեմ զինքը...

— Հէ՛... ինչո՞ւ...

— Եկայ... իմ յարդական հրաժեշտս տալ ձեզի որովհետեւ վաղը առտու, ալ Քուքուն չկայ:

— Օ՛ն, օ՛ն, տղաս, ըսաւ մայր Քարամանը քիչ մը խանդաղատելով: Դուն բարի տղայ մը կ'երեւաս: Չեմ ուզեր որ քեզի պէչութիւն մը պատահի: Բայց ի՞նչ ըսել կ'ուզես: Խենթեցա՞ր:

— Խենթենամ, ո՛հ, ոչ: Բայց երբ մարդ ճամբայ կ'ելլէ առանց գիտնալու թէ որքա՛ն ատեն պիտի ճամբորդէ... թէ ո՛ւր պիտի երթայ, եւ թէ ե՛րբ պիտի վերադառնայ, եթէ վերադառնալու ըլլայ, կ'ուզէ որ գեղեցիկ կին մը անուշ խօսք մը ըսէ իրեն ու ձեռքը սեղմէ բարութեամբ. այս բանը երջանկութիւն կը բերէ:

ԺԻԻԼ ԼԵՐՄԻՆԱ

(233 եւ վերջ)

ԼԻՈՆ

Մանուկեան, Դաւիթեան, Տիւմչեան, Խաչատուրեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ եւ հարսին՝

ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ՏԻՒՄՉԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 19ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, Երեքշաբթի, Հոկտ. 21, ժամը 16ին, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հաճիյակոբեան եւ Զարիկեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դիւաւոր, ծաղկեպսակով կամ նուէրներով ցաւակից եղած են իրենց մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՆԱԶԵՆԻԿ ԶԱՐԻԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Աղաւնի Վարդեանի մահուան առթիւ Լա Կառէնէն Տէր եւ Տիկին Եղնիկեան փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆր. կը նուիրեն Անտիլիի հանգստ. տան, նոյն առթիւ եւ նոյն նպատակին 50 Ֆր. կը նուիրեն, Լա Կառէնէն Տէր եւ Տիկին Գարուճեան եւ Անիէռէն Տէր եւ Տիկին Տէվէճեան 100 Ֆր.։

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ «ՆՈՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏ»Ի ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ

Սարգիս Վրդ. Դաւիթեան՝ ժողովրդապետ Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ համայնքին, կը հաղորդէ որ Նոթրը Տամ տը լա Կարտի ճայնաւոր պատրաստը որ կը մատուցէր Հոկտեմբերի վերջին Կիրակին, բացառաբար այս տարի Թուականը յետաձգուած է Կիրակի Նոյեմբեր 9, առաւօտեան ժամը 11ին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմինի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Դեկտեմբեր 7, Կիրակի օր, Օթէլ Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԲԱՐԵՄԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ՄԱՁՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕԾՄԱՆ 71ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կիրակի, Հոկտ. 26, տօն է Գիւտ Խաչի։

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ օծման 71րդ տարեդարձին առթիւ, ժամը 10ին հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանդիստ կը կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։ Նոյն առեն արեւշատութեան աղօթք եւ մաղթանք կ'ըլլան եկեղեցւոյս ի կեանս եղող բարերարներուն եւ անոնց սիրեցեալ հարազատներուն համար։

Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ներ-կայ ըլլալու պատարագին եւ աղօթելու վասն անապահովութեան եւ պայծառութեան Հայաստանեայց Առաք. եկեղեցւոյ։

Եկեղեցւոյ բարերարներն են.— *եկեղեցւոյն բարերար՝ Աղեքս. Մանթաշեան, Ալֆանպինէ Էդնայեան, Ռափայէլ Մարկոսեան, Արմենակ Համբարձումեան, Պօղոս Նուպար Փաշա, Սիրանույշ Ֆրէնկեան, Երուանդ Պարկիրճեան, Կարապետ Յակոբեան, Յակոբ Տէր-Յակոբեան, Դէորգ Պաղըրճեան, Վահագն Իշքալացեան, Խաչատուր Պետրոսեան, Սոֆիա Պետրոսեան, Եղուարդ Պապեան, Զապէլ Պէօճէքեան, Յակոբ եւ Մարիամ Տամլամեան, Մխիթար եւ Թագուհի Գավէզեան, Յարութիւն եւ Մարի Ժամկոչեան, Հմայեակ եւ Անիցա Ալեքսանեան, Աչոտ Ֆրէնկեան, Նուբհան Ֆրէնկեան, Յարութիւն Սեւիկեան, Գրիգոր Փաթթուկեան, Աբրահամ Ղուկասեան, Յարութիւն եւ Արշալոյս Մխիթէվլեան, Վեհանույշ Զրբաչեան, Զապէլ Ալթունեան, Տիրուհի Միքայէլեան, Ամինէ Մելիք Գալէնտէրեան, Զաւէն Տէր-Սարգիսեան, Հայկ Զրուանտեան, Սրբուհի Զատիկեան, Յովհաննէս Մալեանց, Ռոզա Պաղըրճեան, Արմէն Պետրոսեան, Մելքոն Պետրոսեան, Հերմին Քանթար, Մարի Ս. Տէտէեան, Մօրիս Օպեր, Իրէն Էնկէլ-Գուլումճեան, Պերճ Գուլումճեան, Զարուհի Թորոսեան, Եւփիմէ Աւետիսեան (Անայիս), Վրոյր Հալէպլեան, Աղբա Թորոսեան եւ Մուշեղ Պետրոսեան։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ առացած է փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Զապէլ Նալպանտեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Տամլամեանէ 100 Ֆր., Տիկին Հ. Տամլամեանէ 100 Ֆր.։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Զորեքշաբթի (Հոկտեմբեր 22) ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Ամմաղանեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ս.Յարոնեան ակումբը։ Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Կրընոպլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 26ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

×

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Կեսարիոյ եւ Չրջանի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն եւ ոչ-անդամ հայրենակիցները, Հոկտ. 23, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, 32 Ռիւ Թրեվիզ, Փարիզ, «Պարոյր Սեւակ» դպրոցարանի սրահը։

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի կոմիտէի Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Սեւան» խումբի

Հոկտ. 26, Կիրակի ժամը 14·30ին

ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼ

Պատուոյ նախագահութեամբ
Պ. ԼՈՒԻ ՄԵՐՄՈԶԻ
(երեսփոխան – քաղաքապետ Վիէննի)

Կը նախագահէ
ԸՆԿ. ՎՐԻԺ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝
ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ
եւ ՊԵՐՃ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Նոյնպէս խօսք կ'առնէ Ընկերվարականներու ներկայացուցիչը

Գեղարուեստական ճոխ բաժին երգ, նուագ, արտասանութիւն, Նոր Սերունդի կողմէ

Հ. Բ. Ը. Մ.

Փարիզի Երիտասարդաց ակումբին նախաձեռնութեամբ
Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 16ին
Ալեֆ Մաճուկեան Մշակութային կեդրոնին մէջ
118, rue de Courcelles — Paris 17e
հանդիսում
Տոքթ. ԳՈՒՐԳԻՆ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
հետ, որ պիտի ստորագրէ
« LES EXILES DE LA PAIX »
իր հատորը
եւ պատասխանէ ներկաներու կողմէ իրեն ուղղուած հարցումներուն։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՑԹ

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

ի պատիւ
վաստակաւոր երաժշտական ճնշադատ
ԳԵՂԱՄ ՓԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆ-Ի
Կիրակի, Հոկտեմբեր 26, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ.ի «ԱԼԵՔՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ»
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
118, Rue de Courcelles — 75017 Paris
Ելոյթ կ'ունենան Փարիզի հայ արուեստագէտներ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose ses

VOYAGES EN ARMENIE

Spécial Jour de l'An et Noël en Arménie

Départ 26 Décembre — Retour 8 Janvier 1976

Prix par personne au départ de MARSEILLE

F 2500

Ces prix comprennent :

— Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille
— Transferts aéroport — Hôtel et V. V.
— Logement en chambre double Hôtel 1ère classe
— Pension complète
— Visite Erévan — Etchmiadzin
— Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan

IMPORTANT : Inscriptions; minimum un mois avant la date de départ

Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Շաբաթ Նոյեմբեր 15, ժամը 20·30ին, ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼԻ մէջ
Փարիզի «ԲԵՄԱՍԻՐԱՑ» թատերախումբը
ղեկավարութեամբ դերասան Մ.ԱՆՏՈՆԵԱՆի կը ներկայացնէ

ՀՆԱՐՔԸ

Ֆրէյլիր կատակերգութիւն, 3 արար
ՄՈՒՏՔ՝ 20, 15 եւ 10 Ֆրանք
Կը խնդրուի վաճառի եւ չրջաններու ազգայիններէն կանխաւ ապահովել իրենց տոմսերը

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԻՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Մասնակցութեամբ

ՊԵՏԻԿի եւ իր նուագախումբին

ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏ. 25, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ,

ՍԵՒԻՐԻ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
22
MERCREDI
22 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·421 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 51e ANNÉE — N° 13.421

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՈՎ

—o—

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ե

«Բանգլա» թուրք նենգամիտ Իհսան Ըլիարի համաձայն, Անգլիացիները «Հաստիրութեան» մարզին մէջ մրցումի ելեր են Թուսերուն հետ...

Ցետագային Արեւելեան նահանգներէն անցնող առեւտրական ճամբան կորնչցուցեր է իր կարեւորութիւնը, որովհետեւ ստեղծուեր է նոր ճամբայ մը, որ կ'անցնէր Սեւ ծովէն կասպից: Այս ճամբան ալ հարստութեան նոր կարելիութիւններ ստեղծեր է Հայերուն համար: 1840ական թուականներուն Մանչէսթըր հաստատուած Հայեր դէպի Թուրքիա, Պարսկաստան եւ ասիական երկիրներ կը ղրկէին հիւսուածեղէն եւ բամպակեղէն արտադրութիւններ: Անգլիական ճարտարարուեստն ու առեւտուրը այդ չրջանին մէջ Թուսերուն վրայ դերակշռութիւն մը կը ստանար չնորհիւ Հայերուն: «Հետեւաբար այս պայմաններուն մէջ չատ քնական պիտի ըլլար, որ Անգլիացիք աւելի ծանրի զգային իրենք զիրենք Հայերուն քան Թուսերը», կ'եզրակացնէ նենգամիտ Թուրք յօդուածագիրը:

Ցիշելէ ետք, որ ռուս, անգլիացի, գերմանի եւ ֆրանսացի դրամատէրները ան-վերջնական մրցակցութեան մէջ էին Պարսկաստանի եւ Անատոլուի մէջ մենաչնորհներ ձեռք բերելու համար, կ'ըսէ թէ քրիստոնէութիւնն ալ ներքնապէս կ'եռեւեռփեր Թուրքիոյ մէջ: Պայքար կար բողոքականներու, կաթոլիկներու եւ օրթոտոքսներու միջեւ: Մեծ թիւով Հայեր կ'ապրէին Անատոլուի մէջ, ուր ամէնէն չատ տարածուած էր բողոքականութիւնը...:

1892ին փակուած եկեղեցիներն ու վարժարանները վերաբացուեր են՝ իբրեւ հետեւանք միսիոնարներու դիմումներուն: Լորտ Սալզպըրի Պոլսոյ Անգլ· դեսպանին ուղղեր է հեռագիր մը, խստիւ հրահանգելով պահանջել Բարձրագոյն Դռնէն, որ չուտով դադրին քրիստոնեաներու դէմ ի գործ դրուած հալածանքները: «Հակառակ պարագային Անգլիա պիտի ստիպուի միջամտել ու քննութեան ձեռնարկել անձնապէս»:

Իր դրութեան վերջաւորութեան, Հայոց Թարիհի յօդուածագիրը իբրեւ թէ մէջբերումներ կ'ընէ Տոքթ· Գրիֆոր Ատարճեանի արաբերէն «Հայոց պատմութիւն» գիրքէն, բոլորովին խեղաթիւրելով տոքթը Հայրենասէր հեղինակին, զոր կը ճանչնանք: Այնքան վրան բաց են իր սուտ վերագրումները, որ արժանի չեն յիշատակութեան:

Այսպէս ուրեմն, Թուրք քարոզչական մեքենան կը բանի անդադար: Անցօր հերքելու հազարաւոր փաստերով ապացուցուած ցեղասպանութիւնը, Թուրքերը բացարիկ ճիգեր եւ արտակարգ փորձեր կը կատարեն Հայերը ամբաստանելու համար իբրեւ նախայարձակ, Պետութեան դէմ ապստամբ եւ դաւաճան, որ պատերազմի ճգնաժամային օրերուն թիկունքէն կը հարուածէին հայրենիքի պաշտպանութեան նուիրուած օսմանեան բանակները: Այս վերջին կէտը մանաւանդ լրիւ կ'օգտագործեն՝ իբրեւ լաւագոյն եւ դիւրին միջոց՝ համոզելու արեւմուտքի հանրային կարծիքը:

Հայ Դատի Պաշտպան Ցանձնախումբերու եւ սփիւռքի հայրենասէր Հայերու աւագ պարտականութիւնն է կարելի բոլոր միջոցներով հակազդել Թրքական նենգամիտ քարոզչութեանց, որոնց նպատակն է ընդմիշտ մոռցնել տալ եւ թաղել Հայկական Հարցը, որ ամէն բանէ առաջ հողային խնդիր է: Մեր բռնագրաւեալ պապենական հողերու վերադարձը իրենց իսկական տէրերուն:

Անհնարինթաց, անլուր ոճիր գործուած է Հայոց դէմ քսաներորդ դարու առաջին ցեղասպանին կողմէ: Մէկուկէս միլիոն նահատակները արդարութիւն կը պահանջեն: Իրենց դարաւոր հայրենիքէն արմատախիլ, ի սփիւռս աշխարհի ցրուած վտարանդի Հայեր այսօր աւելի քան երբեք հաստատ կառչած են իրենց ազգային – քաղաքական արդար պահանջներուն:

Լքուած բոլորէն: Ձուրկ օտար, հզօր պաշտպաններէ, սփիւռքի Հայութիւնը, իր նոր սերունդով, իր սեփական միջոցներով, գերագոյն զոհողութիւններու յանձնառու պէտք է ըլլայ, արժանի դառնալու համար իր նախահայրերու ժառանգին եւ միլիոնաւոր նահատակներու անմոռանալի յիշատակին:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՆՈՐԷՆ ՍԿՍԱԻ

—o—

ԵՒ ԱՅՍ ԱՆԴԱՄ ՔԱՂԱՔԻՆ ՅԱՐԴ ԽՆԱՅՈՒԱԾ ՄԱՍԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, հանդարտ կիրակիի մը եռք, պիչերը եւ երկուչաբթի առաւօտ սաստիկ կռիւներ կը վերսկսէին ծայրայեղ – մահմետականներու եւ ծայրայեղ Ցալանժիներու միջեւ: Ինչպէս ամէն անգամ մէկ կողմը միւսին վրայ կը ձգէ նախաձեռնութեան պատասխանատուութիւնը: Այս անգամ կացութիւնը աւելի ծանր է քանի կռիւները տեղի կ'ունենան Պէյրութի ցարդ խնայուած թաղամասը, կեդրոնը, ուր են գլխաւոր պանդոկները, գործի մարդոց գրասենեակները, սինեմաներ, վաճառատուներ, եւայլն, այլ խօսքով՝ Համրա: Մեռեալներու թիւը 25 եւ վիրաւորներունը՝ 91 կը հաշուուէր, միայն դիչերուան բախումներուն համար:

Այս ամբողջը պատճառ է որ արտաքաղթը աւելի ծաւալի եւ գործի մարդիկ, մտահոգ, արտասահման անցնին:

Կիրակի օր ամէն ինչ հանդարտ էր եւ երկուչաբթի առաւուան Օռիան – էր ժուռը որ անչուչտ կռիւներու սկզբնաւորութեան նէն քանի մը ժամ առաջ տպուած էր, ծովափի նկարներ կը հրատարակէր իր առաջին էջին վրայ, ուր մեծ ու պզտիկ, ամէն ինչ մոռցած, կրկին կը վայելէին Լիբանանեան արեւը: Իրիկուան 7էն ետք, ամէն մարդ տունն էր բայց քիչ ետք, հրացանաձգութիւնը կը սկսէր եւ ժամէ ժամ կը սաստկանար, ըստ Ֆիկառոյի թղթակցին քաղաքը դժոխքի կը վերածուէր:

Ինչո՞ւ այս յանկարծակի բռնկումը: Բացատրութիւնները չատակ չեն բայց տեսակ – տեսակ են: Ոմանց համար պատճառն է Սայֆա կազմակերպութեան մէկ անդամին դիակը գտնուած է էչրէֆիէի քրիստոնեայ թաղը եւ այդ է պատճառը: Կ'ըսուի նաեւ թէ տեղական քաղաքական դէմքի վրայ, բարեփոխում – ներու մասին խօսակցութիւնները անելի մէջ են: Ըստ Ֆալանժիստներու թերթին, Ռ· Խատէի բռնած դիրքը չի համապատասխաններ Ֆալանժի դիրքին եւ նոյնիսկ միւս կողմի դիրքն է:

Իմանիթէ կը գրէ թէ «Ֆաչիստ մը – լիաներու պետը՝ Փ· Ճեմայէլ կը մերժէ վերջ տալ հակաժողովրդական սահմանադրութեան մը գործադրութեան հանդարտութիւնը վերահաստատուած չըլլայ»: Ըստ համայնավար պաշտօնաթերթին Ֆալանժները չեն ուզեր որ խաղաղութիւն տիրէ, չարունակելու համար Լիբանանի քայքայումը, որ կատարուած իրողութիւն է, քանի մահմետականները կը քշուին քրիստոնեայ թաղերէն:

× Իսրայէլեան Հասարեց թերթը արձագանգ հանդիսանալով Ուաշինկթընի լատեղեակ աղբիւրներուն կ'ըսէ թէ Միացեալ Նահանգները զգուշացուցած են Իսրայէլը որեւէ միջամտութենէ Լիբանանի մէջ, առանց նախապէս խորհրդակցելու Ամերիկայի հետ եւ Իսրայէլ ընդունած է խորհրդակցիլ թէեւ չի խորհիր թէ պարտաւոր է ամերիկեան «խրատներուն» հետեւիլ:

× 26 հոգի որոնք Ղազալ փողոցի (Սին-էլ-Ֆիլ) չէնքի մը ներքնայարկը ապաստանած էին պաշտպանուելու համար հրթռիչներէ, հիւանդանոց փոխադրուած են, որովհետեւ յարձակումի ենթարկուած են առնէտներու կողմէ, որոնք գէշ եւ վտանգաւոր կերպով խածած են զիրենք:

× Ֆուէյթ մերժած է մասնակցիլ Լիբանանի վերակառուցման եւ վարչապետը ըսած է «թող վերաչինեն անոնք որոնք կրակի եւ թալանի տուին»:

Քանի մը տողով

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ կիրակի եւ երկուչաբթի կառքի վառելանիւթ պիտի չգտնուի, գործադուլի հետեւանքով:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԱՒԱՔԱՑՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13)

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՔԻՄԻԱԳՈՐԾՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ամերիկեան «Եունիըն Քարպայտ» ընկերութեան պատուիրակութիւնը, որ Խորհ· Միութիւն ժամանած էր քիմիական արդիւնաբերութեան նախարարութեան հրաւէրով, երկու օրով Հայաստան այցելեց: Ամերիկացի քիմիագործները այցելեցին Անդրկովկասի ամէնէն մեծ ձեռնարկութիւններէն մէկը եղող Երեւանի քիմիական գործատունը:

×

ՀԱՅ ԲՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Օրբելի եղբայրներ» փողոցին մէջ կը գտնուի Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի «Լեւոն Օրբելի» բնախօսական հիմնարկութիւնը: Մարզոց կեանքին յատուկ ուսումնասիրութիւնը, երազող գիտնականներ կ'աչխատին այնտեղ: Ուսումնասիրութիւններ կը կատարեն բջիջէն մինչեւ կեդրոնի էակին բարդ մեքենականութեան վերաբերեալ հարցերու մէջ: Այս հիմնարկութեան յանձնագործութիւնները արդէն կը կիրարկուին Երեւանի, Լենինգրադի, Կարագանդայի, Վորոնէժի հիւանդանոցները եւ այլուր:

Հիմնարկութեան տնօրէնն է հայատանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի թղթակից – անդամ Դոկտ· Վիկտոր Յանարչեան, որ միեւնոյն ատեն կը ղեկավարէ Ջիղերու համակարգին աչխատանոցը: Աւիկա կ'ուսումնասիրէ Ջիղերու բջիջին գործունէութիւնը: Գիտնականները բացայայտած են նոր օրինաչափութիւններ ուղեղի աչխատանքին մէջ: Ուսումնասիրութիւնները յայտնաբերած են նոր ուղիներ, որոնցմով կարելի է թափանցել փոքր ուղեղին եւ անոր կից գաղտնարանները, ճանչնալ այն բջիջները մեքենականութիւնը, որոնք կը ղեկավարեն կենդանիին չարժումը: Այս յայտնութիւնները չատ կարեւոր են ճանչնալու համար ուղեղին եւ անոր բջիջներուն աչխատանքը:

ԱԻԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԱԿԸ

—o—

Այս երեքչաբթի — Հոկտ· 21 — առաւօտեան թղթատարով պահարան մը ստացանք, որու մէջ գտանք «Հրատարակութեան խնդրանքով» առանց որեւէ հաստատութեան, Աւետիք Իսահակեանի հարիւրամեակի ոճնակատարութեան ազդը: Ոչ իսկ պարզ երկտող մը (չըսենք նամակ) կ'ընկերանար ազդին, ու միայն ու միայն պահարանին վրայ գրուած «Ժուռնալ Ցառաջ»էն կրնար պարզուիլ որ ազդը ղրկուած էր «Ցառաջ»ի: Կը թուի թէ, մեռսաներորդ ժամուն կազմակերպիչներուն միտքը ինկած է որ Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ հայերէն օրաթերթ մը, ուրեմն անոր ալ ղրկենք ազդը՝ «ի՛նչ կ'ըլլայ, ի՛նչ չըլլար»: Արդ կը յիչեցնենք որ «Ցառաջ» այն թերթը չէ որ կրնայ մարզոց միտքն իյնալ միայն ծանուցումներու առթիւ: Ցիչենք նաեւ որ մինչ ազդը գրուած նամակաթուղթին գլուխը զե – տեղուած է «Աւետիք Իսահակեանի ծննդեան հարիւրամեակի կարգադիր յանձնախումբ» առանց ճշդելու թէ ո՞վ են այդ յանձնախումբի անդամները, ընկերացող թուղթիկին վրայ գրուած է·— «Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան, Ֆրանսահայ Գրողներու Միութեան եւ Ֆրանսահայ Երիտասարդաց (ժաֆ) Միութեան», ինչ որ ինքնին կը հակասէ նամակաթուղթին վերտառութեան եւ կը փաստէ որ Աւ· Իսահակեանն ալ մենաչնորհի վերածուած է: Բանաս – տեղծին հարիւրամեակը պէտք է ոգեկոչուէր համազգային գետնի վրայ կամ միայն Գրողներու Միութեան նախաձեռնութեամբ:

Այս պայմաններու տակ «Ցառաջ» չի հրատարակեր ղրկուած ազդը եւ այս լուսաբանութիւնը կուտայ հանրութեան եւ իր ընթերցողներուն, աւելորդ ըսի-ըսաներու եւ չարամիտ մեկնաբանութիւններու առաջքն առնելու համար:

Ինչպէս ըրած էր իր մահուան ատեն, «Ցառաջ» բացառիկ թիւ մը պիտի նուիրէ Վարպետին, նաեւ հարիւրամեակին առթիւ Նոյեմբերի ընթացքին: Արդէն այդ առթիւ լոյս ընծայեցինք զանազան յօդուածներ եւ լայնօրէն արձագանգ եղանք Հայաստանի բոլոր ձեռնարկներուն:

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆՍՅԻՆՔ...

[ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ]

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ 10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

[ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ]

ԱՆԻԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ՝
ՅՈՎՀ. ՍԱՐԿԱՒԱԳԻ և ԴՐ. ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ
ՇՈՒՆՉԻՆ ՏԱԿ

Մինչեւ 1940ական թուականները, Անին իր հազարամեկ եկեղեցիներով հռչակ – ուած է բացառապէս:

Բագրատունեաց մայրաքաղաքին փառքը հիւսող հին թէ ժամանակակից վկայու – թիւններու մէջ մասնակի ակնարկութիւն – ներ մէկայն կան դպրոցներու կամ «դաստ – ուն»ներու մասին. հաստատուած յիշա – տակութիւններ, — այնքա՛ն անբաւարար ու ճղճիմ՝ որ պատմաբաններէ եւ բանա – սէրներէ չատեր հարց յուզած են յաճախ թէ մէկնաբարեան ծաղկուն ոստան մը ի՞նչպէս զուրկ եղած կրնայ ըլլալ կրթա – կան եռուն գործունէութենէ...

Եթէ Հայաստանի գանագան գօտիներ – ուն մէջ Անիի քաղաքակրթական, մշա – կութային եւ յատկապէս «կառուցողական արուեստի» (ճարտարապետութեան) զար – գացման օրերուն ու կործանումէն ալ ետք դաստիարակչական ամրոցներու ցանց մը կը գործէր՝ պատմական ոստանը ի՛նչպէս մանկավարժական չարժում եւ ուսում – նական եռուզեռ ունեցած չըլլար...

Այսօր՝ գոյութեան իրաւունք ունենալէ զատրած են նման հարցումները, չնորհիւ նորագոյն յիշատակարանի մը՝ որ երե – ւանի մատենադարանի ձեռագրային հա – ւաքածոներուն մաս կը կազմէ, — թիւ 2680, կազմած «Հարանց վարք»ի 1378 թուակիր մէկ ընդօրինակութեան, Մատ – թէոս Երէցի կողմէ, Անգեղակոթի մէջ:

Աբգար Մովսիսեան, որ 1940 թուա – կանի իր մէկ աշխատասիրութեան՝ «Հա – յագիր դպրոցի ծագումը եւ նրա յետա – գայ վիճակը» անուն գործին մէջ հրատա – րակած է Մատթէոս Երէցի կողմէ ար – տագրուած այդ յիշատակարանը, կը ճըշ – դէ թէ ընդօրինակութիւնը կատարուած է Հաղրատի մէջ 1141ին գրի առնուած ձեռագրէ մը:

Կը հետեւի որ 12րդ դարու առաջին կի – սուն իսկ կրթական չարժում մը աւիշ ու կենսունակութիւն կուտար Անիի զպրոց – ներուն եւ Գրիգոր Վկայասէրի ու Յով – հաննէս Սարկաւագի նման ուսուցչապետ – ներու մանկավարժական գործունէութիւ – նը կ'ընդգրկէր սերունդներու պատրաս – տութեան ընդհանրական ճիգն ու հերկը:

Գիտութեան բոլոր մարզերուն մէջ (իմաստասիրութիւն, պատմագրութիւն, ճարտարապետութիւն, երաժշտութիւն, եւայլն) Անին նաեւ Մագիստրոսի, ապա նաեւ յատկապէս Սարկաւագի օրերուն հայ մտքի պատմութեան ընծայած է վա – տակ մը՝ զոր մեր օրերու բանասիրու – թիւնը որակի նոյն բարձրութեան մէջ կը դնէ Սանահինի եւ Հաղբատի համալսա – րաններու հունձքին հետ:

Նորագոյն յիշատակարանը յստակ, բազմակողմանի եւ մանրամասն տեղե – կութիւններ կուտայ Յովհ. Սարկաւագի մանկավարժական բծախնդրութեան, դպրոցներու ուսումնական ծրագրին, կարգապահական խստակրօնութեան եւ դիտութիւններու ընծայուած արտակարգ կարեւորութեան, ուսանողութեան կողմէ ի յայտ բերուած մրցակցական ազնիւ ոգիին եւ յարակից երեւոյթներու մասին:

Պատկերացնելու համար Սարկաւագի ուսուցչական հանրոյմը եւ դասատան – դութեան եղանակը, յիշատակագիրը կը վկայէ.

— «Սա ի մանկական անտի տիոց միեւ – չեւ ցվերջին որոշումն հոգւոյն յերկրորդէն (յերկրէն) որ երբեմ չեղեալ սայթա – քեցոյց երբեմ զուշ ոգւոյն ի նպատակէ ընթերցման. ուսանելոյ եւ ուսուցանե – լոյ, գրելոյ եւ ընթեռնելոյ, հսկելոյ եւ աղօթելոյ զտիւ եւ զգիշեր արտաքոյ ա – մենայն զբաղանաց եւ վայրաբարշ իրաց: Իբրեւ զիմաստուն մեղու՝ բարձեալ յան – դամս մտաց զծաղիկս յերանգոց զուսոց եւ հոտոց եւ համոց՝ բերէր ի բաղաբ իւր եւ տեղի սնդեաց ի բաղաբամայրս Անի եւ լի առնէր զտունն ի փաթթամուքենէ անտի, առատապէս եւ անվախանձ սեղա – ցաւորեալ զհաւատացեալ տաղանդն, ի տասնեակն շահավաճառ մնաւն, եւ ծաղ – կաւէտեալ արձակեաց բողբոջս եւ բա – սուց բոյսս արդիւնաբար: Շուրջ բակ բա – լորեալ զմանկունս զիւրեաւ՝ խոնարհս – բար եւ ախորժելի սիրով ուսուցանէր զխրթին եւ զխորին իրս»...:

Որոշ է որ յիշատակագրային այս մէկ – բերումին մէջ (զոր կը քաղենք, նոյնու – թեամբ, Աբգար Մովսիսեանի «Ուրուա – գծեր հայ դպրոցի եւ մանկավարժու – թեան» անուն գործի 242րդ էջէն) Մատ – թէոս Երէցի կամ Մովսիսեանի կողմէ բառային աղաւաղումներ, մոռացումներ կամ ոսումներ կան: Դարձ մը տողեր իրենց տեղը չեն կամ սխալ ընդօրինակ – ուած են: Սակայն վկայութիւնը, իր ամբողջութեան մէջ, կը խօսի Սարկաւագ վարդապետի մանկական տարիքէն մին – չեւ վախճանում ի յայտ բերած անսայ – թաք ոգիին ու նպատակին մասին՝ կար – դալո՛ւ, սորվելո՛ւ եւ սորվեցնելո՛ւ, — հակառակ իր բոլոր զբաղումներուն եւ ցնցող դէպքերու՝ գիշեր թէ ցերեկ յոգ – նելո՛ւ, առաջնորդելո՛ւ, արքեպիսկո – պոսի պաշտօնը կատարելու իր պարտականութիւնը, իբրեւ ուսուցչի թէ հոգեւորականի: Իմաստուն մեղուի մը նման ծաղիկներէն դոյն, բոյր ու համ բերելու Անի, եւ առա՛ւօրէն բաշ – խելու իր ածուէն ներս բողբոջող ընձիւղ – ներուն՝ որպէսզի աճին եւ պտղաբերին անոնք: Աշակերտները չուրջանակի հա – ւաքած իր չուրջ՝ սիրով եւ զուարճանա – քով անոնց կը փոխանցէր ամէնէն բարդ ու խորունկ նիւթերն իսկ:

Մ. Թ.

ՁՕՆ ԻՄ ՄԱՅՐ ԲՆՈՒԹԵԱՆԸ

ԽՄԲ.— Հայրենի բնութեան գոյներն ու հրաշալիքները վարպետ գրչով պատկե – րացնող վախթանգ Անանեանի ծննդեան 70ամեակը նշուեցաւ վերջերս: Այս առթիւ «Սով. Հայաստան» ամսագիրը հրատա – րակած է գրագէտին «Ձօն իմ մայր բնու – թեանը» գրութիւնը, որով վ. Անանեան ներկայացուցած է իր հոգեկան կապը բնու – թեան հետ:

Ես ծնուել եմ վաղուց հանգած հրա – բուխի խառնարանում, թաղիքէ վրանի տակ: Իմ առաջին աշխարհը եղել է հին պիւղի օդան, որ կուչ էր եկել սառած ձագարաձեւ խառնարանում: Լեռնային հովն է օրօր ասել ինձ: Աչքս բացել եմ — ծաղիկները տեսել, անթիւ, անհամար ծաղիկներ, թովիչ մարդապետիններ ու լսել եմ գառների մայոց ու արնդի մեղե – դին: Ամէն տարի Մայիսից Հոկտեմբեր ես ապրել եմ բաց երկնքի տակ ու մեծա –ցել եմ աշխարհից անտեղեակ, բնու – թեանը ձուլուած, քնել եմ ուր մթնել է, անձրեւին՝ մոայլ քարանձաւում կամ հսկայ հաճարենու հիւրընկալ փչակի մէջ, ուր սկիւռն է սարքել իր չտեմարանը: Տաք եղանակին՝ ուր որ հասնէր — ոս – րահարթի փափուկ կանաչի վրայ, նոր հնձած խոտի բլրակի հոտաւէտ փորում, որեւէ թփի տակ, իսկ վար անելիս՝ ուղ – պակի վերջին ակօսի մէջ:

Իմ ուսեալիքը նոյնպէս բնութիւնն է ուսել պիտառատ մօր նման: Նա ինձ անում էր իր ամենահամեղ պտուղներով, իր թթուաշ երիմնջուկով, իր հոտաւէտ ու քաղցրահամ մորով ու ելակով, իր ժըղ – տերես սալորներով, իր հիւթալի տանձ ու խնձորով, իր համեղ հաղարջով, իր իւղալի հաճարով: Բնութիւնն իմ մայրն է եղել եւ ես նրա հարազատ ծոցում մե – ծացել եմ իր բազմահազար, բազմատե – սակ այլ զաւակների պէս, նրա թփուտ – ներում երկիւղած ոստոստող եղնիկների պէս, անտառում տանձ ու հաճար խժռող նրա հորթերի պէս, կանաչ սարահար – թերում անհոգ արտնդի տուղ նրա կայ – տատ քուռակների պէս:

Եւ իմ մայրն իր բնատուրութիւնն ու գծերը դրել է իմ մէջ, ինձ կերտել է իր նման ազատասէր ու յախուռն, իր ջըր – վէժների նման գլխահակ ու մեղմ: Իմ ողջ էութեամբ, իմ սրտով ու արիւնով, իմ մտքերով ու զգացմունքներով ես կապ – ուած եմ բնութեան հետ, ծառ ու ծաղկի հետ, աստղերի ու գետիւռի հետ:

Մեր լեռներից ու անտառներից հեռու այս քաղաքում, երբ աչքս խոնում եմ իմ առաջ մեր սարերն ու անտառները են երեւում իրենց փարթամ դեղեցկութեամբ եւ հոգումս հնչում է մեր ջրվէժների չա – ռաչիւնը մթին կիրճերում: Աչնան տերև – ւաթափի մեղմ ալսոյնն եմ լսում, որ ինձ համար քաղցր ու դիւթիչ է աւելի, քան՝ օպերայում լսածս ամենադիւթիչ երա – ժշտութիւնը: Այստեղ, քաղաքում իմ ցնորքների մէջ լսում եմ կաքաւների վա – ղորդեան կղկղոցը ժայռերում, մայր հա – ւի կանչը մեր կեչուտներում եւ ինչ–որ ժամանակ որը մնացած մի գառնուկի մելամաղձոտ ու սրտաճմլիկ մայոցն եմ լսում մեր վրանի եռեւից...

Ու հեռո՛ւ–հեռուից եկող հարազատ այդ ձայները՝ վաղանձուկ իմ մանկու – թեան այդ սրտամօտ կանչերը կլանում են ինձ իմ ողջ էութեամբ, վերացնում են մեծ քաղաքի աղմկոտ առօրեայից ու տեղափոխում ղէպի հարազատ լեռների գիրկը, ուր բնութիւն – արուեստագէտն իր հանճարի ուժով այնպիսի վսեմ պե – դեկութիւններ է կերտել, որ հազարամ – եակներ յետոյ էլ, կերպարուեստի հան – ճարները ներքնեից են նայելու արուես – տի այդ անհասելի բարձունքներին:

Այժմ կարծեմ հասկանալի է, թէ ին – չու ամէն պատեհ առիթով ես դուրս եմ գալիս քաղաքից եւ որսորդական հրա – ցանս ուսիս ղէպի լեռները գիմում:

Վաղուց եմ ես ցած դրել տաւարածի մահակը եւ գրիչ վերցրել: Ծօդուածներ էլ եմ գրում, պատմուածքներ էլ, ջըր – ջասաուած եմ գրչի ու մտքի մարդ – կանցով: Գրականութիւնն ու արուեստն այլեւս անհասանելի երազ չեն ինձի հա – մար, որպիսին էին այն տարիներին, երբ լեռներում էի ապրում: Ինչ մեծ տարա – ծութիւն եմ անցել ես — բացօթեայ ու կենսավայրերի կեանքից, թաղիքէ խղճուկ վրանից մինչեւ կենտրոնական թերթի խմբագրի աթոռը... Եւ ինչ խղճահա – րութեամբ եմ լցւում իմ նկատմամբ, երբ յիշում եմ իմ անհնչեան ու խղճուկ երէկը:

Բայց հաւատացնում եմ ձեզ, մայրա – քաղաքի այս սիւնազարդ դահլիճների մէջ, այս հոյակապ չէնքերի մէջ, գեղեց – կութեան, արուեստի ու տուայտանքների այս քաղաքում ես կը խմբեմ, եթէ պարբերաբար այցի չգնամ իմ մանկու – թեան օրերի հին ծանօթներին՝ մեր լեռ – նային գեառիին, որի ջրվէժների տակ կարմրախայտ էի որսում, մեր փարթամ անտառներին, որոնց թաւուտում քնում էի, մեր զոզարիկ եղնիկներին, որոնց վայրկեան մը չի բաժնուիր. մարդ չի սե – պեր աս կնիկը:

Երիտասարդը՝ ժպտուն ու նիհար մէկն էր, զոր կիները իրարու ձեռքէ կը խլէին: Իր վրդոված կեանքին կը պարտէր այս ձգողութիւնը: Ուրոյնութիւն մը ունէր անիկա, եւ իրեն յատուկ ղրոյմ մը կար իրեն պատկանող ամէն բանի մէջ: Արհա – մարհատ պզտիկ ժպիտ մը նուրբ ու սեւ պեխերուն ծայրը. կոպերը կարած աչ – քեր, որոնք իր դիչերամոլ մարդու յոգ – նութիւնները կը պատմէին. վէս խրոխ – տութիւն մը որ վաղաթարշամ երիտասար – դութեանը վրայ ծաւալած ծանրութեան պէս բանի մը կը նմանէր կարծես ու – սումներու եւ հակումներու մէջ խորա – սուզուղ մարդու ծանրութիւնը:

Մտքի ու ճաշակի տէր մէկն էր: Իրա – տպիտութիւն սորվելու համար Եւրոպա կեցած տարիներէն՝ միջակ վկայակա – նով մը, բայց նրբացած իմացականու – թեամբը վերադարձած էր հոս: Համա – լսարանին սրահներէն աւելի՝ դեղեցիկ կի – ներու քով, միանգամայն՝ տաղանդաւոր մարդոց եւ լաւագոյն ընկերութեանց մէջ մարդոց եւ լաւագոյն ընկերութեանց մէջ մտած ու ապրած էր, մսխելով, փճա – ցած ու ապրած էր, մսխելով, փճա – ցնելով ունեցածը եւ չունեցածը: Հոս ոչ ցնելով ունեցածը եւ չունեցածը: Հոս ոչ փաստաբան եղեր էր եւ ոչ դատաւոր. փաստաբան եղեր էր եւ ոչ դատաւոր. անկեղծութեամբ, քաջութեամբ, խոստո – վանած էր իր ապրելակերպին: անկեղծութեամբ, քաջութեամբ, խոստո – վանած էր իր ապրելակերպին:

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ԵՐՋԱՆԻԿ ՄԱՀԸ

Բ.

Աոեն առեն կը կանչէին զիս այս առ – նէն, ուրիշով համար որ մարելիքի պէս տաղնապներ կ'ունենար երբեմն: Առջի քննութենէս՝ սրտի հիւանդութեան մը հաստատ նշանները պատր էի վրան, բայց պինքը չխռովելու համար բաւականացեր էի ըսելով.

— Բան մը չեն ասոնք, պարզ ջղային անհանգստութիւններ:

Գլխաւոր բանը քիչ մը հանգարտ կեանք վարելու պէտքն էր. այս եղաւ իմ պատ – ուէրս ալ. բայց ո՞վ մարիկ կ'ընէր ինձի:

Օր մը նեղացայ:

— Տիկին, ըսի, պարապ տեղ երթալ գալէն չեմ ախորժիր. քանի որ իմ պատ – ուիրած բանս չէք ըներ, պէտք չկայ որ դիս կանչէք ուրիշ անգամ. աւելի հաճո – յակատար բժիշկի մը դիմեցէք, խնդրեմ:

Հիւանդս հասկցաւ, եւ որովհետեւ մարքի ու սրտի տէր կին մըն էր, իսկոյն ներսում խնդրեց այնպիսի քաղցր ու անուշ ձայ – նով մը, որուն դէմ կենալու էն քարսիրտ մարդն անգամ կարող չէր:

— Ձեր աղէկութեան համար է իմ պա – հանջումս. չեմ կրնար առողջապահու – թեան բոլոր կանոններուն հակառակ ձեր վարած կենցաղին աւերումները տեսնել եւ լուռ կենալ, չեմ կրնար ձեզ չարդիլել այս կեանքը չարունակելէ:

— Օր մը աւելի՞ ապրելու համար, Տոք – թոր, պատասխանեց ինձի ժպտելով, օր մը աւելի՞ առատապելու համար. եւ բռնե – լով ձեռքս, սթափելով դիս որ քովը նըս – տիմ, երբ ես մեկնելու կը պատրաստուէի արդէն, չարունակեց.

— Դուք, բժիշկներ, կեանքը երկա – րացնելու աշխատող մարդիկ, կիներուն՝ այս հէք կակիներուն կեանքը պահպանե – լու մի՛ աշխատիք, քանի որ չէք կրնար այդ կեանքը իր թարմութեան, իր զեղեց – կութեան մէջ անաչխալ ու հատատ պա – հել. ճերմկցած թափած մազերու, փոխ – փոխած երեսի, թուլցած մխի եւ աւելի կամ նուազ տեւողութիւնը նշանակութիւն չունի. կինը իր երիտասարդութեան, իր հրապոյրներուն մէջ կրնա՞ք վար դնել, կեցնել: Զէ՞ք կրնար, Թող տուէք ու – րեմն որ երթայ հոսկէ. իր պաշտօնը, իր կոչումը աւարտած է ան. ի՞նչ, կը պա – հանջես ձայնը մարած երդիչէն՝ որ սրա – հին վրա՞յ կենայ, մինչեւ որ սուլեն, ծաղրեն ու նախատեն զինքը. կինը ծի – ծաղ մըն է, պէտք չէ որ լացի վոխուի:

Հիւանդութիւնը կը սաստկանար, հեղ – ձումները կը յաճախէին ու միշտ խուլ կը մնար անիկա իմ խրատներուս և իր զբօ – սանքի, հաճոյքի կեանքը անխափան կը չարունակէր: Տարօրինակ, բայց թերեւս ամէնէն ուղիղ ըմբռնումն էր իրենը՝ աշ – խարհիս մէջ կնոջ մը գերին, կռչումին վրայ: Ծոյսը եւ Ուրախութիւնն էր ինքը եւ անձնուրաց արիութեամբ մը կը բաշ – խէր իր կենդանութիւնը, իր չնորհը, իր հրապոյրը, երբոր ինքը պէտք ունէր ա – տոնց, Քովիկի մանիլակ ծախող աղջիկին պէս,

Elle mourait de l'hiver, en vendant le printemps.

Գ.

Երեկոյթը իր ամէնէն ցնծայոյզ վայր – կեանին մէջն էր: Շատ մը աղուոր կիներ, չատ մը չնորհալից աղջիկներ, այնքան ալ երիտասարդ մարդիկ ու պատանիներ. լուռ ըղձանքներով ծանրացած մթնոլորտ մը, որուն մէջ՝ տանտիկինը իր հասակին ու արդուզարդին չքեղութեամբը ամէնէն զմայլելին կը հանդիսանայ:

Քովէս՝ պզտիկ ձայն մը. ասանկ երե – ւոյթներու սովորական չարախօսութիւն – ները, որոնց ամէնէն թունաւորները տան – տիրուհւոյն դէմ կ'արձակուէին:

— Տեսէք, իր սիրած երիտասարդէն վայրկեան մը չի բաժնուիր. մարդ չի սե – պեր աս կնիկը:

Երիտասարդը՝ ժպտուն ու նիհար մէկն էր, զոր կիները իրարու ձեռքէ կը խլէին: Իր վրդոված կեանքին կը պարտէր այս ձգողութիւնը: Ուրոյնութիւն մը ունէր անիկա, եւ իրեն յատուկ ղրոյմ մը կար իրեն պատկանող ամէն բանի մէջ: Արհա – մարհատ պզտիկ ժպիտ մը նուրբ ու սեւ պեխերուն ծայրը. կոպերը կարած աչ – քեր, որոնք իր դիչերամոլ մարդու յոգ – նութիւնները կը պատմէին. վէս խրոխ – տութիւն մը որ վաղաթարշամ երիտասար – դութեանը վրայ ծաւալած ծանրութեան պէս բանի մը կը նմանէր կարծես ու – սումներու եւ հակումներու մէջ խորա – սուզուղ մարդու ծանրութիւնը:

Մտքի ու ճաշակի տէր մէկն էր: Իրա – տպիտութիւն սորվելու համար Եւրոպա կեցած տարիներէն՝ միջակ վկայակա – նով մը, բայց նրբացած իմացականու – թեամբը վերադարձած էր հոս: Համա – լսարանին սրահներէն աւելի՝ դեղեցիկ կի – ներու քով, միանգամայն՝ տաղանդաւոր մարդոց եւ լաւագոյն ընկերութեանց մէջ մարդոց եւ լաւագոյն ընկերութեանց մէջ մտած ու ապրած էր, մսխելով, փճա – ցած ու ապրած էր, մսխելով, փճա – ցնելով ունեցածը եւ չունեցածը: Հոս ոչ ցնելով ունեցածը եւ չունեցածը: Հոս ոչ փաստաբան եղեր էր եւ ոչ դատաւոր. փաստաբան եղեր էր եւ ոչ դատաւոր. անկեղծութեամբ, քաջութեամբ, խոստո – վանած էր իր ապրելակերպին: անկեղծութեամբ, քաջութեամբ, խոստո – վանած էր իր ապրելակերպին:

Գր. ՁՕՀՐԱՊ

(Շար. 2)

«ՍՈՎ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» ԱՄՍԱԳՐԻՆ 40ԱՄԵԱԿԸ

— o —

«Սով. Գրականութիւն» ամսագրին 500րդ թիւը հրապարակ ելած է։ Այս առիթիւ Սեփան Ալաջալեան «Սով. Հայաստան» օրաթերթին մէջ (Հոկտեմբեր 10) անդրադարձած է անցեալի խմբագրական աշխատանքներուն եւ կատարած է կարեւոր խորհրդածութիւններ։

Խօսելով ամսագիրին մասին, գրած է վէմապիրը այն «վայրն» է, ուր գրողները «նստում են» կողք կողքի, տպա – գրուելով մի գրքում եւ ոչ թէ առանձին – առանձին։ Դուք այնտեղ կը տեսնէք Իսահակեանին ու Դեմիրճեանին, Զօրեանին ու Զարենցին, Թումանովենցին ու Բակունցին, կը տեսնէք նախորդ ու ներկայ սերնդի ներկայացուցիչներին։ Նրանց գրական կենսագրութիւնն է այնտեղ, նրանց գրական ճաշը։ Եւ դա գրական կենսագրութիւնների սոսկ գրառում չէ (դա յատ փոքր ընդգրկում կը լինէր ամսագրի համար), այնտեղ է մեր Հանրապետութեան զարգացման գրական պատմութիւնը, գրական պրոցեսի ամփոփագիրը՝ համարում առ համապատասխան, ժանր առ ժանր, թեմա առ թեմա»։

Սո. Ալաջալեան ապա անցեալէն ներկայացուցած է. «Բախեցէք խմբագրութեան դռները» հիմա, կամ հինգ, տասը, քսան, քառասուն տարի առաջուայ դռները...

«Ցիշում եմ. Դեմիրճեանին ամսագրի խմբագրութիւնում խնդրեցին, որ վէպ գրի Մեսրոպ Մաշտոցի մասին։ Նա չատրեց իր խոստումը, մահը անհատրաժեշտեց այն։ Ցիշում եմ՝ Զարեանն այս խմբագրատանը յայտարարեց, որ գրում է իր կենսագրավէպը, որը նոյնպէս չաւարտեց։ Մահարին մի օր եկաւ եւ խօսք բացեց «Այրուող այգեստանների» վերապրակուած օրինակի մասին։ Պարոյր Սեւակը իր ձեռագիր վէպը պիտի ներկայացուցիչներին։ Նրանց գրական կենսագրութիւնն է այնտեղ, նրանց գրական ճաշը։ Եւ դա գրական կենսագրութիւնների սոսկ գրառում չէ (դա յատ փոքր ընդգրկում կը լինէր ամսագրի համար), այնտեղ է մեր Հանրապետութեան զարգացման գրական պատմութիւնը, գրական պրոցեսի ամփոփագիրը՝ համարում առ համապատասխան, ժանր առ ժանր, թեմա առ թեմա»։

Սո. Ալաջալեան ապա անցեալէն ներկայացուցած է. «Բախեցէք խմբագրութեան դռները» հիմա, կամ հինգ, տասը, քսան, քառասուն տարի առաջուայ դռները...

«Ցիշում եմ. Դեմիրճեանին ամսագրի խմբագրութիւնում խնդրեցին, որ վէպ գրի Մեսրոպ Մաշտոցի մասին։ Նա չատրեց իր խոստումը, մահը անհատրաժեշտեց այն։ Ցիշում եմ՝ Զարեանն այս խմբագրատանը յայտարարեց, որ գրում է իր կենսագրավէպը, որը նոյնպէս չաւարտեց։ Մահարին մի օր եկաւ եւ խօսք բացեց «Այրուող այգեստանների» վերապրակուած օրինակի մասին։ Պարոյր Սեւակը իր ձեռագիր վէպը պիտի

վերատպ վազքին նայում էի համայուած ու տարուած...

Միակ կապն իմ եւ լինճ անուցող մօրը՝ բնութեան միջեւ որսորդութիւնն է մնացել։ Եւ ես երկու ձեռքով կառչել եմ այդ վերջին միջոցից։ Ու գոհ եմ աստուածներից, որ լինճ ամուր կազմուածք են տուել ու ջլապինդ ոտքեր, եւ ես քաջքում ապրելով հանդերձ՝ կարողանում եմ վայելել բնութեան անճեռագործ գեղեցկութիւնը եւ հանգստանալ նրա հարազատ գրկում...։

Վ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՈՒԱՐԺԱՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ՅԱՌԱՋ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ՓԱՐԻԶ

ՏԷՍԻՆ.– Սաորագրեալս՝ ըլլալով աւելի քան 60 ներկայացուցիչներով դումարուած՝ Փարիզի մէջ, Արեւմտեան Եւրոպայի հայ եկեղեցիներու խորհրդակցական ժողովին աշխարհական մէկ անդամը, որպէս ներկայացուցիչ Տէսինի եկեղեցւոյ Վարչութեան, ուշի ուշով կարդացի Հայրապետական Պատուիրակութեան Դիւանի հաղորդագրութիւնը 1975 Հոկտեմբեր 9 Հինգշաբթի օրուան «Յառաջ» եւ 1975 Հոկտեմբեր 18 Շաբաթ օրուան «Աշխարհ» թերթերու թիւերուն մէջ։

Հաղորդագրութեան վերնագիրը պատկերը կուտայ յիշեալ ժողովին, որ կը զուգադիպէր Ամենայն Հայոց Հայրապետի Փարիզ ժամանման։

Որպէս ներկայացուցիչ մեծ գոհունակութեամբ հետեւեցանք Ամենայն Հայոց Հայրապետի չարժումներուն եւ խօսքերուն, Օռլիի օդակայանի ընդունելութենէն մինչեւ օթել Ինթեռքոնթինանթալի հացկերոյթը, ուր արտասանած հոյակապ ճառը երկիւղածօրէն ունկնդրեցինք։ Սւելորդ չէ ըսել թէ հայ թերթերը արժանի յարգանքը մատուցին Հայրապետին։

Իսկ ինչ կը վերաբերի բուն ժողովին, ներեցէք որ «Յառաջ»ի բացատրականին մէջ գործածուած բառը, աւելի ճիշդ նախաղասութիւնը փոխ առնեմ. ցանկալի էր եւ օգտակար որ այդ հաղորդագրութեան հեղինակները փոխանակ չորս ամիս ետք հրատարակութեան տալու «բարձի թող ըրած» ըլլային։ Որովհետեւ չեզտեմ անգամ մը եւս, այդ երկու օրերու ժողովներու ընթացքին միայն ու միայն ջուր ծեծեցինք։

Կը գրենք առ ի գիտութիւն «Յառաջ» եւ «Աշխարհ» թերթերու խմբագրութեանց։

Յարգանքներով՝

Մ. ՊԱՃԸՆՏՐԵԱՆ

խօսում է մեր գրականագիտութիւնն ու գրաքննադատութիւնը, յատկապէս պէտք է երեւայ ամսագրի էջերում։ Հերոսական աշխատանք են կատարում մեր մարդիկ պիտութեան, տեխնիկայի, արդիւնաբերութեան եւ գիւղատնտեսութեան բնագաւառներում։ Այդ մարդկանց գրական նկարագիրը, նրանց ուժի ու ոգու գեղարուեստական ընդհանրացումն ենք ցանկանում տեսնել ամսագրի էջերում»։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄՈՆԹՐԻԱԼԻ հայ գաղութը ունի երկու ամէնօրեայ եւ երկու շաբաթօրեայ վարժարաններ։ Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ կից ամէնօրեայ վարժարանը արձանագրուած են 155 աշակերտներ։ Անցեալ տարի 130 էր։ Նախակրթարանն ու մանկապարտէզը միասնաբար ունին մէկ տնօրէնուհի, վեց ուսուցչուհի եւ մէկ այցելու ուսուցիչ անգլերէնի համար, իսկ ՀՕՄի ծաղկոցը երկու ուսուցչուհի։

Անցեալ չրջանի նախակրթարանի Ա. կարգի 14 աշակերտները կազմած են Բ. կարգը, իսկ մանկապարտէզէն չրջանաւարտ 24 փոքրիկներէն 22ը անցած են Ա. կարգ։ Այսպէս պիտի չարունակուի մինչեւ նախակրթարանի վեցերդ կարգը։ Շրջանաւարտները պիտի ստանան համապատասխան վկայական, որպէսզի չարունակեն իրենց ուսումը պետական երկրորդական վարժարաններու մէջ։ Վարժարանը կը հետեւի Քէպէքի կառավարութեան Կրթական նախարարութեան ծրագրին։ Դասաւանդութեանց 70 առ հարիւրը Ֆրանսերէնով է, իսկ 30 առ հարիւրը յատկացուած է հայերէնի եւ անգլերէնի։ Հայերէնի հետ կը տրուին նաեւ հայոց պատմութիւն եւ կրօնք։ Ցետագային պիտի դասաւանդուի նաեւ Հայաստանի աշխարհագրութիւն։ Շաբաթօրեայ վարժարանը արձանագրուած են 300 հոգի։ Ուսուցչական կազմը կը բաղկանայ մէկ տնօրէնէ, 14 ուսուցչուհիներէ եւ վեց ուսուցիչներէ։

Ամէնօրեայ եւ Շաբաթօրեայ, ինչպէս նաեւ ամառնային ճամբարի 1975 – 1976 տարեշրջանի պիւտճէն է 240·000 տոլար։

ԹԵՀՐԱՆԻ «Նեկարխանէ Մեհրէ Շահ» սրահին մէջ, Հոկտեմբեր 6էն 18 հայկական ճարտարապետութեան նուիրուած ցուցահանդէսը տեղի ունեցած է։ Կազմակերպուած էր Մխլանոյի Բազմարուեստից եւ Թեհրանի Իտալական Մշակութային Միութեան կողմէ, համագործակցութեամբ Պարսկաստանի Գեղարուեստից նախարարութեան մշակութային կապին։

ՊՈՒՏՄ ԺԳԻՏ

Տիկին մը նոր գլխարկ մը գնեց եւ տուն վազեց։

— Աղուո՞ր է, հարցուց ամուսինին։

— Բանի չի նմանիր, պատասխանեց մարդը։

— Դուք այրերդ ի՞նչ կը հասկնաք որ...

— Գինը կը հասկնանք, պատասխանեց ամուսինը գլխիկոր։

ԵՐՈՒԱԾՔ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ի ԾԱԳԱՎԱՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
ԸՆԿԵՐ Բ. ՓԱՆՋՈՒՆԻԷ

Կենսագրական նոթեր
ընկեր Բ. Փանջունիի մասին

Կեանք մը որ տակաւին իր ամբողջ չըրջափոխութիւնները չէ կատարած եւ իր գործունէութեան ամէնէն եռանդուն փուլին մէջ կը գտնուի, կարելի չէ լիակատար կերպով ներկայացնել, եւ նոյնիսկ անհոգեմ յանդգնութիւն մըն է այդպիսի կեանքի մը վրայ գաղտնատան կարել կամ կարծիք յայտնելը։

Ուստի, ապագայ կենսագիրներու թողած ընկեր Փանջունիի վարքն ու արարքները իրենց ամբողջութեամբը ներկայացնելու այնքան դժուար, որքան անհրաժեշտ աշխատութիւնը, ես պիտի գոհանամ կեդրոնել ծանօթութիւններ տալով միայն Ընկերվարական Նամակաւորի հետ – քրոսին վրայ, գարգապէս նիւթեր՝ ապագայ կենսագիրներու գործը դիւրացնելու նպատակով եւ կամ սակայն ըսեմ՝ աւազաններ այն յիշատակարանին համար զոր ետք պիտի կանգնէ իր հերոսներուն ի պատիւ։

Ընկեր Փանջունի կրասեր զաւակն է Տրապիզոնցի ընտանիքի մը, ուր ծնած է 1875ին։ Մայրը տղաքերքի հետեւանքով մեռած է, առանց կարենալ անուշանալու իր երախան զոր մեծցուցած են այծի կաթով։ Ուրիշ կենսագիր մը դուցէ հետեւութիւններ հանել փորձէր այս աննշան դիպուածէն՝ ընկեր Փանջունիի ունայնամտութիւն կը գրենք առ ի գիտութիւն «Յառաջ» եւ «Աշխարհ» թերթերու խմբագրութեանց։

Յարգանքներով՝

Մ. ՊԱՃԸՆՏՐԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ Բ. ՓԱՆՋՈՒՆԻ

մտութիւնն ու թերեւութիւնը վերագրելով իր առած այդ սկզբնական անունդին։ Ես, ինչպէս ըսի, չեմ ուզեր որեւէ դատաստան ընել, այլ կը բաւականանամ ներողութիւնները արձանագրելով։

Փանջունի չատ ուշ լեզու ելած է, բայց անգամ մը խօսիլ սկսելէ ետքը, ա՛լ բերանը դիւրաւ չէ գոցած։ Քանի կը մեծնար այնքան կ՚աճէր իր խօսելու կատարելութիւնը, այն աստիճան որ խեղճ հայրը ստիպուեցաւ բժիշկի մը դիմել այդ անսովոր երեւոյթին դարման մը գտնելու համար։ Բժիշկը քննեց տղան, լեզուն նայեցաւ, կոկորդը նայեցաւ, աչքերուն նայեցաւ եւ վճռաբար ըսաւ հօրը։

— Ձար ու դարման չկայ, այս տղան միշտ պիտի խօսի։

— Բայց տանը մէջ ա՛լ դիմացուելիք բան չէ։

— Բամպակ թրեցէք ականջնիդ, այս է միակ միջոցը, պատասխանեց բժիշկը։

Հակառակ իր խօսելու մարմաջին՝ փոքրիկն Փանջունի յաճախ սխալ կը զոր – ծածէր բառերը, բոլորովին աղաւաղելով անոնց նշանակութիւնը։ Օր մը սեղանի մը վրայ դրուած արժէքաւոր անօթ մը կ՚առնէ ու դեռին նետելով ջարդ ու փշուր կ՚ընէ։

Հայրը, իրիկունը դարձէն վերադարձին, կը տեսնէ եղածը, եւ տղան կանչելով ու անօթին կոտրուանքները դոյդ տալով կը գոչէ։

— Ծօ՛, ի՞նչ ես ըրեր անօթը։

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մխրզատ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գուզուճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Սէմէրճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի (Հոկտեմբեր 26) առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին իրենց ամուսին – նոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ՄԻՀՐԴԱՏ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ի պիտուիթիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Այս տխուր առթիւ Տիկին Ալիս Խաչատուրեան 100ական Ֆր. կը նուիրէ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան, Հայ Դատի Ճանճ – նախատմբին եւ «Յառաջ»ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պետրոսեան, Սարսէլ, շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպսակով, ներկայութեամբ կամ գրաւոր յաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր՝

ԵԴՈՒԱՐԴ ՍԱՐՄԱՏՈՒՆԻԻ

մահուան առթիւ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Ազնէս Իլնէճեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, իր սիրեցեալ քրոջ Նեվրիկ Զորպաճեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի հայկական դպրոցի կրթական Մարմինը իր յաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գարակէօզեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց եղբօր, Ժորժ Գարակէօզեանի մահուան առթիւ։

Հ. Բ. Ը. Մ.

Փարիզի երիտասարդաց ակումբին նախաձեռնութեամբ
Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 16ին
Ալեֆ Մաճուկեան Մշակութային կեդրոնին մէջ
118, rue de Courcelles — Paris 17e
հանդիսով
Տոքթ. ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
հետ, որ պիտի սաւորագրէ
« LES EXILES DE LA PAIX »
իր հատորը
եւ պատասխանէ ներկաներու կողմէ իրեն ուղղուած հարցումներուն։

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԲԱՐԵՄԱՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕԹՄԱՆ

71ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կիրակի, Հոկտ. 26, տօն Է Պիւտ Խաչի։

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ օծման 71րդ տարեդարձին առիթով, ժամը 10ին հանդիսաւոր քառմաձայն պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։ Նոյն առեն արեւշատութեան աղօթք եւ մաղթանք կ'ըլլան եկեղեցւոյս ի կեանս եղող բարերարներուն եւ անոնց սիրեցեալ հարազատներուն համար։

կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ի պատիւ
վաստակաւոր երաժշտական բնիադատ
ԳԵՂԱՄ ՓԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆ-Ի
Կիրակի, Հոկտեմբեր 26, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ.-ի «ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ»
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
118, Rue de Courcelles — 75017 Paris
Ելոյթ կ'ունենան Փարիզի հայ արուեստագէտներ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

SPORALEX Alex MANOUKIAN **SPORALEX**

202, AVENUE JEAN-JAURES, – 69150 DECINES – TEL 49 08 62

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

VENDREDI 24 OCTOBRE A 21 H.

RECITAL DE PIANO
Ani ADJEMIAN
SCARLATTI - SCHUMANN

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL QUATRA
P. MULLER - M. BENEDETTO
HAYDN — BACH

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16
PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Շաբաթ, Հոկտ. 24, ժամը 15ին, Տիկին Հանչերեանի բնակարանը։ Հասցէն՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ։ Կարեւոր օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն։

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ա.Հարոնեան ակումբը։ Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Կրընոպլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 26ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

×

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն եւ ոչ–անդամ հայրենակիցները, Հոկտ. 23, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ, Փարիզ, «Պարոյր Սեւակ» դրադարանի սրահը։

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները Շաբաթ Հոկտ. 25, ընկ. Ճանիկեանի բնակարանը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպութեամբ Անի Կոմիտէի
Մասնակցութեամբ
Նոր Սերունդի «Սեւան» խումբի

Հոկտ. 26, Կիրակի ժամը 14·30ին

ԹԷԱԹՐ ՄԻԽՆԻՍԻՓԱԼ

Պատուոյ նախագահութեամբ
Պ. ԼՈՒԻ ՄԵՐՄԱԶԻ
(Երեսփոխան – Քաղաքապետ Վիէննի)

Կը նախագահէ
ԸՆԿ. ՎՐԷԺ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝
ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ
եւ ՊԵՐՃ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Նոյնպէս խօսք կ'առնէ Ընկերվարականներու ներկայացուցիչը
Գեղարուեստական ճոխ բաժին
երգ, նուագ, արտասանութիւն, Նոր Սերունդի կողմէ

MUTAFIAN

HOTEL INTERCONTINENTAL
9, Chemin du Petit-Saconnex
GENEVE

Du 15 au 30 Octobre
Tous les jours de 10 à 14 heures et
de 16 à 20 h.

ԱՐԵԻԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԻՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Մասնակցութեամբ

ՊԵՏԻԿԻ եւ իր նուագախումբին

ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏ. 25, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ,

ՍԵԻՐԻ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

ԺԱՐԺ Ե.

Յետագային մանրամասնութիւններ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
23
JEUDI
23 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՒԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·422

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.422

ԵՐԵՒԱՆ ◂▸ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13)

ՀԱՅ ՄԱՆԱԳԻՏԻՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

Կրնոպլի մէջ տեղի ունեցած է մեզ – ուարուժութեան 25րդ միջազգային համա– գումարը, որուն մասնակցած են 47 երկիր– ներու պիտանականներ եւ մասնագէտներ: Այդ· Միութեան պատուիրակութեան մաս կազմած է Հայաստանի Գիւղատըն– տեսութեան նախարարութեան մեղուա – րուժութեան վարչութեան պետը՝ Գ· Գրիգորեան: Վարակիչ հիւանդութիւննե– րու նկատմամբ մեղուներու օրկանիզմին տոկունութեան հարցին նուիրուած հայ մասնագէտին զեկուցումը դնահատուած է:

×

ՎԱՐՊԵՏԸ ԵՒ ԻՐ ԴՈՐԾԸ

Գիրքի ցուցահանդէս մը կազմակերպե– լին Հանրապետութեան դրադարանի պաշ– տօնեաները: Ընդարձակ ցուցափեղկերու մէջ տեղ գտած են Ա.· Իսահակեանի չա– փածոյ եւ արձակ ստեղծագործութիւն– ները, յուշագրութիւնները, դրադատական յօդուածներու ժողովածուները, մենա – գրութիւնները, ժամանակակիցներու յու– շերը:

Մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն բանաստեղծին գլուխ գործոցը հանդիսա– ցող «Աբու Լալա–Մահարի» պոէմին 1920ի Ոլոսոյ հրատարակութիւնը, 1902ին Պա– ջու լոյս տեսած «Հին ու նոր երգեր ու վէրքեր» բանաստեղծութիւններու հատա – ջածոն, Իսահակեանի յուշագրութիւննե– րու գիրքը Ղազարոս Աղայեանի, Պերճ Ոսկեհանի, Ցովհ· Թումանեանի, Վահան Տէրեանի, Ա.· Սպենդիարեանի, Յրիմ – եան Հայրիկի եւ այլ դէմքերու մասին:

Բանաստեղծին անունը սերտ կապուած է հայ երաժշտութեան պատմութեան հետ: Ասոր վկայութիւնն են եր– գահաններ Մ.իքայէլ Մ.իրզոյեանի, Հարօ Ստեփանեանի, Կարօ Զաքարեանի, եղ – ուարդ Մ.իրզոյեանի և ուրիշներու (*) եր– գերն ու ռոմանսները՝ յօրինուած Իսա– հակեանի բնագիրներով:

Իսահակեան օտար լեզուներով բաժինին մէջ ցուցադրուած են անգլերէն, Ֆրան – սերէն, գերմաներէն, պարսկերէն, ռու – սերէն եւ այլ օտար լեզուներով առանձին հրատարակութիւնները:

×

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՆՈՒԱԳԵՆ

Մ· Նահանգներու Քենթ համալսարանի հրաւէրով Երեւանի Բազմարուեստից հիմ– նարկութեան սենեկային նուագախումբը նուագահանդէսներ պիտի տայ Ուաչինկ – թընի, Շիքակոյի, Նիւ Եորքի, Քենթի եւ այլ քաղաքներու մէջ: Մեկնելէ առաջ ուսանող – երաժիշտները Երեւանցիներուն հրամցուցին հայկական մի քնադարեան տաղերէ, հայ դասական եւ ժամանակա– կից երգահաններու ստեղծագործութիւն– ներէ կազմած իրենց յայտագիրը: Ասիկա պիտի ունկնդրեն Ամերիկացիները: Նուա– գախումբին հետ մեկնեցաւ երգչուհի Մա– րիկա Աճեմեան:

Նուագախումբը ստեղծուած է լարային քառեակի հիման վրայ, որու զեկավարն է երաժիշտ, Երեւանի երաժշտանոցէն շրջանաւարտ Սերգէյ Աղաջանեան:

Այս աշնան նուագախումբի հիմնադրու– թեան տասնամեակն էր: Ամէն տարի նը– ուագախումբին կազմը կը վերանորոգուի: Փորձառուներուն տեղը կը գրաւեն նո– րերը: Ամէն ինչ ծայրէն կը սկսի: Այն – փոփոխ կը մնայ միայն ղեկավարը՝ Սեր– գէյ Աղաջանեան, որ 30ամեայ ուղի ար– ձանագրած է իբրեւ երաժիշտ եւ մանկա– վարժ: Սակայն իբրեւ երգահան ան դեռ երիտասարդ է, քանի անոր յօրինումի փորձերը վերջին տարիներու հետ կապ ունին: Երիտասարդական մտայղացում եւ ոգի կը մտցնէ հինաւուրց մեղեդինե– րու մէջ: Ինք ճշդած է իր աշխատանքին եղանակը· «Ճաճախ կը դիմեմ հայկական չատ հին երաժշտութեան, որուն հիմքը միաձայն է: Մշակելու ժամանակ, բազ– մաձայն է: Մշակելու ժամանակ, բազ– մաձայնութիւն կը մտցնեմ մեղեդիին: Ձգ՞ որ ժո– ղովուրդը իմաստուն է, եւ անոր յօրի – նումները դարերու ընթացքին արդէն բիւրեղացած են: Ես կը փորձեմ մեղե – դիին նոր հնչիւն մը ներարկել»: Այս նոր հնչեղութիւնը ան կ'անուանէ «Ցղկում»:

×

« ՈՍԿԻ ԱՇՈՒՆ » ՏՕՆԱՀԱՆԴԻՍԸ

«Հրազդան» մարզադաշտին մէջ տեղի ունեցած է աւանդական դարձած «Ոսկէ Աչուն» տօնահանդէսը՝ «Աստղերը Հրազ– դանի մէջ» անունով: Հազարաւոր երե – ւանցիներ այդ օրերուն ծափահարած են արուեստագէտները:

Ժողովուրդը ջերմօրէն ողջունած է Ա.– նո Բաբաջանեանի «Երգ հայրենիքի մա– սին» երգը: Զայն երգած է երգահանին տղան՝ Աբա Բաբաջանեան: Ապա պարած են Երեւանի պարարուեստի ուսումնա – րանի աշակերտուհիները, որոնց յաջող – ած են երգեր, արտասանութիւններ, նուագ եւայլն: Բարձրն Ներսիսեան ար– տասանած է Սայաթ–Նովա, երգած են Գուրգէն Թոնունց, Լուսինէ Զաքարեան, Վահան Մ.իրաքեան, Իլիա Մ.ինասեան:

×

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՃՑ

Արեւմտ· Գերմանիոյ Գերման Քաղաք– ներու Մ.իութեան հրաւէրով Քէօլն ժա – մանած է Յորհ· Մ.իութեան կարգ մը քա– ղաքներու գործադիր կոմիտէներու նա – խագահներու պատուիրակութիւնը՝ գլուխ – ուորութեամբ Յորհ· Մ.իութեան Գերա– գոյն Յորհուրդի երեւոյեան Երեւանի քաղաքային Յորհուրդի գործադիր կոմի– տէի նախագահ Մուրադ Մուրադեանի: Պատուիրակութիւնը պիտի այցելէ վա – նագան քաղաքներ:

×

ԱՒ· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐ – ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑ ՏԱՐՏՈՒԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

Տարտուի (Էստոնիա) համալսարանի մեծ դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է յու– բելենական երեկոյ մը՝ նուիրուած Ա.· Իսահակեանի ծննդեան հարիւրամեակին: Լենինականի «Մոուեան» թատերախում– բը, որ Էստոնիա կը դտնուէր, մասնակ – ցած է երեկոյթին: Բացումը կատարած է թատերախումբին վարիչը Մարիամ Գէորգեան, որմէ ետք բանաստեղծին կեանքն ու ստեղծագործութիւնները պատկերացուցած է դերասան Վոլոդէա Քոչարեան:

(*) Այս « ուրիշներուն » մէջ յիշենք Գուրգէն Ալէմշահը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԵԼՔ ՉԻ ՏԵՍՆՈՒԻՐ

—o—

Այլեւս անխմասա ալ դարձած է ըսել թէ Պէյրութի հանդարտ օր մը ապրած է քանի ամէն ինչ համեմատական է դարձած եւ ժամէ ժամ եթէ ոչ վայրկեանէ վայրկեան ամէն ինչ կը փոխուի եւ խաղաղ փողոց– ները պատերազմական դաշտի կը վե – րածուին:

Երկուշաբթի առաւօտեան ծանր դէպ – քերէն եաք, որոնք առաւելաբար պատա– հած էին Համբրայի շրջանը, Երեքշաբթի ամէն ինչ հանդարտած կը թուէր: Եր – կուշաբթիի միջազդերու մասին Երեք– շաբթի (Հոկտ· 21) օրուան Օռիան – Լը Ժուռը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտար·— Հինգ հրկիզուած ղիակները դտնուած են Շառլ Հելու պողոտային կա– մուրջին տակ: Անցորդ մը սպաննուած է ճեմայդէ Նեկիպ Թրատ փողոցէն անցած ատեն: Ծանր միջազդեր տեղի ունեցած են Պուրճ Ապի–Հայտար թաղամասը, ուր եօթը դիակ եւ աւելի քան քսան վիրաւոր դտնուած է: Ընդհանրապէս զոհերը «դիպուածի» զոհեր են: Մարդիկ իրենց ննջասենեակը քնացած պահուն հրազուն– դեր ձեղունը կը ծակեն ու մարդիկ տեղն ու տեղը կը մեռնին:

Վախ կայ նաեւ համաճարակի, մանա– ւանդ Քարանթինայի շրջանը, ուր առող– ջապահական դետնի վրայ, կացութիւնը չատ մտահոգիչ է: Հիւանդանոցին մահա– տունը չի բաներ այլեւս եւ դիակները դիզուած են նրբանցքներուն մէջ եւ դա– չահոտութիւնը անտանելի է: Ասոր կող– քին աղբերն ալ դիզուած են:

Պարենաւորումի դետնին վրայ, կացու– թիւնը մտահոգիչ չէ, միայն հացն է որ կը պակսի եւ ժամերով պոչ կ'ընէ ժո – ղովուրդը:

Քաղաքական դետնի վրայ ալ լուծում չի տեսնուիր, որովհետեւ «Ազատագրու – թեան 20ներու Կոմիտէն» անչարժութեան մատնուած է: Ցալանժը բոլորովին մի– նակ մնացած է քրիստոնեայ ճակատին վրայ, քանի միւս պարագլուխը էտաէ հակադիր ընթացք բռնած է: Էտաէ, ձէ– մայէլ եւ մարոնի պատրիարքի տեսակ – ցութիւնն ալ եզք մը չէ թերած:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԹԱՐԻՍԽՆԵՐԸ

Թուրքիոյ Արտաքին նախարարը՝ Զազ– լայանկիլ յայտարարած է առջի օր թէ Թուրքիա եւ Միացեալ Նահանգները բա– նակցութիւններու պիտի ձեռնարկեն դալ չարքու, ամերիկեան կայաններու նոր կանոնագրի մը չուրջ: Ա.ճատոլու մամուլի գործակալութեան ըրած իր մեկ յայտա – րարութեան մէջ, Զազլայանկիլ կ'ըսէ թէ բանակցութիւնները կը վերսկսին որով – հետեւ անպարկոյին մասնակի ընդմիջ– ումը «դրական երեւոյթ» մըն է: Արդէն Տէմի– րել ալ նամակ մը ստացած է նախագահ Ֆորտէն, ուր նախագահը յոյս կը յայտ– նէ որ Թուրքիոյ եւ Միացեալ Նահանգ – ներու «գործակցութիւնը պաշտպանու – թեան մարզին մէջ, կը վերակենդանանայ նոր ոգիով»: Տէմիրել ալ պատասխաներ է որ ամերիկեան կայաններու հարցը կախում ունի հաւաստարակչութենէն որ պիտի գտնուի «պատասխանատուութեանց մէջ» իւրաքան – չիւր երկրի, ինչպէս նաեւ համաձայնա– գրի մը որ «բաւարար օժանդակութիւն մը ապահովէ Թուրք զինեալ ուժերու կարիք– ներուն»:

Քանի մը տողով

ՖՐԱՆՀՈ ոչ միայն չէր մեռած այլեւ ապաքինման չրջանը մտած էր, ըստ Զո– րեքշաբթի առտու տրուած լուրերուն, Մատրիտէն: Ամերիկեան հեռատեսիլի կայան մը մահն ալ հաղորդած էր Երեք– շաբթի, բայց ըստ երեւոյթին լուրը առնուազն «կանխահաս» էր: Մենատէրը որ 83 տարեկան պիտի ըլլայ Դեկտեմ – բերին, սրտի անբաւարարութիւն ունեցած է բայց լաւացած է:

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 14–16)

ԱՒ· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐ – ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆԻՍՏ

Պետական համալսարանին մէջ տեղի ունեցաւ Ա.· Իսահակեանի ծննդեան հա– րիւրամեակին նուիրուած հանդիսաւոր նիստ, որուն բացումը կատարեց Ակադ· Մկրտիչ Ներսիսեան, որ համալսարանի տեսուչն է: «Հանճարեղ բանաստեղծը, ըսաւ ան, հայ բազմադարեան գրականու– թեան փայլուն գագաթներէն մէկն է: Մեծ է անոր դերը հայ նոր գրականու – թեան զարգացման գործին մէջ: Իսահակ– եան իր կեանքով եւ գործունէութեամբ պայծառ օրինակ մըն է· ան արուեստով մարմնացուց իր ժողովուրդին հոգեւոր աշխարհը, անոր իղձերն ու ձգտումները, մարգասիրական խոհերը»:

Բանաստեղծին ստեղծագործութեան մասին խօսեցաւ Հայաստանի Գիտութիւն– ներու Ակադեմիայի թղթակից – անդամ Մկրտիչ Մկրեան:

— Ժ.Թ· դարու վերջը եւ Ի· դարու սկիզբը հայ բանաստեղծութիւնը զար – գացման աննախընթաց շրջան մը ապրե – ցաւ: Այդ ժամանակաշրջանին իրենց ըս– տեղծագործութիւններով վայելեցան եւ լայն ժողովրդականութիւն վայելեցին Թումանեան եւ Իսահակեան, Սիամանթօ եւ Վարուժան, Մեծարենց եւ Տէրեան: Իսահակեան բախտն ունեցաւ ապրելու եւ տեսնելու իր հայրենիքին եւ ժողովուր – դին վերածնունդն ու բարգաւաճումը: Իսահակեան մէկ անգամէն անուանի դար– ձաւ իր առաջին՝ «Երգեր ու վէրքեր» բա– նաստեղծութիւններու հատաքածոյով: Բանաստեղծին ժողովրդականութիւնը մեծցաւ իր կեանքին տարիներուն հետ, որովհետեւ անոր մարգասիրութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը երթալով աւելի խո – րացաւ, ստեղծագործութիւնը աւելի ու աւելի խմաստուն եւ գեղարուեստի տե – սակով դարձաւ հմայիչ»:

×

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՆԱՌՈՒ ԻՐԱՒԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Նիւ Եորքի մէջ բազմաթիւ երկիրներու ներկայացուցիչներ մասնակցեցան ՄԱԿի «տիեզերական տարածութիւնը խաղաղ նպատակներով օգտագործելու կոմիտէի» զեկուցագրին քննարկութեան: «Ափոլլօ – Սոյուզ» այերանաւերու թռիչքը «միջազ– գային ակնառու իրագործութիւն» որա – կեց Յորհ· Մ.իութեան ներկայացուցիչ Վ· Իսրայէլեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿ

Ն. ՈՍԿԱՆՅԱՆ

Ա.

Նրանք իրենց չափազանց, իրենց չափազանց ուրախ էին, իրենց ձայնը, իրենց շարժուձևը, իրենց ամբողջ էությունը, ամեն ինչ, ամեն ինչ ասում էր, որ նրանք ուրախ են, ուրախ են, ուրախ են,

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄՈՒՐԱԲԼՈՒԻՆ ԴԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Երկար տարիներ հնագէտները, պատմաբանները եւ ազգագրագէտները չէին ենթադրած, թէ Էջմիածինէն հազիւ չորս քիլոմեթր հեռու, Արարատեան դաշտի կեդրոնը գտնուղ Մոխրաբլուրը չատ հին դարաշրջաններու դաղտնիքներ կը պահէ։ Բլուրը հնագէտներու ուշադրութեան արժանացած էր 1927ին, սակայն այս վերջիններուն սխալմամբ կարծած էին, թէ ասիկա դամբանաթումբ մըն է։

1970ին Մոխրաբլուրի վրայ հնախօսական աշխատանքներ սկսաւ կատարել Երեւանի պետական համալսարանի արշաւախումբը՝ Բ. Պիոտրովսկի դեկավարութեամբ։ Բոլորն ալ կը մտածէին, թէ լաւագոյն պարագային հինգ հազար տարուան պատմութիւն ունեցող խրճիթներու մնացորդներ, Ք. Ա. 3րդ հազարամեակի կենցաղի առարկաներ եւ կրօնական իրեր երեւան պիտի եկէին։ Եւ, արդարեւ, 1970ի եւ 1971ի պեղումները հաստատեցին այս ենթադրութիւնը։ Մոխրաբլուր կը դտնուի Արարատեան դաշտի ամայի եւ հարթ տարածութեան վրայ, Քասախ գետի (եռքէն ցամքած) աղուտներուն մէջ։ Բարձրութիւնը տասը մեթր է, հարթ գագաթով եւ ծածկուած է դեղնագորշ հողով։ Պեղումներէն եռք պարզուեցաւ, որ հոն՝ Քասախի ափին, Ք. Ա. 3րդ հազարամեակի սկիզբը կազմուած է հողագործական մեծ բնակավայր մը։

Մոխրաբլուրը վերոյիշեալ հազարամեակի կէսին կործանած է երկրաշարժէն, եւ կեանքը հոս դադրած է աւելի քան երկու հազար տարի։ Միայն Տիգրան Բ.ի օրով կազմուած եւ աղքատ բնակավայր մը գարձած է։

Գետին մօտիկութիւնը նպաստաւոր պայմաններ ստեղծած էին հողագործութեան համար։ Կառուցուած են ջրամբարներ, որոնցմէ այժմ մնացած են հողակոյտները, հաստատուած են ջրանցքները։ Յայտնաբերուեցան բնակելի տուներու մնացորդներ՝ կառուցուած հում աղիւսով, գտնուեցան մեծ արուեստով պատրաստուած, զանազան զարդաքանդակներով նախշուած բրուտագործական նմոյշներ, աշխատանքի գործիքներ եւայլն։

Ցեռագային պեղումները չարունակուեցան, այս անգամ Գրիգոր Արեշեանի դլխաւորութեամբ։ Ամէս մը չարունակ հողը պեղուեցաւ, երբ յանկարծ, բան ուրին բրիչը պատի մը մէջ խրեցաւ։ Եւ հնագէտներու աչքին առջեւ պարզուեցաւ հնադարեան զարմանահրաշ կառոյց մը՝ երկաթգարէ զոհասեղան, որ տեղաւորուած էր աշտարակի գագաթին։ Ասիկա, իր կարգին, կը հանդիսանայ հնադոյն տաճարին կեդրոնը։ Աշտարակի բարձրութիւնը վեց մեթր է։ Հնագէտները յայտնեցին, որ Մոխրաբլուրի տաճարը, որու աշտարակին զետեղուած է զոհասեղանը, կառուցուած է 3րդ հազարամեակի առաջին կէսին եւ հինդ հազար տարուան անցեալ ունի։

Զոհասեղանին վրայ բնիկները զոհ կը մատուցէին երկրի, երկինքի եւ պաղպեերութեան աստուածներուն։ Մոխրաբլուրի տաճարը գառնիէն երկուքուկէս հազար տարիով աւելի հին է, իսկ ուրարտական Մուսասիր տաճարէն ալ՝ 1800 տարի։ Ասիկա այժմ կը նկատուի Մերձ. Մերձերեան սահմաններուն մէջ գտնուղ ամէնէն հին կոթողական ճարտարապետական յուշարձանը։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԸ ՇՈՒՐՋ 3,5 ՄԻԼԻԱՌ ՏՈԼԱՐ

Բազաքացիական կռիւները, վերջին վեց ամիսներուն, Լիբանանի տնտեսութեան արժած են 3,4 միլիառ տոլարի վնաս, եւ 15·000 հոդի ալ անգործութեան մատնուած են, համաձայն Լիբանանի Առեւտուրի Գրասենեակին։

Կորուստը կը համապատասխանէ երկրին անցեալ տարուան եկամուտին։ Պաշտօնական շրջանակներու համաձայն առնուազն երկու տարի պէտք է, որպէսզի այս փոքր երկիրը ի վիճակի ըլայ ինքզինք վերագտնելու «իր պատմութեան ամէնէն մեծ տնտեսական աղէտէն» ետք։

Առեւտուրի Գրասենեակին հայթայթած տուեալներով Ապրիլէն ի վեր 3·450 առեւտրական հաստատութիւններ «մթա – կոծուած, ուժանակով քանդուած, հըր – կիզուած կամ կողոպտուած են։ Ասոնց 2000ը Պէյրութի մէջ, իսկ մնացեալը մայրաքաղաքէն դուրս, մեծ մասամբ Տրիպոլիս կը դտնուին։

Վերոյիշեալ առեւտրական հաստատութիւններու քանդումին հետեւանքով 15 հազար հոգի անգործութեան դատա – պարտուած են, իսկ եթէ հաշուենք ա – ռանց ընտանիքներու անդամներու թիւը, 45·000ի կը բարձրանայ մէկ օրէն միւսը ապրուստի տարրական միջոցներէ զըր – կուածներու թիւը։ Եւ դեռ ասիկա հա – րաստ պատկերը չի ներկայացներ տնտեսական այն աղէտին, որուն ենթար – կուած է Լիբանանի երեք միլիոն բնակչութիւնը։ Արդարեւ, հազարաւորներ ալ ապրուստի միջոցներէ զրկուած են շուկաներն ու առեւտրական կեդրոնները քանդուած ըլլալով։ Ասոր մէկ ցայտուն ապացոյցը կը դտնենք Պէյրութի շուկայի մէջ, որ քարուքանդ եղած է։ Շուրջ 6000 պաշտօնեաներ 14·000 օգնականներով գործազուրկ դարձած են։ Սակայն վնասը կ'անդրադառնայ 50·000 Լիբանանցիներու ալ։

« Նիւթական վնասէն աւելի ծանր կը

ձրութիւնը վեց մեթր է։ Հնագէտները յայտնեցին, որ Մոխրաբլուրի տաճարը, որու աշտարակին զետեղուած է զոհասեղանը, կառուցուած է 3րդ հազարամեակի առաջին կէսին եւ հինդ հազար տարուան անցեալ ունի։

Զոհասեղանին վրայ բնիկները զոհ կը մատուցէին երկրի, երկինքի եւ պաղպեերութեան աստուածներուն։ Մոխրաբլուրի տաճարը գառնիէն երկուքուկէս հազար տարիով աւելի հին է, իսկ ուրարտական Մուսասիր տաճարէն ալ՝ 1800 տարի։ Ասիկա այժմ կը նկատուի Մերձ. Մերձերեան սահմաններուն մէջ գտնուղ ամէնէն հին կոթողական ճարտարապետական յուշարձանը։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութեան *Հոկտ.* 4ի ժողովին ներկայ եղան աւելի քան 40 երիտասարդներ եւ կազմեցին Երիտասարդաց Յանձնախումբի վարչութիւնը, որ կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն։— Սէմէրճեան Սաթենիկ, Բաղրամեան Մարիամ, Մարկոսեան Նշան, Միճասեան Հրանդ, Եազուպեան Արմէն, Ալալեան Վահրամ, Սրապեան Վարուժան։

Նորընտիր Յանձնախումբը իր կազմի *մէջէն* ընտրեց.— Նշան Մարկոսեան *ատենապետ*, Սաթենիկ Սէմէրճեան *ատենադպիր*, Մարիամ Բաղրամեան *գանձապետ*։

Ընդառաջելով երիտասարդներու փափաքին, կազմուեցան զանազան խմբակներ, ընդ որս մշակութային խմբակ, ձեռային աշխատանքներու խմբակ, ճաշարակի, փինկ-փոնկի, լուսանկարչութեան (Փոթօ-սինէ քլէօպ) խմբակներ, նուագախումբ, պարախումբ, եւայլն։

Խմբակներու գործունէութեան օրերը եւ ժամերը պիտի որոշուին Շաբաթ, Հոկտ. 25 ժամը 16ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ։

Փափաքող երիտասարդները կրնան ներկայ գտնուիլ այս ժողովին. ինչպէս միշտ, խանեան սիրով կ'ընդունի զիրենք։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

կշռէ ազգային եկամուտին կորուստը, քանի որ Լիբանանի տնտեսութեան 73 տոկոսը առեւտրական ճիւղին վրայ կեդրոնացած է », դիտել կուտայ Պէյրութի Վաճառականներու Ընկերակցութեան նախագահը՝ Վիքթոր Քասիր։ Մինչ Ա – տադրութիւնն ու վաճառքը ամբողջո – վին անդամալուծուած են կամ նուազա – դոյնի հասած են, հաստատութեանց ըզբ – խաւոր ծախքերը չեն նուազած։ Այսպէս, առեւտրական հաստատութիւնները պարտաւորուած են իրենց ընթացիկ ծախքերուն չուրջ 75 տոկոսը հոգալ։ «եկամուտին բացակայութիւնը դժուար կացու – թիւն մը կը ստեղծէ բոլորին համար։ Երբ փոքր վաճառականը չի կրնար վճարել մեծին, մեծն ալ չի կրնար վճարել գործատան եւ այս վերջինն ալ չի կրնար իրականացնել իր պարտաւորութիւնները։ Այլ խօսքով տնտեսական ամբողջական անդամալուծութիւն մը կը ստեղծուի»։

Լիբանանի քաղաքական դէմքերը խոստացած են վերանորոգել առեւտրական այն շրջանները, որոնք քանդուած են, սակայն, ինչպէս դիտել կուտայ Քասիր, Պետութիւնը ադբիւրներ չունի զանոնք իրագործելու համար։

Լիբանանցիք կը յուսան, որ օտար երկիրները, յատկապէս արաբ, կարեւոր յատկացումներ պիտի կատարեն, վարկեր բանան եւ, նոյնիսկ նուէրներ ուղարկեն երկրին վերաշինութեան համար։

ԵՐԻԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ի ԾԱՊԿՎԱՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԸՆԿԵՐ Բ. ՓԱՆՋՈՒՆԻԻ

Կենսագրական նոթեր
ընկեր Բ. Փանջունիի մասին

— Շինեցի, հայրիկ, կը պատասխանէ փոքրիկ Փանջունի միամիտ համոզումով մը։

— Ծօ ի՞նչ շինել, կոտրեր ես, չան պատակ։

— Չէ՛, հայրիկ, շինեցի, կը պատասխանէ տղան։

Ի ղուր հայրը երկար բարակ կը բացատրէ թէ՝ երբ առարկայ մը գետին նետելով կոտր կոտր կ'ընենք, այդ գործողութիւնը «շինել» բայով չի բացատրուիր՝ այլ «կոտրել»։ Անկարելի եղաւ բառական այդ նրբութիւնը հասկցնել Փանջունիի որ չարունակեց տանը մէջ գտնուած դատարկները, պնակները, չի – ները կոտրտել եւ ամէն անգամ որ «ի՞նչ ես կոր» ըսելով զինքը կը յանդիմանէին, անդրդուելի ու անխռով կը պատասխանէր.

— Կը շինեմ կոր։

Դպրոցին մէջ Փանջունի ընկերներուն հետ վիճելով ու ճառ խօսելով ժամանակ կ'անցընէր, իսկ դասերուն քնաւ չէր հետեւեր, չհասնելով կա՛մ դասատուին, կա՛մ դասագրքին, կա՛մ դասարանին եւ կամ տետրակին ու ծայրին։

Օր մը թուաբանական խնդրի մը մասին վէճ ունեցաւ իր դասընկերներէն մէկուն հետ։

— Հինգ անգամ հինգ՝ քսանըհինգ կ'ըսէ նէ կ'ըսէը ընկերը որ ողջամիտ տղայ մըն էր եւ որ յետոյ հարուստ վաչխառու մը եղաւ։

— Չէ՛, կը յամառէր Փանջունի, հինգ անգամ հինգ յիսուն կ'ընէ։

— Ո՛չ, քսանըհինգ կ'ընէ։

— Յիսուն կ'ընէ։

Միւսը տեսնելով որ դժուար է — ինչ կ'ըսես՝ անկարելի է — խօսք հասկցնել Փանջունիի եւ չուզելով անօգուտ կռիւի մը տեղի տալ, հաշտարար ոգիով մը պատասխանեց.

— Լա՛ւ, ես թո՛ղ այնպէս պիտանամ թէ՝ քսանըհինգ կ'ընէ, դուն ալ այնպէս պիտցիր թէ՝ յիսուն կ'ընէ, ու ա՛լ չխօսինք այդ մասին ու երթանք միասին գնդակ խաղանք։

— Զըլլաը, պնդեց Փանջունի, պէտք է որ նախ համոզուիս թէ հինգ անգամ հինգ յիսուն կ'ընէ։

— Այդ անկարելի է։

— Անպատճառ պէտք է որ քեզ համոզեմ, չարունակեց մեր հերոսը հետզհետէ բորբոքելով։

— Երբեք չեմ կրնար համոզուիլ եւ դուն ալ երբեք չես կրնար ապացուցանել ըսածդ, պատասխանեց ապագայ վաչխառուն։

— Չեմ կրնար ապացուցանե՞լ, չեմ կրնար ապացուցանե՞լ, մռնչեց Փանջունի, ա՛ռ քեզի համոզիչ ապացոյց մը։

Եւ գետնէն քար մը առնելով իջեցուց խօսակցին գլխուն։

Գլուխը վիրաւորուեցաւ թեթեւապէս, բայց տղան կրկին համոզում չգոյացուց թէ՝ հինգ անգամ հինգ կրնայ յիսուն ընել, եւ լալով գնաց բողոքել վարժապետին։

Վարժապետը խսկոյն կանչեց Փանջունին եւ՝

— Ինչո՞ւ ընկերոջդ գլուխը պատռեցիր, դոչեց ձայնով մը որով ետ ուղած էր կայէնին՝ «ի՞նչ ըրիր քու եղբօրդ»։

— Զինքը համոզելու համար, պատասխանեց ապագայ փորձականտիսթը հանդիսաւորապէս։

Հայրը տեսնելով իր զաւկին այս տարօրինակ ընթացքը, յաճախ ակռաները կրճտեցով կը պոռար.

.. Փորձա՛նք պիտի ըլլաս, փորձա՛նք։

Ճեղճ մարդը կը սխալէր իր լաւատեսութեանը մէջ։ Փանջունի փորձանք պիտի չըլլար, այլ յեղափոխական գործիչ։

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Օննիկ Թուֆանեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Թուֆանեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Թէրլէճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի երեկոյ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԹՈՒՖԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի Հոկտ. 26, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պետրոսեան, Սարսէլ, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի երեկոյ եղբօր՝

ԵԴՈՒԱՐԴ ԱՐՄԱՏՈՒՆԻԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Արմատունի եւ Պետրոսեան ընտանիքներու ննջեցեալներու յիշատակին, այս կիրակի, Հոկտ. 26, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Այրի Տիկին Խորէն Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Փափազեան (Փափազ) եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժաք Թորանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անրի Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ (Հոկտ. 26) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԽՈՐԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ եւ իր եղբօր՝

ԱՒԵՏԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Այրի Տիկին Խորէն Փափազեան իր ամուսնոյն յիշատակին հետեւեալ նուէրները կ'ընէ։—

100 Ֆր. «Յառաջ»ի, 100 կապ. Խաչի Պանեէօյի մասնաճիւղին, 100 «Հայաստան»ի, 100 Ուսանողական Միութեան (ԵՀՈՄ) եւ 100 Փարիզի եկեղեցւոյ։

(Տառնալ «Յառաջ»էն)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Շաբաթ, Հոկտ. 24, ժամը 15ին, Տիկին Հանչերեանի բնակարանը։ Հասցէն՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ։ Կարեւոր օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն։

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ա.Հարոնեան ակումբը։ Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Կրընոպլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 26ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, ղպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Յառաջ»ի յիսնամեակին առթիւ, Պարոյր Թուրեան 500 Ֆր. կը նուիրէ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ոմն սիրելիի մը մահուան տարելիցին առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրէ ուսանողներու Օգն. Մարմնին (տառնալ «Յառաջ»էն)։

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ ԺԱՐԺ Ե.

Յետագային մանրամասնութիւններ

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱԼԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

Կը մասնակցին

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՇԱՆ

ինչպէս նաեւ

Պէռնար Տէտէեան եւ իր նուագախումբը

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի

Ets MICHELE — Tél. 899-09-66

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մարսէյլի հին եւ նոր Մարտիկներու եւ նախկին Դիմադրականներու Հայկ. Բարեկամական Մխիթարեանը, ինչպէս անցեալ տարի, այս տարի եւս մեծ հանդիսաւոր թեամբ կը տօնէ Արարայի յաղթական ճակատամարտի 57րդ տարեդարձը, Նոյ. 2, Կիրակի առաւօտ, Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան պետական, զինուորական, քաղաքապետական իշխանութիւններու ներկայացուցիչներուն, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական նախկին Մարտիկներու կազմակերպութիւններուն։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Յակոբ Եպիսկ. Վարդանեան։

Յետ կրօնական արարողութիւններուն, յարգանքի այց եւ ծաղկեպսակի զետեղում Կոթող–Յուշարձանի առջեւ։

×

Նոյն օրը, Կիրակի կէսօրին, Մխիթեանս պատուոյ նախագահ եւ Փարիզի հին եւ նոր Մարտիկներու Մխիթեան նախագահ ղինակից ընկեր ԳԷՈՐԳ ՊԱԳԴՐՃԵԱՆի ի պատիւ սարքուած է ընկերական համակրական ճաշ մը Յովհաննէս Ռովինկ Քլիւպի մէջ, ուր, Հարաւ. Ֆրանսայի ջրջանային ընդհ. նախագահը նախկին Ռազմիկներու Մխիթիւններուն՝ Պաթիսթէն Կրանօ ոսկի մետալով պիտի զարդարէ կուրծքը Գ. Պաքըրճեանի։ Ոսկե մետալը պատրաստուած է մեր Մխիթեան կողմէ։

×

Երեւանի Մխսաք Մանուչեան ղպրոցի տնօրէնութիւնը, կը խնդրէ Մխիթեանս վարչութենէն որ Ֆրանսահայ ուսանող – ուսանողուհիները Ֆրանսերէն լեզուով նամակագրութիւն հաստատեն Մանուչեան ղպրոցի ուսանող – ուսանողուհիներուն հետ, եւ փոխանակութիւններ կատարեն Ֆրանսայի եւ Հայաստանի տեսարժան վայրերը ներկայացնող նկարներով։ Մխսաք Մանուչեան ղպրոցին մէջ, առաւելապէս կ'ուսուցանեն Ֆրանսերէն լեզուն եւ զանազան դասեր տեղի կ'ունենան Ֆրանսերէն լեզուով։

Հասցէ՝
Ecole M. Manouchian
1, Rue Commune de Paris
EREVAN 69 — Arménie U.R.S.S.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը յայտնել կը յայտնէ իր յարգելի եւ սիրելի ընկերուհի Տիկին Վարդուհի Ռըստիկեանին, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Նշան Ռըստիկեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

×

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Գարակէօզեան ընտանիքին, իրենց զաւկին, եղբօր, զարմիկին եւ տագրոջ՝ ժորժ Գարակէօզեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԲԱՐԵՄԱՂԹՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕԺՄԱՆ

71ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կիրակի, Հոկտ. 26, տօն է Գիւտ Խաչի։

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ օծման 71րդ տարեդարձին առթիւ, ժամը 10ին հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։ Նոյն առեն արեւշատութեան աղօթք եւ մաղթանք կ'ըլլան եկեղեցւոյս ի կեանս եղող բարերարներուն եւ անոնց սիրեցեալ հարազատներուն համար։

Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները Շաբաթ Հոկտ. 25, ընկ. Ճանիկեանի բնակարանը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 24) իրիկուն ժամը 20·30ին, Փարիզի Մշակ. Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի կոմիտէի

Մասնակցութեամբ

Նոր Սերունդի «Սեւան» խումբի

Հոկտ. 26, Կիրակի ժամը 14·30ին

ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼ

Պատուոյ նախագահութեամբ
Պ. ԼՈՒԻ ՄԵՐՄԱԶԻ
(Երեսփոխան – Քաղաքապետ Վիէնի)

Կը նախագահէ
ԸՆԿ. ՎՐԻԺ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝
ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ
եւ ՊԵՐՃ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Նոյնպէս խօսք կ'առնէ
Ընկերվարականներու ներկայացուցիչը
Գեղարուեստական ճոխ յաջին
Երգ, նուագ, արտասանութիւն, Նոր Սերունդի կողմէ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, կալիէբա սրահը, Աւբընիւ ժորժ Ե.։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Նոյ. 8ին, ժամը 20·30ին Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ։

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

Զարուհի Հասպանեան կը փնտռէ, Նիկողոս Եղսայեանը, Տիվրիկեցի. Հօրը անունը Սրամ, մօրը՝ Եղիսաբէթ։ Փարիզի մէջ ղինքը տեսնողներ եղած են պատերազմէն վերջը։

Գրել՝
Mardiros Hasbanian
13100 La Pallette
par Aix-en-Provence

ԱՐԵԻԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԻՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Մասնակցութեամբ

ՊԵՏԻԿԻ եւ իր նուագախումբին

ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏ. 25, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ,

ՍԵԻՐԻ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
24
VENDREDI
24 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԹԱՓԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·423

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.423

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Նախ կը խօսուէր «ազգային-խօս Յոյներու» մասին ապա՝ հայկ. «ազատագրական կազմակերպութեան» մը ...

Հոկտեմբեր 20 երեք անձանօթներ կը սպաննէին Աւստրիոյ Թուրք դեսպանը՝ Տքնիզ Թունալըգիլ, դեսպանատան իր գրասենեակին մէջ: Ոճրագործները յայտնի են փախչիլ թէեւ աւստրիական ոստիկանութիւնը, Հինգշաբթի առաւօտ 11 կասկածելիները ձերբակալած էր:

Ցերեկուան մօտ է որ երեք հոգի «յունական չէտով անդլիախօսներ» պիտի ըսէր դեսպանատան մէկ պաշտօնեան, դեսպանատուն կը ներկայանան եւ կ'ուզեն դեսպանը տեսնել: Իրենց պնդումին վրայ է որ ի վերջոյ Թունալըգիլ զիրենք կ'ընդունի ու երբ «այցելուները» կը հաստատեն դեսպանին ինքնութիւնը, տեղն ու տեղը կը սպաննեն, ատրճանակով եւ կը յաջողին դուրսը իրենց սպասող կառքով մը փախուստ տալ:

Դեսպանը, 60 տարեկան, Վիէննա էր 1973 Նոյեմբերէն ի վեր: 1964էն 68 եղած է Պելգրատի դեսպան ապա Անգարայի Արտաքին նախարարութեան քաղաքական տնօրէն Մերձաւոր Արեւելքի հարցերու: Վիէննա գալէն առաջ, դեսպան էր Հոլանտա: Ամուսնացած էր եւ հայր 15 տարու աղջկան մը:

Մինչ սկիզբը կը խօսուէր յոյն-կիպրացիներու մասին, յետագային Նիւ Եորքէն հասած լուրերու վրայ ապաւինելով, Նշանիէյքըդ Փրէս կը հաղորդէր, որ ժարդ մը հեռաձայնած է իրենց գրասենեակը, իբրեւ ներկայացուցիչը «Հայկական Ազատագրական Կազմակերպութեան» եւ կը պահանջէր մահափորձին պատասխանատուութիւնը: Այս լուրը անչուշտ վերածուած է ձիւնագնդակի եւ մէկ թերթէն միւսը կը պատճի, թէեւ ոչ ոք եւ մանաւանդ ոչ Հայերը լուր ունին նման կազմակերպութեան մը գոյութենէն:

Ինքերնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն առաւելաբար կը ծանրանայ Հայերուն վրայ եւ այս առթիւ կը յիշէ նաեւ երեք տարի առաջուան Լոս Անճելըսի սպանութիւնները (թուրք հիւպատոսը եւ կցորդը), յիշելով նաեւ թէ ասիկա Հայերուն վրէժն է ընդդէմ բազմաթիւ տարիներ առաջ գործուած թրքական ոճիրներուն: Կը յիշէ թէ հակաթուրք ցոյցեր եղած են Մարսէյլ եւ Պէյրութ:

Ցիկլոնը լուրը կուտայ քանի մը տողով եւ ան ալ կը խօսի «հայկ. կազմակերպութեան» մասին:

Ցոքխոխէն տը Փարի, աւելի երկար կ'անդրադառնայ այս մահափորձին եւ ենթախորագրով իսկ կը յիշէ թէ Հայերը կը պահանջէն արարքին պատասխանատուութիւնը, բայց լուրին մէջ կ'անդրադառնայ նաեւ Յոյներու եւ հարցը կը կապէ կիպրոսի խնդրին:

Օտան իր կարգին Ա. եւ Գ. էջերուն վրայ կը գրէ այս մասին, հարցական մը դնելով սակայն Հայերու կողքին, չեշտելով թէ Նիւ Եորքի ոստիկանութիւնը կ'անդիմանայ հայկ. նման կազմակերպութեան մը գոյութիւնը: Թերթը, այս առթիւ, կը յիշէ սակայն թէ 1915 Ապրիլ 24ին աւելի քան մէկ միլիոն Հայեր սպանուած են Թուրքերուն կողմէ եւ մնաց եալն ալ սարսափելի պայմաններու տակ տեղահանուած:

Փարիզիէն լուրը տալով կ'ըսէ թէ մահափորձին հեղինակները կրնան յոյն կիպրացի ըլլալ:

Զորեքշաբթի իրիկուան Ֆրանս – Սուար եւ Մոնտ չէին կրնար մանրամասնութեանց մէջ մտնել եւ լուրը տալով, կը յիշէին միայն «անդլիախօս Յոյներ»:

Իւմանիթէ եւ Լիպերասիոն չէին անդրադառնար հարցին:

ԱՐՁԱԳԱՆԳԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիէննայէն հեռաձայնով առած մեր լուրերու համաձայն, Զորեքշաբթի դիշեր, հեռատեսիլը 45 վայրկեան տեւող յայտագիր մը տուած է ուր կարդով զանազան վարկածներ ներկայացուցած է այս սպանութեան վերաբերեալ.—

Ա.) Կիպրացի, Բ.) Հաշիշի խնդիր, Գ.) Թուրք ազգակողմեան տարրեր, Դ.) Քիւրտեր եւ անչուշտ անխուսափելին՝ Հայեր: Առաւելաբար ծանրացած է այս վերջին վարկածին վրայ, յիշեցնով 60ամեակը ներկայացնելով Թրքահայաստանը, ցեղասպանութիւնը եւ զանազան դէպքեր:

Հինգշաբթի առաւօտ, Վիէննայէն առած մեր տեղեկութեանց համաձայն նորու – թիւն չկար եւ ձերբակալուած 11 անձերը չէին ճանչցուած դեսպանատան պաշտօնեաներուն կողմէ եւ ազատ արձակուած:

ԱՐԴՈՒԼՑ ԹՕՅՆՊԻ ՄԵՌԱՒ

Անգլիոյ Եորք քաղաքին մէջ 86 տարեկանին մեռաւ անգլիացի անուանի պատմաբանը՝ Արնոլտ Թօյնպի: Պատմագիտական բնոյթի բացառիկ աշխատութիւն մըն է Թօյնպիի «Պատմութեան ուսումնասիրութիւնը», բաղկացած 12 մեծածաւալ հատորներէ: Այս աշխատութեան ծաւալ հատորներէ: Այս աշխատութեան ծաւալ հատորներէ: Այս աշխատութեան ծ

ԳԵՂԱՄ ՔԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆԻ

ԿԵՆՍԱԼԻՑ ՈԳԻՆ

Յարգանք կը պարտադրէ յառաջացած տարիքը: Նաեւ՝ զօրով: Բայց ոչ անցնող տարիներուն համար՝ այլ գալիքներուն առթած գոհունակութեան տարողութեամբ: Չեմ ալ ուզեր դիտնալ մեր ճխնոտ մազերով նախազահին բուն տարիքը: Ութսունով կ'ընամ գոհանալ: Մնայ որ սուսերամարտ չունի ան կեանքին դէմ մղելիք: Ֆիզիքապէս այդպէս էր քանեւ հինգ տարիներ առաջ. նոյնը կը մնայ այսօր: Ապրիլ դիտնալը արուեստ մըն է: Ու այդ խմաստով ալ արուեստագէտ է Գեղամ Քէրէսթէճեան:

Երբ կը մտնէ սրահէն ներս, համերգի սկիզբէն քառորդ մը առաջ, սրտիս զարկը կը հանդարտի: Իր զուրգուրոտ նայուածքով ըսել ուզէր կարծէք՝ ոչ մէկ տարաժամ խոչընդոտ պիտի գայ խանգարել այս պիշերը, սահմանուած կարգ ու կանոնը: Ինք մաս կազմելով անոր, իր փորձառութիւնն է որ կուգայ համոզել, քեզ, ընդունիլ տալով ներկան: Առանց խօսքի: Իր լուռ ներկայութեամբ միայն: Նաեւ՝ իր բնաւորութեամբ:

Հարցական փայլիլուն իր բիբերուն մէջ է որ կը կարդաս կարկառուն ղրուագները իր անցեալին, որոնք սերտօրէն կապուած են, կը խորհիմ, իր այսօրուան ալեզարդ ազգեցիկ դիմանկարին:

Ցիշատակներու աւազին մէջ մխրճուած նաւու մըն ալ չեմ կրնար նմանցնել ինք: Հեզ, հաւատաւոր ընկեր, ազգասէր, չի պարտադրեր իր տեսակէտները հռետորային հուժկու ձայնով մը: Բայց իր բնորոշիչ, սակաւաթիւ խօսքերը որքան ազդու թելադրութիւններու կրնան վերածուիլ մշակութային եւ արուեստի վերաբերեալ դիտիններու վրայ, առաւելաբար երաժշտական կալուածէն ներս:

Չեմ հարցուփորձած ինք իր անցեալի մասին:

Գիտեմ միայն թէ Պոլսէն է եկած փարիզ, չորրէ յիսուն տարիներ առաջ: Ճարտարապետ, թարգման է եղած: Պատմական մայրաքաղաք Փարիզի մասին հրաշալագէտ եւ ոգեւորիչ գիրք է գրած: Բայց ինծի համար ան կը մնայ երաժշտագէտ: Ուսումնասիրող միտք: Ու երաժշտական քննադատ:

×

Դադար քայլերով կը բաժնուինք Սալ կավօյէն՝ Բիւզանդ Թօփալեանին հետ թեւ թեւի: 1950ի վերջին կիրակիներէն մէկն էր: Նոր հասեր էի Փարիզ: Մինակ: Ապաստան փնտռող վիրաւոր գինուորի հոգեվիճակ զուշակելով, Բիւզանդը վիս արագ քայլերով սանդուխներէն վար քշեց ու կանգ առաւ ժպտուն, Գեղամ Քէրէսթէճեանի մը առջեւ, աւելցնելով՝ «ծանօթացէք, վիրաւոր պիտի հասկնաք»:

Իրաւունք ունէր: Եւ երբ հետզհետէ մտերմացանք ու աւելի սեպհ հանդիպեցանք «Արագած»ի եւ «Անդաստան»ի չրջանակէն ներս, նկատեցի թէ Գեղամ Քէրէսթէճեանի պրպտող, ուսումնատենչ միտքը լինչեր կրնար բերել Հայ Արուեստի բազդատարար քիչ զարգացած երաժշտական պատմութեան եւ քննադատութեան դեհիններուն՝ իր յստակ ճանաչողութեան կարողութեամբ եւ խորաթափանց հայեացքով:

Մենք իր ընկերները պէտք չէ խրտչինք, յարգանքի եւ մեծարանքի հանդիսաւոր այս օրուան առթիւ, դեղեցիկ աշխատանքի մը, որ պիտի կայանար դանելու մէջ անոր բոլոր թուղթերը եւ քննադատական յօդուածները՝ գրի առնուած վերջին 50 տարիներու ընթացքին եւ զանոնք ամփոփելու՝ գրքի մը էջերուն մէջ:

Գիտեմ թէ ինչ մեծ ուրախութեամբ ընդունեցաւ մեր սրտագին խնդրանքը՝ երբ Հայ Արուեստի Զարգացման Միութեան հիմնադիրները առանց վարանելու պինք նախագահ ընտրեցին:

Իմ սերունդս հերոսութիւն պէտք է նկատէ գարուս հրաշալիքներէն չհրապուրուող եւ անոնց կարգ մը ժխտական ազդեցութիւններէն ինքզինք ձերբազատել գիտցող Հայ մտաւորականի տիպարները, որոնք առանց մեծ ազմուկի կ'աշխատին ջերմեռանդ, իրենց սիրած գեղիններուն վրայ եւ կը հարստացնեն համեմատաբար քիչ զարգացած կալուածները, ինչպիսին է երաժշտական քննադատութիւնը: Իր գեղագիտական եւ տեսարանական երեսակներով:

Հիմա ան մեր մեծն է:

Սիրելի Գեղամ Քէրէսթէճեան, մնացիր այսպէս մեր մօտ: Շարունակէ պահել այն գեղեցիկ հանգը, զոր կը սիրես այնքան: Երաժշտութիւնը՝ իր բոլոր ճիւղաւորումներով: Եւ քանի գաղտնիքը ուրիշ կարենալ ժիր, կեանքով առլցուն, բարի, հանդուրժող, խոհուն մնալու, ին չո՞ւ չչարունակես երկար մնալ մեր մօտ, այդ կենսալիր չունչէն բոլորիս բաշխելու: Եւ հայ երիտասարդ սերունդին փոխանցելու քու անմար արուեստի սէրդ:

Երջանիկ տարիներ:

ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԳԻՏԱ-ՀԵՏԱԶՕՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

— o —

Բ.

Մինչեւ վերջին տարիները այն սխալ տեսակէտը կը տիրէր, թէ հայ ազգը մինչեւ դարերուն չէ ունեցած իմաստասիրական – արուեստ գրականութիւն եւ այս բնագաւառին մէջ իրրեւ թէ չատ եւ մնացած է ցոյներէն, Արաբներէն եւ եւրոպացի ազգերէ: Այս թիւրիմացութիւնը արդէն լուծուած է՝ հայ փիլիսոփայական միտքին քանի մը կարեւոր գործերու հայերէն բնագիրով եւ ուսերէն թարգմանութեամբ լոյս տեսած գիրքերուն ու ուսումնասիրութիւններուն շնորհիւ: Վերջին երկու տասնամեակներուն հրատարակուեցան Դաւիթ Անյաղթի, Անանիա Շիրակացիի, Յովհաննէս Սարկաւագի, Վահրամ Բաբունիի, Յովհաննէս Երզնկացիի, Յովհաննէս Որոտնեցիի, Գրիգոր Տաթեւացիի եւ այլ իմաստասէրներու աշխատութիւններէն չատերը, որոնց մէջ արծարծուած են յաւերժագէմ գաղափարներ կեանքի ըմբռնումին, նիւթական աշխարհի ստեղծումին եւ զարգացումին օրինաչափութիւններուն եւ յարակից հարցերու մասին: Հրատարակուեցան նաեւ մինչնաղարեան քերականագէտներէն մէկ քանիին (Վարդան Արեւելցի, Եսայի Նչեցի եւ ուրիշներ) աշխատութիւնները: Որոշ աշխատանք տարուեցաւ նաեւ Ե. – Ի. դարերուն յունարէնէ հայերէնի թարգմանուած իմաստասիրական երկերու ուսումնասիրութեան եւ հրատարակութեան ուղղութեամբ. լոյս ընծայուեցան Թէոն Աղեքսանդրացիի, Զենոն Իմաստասէրի, Հերմէս Եռամեծի, Զ. դարու անանուն մեկնիչին եւ ուրիշներու փիլիսոփայական-ճարտասանական աշխատութիւնները (որոնց մէկ մասին յունարէն բնագիրը կորսուած է): Պատրաստուելու վրայ են հրատարակութեան յանձնելու համար այս կարգի այլ՝ ինքնուրոյն եւ թարգմանական բնագիրներ:

Հայ մինչնաղարեան թարգմանական գրականութիւնը նոյնպէս մինչազգային արժէք կը ներկայացնէ: Ըսինք արդէն, թէ կան հայերէն այնպիսի թարգմանութիւններ, որոնց բնագիրները (յունարէն, ասորերէն, լատիներէն կամ այլ լեզուներով) չեն պահպանուած, որով անոնք բնագրի արժէք կը ստանան (այդպիսի – ներէն են, օրինակ, Եւսեբիոս Կեսարացիի «Քրոնիկոնը», Փիլոն Աղեքսանդրացիի գրութիւններէն չատերը, Տիմոթէոս Կուղի «Հակաճառութիւնը» եւայլն): Հայ դասական թարգմանութիւններու չարքին ուրոյն տեղ ունի Աստուածաշունչը, որ անսպառ չեմարան է գրաբարի ուսումնասիրութեան եւ մինչնաղարեան հայ գրականութեան ակունքները երեան հանելու համար:

Նկատի ունենալով այս պարագան Մատենադարանի եւ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հասարակագիտական հիմնարկութեան խումբ մը աշխատակիցներ ձեռնամուխ եղան հին հայկական թարգմանական բնագիրները ուսումնասիրելու զժուար գործին:

Ձեռագրագիտական աշխատանքներուն ամէնէն արդիւնաւէտ եւ կարեւոր մարզերէն է հայ մինչնաղարեան գրականութիւնը: Այս առպարէզին մէջ եւս հսկայ գործ կատարուեցաւ. հրատարակուեցան Յովհաննէս Երզնկացիի, Ցաչատուր Կեչառեցիի, Կոստանդին Երզնկացիի, Մկրտիչ Նաղաշի, Յովհ. Թլկուրանցիի, Յովսեփ Սեբաստացիի, Առաքել Բաղիշեցիի, Գրիգոր Աղթամարցիի, Պաղտասար Դպիրի, Յովնաթան Նաղաշի, Պետրոս Ղափանցիի եւ քանի մը այլ բանաստեղծներու լաւագոյն երկերուն հատընտիրները՝ ամփոփ ներածական ուսումնասիրութիւններով: Հաճոյքով պէտք է նչել, որ մօտ ապագային, մանրակրկիտ բանասիրական հետազօտութիւններու հիման վրայ հրապարակ կ'ելլեն հայ մինչնաղարեան գրականութեան քանի մը անուանի ստեղծագործութիւններու պիտական բնագիրները. Գրիգոր Նարեկացիի «Ողբերգութեան մատեանը» եւ Տաղերը (քանի մը նորագիւտ նմոյշներով), Ներսէս Շնորհալիի Հանելուկները եւ «Պատմագրութիւնը» («Ողբ Եդեսիոյ» պոէմը լոյս տեսաւ Ն. Շնորհալիի յիշատակին 1973ին) եւ, չատ կարեւոր է «Հայրէններ» կոչուող մինչնաղարեան հիասքանչ բանաստեղծութիւններու համապարփակ չարքերը:

Ուշադրութենէ դուրս չեն մնար նաեւ գեղարուեստական գրականութեան թարգմանական գործերը:

Մինչնաղարեան պիտական գրականութեան ուսումնասիրութեան գիծով եւս ուշագրաւ աշխատանքներ կատարուեցան. հրատարակուեցան բժշկական եւ կազմախօսական արժէքաւոր բնագիրներ (Մխիթար Հերացի, Գրիգորիս, Ապուսայիտ), աստղաբաշխական, տոմարագիտական, ուսուցագիտական եւ բնագիտական երկեր, գրուեցան նաեւ գիտա – տեսական լուրջ մենագրութիւններ վերոյիշեալ բնագաւառներու պատմութեան մասին, որոնցմով չրջանառութեան մէջ դրուեցան Մատենադարանի ձեռագիրներէն յայտնաբերուած տասնեակ մը մեծ ու փոքր բնագիրներ կամ առանձին բնագիրներէ առնուած ընդարձակ քաղուածքներ:

Եղածը, սակայն, մեծ գործին սկիզբն է միայն. այժմ Մատենադարանին մէջ աճած երիտասարդ մասնագէտները օգտակար աշխատանք կը տանին ժե. – ժէ. դարերուն գրուած կարգ մը բժիշկներու եւ տիեզերագէտներու գիտական ժառանգութիւնը գնահատելու ուղղութեամբ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԱԱՏՂԻԿԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎԷՊԸ

Դաչնակին առջեւ նստած, այն օրը Զարմինէն զառնացած էր ու Շուխէնի «Տրամուիւն»ը կը նուագէր սովորականէն աւելի թախծութեամբ:

Պերճօրէն կահաւորուած փոքրիկ դահլիճին մէջ, զուարթ էր իր չրջապատը: Դիմացի պատին վրայ տարածուած լայն օթոցը՝ առանձին համալք մը կ'ընծայէր վիպական իր հոգիին, խայտաբղէտ տարազները եղնիկներուն, որոնք կ'արածէնի դուլալ գետափին, մայրամուտի յեսին ցոլքերուն տակ:

Զարմինէն չատ մը պատճառներ ունէր երջանիկ ըլլալու, բայց ինքզինքը դըժբախտ կը զգար, տարապայմանօրէն դըժբախտ:

Սամաթիոյ երկնքին տակ, պարմանուհին չրջապատուած էր իրեններուն գուրգուրանքովը եւ յոյժ կամչատ ու չփացած կը թուէր: Փոյրը՝ Հերմինէն, — զուգակից եղած իրեն մօրը արգանդին մէջ, — իրեն պէս կը խորհէր, իրեն պէս կը զործէր ու մանաւանդ իրեն կը հետեւէր քայլ առ քայլ: Իրենցմէ պզտիկը կար տակաւին, կարմրաթուշ Ցոլինէն, իսկ վերջինը եղած էր Հրաչիկը, աչխարհ եկած ընդհանուր պատերազմի սկիզբի օրերուն:

Մայր – Սուլթանուհիի ճչմարիտ տիպարն էր հանին՝ Նունիկ Հանըմ, վէմ, խոտակրօն եւ ղլուխը միշտ բարձր իր ուսերուն վրայ: Ցոյր եւ կնճռոտած դէմքին վրայ, առկայծ աչքեր կը պսպղային: Լայն կղակին վրայ կը յորդէին պարանոցին միսերը, զորտի մը զուներին պէս: Շնչարգելութիւն ունէր եւ անոր հետ անբուժելի հազը, զոր խեղդելու համար չատ անգամ դողդոջուն մատները կ'երկարէին թաչկինակին, որուն ծայրը անպայման քանի մը արծաթ դրամ կապուած կ'ըլլար:

Դրացի Վազդենէն կը խնդրէր իր տիար ու կերկերուն ձայնով, որ զեղագործ Յովսեփէն փաքէթ մը Սարամոնիա բերէ, յետոյ քանի մը թերթեր կը հանէր եւ կը պլորէր սիկարի թուղթի մը մէջ:

Կապոյտ երակները կարծես աւելի դուրս կը ցայտէին այդ ձեռքի վերնամորթէն, մատները կը զրկէին նրբին փաթոյթը, որ յուշիկ մը կ'երկարէր իր չրթներուն: Դողդոջուն, լուցկիին ծայրը կը կպցնէր անոր եւ երկար կը խոկար ծուխի դուլաներուն մէջէն:

Ամբողջ օրը զրեթէ հոն կ'անցընէր, պատուհանին առջեւ, որ կը բացուէր քառակուսի հողամասին վրայ:

Նունիկ հանըմի կեանքին մեծագոյ մասը սահած էր այն ընդարձակ պարտէզին մէջ, որ կը տարածուէր իր նայուածքին չանդիման: Հարուստ էր ան ծաղիկներով, պտղատու ծառերով եւ յորդառատ բուսականութեամբ: Վերթխարի նոճին, աւելի քան երեսուն մեթր բարձրութեամբ, բաբախուն յուչարձանն էր անցեալին: Դէմ յանդիման բնութեան այս հրաչալիքին, ընտանիքին հոգին պարուրած էր տեսակ մը սքանչացումով, բայց Վազդէն կ'ատէր զայն, որովհետեւ չատ անգամ խաչափայտը զարձած էր իր թուրգիկներուն...

Նահապետական այս ընտանիքին մէջ, — ուր պապիկն ու մամիկը եւ հօրաքոյրը իրենց հմայքը կը պահէին աւանդականօրէն, — Զարմինէին սիրտը խռոված էր պատանեկան փորձութեամբ:

Թաքուն հմայք մը ունի վիպական զրականութիւնը, մատղաչ աղջիկները կը մերձենան անոր արտատրոփ, ինչպէս «արգիլեալ պտուղ»ի մը ծառին: Հեթա – նոս Ասողիկին խառնուածքն ունին անոնք, մխամտօրէն կը տարուին սիրոյ քմահնութիւններու ոսկի անջրանքէն եւ յաճախ կ'ընկլուզին անողոք ճակատագրականութեան մը յորձանապատոյտին մէջ:

Հերմինէին ականջին հասած էր որ իրենց զրացուհիներէն Սիրվարդը նչանուած էր եւ մօտ օրէն նարօտ պիտի կապէր հայ երիտասարդի մը հետ:

— Զամբիւղի աչքերով սա ճատիկ աղջիկը ի՞նչպէս կրցած է նչանած մը պճերել, կը զարմանար պարմանուհին:

— Իրաւունք ունիս, վրայ կը բերէր Զարմինէն, մենք իրմէ աւելի աղուոր ենք, տունը մնալու չենք...

Ներթուկ աղջիկներուն ազատ գօտին խիստ սահմանափակ էր, մինչեւ իրենց տան դիմացը կ'երկարէր, — կաթոլիկ Անարատ Ցղութեան վարժարանը:

Իրիկուն մը, դպրոցէ զարձին՝ անոնք քիչ մը աւելի երկար չամեցած էին ճամբուն եղերքը, խաչագի պարմանիի մը սիրոյ մրմունջներուն ականջ դնելու համար: Միջահասակ, նրբին եւ աղուոր դիմագծութեամբ, նորաթողջ Հայուհիները արտակարգօրէն ցանկալարոյց էին: Անվկանդ յափչտակութեամբ մը, տղան մէյ մէկ համբոյր քաղած էր երկուորեակ քոյրերէն, որոնք իրարու կը նմանէին զոյդ մը աղաւնիներու պէս:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Շար. – 1)

ԿՆՔԱՐ ՓՈՔՐ ԱՇԽԱՏՈՂ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՈՒՇԵՂԻ ԱՐՎԵՍՏԸ

ՎԱՂՈՒՑԱՆՈՂ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆԻՑ

ԿՂԱՐԻ Ի. ՀԱՅԿՈՒՀԻ

Նկարագրական ճոխ-ճոխ բաներ չեմ սիրում գրել։ Ինչ որ տեսել եմ, ինչ որ ապրել եմ, ինչ որ ինձ հետաքրքրել է, ինչ որ ինձ ուրախացրել է, ինչ որ ինձ ստիպել է մտածել, ինչ որ ինձ ստիպել է ատել կամ սիրել, ինչ որ ինձ ստիպել է ծիծաղել կամ լաց լինել, ինչ որ ինձ ստիպել է ապրել, ահա այդ եմ ուզում պատմել ընթերցողին։ Ընթերցողը, որ ինձ հետ միասին ապրի այդ ամենը, որ ինձ հետ միասին ծիծաղի, լաց լինի, ատի, սիրի, մտածի, ապրի։ Ես ուզում եմ, որ ընթերցողը ինձ հետ միասին ապրի, որովհետև ես գրում եմ միայն ապրածս մասին։

Ես ուզում եմ պատմել մի մարդու մասին, որ ինձ համար ամենամեծ մարդն է աշխարհի վրա։ Ես ուզում եմ պատմել մի մարդու մասին, որ ինձ համար ամենամեծ մարդն է աշխարհի վրա, որովհետև ես նրան ճանաչում եմ տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան սիրում եմ տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան հարգում եմ տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան ատում եմ տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան վախենում եմ տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան ծիծաղում եմ տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան լաց եմ լինում տասնհինգ տարի, որովհետև ես նրան ապրում եմ տասնհինգ տարի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Գարեգին Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Յովսէփեան եւ զաւակը Բաֆֆի Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Խաեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի (Հոկտեմբեր 26)՝ Խելի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց երբօր, մօրեղբօր եւ մօր՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿՈՒՋՈՒԿԵԱՆԻ
եւ
ՋՈՒԱՐԹ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ

մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Մարիամ Կուջուկեանի, Գրիգոր Տօնիկի եւ համայն Յովսէփեան, Կուջուկեան, Խաեան ննջեցեալոց հոգւոյն։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Հաւուրբս Գարակէօզեան նախկին Յանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի առաւօտ (Հոկտեմբեր 26) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մեծ բարեբար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

զաւկին՝

ՀԱՒՒԼՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ Արամ եւ Սարգիս Գարագէօզեանի, Տոքթ. եւ Տիկին Դաւիթեանի եւ վարժարանի ողբացեալ ուսուցիչներու եւ աներու յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Այրի Տիկին Խորէն Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Փափազեան (Փափազ) եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժաք Թորանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անրի Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ (Հոկտ. 26) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ԽՈՐԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ եւ իր հոգւոյն՝

ԱՒԵՏԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Շաբաթ, Հոկտ. 25, ժամը 15ին, Տիկին Հանէերեանի բնակարանը։ Հասցէն՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ։ կարեւոր օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն։

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 25ի Շաբաթ օր ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

Օրակարգի վրայ է պատգամաւորի ընտրութիւնը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Շաբաթ Հոկտ. 25, ժամը 3·30ին Ահարոնեան ակումբը։ Ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Կրընոպլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 26ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
13, Rue du Perche — Paris (3e)

Այս կիրակի ժամը 11ին պատարագ եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ-Ի

եւ Բոգնիկի համօրէն ննջեցեալոց յիշատակին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈԵՄԲԵՐ 8, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ
ԺԱՐԺ Ե.

Յետագային մանրամասնութիւններ

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱՂԱՑԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

Կը մասնակցին

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՇԱՆ

ինչպէս նաեւ

Պէռնար Տէտէեան եւ իր նուագախումբը

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի

Ets MICHELE — Tél. 899-09-66

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԻՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Մասնակցութեամբ

պետիկի եւ իր նուագախումբին

ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏ. 25, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ,

ՍԵԻՐԻ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԲԱՐԵՄԱՂԹՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕԹՄԱՆ
71ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կիրակի, Հոկտ. 26, տօն է Գիւտ Խաչի։ *Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ օծման 71րդ տարեդարձին առթիւ, ժամը 10ին հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։* Նոյն առեն արեւշատութեան աղօթք եւ մաղթանք կ'ըլլան եկեղեցւոյս ի կեանս եղող բարերարներուն եւ անոնց սիրեցեալ հարազատներուն համար։

Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ի պատիւ
վաստակաւոր երաժշտական էջնադատ
ԳԵՂԱՄ ՔԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆ-Ի
Կիրակի, Հոկտեմբեր 26, ժամըը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ.Ը «ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
118, Rue de Courcelles — 75017 Paris

Ելոյթ կ'ունենան Փարիզի հայ արուեստագէտներ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Ուսանողաց Օգն. Միութիւնը լիով հաճութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Շ. Պետրոսեան 200 Ֆր., Պր. Պէկլարեան 200, Տիկին Զ. Համբարձումեան, Պալզար, Տիկին Մ. Մարտիկեան, Տիկին Պէաթրիս Գրիգոր-եան (Լոս Անճելըս), Պր. Զրբաշեան 100-ական, Պր. Ս. Տամլամեան, Փրէնս Ֆ. Տէմէեան, Տիկին Ա. Զագրեան 50ական, Օր. Ելմոնէ 30, Պր. Գազանճեան 30, Պր. Զարուքճեան, Պր. Վարդեան 20ական։

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները Շաբաթ Հոկտ. 25, ընկ. Ճանիկեանի բնակարանը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Հոկտ. 24) իրիկուն ժամը 20·30ին, Փարիզի Մշակ. Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի Կոմիտէի
Մասնակցութեամբ
Նոր Սերունդի «Մեւան» խումբի
Հոկտ. 26, կիրակի ժամը 14·30ին
ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼ
Պատուոյ նախագահութեամբ
Պ. ԼՈՒԻ ՄԵՐՄԱԶԻ
(երեսփոխան – քաղաքապետ Վիէնի)
Կը նախագահէ
ԸՆԿ. ՎՐԻԺ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսին ընկերներ՝
ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ
եւ ՊԵՐՃ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Նոյնպէս խօսք կ'առնէ
Ընկերվարականներու ներկայացուցիչը
Գեղարուեստական ճոխ բաժին
երգ, նուագ, արտասանութիւն, Նոր Սերունդի կողմէ

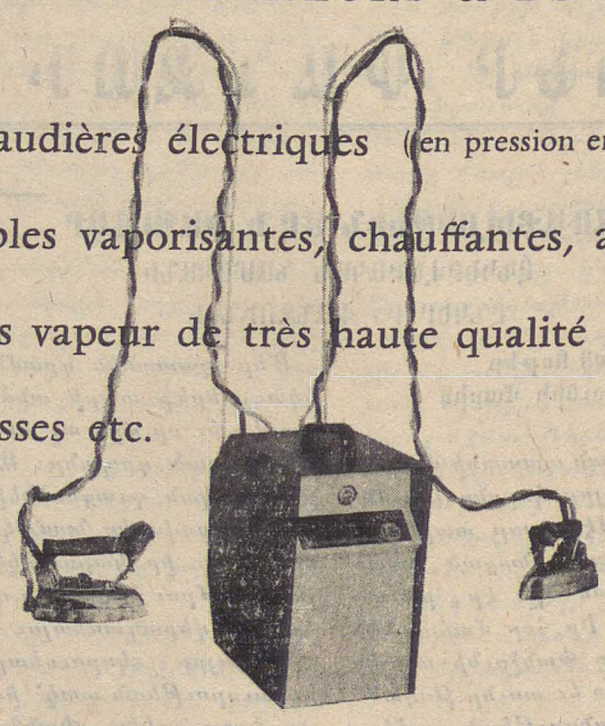
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաճեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, Կալիէբա սրահը, Ավընիւ Ժոլժ Ե.։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Նոյ. 8ին, ժամը 20·30ին Թէաթր Միւնիսիփալ մէջ։

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL
Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

ՇԱԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
25
SAMEDI
25 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·424

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.424

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 20)

ՅՈՒՇԵՐ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Վերջին տարիներուն ղիրքեր լոյս տեսան յուշագրական բովանդակութեամբ : Անոնք նուիրուած են Խ· Աբովեանի, Ղ· Ալպեանի, Յ· Թումանեանի, Վ· Տէր-Յակոբեանի, Ե· Չարենցի :

« Հայաստան » հրատարակչութիւնը վերջերս լոյս ընծայեց «Ժամանակակից-ների յուշերը հայ գաղտնի գրողների մասին» խորագրուած հատորը, որ կ'ընդգրկէ Ժ·Թ·-Ի· գարերու հայ գրա-կանութեան գրեթէ երկու տասնեակ ա-կանաւոր ներկայացուցիչներու վերաբեր-եալ արժէքաւոր յուշեր :

Ընդհանրապէս Նալբանդեանի, Նազար-եանի, Րաֆֆիի, Պատկանեանի, Շահա-զիզի, Արծրունիի, Մուրացանի վերաբեր-եալ յուշագրութիւնները չատ քիչ են, ո-րով այս հատորին մէջ զետեղուած նիւ-թերը արժէքաւոր են, քանի անոնք կը պակերացնեն այդ դէմքերուն դիմագի-ծը, անոնց ապրած ժամանակաշրջանը :

Հատորածոն կը սկսի Երեւանցի ուսու-ցիչ եւ մշակոյթի գործիչ Նահապետ Ա-ղիանասեանի յուշերով, որոնք կը վերա-բերին Մ· Նալբանդեանի : Ն· Աթանասեան պակերատած է Խ· Աբովեանի՝ Երեւանի գաւառական դպրոցը եւ հանդիպած է Մ· Նալբանդեանի, Ռ· Պատկանեանի, Րաֆ-ֆիի ու զրի առած է իր յուշերն ու տպա-տրութիւնները : Ուշագրաւ են Երուանդ Նահապետի յուշերը իր ուսուցիչին՝ Ստե-փանոս Նազարեանի մասին :

Հատորածոյին ընդարձակ նիւթերէն է Շիրվանզադէի մօրաքրոջ զաւկին՝ Ալեք-սանդր Աբելեանի յուշերը անուանի գրա-պէտին մասին : Աբելեան մանկութեան ըն-կերը եղած է Շիրվանզադէի եւ մինչեւ վերջ նամակագրական կապ պահած է ա-նոր հետ : Կարեւոր տեղ յատկացուած է մշակոյթի գործիչ իշխանուհի Մարիամ Թումանեանի յուշերուն : Այս վերջինը 80ական թուականներէն սկսեալ մասնակ-ցած է Թիֆլիսի հանրային եւ մշակութա-յին կեանքին, սերտ կապեր հաստատած է գրեթէ բոլոր գրագէտներուն հետ, որով իր յուշերուն մէջ չատ արժէքաւոր կեն-սագրական տուեալներ կան Գրիգոր Ար-ծրունիի, Սմբատ Շահազիզի, Մուրա-ցանի մասին :

Հանատեղծ Ցովհ· Ցովհաննիսեանի վե-րաբերեալ հետաքրքրական փաստեր կան բնագէտ, Փրոֆ· Աւետիք Տէր-Պօղոսեանի եւ իրաւաբան Գրիգոր Չուբարի յուշերուն մէջ : Հատաքածոյի նիւթերուն մեծ մասը առաջին անգամ ըլալով կը հրապարակ-ուի :

×

ՎԵՐԱԾՆԱԾ ԱՐԱԲԿԻՐԸ

Ցիսուն տարի առաջ Երեւանի յատա-կագիծին մէջ այս թաղամասը չկար : Ա-մայի, քարքարոտ եւ արեւէն խանձուած այս վայրը չինարար ձեռքերու կարօտը կը քաշէր... եւ հեռաւոր Եփրատի վտակ-ներէն մէկուն քով, գեղեցիկ ձորի մը մէջ ծուարած Արաբկիր գիւղաքաղաքի բուռ մը բնակիչներ, իրենց հայեացքը յառե-ցին մանուկ Հայաստանի : Այսպէս այս փոքրիկ հողակտորը դարձաւ Նոր Արաբ-կիր :

Աւանը հիմնուեցաւ 1925ին : Ասիկա ներգաղթողներու առաջին աւանն էր : Արաբկիրցիներուն օրինակին հետեւեցան Վարբերդցիները, Մալաթիացիները, Բիւ-թանացիները, Մարաչցիները, Սեբաստացի-ները եւ Համընցիները եւ երեւանի մէջ ծնունդ առին աւանները, որոնց անուննե-րուն առջեւ դրուեցաւ «Նոր» ածականը :

Նոր Արաբկիրի կեանքին մէջ յիշատա-կելի օրեր դարձան առաջին վարժարա-նին, խանութին, գործատան, ջրատար խողովակներուն, էլեկտրալարերու եւ հանրակառքի գիծին հաստատումը : Առա-ջին գործատունը իրականութեան մէջ անձնագործական արհեստանոց մըն էր, մեքենաները չկային, այլ՝ ջուլհակի վայ-տէ զազգահներ միայն : Բայց տարիներ ետք արհեստանոցը դարձաւ Հայաստանի ամէնէն մեծ հիւսուածեղէնի գործատու-ներէն մէկը :

Յետպատերազմեան տարիներուն Նոր Արաբկիր չինարարութեան հեւքով ապրե-ցաւ : Շէնուեցան գործատուներ, մշա-կոյթի տուն, դպրոցներ : Այսօր Նոր Արաբկիրը դարձած է մայրաքաղաքի արդիւնաբերական եւ մշակութային մեծ կեդրոններէն մէկը : «Կոմիտաս» փողոցը անոր զարկերակն է :

Այս բլուրները ամայի էին...
Եղեռնից փրկուած Արաբկիրցիները
այստեղ կանգ առան,
վառեցին իրենց օջախները նոր,
եւ ծուխը ելաւ, եւ կեանքը ծաղկեց...
Թող յուշաղբիւրն այս յաւերժ կարկաչով
երգի հրաշքը վերածնութեան :

Կոթողին բացումին հանդիսութեան մասնակցեցան բազմաթիւ ներկայացու-ցիչներ պետական մարմիններու եւ Մ· Նահանգներու Արաբկիրցիներու Հայրե-նակցական Միութեան պատուիրակու-թեան անդամները :

Նոյն օրը երեկոյեան յոբելենական հան-դիսութիւն մը տեղի ունեցաւ : Շատերու կարծին խօսեցան Վահագն Դաւթեան, Սփիւռքի Հայութեան հետ Մշակութային Միութեան Կապի կոմիտէի նախագահին տեղակալը, Տիրան Մելիճանեան, Մ· Նահանգներու Արաբկիրցիներու Հայրե-նակցական Միութեան ներկայացուցիչը եւ ուրիշներ :

×

ՈՒԿՐԱՆԻԱ ԿԸ ՆՇԷ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԸ

Ա.Ե· Իսահակեանի ծննդեան հարիւրամ-եակին նուիրուած առաջին հանդիսութիւ-նը տեղի ունեցաւ Վիսոկոպոլիէի մէջ : Ասոր յաջորդեց Օդեսայի հանդիսութիւ-նը : Ի դէպ Իսահակեան այս քաղաքը ապ-րուած էր ցարական Ռուսիոյ իշխանու-թեանց կողմէ :

Կիեւի մէջ Հոկտ· 14ին տեղի ունեցաւ յոբելենական գլխաւոր երեկոյթը, որուն բացումը կատարեց Ուկրանիոյ Գրողնե-րու Միութեան վարչութեան Ա· քարտու-ղարը՝ Վասիլի Կոզաչենկօ :

×

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Դաստակերտ աւանին մէջ (Սիսիանի շրջան) հիմնադրուեցաւ բժշկա-կան իրերու արտադրութեան ձեռնար-կութեան, որ սկիզբը 500, ապա 1200 բանուոր պիտի ունենայ եւ տարեկան ար-տադրութիւնն ալ 15 միլիոն ռուբլիի պի-տի հասնի : Նորակառոյցը իր ճիւղերը պիտի ունենայ Սիսիան քաղաքը եւ Տա-լոս գիւղը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՉԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԻՐ

×

ՈՐՈՇ ԹԱՂԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԼՈՒՍԱՐԳԵԼԸ՝ 24 ԺԱՄ 24Ի ՎՐԱՅ

— o —

Պէյրութի որոշ թաղամասերու մէջ, որոշուեցաւ լուսարձել հաստատել 24 ժամ 24ի վրայ : Թաղամասերը պիտի ճղդուէին իշխանութեանց կողմէ ըստ անհրաժեշ-տութեանց : Ամէն պարագայի մէջ յստակ է որ երկիրը անանկութեան եւ կործանու-մի կ'երթայ եւ այս կացութեան պատաս-խանատուները կրնան ըլալ միայն անոնք որոնք չահ ունին եւ կը թուի թէ բացի Լիբանանցիէն, չատեր են որ նման չահ մը ունին : Ինչ որ կ'անցնի կը զառնայ Լիբանանի մէջ, ոչ պատերազմ է, ոչ քա-ղաքացիական կռիւ, ոչ կեռիլլա, այլ երկ-կողմանի սպանութիւններ, որոնց զոհերը ընդհանրապէս ոչ մէկ կապ ունին քաղա-քական հարցերուն հետ այլ չաճախ պարզ անցորդներ են :

Հեռաձայնով առած մեր տեղեկութիւն-ներն ալ լաւատեսութեան չեն առաջնոր-դեր : Պէյրութին, տունը փակուած, հրացանաձգութեանց եւ ռումբերու պայ-թիւններու աղմուկով ըղձապատուած, այլեւս ջղագրգիռ կեանք մը կ'ապրի : Չի պիտեր թէ ո՞րքան պիտի տեւէ այս կա-ցութիւնը, քանի վերջնալու ալ ոչ մէկ դրական պատճառ կայ : Խօսակցութիւն-ները կը տեւեն, ու կը տեւեն ու Լիբա-նանցին չի յաջողիր ելք մը գտնել փըր-կելու համար իր հայրենիքը :

Միշտ հեռաձայնով ստացած մեր տե-ղեկութեանց համաձայն, Ազդակ լոյս կը տեսնէ երբոր կարենայ, այսինքն անկա-նոն կերպով, Զարթօնք լոյս չի տեսներ, ոչ ալ Տիգրան Թոսպաթի Լը Սուարը (Ֆրանսերէն) :

×

Պէյրութի ձայնասփիւռը կը հաստատէ թէ ապահով ոչ մէկ փողոց կայ Պէյրու-թի մէջ եւ վերջին երկու օրերու մէջա-դէպերը աւելի ծանր մթնոլորտ մը ստեղ-ծած են : Նախ պաղեստինեան դիմադրու-թեան երկու պատասխանատուներու ա-ռեւանգումը քրիստոնեայ թաղամասի մէջ եղած եւ որոնց դիակները դտնուած են : Յետոյ երկու ամերիկացի դիւանագէտ-ներու առեւանգումը եւ որոնցմէ, դեռ Ուրբաթ առտու, ոչ մէկ լուր կար :

Պատանդներ կան որոնք ամէն օր կը «վերադարձուին» բայց ուրիշներ կ'առ-նուին եւ կախարդական շրջանակը կը չարունակուի :

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՇԻՆՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Զորեքշաբթի առտու Վիէննայի չորս օրաթերթերն ալ, իրենց առաջին էջին վրայ թուրք դեսպանին սպանութեան լու-րը տալով, կը ծանրանային Հայերուն վրայ : Երբ մարդ մտածէ թէ բաւած է որ մարդուն մէկը (որ կրնայ նաեւ թուրք դրգռիչ մը ըլալ) նիւ եորքի մէջ հեռա-ձայնէ էսոշիէյթըտ փրէսի մամուլի գոր-ծակալութեան եւ ըսէ որ յանուն «Հայկ· Ազատագրութեան կազմակերպութեան » կը պահանջէ մահափորձին պատասխա-նատուութիւնը, որպէսզի աշխարհի թեր-թերը, ձայնասփիւռները հեռատեսիլները արձագանգ հանդիսանան : 1975ին ա՛յ լրջութեան հասած է մամուլը, ինչ որ պատիւ չի բերեր արհեստի մը, որ քիչ մը աւելի պէտք է ունենայ պատասխա-նատուութեան դիտակցութիւնը :

Ուրեմն Վիէննայի ընկերվարականա-պայքար ցայքունկը Հայկ· կազմակեր-պութեան կը վերագրէր մահափորձը, նաեւ Քուէյթ թերթը եւ կիսապաշտօնա-կան կամ պետական բաները նկատուած Վիննա ցայքունկը եւ պահպանողական Տի Փրեսէն :

Լը Մոնտ Հինդչաբթի գիշեր աւելի հե-ռու ալ կ'երթար եւ կը յայտնէր թէ Զո-րեքշաբթի օր, Պէյրութի մէջ կազմակեր-պութիւն մը, որ ինքզինքը կը կոչէ «Հայկ· պաղտնի բանակ Հայաստանի ազատա-գրութեան համար» իր ծնունդը աւետած է, ինչ որ առնուազն վտանգաւոր է Հա-յութեան արդիւնք պէտք է ըլլայ, մանա-ւանդ Լիբանանի ներկայ կացութեան մէջ :

Աւստրիական ոստիկանութիւնը զանա-զան ուղղութիւններով քննութիւն բացած է : Ոմանք կը խորհին կիպրական էոքա չարժումի մասին բայց անհատական չէ որ ռճրագործը Թուրք ծայրայեղ մը ըլ-լայ, տրուած ըլլալով որ դեսպանը բա-ւական խնդիրներ ունէր Աւստրիա աչխա-տելու եկած Թուրք բանուորներուն հետ : Կը յիշուի նաեւ որ նոյն օրը Դամասկոսի մէջ, Թուրքիոյ դեսպանատան Ա· քար-տուղարը դաշնահարուած եւ ծանրօրէն վիրաւորուած է Թուրքի մը կողմէ (ան-հատական վրէժխնդրութեան հարց) :

Թրքական աղբիւրներն ալ անհաւանա-կան չեն նկատեր որ Թուրքի մը գործն ըլլայ եւ չատ չեն ծանրանար Հայկ· վար-կածի մը վրայ :

Աւստրիական ոստիկանութիւնը քննած է զէնքերը զորս նետած էին փախուստի պահուն եւ հաստատած թէ մէկը խոպա-չելեան ռազի մըն է, միւսն ալ ամերիկեան Թոմսըն մը, երկուքն ալ 9 մ· մ· :

Քանի մը տողով

ՖՐԱՆՔՕ մահամերձ էր Ուրբաթ առ-տու : Անկարելի չէր նկատուեր նոյնիսկ որ արդէն մեռած ըլլար, տրուած ըլլա-լով որ Հինգչաբթի իրիկուն հրապարակ-ուած զեկոյցը կը հաստատէր թէ կարճ բարելաւումէ մը ետք, Ֆրանքօ մահա-քունի մէջ է :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Համայնավար կուսակցու-թիւնը հանրաժողով մը կազմակերպած էր Հինգչաբթի իրիկուն Փորթ տը Վերսայլ, նչանաբան ունենալով «ազատութիւննե-րը» : Նիւթ մը որ չատ սիրելի է Ժ· Մառ-չէի, որ ազատօրէն կրնայ խօսիլ Ժիս-քարի յեռադիմական վարչակարգին դէմ եւ Ֆրանսայի ազատութեանց պահապին, բայց նոյնը պիտի չկարենար ընել Մոս-կուա... թէեւ այս մասին ալ պիտի ա-ռարկուի թէ հոն պէտք չկայ իսկ այդ մասին խօսելու... :

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց ծանրօրէն տուրքի ենթարկել (մինչեւ 50 առ հա-րիւր) պոռնկագրութեամբ ձեռք ձգուած եկամուտները :

ՆՈՊԷԼի գրականութեան մրցանակը տրուեցաւ իտալացի գրագէտ – բանաս-տեղծ Իւճենիօ Մոնթալէի :

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԹԱՇԵԱՆ

(1891 – 1971)

— o —

Զորս տարի առաջ, 1971, Հոկտ. 16ին, Գահիրէի մէջ (Եգիպտոս) կեանքի իր դիրքը փակեց, Սուրբ Մեսրոպի անղաւաճան աշակերտ ու Մեծասքանչի անսայթաք անդադար հաւատացեալ Բենիամին Թաշեան, 1920ական տարիներէն մինչեւ 1970 թուական՝ աւելի քան յիսնամեայ ուսուցչական, լեզուական, գրական եւ հրապարակագրային իր վարուցանով պսակուող մշակը Տիրոջ Այգիին:

Ծնած է Առափազարի մէջ՝ 1896 Դեկտեմբեր 20ին ու նախնական կրթութիւնը ստացած ծննդավայրին մէջ. ապա, անցնելով Պոլիս, հետեւած է Նոր Դպրոցի դասընթացքներուն՝ ուսուցչապետ Յովհ. Հինդլեանի անօրէնութեան օրով, աչակերտելով Վահան Թէքէեանի, Յակոբ Օշականի, Եղիշէ Արք. Դուրեանի, Տիգրան Չէօկիւրեանի, Կոստան Զարեանի, Ստեփան Կուրտիկեանի եւ ուրիշներու:

Ապրիլեան Եղեռնը անկարելի դարձուցած է իրագործումը ուսումնական իր ծրագիրներուն. (Կ'առաջադրէր հետեւիլ կառավարական դպրոցի բարձրագոյն դասընթացքներուն): Կ'աքսորուի Աֆիոն – Գարահիսար՝ ծնողքին հետ, եւ իբրեւ խազախորդարանի արհեստաւոր կը յաջողի աշխատիլ այնտեղ, մինչեւ 1918, երբ զինադադարի հռչակումով հնարաւորութիւն կը ղտնէ վերադառնալու Առափազար:

Ծայր տուած է արդէն Քեմալական չարժումը: 1922ին, հազիւ ապաքինած ծանր հիւանդութենէ մը, կուգայ դարձեալ Պոլիս եւ Շաւարշ Միսաքեանի խմբագրապետութեան ու Գուրգէն Մխիթարեանի խմբագրութեան օրով կ'աշխատակցի «Ճակատամարտ»ի, միաժամանակ ուսուցչական պաշտօն ստանձնելով Եսկի-Գուլէի ոլբանոցին մէջ:

1923ին վերջնապէս կը թողու Թուրքիան եւ կ'անցնի Եգիպտոս՝ ուր ուսուցչական պաշտօն կը վարէ մինչեւ 1928, Նիկոլ Աղբալեանի տնօրէնութեան տարիներուն, Աղեքսանդրիոյ Պողոսեան վարժարանին մէջ, պաշտօնակից ունենալով Լեւոն Շանթի, Համայեակ Շեմսի եւ Գարբիէլ Թաշուրեանի նման դէմքեր:

1928էն 1932՝ Զակազիկի մէջ պաշտօնեայ կը դառնայ Կամսարական ծխախոտի գործատան, Գասպար Իփէկեանի տնօրէնութեան տակ: 1932–34 ուսուցչական պաշտօն կը վարէ Գահիրէի Գալուստեան վարժարանի մէջ, ապա՝ Հելիոպոլսոյ Նուպարեան դպրոցին: 1946էն սկսեալ մաս կը կազմէ «Ցուսաբեր»ի խմբագրութեան. պաշտօն, զոր վարեց մինչեւ 1960ական թուականները, ապա, որոշ ընդմիջումներով, մինչեւ մահուան նախօրեակը:

Հրապարակագրային հետաքրքրական աշխատանքին հակառակ՝ Բենիամին Թաշեան չդադրեցաւ դրական ու լեզուական իր աշխատանքները: Հակառակ անհատական ու ընտանեկան դժբախտութիւններու և խմբագրական իր ծանրաբեռնումին, զբաղումով ծառայեց Մայրենիքին (մաս – նաւորաբար արեւմտահայերէնին՝ որուն ամէնէն անխոցելի մշակներէն մէկը մնաց), դասական թէ նոր գրականութեան նուիրուած աշխատասիրութիւններով, Վէմունի դրչանունով աշխատակցելով նաեւ պարբերական մեր մամուլին, — մասնաւորաբար «Հայրենիք» ամսագրին եւ օրաթերթին:

Խոնարհամիտ, աղմուկէ եւ չռինդէ խուսափող, իր պատեանին մէջ ամփոփուած մարդը եղաւ, զինք խոցող ցաւերն ու վիշտերը առանձինն կրող նրբազգած մտաւորականը, որ դիտէր ժպտիլ այն – ցունքին ընդմէջէն: Սրատես, խորացումի ընդունակ, սրամիտ, պատրաստաբան, — սակայն միշտ զուսպ ու լուրջ. դժուարահաճ այլ խանդազեղ՝ հանդէպ արժէք – ներու:

Արեւմտահայերէնի ասպետներէն մէկը մնաց մինչեւ վերջին շունչ. պարզ, անվրէպ, սրտին թէ մտքին թափանցելու անօրինակ ջերմութեամբ մը բարախօսող հայերէնով: Պայքարեցաւ լեզուական մաքրութեան եւ ճշդրտութեան ի խնդիր եւ իր նչմարները ու դրական վերլուծումները հրատարակեց անջնջելի հատորներով. 1961ին՝ « Ներածութիւն հայ գրական պատմութեան », 1962ին՝ « Լսարան հայ լեզուի », 1963ին՝ « Լեզուական հարցեր », 1968ին՝ « Թիւրն ու թերին »:

«Հայրենիք» ամսագրի եւ օրաթերթի, «Ցուսաբեր» օրաթերթի եւ պարբերական – կանի, ինչպէս նաեւ «Ցառաջ»ի ու բազմաթիւ այլ թերթերու մէջ հրատարակուած իր յօդուածներն ու տեսութիւնները՝ դրական, հանրային եւ լեզուական նիւթերու չուրջ, նոր հատորներու համար բաւարար առաղձ կը հայթայթեն:

Ինքնակենսագրական իր նոթերուն մէջ, տպագրութեան համար պատրաստ երեք դիրքեր կը յիշատակէ. «Գրական հաղ – ցեր», «Հայ յեղափոխութեան թեր ու դէմ» եւ «Իմ մեծ ընկերները» (Աղբալեան, Շանթ, Օշական, Համօ Օհանջանեան, Վ. Նաւասարդեան, Ռուբէն, Դրօ, Գասպար Իփէկեան եւ Շ. Նարդունի):

Ցարգա՛նք իր հունձքին ու քաղցր յիշատակին:

Մ. Թ.

ԳԻՏԱ-ՀԵՏԱԶՕՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

— o —

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հայերէն ձեռագիրները հարուստ նիւթ կը պարունակեն երաժշտութեան պատմութեան համար: Կան բազմաթիւ ձեռագիրներ՝ Շարականոցներ, Մանրուսմունքներ, Գանձարաններ, Մաշտոցներ եւայլն, որոնց մէջ հայկական երաժշտական խազերով արձանագրուած են հատիկներ երգերու երաժշտութիւնը: Ծրագրուած աշխատանքներ կը տարուին նաեւ այս ձեռագիրներու ուսումնասիրութեան համար:

Մատենադարանին եւ հայերէն ձեռագիրներու այլ հաւաքածոներու մէջ ի պահ դրուած ձեռագիրներէն չատերը (առնուազն 5.000 ձեռագիր) զարդարուած են փոքրահեղ մանրանկարներով, խորաններով, լուսանցազարդերով եւ ծաղկապիր ու կենդանապիր դէմքատառերով: Ուրեմն ձեռագիրը դիրքը միաժամանակ մէկնադարեան հայկական ձեռարուեստի ու – սումնասիրութեան ամէնէն վստահելի եւ մեծարժէք աղբիւրն է: Այս գիտակցութեամբ թէ՛ Հայաստանի, թէ՛ արտասահմանի մէջ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի հայկական միջնադարեան մանրանկար – չութեան ուսումնասիրութեան: Վերջին քանի տարիներու ընթացքին հրատարակուեցան հայկական մանրանկարներու քանի մը հեղ ալպոմներ (օժտուած հայերէն եւ օտար լեզուներով ներածական – ներով եւ ծանօթագրութիւններով), մեծ քանակութեամբ բացիկներ եւ, ինչ որ աւելի կարեւոր է, սկսած են երեւան գալ ուշագրաւ ուսումնասիրութիւններ հայկական միջնադարեան մանրանկարչութեան տարբեր դպրոցներու, առանձին հատաքածոներու, նշանաւոր ձեռագրական յուշարձաններու եւ անուանի մանրանկարիչներու մասին: Մատենադարանը կ'աշխատին համապատասխան մանագլտական պատրաստութեան տէր արուեստի պատմաբանները, որոնց չանքերով հրատարակուեցան «Հայկական մանրանկարչութիւն» եւ «Արհեստներն ու կենցաղը հայկական մանրանկարներուն» խորագիրները կրող ալպոմները, գունաւոր բացիկներու երկու փունջեր եւայլն: Հրատարակութեան յանձնուեցան նաեւ Վասպուրականի եւ Արիմի հայկական մանրանկարչական դպրոցներու մասին ուսումնասիրութիւններ, կազմուելու վրայ է միջնադարեան հայ մանրանկարիչներու պիտական ցանկը եւ կը կատարուին այլ աշխատանքներ:

Գիտա-հետազօտական արդիասաւոր աշխատանքներ կը տարուին նաեւ Մատենադարանի դիւաններու բաժնին մէջ պահուող տասնեակ հազարաւոր հայերէն եւ օտար լեզուներով դիւանական վաւերագիրներու ուսումնասիրութեան եւ հրատարակութեան համար: Արդէն լոյս տեսան եւ արեւելագէտներու կողմէ բարձր դնահատուեցան «Մատենադարանի պարսկերէն կալուածագիրները» մատենաշարին երեք հատորները (պարսկերէն, հայերէն եւ ռուսերէն) միջնադարեան Անդրկովկասի եւ Պարսկաստանի հողային յարաբերութիւններու, հարկային քաղաքականութեան եւ ժողովուրդին ընկերային-տնտեսական կեանքին ուսումնասիրութեան համար առաջնակարգ նշանակութիւն ունեցող նիւթերով: Լոյս տեսաւ նաեւ «Հայ գործը Ժէ. դարուն» ռուսերէն փաստաթուղթերու հատաքածոն:

Ժէ.–Ժթ. դարերու հայ ժողովուրդի պատմութեան եւ հայ-ռուսական յարաբերութիւններու յետագայ խորացին ուսումնասիրութեան համար կարեւոր դեր կոչուած են կատարելու «Գիւան Հայոց պատմութեան» նոր շարքին տասնեակ մը հատորները, որոնցմէ առաջինը՝ Ղուկաս Կաթողիկոս Կարնեցիի նիւթերով, արդէն պատրաստ է հրատարակութեան:

Օգտակար գիտական եւ գիտա-թեքնիք աշխատանքները կը տարուին նաեւ Մատենադարանի օտար լեզուներով ձեռագիրներու եւ հնատիպ հայերէն գիրքերու գիտական յուշագրութեան եւ ուսումնասիրութեան ուղղութեամբ:

Կատարուած տարատեսակ աշխատանքներու մասին ամբողջական պատկեր կազմելու համար պէտք է նկատի ունենալ, որ սկզբնաղբիւրներու եւ ուսումնասիրութիւններու առանձին հատորներու հրատարակութեան աղբիւրներ, ձեռագրական ոչ մեծ ծաւալի բնագիրներ եւ անոնց մասին յօդուածներ գիտական շրջանառութեան մէջ կը դրուին, տպագրուելով «Բանբեր Մատենադարանի» հաւաքածոներուն մէջ (արդէն տպագրուեցան 11 հատորներ): Մատենադարանի գիտական արտադրութեան մէկ մասն ալ կը հրապարակուի հայագիտական միւս պարբերականներու, մասնաւորապէս «Պատմա-բանասիրական Հանդէս»ին եւ «Լրաբեր»ի էջերուն մէջ:

Դրուագանքի խօսք պէտք է ըսել նաեւ Մատենադարանի վերանորոգչական արհեստանոցներուն մասին, ուր յաւիտենական կեանքի կը կոչուին, անդարձելի պայմաններու մէջ պահուած ըլլալու հեռանքով ոչնչանալու դատապարտուած հարիւրաւոր ձեռագիրներ, որոնք աշխարհի զանազան վայրերէն Մատենադարան կը ղրկուին:

Օգտուելով յարմար առիթէն չնորհակալութեան խօսք պէտք է ուղղել մեր գիտակից եւ հայրենասէր այն ազգակից – ներուն, որոնք կը փնտռեն, կը դտնեն եւ Մատենադարան կ'ուղարկեն ոսկի ձեռով հայ ժողովուրդին կը վերադարձնեն մեր հին մշակոյթին արժէքաւոր յուշարձանները՝ նպաստելով հայագիտութեան զարգացման մեծ գործին:

Ակադ. ԼԵՒՈՆ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԱՍՏՂԻԿԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎԷՊԸ

Տարակոյս չկայ թէ այս կարգի սիրաբանները քիչ մը սովորական են տասնըվեցնեայ աղջիկներու կեանքին մէջ, պայմանաւ որ բամբասիկներու աչքէն հեռու ըլլան: Գալինիկ հանըմ պատահաբար նչմարած էր համբոյրաքաղը, պացած պատմած էր աղջկանց մօրը, Տիկին Արաեմիս խօսած էր հօրաքոյր Նոյեմզարին, իսկ ան ալ Նունիկ հանըմին: Համբաւաւոր բամբասիկը չէր մոռցած աւելցնել թէ խոռլացի պարմանին Զարմինէին նուիրած էր շոքոլայով չինուած նապաստակ մը, որուն մէջէն բաւական մը արծաթ դրամ դուրս եկած էր:

Բանը հոն կը հասնէր, որ երեք կիները պլուխ-պլխի տալով, կը խորհրդակցէին երկարօրէն, պատուոյ առեան մը կազմելու վերջնական որոշումով: Պէտք է ըսել որ Հերմինէն եւ Զարմինէն քիչ մը անխոհեմ գտնուած էին, վերջին օրերուն ճոխացնելով իրենց պչրանքի նիւթերը, որոնց գնման Վազգէնը միջնորդած էր տղայական համոյակատարութեամբ:

Պատուոյ առեանին առջեւ դրացի տղեկը չկանգ նուազեցնել գնումներուն քանակը, բայց խենթ աղջիկները պոչը դուրս ձգած էին, անհոգօրէն ցուցադրելով բրնձափոշիի, ծարիրի եւ գոլոնեայի չիչերը:

Հօրաքոյր Նոյեմզար, որ բարեպաշտ եւ քաղցրահամբոյր կնոջ մը համբաւը կը վայելէր, այդ օրը խիստ դէմք մը չինած՝ մինչեւ իսկ Վազգէնը հեղնելու կ'ելլէր:

— Զաւակներս, ան ի՞նչ աղքատ են եղեր, որ չիշէ մը օ տը գոլոնեայով իտալդէի մասլահաք կ'ընեն...

Բայց, ամենայատկանչական հարցու – փորձը մենաչնորհը պիտի դառնար Նուներիկ հանըմին, որ բնականաբար նախագահուհին էր պատուոյ առեանին: Հանին անպատման կ'ուղէր դիտնալ թէ պարմանին առաջին անգամ Հերմինէի՞ն մօտեցուցած բերանը թէ Զարմինէին, մեկուսի՞ թէ փոխի ի փոխ, այտերէ՞ն թէ չրթներէն գաղած էր համբոյրները...

Մեծ մայրիկին յամառ հետաքրքրութենէն ջղայնացած, ի վերջոյ Զարմինէն կը պոռթկար անոր երեսն ի վար.

— Եայեա, հանգիստ ձգէ մեզի, բան չեղեր ատկէ...: Օ՛հ, եթէ սիրոս համբոյր մը ուզէ, քեզմէ չէ որ հրաման պիտի առնեմ...

— Քա՛, վո՛ւյ, աս ինչ անամօթ են եղեր հիմակուան աղջիկները, կը հեծեծէր տունը մնացած հօրաքոյրը:

Հանին նոյն կարծիքէն էր յայտնապէս: Քանի՛, քանի՛ անգամ, սիրտը բացած էր Քիրիա էլէյնիի: Գոհ չէր արդիական բարքերէն. աշխարհը չատ էր փոխուած: Ատեն ատեն, զլուխը քիչ մը դուրս կ'երկարէր պատուհանէն ու կը դանգատէր դրացուհիին, ժողովրդական յունարէնով մը: Ա՛խ, հիմակուան աղջիկները... չատ ինքնահաւան էին, յախուռն, վռթիկած ըլլալու աստիճան: Երազ մը դարձած էր Տոմթոյեւսկիի պատկերացուցած «Լիսիսա»ն, — իրենցը, — երբ Թոռնուհիները կարուած կ'ըլլային իրենց մեծ մօրը միչտ, տունէն դուրս չէին գար ամենեւին: Վա՛յ իրենց, եթէ խօսք մտիկ չընէին, նոյնիսկ քիչ մը թերանային իրենց յարգանքի պարտականութեան մէջ: Սատա, ծեծ ու օրհնեալ ֆալախան: Իսկ եառքը. — «Մեղա՛յ քեզ, մեծ մայրիկ, մեղա՛յ քեզ», ու ամէն ինչ կարգի կը մտնէր: Երկիրը գլխիվայր դարձած էր: Տոամ մըն էր այս բոլորը Նունիկ հանըմի համար, որ տարիներով չարչարած էր իր միտքը ու հիմա կը պոռթկար մէկէն.

— Փէֆ աղէկ, աղջիկս, ամմա դիտցած եղեր որ ասկէ եառքը սըկէց ատըմ մը դուրս նետել չկայ:

Մեծ մայրիկին բերնէն ելած խօսքը պատգամ մըն էր, որուն համաձայն դրացուհին ոչ միայն Տիկին Արաեմիսն ու հօրաքոյր Նոյեմզարը, այլ եւ երուանդ էֆէնտին: Պատուոյ առեանին վճիռը անմիջապէս գործադրուելով, երկու քոյրերը հանեցին վարժարանէն ու իրենց դաստիարակ կարգեցին Աղեքսանդր Փանոսեանը:

Նունիկ հանըմ երեւի խղճի խայթ կը զդար, որովհետեւ երբեմն սիրտ կուտար իր թոռնուհիներուն, կարծես ինքզինքը արդարացնելու լռին մտադրութեամբ:

— Անըման վարժապետ է, Իւրօրանները կարդացած, մինչեւ Հինտուսթանները դացած պըտրատ, ամէնական բանը դիտ: Լսածիս նայելով, աղուոր աղուոր ոտանաւորներ կը չինէ եղեր, ամէն մարդ իրեն մէք կ'ընէ: Ծօսք մտիկ ըրէք, որ չնորքով աղջիկներ դառնաք, ամէն մարդ իպրէնիշ ըլլայ վրանիդ, Ալոյին եւ Նուռիին պէս:

Ոսկեայ վանդակի մը մէջ բանասար – կուած դեղձանիկի մը կեանքը կ'ապրէր այլեւս Զարմինէն, իր անբաժանելի քոյրն ալ միասին, ինչպէս Սեվիլլայի Սաիրենչին Ռոզինը:

Կեանքը միօրինակ էր այդ չրջապատին մէջ, ի վերջոյ տաղտկալի, միեւնոյն զարդանկարով ու նահապետական ընտանիքին սովորական կենցաղով:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Շար. 2)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

«ՊՈՏԵՄԿԻՆ»

(POTEMKINE)

— o —

Սեպտ. 18էն ի վեր եւ մինչեւ Նոյեմբեր 23 միայն, փալէ Տէ Սփորի մէջ, Ռուպէր Հոսէյն կը ներկայացնէ յանդուգն ձեռնարկ մը՝ Պոտեմկին:

Յանդուգն, քանի բոլորին մտքին մէջ, այնքան խորապէս եւ դրեթէ վերջնական կերպով ղրկմտած է Այզընշթայնի չարժանկարային գլուխ գործոցը, որ պէտք է Հոսէյնի համարձակութիւնն ունենար արուեստագէտ մը, ձեռք դնելու համար նման գործի մը:

Պատմութիւնը ծանօթ է եւ մաս կը կազմէ մեծ Պատմութեան, անոր որ գէշ-խապիրով կը գրուի:

Յիշողութիւնները թարմացնելու համար, եթէ հարկ է, ըսենք որ 1905 Յունիս 27ին էր որ ռուս զրահանաւը խաղխղ կը նետէր Սեւ ծովու Տէնդրա նաւահանգիստը եւ երբ ամէն ինչ հանդարտ կը թուէր, յանկարծ մրկայծակ մը կը ծագէր: Աւրուած մխի մը խնդիրը: Նաւասիները կը մերժեն ուտել: Փոխ-հրամանատարը՝ Կիլիարովսկի կամուրջին վրայ կը ժողվէ նաւասիները եւ կը հրամայէ որ տաշեր բերեն ամէն մէկուն համար: Հարցը պարզ է ռուս նաւասիին համար, սակայն կը նշանակէ որ այդ տաշին ընդմէջէն պիտի գնդակահարուին: Հայց երբ ամէն ինչ պատրաստ է, Կիլիարովսկի չի կրնար իսկ «կրակ» հրամայել, պրդէն նաւասի մը՝ Մատուչէնկօ, անդամ Սոցիալ – Դեմոկրատ կուսակցութեան, զոհարարակին առջեւն անցած է եւ անմիջապէս ապստամբութիւնը կը ծագի: Մատուչէնկօ հրացան մը կ'առնէ: Մատուչէնկօ եւ Կիլիարովսկի դէմ դիմաց են, միաժամանակ կը կրակեն եւ Կիլիարովսկի կ'իյնայ, ուրիշներ կը սպանուին կամ ծովը կը նետուին եւ յանկարծ, նաւասիները կ'անդրադառնան որ անդին – ապակեայ գրաւած են Պոտեմկինը ու կարմիր դրօշը պարզուած է: Ու նաւը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Օտեսա, քաղաք մը որ ըմբոստութեան մէջ է: Ժողովուրդը կը բախի Ղազախներուն, 300 հազար բանթող կայ ու մէկ ամբողջ օր եղբայրութիւն կը ծնի նաւուն եւ քաղաքին միջեւ: Մնացեալը աւելի ծանօթ է:

Պոտեմկին ցայսօր մնացած է խորհրդանիշ մը, ու առաջին ազդանշանը մանաւանդ ռուսական յեղափոխութեան: Արդարութեան կանչ մըն է, ազատակ մը կեղեքողին դէմ:

Ի՞նչպէս բեմադրել նման քաջագործութիւն մը: Երբ մանաւանդ խորհրդային մը կայ: Խորհրդային Այզընշթայնն է որ յաջողած է չարժանկարի դասականի մը վերածել այս դէպքը ու սերունդէ սերունդ դրեթէ պարտադրել գլուխ գործոց մը: Ոչ ոք կրնայ այսօր համարձակիլ տեսած չըլլալ այդ ֆիլմը, իսկ տեսնողներէն ոչ ոք կրնայ համարձակիլ ըսել թէ գործը հինցած է:

Բայց Հոսէյն յանդուգն է: Բնազդին համար դիմած է վաւերական անուններ – րու, իր կողքին ունենալով Սէյն Տըքօ եւ Ժորժ Սորլիա: Ոչ մէկ բանի առջեւ կանգ առած եւ սակայն բոլորովին չէ յաջողած ու հարկ է փնտռել «ինչո՞ւ»ն: Շատ մեծ տեսած է ամէն բան: Տպաւորութիւն կը գործէ իր ստեղծագործութիւնը, անկասկած, բայց պակաս բան մը կայ: Եւ հանդիսատեսը, որ չուրջ մէկուկէս ժամ կը մնայ սփեֆթաքլի մը աւելի քան պարզ ներկայացման մը ազդեցութեան տակ, երբ կը հեռանայ Մարզական հսկայ Պալատէն, պարապ մը կը զգայ: Տեսածը ապրած է միայն տեսած ատեն, ու անկէ վերջ տպաւորութիւնը չի չարունակուիր: Գուցէ նաեւ Հոսէյնի մասնակի ձախողութիւնը արդիւնք է իր մեծածաւալ նախատեսութեան: Այնքան յաջող պիտ մը չէր նաեւ բարակ պատառին վրայ իր յաճախակի երեւումը, մխալար մեկնաբանութեամբ:

Ընդհանուր առմամբ, ամէն պարագայի մէջ, պէտք է տեսնել Հոսէյնի գործը նոյնիսկ եթէ քիչ մը յուսախաբ ընէ, քանի չատ հետաքրքրական դիւտեր կան բեմադրութեան մէջ, տպաւորիչ խաղերը լոյսի եւ վերջապէս հո՛ն է ըմբոստ Ոգին, որ գարուս սկիզբն իսկ իր ձայնը բարձրացուց, որպէսզի մարդը գաղրի գայլ մը ըլլալէ մարդուն համար: Հաւատաց յեղափոխութեան, հաւատաց որ Բարին, օր մը կը յաղթէ Չարին: Ու դեռ այդ հաւատքն է որ ինքը կ'ապրեցնէ:

Ա. Մ.

ՌԱՎԵՆՆԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ.Ի ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՎԻԵՆՆԱ

— o —

Վիէննա («Յառաջ»).— Սեպտ. 23 – 28 1975 թուին՝ աշխարհածանօթ Ռավեննա քաղաքին մէջ գումարուեցաւ Օրթոդոքս Եկեղեցիներու Կանոնագիտութեան Մի – ջազգային Ընկերութեան Երրորդ Համաժողովը: Առաջին համագումարը տեղի ունեցած էր Վիեննա, Սեպտ. 1971ին, իսկ երկրորդը՝ Սեպտ. 1973ին. Կրեայ: Աշխարհի զանազան կողմերէն՝ եկեղեցական իրաւունքի եւ օրէնսդրութեան շուրջ յիսուն մասնագէտներ հաւաքուած էին ուսումնասիրելու արդիական կարեւոր հարց մը. «Աշխարհականներու մասնակցութիւնը եկեղեցւոյ մատակարարութեան մէջ»: Գ.շ. երեկոյեան ժամը 17ին, քաղաքի Ս. Ապօղինարի բազիլիկային մէջ տեղի ունեցաւ խորհրդաժողովի հանդիսաւոր բացումը՝ ի ներկայութեան հաւատացեալ – ներու հոծ բազմութեան, Ընկերութեան անդամներու, եկեղեցական եւ կառավարական բարձրաստիճ հիւրերու եւ երեք կարդինալներու ,ընդ որս Վատիկանի Քրիստոնէական Միութեան Քարտուղարութեան գլխավոր կարդինալ Ցովհ. Վիլեբրանդս: Նախագահութեան սեղանի առաջ տեղ գրաւած էին՝ Պրոֆ. Վիլլի – բալդ Պլէօխլ, Վիեննայի համալսարանի դասախօս եւ նախագահ կանոնագիտական Ընկերութեան, Հռովմէն՝ Պրոֆ. Ժուժէք եւ Հայր Եան Ռէզակ, ինչպէս եւ Մեսրոպ Ծ. վարդապետ, Գ. Գրիգորեան որպէս կեդրոնական վարչութեան անդամ: Բացումը կատարեց Պրոֆ. Պլէօխլ. ողջոյնի խօսքով հանդէս եկաւ Ռավեննայի քաղաքապետը եւ ապա տեղւոյն Արքեպիսկոպոսը՝ Բանախօսութիւն մը կարդաց եկեղեցական օրէնքի եւ կարգապահութեան այժմէական հարցերու շուրջ: Գիշերը ի պատիւ հիւրերուն՝ Արքեպիսկոպոսը ընթրիք մը տուաւ, իսկ Քաղաքապետութիւնը Տանթէ Թատրոնին մէջ քաղցրահունչ ռամանական երգերու երեկոյթ մը սարքեց:

Սեպտ. 24 – 27, չորս օր ժողովականները Արեւելեան տարբեր աւանդութեանց եկեղեցիներու վարչական կազմակերպութեան չուրջ բանախօսութիւններ ունկնդրեցին եւ աշխոյժ աստուածներով քննարկեցին եկեղեցւոյ մատակարարման մէջ աշխարհականներու մասնակցութեան հարցը: Բանախօսութիւններէն հետաքրքրականներ էին եւ յիշատակութեան արժանի՝ հետեւեալները.

1.— Մեսրոպոլիտ Ցովհ. Հելմինքիւ, «Աշխարհականներու դերը կարգ մը Արեւելեան – Եւրոպական Օրթոդոքս եկեղեցիներու մատակարարութեան մէջ».

2.— Պրոֆ. Միքայէլ Բրէյդի, «Աշխարհականները եւ Որդիք Ուխտի Ասորական եկեղեցւոյ հնագոյն աւանդութեան մէջ».

3.— Մեսրոպոլիտ Պաւղոս Կրեկորիոս, «Աշխարհականներու կանոնական դերը Ասորական Մալանքարա Օրթոդոքս եկեղեցւոյ մէջ».

4.— Հայր Եան Ռէզակ, «Աշխարհականներ Արեւելեան կաթողիկէ եկեղեցւոյ կանոնական իրաւունքին մէջ եւ իրա – ւունքի յառաջադրեալ վերատեսութիւնը».

5.— Տիրան արքեպս. Ներսոյեան, «Աշխարհականներու մասնակցութիւնը Հայ Եկեղեցւոյ մատակարարութեան մէջ».

Տիրան Արք. իր չահեկան ու հմտալից ուսումնասիրութեամբ պարզեց ընդհանրապէս աշխարհականներու դերը Հայ Եկեղեցւոյ վարչական կազմակերպութեան մէջ եւ յատկապէս բացատրեց Սպր. Սահմանադրութեան եւ Պոլոժէնիայի պատմութիւնն ու բովանդակութիւնը:

Եչ. Երեկոյեան, Սեպտ. 25, տեղի ունեցաւ Կանոնագիտական Ընկերութեան ընդհ. ժողովը, ուր նախագահ Պրոֆ. Պլէօխլ խօսեցաւ Գ. Համագումարի պատրաստութեան ու կազմակերպութեան աշխատանքներու, ինչպէս եւ Կաննոն պարբերագրքի Բ. հատորի հրատարակութեան մասին: Ապա տեղի ունեցաւ Կեդրոնական Վարչութեան նոր ընտրութիւնը. ներկաները միաձայնութեամբ վերընտրեցին հին վարչութիւնը, որ կը գործէ 1971 Թուականէն ի վեր.

1.— Պրոֆ. Վիլլիբալդ Պլէօխլ, նախագահ.

2.— Մեսրոպոլիտ Բարթողիմէոս Ախոնդոնիս Ֆիլադելֆիոյ, Կ. Պոլիս, փոխնախագահ.

3.— Պրոֆ. Իվան Ժուժէք, Հռովմ, ընդհ. քարտուղար.

4.— Պրոֆ. Ռընէ Մեց, Սթրազբուրգ, խորհրդական.

5.— Դր. Մեսրոպ Ծ. վարդապետ Գ. Գրիգորեան, խորհրդական:

Երկուշաբթի Սեպտ. 29, Տիրան արքպ. Ներսոյեան եւ Մեսրոպ վարդապետ Ռավեննայէն մեկնեցան Վենետիկ եւ յաջորդ օրը բարեկամական այցելութեան գացին Ս. Ղազարու Մխիթարեան Հայրերուն: Աբբահայր Հ. Պօղոս Անանեան եւ Միաբանութեան անդամները ջերմ ընդունելութիւն մը ցուցաբերեցին եւ ի պատիւ հիւրերուն միջօրեայ ճաշ մը սարքեցին:

Հոկտ. 1ին Տիրան Արք. հասաւ Վիեննա՝ ընկերակցութեամբ Աւստրիոյ հոգեւոր հովիւին: Նա հինգ օր մնաց Մայրաքաղաքին մէջ եւ հանդիպումներ ունեցաւ հին ծանօթներու հետ: Հինգշաբթի օր Հոկտ. 2, «Փրօ Օրիէնթէ» էքիւմենիք հիմնադրութեան կողմէ, նախկին կրթական նախարար Դր. Թէոդոր Փիֆլ – Փերչեվիչ հիւրասիրեց Արքեպիսկոպոսն ու Հայր Մեսրոպը եւ մտերմիկ զրոյց ունեցաւ միջ-եկեղեցական յարաբերութեանց չուրջ: Ուրբաթ առաւօտուն Տիրան Արք. այցելեց Մխիթարեան Միաբանութեան վանքը եւ յետ միջօրէին՝ կարգինալ Դր. Ֆրանց Քէօնիկի: Կիրակի նա Ս. Հոգեմարմի եկեղեցւոյ մէջ պատարագ մատուց եւ քարոզ մը խօսեցաւ հայ ժողովուրդի նահատակութեան իբր խաչի զոհողութիւն ընկալման մասին: Կէսօրին առեղնապետ Պր. Նուպար Վարդեան յանուն եկեղեցական Վարչութեան սեղան մը տուաւ ի պատիւ Տիրան Արք.ի «Տուպրովնիք» ճաշարանին մէջ, որու ներկայ էին այլ ազգայիններ եւս: Գիշերը Ներսոյեան Արքեպիսկոպոսը մեկնեցաւ Միլանօ, ուրկէ Զգօն եպս. Տէր-Յակոբեանի հետ պիտի թռչէր Նիւ Եորք: (Երկուշաբթի Սեպտ. 22 Թիրայր Վրդ. Թաշճեան հասած էր Միլանօ՝ ատանձնելու Համայնքին հովուութիւնը):

Մ. Գ. Գ.

ԵՐՕՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԱՌԱՓԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ի ԾԱՊԱՎԱՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԸՆԿԵՐ Բ. ՓԱՆՋՈՒՆԻԷ

Կենսագրական նոթեր
ընկեր Բ. Փանջունիի մասին

Շաբաթ մը մնաց Մարսիլիոյ մէջ, վաճառականի դպրոցը այցելեց, ծրագիրը աչքէ անցուց, գործին չեկաւ ու չոգե – կառք նստելով դնաց Ժընեւ, ուր արձակ – նաղրուեցաւ իբրեւ Սոցիալ Գիտութիւն – ներու ազատ ուսանող:

×

Սոցիալ Գիտութիւններու ազատ ուսանողի կեանքը չորս տարի տեւեց եւ այդ չորս տարուան մէջոցին Փանջունի հինգ անգամ դնաց այն համալսարանը, ուր արձանագրուած էր:

Առաջին անգամ՝ սուլելու համար պատմութեան դասախօսը որ Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութիւնը գովաբանած էր, պատճեղափոխութիւնը գովաբանած էր, պատմելով սակայն Պապէօֆի եւ իր կուսակիցներուն չախտուն գաղափարները: Երկրորդ անգամ դնաց ցոյց մը ընելու համար ընկերվարական դասախօսի մը դէմ որ քննադատած էր ռուս ոչնչակա – նութիւնը: Երրորդ անգամ դնաց բողոքելու համատասխանութեան ուսուցչին դէմ՝ որ պէտք եղած խանդավառութիւնը ցոյց չէր տուած Քրոփոթքինի վարդապետու – թեանց: Չորրորդ անգամ՝ ձմեռ առեն՝ դնաց համալսարան որովհետեւ իր սեն – եակին մէջ ցուրտ էր ու վառելանիւթը կը պակսէր եւ գարեջրատուն երթալու դրամ չունէր քովը: Եւ վերջապէս՝ հինգերորդ անգամ դնաց սպանցի ուսանողներու հետ ծեծ մը քաշելու ուսուցիչի մը որ Պարսելոնի անիչխանական արարքները քննադատած էր: Այս վերջին այցելու – թիւնը պատճառ եղաւ որ դինքը արտաքսեն համալսարանէն եւ անոնք ընդհեն ուսանողներու արձանագրութեան տեսուչին դրան կը տրուէր թէ այլեւս եղբօրմէն ոեւէ մասը վարա յուսալու չէր:

— Կեղտո՛տ արարած, գոչեց Փանջունի, լուռնի, բռունցքը սպառնագին դէպի վեր բարձրացնելով:

Այսպիսի ժէսթեր յաճախ ունէր մեր հերոսը, որ իր ըմբոստ խառնուածքը կը յատկանշէին:

Ամսական 200 ֆրանքի այս յանկարծական դադարումը խանգարեց իր Սոցիալ Գիտութիւններու ազատ ուսուցչի հանդստաւէտ կեանքը, որով կը յուսար տակաւին երկար տարիներ ապրիլ: Կամաց կամաց չքաւորութիւնը իր ժանտ երեսը ցուցուց եւ Փանջունի իր անձին վրայ ճանչցաւ (փոփերիզմ) իր ամէն անհաճոյ երեւոյթներովը:

Իր ուսանող բարեկամները ժամանակ մը օգնեցին իրեն. բայց օր մըն ալ երթաս բարովը դրին, թէեւ չատ փափկօրէն:

— Ինչպէ՞ս այս վատ դրութենէն դուրս պիտի ելլեմ, ըսաւ այդ յուսահատական օրերուն իր բարեկամներէն մէկուն որ ուսանող, յեղափոխական եւ խմբագիր էր միանգամայն:

— Եկո՛ւր քեզ յեղափոխական գործիչ չինենք, ըսաւ բարեկամը. խօսելու դիւրութիւն ունիս՝ այդ բաւ է:

(Շար.)

SPORALEX Alex MANOUKIAN SPORALEX

202, AVENUE JEAN-JAURES, - 69150 DECINES - TEL 49 08 62

ՄԱՐՄԷՑԻ

Այրի Տիկին Ե. Վարժապետեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մամաս եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Կ. Մելիքեան (Մարսէյլ), այրի Տիկին Վ. Վարժապետեան եւ զաւակները (Կրընոպլը), այրի Տիկին Ե. Գուլազօղլեան (Ռոան), այրի Տիկին Պ. Մամուրեան եւ զաւակները (Կրընոպլը–Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Ա. Մինասեան եւ զաւակները (Ռոան), այրի Տիկին Ա. Մամաս եւ զաւակը Սիւզան (Լիոն), այրի Տիկին Ա. Խուպեսէրեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Ց. Ցարուխիւնեան եւ զաւակները (Լիոն) եւ Գոշգոշեան ընտանիքը (Լիոն) խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ աղգականին՝

Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահը։

Թաղման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Սէն Ժերմէն եկեղեցին։ Մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանը, Շաթօ–Կոնպէռի գերեզմանատունը Հոկտեմբեր 18ին։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Այս Կիրակի ժամը 11ին պատարագ եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ-Ի

եւ Բոգնիկի համօրէն ննջեցելոց յիշատակին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հաւուրքս Գարակէօզեան նախկին Սանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի առաւօտ (Հոկտեմբեր 26) Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մեծ բարերար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

զաւկին՝

ՀԱՈՒԼՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ Աբամ եւ Սարգիս Գարագէօզեանի, Տոքթ. եւ Տիկին Դաւիթեանի եւ վարժարանի ղրաց եւ ուսուցիչներու եւ սաներու յիշատակին։

Ի դիտութիւն ղրացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Գրիգոր Տոտաքեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պերճ Սուճուքեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր, մեծ–մօր եւ քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՖԻԼՈՐ ՏՈՏԱՔԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

×

Այրի Տիկին Աւրլին Պօյաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Մերմինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Զիքիթէյեան եւ զաւակները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպսակով, նամակով, անձամբ եւ նուիրատուութեամբ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, աներոջ, եղբօր եւ ազգականին՝

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

×

Այս առթիւ Փարիզէն այրի Տիկին Նուարդ Փապուճեան, Տէր եւ Տիկին Թորանթօ Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինին կը նուիրեն 150 ֆրանք։

(Մտանալ «Ցառաջ»էն)։

ԿՈՉ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑՔԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութեան հովանաւորութեամբ կազմուած է թատերասիրական խումբ մը, որուն արդէն իսկ իրենց չաբաթական հաւաքոյթներով սկսած են փորձերուն։ Այս խումբը ընտրած է հայ թատրոնին սպասարկու դերասան ԱԲԻԼԵԱՆԻ անունը։ Հետեւաբար Ալֆորվիլի եւ իր շրջակայքի երիտասարդ – երիտասարդուհիներէն անոնք որ կը փափաքին իրենց մասնակցութիւնը բերել Հայ Բեմին, կրնան դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

Sarkissian Arthur
253, Rue P. V. Couturier, Alfortville
Tél. : 899-09-66

Zorapapélian Edmond
134, Rue Etienne Dolet, Alfortville
Tél. : 368-67-52

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽՍՋԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Շաբաթ, Հոկտ. 25, ժամը 15ին, Տիկին Հանչերեանի բնակարանը։ Հասցէն՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ։ Կարեւոր օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն։

×

ԿԱՊՈՑ ԽՍՋԻ Պօմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Երկուշաբթի, Հոկտ. 27, ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկադրի ընթերցում։

×

ԿԱՊՈՑ ԽՍՋԻ Իսիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 31 Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղակադրի ընթերցում։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԹԱՐԱՐ.— Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Հաբէշեան ողբացեալ այրի Տիկին Հռիփսիմէ Պասմաճեանի մահուան առթիւ, 50 ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ին, փոխան ծաղկեպսակի։

×

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է 100 ֆր. Օր. Թագուհի Գնդունիէ իր սիրեցեալ բարեկամուհի Տիկին Պ. Զալեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի կոմիտէի
Մասնակցութեամբ
Նոր Սերունդի «Սեւան» խումբի
Հոկտ. 26, Կիրակի ժամը 14·30ին
ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼ
Պատուոյ նախագահութեամբ
Պ. ԼՈՒԻ ՄԵՐՄՈԶԻ
(երեսփոխան – քաղաքապետ Վիէննի)
Կը նախագահէ
ԸՆԿ. ՎՐԻԺ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսին ընկերներ՝
ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ
եւ ՊԵՐՃ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Նոյնպէս խօսք կ'առնէ
Ընկերվարականներու ներկայացուցիչը
Գեղարուեստական ճոխ բաժին
Երգ, նուագ, արտասանութիւն, Նոր Սերունդի կողմէ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, կալիէրա սրահը, Աւընիւ Ժորժ Ե.։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Նոյ. 8ին, ժամը 20·30ին Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ։

Հ. Ց. Դ.

ՄԱՐՄԷՑԻ.— Հ. Ց. Դ. «Հայաստան» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները Շաբաթ Հոկտ. 25, ընկ. Ճանիկեանի բնակարանը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ARARAT - WEST HAM

ԵՐՐՈՊԱՅԻ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

1/8 եզրափակիչ
Լոնտոն, Նոյեմբեր 5

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները քաջալերել հայրենի մարզիկները։

Մեկնում՝ Շորեքշաբթի Նոյ. 5 ժամը 15ին
Վերադարձ՝ Հինգշաբթի Նոյ. 6 ժամը 12ին

Հաւաքուիլ Պուրժէ օդակայանը Շորեքշաբթի ժամը 14ին։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ *Փարիզ – Լոնտոն երթուդարձ օդանաւով — պանդուխ Լոնտոնի կեդրոնը եւ նախաճաշ — Մարզադաշտի մուտք — Օթոքառով պտոյտ Լոնտոնի մէջ, երթուդարձ մարզադաշտ, պանդուխ եւ օդակայան՝*

470 ՖՐԱՆՔ

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել ՊԵՐԼԻԻՔ *հաստատութիւն* (ձէզվէճեան)
236–54–48 *փոսթ* 15
Նաւասարդեան 985–36–53

ԾԱԽՈՒ Է

Նոր Սարսէլի մէջ լաւ վիճակի մէջ յարկաբաժին մը, երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, յարմար պայմաններով։

Հեռաձայնել Շաբաթ կէսօրէ եւք կամ Կիրակի՝ 986–06–01

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

du 20 Décembre au 3 Janvier

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS Sonia Coumryantz
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE Dicran Cazarian
61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԻՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Մասնակցութեամբ

ՊԵՏԻԿի եւ իր նուագախումբին

ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏ. 25, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ,

ՍԵՒԻՒ ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
26
DIMANCHE
26 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՌԱՋ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·425

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.425

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՓԱ՛ՌՔ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

— o —

Տասնեւիններորդ դարու ազգային զարթօնքի հարազատ զաւակ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը ուխտաւորեւհինգ տարի առաջ սիրտի չողար հայկական երկնակամարին վրայ իբրեւ պայծառ լուսարձակ՝ ճամբայ ցոյց տալու համար իր ուրին որոնող հայ ազգին :

Այսօր, 85 երկարաճիգ ու խռովայոյզ տարիներու ամեհի փոթորիկներուն կուրծք տալէ ետք, կրկին պատնէշի վրայ է անիկա, հաւատարիմ իր սրբազան առաքելութեան, զոր ժառանգած է իր անմահ ու պաշտելի հիմնադիրներէն, իր մաքի ախտաններէն եւ հազարաւոր անձնազոհ հերոսներէն, որոնք սուրբ գործի նուիրական դրօշին տակ իրենց կարմիր արիւնը տուին յանուն ազատութեան :

Դիւրին չէր ճակատիլ սուլթանական ու ցարական զոյգ բռնակալութեանց դէմ, մին-մինակ, առանց արտաքին օժանդակութեան : Աբեմատեան Հայաստանի լեռներուն մէջ թուրք զինուորներու եւ քիւրտ ցեղախումբերու, Կովկասի մէջ թուրք-թաթար զինեալ ուժերու դէմ հերոսական կռիւ մղելով, Հ· Յ· Դաշնակցութեան նուիրեալ հայդուկները ոսկեդրուագ էջերով զարդարեցին Հայոց նորագոյն պատմութիւնը :

Մեծ եղեռնէն երեք տարի վերջ Սար – զարապատի դիւցազնամարտով վերակենդանացուցին Ասարայրը, իրենց կողքին ունենալով ազգին բոլոր հայրենատեաց զաւակները :

Քանեւուէք տարեկան առոյգ եւ քաջ Լալանդուր երիտասարդ էր, երբ վերջ տալով հինգուկէս դարու սարկութեան, ստեղծեց անկախ Հայաստան, «իր քաջ որդւոց սուրբ արիւնով» :

Երեք տասնեակ տարիներ ապրեցաւ երկրին մէջ, իր ժողովուրդին կողքին, մասնակից անոր ուրախութեանց ու վիշտերուն :

Ցիսունեւհինգ տարիէ ի վեր հեռու հայրենի հողէն, անիկա մնայուն ներկայութիւն մըն է սփիւռքի այն բոլոր անկիւններուն մէջ, ուր ափ մը Հայութիւն ծուարած է, հայրենիքի կարօտը սրտին :

Ենորհիւ իր քաղաքական, մշակութային, երիտասարդական ու բարեսիրական կազմակերպութեանց՝ շարքերը կը թարմանան մշտապէս : Հին սերունդին կը յաջորդէ նորը : Ջահը կը փոխանցուի յորդուց որդի, ձեռքէ ձեռք, միշտ բոցավառ : Նոր սերունդի հոգիին մէջ լոյսեր կը ծագին ու յոյսեր կը ծնին :

Ի՞նչ է գաղտնիքը Հ· Յ· Դաշնակցութեան յարատեւն կենսունակութեան, մշտնորոգ թարմութեան, մէկ խօսքով՝ յաւերժութեան : Ա՛յն, որ անիկա իր ապիւրը կը ստանայ հայ ժողովուրդէն, այն գաղափարականէն, որ կը բխի Հայու – Քեան հոգիէն ու կ'արտայայտէ անոր ապրելու, յաղթելու եւ յարատեւելու ան – նկուն կամքը :

Հայ Դատը հասարակաց յայտարարն է համայն Հայութեան : Հայ Դատ կը նշանակէ հող եւ ազատութիւն : Հայրենիք եւ սփիւռք եղբայրացած՝ կը ներշնչուին հայրենասիրական նոյն զգացումներով եւ ազգային նոյն գաղափարականով :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ԿԱՄԿԱՇՆԵՐ ՅՈՅՆԵՐՈՒ, ՀՍՅԵՐՈՒ, ԲԱՅՑ ՆԱԵԻ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՄԱՄՈՒԼ ԵՒ ՉԱՅՆԱՍՓԻՒԹ ԿԸ ՅԻՇԵՆ ՀԱՅԿ. ՋԱՐԴԵՐԸ

Ուրբաթ ժամը 14ը հազիւ անցած փլաշ մը կը հաղորդէր թէ քիչ առաջ ժամը 13·26ին Փարիզի կեդրոնը, Թրքական դեսպանատունէն քիչ անդին, Ռիւ Խենըալ, Պիր–Հաքեմ կամուրջը անցած առեն, Թուրքիոյ դեսպանը եւ կառքին շարժա – վարը կը սպաննուէին տեղն ու տեղը 2 կամ 3 երիտասարդի կողմէ, ըստ ակա – նատեսի մը առած նկարագրութեան : Ոստիկանական ուժեր անմիջապէս կը պա – շարէին դեսպանատունը, որուած ըլլալով որ հեռաձայնով ալ սպառնալիք եղած էր, որ մինչեւ իրիկուն դեսպանատունն ալ օդը պիտի ելլէ :

Թուրքիոյ դեսպանը, Իսմայիլ Էրէզ Փարիզ եկած էր 1974 Նոյեմբերին բարեյաւելու համար Ֆրանքեւերքական յարաբերութիւնները, որոնք զրեթէ խզուած էին 1973 Փետրուարէն ի վեր երբ Մար – սէյլի հայկ· յուշարձանի բացման արարողութեան առթիւ (ի ներկայութեան Նախարար Քոմիթիէի), նախորդ դեսպանը Ըչբք Անգարա կը վերադառնար, ի նշան բողոքի : 52 տարեկան, հայր երկու աղջիկներու, Էրէզ յաջորդաբար եղած է Փրակայի, Պէյրութի, Հռոմի դեսպան եւ Անգարայի Արտաքին Նախարարութեան ընդհ· քարտուղար :

Մահափորձէն անմիջապէս ետք, են – թադրութիւնները կը սկսէին արդէն, եւ ինչպէս Վիէննայի համար, զանազան պատասխանատուներ կը փնտռուէին : Նախ խօսուէր Հայերու մասին եւ ասիկա կը խօսուէր Հայերու պատճառ կ'ըլլար, որ Ֆրանս – Էնթէռ, մասնաւորաբար ժամը 16ի եւ 19ի իր հաղորդումներուն մէջ, լայն տեղ տայ հայկական ցեղասպանութեան, յիշէ թէ երկու միլիոն Հայ սպաննուած է Թուրքերու կողմէ, պանծացնէ հայ գիրն ու մշակոյթը, յիշէ Մարսէյլի յուշարձանը ու նաեւ Թուրքերու բարձրացուցած Թալեաթի յուշարձանը : Լրագրողը չատ պարզ այլ տպաւորիչ ձեւով կ'ըսէր ժամը 19ին թէ հասկնալու համար թէ ինչո՞ւ Հայերու մասին կը խօսուի, կը բաւէ լսել Ազնաւուրի «Անոնք ինկան»ը կամ կարդալ Ժան–Մարի Գառզուի գիրքը : Արդարեւ այս վերջին հատորը չատ մեծ դեր խաղաց վերջին ամիսներուն եւ այսօր ալ, նման պարագաներու մէջ, վաւերական աղբիւր կը ծառայէ : Ժամը 19ի հաղորդումին մէջ, կը չեշտուէր թէ Թալեաթի փնտռած է Հայկ· հարցին « վերջնական լուծումը », կը կարդար Թալեաթի ծանօթ հեռագիրը : Անգարայի Բղթակիցը սակայն կը յայտնէր թէ Թուրքերը չատ Հայերու մասին չեն մտածեր, քանի Հայերը առաւելաբար Ապրիլ 24ին կը յայտնուին եւ աւելի կը ծանրանան Ցոյներու կամ նոյնիսկ ծայրեղ Թուրքերու վրայ : Ֆրանս–Էնթէռէն Հիւկ Ժերարն էր, որ ձեռնհասօրէն կը խօսէր Հայկ· հարցին մասին, կ'անդրադառնար նաեւ Մարսէյլի յուշարձանին, կը կարդար անոր արձանագրութիւնը եւ կուտար բոլոր մանրամասնութիւնները, Հայերու ի նպաստ : Ուրբաթ իրիկուն ալ ժամը 20ին, Անթէն 2, երկարօրէն կը ծանրանար Հայկական ջարդերու վրայ նկարներ ալ ներկայացնելով : (Աղբիւր Սերոբ եւ երկու կոթիւնները եւ ջարդուածներու դիակները) : Շաբաթ առաւ այս էր Ֆրանսական մամուլի պատկերը·—

ՓԻԿԱՌՕ

Առաջին էջին վրայ կը խորագրէր՝ «Բնաւթիւնը կ'ուզղուի դէպի Հայկ· եւ յոյն – կիպրական չրջանակները» : Ներսի յօդուածին մէջ կը խօսէր Հայերու մասին, ճիշդն ու սխալը իրար խառնելով : Թերթը կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի Հայկ· համայնքը կարեւոր է եւ թէ քաղաքական տարրերը երկու հոսանքներու կը բաժանուին·— 1) Ընկերվարականները կատաղօրէն դէմ Խորհ· Միութեան այն օրէն երբ բոլշեւիկները կցած են իրենց երբ կիլիքը, Սեւրի դաշնագրի ոչ–գործադրութենէն (1920) որ կը նախատեսէր ան – կախ Հայաստան մը, եւ : 2) Համայնավարները որոնք հինէն (?) կը չանան մի– չազգային հիմնարկներէն ձեռք ձգել 1915ի ցեղասպանութեան դատապարտում մը եւ Անգարայի կառավարութենէն հատուցում մը :

Թէ ո՞ւրկէ Փիկառօ առած է այս «պարզամիտ» տեսակէտները, յայտնի չէ, բայց աղբիւրը լուրջ աղբիւր չէ, այլապէս նման բաներ չէր գրեր, քանի ամէն մարդ գիտէ որ համայնավար Հայերը մեծ – սաներորդ ժամուն է որ սկսան յիշել Ապրիլ 24ը եւ թէ դեռ ամէն տարի, չաբաթներով սակարկութիւններ կ'ըլլան Ապրիլեան ոգեկոչումներու համար, քանի հա – մայնավարները պարտին ենթարկուիլ Մոսկուայի պահանջներուն : Մնաց որ անցեալին ալ առաւելաբար կը խանգարէին Ապրիլեան ոգեկոչումները Փարիզի մէջ :

Փարիզիէն Լիպերէ քանի մը տող հաղիւ կը յատկացնէ, առանց որեւէ կազմակերպութեան մասին խօսելու :

Ֆոթիտիէն տը Փարիզ, կը յիշէ Հայերը, Էօհան, Քիւրտերը ու նաեւ Թուրք յեղափոխականները, այս անգամ «ծայրայեղ ալ» :

Լիպերասիոն Թուրանական լաւ հաշիւ մը կը ներկայացնէ·— Թուրքիա·— բնակչութիւն 37 միլիոն, Հայերը՝ 36·000 : Պակաղ Հայերը՝ չուրջ երկու միլիոն

A propos des attentats de Vienne et de Paris

Encore une fois, on parle d'une « organisation de libération arménienne » à propos des attentats, dont ont été victimes les ambassadeurs turcs de Vienne et de Paris.

En Mars 1974, lors de l'accident du DC 10 de la Turkisch Airlines, alors que l'enquête était en cours, on voulait déjà faire endosser à cette mystérieuse « organisation » (qui ne doit exister que dans l'imagination de certains) la responsabilité de cette tragédie. Il s'avéra peu après qu'il s'agissait bel et bien d'un accident.

Aujourd'hui encore de Vienne à Paris, de simples coups de fil anonymes et suspects, suffisent pour diffuser encore une fois des nouvelles sans fondement.

Nous l'avions dit en Mars 1974, nous le répétons. Il n'existe aucune organisation arménienne de ce nom et toutes les informations données dans ce sens, ne sont que des provocations.

Que les Turcs aient massacré plus d'un million et demi d'Arméniens en 1915, devenant ainsi les auteurs du premier génocide du siècle, que les Turcs occupent à ce jour les terres arméniennes, ne sont pas des raisons suffusantes pour propager des nouvelles fantaisistes, alors que les enquêtes n'ont pas encore abouti.

ջարդուած են 1915էն 1920 : Կը յիշէ նաեւ Էօհան, որ Կիպրոսի կցումը կ'ուզէր :

Ինքնէրնէշընըլ Հերըլտ Ամերիկեան թերթը արձագանգ կը հանդիսանայ սպանութը արձագանգ կը հանդիսանայ սպան – նուած դեսպանին մէկ խօսքին : Վիէննայի մահափորձէն ետք, ըսուած է իրեն որ խոհեմ ըլլայ, ու ինք ալ պատասխանած՝ «Անհրաժեշտ չէ, եթէ ուզեն զիս սպանել, կրնան զարնել փողոցը» : Թերթը կը խօսի Հայերու մասին յիշելով թէ «քանի մը հարիւր հազար Հայեր սպանուած են» :

× Ժխսքար ցաւակցական հեռագիր մը ղրկեց Թուրքիոյ նախագահին, դատա – պարտելով այս վատ մահափորձը եւ վըտահութիւն տալով որ չանք պիտի չխնայուի հեղինակները գտնելու համար :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՇԱԲԱԹ ԱՌՏՈՒ ՀԱՅԵՐ ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ

— o —

Շաբաթ օր վաղ առաւօտեան ձերբակալութիւններ կը սկսէին Փարիզի Հայկ· չրջանակներու մէջ : 7էն 8 իրենց բնակարաններէն դատական ոստիկանատուն կը փոխադրուէին բազմաթիւ Հայեր հարցաքննութեան համար եւ բնակարաններն ալ կը խուզարկուէին :

× Ուրբաթ կէս գիշերին Ֆրանս–Փրէս–թիւռ եւ Ֆրանս–Էնթէռ կը յայտնէին թէ Հակայոյն եւ Հակահայ ցոյցեր տեղի ունեցած են Պոլիս : Բայց Շաբաթ առտու հեռաձայնով առած մեր տեղեկութեանց համաձայն ծանր բաներ չկային, այլ մանակի : Հեռատեսիլը անդրադարձած էր Հայերու, որ նախընտրաբար տունը կը մնան :

× Ուրբաթ գիշեր Ֆրանս–Էնթէռ արձագանգ կը հանդիսանար « Յառաջ »ի տուած Հաղորդագրութեան (Ֆրանս – Փրէսի) որ կը յայտարարէր թէ Հայկ· «ազատագրական կազմակերպութիւն» գոյութիւն չունի :

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ - ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲ.— Դաշնակցութեան 85ամեակին առթիւ կը հրատարակենք Մ. Վարանդ - եանի այս դասախօսութիւնը, արտասանուած 1934 Յունուարին, Մարսէյլի Ուսանողական Միութեան առջեւ: Որքան ալ ժամանակները յեղաշրջումներ կատարեն, հիմնական սկզբունքներ ու տեսակէտներ կան, որոնք չեն փոխուիր:

...Կար ժամանակ — եւ հեռու չէ այն, ընդամէնը 17 տարի առաջ - երբ արեւ - մտեան եւ անդամ արեւելեան մարդկու - թիւնը հոծ զանգուածներով մէկէն ի մէկ նետուեցաւ ընկերվարութեան գիրկը: Պատճա՞ռը: Այդ զանգուածները չափազանց յոգներ ու զգուեր էին անվերջ պատերազմներէն ու չարդերէն եւ ընկերվարութիւնը միակ հոսանքն էր, որ կը բերէր խաղաղութեան եւ ազգերու եղբայրութեան ձիթենիի ճիւղը բազմաչարչար ժողովուրդներուն:

Դուք տեսաք, թէ առաջինը հսկայ - ծաւալ Ռուսաստանն էր, աշխարհի վե - ցերորդ մասը, որ դեռ պատերազմի արիւնոտ զալարումներու ընթացքին ինքզինքը հռչակեց ընկերվարական — եւ այն՝ ծայրայեղ, արմատական հաւատամքով մը — մերժելով բոլոր ազգայնական տեսութիւնները, խոպան ժխտելով ազգ, հայրենիք, հայրենի պատմութիւն, եւն: Ապա ընկերվարական հոսանքը լայն ծփանքով անցաւ արեւմտեան աշխարհի վրայէն Գերմանիա, Հունգարիա, Իտալիա, Զուիցերիա, Ֆը - րանսա, Պելժիա, Անգլիա եւ սկանտինաւեան երկիրները: Դուք տեսաք ընկերվարական կառավարութիւններ չարք մը երկիրներու մէջ, անդամ ծանրախոհ Մեծն Բրիտանիայում: Տեսաք ընկերվարական նախագահներ չարք մը նորաստեղծ հանրապետութեանց մէջ, անդամ Գերմանիայում, ուր Վիլհելմ կայսեր աթոռին վրայ բազմեցաւ ընկերվարական էբերտ:

Հիմնուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութիւնը: համաշխարհային խորհրդարան մը ժը - նեւի մէջ, ուր 55 պետութիւններ կը հաւաքուէին ամէն տարի խորհրդակցելու միջազգային յուզում խնդիրներու շուրջ եւ վճիռներ արձակելու:

Միջազգայնական հոսանքն էր, որ կը տարածուէր անդիմադրելիօրէն: Համամարդկային համերաշխութեան ազգերու եղբայրացման զգացումը էր, որ առաջ կը սլանար թեւատարած ու յաղթական... Եւ կը թուէր թէ չքացան վերջապէս մարդկութեան մեծ պատուհասները, ազգայնական հակամարտութիւնները ու աւերիչ ընդհարումները եւ աշխարհը մտաւ խաղաղ, անարիւն յառաջդիմութեան մեծ ճամբան...:

Ու յանկարծ պատմութեան անիւը վերըսկսին չուռ եկաւ հակառակ ուղղու - թեամբ: Ազգայնական հոսանքը իր ամէնէն սուր, մոլի, տարամերժ կերպարանքով դլուխ բարձրացուց Եւրոպայի մէջ: Նախ Իտալիոյ, ապա Գերմանիոյ մէջ: Հաստատուեցան դիկտատուրական իշխանութիւններ, կրճատուեցան սահմանադրական կարգերը, վերցաւ մամուլի, խօսքի ազատութիւնը:

Ինչո՞ւ յատկապէս այդ երկիրներու մէջ էր, որ ծայրայեղ ազգայնականութիւնը յաղթանակեց վերին, իշխող խաւերուն մէջ եւ պարտադրուեցաւ խոնարհ խաւերուն: Պատճառները շատ են, ես կը յիշեմ միայն երկու գլխաւորները: Մէկը՝ զուտ տնտեսական, միւսը՝ զուտ հոգեբանական: Երկու երկիրներն ալ կը նեղուին հողի պակասութենէ: Իտալիա կը զանգատի, որ ինքը մեծ պատերազմին կէս միլիոն մարդ զոհելէ յետոյ շատ քիչ բան չահեցաւ — լեռնոտ աղքատիկ հողեր միայն — ուստի խորապէս դժգոհ է իր դաշնակիցներէն, դժգոհ է եւ Ազգերու Դաշնակցութենէն եւ եռանդով կը զինուի, կը պատրաստուի...

Գերման վարիչներու դժգոհութիւնը բնականաբար աւելի խոր է: Գերմանիան նաեւ պատերազմէն չարաչար պարտուած, կորնցուց Ալզաս - Լոռէնը, մեծապէս հարուստ հանքերով, կորնցուց արեւելեան Պրուսիան, Շլեզվիգ - Հոլշտայնը եւ հեռաւոր, ընդարձակ գաղթավայրերը: Միւս կողմէ պատերազմը եւ յետ պատերազմեան տագնապները խոպոռ քայքայեցին գերման ազգի միջին ու ստորին խաւերը, յուսահատութեան գիրկը նետեցին զանոնք, այս վերջին հիթլէրեան յեղաշրջումը չատերու աչքին կը հանդիսանայ որպէս ծայրագոյն յուսահատութեան թռիչք մը:

Կայ եւ հոգեբանական կողմը: Երկու դէմ - դէմ պետութիւններու մէջ ուժով կը չեզոտւի ազգային հպարտութեան զգացումը: Հռոմի ակերը չեն մոռնար հին հռոմէական կայսրութեան փառքը եւ հետամուտ են անոնց դէթ մասնակի վերանորոգու - մին: Իսկ Պերլինի վարիչները չեն մոռնար պիսմարկեան դուռ յաղթանակները: Ջեն մոռնար եւ այն, որ դաշնակից բանակը երբեք չմտաւ Գերմանիոյ սահ - մանները եւ պատերազմի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին գերման բանակը քաջութեան եւ մանաւանդ կազմակերպու - թեան հրաշքները գործեց — ցամաքի, ծովի, եւ օդերուն մէջ — կռուելով այն - քան ահաւոր, թիւով գերազանց ուժերու դէմ: (Բան մը, որ Պրիան արդարամիտ վեհանձնութեամբ օր մը յայտարարեց Ազգերու Դաշնակցութեան համագումար ժողովին մէջ):

Գերման ցեղի պահանջքն ունին Գերմանիոյ նոր սկերը եւ անոնք հանդէս կուգան ցեղապաշտութեան դրօշին տակ: Գերման - արիական կամ հնդկագերման ցեղը կը ներկայանայ անոնց աչքին որպէս գերընաիր համայնք մը, որ ոչ միայն օժտուած է ռազմավարական ու քաղաքակրթական արտակարգ ձիրքերով, այլեւ բացարձակապէս գտարիւն է, գերծ ամէն տեսակ խառնուրդներէ, ուստի եւ կը չանան հեռու պահել չիւմներէ, մանաւանդապէս հրեաներուն հետ: Գերման ցեղը, անոնց տեսութեամբ, նաեւ մէկ է, ներդաշնակ, ամբողջական, ուստի եւ նորադոյն Գերմանիոյ կերտողները կը ձգտին հաւաքել, ի մի ձուլել ցեղին բոլոր ցիր ու ցան բեկորները, ամէնէն առաջ միացնել Աւստրիան մայր - հայրենիքին: Եւ միանգամայն կը պատրաստուին վտիվղջիմ, պատերազմելու համար՝ ընդդէմ ուրիշ պետութիւններու: Արդէն Գերմանիան լքեց ժընեւը, հեռացաւ Ազգերու Դաշնակցութենէն, մեկուսացաւ:

Ի՞նչպէս կը դնահատենք, ի՞նչ դիրք կը բռնենք մենք քաղաքական աշխարհի այդ նոր, դղրդագին երեւոյթներու հանդէպ: Ի՞նչ ապագայ ունին, տեւականութեան ի՞նչ երաշխիք՝ այդ ծայրայեղ ազգայնական սեռութիւնները: Միւս կողմէ, որքա՞ն դրական ու հաստատուն է անոնց հակամարտ հոսանքը — Միջազգայնականութիւնը: Եւ ի՞նչ չափով այդ հոսանքներն ու վարդապետութիւնները կընան անդրադառնալ մեր հայկական իրականութեան...:

Ծայրայեղ ազգայնական հոսանքը զոր ներելի է կոչել նաեւ յարձակողական — առ այժմ ուրեմն զօրաւոր է միայն Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ, մի տեղ ֆաշիզմ, միւս տեղ նասիզմ (ցեղապաշտութիւն) անունով: Բայց այդ հոսանքը ձգտում ունի ծաւալելու, վարակելու միւս երկիրները, ողջ Եւրոպան: Կարո՞ղ էր արդեօք:

Ջենք կարծեր: Միւս խոշոր պետութիւնները կան — Անգլիա, Ֆրանսա, Ամերիկա, — որոնց մէջ խոր արմատներ ձգած է ժողովրդապետութիւնը (դէմօկրատիա), սահմանադրական, ազատական կարգերը: Անոնք չեն կարող ընդունիլ Ցաչիզմի, դիկտատորութեան հաւատամքը, կը մերժեն եւ ցեղապաշտութիւնը, որ տեսականօրէն չարդարանար, իսկ գործնականօրէն կը պրդռէ ժողովուրդները իրարու դէմ եւ կը յաւերժացնէ պատերազմը:

Կա՞յ զտարիւն ցեղ... պատմագիտութիւնը կրնա՞յ ընդունիլ այդպիսի դրութիւն մը: Ցեղերն ու արիւնները այնքան են խառնուեր դարերէ ի վեր ազգաբնակչական չարժումներու, պատերազմներու եւ նուաճումներու ընթացքին: Առէք Ֆրանսան: 6 - 7 ցեղեր ի մի ձուլուած են այս երկրին մէջ: Գաղղիացի (Կօլուա), կելտ (Սելտ), Նորման, Լատին, Ցոյն ու Հրեայ, անդամ գերման եւ դեռ ուրիշներ: Աւելորդ է ըսել, որ ցեղերու խառնուրդ են նաեւ Անգլիա, Ամերիկա, Պելժիա, անդամ Ռուսաստան, որ երկու դար ապրեր է Թաթարներու իշխանութեան տակ: Իսկ գերման երակներու մէջ կը հոսի նաեւ սլաւական արիւն: Ամէնքն ալ ազգ են սակայն:

Եւ անպատճառ զտարիւն լինելու չէ ցեղ մը՝ մեծ հանճարներ եւ քաղաքակրթական մեծ արժէքներ արտադրելու համար: Եօթը ցեղէ բաղկացած այն դեղեցիկ հատիկանութիւնը, որ կը կոչուի Ֆրանսական ազգ, ունի ամէնէն հարուստ ու չքեղ պատմութիւնը: Ազգ մը, որ կատարած է այնքան բազմաթիւ, հրաշալի դիւաեր, որ ծնած է այնքան հանճարներ արուեստի, գիտութեան ու փիլիսոփայութեան մարզերուն մէջ եւ որ իր մեծ յեղափոխութեամբ տուաւ աշխարհին մարդկային իրաւունքներու լուսաշող աւետարանը:

Գերմանիան եւս ունի բարձր արուեստ, գիտութիւն ու փիլիսոփայութիւն, բայց պիսմարկեան ոգին յաւիտենօրէն կ'իշխէ այնտեղ եւ fաղաքական փիլիսոփայութեամբ գերման աշխարհը կը մնայ անչարժ, անփոփոխ:

Ֆրանսա,, Անգլիա, Ամերիկա, որոնց ձեռքն է գլխաւորապէս արեւմտեան քաղաքակրթութեան ճակատագիրը, ըսինք, արդէն, կը մնան ժողովրդավար, սահմանադրական, հակառակորդ դիկտատորութեան, ֆաշիզմի ու այլ նման տեսութիւններու:

Երեք հզօր պետութիւնները միաժամանակ չերմեռանդ պաշտպան են Ազգերու Դաշնակցութեան, որ առանցքն է մի - ջազգայնականութեան հոսանքի (Ամերիկան, թէեւ տակաւին չէ մտած հաստատութեան մէջ, բայց իր նոր նախագահը որ տրամադիր է քալելու Ուիլսընի ճամբով, արդէն յայտարարեց վերջին մեծ ճառով, թէ ամէն կերպ պիտի աջակցի Ազգաժողովի պահպանման ու յառաջդիմութեան):

Եւ այդ երեք ժողովրդավար պետութիւններու չուրջը մօտէն կամ հեռուէն կը համախմբուին մոլորակներու պէս բազմաթիւ մանր ու խոշոր պետութիւնները, Պելժիա, Հոլանտա, Զուիցերիա, Չեխոսլավաքիա, Լեհաստան, Ֆինլանտիա, Սկանտինաւեան, Մերձ - Պալտեան, մանաւանդ բալկանեան երկիրները, եւն.: Կայ, վերջապէս միջազգային աշխատաւորական չարժումը որ թէեւ խորտակուած Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ մէջ, կը չարունակէ աշնուամենայնիւ իր ընթացքը, օր աւուր վերատին աճելով Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ բոլոր յիշատակուած երկիրներու մէջ:

Եւ այդ բոլոր ուժերը այսպէս թէ այնպէս կոչուած են միասին պատնէշ կանգնելու նեղ, ռազմատենչ ազգայնականութեան դէմ. պիտի ապրեցնեն Ազգերու Դաշնակցութիւնը եւ պիտի հրահրեն միջազգայնութեան, ազգերու համերաշխութեան մեծ սկզբունքը:

Ի՞նչպէս կ'անդրադառնան այդ հոսանքները մեր հայկական իրականութեան վրայ...

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

(Շար. - 1)

ԵՐԷՑՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՎ

— o —

Ութսունըհինգ տարիներու անցեալ մը ունի այսօր Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը: Պատմութիւն մը ութսունըհինգ տարի - ներու ծառայութեան:

Եթէ Դաշնակցութեան պատմութիւնը՝ պատմութիւնն է Հայութեան զարթօնքին, քաղաքական մտածողութեան, ազգ. արժանապատուութեան, յեղափոխական սխրագործութիւններուն, մարտաչունչ մաքառումներուն, ազգային ստեղծագործութիւններուն — եթէ Դաշնակցութեան պատմութիւնը՝ պատմութիւնն է Հայոց ժամանակակից կեանքին իր զրկանքներ - րով, տառապանքներով, պայքարներով, իր նուաճումներով, յոյսերով, առաջադրանքներով իր տակալու եւ գոյատեւելու կամքով եւ հաւատքով — նաեւ Դաշնակցութեան պատմութիւնը՝ պատմութիւնն է իր ուխտեալներու փաղանգին:

Առաջին սերունդը գործեց դժնդակ պայմաններու տակ, ենթակայ բռնատիրական վարչաձեւի հալածանքներուն եւ կեղեքումներուն: Այդ սերունդէն հազարաւորներ բանտը, աքսորը ու կախաղանը արհամարեցին՝ յանուն գաղափարի, յանուն ազգային իտէալներու: Հայրենիքի լեռներն ու հովիտները ոռոգեցին իրենց արիւնով որպէսզի ազատ ապրի ազգը, որուն արժանաւոր զաւակներն էին: Դաշնակչութեան առաջին սերունդի վերապրողները սփոփանքը ունեցան տեսնելու իրենց եղբայրներու եւ Հայութեան մէկուկէս միլիոն նահատակներու արեան գնով ձեռք բերուած անկախութիւնը, Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնարկութիւնը:

Երկրորդ սերունդին վիճակուեցաւ աւելի տխուր ճակատագիր մը: Իր հայրենի լոյնէն արմատախիլ թրքահայութիւնը օտար աստղերու տակ փնտռեց իր կեանքի ապահովութիւնը: Մահատուն - ներէն եկած այս սերունդը իր գործունէութեամբ տէր կանգնեցաւ մեր տարբերի մշակոյթին, լեզուին, աւանդութեանց եւ սրբութեանց, տէր կանգնեցաւ մեր քաղաքական դատին:

Այս հայրենահան սերունդին ամենամեծ արժանիքը եղաւ իր գաղափարակառոյց եւ իր բարոյական անաղարտ սկզբունքներով դաստիարակել նորահաս սերունդները, այն սերունդները որոնք բախտը չունեցան տեսնելու հայրենիքը:

Անոնք մեզի իրենց կեանքով, օրինակը տուին ընկերական առաքինութիւններու, նիւթական եւ բարոյական անշահախնդրութեան, օրինակելի անհատական կեցցաղի:

Անոնք մեզի իրենց կեանքի օրինակովը ցոյց տուին թէ Դաշնակցականը ամէն ինչ պէտք է տայ իր կուսակցութեան, ոչինչ ակնկալելով փոխարէն:

Անոնք մեզի ցոյց տուին որ Հ. Ց. Դաշնակցութեան կենսունակութիւնը եւ ուժը իր բարոյական սկզբունքներուն մէջն են առաւելաբար:

Ներկայ նորահաս սերունդները, երիտասարդութիւնը կ'ըմբռնեն այս ճշմարտութիւնը ու ամէն ճիգ ի գործ կը դնեն կառչած մնալու անոնց:

Դաշնակցական երիտասարդութիւնը կը պիտակցի որ ինքը ժառանգորդն է իւրայատուկ բարոյական գանձի մը, ու պարտաւոր է պահել զայն անաղարտ: Դիւրին աշխատանք չէ այս, որովհետեւ այժմ, յաղորդական սերունդները ոչ միայն չեն ընդեր հայրենի երկրին ազնուացնող օդը, այլ եւ օտարութեան դժուարութիւններուն հետ կը մաքառին այլասերած աշխարհի մը թունաւոր հրապոյրներուն դէմ:

Այս բոլոր փորձութիւնները յաղթած են յաղթահարել մեր երէցները. մենք եւս կը յաղթինք պահելով մեր դիմագիծը, ծառայելով մեր սքանչելի ժողովուրդին միշտ կրթնելով Հ. Ց. Դաշնակցութեան դաստիարակութեան եւ բարոյական սկզբունքներուն:

Այս ճշմարտութիւնները խորապէս ըմբռնուած են մեր հոգիներուն մէջ:

Մենք կրնանք քալել անվարան երէցներու գծած ճամբով:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՄԵՂՔ, ՈՐ ՉԻ ՊԱՏՄՎԱԾ

ԵՒ ՈՐ ՉԻ ԿՐՆԱՑԱԾ

ՀԱՅՈՑ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒՀԻՆ

(«Մշակ», 1896 թիւ 27)

ՆԱՀԱՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նպատակս աւելորդ համարելով ներկայ ժամանակի ընթերցողներուն ներկայացնել այն ահաւոր տանջանքները, զորս կրեցին մեր նահատակները, որոնք ոչ միայն ենթարկուեցան անմարդկային տանջանքներու, այլ եւ ամէն կերպ ջանացին ոտնակոխ ընել մեր ազգային սրբութիւնները, ուստի կը սահմանափակուիմ միայն ցոյց տալ այն ոճրագործութիւնները, որոնք գործուեցան Մշոյ մէջ 1894 թուականին, եւ որոնց ականատես եղած են ոչ միայն մշեցիք, այլ եւ ամբողջ աշխարհ։

Ես ինքս, որ ծնած եմ Մշոյ մէջ 1892 թուականին, եւ որ մինչեւ 1902 թուականը անընդհատ ապրած եմ Մշոյ մէջ, ականատես եղած եմ շատ մը ոճրագործութիւններու, որոնք գործուեցան Մշոյ մէջ, եւ որոնց մասին պիտի խօսիմ ստորեւ։

Ես պիտի չխօսիմ 1894 թուականի ոճրագործութիւններուն մասին, որոնք գործուեցան Մշոյ մէջ, որովհետեւ այդ մասին շատ գրուած է, եւ ամէն մարդ գիտէ զանոնք։ Ես պիտի խօսիմ միայն 1895 թուականի ոճրագործութիւններուն մասին, որոնք գործուեցան Մշոյ մէջ, եւ որոնց մասին ոչ ոք գրած է, եւ ոչ ոք գիտէ զանոնք։

Ես պիտի խօսիմ միայն այն ոճրագործութիւններուն մասին, որոնք գործուեցան Մշոյ մէջ, եւ որոնց ականատես եղած եմ ես ինքս

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ընկեր Օննիկ Թուֆանեան 60 ֆ. կը նուիրէ յիսնամեակին առթիւ։

×

Գարզուհի Դաւիթեանի մահուան առթիւ, Թովմաս Աատուրեան 50 ֆ. կը նուիրէ։

Գառզուհի Դաւիթեանի մահուան քառասունքին առթիւ, ամուսինը 50 ֆր. կը նուիրէ։

×

Սէն – Ժերոմի թաղականութիւնը իր հիմնադրութեան 42րդ տարեդարձին առթիւ 100 ֆր. կը նուիրէ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Սողոմոն Թէհ - լիրեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտ. 31 ժամը 21ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ կրօնական Ընկերակցութեան վարչութեան պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած ըլլալով, նոր վարչութեան ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Շաբաթ, 1 Նոյեմբեր 1975 եկեղեցւոյ դըպրոցին Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս սրահին մէջ, ժամը՝ 9·30 – 13·00 էն մինչեւ 14·30 – 17·00։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, Նոյ. 7ին, ժամը 20·30ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի, կալիէրա սրահը, Ավընիւ ժորժ Ե.։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Նոյ. 8ին, ժամը 20·30ին թէաթը Միւնիսիփալի մէջ։

LE MASSACRE DE CHYPRE

6000 GRECS TUES — 3000 DISPARUS — 200.000 REFUGIES

"ATTILA 74"

Un film de MICHAEL CACOYANNIS (Electre, Zorba le Grec)
tourné à la suite de l'invasion turque à Chypre

Soirée de bienfaisance au profit des sinistrés de la guerre

Sous la présidence de :
Monsieur POLYS MODINOS
Ambassadeur de Chypre en France
Monsieur A. G. LEVENTIS
Ambassadeur de Chypre auprès de l'UNESCO
et en présence de :
MARIA CALLAS et MICHAEL CACOYANNIS

Au THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES — LUNDI 3 NOV. à 21 heures
15, Avenue Montaigne

Places de 30 à 200 frs.

Réservations : au GROUPE DE PARIS— 15 *Av. Pierre* 1*er de Serbie*
75116 Paris — Tél. 723-61-01

Tenue de ville

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա Ց Ց

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ողջունէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը,

Շաբաթ Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին,
Պանիէօ Փարիզիէնի գերեզմանատունը
կը հրաւիրուին Ֆրանսահայ Գրողները եւ հասարակութիւնը անխտիր։

Հաւաքավայր՝ Սիմֆիէր տը Պանիէօ - Փարիզիէնի մուտքը։

Հաղորդակցութեան
Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 128 թիւ օթոպուսը եւ իջնել՝ գերեզմանատան առջեւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պոմոնի Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է.—

Օր. Ալիս Ճինտեանի հոգեհանդիստին առթիւ Պր. Հայկ Մարզարեան, բարեպաշտուհի մը 10ական ֆր., Պետրոս Մարդարեան, Ղազար Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Տուրնաեան, Տէր եւ Տիկին Գալօեան, Ծառուկեան ընտանիք, Վաղարշակ Տէր-Վարդանեան, Գրիգոր Պօյաճեան 20ական ֆր., Համբարձում Աւետիսեան 10, Տէր եւ Տիկին Սարեան 20։ Բարեպաշտուհի տիկին մը 10, Տէմիր - ճեան եւ Պահչէճեան ընտանիքներ 20, բարեպաշտուհի մը 10։ Տիկին Խուչխուշ Թովմասեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Պօղոս Մանոճան 10, Տէր եւ Տիկին Զէքմեան 50, Տիկին Հերմինէ Մխճեան, Տաճատ եւ Վրոյր Շալճեան 100 ֆր.։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 31 Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղակապի ընթերցում։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

ԼԵՋՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին կազմակերպած հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու պիչերային դասընթացքները Հոկտ. 3էն ի վեր վերսկսած ըլլալով, կը հրաւիրուին բոլոր աշակերտաշակերտուհիները հետեւիլ դասերուն, սովորականին պէս, ամէն Ուրբաթ երեկոները ժամը 20·30ին, մասնաճիւղիս Երուանդ Հիւսիսեան սրահը՝ 6, Ռիւ Ֆա - վանթին, Վալանս։

Դասաւանդութիւնները ձրի են։ Փափաղողները կրնան արձանագրուիլ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱԼԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

կը մասնակցին

ՌՈԶԻ ԱՐՄԻՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՇԱՆ

ինչպէս նաեւ

Պէռնար Տէտէնեան եւ իր նուագախումբը

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի

Ets MICHELE — Tél. 899-09-66

ARARAT - WEST HAM

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

1/8 եզրափակիչ
Լոնտոն, Նոյեմբեր 5

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները քաջալերել հայրենի մարզիկները։

Մեկնում՝ Զորեքշաբթի Նոյ. 5 ժամը 15ին
Վերադարձ՝ Հինգշաբթի Նոյ. 6 ժամը 12ին

Հաւաքուիլ Պուրժէ օդակայանը Զորեքշաբթի ժամը 14ին։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ *Փարիզ - Լոնտոն երթուդարձ օդանաւով — պանդոկ Լոնտոնի կեդրոնը եւ նախաճաշ — Մարզադաշտի մուտք — Օթոքառով պտոյտ Լոնտոնի մէջ, երթուդարձ մարզադաշտ, պանդոկ եւ օդակայան՝*

470 ՖՐԱՆՔ

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել ՊԵՐԼԻԻՔ հաստատութիւն (ձէզվէճեան)
236–54–48 *փոսթ* 15
Նաւասարդեան 985–36–53

Restaurant
LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

venez goûter
son excellente cuisine
et ses spécialités arméniennes
dans le cadre entièrement rénové
de son premier étage

Grand Bal Annuel de l'A.A.A.S.

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կազմակերպուած իր 85ամեակին առթիւ
Բարձր հովանաւորութեամբ Առողջապահութեան նախարար
MADAME SIMONE VEIL
ՇԱԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8ԻՆ ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
DANS LES SALONS DE L'HOTEL GEORGE V A PARIS
Եղանակի խիստ փայլուն եւ առաջին բարեսիրական հաւաքոյթը
Orchestre et Show Antillais de Gérard La VINY
Ses Attractions, sa chaude ambiance des Tropiques
ՇԱՆՕԹ.— Սեղանները կարելի է ապահովել հեռաձայնելով 878–02–99
Աղքատախնամի կեդրոնը
ԿԱՐԵՒՈՐ.— Վերապահուած սեղանները ժամը 22էն վերջ, եթէ չզբաւուին, կը տրամադրուին ուրիշներու։

Մուտք 30 ֆր.
Etudiants et moins de 21 ans : Entrée gratuite.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Շաբաթ Նոյեմբեր 15, ժամը 20·30ին, ԹԷԱԹՐ ՄԻՒՆԻՍԻՓԱԼԻ մէջ
Փարիզի «ԲԵՄԱՍԻՐԱՑ» թատերախումբը
ղեկավարութեամբ ղերասան Մ. ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ կը ներկայացնէ

ՀՆԱՐՔԸ

էրէյլալիր կատակերգութիւն, 3 արար
ՄՈՒՏՔ՝ 20, 15 եւ 10 Ֆրանք
Կը խնդրուի Վալանսի եւ շրջաններու ազգայիններէն կանխաւ ապահովել իրենց տոմսերը

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
28
MARDI
28 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՌԱՋ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·426

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.426

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՍՊԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ ՆՈՅՆ ՕՐԸ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՆ

ՅՈՅՑԵՐ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ ԱՅԱ ՍՈՓԻԱՆ ԿԸ ԳՐԱՒԵՆ

ՄԻՉՏ ՅՈՅՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԿԸ ԽՕՍՈՒԻ

ՊՈԼՍՈՅ ՅՈՅՆ ԵՒ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՑԻՆ ՄԱՀԱՓՈՐՁԵՐԸ

Հայ յեղափոխականներու կեդրոնը Վան է եղեր...

Ինչպէս գրած էինք կիրակիի մեր թիւով, վերջին պահուն, Փարիզի մէջ 14 Հայեր հարցաքննուելէն ետք ազատ ոտիկանութեան կը տարուէին եւ բնակարանները կը խուզարկուէին։ Առանք առաւելաբար երիտասարդներ էին, որ նոյն օրը ազատ կ'արձակուէին եւ ան – ոյշ, ինչպէս տեղական մամուլը եւ ձայնասփիւռը կը հաստատէին, ոչինչ կը գտնուէր իրենց բնակարանը։ Բայց եւ այնպէս կասկածներ կան միշտ Հայերու մասին քանի մամուլը Շաբաթ օր թուոյթիւ մը կը ստանար («Յառաջ»ն ալ ստացաւ) անդլերէն չարադրուած եւ ուղղուած բոլոր ժողովուրդներուն եւ կառավարութիւններուն եւ ստորագրուած «Հայկ· Ցեղասպանութեան Դատավճռող Յոմանաոներ» որ կը յայտնէր թէ մահափորձերը կը ձգտին յիշեցնել հայկ· ցեղասպանութիւնը։ Կ'ըսեն թէ զաւակներն են վերապրողներու եւ իրենց եզրակացութեան մէջ կը չեշտեն թէ յետագայ բոլոր ահաբեկութեան արարքներու միակ պատասխանատուներն են անոնք որոնք այս կազմութիւնը ստեղծած են հայ ժողովուրդին եւ Հայոց երկրին համար։

Աւելի «չահեկան» լուրեր կուգար Լը Մոնտ Շաբաթ իրիկուն որ կը գրէ.— «Հայկ· գաղտնի բանակ մը Հայաստանի ազատագրման համար պահանջած է երկու մահափորձերու պատասխանատուութիւնը հեռաձայնելով Ա· Էֆ· Փէ·ի Պէյրութի գրասենեակին։ Անանուն խօսակիցը յայտնած է թէ Վիէննայի դեսպանը սպաննուած է քոմանտօ Պոլտիկեանի կողմէ, Սեպտ· 21ին Պէյրութ սպաննուած երկրային աղջկան մը անունով։ Գալով Ֆրանսայի դեսպանին, ան ալ սպաննուած է Թուրքիոյ Եանըդեան քոմանտոյին կողմէ։ Հայկ· գաղտնի բանակը կը հաղորդէ որ պիտի հալածէ իր աչխարհակալ թշնամիները եւ անոնց թուրք պինակիցները աչխարհի բոլոր կողմերը»։ Մոնտ կ'ըսէ նաեւ թէ այս «գաղտնի բանակը» իր հիմնադրութիւնը հաղորդած էր Սեպտ· 17ին Ֆրանսական Մամուլի գործակալութեան Ա· Էֆ· Փէ·.) Աթէնքի գրասենեակը ղրկած թուղթիկով մը ուր կ'ըսուէր թէ այդ շարժումը անկախ է «Հայկ· կուսակցութիւններէն եւ խմբակցութիւններէն» եւ թուղթիկը կ'աւելցնէր·— «Ժամանակը եկած է մեր ժողովուրդին համար ցցուելու եւ յայտնելու իր կամքը զինեալ յեղափոխական պայքարին միջոցով միակ լուծումը հակազդելու յետագիմական թուրք սպառնալիքին դէմ»։ Եւ թուղթիկը ստորագրած է՝ «բովանդակ Հայաստանի Ցեղափոխական Հրամանատարութիւն, կեդրոն՝ Վան, Թուրքիա»։

Երկուշաբթի առաւօ Ֆիկարօ արձագանգ կը հանդիսանար «կիպրական ազատագրական շարժումի» մը մէկ անլսմին հեռաձայնին Նիւ Եորքի էսօշիէյթըտ Փրէսի գրասենեակը, որ կ'ըսէր թէ «Վիէննայի եւ Փարիզի մահափորձերը սկիզբն են միայն բացի այն պարագայէն, երբ Թուրքիա քաչէ իր զօրքերը Կիպրոսէն»։ Բայց Ֆիկարօ կը գրէ (ի՞նչ հիման վրայ) թէ քննիչները կը խորհին որ այս մահափորձը «Հայ ահաբեկիչներու գործն է եւ հաւանական չէ որ կիպրացիներու կամ ծայրայեղ Թուրքերու գործն ըլլայ»։ Լիպերասիոն Երկուշաբթի առաւօ «Հայերու գարթնո՞մը» կը խորագրէ ու իր կարգին կը յիշէ այն նչանաւոր «Հայկ· գաղտնի բանակը» բայց կը յիշէ նաեւ «Յառաջ»ի հաղորդագրութիւնը այդ մասին (ինչպէս ըրած էր նաեւ Ֆրանս-Սուար Շաբաթ)։

Թրքական մամուլը առաւելաբար կը խօսի յոյն-Կիպրացիներու մասին։ Միայն երբ Վիէննայի մահափորձէն ետք, Թէլեվիւման մեծ խորագիր մը ղրած է ըսելով թէ Հայու գործ է, Մարմարայի խմբագիրը տեսակցութիւն մը ունեցած է եւ հարցուցած է Թէրթիւմանի խմբագրին թէ ի՞նչ հիման վրայ ղրած է նման գրգռիչ խորագիր մը, խմբագիրը ըսած է որ Վիէննայի թղթակցին ենթադրութեան վրայ է։ Նիկոսիոյի մէջ, երկու թուրք-կիպրական թերթեր յոյն – կիպրական ահաբեկչական կազմակերպութեան մը կը վերագրեն մահափորձերը և կը գրեն թէ «այս ահաբեկչական արարքները սկսելու որոշումը տրուած է յոյն – կիպրական Ազգ· Խորհուրդի մէկ ժողովին առեն» Ազգ· Խորհուրդի մէկ ժողովին առեն» եւ թէ «Մակարիոս համաձայնած է բայց Քլերիտէս՝ ոչ»։ Յոյն-կիպրացի բանբեր մը «յիմար եւ չինծու» կ'որակէ այս վերագրումները։

Անգարայի մէջ 4000 թուրքեր, առաւելաբար ուսանող, գրաւած են Այա Սոֆիան, այսինքն յունական նախկին «բերդ Փիան, այսինքն յունական նախկին «բերդ մը»։ Հոն Թուրանի էջեր կարզացուած են եւ աղօթքներ արտասանուած։ Այա Սոֆիայէն ելած առեն կիրակի, ամբոխը լուտանքներ պոռացած է Հայերուն եւ Յոյներուն դէմ։ Արդէն Շաբաթ օր «Վրէ՛ժ, մահ Յոյներուն եւ Հայերուն» կը պոռային չուրջ հազար ցուցարարներ։ Թրքական ոստիկանութիւնը պաշտպանութեան միջոցներ ձեռք առած է յունական, Ֆրանսական եւ աւստրիական դեսպանատուներուն չուրջ, ինչպէս նաեւ Հայոց եւ Ցունաց Պատրիարքարաններու։

Պոլսոյ Հայոց Շնորհք Պատրիարքը եւ Ցունաց Տիեզերական Պատրիարքը դատապարտած են երկու մահափորձերը։ Կիրակի օր, Թուրքերը արգիլած են յոյն-կիպրացիներուն կղզիին հիւսիսը մտնել եւ յայտարարած «Չեզ պիտի հալածենք մեր ամբողջ ատելութեամբ»։ Յոյները նախընտրած են լռել։

Ինքներեչդընել Հերբլտ Թրիպիւն երկուշաբթի առաւօ արձագանգ կը հանդիսանար հայկ· Ջարդերուն, ապա նաեւ յոյն – կիպրական ձայնասփիւռի մէկ հաղորդումին·— «Ով ալ ըլլաք, յոյն թէ հայ, մեր ատելութիւնը ձեզ պիտի հալածէ։ Կը տեսնենք թէ ի՛նչ կ'ընէնք երբ գիտնանք թէ ո՞վ են ոճրագործները եւ ի՞նչ է իրենց ազգութիւնը»։

× Մոնտի Թղթակիցը Աթէնսէն Իմնալ կ'ըսէ թէ Անգարայի մէջ ղղակցիկ մըթնոլորտ մը կը տիրէ ու կ'աւելցնէ· «Այս արարքները յոյն – կիպրացի տեսփերա – տօսներո՞ւ կողմէ եղած են, հայ վիպաչաններո՞ւ թէ այլ կազմակերպութեան մը անդամներուն։ Աճապարանք չկայ եզրակացնելու նոյնիսկ եթէ թերթերը առաջին վարկածին վրայ կը ծանրանան։ Ճիշդ է որ կը խօսուի «մութ ուժերու» մասին եւ նաեւ՝ Սէ· Ի· Ա·ի։

× Հաւանականութիւններու կապին, Պոլսոյ Մարմարան (Հոկտ· 24) առաջին մահափորձէն ետք (Վիէննա) կը յիչէ նաեւ թուրք ահաբեկչական կազմակերպութիւնները (ասոնց թիւը քսան է Եւրոպայի մէջ)։ Կը խօսուի նաեւ Քիւրտերու եւ Թմրեցուցիչ նիւթերու մաքսանենգութեան մասին։

× Պէյրութի Օռիան – Լը Ժուռն ալ կիրակիի իր թիւով կը խօսի միայն հայկ· կազմակերպութեան մը մասին եւ լայն արձագանգ կուտայ վերը յիչուած ծանօթ թուղթիկին։

× Դեսպանին մարմինը Անգարա փոխադրուեցաւ կիրակի օր, Ֆրանսական զինուորական օդանաւով եւ զինուորականներ պատիւներ ստանալէ ետք։

ՊԷՅՐՈՒԹ

Կացութիւնը միշտ ծանր է։ Կիրակի գիշեր եւ Երկուշաբթի առաւօ երկու նոր հրադադարներ կը ստորագրուէին բայց ինչպէս միշտ ապարդիւն։ Շաբաթ եւ Կիրակի ծանր բախումներու հետեւանքով 75 մեռեալ կար եւ 170 վիրաւոր։ Կռիւներ տեղի ունեցած էին Տեղեկատուութեան Նախարարութեան մօտ։

Կիրակի գիշեր հեռաձայնով առած մեր տեղեկութիւնները կը հաստատէին վերի լուրերը ինչպէս նաեւ ճնշող ծանր եւ մահաւոյժ մթնոլորտը։

Ֆրանսայի յիսուսեան մը, Հայր Տիւմա սպաննուած է փողոցը երբ դուրս կ'ելլէր եկեղեցիէն։ Նաեւ գլասախօս էր բնագիտութեան Պէյրութի բժչկական Ֆրանսական համալսարանը։

Կացութիւնը հոն հասած է ուր Պէյրութի ոստիկանութեան պետը ըսած է Երկուշաբթի առաւօ· «Եթէ կ'ուզէք մինչեւ վերջինը զիրար սպաննեցէք, բայց մարդու պէս վարուեցէք, մի՛ կրակէք հրչէջներուն, հիւանդատար կառքերուն վրայ»։

Անգլիոյ դեսպանը հրաւիրեց Լիբանանի Անգլիացիները երկրէն մեկնիլ, ինչ որ շատ մտահոգիչ ազդանչան մը կը նկատուի։

Բանի մը տողով

ՖՐԱՆՒՕ գեռ ողջ էր Երկուշաբթի առաւօ ժամը 11ին երբ թերթը մամուլին կը յանձնէինք։ Արդարեւ Սպանիոյ մենաւորը որոշած է իր մահով ալ արտակարգ ըլլալ, օրը քանի մը անգամ մահուան դուռը հասնելով եւ յանկարծ բարելաւումի նչաններ ցոյց տալով։

ԱՐԱՐԱՏ 2-1 ՅԱՂԹԵՑ Բ. Կ. Ա. Ի

— o —

Կիրակի օր, Արարատ 1ի դէմ 2 կէտով յաղթեց Մոսկուայի բանակայիններուն (Բ. Կ. Ա.)։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՏԱԳ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 20)

ԷՐԵԲՈՒՆԻ ԱՆՈՒՆՈՎ

Ցուշանուէրներու գործատունը «Էրեբունի» մանրաքանդակներու արտադրութեան լծուեցաւ։ Էրեբունին այլեւս ժողովրդականացած անուն դարձած է։ Այսպէս Հայոց երկրի թանգարանի վէշերէն կը սկսի Երեբունի փողոցը։ Էրեբունի ճաչարանը համեղ ճաչեր կը հրամցնէ, փափաքողները կրնան նոյն անունով ծխախոտ, խմորեղէն գնել։

Երգչախումբերու յայտագիրներուն մաս կը կազմեն Էդկար Ցովհաննիսեանի «Էրեբունի» քանդակը, որ ներբող մըն է նուիրուած Ուրարտուի։

Արձակագիր Հայկ Ղաչատրեան համանուն վէպ մը գրած է։ Էրեբունի անունով գինիի սպասներ, նախչազարդ գորգեր, յուչամեաուլներ, կրծքանչաններ, ապարանջաններ եւ մանեակներ կան։

×

« ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ » ԴԱՍԱԳԻՐՔԸ

Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչականը լոյս ընծայեց «Հայ ժողովրդի պատմութիւն» դասագիրքը, որ պիտի օգտագործուի բարձրագոյն ուսումնարաններու մէջ։ Ասիկա կ'ընդգրկէ հայ ժողովուրդին պատմութիւնը սկիզբէն մինչեւ ԺԸ· դարու վերջը։

Գիրքը կը սկսի Փրոֆ· Թադեւոս Յակոբեանի «Հայկական լեռնաչխարհի բնութիւնը եւ Մեծ Հայքի վարչական բաժանումը» ակնարկով։ Տեղեկութիւններ կը տրուին պատմական Հայաստանի «աչխարհներու», գաւառներու եւ քաղաքներու վայրին, տեղանուններու ստուգաբանութեան, երկրին բնակլիմայական պայմաններուն, բուսականութեան, օգտակար հանքերու մասին։

Այնուհետեւ առանձին բաժիններով կը ներկայացուին նախնադարեան համայնական հասարակութիւնը եւ ստրկատիրութիւնը Հայաստանի մէջ, հայ ժողովուրդին կազմութիւնը, պետականութեան հաստատումը, Հայաստանը հին եւ զարգացած աւատապետութեան ժամանակաշրջաններուն։

Յատուկ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն Ք· Ա· 4–3րդ դարերու հայկական թագաւորութիւններու, կեդրոնաձիգ պետութիւն ստեղծելու, Արչակունիներու հարստութեան հիմնադրութեան եւ անոր կատարած դերին, Բագրատունիներու, ապա կիլիկեան թագաւորութիւններու նուիրուած գլուխները։

Ներկայացուած են ազատագրական պայքարները՝ օտար բռնակալներու դէմ, հայ ժողովուրդին տնտեսական, ռազմական եւ մչակութային զարգացումը։

Դասագիրքը պատրաստած են պատմութեան մասնագէտներ՝ դոցենտ Հայկազ Ժամկոչեան, փրոֆեսօրներ Աչոտ Աբրահամեան, Ստեփան Մելիք-Բախչեան, Սերոբ Պօղոսեան։

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ - ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ.

Տեսանք — ցեղերու խառնուրդ մըն են ամէնէն քաղաքակիրթ ազգերը: Այդ բնաւ չի ցուցներ Անգլիացիին, Ֆրանսացիին սիրտը: Արիւններու խառնուրդը սակայն նոյնիսկ պայման մըն է քաղաքակրթական մեծ արժէքներ արտադրելու:

Զատո՞ւն է հայ հատկանիշը: Թերեւս աւելի քան չատ ուրիշ մարդկային համայնքները, աւելի քան, օրինակ՝ Ֆրանսան: Յարաբերաբար՝ զատուն, բացարձակապէ՞ս — ո՞վ կարող է ըսել: Հերոդոտի եւ Սարարոնի հեղինակաւոր վկայութեամբ Արմէնները չուեր են բալկաններէն դէպի այն երկիրը, որ այսօր կը կոչուի Հայաստան: Բայց այդ երկիրը այն առեններն դատարկ չէր: Եկուորները նուաճեցին բնիկ ցեղը կամ ցեղերը եւ ժամանակի ներգաղին ձուլեցին զանոնք, հայացուցին: Ապա հետզհետէ ազգա-բնակչական չարժումները, պատերազմը եւ մանաւանդ Տիգրանեան պատերազմները չատ մը գերիներ բերին Հայաստան, որոնք նոյնպէս դարերու ներգաղին հալեցան, լուծուեցան իշխող ցեղի քուրային մէջ եւ ստեղծուեցաւ ի վերջոյ մարդաբանական այն տիպարը, որ կը կոչուի հայկական: Այդ տիպարի թիկնեղ, ականահար, կարճահասակ ու կարճագլուխ — գերիշխող է մեր մէջ:

Ըսել չէ սակայն, թէ այն կ'իշխէ բացարձակօրէն:

Շրջեցէք Հայաստան աշխարհը եւ պիտի գտնէք չատ ու չատ Հայեր, միանգամայն տարբեր ցեղային յատկանիշներով, տարբեր կազմով ու դիմագծերով: Ունինք Հայ – Ասորիներ, Հայ – Բոշակներ, Հայ – Զերքէզներ, անչուշտ նաեւ Հայ – Հրեաներ, ցիրուցան Արարատէն մինչեւ Տաւրոս, բայց ամէնքը հայացած: Եւ անոնց մէջէն ելեր են չատ մը նշանաւոր ազգային գործիչներ, ռազմիկ, գրագէտ եւայլն — հին դարերէն մինչեւ նորագոյն ժամանակները, Գրիգոր Լուսաւորիչէն, Սահակ Պարթեւէն, Վարդան Մամիկոնեանէն մինչեւ Վրթանէս Փափազեան, Սեբաստացի Մուրատ եւ չատ ուրիշներ, — օտար ցեղերէ սերած, բայց հայ հայրեր – նախնիները, ճշմարիտ հայ մարդիկ ոտից գլուխ...

Փոխադիական արմատը չէ միայն, որ անուցեր է հայկական ծառը. եղեր են ուրիշ արմատներ, եւ ատոնք բոլորը՝ միացած մեր պատմական էվոլիւտիոնի այլ եւ այլ ազդակներուն՝ ձուլեր են դարերու ընթացքին հայ ազգը իր խոշոր գրական յատկանիշներով եւ նոյնքան խոշոր, ահաւոր գիծերով, իր չքնաղ անձնուրաց հերոսներով — Վարդաններով ու Վահաններով — եւ իր անաքանչ, պատակիչ, Վասակատիպ ցեցերով:

Փիլիսոփայական պաղարիւնով մօտենալու ենք այս խնդիրներուն, մէկդի դնելով ցեղային կուռութեան, անարատութեան մասին հիւսուած զրոյցները: «Խառնուրդը» չի ցուցներ մեր սիրտը, չի վերաւորեր մեր ազգային ինքնասիրութիւնը, ինչպէս Ֆրանսացիին սիրտը չի ցաւիր այն իրողութենէն՝ որ Փարիզի Նորհրդարանին մէջ նորմանածին Ռընոտէլի ու Շէրոնի հետ բազմած են Լօռէնցի Փուանքառէն, Օվերնիացի Մարքէնը, Բասկ Իրարնեգարէյ, հրէածին Լիոն Պլում, եւ դերմանածին Ալզասցիներ:

Կարեւորագոյնը այդ ձուլուածքն է, այդ ուշագրաւ խորհրդաւոր բաղադրութիւնը, որ կը կոչուի ազգ, որ ծնունդ է որոշ մշակոյթի, որ ունի յուզիչ պատմութիւն, որ կը կազմէ դեղեցիկ ներքաշնակութիւն — հակառակ ներքին կուսակցական, ատկէ կատաղի պայքարնե-րուն — եւ որ կ'ուզէ ապրիլ մէկ ընդհանուր օրէնքի եւ իշխանութեան տակ: Ցեղը, որ ծնունդ է քնական միջավայրի (կլիմայ, աշխարհագրական ու տեղագրական պայմաններ եւայլն) — ցեղը նախնական հում նիւթն է, անկերպարան, քաոսային, առանց հաւաքական ինքնագի-տակցութեան: Ինքնաճանաչ կը դառնայ միայն, երբ ազգ կը դառնայ: Երբ պատմութիւն ու մշակոյթ կ'ունենայ: Մենք կը խնդենք գործածել ազգ եւ ցեղ, որպէս հոմանիշ իրողութիւններ, եւ սակայն տարբեր են անոնք: Ազգն է բարձր, մեծ-ծարժէք ընկերաբանական իրողութիւնը: Ազգը լառն է, որ պարծանքով կը հոլովէ Ֆրանսացին (լա նասիոն ֆրանսեզ) — նմանապէս Անգլիացին, Ամերիկացին եւն.: Ցեղը առ հասարակ կանգնած է քաղաքակրթութեան ստորադաս աստիճանի վրայ, վայրենութեան շրջանի սեմին: Ոչ ոք կ'ըսէ քիւրտ ազգ, — լա նասիոն քիւրտ որ տակաւին ի լինելութեան է — այլ կ'ըսեն քիւրտ ցեղ, լա ռաս քիւրտ, կամ թրիպիւ քիւրտ: Ցեղը դեռ չունի ընդհանուր շահերու գիտակցութիւն, թէպէտ ու փխրուն է կապը անոր այլ և այլ հատուածներուն միջեւ, եւ այդ հատուածները ստէպ խորապէս պառակտուած են, նոյնիսկ հակամարտ: Այդպէս՝ քիւրտ ածիբեթներ, այդպէս նաեւ սլաւ ցեղին պատկանող Ռուս եւ Լեհը (մասամբ Ռուսը եւ Ուկրայնացին), Սերբը եւ Պուլկարը, Սերբը եւ Խրուատը: Հակամարտ են, իրար կ'ատեն Հրեան ու Արաբը, թէեւ երկուքն ալ սեմական ցեղէն են: Համերաչխ չեն նոյնիսկ Գերմանիան եւ իր ցեղակից Աւստրիան, որոնք արիւնայեղ պատերազմ ունեցան 60ական թուականներուն: Եւ այսօր ալ համերաչխ չեն ու, հակառակ Մայր-Գերմանիոյ կառավարութեան յորդորներուն, սպառնալիքներուն, ցաւումներուն, Աւստրիացիները չեն ուզեր միանալ իրենց հզօր ցեղակիցներուն, կը մերժեն անոնց դիկտատուրական ռէժիմը, կը նախընտրեն ապրիլ ազատ ու անկախ: Քաղաքական իրաւակարգը աւելի զօրաւոր չաղկապ է քան ցեղակցական կապը: Ֆրանսայի միլիոնաւոր Իտալացիները ընդհանրապէս կապուած կը մնան ազատասէր Ֆրանսային եւ Զուիցերիոյ միլիոնաւոր Գերմաններն ու Իտալացիները սրտով կառչած կը մնան իրենց ազատ, դեմոկրատիկ զուիցերական հայրենիքին:

Այս բոլորը ըսել չէ՞ արդեօք, թէ արեւմտեան ցեղապաշտ տեսաբանները չափէն դուրս կը խոչորցնեն ցեղային ազդակին դերը եւ թէ հարկ է չափաւորել զայն, չդարձնել ցեղը աստուածարանական մարզանքներու նիւթ, կրօնական պաշտամունքի առարկայ: Դժուար է հիմնաւորել ցեղապաշտութիւնը տեսականօրէն, իսկ գործնականապէս այն ունի խոշոր անպատեհութիւններ: Ցեղապաշտը միշտ հակամէտ է գերագնահատելու եւ պանծացնելու սեփական ցեղի առաքինութիւնները ու արժէքները, ի վնաս ուրիշ ցեղերուն որոնց հանդէպ առ հասարակ արհամարհոտ ընթացք կ'ունենայ: Եւ իրրեւ այդպիսին, զրպռիչ ազդակ կը հանդիսանայ մանաւանդ պատերազմի ատեններու եւ ցեղերու հանդէպ...

Ու նորէն հարց կուտանք. ի՞նչ է մեր դերը, որքա՞ն հաշտելի են մեր իրականութեան պահանջներուն հետ այդ նոր, ծայրայեղ, ազգայնական տեսութիւնները, որ կուգան Ֆաշիստ Իտալիայէն եւ ցեղապաշտ Գերմանիայէն: Հայը ուժեղ է ընդօրինակումի բնազդով եւ միշտ ալ ուշադիր ականջ ունեցեր է — այսօր ալ ունի — արեւմուտքէն եկող ամէն տեսակ վարդապետութիւններուն եւ քաղաքական հոսանքներուն հանդէպ... Ցանձնարարելի՞ են այս նորերը մեզի համար մեր դատի, մեր պայքարներուն համար: Կը պատասխանեմ: — Կրնաք օգտուիլ անոնց կազմակերպական մեթոտներէն եւ այն կուռ, պողպատէ կարգապահութենէն, որ Ֆաշիզմը եւ հիթլէրիզմը մատուցեր են իրենց կուսակցական վաշտերուն մէջ, — կարգապահութիւն մը՝ որ միացած ջերմ, դիտակից հայրենասիրութեան՝ մեծագոյն դրամականն է գաղափարական դատի մը յաղթանակին: Բայց այդքան միայն: Եւ այդ մտահոգութեամբ է, անշուշտ, որ այսօր կը կազմուին Ամերիկայի մէջ հայ երիտասարդական ու պատանեկան բազմազան միութիւններ նուիրուելի վարպետ դեկավարութեամբ:

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

(Շար. – 2)

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

ԺԱՔ ՇԱՐՕՆ

— o —

Մալիէական կատակերգակ մը, որ մերթ կը սիրէր զարտուղութիւնը ու թերեւս արդիականութիւնը, Հոկտ. 15ին կը մահանար յեղակարծօրէն, խոր վիշտ պատճառելով թատերասէր հասարակութեան:

Երեք օր առաջ տեսած էի զինքը Մարինեի բեմին վրայ, որ տարիէ մը ի վեր կը փոխարինէ Մոլիէռի տունը, մինչեւ հիմնական նորոգութիւն: Մալենկարի դերը կը խաղար, Լապիչի «Փուտրը օ զիէօ» թատերախաղին մէջ, ուր կը յայտնուէր իր լաւագոյն տարերքին մէջ:

Ֆրանսայի հեղինակը մրցակիցը նը-կատուած է Կիթրէի: Մինչ Ալեքսանդր Բ.ին սանը, որ Ռուսիոյ ցարին կը պարտէր իր Սաչա անունը, նրբին «փոմպը»ի վարպետն էր, յաճախ ոչ մտաչելի ռամիկ ժողովուրդին քիմքին, Լապիչ իրապաշտ Մաժխրէնն մըն է, կայծ ու կրակ կը հանէ բեմին վրայ:

Մարդկային են իր տիպարները, այնքան ծանօթ ու մտերիմ մեզի, որ պիտի կարծուէր թէ մաս կը կազմեն հայկական բարքերուն: Երեւակայեցէք սա մէջին գասակարգի Մալենկարը, որ իր կընոջ մեղսակցութեամբ, ինքզինքը ծանրէն կը ծախէ, հուրի պէս աղջիկը կը ճղնի հեռացնել վիպական սիրահարէ մը, որ խելքը թռցուցած է սէրէն: Այս տղուն ընտանիքը Ռաթինուա կը կոչուի, իրենք ալ բռնուած են մնոպիզմի ախտէն, գործը առաջ տանելու համար: Հայր Ռաթինուա հիւանդ կը ձեւանայ եւ կ'այցելէ Մալենկարի, որ կեզծ բժիշկ մըն է եւ 4000 ֆ. այցեգինի մը խարդաւանքը մէջտեղ կը նետէ: Մայր Ռաթինուա իր կարգին մուտք կը գործէ բնակարանէն ներս, յարկաբժին մը վարձելու պատրուակով եւ կը տարուի մեծամոլ ընտանիքին արտաքին երեւոյթէն: Մալենկար գործը կը ձգէ դիտումնաւորապէս, ի վերջոյ երկուս-տեք իրարու կը հանդիպին, աղնուական կերպով ու մեծախորհրդաւոր հանդերձանքով: Կողմերէն իւրաքանչիւրին նիւթական կարողութիւնը սահմանափակ է, բայց աւելին ծախել կը ձեւացնեն ու իրար խարելու կը հետամտին, երկարատեւ սակարկութիւններու մէջէն: Այս բոլորին ամէնէն նկարագրական տիպարը Ֆիլիփ Ռոնտոթն է, որ փայտի վաճառականի մը հիանալի անկեղծութեամբ, փլասթիքէ պալօնը կը պայթեցնէ կեղծ կեղծ հերոսներուն, որոնք համեստ քաղքենիներ էին իրականին մէջ:

Ժաք Շարօն միջակորեակ Ֆրանսայի մը եղած էր, խիստ բնական ժեսթերով ու ռամիկ խօսակցութեամբ: Հարկաւ ինքն ալ կը կեղծէր, բայց երբեմն կը ստիպուէր փչէն քաշել Տիկ. Մալենկարի (Ֆրանսուազ Սեժներ): Մէկ ծայրէն միւս ծառին, ծաղկին եւ սիւքին: Ծօղացուէն կարկամած իր սրունքները կը ժիկամակէին կտրել այն կածանը, որ չրջապատուած էր դամասկավարդերով եւ կը յանդէր ծիծղուն սալփինային: Ինքն ալ սիրա չունէր արդէն, չատ քիչ անդամ կը հանդիպէր Տիւզճի Գրիգորին, որ սրճարան մը կը բանեցնէր Սամաթիոյ պողոտային վրայ:

Հին յեղափոխական մըն էր, հանդարտ եւ ծանրախոհ, պարուրուած տեսակ մը խորհուրդի մշուշով, որ անշուշտ կը ըխէր անցեալի իր ազգանուէր գործունէութիւնէն: Օրին մէկը, երբ վազդէն սովորականէն աւելի հետաքրքրուած էր իրմով, կոնծաբան Սեփոն ազան բերնէն փախ-ցուցած էր.— Նշանաւոր մարդ է ասի, ազայ, Հինգքեարին ճանկը չձգելու համար ընկերները, անունները կլլած է, ատոր համար մենք մեզի եղած ատեն, հուտաձ կ'ըսենք իրեն...

Շատ սիրով կ'ընդունէր վազդէնը: Ի՜հ, ինչո՞ւ չէ, վազեմի բարեկամը բարեւ «կը խաւրէր» իր միջոցով, ու Տիւզճի Գրիգորին դէմքը կը ճառագայթէր բազասեան խրախճանքներու յաճախանքովը: Ցառականչականօրէն կը քթթէր մէկ աչքը, ապահեայ ամանէ մը չոր միրգեր կը հանէր ու կամաց մը կը սահեցնէր ապտակին մէջ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Շար. – 3)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԱՍՏՂԻԿԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎՃԻՌ

Մանկական արտաբացութեամբ մը, Զարմինէն կը փորձուէր զուարճանալ քիչ մը Տէտէին հետ, մատը հաւնոցի մղլակին տանելով: Մայրերու թեւերուն տակ, վառեակները հոս-հոն կը վազէին խելագորոյս, աքլորներն ալ եռեւէն, բայց իրենց յաղթական կանչը կը կարէր մէկէն, մոլեգին խոյանքովը «Թէքիր»ին, ահաւոր խուճապ մը ստեղծելով թռչնազգիներու տարմերուն մէջ:

Ձեռքը մէջքին՝ չաբաճճի թոռնուհին կը ծիծաղէր անփութօրէն, Նունիկ հանդէմ ի զուր կը կանչէր իր սիրական կատուն, մինչ ծերունին հապճ կը յաջողէր փարախ մտցնել անմիտ մոլորեալները:

Իւրաքանչիւրը իր ձեռագործին կը նուիրուէր, ինչպէս որ ամէն առաւօտ, ինչպէս որ ամէն երեկոյ: Ամէն ինչ կանոնաւոր էր, ամէն ինչ իր տեղը, ամէն ինչ իր ժամուն: Ամէն ինչ ներդաշնակ, ամէն ինչ ներդաշնակ...

*Ամէն ինչ ներդաշնակ, ամէն ինչ ներդաշնակ, բացի Ճակոբ աղայի սրտէն: Ամէն առաւօտ, ինչպէս որ ամէն երեկոյ, ան կը նստէր դիմացի անդրիամատին վրայ, որ կը յանդէր հորին գլուխը: Սիրած էր Նունիկը, նորափթիթ օրերուն, ու տակաւին կը կարծէր սիրել: Մեծ մայրիկը, երբ առաւօտեան կ'երթար հորին գլուխը, ան կը հետեւէր անոր ամէն քայլափոխին, ինչպէս որ ամէն առաւօտ, ինչպէս որ ամէն երեկոյ: Ամէն ինչ կանոնաւոր էր

ՀՂՎԱԾՔՆԵՐ ՀԱՅԿՂԻ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՏԱՐԻՔՆԵՐՈՒՄ ԸՆԿԱԾ ՎԴՆԱՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑՆԵՐԻՆ

ԿՂԶԻ Ե. ՀԱՅԿՂԻՆ

Հեռագրական ցուցիչ
բեհիր Ե. փաշայեվի տասնյակ

Ծոմի իմաստը օձին փշրելիմն է, կ'ըսէ ժողովուրդը, եւ ես կը կարծեմ, որ մեր հին կրօնական տօները ներշնչուած են ամենաիմաստուն մտքերով։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Զատիկը, կը յիշենք Յիսուսի յարութիւնը, որ մահուան վրայ յաղթանակ տարաւ։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Վարդավառը, կը յիշենք Յիսուսի պայծառակերպութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Խաչի տօնը, կը յիշենք Յիսուսի խաչելութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Ծնունդը, կը յիշենք Յիսուսի ծնունդը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Յայտնութիւնը, կը յիշենք Յիսուսի մկրտութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Ծոմը, կը յիշենք Յիսուսի քառասնօրեայ պահքը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Աստուածածնի վերափոխումը, կը յիշենք Յիսուսի համբարձումը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Աստուածածնի ծնունդը, կը յիշենք Յիսուսի ծնունդը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Յովհաննէս Մկրտչի ծնունդը, կը յիշենք Յիսուսի մկրտութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Յովհաննէս Մկրտչի գլխատումը, կը յիշենք Յիսուսի խաչելութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Ստեփանոսի գիւտը, կը յիշենք Յիսուսի յարութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Ստեփանոսի նահատակութիւնը, կը յիշենք Յիսուսի համբարձումը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գալուստը Հայաստան, կը յիշենք Յիսուսի ուղարկումը աշակերտներուն։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ծնունդը, կը յիշենք Յիսուսի ծնունդը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի նահատակութիւնը, կը յիշենք Յիսուսի խաչելութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գլխատումը, կը յիշենք Յիսուսի յարութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գերեզմանի գիւտը, կը յիշենք Յիսուսի համբարձումը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գերեզմանի գիւտը, կը յիշենք Յիսուսի խաչելութիւնը։ Ամէն տարի, երբ կը տօնենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գերեզմանի գիւտ

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Շահինեան իր թոռնիկին Այտա Շըտիկեանի պաշտի յաջողութեան համար 50 ֆր. կը նուիրէ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, 50 ֆր. Դպրոցասէրին (առանձ «Յառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Յառաջ»ին յիսնամեակին առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսիի մանուածիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 31 Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ·— Հաշուետուութիւն, տեղակապրի ընթերցում։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ-Ի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ
ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ
ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

որ կը տօնուի Փարիզի մէջ
նախագահութեամբ բեմադիր

HENRI VERNEUIL
(ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ)

կիրակի, Նոյեմբեր 16, ժամը 15ին

Մանրամասնութիւնները՝ յետագային

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՄԱՐՍԷՅԼ ԿԱՄՓ· ՖՐԷԶ-Ս· ԱՆԹՈՒԱՆԻ

Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ Նոյ· 1ին Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ։ Կը պատարագէ եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

×

Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ կը կատարուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ՝ մեր բիւրաւոր նահատակներու, մեզմէ անդարձ բաժնուող եւ ի մանաւորի բարերար՝

ԴԱՒՈՒԻՍ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆի

ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգւոյն ի հանգիստ։

Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8,30, պատարագ ժամը 10·30։

ՇԱԽԻԼԻ Ս. ԴՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Ս· կարապետ եկեղեցւոյ կրօնական Ընկերակցութեան վարչութեան պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած ըլլալով, նոր վարչութեան ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Շաբաթ, 1 Նոյեմբեր 1975 եկեղեցւոյս դըպրոցին Տ· Տ· Վազգէն Ա· Ամենայն Հայոց կաթողիկոս սրահին մէջ, ժամը՝ 9·30 – 13·00 էն մինչեւ 14·30 – 17·00։

LE MASSACRE DE CHYPRE

6000 GRECS TUES — 3000 DISPARUS — 200.000 REFUGIES

"ATTILA 74"

Un film de MICHAEL CACOYANNIS (Electre, Zorba le Grec)
tourné à la suite de l'invasion turque à Chypre

Soirée de bienfaisance au profit des sinistrés de la guerre

Sous la présidence de :
Monsieur POLYS MODINOS
Ambassadeur de Chypre en France
Monsieur A. G. LEVENTIS
Ambassadeur de Chypre auprès de l'UNESCO

et en présence de :
MARIA CALLAS et MICHAEL CACOYANNIS

Au THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES — LUNDI 3 NOV. à 21 heures
15, Avenue Montaigne

Places de 30 à 200 frs.

Réservations : au GROUPE DE PARIS— 15 Av. Pierre 1er de Serbie
75116 Paris — Tél. 723-61-01

Tenue de ville

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN
6, rue de l'Echelle PARIS 1
tél 260 30 20 et 260 67 34
de 9 h. à 19 h. tous les jours

Paris - Athènes - Paris

A partir de
850 Fr.

YASSOU A NOS PRIX GRECE
Week-End et séjours de moins d'un mois
INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUTRES CHARTERS

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դիմեցէ՛ք ՄԱՑՏԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ
LE VOYAGE EN GRECE
Ամէն օր ժամը 9էն 19

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Դաշնակցութեան 85րդ տարեդարձին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Շրջանի բոլոր խումբերուն

Ուրբաթ, Նոյեմբեր 7, ժամը 20·30ին
SALLE CHAILLOT GALLIERA
28, Ave. Georges V
Métro : George V ou Alma-Marceau
Կը ներկայանէ·— *Ընկ· Հրանտ-Սամուէլ*
Կը խօսին·—
LIONEL JOSPIN
(Secrétaire international tiers-monde, membre du Bureau et du Comité Directeur du P. S.)
Հ· Ց· Դ· կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչը (ֆրանսերէն)
Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը (ֆրանսերէն)
եւ ընկ· ԱՐԱ ՊԻՊԻՐԵԱՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ARARAT - WEST HAM

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

1/8 եզրափակիչ
Լոնտոն, Նոյեմբեր 5

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Մխու – թիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները քաջալերել հայրենի մարզիկները։

Մեկնում՝ Շաբաթ Նոյ· 5 ժամը 15ին
Վերադարձ՝ Հինգշաբթի Նոյ·6 ժամը 12ին

Հաւաքուիլ Պուրժէ օդակայանը Շաբաթ ժամը 14ին։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ *Փարիզ – Լոնտոն երթուդարձ օդանաւով — պանդոկ Լոնտոնի կեդրոնը եւ նախաճաշ — Մարզադաշտի մուտք — Օթոքառով պտոյտ Լոնտոնի մէջ, երթուդարձ մարզադաշտ, պանդոկ եւ օդակայան՝*

470 ՖՐԱՆՔ

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել
ՊԵՐԼԻԻՔ հաստատութիւն (ձէզվէճեան)
236–54–48 *վոսթ* 15
Նաւասարդեան 985–36–53

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Թաղականութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է·—

Ոմն բարեպաշտուհի մը, երկրորդ բարեպաշտուհի մը 10ական ֆր·, Տիկ· Շալճեան եւ Տիկ· Սանտալեան 20։ Պր· Գաբրիէլ Օգաբլեանի Թաղման առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկ· Գոհարեան 30, Պր· Պօտոսեան 50, բարեպաշտուհի մը 100, Տէր եւ Տիկ· Ճովհ· Վարժապետեան եւ Տէր եւ Տիկին Մինասեան 30ական, Պր· Ժորժ Թրիկեան 20, Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Սիլոյեան եւ Պ· Ճովսէփ 50, բարեպաշտ մը 20, Պր· Տիգրան Փէհլիվանեան 30։ Տիկին Սէմէրճեան 30, Պր· Հ· Տալտալեան 10, Պր· Ժաք Օհանեան 100։ Պր· Ճովհաննէս Ներսէսեանի հոգեհանգստեան առթիւ Տիկին Ճակոբեան 100, Պր· Արամ Տէրտէրեան 10։ Տիկին Խաչիկեան եւ Տիկին Էկինեան 30ական, Թոքաքճեան Արուսեակ 100, բարեպաշտուհի Տիկին մը 10, այրի Տիկին Թապուհի Գուլումեան 20, Պր· Գասպար Ունճեան 30 ֆր·, Տիկին Ն· Զարուքեան 10։ Տիկին Սաթենիկ Տէր-Ղուկասեանի հոգեհանգստեան առթիւ եղած նուէրները·— Դարբինեան ընտանիք 200, բարեպաշտուհի մը եւ Պր· Գասպարեան 10ական, Տիկին Գոհարիկ Տէր-Ղուկասեան 50, Պր· Աթօեան 100 ֆր·։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտ· 31 ժամը 21ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա Ց Ց

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ոգեկոչէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը,

Շաբաթ Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին, Պանիէօ Փարիզիէնի գերեզմանատունը կը հրաւիրուին Ֆրանսահայ Գրողները եւ հասարակութիւնը անխտիր։

Հաւաքավայր՝ Սիմֆիէռ տը Պանիէօ-Փարիզիէնի մուտքը։

Հաղորդակցութեան փորթ տ'Օրլէանէն առնել 128 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել՝ գերեզմանատան առջեւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

«ՆՈԹՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏ»Ի ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ

Կիրակի Նոյեմբեր 9ին, առաւօտեան ժամը 11ին, հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ կը մատուցուի Մարսէյլի «Նոթրը Տամ տը լա Կարտ»ի պազիլիքային մէջ։

Կը պատարագէ՝ ՆԻԿՈՂՈՍ Ծ· ՎՐԴ· ՔԵՉԵԱՃԵԱՆ՝ առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէներու, նախագահութեամբ Մարսէյլոյ Վիճակաւորին՝

ՐՈԺԷ ԱՐՔ· ԷՋԷԿԱՐԱՃԻ

Այս արարողութեան ընթացքին տեղի կ'ունենայ թեմիս երախտագիտական մեծաւոր տուչութիւնը երկու հոգւոյ որոնք յիսուն տարի մեծ նուիրումով ծառայեցին եկեղեցւոյ։

Ճաւարտ պատարագին, տեղի պիտի ունենայ նոյն առիթով սարքուած ճաշ, «Նոթրը Տամ տը լա Կարտ»ի սրահներուն մէջ։

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱԼԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

Կը մասնակցին
ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՇԱՆ
ինչպէս նաեւ
ՊԷռնար Տէտէեան եւ իր նուագախումբը

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի
Ets MICHELE — Tél. 899-09-66

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
29
MERCREDI
29 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

5ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·427

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.427

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ ԱՐԵԱՆ ՈՒ ԿԱՊԱԿԻ ՄԷՋ

— o —

Երեքշաբթի առաւու ձայնասփիւռը կ'ըսէր թէ Պէյրութ բոլորովին մեռեալ քաղաք մըն է եւ միայն քանի մը կառքեր կ'անցնին զիակները ժողվելու համար։

Իրօք դեսպանատուները սկսած են ապահովել իրենց հպատակներու մեկնումը։ Ֆրանսական դեսպանատունն ալ սկսած է արձանագրել իր տասը հազար հպատակները, որպէսզի կամաց կամաց կարենան հեռանալ։ Պէյրութ կը պարպուի, դրամապղտիներէն եաք, օտարները կը մեկնին ինչպէս նաեւ այն Լիբանանցիները, որոք ի վիճակի են, մնացեալն ալ լեռները կը քաշուի և ոչ մէկ լուծում կը տեսնուի։ Այս կացութեան հասաւ Մերձաւոր Արեւելքի դրախտային երկիրներէն մին՝ երբեմնի «Արեւելքի Զուիցերիան»։ Հրա – դարտները որոնք իրարու կը յաջորդեն անօգուտ կերպով, այլեւս կրնային ծիծաղելի ըլլալ եթէ եղերական չըլլային։

Երեքշաբթի առաւու, Օռիան – Լը Ֆուռ չէր հասած Փարիզ, ինչպէս կը պատահի ամիսէ մը ի վեր, ամէնէն ծանր օրերուն։ Ինակչութիւնը որ երեւութական հանդարտութենէ մը խաբուեցաւ եւ քաղաքմաց, խուճապի մատնուած տուները թողած է, երբեմն ալ նկուղներու մէջ։ Ինտիօ – Լիպան անգամ մը եւս կը հաստատէր որ հրազադարը չի յարգուիր եւ կ'ըսէր. «Անելի մէջ ենք։ Թող երեսփոխանները տէր ըլլան իրենց պատասխանատուութեանց, եթէ ի վիճակի չեն ապահովել, թող գոնէ հրաժարին եւ ձգեն որ մենք ալ ժէօնկլի օրէնքին վերադառնանք»։

Երկու օրուան մէջ, անկարելի կ'ըլլար երեսփոխանական Ժողովի նիստ գումարել, որովհետեւ մեծամասնութիւն չէր գոյանար (Խորհրդարանը 99 երեսփոխան ունի)։

ԹՈՒՐՔԵԽՈՒՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԸ

«ԻԶՎԵՍՏԻԱ» ԿԸ ԶԱՏԱԳՈՎԷ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան աղբիւրներու համաձայն, Թուրքիա 60 Թռան գնելու վրայ է Խորհ. Միութենէ, սակայն մերժած է խորհրդային առաջարկը՝ Միկ–21 եւ Միկ–23 ինքնաթռիչ օդանաւեր առնելու։ Զինուորական Թռիչներու գնումը Խորհ. Միութենէն, հիմնական չրջադարձ մը կրնայ կազմել Թրքական քաղաքականութեան մէջ։ Եւ, ասիկա, հակառակ Թուրքերու այն պնդումին, թէ որոշած են խորհրդային օդանաւեր չգնել, գոնէ առայժմ։

Նուրջ երեսուն տարիէ ի վեր Թրքական բանակը գրեթէ ամբողջովին ամերիկեան զէնքերով կը սպառազինուի։ Զինուորական գետնի վրայ Թուրքերը Խորհ. Միութենէն միայն քանի մը փոխադրակառքեր գնած են, այն ալ երեք տարի առաջ։

Անգարայի մէջ Թուրք պինուորական աղբիւր մը հերքեց Թռիռներու գնման լուրը։ Ինդրոյ առարկայ Թռիռները կրնան 18–եր են։

Ամերիկեան աղբիւրներու համաձայն, այն օրէն ի վեր, երբ Թուրք իշխանութիւնները զբաւեցին ամերիկեան կայանները, Մոսկուա կը փորձէ կապ հաստատել Թուրքիոյ հետ, նպատակ ունենալով քանդել Ատլանտեան Ուխտի հարաւային թեւը։

×

Միւս կողմէ սակայն Պոլսոյ Թերթերը (Հոկտ· 24) տարբեր լուրեր կուտան եւ արձագանգ կը հանդիսանան Իզվեստիայի դրածին այս մասին։ Ահա թէ ինչ կը դրէին առջի օր, Թրքական Թերթերը.—

Ինորհրդային կառավարութեան պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», կը մեկնաբանէ Թուրքեւսովետ յարաբերութիւնները, եւ կը չեշտէ թէ «Տէմիրէլի կառավարութիւնը իր երկրին ճարտարարուեստական վերականգնումին համար կարեւոր չափով մը կապուած է Թուրքեւսովետ տնտեսական գործակցութեան։

«Իզվեստիա» այս առթիւ կը գրէ թէ Հալք կուսակցութեան ընդհ. նախագահ եւ նախկին վարչապետ Պիւլէնտ Էճեվիտ համամիտ է որ Թուրքիա ոչ–յարձակողական դաշինք մը կնքէ Սովետ. Միութեան հետ։

— Ներկայիս, կը գրէ նոյն Թերթը, Թուրքիոյ մէջ չկայ որեւէ մէկը, որ հակառակ Սովետ. Միութեան հետ մշակուած տնտեսական եւ առեւտրական գործակցութեան։ Երկար տարի Թուրքիոյ տնտեսական քաղաքականութիւնը առաւելապէս չափով կապուած էր Ամերիկայի եւ Արեւմտեան Եւրոպայի, ինչ որ յանախ ըրաւ Թուրքիան։ Գվխաւոր ընդդիմադիր կուսակցութեան նախագահը, Պիւլէնտ Էճեվիտ, կ'ուզէ ոչ–յարձակողական ուխտ մը կնքել Սովետ. Միութեան հետ։ Ինչ կը վերաբերի Տէմիրէլի կառավարութեան, մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Թուրքեւսովետ տնտեսական գործակցութեան, յօգուտ իր երկրին ճարտարարուեստական վերականգնումին։

1935ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԵՑԱՒ

Թուրքեւսովետ տնտեսական գործակցութեան առաջին հիմը դրուեցաւ 1935ին, այն օրերուն, ուր Հանրապետութեան նախկին նախագահ Ատլալ Պայար Տնտեսական Գործավար էր եւ Անգարա հրաւիրած էր սովետ. առեւտրական պատուիրակութիւն մը։ Սովետ. փորձագէտներ գործակցութիւնով, Գայսէրիի մէջ բացուեցաւ հիւսուածեղէնի առաջին գործարանը, որուն յաջորդեց Նազիլիի հիմնարկը, եւ այս ճարտարարուեստական գործակցութիւնը զանազան ընդհատումներով չարունակուեցաւ։ 1961ին Սովետներով չարունակուեցաւ։ Զայըրօվայի ապակիի գործարանը եւ այլ հիմնարկներ։ Այս հաստատութիւնները չարունակուեցան մինչեւ այսօր, եւ սովետները բազմաթիւ հիմնարկութիւններ բացին Թուրքիոյ մէջ, եւ անոնցմէ յիշենք Սէյտիշէհիրի ալիւմինի գործարանը, Իզմիրի Ալիազատարանը, եւ այլ քիմիական, մետալուրգիական, էլեկտրական, պողպատ – երկաթէղէնի գործարանները։

Քանի մը տողով

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 72 միանականները բողոքեցին Նոպէլեան մրցանակին Սախարովին տրուելուն առթիւ։ Կը կարծուի թէ ասիկա պատճառ ըլլայ որ Սախարով չհասնայ Սթոքհոլմ երթալ մրցանակը առնելու։

ԺՈՐԺ ՔԱՐՓԱՆԹիէ Ֆրանսայի ամէնէն ծանօթ եւ ժողովրդական մարզիկը մեռաւ 81 տարեկանին։

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ սպանութեան քննութիւնները նոր բան չեն բերած։ Կը կարծուի թէ երկու մահափորձերուն գործածուած զէնքերը իրարու նման էին։ Աթէնքի ոստիկանութիւնը կապ ու պատասխան եղած է առջի գիշեր ըստ Մոնտէ, որովհետեւ անանուն անձ մը հեռաձայնած է ոստիկանութեան ըսելով որ հայկ. կոմանտօ մը պիտի յարձակի Աթէնքի Թրքական հիւպատոսարանին վրայ։ Նման լուր մըն ալ Ֆրանս–Ինթէօ տուաւ երկուշաբթի օր, Նիւ Եորքի հիւպատոսարանին մասին։

ՍԱՏԱՔ փարիզ էր կիրակի եւ հիւրը Ժիսքարի։ Տեսակցութենէն եաք, Եգիպ – տոսի նախագահը յայտարարեց թէ բացարձակ համաձայնութիւն կը տիրէ եւ թէ երկու երկիրներու միջեւ բարեկամութիւնը կը զարգանայ օրէ օր։ Երկուշաբթի օր Քաթարի էմիրն էր որ Փարիզ կը հասնէր։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 20)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

Երեւանի երկաթուղիի մշակութային տան ժողովրդական պարի խումբը Անգլիա մեկնեցաւ։ Անգլիոյ եւ Սկովտիոյ մէջ 19 ներկայացումներ պիտի տայ։ Ցայտապիերը կազմուած է հայկական, ուկրաներնական, կովկասեան եւ ռուսական պարերէ։ Պարախումբին ղեկավարն է Վարդգէս Ռաչիդեան, որ ազգային պարախումբեր կազմած է նաեւ Թունուզի եւ Իրաքի մէջ։

×

ՎԱՐՊԵՏԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՄԵՐԳ

Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ Վարպետին նուիրուած համերգ մը տեղի ունեցաւ, որու ընթացքին արտասանուեցան եւ երգուեցան Ա.Ռ. Իսահակեանի բանաստեղծութիւնները եւ անոնց բառերով յօրինուած երգերը։ Համերգին բացումը կատարեց բանաստեղծին թոռը՝ Ռուբիկ Իսահակեան։

×

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վերջերս Արեւելեան Գերմանիայէն երկրաբաններու երկու խումբեր Հայաստան այցելեցին, դպիտաւորութեամբ Արեւելեան Գերմանիոյ երկրաբաններու ընկերութեան նախագահ Փրոֆ. Ռ. Դաբերի եւ Հալէի Ճրջանի երկրաբան Դոկտ. Կ. Բրենդելի։

Շաբաթ մը մնալով Հայաստան երկրաբանները ծանօթացան Երեւանի տեսարժան վայրերուն, այցելեցին Գառնի, Գեղարդ, Մեծամօր, Սարդարապատ, Սեւան։

Երկու երկիրներու երկրաբանները գիտական համագործակցութիւն հաստատած են իրենց միջեւ։

×

«Ա.Ռ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ» ՏՈՒՆ–ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շուտով իր դուռները հանրութեան առջեւ պիտի բանայ «Ա.Ռ. Իսահակեան» տունը – թանգարանը Լենինականի մէջ։

Նախաձեռնողը եղաւ բանաստեղծին հօրեղբօր տղան՝ 80ամեայ Նիկողայոս Իսահակեան։ Թանգարանին նուիրեց Վարպետին ընտանիքին պատկանած մեծ գորգը, սամովարը, գրասեղանը, լուսանկարներ եւ այլ մասունքներ։

×

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Ա.Ռ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Երեւանի պետական համալսարանի գիտական նստաշրջանը՝ նուիրուած Ա.Ռ. Իսահակեանի, վերջ գտաւ։ Երկու նիստերու ընթացքին լսուեցան զեկուցումներ բանաստեղծին գրական ժառանգութեան մասին։

Փրոֆ. Եդ. Զրբաչեան բնութագրեց «Իսահակեանի քնարական հերոսը»՝ բացայայտելով բանաստեղծին ստեղծագործութեան հիմնական մոթիվները եւ գաղափարական ուղղութիւնները 1890–1900ական թուականներուն։

Դոկտ. Գ. Յովհաննիսեան ներկայացուց պատկերներու կառոյցը Իսահակեանի բանաստեղծութիւններուն մէջ։

Դոկտ. Ռաֆայէլ Իշխանեան խօսեցաւ բանաստեղծին ստեղծագործութեան լեզուական զարգացումին մասին։

Իսահակեան եղաւ այն մեծ անհատներէն մէկը, որ ժ.թ. դարու վերջը եւ ի. դարու սկիզբը բանաստեղծութեան կատարելութեան հասցուց հայ չափածոյ լեզուն՝ զայն զարձնելով կենդանի, ժողովրդական՝ «Բանաստեղծը եւ ժողովրդական բառուբանը» զեկուցումին մէջ ըսաւ դոցենտ Յ. Յարութիւնեան։

Դոկտ. Հրանտ Թամրազեան խօսեցաւ բանաստեղծին եւ իր դարուն մասին։ Դոկտ. Յարութիւն Ֆելէկեան անդրադարձաւ Իսահակեանի հրապարակագրական գրութիւններուն։ Իսահակեանի «Լիլիթը» եւ «Մոգաստերային ասացուածքները» ներկայացուցին Մազդա Ջանբազեան եւ Ալիկ Իսահակեան։

×

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Լէհաստան մեկնեցաւ Երեւանի պետական համալսարանի դասախօսներու պատուիրակութիւնը՝ մասնակցելու համար տնտեսական եւ քիմիագիտական հարցերու նուիրուած համագումարին, որ տեղի պիտի ունենայ Լիւպլէնի համալսարանը։

Երկու համալսարաններու համագործակցութեան պայմանագիրը կնքուած է չորս տարի առաջ, յայտարարեց պատուիրակութեան ղեկավարը՝ կարօ Խաչատեան։ Այս վերջինը ընդգծեց, թէ բեղուն կերպով կը զարգանան հայէլեկտական պատմական կապերու հարցերուն եւ համատեղ ուսումնասիրութեան աշխատանքները։ Այս հետազօտութեանց արդիւնքները տեղ պիտի գտնեն այն հատորներուն մէջ, որ չուտով լոյս պիտի տեսնէ հայերէն եւ լեհերէն։ Պատրաստուելու վրայ է նաեւ «Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը» աշխատութիւնը, որ պիտի հրատարակուի լեհերէն։

×

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ Առնօ Բաբաջանեան Հայաստանի պետական սէնֆոնիկ նուագախումբին հետ իրրեւ դաշնակահար նուագեց իր «Հերոսական պալլադը»։ 25 տարի առաջ նոյն նուագախումբին հետ, Փրոֆ. Սուրէն Զարեհեանի ղեկավարութեամբ Բաբաջանեան նոյն դահլիճին մէջ, առաջին անգամ նուագած էր այդ ստեղծագործութիւնը։

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ - ՄԻԶԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ.

Սակայն կը խորհիմ թէ հայկական հայրենասիրութիւնը արծարծելու, հայ ազգային նախանձախնդրութիւնը հրահրելու համար բնաւ պէտք չկայ ապաւինելու առիւծատեսն ցեղապաշտներու զաղափարաբանութեան եւ անդուլ, անզադրում հոլովելու «ցեղայնութիւնը», ցեղի արժէքները, ցեղի ձայնը, «ինքնաճանաչ ցեղը», «ցեղային գիտակցութիւնը», «ցեղօրէն մտածելու եւ զգալու եղանակը», ցեղը, ցեղը, ցեղը...:

Կը մոռնանք, որ ցեղէն վեր, ցեղէն աւելի բարձր բովանդակալի բան մը ունինք, — հայ ազգը: Հայ ազգը՝ իր հազարամեայ գիտակցութեամբ, իր գարաւոր մշակոյթով եւ իր ալեծուփ պատմութեամբ: Մեր հայրերը — Թուսինեանները եւ Նալբանդեաններ — այդ բառն է, որ կը նախընտրէին ըսել երեւոյթին, իսկ այսօր կարծես ազգ բառը հեռուհեռէ դուրս կը նետուի ընկերութենէն եւ անոր տեղ կը դրուի ցեղը: Ամենքս ստէպ մեքենաբար կը չփոթենք երկու բառերը, բայց ցեղ եւ ազգ հոմանիշ չեն եւ լաւագոյն է բառերը գործածել իրենց տեղը:

Եթէ ցեղապաշտ զաղափարախօսութիւնը այսօր կրնայ վնասել հզօր արեւմտեան պետութեան մը բարոյապէս մեկուսացնելով զայն քաղաքակիրթ մարդկութեան մէջ, ապա եւս առաւել անկրնայ վնասել փոքրիկ, թոյլ ժողովուրդներուն որոնք իրենց աշխարհագրական աննպաստ միջավայրում դրեթէ ամէն կողմէ շրջապատուած են թշնամիներով: Ես կը պատկանիմ քաղաքական կազմակերպութեան մը, որ 43 տարիէ ի վեր քարոզը է ազգերու մերձեցում, համերաշխութիւն եւ բնաւ համոզուած չեմ, թէ այժմ, հարկ է չեղիլ այդ տակտիկէն եւ որդեգրել վէս ու գոռոզ ազգայնամոլութեան կամ ցեղամոլութեան հաւատամքը: Ցաւալի է արդէն, որ Հայերուս մէջ բաւական շեշտուած է ազգային գոռոզութեան (ոչ օրինաւոր հպարտութեան) զգացումը: Կովկասի մէջ հայ մարդը — ոչ ի հարկէ, ամենքը — սովոր է վերէն վար նայիլ իր դրացիներուն վրայ, Թուրքին, Վրացիին եւ անգամ Ռուսին... Հարկաւ, այդ դրացիներն ալ անմեղ հրեշտակներ չեն... Երբ զրգռումները անոնցմէ կուգան, կը պատասխանենք, ինչպէս որ ըրինք հայ - ցարական վէճերու (եկեղեց. գոյքերու գրաւում), հայ թաթարական եւ հայ - վրացական բախումներու առեն: Բայց առհասարակ — լինելով հանդերձ ազգային արդար իրաւունքներու չերմ չաւատով, — պարտաւոր ենք ամէն կերպ խուսափիլ զրգռիչ քաղաքականութենէ, անպատժելիութենէ, յոխորտանքներէ, հանդէպ ղըրացի ժողովուրդներուն: Որքա՜ն յաճախ դրացիական յարաբերութիւններ թունաւորուել են թթու, ծայրայեղ ազգայնականութեան, ցեղապաշտութեան բռնկումներէն...:

Նորէն հին ճամբան լաւագոյնն է, չբռնակելու ենք ազգերու մերձեցման, անոնց համերաշխ գործակցութեան քարոզչութիւնը: Բայց երբ կը խօսիմ այդ նուրբ ու ցաւոտ նիւթին չուրջը, ձեր չուրթերուն վրայ կը կարդամ ծանօթ, չարաւանջ հարցումը. «Ուրեմն Թուրքին հե՞տ ալ հաշտուելու ենք»...:

Այստեղ արդէն հայ մարդու պատասխանը կարող է լինել միայն վերապահ ու պայմանական: Եթէ Թուրքը մեր ժողովուրդի զրեթէ կէսը ոչնչացնելէ եւ մեր հողերը գրաւելէ յետոյ՝ վերադարձնէ մեզ այդ հողերը եւ հրաժարի միանգամ ընդմիշտ համաթուրանական իր ծրագիրը — ներէին, այն առեն, անչուշտ Հայը եւ Թուրքն ալ պիտի հաշտուին: Մենք արդէն հաշտուեցանք Քիւրտին հետ, որ Թուրքին չափ վնասած է մեզի... Հաշտուեցանք, քանի որ Քիւրտը ազատագրական չարժում մը սկսաւ մեր ընդհանուր թշնամիին դէմ: Թուրք կառավարութիւնները են, որ պիտակցաբար կազմակերպեցին հայ ժողովուրդի բնաջնջումը եւ անոնց հետ է մեր գարը:

Ի՞նչպէս պիտի վարենք զայն: Չի բաւեր, ի հարկէ, որ ամէն առաւօտ աղօթքի պէս արտասանենք հրապարակաւ ծանօթ բանաձեւը. «Թուրքը բարբարոս է, Թուրքը ի ծնէ ոճրագործ է, Թուրքը անընդունակ է յառաջդիմութեան, քաղաքակրթութեան» եւայլն: Ատկէ բան մը չենք հասկնար: Ամենէն առաջ մենք ինքներս սորվելու ենք տարրական առաքինութիւն մը — մէկ ճակատ կազմել համազգային գաղափարի չուրջը, դէթ այստեղ, գաղթաշխարհին մէջ: Այդ համեստ առաքինութիւնը իրագործած է անգամ բարբարոս Թուրքը, մենք ենք միայն, որ ատկէ զուրկ ենք, մենք որ այնքան կը պարծենանք մեր գարերուն ու մեծագործ ցեղով: Այո՛, պատակտումի որոմը ճակատագրական անհեթեթ պէս կը հալածէ մեզ, կը կրծէ յաւիտենօրէն մեր թշուառ մտաւորական նուաճման մարմինը: Եւ չէ վերացած սակայն «ընդհանուր ճակատ»ի գաղափարը: Սակայն, չեն վերջացած հայ ազգային պայքարները, չէ լուծուած հայկական գարը եւ վաղուան օրը յղի է աւետաւոր անակնկալներով...

Խուսափիլ զրգռիչ, ազգայնամոլ քաղաքականութենէ ամէն տեղ մասնաւորաբար Կովկասի մէջ, ուր համախմբուած է շուրջ երկու միլիոն Հայաստան, Ռուսահայ եւ Թրքահայ ի մի ճուլուած: Խուսափիլ՝ տիգրանեան գոռոզ ու վէս գաղափարէ (*), որոնք քիչ դեր չունեցան մեր անցեալ ճախորդութիւններու մէջ, պահպանե՛լ չափի զգացումը, երբ կը պատրաստենք մեր ցեղն ու ցեղային արժէքները ի յայտ դրացիներու:

Մեծ են, անչուշտ, այդ արժէքները: Աւրար աշխարհ պիտէ, որ մենք ընդունակ եւ յառաջադէմ ժողովուրդ մըն ենք: Հայոց պատմութիւնը, — մասնաւորապէս նորագոյնը — չատ ունի զեղեցիկ էջեր, որոնցմով տեղիք ունինք հպարտանալու: Հայ մշակոյթը, հայ ազատագրական չարժումը իրենց գարաւոր հոլովոյթին մէջ ունին գրուագներ՝ նոյնքան յուզիչ ու հպարտիչ, որքան սխուր, ողբերգական: Անվիճելի են հայ տարբի կարողութիւնները նաեւ առեւտուրի ու ճարտարարուեստի մէջ (**):

Պէտք չէ, հարկաւ, թերագնահատել մեր ազգային արժէքները, բայց նաեւ պէտք չէ չափազանցել, դէնովնալ անոնցմով, երբ ամէն օր կսկիծով կ'անդրադառնանք հայ իրականութեան պղտոր ու տարրալուծող հոսանքներուն, կը տեսնենք ամէն օր վհատեցուցիչ, սեւ բիծերը հայ կեանքի քարտէսին վրայ:

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

(*) Մեծն Տիգրան արհամարհեց իր դէմ արշաւող Հռոմի լեգէոնները եւ խորտակուեցաւ Լուկոլլոսի հարուածներուն տակ, որմէ յետոյ Հայաստանը պլլեւս երբեք չկրցաւ շտկել իրաւը եւ գլուխը բարձրացնել որպէս անկախ ու ազդեցիկ Պետութիւն...:

(**) Բաւ է յիշատակել, որ պատերազմէն առաջ փոխրաթիւ հայ տարբը, ընդամէնը մէկուկէս միլիոն, առաջնակարգ ուժ մըն էր 10 միլիոն բնակչութիւն ունեցող Կովկասի մէջ՝ տնտեսական հրապարակին վրայ: Եւ նոյնպիսի առաջնակարգ ազդակ մըն էր փոխրաթիւ Թրքահայութիւնը օսմանեան լայնածաւալ կայսրութեան մէջ, գրեթէ բոլոր ասպարէզներուն:

ԷՍՓԵՐԱՆԹՕ ԼԵԶՈՒԻՆ

Դանիոյ մայրաքաղաքին մէջ վերջերս դումարուեցաւ Էսփերանթոյի 60րդ համաժողովը, որու ընթացքին 40 երկիրներու 1200 դիւանականներ զանազան հարցեր քննութեան ենթարկեցին: («Ցառաջ», 1975 Սեպտեմբեր):

Այս առթիւ քանի մը կարճ տեղեկութիւններ Էսփերանթոյի մասին:

1900ական թուականներուն Միացեալ Նահանգներու մէջ համանուն ընկերութիւն մը հիմնուեցաւ: Ձղջենք, որ այդ թուականէն առաջ, երկու գարերու ընթացքին, նմանօրինակ փորձեր կատարուած էին: Այսուհանդերձ, ապարդիւն մնացած էին:

Աչխարհ չատոնց անհրաժեշտութիւնը նկատած էր ունենալու միջազգային լեզու մը, որուն միջոցաւ կարելի դառնար կապ հաստատել բոլոր ժողովուրդներու միջեւ:

1906ին «Նարթն Ամերիքըն Ռըվիու» յօդուածները լոյս ընծայեց նպատակ ունենալով ցոյց տալ Էսփերանթօ լեզուին առաւելութիւնները, այդ ուղղութեամբ տարրական դասընթացք մը հաստատեց, դասագիրքեր պատրաստեց, որոնք ձրի ղրկուեցան փափաքողներուն Մ. Նահանգներու մէջ:

Էսփերանթօյի յղացողը՝ Տօքթ. Զամենհոֆ հետեւեալ բացատրութիւնները տուաւ.— Էսփերանթօն չափազանց դիւրամատչելի լեզու մըն է: Նպատակն է լեզուական կապ մը ստեղծել աչխարհի այլ եւ այլ ժողովուրդներու միջեւ եւ այս ձեւով նպաստել առեւտրական, գիտական, մշակութային համագործակցութեան:

Ֆրանսացիներն ու Անգլիացիները կը փափաքին, որ իրենց լեզուները միջազգային դառնան: Հարցը այն է սակայն, որ միւս բոլոր ազգերն ալ դէմ են ասոր, որովհետեւ կը մտածեն, թէ լեզուի ճամբով վերոյիչեալ երկու երկիրներու, կամ անոնցմէ մէկն ու մէկուն ազդեցութեան տակ կ'իյնան:

Մեռած լեզու մը, ինչպէս լատիներէնը կամ հին յունարէնը, կրնա՞յ միջազգային լեզու դառնալ: Այս երկու լեզուներն ալ չափազանց գժուար են եւ գործնական գեռնի վրայ ալ մեծ գժուարութիւն կը ներկայացնեն ամբողջ աչխարհի վրայ տարածուելու համար: Արդարեւ, աչակերտներ տարիներով լատիներէն կ'ուսանին, բայց անոնցմէ ոչ մէկը իւ վիճակի կ'ըլլայ սահուն խօսելու, նոյնիսկ պարզ նախադասութիւն մը չի կրնար կազմել: Միւս կողմէ, սակայն, տասը չափահաս մէջ մէկը կրնայ Էսփերանթոյով դիւրաւ արտայայտուիլ, սահուն խօսիլ եւ իր գաղափարները պարզել:

Այս արհեստական լեզուն չնորհիւ իր առանձնայատկութիւններուն ծայր աստիճան օգտակար կրնայ դառնալ աչխարհի ժողովուրդներուն:

Բաւական լայն գրականութիւն կայ այս լեզուով: Աւելի քան 30 թերթեր լոյս կը տեսնեն, հազարաւորներ Էսփերանթոյով կը թղթակցին եւ կը խօսին, Եւրոպայի բոլոր քաղաքներուն մէջ ակումբներ բացուած են, ամէն տարի համագումարներ տեղի կ'ունենան, որոնց կը մասնակցին ներկայացուցիչներ աչխարհի չորս ծագերէ:

Էսփերանթօն գործնականին կողքին լուծում մը կը հետապնդէ: Արդարեւ լեզուի կապով եղբայրութիւն մը կ'ուզէ

«ՑԱՌԱՉ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԱՍՏՂԻԿԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎԷՊԸ

Յակոբ աղան ինքն ալ կարօտան ունէր անցեալին, որ աւա՛ղ կը հեռանար յամրագին: Սամաթիոյ պայծառ երկինքին տակ, յիշատակներու կծիկը կը քակուէր լայնօրէն: Օ՛հ, կեանքը խոյս կուտար իրմէ, բայց գոնէ զաւակ մը ունէր, որ ապահոված էր իր ընտանիքին յաջորդականութիւնը:

Զարմինէն քենոտած էր մեծ մայրիկին դէմ, բայց իրիկնադէմին անոր քովն ի վար տեղ կը գրաւէր պատշգամին վրայ, սիրելի հօրը զալուստը ողջունելու համար: Զիաքարշ հանրակառքերուն երթեւեկը, անէութեան ծոցը ինկած մահկանացուի մը գժնեռեսիլ դէմքը, կամ Սլիպանացիի մը խռպոտ գովերգը իր Սիլիվրիի մածունին, թէեւ սովորական եւ միօրինակ, բաւական եռուզեռ կը ստեղծէին Սամաթիոյ պողոտային վրայ: Ցետոյ, յոյն դրացիներէն գինով Եանիի տապլտկումը մայթին եզերքը, չատ հեռաւոր անակնկալներով...

Նունիկին հարազատը երեւան կ'ելլէր իրօք, առջին ձգած մանչուկ մը, որ կը կրէր իր պայուսակը: Գլխին՝ ֆէս մը, պեխին մէկը՝ վեր, միւսը վար դարձած թեթեւակի, հասակ փորը ցցած տունէն ներս կը մտնէր տատանելէն: Պայուսակը կ'առնէր տղուն ձեռքէն, հինգ ղրուշնոց մը կը տահեցնէր ափին մէջ, յետոյ հեւալէն-ֆշալէն կը բարձրանար սանդուխներէն:

Ընտանիքի պատուական հայր էր Եուանդ էֆէնտին: Օ՛, նայեցէք, ինչպիսի հպարտութեամբ կը ցուցադրէ իր բերածները.— միս, պտուղ, բանջարեղէն, պանիր, կարագ եւ... ուրախանջ, որքան որ կ'ուզէք:

Հապա Տիկին Արտեմի՞սը... աքանչելի տանտիկին էր, համեղ ճաշեր կը պատրաստէր իր քնքոյշ թաթիկներով: Դէմ յանդիման այս բոլոր բարիքներուն, Նունիկ հանըմ հպարտ կը զգար ինքն իրեն, Մայր-Սուլթանուհիի բերկրանքը կը կայծկլտար աչքերուն մէջ: Ու երբ սպասուհին սեղան կը բերէր ապուրը, կարծես դինովցած անուշաբոյր գոլորշինեբէն, անիկա գլուխը աւելի կը բարձրացնէր ուսերուն վրայ, խպիպին ծալքերը կը բազմապատկուէին, հեղ մը կը նայէր հարսին, հեղ մըն ալ Հերմինէին ու Զարմինէին: Երբեմն չէր կրնար զսպել ինքզինքը, վար կը դնէր սփռոցը ու կը պարծենար միամօրէն.

— Մէկ հատիկ է Երուանդիկս, աչխարհիս մէջ չգտնուած, իմինս է անի, իմին ծոցիս պտուղը: Ա՛լս, ինչեր եմ քաշած մանսպրմին ձառքէն. հիւանդութեան օրերուն փորին վրայ լափա դրած, գիչերցերեկ հսկած վրան, որպէսզի դէմուն փորձանք չգայ:

Կիրակի օրերը Երուանդ էֆէնտին տունը կ'ըլլար եւ մայրիկը բազմոցին անկիւնէն կը հետեւէր իր աչխատանքին: Է՛հ, թէեւ քամակը չէր ծռած հողին վրայ հակելէն, ինքն ալ սակայն սղոսկէր իր պապային, կը սիրէր բանիլ պարտէզին մէջ: Ցօտել աւելորդ ճիգերը, պատուաստել պղտատու ծառերը, կարկանոն մացնել մարգագետնին մէջ: Մարդիկ ըլլալէ շատ հեռու էր, բայց տեսակ մը սփոռ էր որ կ'ընէր, «Սամսակ մը սփոռ էր որ կ'ընէր, «Սամսոլ էֆէնտիսի»ի մը պէս, գիչերանոցը կռնակն ի վար, մուճակները հողին վրայ քարչ տալով:

Ազգային հաստատութեան մը դանձապահն էր, խոհեմ եւ ծանրագլուխ, այլ անտանելի իր աչնուականի յատկութեամբ: Քալ Թրքադէտ էր, տաճնօք եղած էր ուսուցիչ Սամաթիոյ վարժարանին մէջ, բայց իր նիւթական բարեկեցութիւնը միջակէն հաւիւ թէ քիչ մը բարձր էր իրականին մէջ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Շար. - 4)

"ATTILA 74"

— o —

« Կիպրոս իմ հայրենիքս է, ես Ցոյն եմ եւ կը կոչուիմ Միքայէլ Գազոյան – նիս »: Այս արտայայտութեամբ է, որ կը սկսի «Ատիլլաս 74» ժապաւէնը: Ասկա առաջին անգամ ըլլալով պատառաւոր վրայ կը պատկերացնէ Կիպրոսի իրա – ւարձութիւնները ամբողջական պատ – մութիւնը՝ սկիզբէն ցայսօր: Այն ինչ որ Մ. Գազոյանիս կը փորձէ արտայայ – տել՝ այն ազէտն է, որուն ենթարկուե – ցաւ Կիպրոսի յոյն համայնքը: Ժապա – ւէնը ցայտուն կը ղարձնէ այս ժողո – վուրդին հաւատարմութիւնն ու սէրը հանդէպ Մակարիոս Աբգ·ի: Ժապաւէնին պրոպաղներէն մէկը կը կազմէ Սեպտեմ – բեր 29ի համաժողովրդական ցոյցը, երբ 60 հազար յոյն Կիպրացի Մակարիոս Աբգ·ի վերադարձը պահանջեցին եւ Էոֆա Պէի կողմնակիցներ կրակելով ցուցարար – ներէն մէկը սպաննեցին: Բազմաթիւ չա – հեկան խօսակցութիւններ Մակարիոս Աբգ·ի հետ ցայտուն կը ղարձնեն կիպ – րոսի նախագահին միտքերն ու ծրագիր – ները: Եւ, վերջապէս, վայրագութեանց պատկերներ կան: Այսպէս, այս երկու տարեկան աղջնակը, որ մինակ մնացած է իր մեռած մօրը հետ, ուրիշ մը՝ 15 տա – րեկան, բռնաբարուած, ծերունի կին մը, որ իր վրկած հաւերուն հետ վրանի մը տակ կը քնանայ, խոժոռ դէմքով զերի – ներ, որոնք տուն կը վերադառնան եւ երկար ցանկը անուններու, որոնց ընտա – նիքները այլեւս պիտի չտեսնեն զիրենք:

Միքայէլ Գազոյաննիս իր պատրաստած ժապաւէնին զոյացած ամբողջ հասոյթը նուիրած է կիպրացի զաղթականներուն՝ բալասան մը ասոնց ցաւին, թշուառու – թեան: Սակայն ասկէ անդին ու վեր՝ Եթէ այս պատկերացումը յաջողի համոզել մեզ թէ աղէտը որքան մեծ է եւ որքան ան – հրաժեշտ է միջազգային օգնութիւն մը ընծայել աղէտեալներուն, եղբայրական ղգացումներով, ապա ժապաւէնը հասած կ'ըլլայ իր նպատակին:

Հաստատել մարդոց միջեւ, մարդիկ զի – րար հասկնան, զիրար սիրեն:

Մ. Նահանգներու մէջ Ռաքսըլըրի վարժարանը առաջինը եղած է, որ էսպե – րանթոյի դասընթացք հաստատած է՝ ա – ւելի քան 50 աշակերտներով: Այս լեզուն երբ տարածուի՝ հասարակաց իտէալներ ընդհանուրին կը փոխանցուին:

Մարդիկ թող վստահ ըլլան, թէ էսպե – րանթոն պատճառ պիտի չդառնայ, որ իրենց մայրենի լեզուն կորսուի: Նման պահանջ չկայ: Էսպերանթոն կը ձգտի միջազգային լեզու մը դառնալ՝ չէզոքու – թեան, եղբայրութեան եւ արդարութեան համամարդկային լեզուն:

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

ՀԱՅԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ՁԵՌՆԱՐԿ՝
Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՄԱՐՍԷՒԼ (Յառաջ).— Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Տիկնանց Օժանդակ Մար – մինը սարքած էր իր տարեկան ճաշը Կի – րակի Հոկտ· 19ին Պօմոնի մէջ:

Ազգայիններու կոկիկ բազմութիւն մը տեղ գրաւած էր զարդարուն սեղաններու չուրջ համտեսելու համար ժրաջան եւ անձնուէր տիկիններու կողմէ պատրաս – տուած հայկական համեղ կերակուրները:

Ճաշը սկսաւ Նշան Ֆհնյ· Գուլումճեանի Տէրունական աղօթքով:

Մթնոլորտը հաճելի էր շնորհիւ Մար – սէյլի Հայ Աւետարանականներուն, որոնք հայ – կական պարերու փունջով մը, ընկերակ – ցութեամբ նուագի, ուրախացուցին ներ – կաները: Կ'արժէ այս պատեհ առիթով շնորհաւորել Հայ Աւետարանականները ընդհան – րապէս եւ մանաւանդ զնահատել Տիկին Մանուչ Շահմիրեանը, այսինքն՝ «քոյ – րիկը» ինչպէս զայն կ'անուանենք գուր – գուրանքով, որ հակառակ հազարումէկ դժուարութիւններու, գիտակից իր առա – քելութեան, միշտ պատրաստ վրայ է, միշտ նուիրուած փոքրիկներու ազգ· դաստիա – րակութեան: Ահաւասիկ յարատեւ եւ հա – մոզուած գրական աշխատանք մը, սքան – չելի օրինակ մը որ կրնայ ներշնչել շատ մը մխիթարներ:

Սեղանապետի պաշտօնը վարեց Ալամ Շէխիկեան, միշտ պատշաճ իր խօսքերուն մէջ, սրամիտ եւ ինքնաբուխ իր արտա – յայտութիւններով եւ մանաւանդ խան – դավառ չունչով, զոր կը մաղթենք ան – սպառ:

Մակար Ֆհնյ· Նաճարեան խօսք առնե – լով չեշտը դրաւ մշակոյթի տան մը կա – րեւորութեան որպէս ազգ· եւ մշակութա – յին փեթակ, որպէս ազգապահպանման ազդակ: Տէր հայրը սրտագին կոչ ուղղեց ներկաներուն նեցուկ կանգնիլ որպէսզի սկսուած այս հոյակապ ձեռնարկը շարու – նակուի եւ հասնի իր աւարտին:

Կարօ Ցովսէփեան, Մշակոյթի Տան Ցանձնախոմբի անունով, նախ ուրախու – թիւն յայտնեց վերագտնելու ծանօթ դէմ – քեր, անձեր որոնք ամէն առիթով զօրա – վիզ կանգնած են Մշակոյթի Տան հաս – տատման եւ կառուցման գործին մէջ: Այս երեւոյթը յանձնախոմբին համար քաջա – լերական եւ գօտեպնդիչ է, որովհետեւ ան ցոյց կուտայ որ Մշակ·Տան չուրջ կայ ազգայիններու, հաւատարիմներու, հա – մոզուածներու բանակ մը այսինքն առաջ – նորդող ուժ մը որ յաջողութեան ամենա – հաստատ երաշխիքն է: Ապա Կարօ Ցով – սէփեան ընդգծեց գործին դժուարութիւն – ները: Դժուարութիւններ, խոչընդոտներ, արգելքներ անպակաս են եւ բազմապիսի: Այս վերջին չարաքներու ընթացքին որ – մնադրութեան ընկերութիւնը գտնուելով նիւթական դժուարութիւններու առջեւ, ստիպուած եղած է հրաժարիլ գործէն: Ահաւասիկ կացութիւն մը բոլորովին ան – կախ Ցանձնախոմբի կամքէն, որ հարկ է նուազագոյն ուշացումով կարգադրել, որպէսզի միւս աշխատանքներուն հետ համընթաց վերսկսին որմնադրութեան գործերը: Որպէսզի Մշակոյթի Տունը հասնի իր աւարտին, սարքաւորումներով եւ կահաւորումներով միասին, կը մնայ այսօր երեք ամսուան աշխատանք: Ճետոյ տուաւ նիւթական զեկուցումը: Մինչեւ այսօր կատարուած աշխատանքներուն ծախսուած է, այսինքն վճարուած, 74 միլիոն հ· Ֆր·, դեռ կայ վճարելիք մին – չեւ աշխատանքներու աւարտին հետ զու – դընթաց, սարքաւորումով եւ կահաւորու – մով 76 միլիոն հ· Ֆր·: Ուրեմն կառուց – ման եւ վերանորոգման աշխատանքները ներքին կահաւորումով կը հասնին չուրջ 150 միլիոն հ· Ֆր·ի: Այս դրամարին 122 միլիոնուկէս հ· Ֆր·ը ապահոված է (որ – մէ վճարուած է 74 միլիոն հ· Ֆր· եղած աշխատանքներուն): Հետեւաբար դեռ անուկը դրամ կայ եւ տունը բոլորովին վերջացնելու համար (կահաւորումով եւ սարքաւորումով) այժմ կը պակսի միայն 27 միլիոնուկէս հ· Ֆր·: Նաեւ այս բո – լորէն անկախ, պէտք է ըսել որ վճար – ուած է 34 միլիոն հ· Ֆր· տան գնման համար: Ուստի, ահաւասիկ մօտ 200 մի – լիոն հ· Ֆր·ի ձեռնարկ մը որուն կը պակ – սի միայն 27 միլիոնուկէս հ· Ֆ·ի դրամար մը: Այս նիւթական հաշուեհաւուքիւնը հաւանաբար պիտի համոզէ այս գործին մէջ թերահաւատ եղողները եւ մանաւանդ վերջ պիտի տայ սխալ եւ անտեղի մեկ – նումներու, թարգմանութիւններու:

Կարօ Ցովսէփեան, իր խօսքի աւարտին ըսաւ՝ «Դժուար, այո, սպառիչ անկա – կած, բայց նոյն տեղ որքան խանդավա – ռիչ: Միշտ խանդավառիչ է չէնք մը բար – ձրացնելը, մանաւանդ չէնք մը որ պիտի ըլլայ բովանդակ Մարսէյլի Հայութեան ազգային կեդրոնը, ժամադրավայրը, բո – լոր կազմակերպութիւններուն անխտիր հաւաքավայրը, դառնալով ազգային հը – պարտութիւն եւ անգնահատելի հարստու – թիւն»:

Ներկաները չափ չերմ ծափահարու – թիւններով ողջունեցին այս զեկուցումը, որ պատկերն է, արդիւնքն է թափուած աշխատանքներուն:

Ճետոյ բացարձակապէս ինքնաբուխ կերպով եղաւ հանգանակութիւն եւ քանի մը վայրկեաններու մէջ միայն, Ալամ Շէ – խիկեանի զեկավարութեամբ, առատա – ձեռն եւ սրտագին նուէրներով գոյացաւ մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար հ· Ֆ·:

Ահաւասիկ հաւաքական սքանչելի ար – տայայտութիւն մը որ կրկնապէս կը գո – տեպնդէ յանձնախոմբը իր դժուարին ա – ռաքելութեան մէջ:

Կ'արժէ չնորհաւորել բոլոր ներկաները, չնորհաւորել Մշակոյթի Տան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինը որ այս հաճելի ա – րիթը ընծայած էր բոլորիս:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԿ. ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս հաղորդած էինք Հոկտ· 22ի մեր թիւով, Թեհրանի «Նեկարխանէ Մեհրէ Շահ» սրահին մէջ, Հոկտ· 6էն 18 հայկ· ճարտարապետութեան նուիրուած ցուցա – հանդէս մը տեղի ունեցած է՝ կազմակեր – պութեամբ Միլլանոյի Բազմաբուեստից եւ Թեհրանի իտալական Մշակութային Մի – ութեան, համագործակցութեամբ Պարս – կաստանի Գեղարուեստից նախարարու – թեան մշակութային կալին:

Թեհրանի մամուլը անդրադարձած է ցուցահանդէսին: Մտորեւ փոքր քաղ – ուածքները·

— «Ռուտաքիզ» օրաթերթ (պարսկե – րէն): Այն ինչ որ կը տեսնենք «Մեհր – շահ»ի մէջ, Հայաստանի աւանդական ճարտարապետութեան մէկ փոքր պատ – մութիւնն է, մեծ մասամբ կրօնական, ե – կեղեցական եւ արքայավարերու պատկեր – ներ են, որոնք հայկական մշակոյթին մէկ երեսին չուրջ ծանօթութիւններ կուտան այցելուին: Ներկայ զարասկիզբին բա – նակէճի նիւթ զարձած էր հայկական ճար – տարապետութեան ունեցած ազդեցութիւնը Արե – ւելեան եւ Արեւմտեան ճարտարապետու – թեանց հետ: Մարժիպովսկի կը պաշտպա – նէր այն տեսակէտը, թէ հայկական ճար – տարապետութեան աղբիւրները արեւել – եան են, իսկ Ռիվիերա հակոտնեայ տե – սակէտ կը պաշտպանէր: Իրականութիւնն այն է, որ Հայաստան իր աշխարհագրա – կան յատուկ դիրքին հետեւանքով եւ իր պատմական անցեալով միշտ կամուրջ հանդիսացած է արեւելեան եւ արեւմըտ – եան մշակոյթներու միջեւ»:

— Ժուռնալ տը Թեհրան» (ֆրանսերէն): Հայկական ճարտարապետութիւնը, որ շատ չատախ բիւզանդականին ճիւղը նը – կատած է, ներկայիս հետազօտութեան առարկայ զարձած է Միլլանոյի ճարտա – րապետական Ֆաքիւլթէին կողմէ, որ ու – սումնասիրութեան կեդրոն մը հաստատած է հայկ· արուեստին համար, Փրոֆ· Ատ – րիանօ Ալպակօ–Նովելլոյի զեկավարու – թեամբ: Թեհրանի այս ցուցահանդէսը նպատակ ունի ցոյց տալու քանի մը նը – մոյշներ հայկ· ծանօթ կոթողներէն»:

— « Թեհրան Ճըռնըլ » (անգլերէն): Հայկական ճարտարապետութեան ծա – գումը մանրամասն քննուած է: «Արեւե – լագէտներ»ու դպրոցը կը հաստատէ, թէ անոր արմատները կը գտնուին Արեւելք, անդին « արեւմտագէտներ »ու դպրոցը հայկ· ճարտարապետութեան ծագման աղբիւրը կը հասցնէ մինչեւ Հռոմ: Այ – սուհանդերձ, անհնարին է անտեսել այն փաստը, որ Հայաստան աղդեցութիւն կրած է երկու աշխարհներէն՝ ալ, իր աշ – խարհագրական դիրքին հետեւանքով: Ցուցահանդէսը նպատակ ունի ներկա – յացնելու հայկ· ճարտարապետութեան ցայտուն գործերը, կոթողներ, եկեղեցի – ներ, տաճարներ եւայլն»:

ԵՐՈՒԱԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻԻՆ ՄԸ Ի ԾԱՊԼՎԱՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
ԸՆԿԵՐ Բ· ՓԱՆՋՈՒՆԻԻ

ՆԱԽԱՐԱՆԻ ՏԵՂ

Տաներկուքի չափ են այն նամակները եւ արուան մը միջոցին գրուած: Բնա – գրին մէջ լեզուն կովկասահայ բարբառին աւելի կը մօտենայ եւ գրեթէ կը նոյնա – նայ անոր հետ· սակայն ես հարկ համա – րեցայ ընթերցողներու դիւրութեան հա – մար, մեր աշխարհաբարին վերածել զա – րելի եղածին չափ: Արդէն գրողը «աշղա – մա» ռուսահայ մըն է՝ ծնած ըլլալով Թուրքիոյ մէջ:

Ա·

Ծապլվար, 15 Սեպտ· 1908

Սիրելի ընկերներ,

Ձեր հրահանգներն ստանալուս պէս փու – թացի Աբարկիւրէն ճամբայ ելլել եւ չորս օր ճամբորդելէ ու Շեփիկ, Վաղէն, Կրանի եւ Մաչկերա գիւղերը մէյ մէկ գի – շեր մնալէ ետքը հասայ Ծապլվար գիւ – ղը, որ ըստ իս մեր փրոփականտին հա – մար յարմարագոյն վայրն է:

Ծապլվար՝ քսան տունէ բաղկացած՝ զուտ հայկական գիւղ մըն է, գեղեցիկ ու բարեբեր հովիտի մը մէջ, ուրկէ կ'անց – նի Զրբերիկ գետակը: Գիւղացիները ընդ – հանրապէս բարեկեցիկ, ժիր ու աշխատող են, հին բեժիմէն դժբախտաբար շատ չեն տառապած եւ այս պատճառաւ նոր բեժիմը իրենց վրայ մեծ ներգործութիւն չէ ըրած: Առեն առեն հալածանքներ կրած են միայն մօտակայ Քոմրաշ գիւղի Քըր – դերուն կողմէ, որոնք աւազակաբարոյ մարդիկ են:

Պէտք չկայ ըսելու որ Ծապլվար գիւղը խոր տգիտութեան մէջ թաղուած է, մա – նաւանդ ընկերվարական հարցերու մա – սին: Տասնըհինգ օր է որ այստեղ հասած եմ, եւ հասած օրիս հետեւեալ օրն իսկ սկսած եմ փրոփականտի, եւ տակաւին կարող չեմ եղած այդ գիւղացիներու մըտ – քին մէջ մտցնել քափիթալիսմի դործած ոճիրները, բանուորական սենտիքաներու հրամայողական անհրաժեշտութիւնը, պը – րոլետարիատի պահանջքները, եւայլն: Բայց ես չեմ յուսահատած, ընդհակա – ռակն իրենց այդ անհասկացողութիւնը աւելի եռանդ կուտայ ինծի փրոփականտը առաջ տանելու:

(Շար·)

ՏԷՐ ՍԱՀԱԿ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ԱՑՑ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինաս-եան» ենթակոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի առաւօտ (Նոյ. 2) ժամը 11ին, Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին, ողբացեալ բոլոր ընկերներուն յիշատակին.—

Ահարոն Պէրպէրեան, Յովհաննէս Պէրպէրեան, Լեւոն Նեթլեան, Բիւզանդ Դամեան, Նազար Բապուճեան, Դադէս Զապունեան, Մկրտիչ Կարապետեան, Պօղոս Պօղոսեան, Օննիկ Գուրեան, Յովհաննէս Աբգարեան, Աւագ Պաղտասարեան եւ որդին Մխիթ, Հմայեակ Ուզունեան, Վաղարշակ Ուրքաթեան, Յովհաննէս Եղիշեեան, Տօքթ. Յովհաննէս Քիւթիւքեան, Տիկին Էլէն Բիւզանդ, Հայկ Թէնէքէճեան, Ահարոն Աբրահամեան, Գէորգ Գոստիկ-եան, Աշոտ Նշանեան, Գրիգոր Գոստիկ-եան, Բարթող Փափազեան, Մարգար Բարեան, Տաճատ Սուքիասեան, Յակոբ Մէսէլեան, Կարապետ Քէլէչեան, Հրանդ Յովնանեան, Վարդան Զապուճեան, Կարապետ Բազոսեան, Աբգար Քէչիչեք, Սիրուն Մարգարեան, Շաւարշ Տէր-Պարսամեան (Նոր Սերնդական).

Ողբացեալ ընկերներուն եւ բարեկամ-ներուն հիմնարկքն այցն ու ծաղկե-փունջերուն զետեղումը կը կատարուի Շաբաթ առաւօտ Նոյ. մէկին ժամը 10էն սկսեալ.

Այս առթիւ կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաներն ու ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները.

ԱՐԱՐԱ

Արարայի ճակատամարտի յիշատակին, այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի Մարսէյլի Փրատոյի մայր եկեղեցւոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ Ծագումով Հայ նախկին Ռազմիկներու, Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան.

Կը պատարագէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան Ցետ պատարգի ծաղկեպսակ կը դրուի յուշարձանին.

Արարողութենէն ետք ճաշ, որու ընթացքին երախտագիտութեան մետալ կը յանձնուի նախագահ Գէորգ Պագրեեանի.

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» եւ «Անուշ» կոմիտէութիւնը եւ բոլոր ընկերները իրենց անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Վ. Ռըբ-տիկեանի եւ բոլոր մօտիկ ու հեռաւոր ազգականներուն ընդ. Նշան Ռըստիկեանի մահուան առթիւ.

×

Լիոնի Հայ Ազգային Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր պաշտօնակիցներէն Պր. Ճորճ-Մասի, եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, իր աներեսօր, Յովհաննէս Վարժապետեանի մահուան առթիւ.

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տէր եւ Տիկին Եսիպարասչեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ի յիսնամեակին առթիւ.

ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՄՓ. ՖՐԷՋ-Ս. ԱՆԹՈՒԱՆԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ Նոյ. 1ին Ամենայն Սրբոց օրին առթիւ. կը պատարագէ եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ.

×

Ամենայն Սրբոց օրին առթիւ կը կատարուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ՝ մեր բիւրաւոր նահատակներու, մեղմէ անդարձ բաժնուողներու եւ ի մասնաւորի բարերար՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգւոյն ի հանգիստ.

Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8,30, պատարագ ժամը 10·30.

ՇԱՒԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի.

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ կրօնական Ընկերակցութեան վարչութեան պաշտօնավարութեան չրջանը լրացած ըլլալով, նոր վարչութեան ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Շաբաթ, 1 Նոյեմբեր 1975 եկեղեցւոյս դըպրոցին Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս սրահին մէջ, ժամը՝ 9·30 – 13·00 էն մինչեւ 14·30 – 17·00.

FNAIM *Membre O.R.P.I. Sud*

ETUDE RIVE GAUCHE

Adminstration de biens
Transaction Immobilière
Directeur Jacques TORANIAN
Cartes Professionnelles Too 69 Goo45
122, Boulebard Raspail, 75006 Paris
544-19-46 — 544-11-25
222-70-63 — 548-67-61

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ARARAT de Erevan - WEST HAM UNITED

MERCREDI 5 NOVEMBRE
LONDRES

Départ : PARIS 11 H. — *Arrivée :* LONDRES 11 H. (heures locales)
Le Bourget
Retour : 6/11/75, LONDRES 10 H. *Arrivée* PARIS 12 H. (heures locales)

PRIX 540 FR. comprenant :

—— Transport PARIS - LONDRES - PARIS
— Snack pour le déjeuner
— Les transferts (Aéroport, Hôtel, Stade et v. v.)
— Entrée au stade (excellentes places)
— Dîner dans un grand restaurant Arménien
— Visite de Londres
— Logement en chambre double Hôtel PENTA (3 étoiles, centre Londres)
— Petit déjeuner
— Un accompagnateur trilingue (Arménien, Anglais, Français)

RENSEGNEMENTS ET INSCRIPTIONS

SHAEF VOYAGES (Madame M. Ferahian)

161, Rue du Fg. St. Honoré — 75008 PARIS
Tél. : 359-31-46 — 359-77-40 — 225-27-40

ARARAT - WEST HAM

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԲԱԺԱԿԱՑԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

1/8 եզրափակիչ
Լոնտոն, Նոյեմբեր 5

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները քաջալերել հայրենի մարզիչները.

Մեկնում՝ Շաբաթ Նոյ. 5 ժամը 15ին
Վերադարձ՝ Հինգշաբթի Նոյ. 6 ժամը 12ին

Հաւաքուիլ Պուրժէ օդակայանը Շաբաթ ժամը 14ին.

Նախընթաց մասնակցութիւն՝ Փարիզ-Լոնտոն երթուդարձ օդանաւով — պանդոկ Լոնտոնի կեդրոնը եւ նախաճաշ — Մարզադաշտի մուտք — Օթոքառով պտոյտ Լոնտոնի մէջ, երթուդարձ մարզադաշտ, պանդոկ եւ օդակայան՝

470 ՖՐԱՆՔ

Ապահանագրութեան համար հեռաձայնել ՊԵՐԼԻԻՔ հաստատութիւն (ՃԷզվէճեան) 236-54-48 *փոսթ* 15
Նաւասարդեան 985-36-53

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 31 Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղակազդի ընթերցում: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ:

×

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի (Նոյ. 2), առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղի տարեկան ճաշ-պարահանդէսը Յունուար 10ին Օթէլ Սոֆիթէլի մէջ:

ԸՆԹՐՈՒԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Հարելեանէ, Տէր եւ Տիկին Պաամաճեանէ 100 Ֆր. իրենց մօր Հռիփսիմէ Պաամաճեանի մահուան տխուր առթիւ:

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտ. 31 ժամը 21ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը Շաբաթ (Նոյ. 1) երեկոյեան ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. Ց Ց

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ոգեկոչէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը,

Շաբաթ Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին, Պանիէօ Փարիզիէնի գերեզմանատունը կը հրաւիրուին Ֆրանսահայ Գրողները եւ հասարակութիւնը անխտիր:

Հաւաքավայր՝ Սիմֆիէո տը Պանիէօ-Փարիզիէնի մուտքը:

Հաղորդակցութեան

Փոթթ տ'Օրլէանէն առնել 128 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել՝ գերեզմանատան առջեւ:

Grand Bal Annuel de l'A.A.A.S.

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած իր 85ամեակին առթիւ
Բարձր հովանաւորութեամբ Առողջապահութեան նախարար
MADAME SIMONE VEIL
ՇԱԲԱԹ ՆՈԵՄԲԵՐ 8ԻՆ ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈԵՍ
DANS LES SALONS DE L'HOTEL GEORGE V A PARIS
Եղանակի խիստ փայլուն եւ առ աչքին բարեսիրական հաւաքոյթը
Orchestre et Show Antillais de Gérard La VINY
Ses Attractions, sa chaude ambiance des Tropiques
ԾԱՆՕԹ.— Սեղանները կարելի է ապահովել հեռաձայնելով 878-02-99
Աղքատախնամի կեդրոնը
ԿԱՐԵՒՈՐ.— Վերապահուած սեղանները ժամը 22էն վերջ, եթէ չզբաւուին, կը տրամադրուին ուրիշներու:
Մուտք 30 ֆր.
Etudiants et moins de 21 ans : Entrée gratuite.

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes
Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱԼԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան
Կը մասնակցին
ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՇՃԱՆ
ինչպէս նաեւ
Պէռնար Տէտէեան եւ իր նուագախումբը
Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի
Ets MICHELE — Tél. 899-09-66

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
30
JEUDI
30 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·428

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.428

ՊԷՅՐՈՒԹ ԴԺՈՒԽԱՅԻՆ ՊԱՏԿԵՐ ԿԸ ՊԱՐԶԷ

ԱՊՐԻԼԷՆ Ի ՎԵՐ 6000 ՄԵՌԵԱԼ, 20 ՀԱԶԱՐ ՎԻՐԱՒՈՐ, 2000 ՀԱՇՄԱՆԴԱՄ

ՈՎ ՈՐ ԿՐՆԱՑ ԿԸ ՓԱԽԻ

Զայնասփիւռով, մամուլով ու նաեւ հեռաձայնով (երեքշաբթի իրիկուն) առած մեր տեղեկութիւնները կը հաստատեն որ Պէյրութի դժոխքի վերածուած է եւ քաղաքացիական կռիւները սաստկացած են ու զոհերը ամէն կողմէ, անմեղ մարդիկ են։ Առաջին անգամ ըլլալով հաշուեկշիռ մը կը տրուէր որմէ կը պարզուէր թէ Ապրիլէն ի վեր 6000 մեռեալ կայ, քանի հազար վիրաւոր եւ 2000 հաշմանդամ ինչ որ համեմատաբար Լիբանանի բնակչութեան, ահաւոր թիւ մըն է։

Երեքշաբթի օր, այլեւս «աշտարակներու ճակատամարտ» մը կը սկսէր։ Աշտարակները կը գրաւուէին մահմետականներու կամ փալանժներու կողմէ (առաջինները՝ երկու, միւսները՝ չորս) եւ ըստ ոմանց վրայ կը քաշէին։ Կը վնասուէին միւր աշտարակը եւ Հոլիտէ Ին պանդոկը։

Շորեքշաբթի ձայնասփիւռը կը հաստատէր թէ քաղաքը երկու մասին բաժնուած է եւ այլեւս օդակայանի ճամբան ալ վտանգուած է։ Նախորդ օրը երեսփոխանները ժողովի իսկ չէին կրցած ընել եւ զրահապատ կառքերով տուն կը վերադառնային մինչ կ'ըսուէր թէ փալանժներու պարագլուխը՝ Փիէր Ժէմայէլ մահափորձէ մը ազատած է բայց սպաննուած է իր թիկնապահը։

Երեքշաբթի ցերեկ Քարամէ կը հաղորդէր որ «ազահովութեան կոմիտէ» մը կազմած է տասը հոգիէ բաղկացած.— Շամուն, Ժէմայէլ, Թուէնի Թաքլա, Էտէ (քրիստոնեայ), Սալամ, Եաֆի, Օսէյրան, Ճումպլաթ, Քարամէ (մահմետական)։ Աւելի չկրցաւ սակայն արդիւնաւորութեան։ Երեքշաբթի օր, 75 մեռեալ կար։

Հեռաձայնով կը տեղեկանայինք թէ բարձր յարկերը շատ վտանգաւոր դարձած են եւ ամէն ոք վար կ'իջնէ։ Փալանժները գրաւած էին Հայկազեան դոլէճը։ Թերթերը լոյս չէին տեսած։

Ամէնէն ողբերգականն այն է որ ոչ մէկ ելք կը տեսնուի քանի երկրին ղեկավարները ի վիճակի չեն առաջքն առնելու այս եղբայրասպան կռիւներուն որոնց հետեւանքով, ինչպէս կ'ըսէր Զորեքշաբթի առտու Փրանս – Ինթէռի լրագրողը, վտանգ կայ որ ոչ միայն այլեւս Պեյրութ չըլլայ, այլ պարզապէս՝ Լիբանան չըլլայ։

Քանի մը տողով

ՓՐԱՆՔՈՓՈՒԻ վիճակը «արտակարգօրէն ծանր» կը յայտարարուէր Զորեքշաբթի առտու։ Նախորդ օրը հրաշք գործող Փիլարի կոյսին վերարկուն բերած է Սառակոսի արքեպիսկոպոսը, Փրանքօ լալով համբուրած է այդ մասունքը։ Կ'ըսուի թէ կոյսը 7–8 դարմանումներ «կատարած է»։ Անտրէ Մալրօ «Կաղնիները զրոս կը տապալեն» հատորին մէջ, որ տը Կօլի հետ իր խօսակցութեանց նուիրուած է, կը յիշատակէ թէ տը Կօլ, որ զայրած էր տեսնելու Փրանքօն, զայն կը նկատէր «այնքան դրական Սպանիոյ համար, որքան Սթալին՝ Խորհ. Միութեան համար»։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ – ԿԱԶԸ դուրս պիտի ընեն Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 6ին եւ հաւանական է որ հոսանքը կորի։

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ եւ կայսրուհին հինէ օրուան պաշտօնական այցելութեան դէպի Թուրքիա։

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 23)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՒԱՍԱՐ, ԻՍԿ ԼՈՆՏՈՆի՞ ՄԷՋ...

Եւրոպայի բաժակները բաժակի Ջրմշտարական մրցումներու չարքին, «Ա– րարատ» Հոկտեմբեր 22ին Երեւանի մէջ կը մրցէր անգլիական «Ուեսթ Հեմ» խումբին դէմ (*)։

Մրցումէն առաջ անգլիական խումբին պաշտօնը վարիչը՝ Ռոն Կրինվուտ յայտարարեց, թէ անհրաժեշտ կարգադրութիւնները ըրած է, որպէսզի իր խումբին աղաքը լաւագոյն պայմաններու տակ դուռ իջնեն։ ան ընդունեցաւ, որ մրցումը դժուար պիտի ըլլայ, սակայն պիտի յաղթեն։

Առաջին վայրկեանէն սկսեալ երեւանցիները անցան յարձակումի եւ նոյն թափը պահպանեցին մինչեւ առաջին կիսախաղին վերջը։ Այսուհանդերձ, աճապարանքն ու անփութութիւնը պատճառ դարձան, որ երեւանցիները կոլ չնշանակեն։ Երկու անգամ նման առիթներ փախցուցին։ Նաղար Պետրոսեանի հարուածը եւ մղեց ձողափայտը, մինչ ան ալ Ցովհաննիսեանի հարուածն էր։ Անգլիացիք «երկաթեայ պատ» մը հաստատեցին իրենց բերդին առջեւ։

Երկրորդ կիսախաղին երեւանցիները կրկին անցան յարձակողականի։ Անդրիացիները շատ լաւ կը պաշտպանէին իրենց բերդը եւ յարմար պահերու արագ հակայարձակումներով կը ձգտէին կոլ նշանակել։ Այսպիսի պահու մըն է, որ Ալըն Թէյլըը կէտ մը նշանակեց։

Երեւանցիները առանց ընկճուելու կըրկին անցան յարձակումի եւ տասը վայրկեան ետք Սամուէլ Պետրոսեան կոլը արձանագրեց։ Անգլիացի բերդապահը՝ Տէյ մէկ ձեռքով գնդակը բռնած կը պատրաստուէր զայն դաշտը նետել, երբ գնդակը ձեռքէն սահեցաւ, Պետրոսեան արագ շարժումով եւ գլխու հարուածով գնդակը բերդը մտցուց։

(*) Մրցումին մասին մանրամասնութիւններ տուած եւ արդիւնքը ներկայացուցած էինք Հոկտեմբեր 24ի մեր թիւով։ Տես՝ յաւելեալ մանրամասնութիւններ։

×

ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ԱԼՊՈՄ

Երեւանի գրականութեան եւ արուեստի թանգարանը Փարիզէն իբրեւ զբօսաշրջիկ Հայաստան ժամանած Տիկին Աբշալոյս Թերլէմէզեան – Սարգիսեանէ նուէր ստացաւ ալպոմ մը, որ չուրջ վաթսուն տարուան պատմութիւն ունի։ Առաջին արձանագրութեան թուականն է՝ 1913 Ցունուար մէկ։ Ալպոմը նկարիչ Փանոս Թերլէմէզեան նուիրած էր իր զարմուհիին՝ Օր· Աբշալոյսի, որ այդ ժամանակ կ'ուսանէր Պոլսոյ Ցակոբ Նիկողոսեան օրիորդաց վարժարանը։

Փանոս Թերլէմէզեան երեք նկար գծած է ալպոմին մէջ, երեքն ալ Աբշալոյսին դիմանկարները։ Այնուհետեւ ալպոմին մէջ յիշատակագրութիւններ ձգած են Դ· Վարուժան, Սիամանթօ, Վահան Թէքէեան, Ա· Իսահակեան, Սիպիլ, Տիգրան Չէօկիւրեան, Շերվանզադէ եւ ուրիշներ։ Հոս մաղթանքներ, ձօններ գրած են Կոմիտաս, Անայիս, Զարուհի Գալէմքեր – եան, Հայկանոյշ Մառք, Աբշալուսի Թէոդիկ, Ֆրանց Վերֆէլ, Նիկողայոս Աղոնց, Ց· Ճ· Սիրունի, Մանիկ Պէր – պէրեան եւ ուրիշներ։

Գուրգէն Մահարի եւ Ս· Կապուտիկեան եւս ձօներ գրած են։

×

ՃԱՏՐԱԿ

Ճատրակի միջազգային մրցումին վեց փուլերէն եռք Ռաֆայէլ Վահանեան եւ Գեղէր 4,5ական կէտերով առաջին դիրքի վրայ կը գտնուին։ Աչխարհի նախկին ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան վեցերորդ փուլին պարտութեան մատնեց անգլիացի Սթինը։

×

ԱՇՈՏ ԳՐԱՇԻԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆ

Ադրբեջանի պետական հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց Աշոտ Գրաշիի (1910–1973) բանաստեղծութիւններու հաւաքածոն։ Հատորը կը բովանդակէ 270 բանաստեղծութիւններ եւ մէկ պոէմ, թարգմանուած ադրբեջաներէն 19 բանաստեղծներու կողմէ։ Աշոտ Գրաշի (Գրիգորեան) ծնած էր Պաքու եւ տեղւոյն վրայ ուսանելէ ետք երկար տարիներ աշխատած էր Պաքուի հայկական պարբերականներու խմբագրութեան եւ Գրողներու Միութեան մէջ։

Յետագային տեղափոխուած էր Երեւան։

×

ՍԵՆԵԿԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ ՍԻՆԿԱՓՈՒՐԻ ՄԷՋ

Հայաստանի սենեկային նուագախումբը՝ Կ· Բաղդասարեանի ղեկավարութեամբ նուագահանդէս մը տուաւ Սինկափուրի մէջ։ Խումբը նախապէս նուագահանդէսներ տուաւ նաեւ Պանկոկի եւ Կուալա – Լումփուրի մէջ։

×

ՆԿԱՐԶԱԿԱՆ ՑՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Երեւանի Նկարիչներու տան մէջ բացումը կատարուեցաւ հայ նկարչուհիներու ստեղծագործութիւններու ցուցահանդէսին՝ նուիրուած կիներու միջազգային տարուան։ Ցուցադրուած են 95 գործ, որոնք բուծուած են Երեւանի տեսակները, որոնք բուծուած են Երեւանի գիւղատնտեսութեան հիմնարկութեան փորձադաշտը, համատեղող յանձնախումբին գնահատութեան արժանացաւ։ Բարձրագոյն ուսումնական հաստատութեան մանգիտական ամպիոնի վարիչ Պետրոս Այվազեանի բուծած խաղողները մեծ ողկոյզներէ կազմուած են, հիւթեղ են եւ համով են։ Այս խաղողներուն վաղերը յառաջիկայ տարիներուն պիտի անկուին դաշտային եւ նախալեռնային գօտիներու մէջ։ Լեռնամերձ վայրերու մէջ այդ վաղերը կը տոկան ցուրտին նոյնիսկ ուշ աշնան, քանի որ անոնք կրնան դիմանալ մինչեւ զէրօյէն վար 30 աստիճ· ցուրտին, իսկ Արարատեան դաշտավայրին մէջ այլեւս հարկ չըլլար վաղերը թաղելու ձմեռը։

Այս տարուան ծրագիրով Հայաստանի խաղողի բերքը 200·000 թոն պիտք է ըլլայ։

×

ԱՐՁԱԿԱԳԻՐ ԳԻՈՐԳԻ ԽՈԼՈՊՈՎ (ԽՈԼՈՊԵԱՆ)

Աբձակագիրին առաջին գիրքը՝ պատմուածքներու հաւաքածոն, լոյս տեսած է 30ական թուականներու վերջը «Սուսանի փախուստը» խորագիրով։ Ապա լոյս ընծայեց «Մովածոցին լոյսերը» եւ «Ահեղ տարին» պատմավէպերը։ Աբձակագիրին վերջին գործերէն, քանի մը անգամ հայկական նիւթեր մշակած է, ինչպէս «Սուսանի փախուստը» եւ «Հայկական եռանկիւնը»։ Այս վերջինը կը բովանդակէ ակնարկներ Գառնիի, Մատենադարանի մասին, ինչպէս նաեւ ճամբորդական նոթերը Լենինականէն Երեւան։

Գէորգի Խոլոպով Խորհ. Միութեան Գրողներու Միութեան Լենինգրադի մասնաճիւղին քարտուղարն է եւ կը խմբագրէ «Զվեզդա» (Աստղ») գրական – գեղարուեստական ծաւալուն հանդէսը։

×

ԵՐԲԵՄՆԻ ՔԱՐՔԱՐՈՑ ՎԱՃԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոր Երզնկա աւանը հիմնուած է տասը տարի առաջ։ Այդ ժամանակամիջոցին աւանը օժտուեցաւ յարմարաւէտ չէնքերով։ Ներկայիս աւարտելու վրայ է առեւտուրի կեդրոնին կառուցումը, կը կպրապատուին փողոցները, բնական կարգը մուտք գործած է աւան։ Մարդիկ երբեմնի անշուք վայրերը այսօր վերածած են ծաղկուն տարածութիւններու։ Հարիւրաւոր հեկտարներու վրայ կ'աճին խաղող եւ այլազան պտուղներ։

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆՍՅԻՆՔ...

[ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ]

•

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ 10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

[ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ]

ԳՈՇԱՎԱՆՔԻ ԴՊՐՈՑԸ՝ (*)

ԳԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

Մի՛նաղարեան վերածնունդի չարժման պատմութեան մէջ՝ Մխիթար Գոշ կամ Մխիթար Գետիկցի անունով յայտնի պատկառելի դիմանկարը ամէնէն աւելի հռչակուած է իր «Դատաստանագիրք» անուն օրինագիտական աշխատասիրու-թեամբ, ինչպէս նաեւ մարզարէական թուղթերու մեկնութեամբ եւ ներբողեան-ներով, առակներով (190) ու բարոյա-խրատական յօրինուածներով՝ որոնց անդ-րադարձած ենք «Հայրենիք»ի նախընթաց տարիներու թիւերուն մէջ:

Իր «Գոշ» մականունը կուգայ ժողո-վուրդէն, — գօս կամ գոս՝ կը նշանակէ ցանցառամազ (քէօսէ): Իսկ «Գետիկցի» անունը Գետիկի վանքէն՝ որ կառուցուած է իր նախաձեռնութեամբ:

Հայաստանի արեւելեան գաւիներուն ու Կիլիկիոյ Սեւ լերան Կարմիր վանքին մէջ առանձէ եաք կրթութիւնը՝ իբրեւ իրա-ւագիտական հմտութեան տէր դիմանա-կան՝ եկած, հաստատուած է Գետիկ, համանուն վանքի կողքին հիմնելու հա-մար իր դպրոցը, որ հայ դասական թուա-կանութեան պատմութեան մէջ համբաւուած է իբրեւ կեդրոն իրաւաբանական եւ ի-մաստասիրական դիտութիւններու:

Գետիկի վանքը գոյութիւն ունեցած է Մխիթար Գոշի հոն ժամանումէն առաջ ալ, առանց սակայն պատմականօրէն յի-շատակելի որեւէ դեր կատարած ըլլա-լու: 12րդ դարուն տեղի ունեցած երկրա-շարժի մը հետեւանքով քանդուած ըլլա-լով՝ վերակառուցուած է 1191ին, հռչա-կաւոր վարդապետին ճիգերով եւ Իվանէ իշխանի ձեռնտուութեամբ. կողքին՝ նաեւ Գետիկի դպրոցով՝ ուր, համաձայն կի-րակոս Գանձակեցիի ժամանակագրային վկայութեանց, պիտի գայիր ուսման ի-րենց ծարաւը յագեցնելու ապագայ ծա-նօթ ուսուցիչներ եւ մատենագիրներ. «համբաւ իմաստութեան նորա (Գոշի, Մ.) կ'ըսէ Գանձակեցի, ընդ ամենայն աշ-խարհս, եւ բազումք աշակերտէին նմա յուսումն վարդապետութեան»:

Շրջանի պատմիչը, Գանձակեցի, երկա-րօրէն խօսելէ եաք Մխիթար Գոշի հմտու-թեան մասին, դիտել կուտայ որ ներկա-յացողներէ շատեր «կը ծածկէին իրենց վարդապետական աստիճանը եւ, իբրեւ հասարակ աշակերտներու, թեկնածու կը դառնային ուսանողութեան»՝ որպէսզի կարենային օգտուիլ անոր իրաւագիտա-կան եւ իմաստասիրական բացառիկ դի-տութենէն. «գայիւ ի կարգի աշակեր-տաց կալով՝ ուսանէիւն ի նմանէ»...

Հաւատացած էր մեծ վարդապետը որ «գմարդիկ հաւասար վարիլ ի կենցաղս». թէ իրաւունքի հաւասարութիւնը մար-դոց բոլոր դասակրգերուն համար նուի-րական ըմբռնում մը պէտք է նկատուի. օրէնքը նոյն բծախնդրութեամբ ի գործ պէտք է դարձուի որքան ազատականին, նո՛յնքան եւ անազատին համար. մարդ-կային իմացումները պէտք է ուղե-նիչ դառնան կրթական ընկերային հա-ւաքական վերելքի:

«Իատաստանագիրք»ի հեղինակը ու-սուցչական եւ վարդապետական առաքե-լութեան իր համբուն վրայ կը քալէր ա՛յն դաղափարներով՝ որոնց քարոզիչն էր դարձած իրրեւ ազատամիտ գիտնականի: Ու անոնք որ յետագային պատմագրա-չին քննարկումի նիւթ դարձուցած են մանկավարժական իր գործունէութիւնը, չէզոք կը դնեն անոր ետեղադականու-թեան վրայ, — իր տեսակէտներուն եւ քարոզած սկզբունքներուն հաւատարիմ մնալու եւ իրրեւ այդպիսին ապրելու ու գործելու ուղղամտութեան:

Իր այս ըմբռնումներն ու համոզում-ները ան փոխանցած է նաեւ Գոշավանքի կամ Գետիկի դպրոցի ուսանողութեան, ինչ որ կարելի դարձուցած է դասախա-րակչական այս կեդրոնին մէջ գոյատե-ւումը մարզկայնական ու ընկերային վե-րեմ դաղափարներու ծաղկման:

Նախ քան իր վախճանումը, Մխիթար Գոշ անձամբ թրծած էր Գոշավանքի եւ Գետիկի դպրոցի ապագայ առաջնորդը՝ Մարտիրոս անուն աշակերտ մը, «մանուկ տիօք քայց կատարեալ իմաստութեամբ, այր բաղցրաձայն յերգս պաշտամանն եւ առատամիտ ընթերցող, եւ երագ ի գըր-չութիւն, այր շինարար», որուն օրով նոր յաւելումներ կատարուած են դպրոցին վը-րայ, — սեղանատուն, գրատուն եւ բա-րակից «դեղեցկաշէն յարկս»:

Լուսոյ այս կեդրոնը 13րդ դարու մին-չեւ յիսունական թուականներուն չարու-նակած է դաստիարակչական իր առա-քելութիւնը՝ իրրեւ միջնադարեան բարձ-րադոյն հաստատութիւններէն մէկը վա-նական եւ ուսումնական կեանքի:

Մ. Թ.

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ - ՄԻԶԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Ընդունք այս հակիրճ տեսութեան ընթացքին, որ ծայրայեղ ազգայնականու-թեան հոսանքը իր որդեգրած ֆաշական կարգերով չի կրնար յաղթանակել Եւրո-պայի եւ Ամերիկայի մեծ, դեմոկրատ պետութիւններու մէջ — եւ անոր յաղթա-նակը որոշ տեղերում ժամանակաւոր ե-րեւոյթ է միայն: (Իրօք դիկտատուրա-կան կարգ ու սարքի այլեւ այլ ձեւերը հաստատուեր են միայն այն երկիրներու մէջ, որոնք երբեք չեն վայելեր քիչ թէ շատ տեւականօրէն ճշմարիտ սահմանա-դրութեան ու ժողովրդապետութեան բա-րիքները: Ատոնք են՝ Թուրքիա, Հուն-գարիա (մասամբ Աւստրիա), Եուկոսլա-վիա, Իտալիա, Գերմանիա, — տարա-բախտաբար նաեւ Ռուսաստան): Դժուար է երեւակայել, որ Ֆաշիզմը, մերթեցնո-ղ դիկտատորութիւնը, անձնական իշխա-նութեան ռեժիմը օր մը տիրէ Փարիզի, Լոնտոնի, Ուաշինկթընի կամ Բերնի, Բրիւսէլի, Լա Հէյի ու նոյնիսկ սկան-դինաւեան մայրաքաղաքներուն մէջ: Որ-քան ալ ֆաշիստ, արքայական, ռազմա-սէր տարրերը ազդեն հրապարակը, դե-մոկրատիզմի, ազգերու համերաշխու-թեան, միջազգայնութեան գաղափարն է որ վաղ թէ ուշ պիտի իշխէ տիրականօրէն եւ ամենուրեք: Ան կրնայ երբեմն նահան-ջել, մթագնիլ բայց մերթ ժամանակա-տրապէս: Ժողովուրդները անքան նախիր չեն, որ անվերջ տակաւ մտրակի հար-ուածներուն, տնտեսական տագնապնե-րուն, անօթութեան ու թշուառութեան: Աշխատաւոր զանգուածները պիտի չհան-դուրժեն այլեւս չարիքի եւ անոնց չար-ժումը նոր թափ մը կ'առնէ ազատակող տարկանոնութիւններէն: Ազգերու Դաշ-նակցութիւնն եւս — այսօր տագնապի մէջ — վաղը նորէն պիտի ամրապնդուի ու հետզհետէ կատարելագործուի: Կռիւը ազգերու միջեւ չի կրնար յաւերժանալ, առանց ամբողջ քաղաքակրթութիւնը կոր-ծանելու:

Միջազգայնականութիւնը հրամայական պահանջ է բոլոր ազգերու համար (*): Անոնք չեն կրնար ապրիլ մեկուսացած եւ հարկադրուած են մօտենալ իրարու, իւ-րաքանչիւրը պէտք ունի միւսներուն: Կայ փոխադարձ ու սերտ կախում ազգերու միջեւ, որ կ'արտայայտուի ֆրանսերէն մէկ բառով — էնթերտեփանտանս: Քանի՛ քանի միջազգային հաստատութիւններ չատոնց արդէն գոյութիւն ունին եւ միշտ նորերը կը ստեղծուին: Փոստ - հեռա-գրական, առեւտրա - արդիւնաբերական, բանկային, երկաթուղային, նաւային ու այլ գործառնութիւններ, արհեստակցա-կան միութիւններ, խաղաղասիրական, գի-տական ու այլ ընկերութիւններ եւ պար-բերական համագումարներ, միջազգային կարմիր Խաչ, միացեալ ճեռնարկներ եւ փոխադարձ աջակցութիւն ընչհանուր վը-տանգներու դէմ, — սովի, երկրաշարժի, համաճարակ հիւանդութիւններու եւ այլ աւերիչ պատուհասներու...:

Ո՞վ կարող է ըսել, թէ օր մըն ալ, ոչ հեռու ապագային պիտի չիրականանայ Համաերոպական Դաշնակցութիւնը, որու գաղափարը Արիստիտ Բրիան մահէն քիչ առաջ դրաւ Ազգաժողովի սեղանին վրայ: Իսկ անդին հեռուն — դաշտանկարը ա-ւելի ընդարձակ եւ հոյակապ համամարդ-կային ֆեետերասիոնին...:

×

Միջազգայնութեան կատարեալ յաղ-թանակը կը նշանակէ՞ արդեօք ազգերու անհետացումը... Ամենեւին: Հակառակ բոլշեւիկեան աշխարհաքաղաքացիական երազներուն, ազգերը պիտի չարունակեն գոյութիւն ունենալ անդամ հեռաւոր ըն-կերային հաւասարութեան կարգերուն մէջ: Անոնք կուգան դարերու խոր դիջե-րէն, որպէս ծնունդ երկարատեւ ու դըժ-ուարին երկունքներու եւ դիւրութեամբ պիտի չիջնեն պատմութեան բեմէն: եր-կու հիմնական մղիչներ ընթացք կուտան համաշխարհային էվոլիւսիոնին: Մէկ կողմէ՝ նոր-նոր ազգեր կը ծնին հեռու պատմազուրկ ժողովուրդներու ցեղային խմորումներէն եւ իւրաքանչիւրը բուռն նախանձախնդրութեամբ կը չեշտէ իր դիրքը եւ ուրոյն պատկերը արեգակին տակ (տեսակ մը ապակեդրունացում), միւս կողմէ փոքր ազգերը կը ձգտին հա-մախմբուիլ մեծ ազգային զանգուածնե-րու շուրջ եւ այդպիսով կը կատարուի

(*) Միջնադարեան վերազարթուումին նուիրուած ակնարկներու մեր շարքին մէջ (1974) անդրադարձած ենք արդէն 12րդ դարու հռչակաւոր գիտնականին՝ Մխիթր Գոշի կեանքին, գործունէութեան ու վաստակին: Առանձնաբար ու ընդգծման տեղմօրէն պիտի անդրադառնանք իր ա-ռնուազ յիշատակուող Գոշավանքի դպրո-ցին, որ կը գտնուէր Գետիկի մէջ՝ կա-յեցեայ գաւառ, Սեւանայ լճի հիւսիսային ծայրամասին մօտիկ, այժմու Դիլիջանի հովտին մէջ:

Մ. Թ.

ԱՍՏՂԻԿԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎԷՊԸ

Էֆէնտին չատ ալ զոհ չէր օղեզարա-նէն, խեթիւ կը նայէր այդ ծառի խոռո-չին, զոր Ցակոբ աղան իր ձեռքով փոր-փրած էր երիտասարդութեան օրերուն: Ասով մէկտեղ, ձայն-ծպտուն չէր հաներ, չատ կը սիրէր իր հայրիկը:

Ծերունին չարաչար պիտի տուժէր այս յօժարութենէն, որ գերծ չէր սակայն իրական մտահոգութենէ: Եւ օր մը, մինչ կեցած էր բարձր աւազանին առընթեր, խորունկ հորին գլուխը, Ցակոբ աղան փորձած էր կտրել իր երակները:

Բարեբախտաբար, Հերմինէն հոն կը գտնուէր, անմիջապէս նետուած էր մեծ-հօրը վրայ ու ձեռքէն խլած դանակը: Աղջկան ճիչերուն վրայ, վազած էին տնե-ցիները եւ իր պատասխան անկապակից խօսքեր միայն լսած էին զժբախտ մարդուն բերնէն...

Տարակոյս չկայ թէ այս ինքնասպա-նութեան փորձը մաս կը կազմէր Ցակոբ աղայի ճակատագրին, որմէ անհնարին կը թուէր խուսափիլ: Քանի մը օր վերջ, հէք ծերունին չմարացած ու ֆիզիքա-պէս քայքայուած, մահկանացուն կը կնքէր Ս. Փրկչի հիւանդանոցին մէջ:

Վաղայաղորդ Կիրակին՝ Նունիկ հանըմ, սիրտը ճմլուած վիշտէն, պատչգամէն արտասուալից կը հետեւէր Ցակոբ աղայի դագաղին: Ս. Գէորգի կատարէն, հսկայ զանգակը ծանր եւ հոգեցունց իր զօղանջ-ներով, անհուն տրտմութիւն մը կը սըփո-ռէր քաղաքին վրայ: Ցամբօրէն, թափո-րը կը կտրէր Սամաթիոյ երկար պողո-տան, երանաւէտ կեանքի մը լուձերն ու երազները տանելով իրեն հետ:

×

Տոքթ. Պարթողոյի կալանաւորուհին երբեմն միջոցը կը գտնէր չփոում ունե-նալու Ֆիկարոյին հետ, ոսկի վանդակէն դուրս պրծնելու ճամբան պատրաստելու համար: Մեր զոյգ տատրակներն ալ բաց դուռ մը ունէին, մեզի արդէն ծանօթ Վազգէնը, որ իրենցմէ երեք տարի փոքր էր: Տղուն հայրը՝ Ցովհաննէս Հիւսեան, տեսակ մը հարկատուն էր երուանդ է-ֆէնտիին, որովհետեւ խոնարհ մէկ պաշ-տօնեան էր զանճապահին պաշտօնավա-րած նոյն ազգային հաստատութեան եւ նոյն տեղն իր յարակից տան վարձակալը:

Վազգէն խելօք կենալ չէր գիտեր, յա-ճախ կը սիրէր քովի պատթանը մտնել եւ տակնուվրայ ընել մշակուած ընդարձակ պարտէզը: Աղջիկները պատին վրայ կ'ըլ-լային, «հո՛ն է կամ հոն չէ» կը պոռային, բարձրաղաղաղ ծիծաղելով: Այս բոլորը կը քաջալերէին անառակորդին, որ իրենց բաժին կը հանէր քաղած դեղձերէն, ծի-րաններէն եւ սալորներէն: Իրիկուն մը, երկու տատրակներուն գրգռիչ քահքահ-ները ականջը հասան Շեքէր Ցակոբին, որ սկսաւ կատաղօրէն հալածել անխոհեմ տղան: Հազիւ յաջողեցաւ բարձր ընկու-զենիէն ինքզինքը վար նետել եւ բանջա-րեղէնները կոխկռտելէն պատն ի վեր մաղցիլ ու հոգին ազատել գլխժացած մար-դուն ձեռքէն:

Տղայական արարք մըն էր Վազգէնին ըրածը: Մտացի ու օժտուած այդ տղան, եթէ աւելի խելահաս ըլլար, խիստ նուաս-տացուցիչ պիտի գտնէր իր ծնողքին տղա-հան ասպատակութիւնը ու գեանին տակը պիտի անցնէր ամօթէն:

Տարապայմանօրէն գրգռուած էր այդ իրիկուն Շէքէր Ցակոբը: Պատին վրայ ելած, սովորականէն աւելի մոլեգնօրէն սասաեր, սպառնալիքներ եւ լուսանքներ կը թափէր անառակորդիին գլխուն: Չար բախտէն՝ նոյն պահուն զործէն կը վերա-դառնար Ցովհաննէս աղան եւ անմիջապէս կ'ըմբռնէր թէ բանը ինչումն է...

Պարկեշտ Հայու իր պատիւը երբեք չէր կրնար հանդուրժել որ իր որդին գողու-թիւն ընէր ու փճացնէր աղքատ պարտիզ-պանի մը հալալ քրտինքի վաստակը: Երկար վնասուածքներէ վերջ, թաքստո-ցէն դուրս կը բերէր անառակ տղան եւ տա՛ր թէ կուտաս...: Տիկին Հեղինէն այն օրը եւս ամուսնին պղպջատեայ բա-ղուկներուն ծանրութիւնը կը զգար իր մարմնին վրայ, արժանապատուութեան մէջ վիրաւորուած բարապանին ձեռքէն փրկելու համար իր գաւակը:

Մտերիմ բարեկամութիւն մը հաստատ-ուած էր տատրակներուն եւ հազիւ 12ամ-եայ Վազգէնի միջեւ: Դպրոցէ արձա-կուրդին՝ տղան նշան կ'ընէր Զարմինէին եւ Հերմինէին, անոնք կը վազէին դէպի ցանկապատը ու ճարպիկօրէն կը սպրդէին նեղ անցքէն:

Ընդարձակ պարտէզին յատակագիծը՝ ցած ու գրեթէ քառակուսի մակերեսին վրայ կը բարձրանար պատկառելի թթե-նին, որ իր ծանրաբեռն ճիւղերը կ'եր-կարէր հեռուն, կարծես ամբողջ թաղը լիացնելու համար իր բարիքներով: Վազ-գէն չատ քիչ փորձուած էր ելլել հաստա-բուն ծառէն վեր, այդ վտանգաւոր ար-դիւնը թողած էր վերի վարձակալներին՝ Ֆօթիի, որ երկնային մանուկներուն պէս թուէ կը թափէր գետին:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Շար. – 5)

ՄՈՍՓԵԼՈՒԹՅԱՆ ՄԵՐ ԳԱՎԱՌԱՑԻՆ
ՎԱՂՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆՑԴ
ԵՂԿԻՐ Բ. ՓՈՇՈՒՆԻՆ

ԳՅՈՒՂԱՑԻ ՕՏԱՐԸ

ՎԱՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ա.

Թաւլիսի, 15 Նոեմ. 1908

Դուք որ ինձ ոտքաշոլ եկաք, ես ձեզ չեմ ճանաչում, ոչ էլ ձեզ եմ ճանաչում, բայց ես ձեզ կ՚ընդունեմ, որովհետև դուք ինձ նման գյուղացի եք, ձեր հագուստն էլ ինձ նման է, ձեր լեզուն էլ ինձ նման է, ձեր դեմքերն էլ ինձ նման են, ձեր ծնողներն էլ ինձ նման են եղել, ձեր նախնիքն էլ ինձ նման են եղել, ձեր ամբողջ ցեղը ինձ նման է, ձեր հայրենիքն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ ազգն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ կրոնն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ կենցաղն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ կյանքն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ էությունն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ գոյությունն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ ներկան էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ անցյալն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ ապագան էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ հոգեբանությունն էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ ֆիզիոլոգիան էլ ինձ նման է, ձեր ամբողջ ֆիզիոնոմիան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ԱՑՑ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինաս-եան» ենթակոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի առաւօտ (Նոյ. 2) ժամը 11ին, Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին, ողբացեալ բոլոր ընկերներուն յիշատակին.—

Ողբացեալ ընկերներուն եւ բարեկամ-ներուն հիւրմներուն այցն ու ծաղկե-փունջերուն զեռեղումը կը կատարուի Շաբաթ առաւօտ Նոյ. մէկին ժամը 10էն սկսեալ:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաներն ու ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

ԱՐԱՐԱ

Արարայի ճակատամարտի յիշատակին, այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի Մարսէյլի Փրատոյի մայր եկեղեցւոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ ծագումով Հայ նախկին Ռազմիկներու, Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան:

Կը պատարագէ Ցակոբ եպս. Վարդաւեան Ցետ պատարգի ծաղկեպսակ կը դրուի յուշարձանին:

Արարողութենէն ետք ճաշ, որու ընթացքին երախտագիտութեան մեծալ կը յանձնուի նախագահ Գէորգ Պագզրեեանի:

ՇԱԽԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի:

ARARAT - WEST HAM

ԵՐՐՈՊԱՑԻ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

1/8 եզրափակիչ
Լոնտոն, Նոյեմբեր 5

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միու-թիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները քաջալերել հայրենի մարզիկները:

Մեկնում՝ Շորեքշաբթի Նոյ. 5 ժամը 15ին
Վերադարձ՝ Հինգշաբթի Նոյ. 6 ժամը 12ին

Հաւաքուիլ Պուրժէ օդակայանը Շորեքշաբթի ժամը 14ին:

Նախընթաց մասնակցութիւն՝ *Փարիզ-Լոնտոն երթուդարձ օդանաւով — պանդոկ Լոնտոնի կեդրոնը եւ նախաճաշ — Մարզադաշտի մուտք — Օթոքառով պտոյտ Լոնտոնի մէջ, երթուդարձ մարզադաշտ, պանդոկ եւ օդակայան՝*

470 ՖՐԱՆՔ

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել ՊԵՐԼԻԻՔ հաստատութիւն (ձէզվէճեան)
236-54-48 *փոսթ* 15
Նաւասարդեան 985-36-53

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իր Ծնողքին Ռոզ եւ Ազատազդ Հանըմ-եանի յիշատակին 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

×

Այրի Տիկին Պօղոս Մալխասեան իր ա-մուսնոյն մահուան 5րդ տարելիցին առ-թիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.—

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան 100 Ֆր., Հ. Ց. Դ. Ազծիւ ենթակոմիտէին 100, Պանեէոյի Կապ. Խաչին 100, Պանեէոյի Նոր Սերունդին 50, Տրապիզոնի Հայր. Միութեան 50, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին 50, «Ցառաջ»ի բարգաւաճման 50 Ֆր.: (Մտանալ «Ցառաջ»էն):

ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՄՓ. ՖՐԷՋ-Ս. ԱՆԹՈՒԱՆԻ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատա-րագ Նոյ. 1ին Ամենայն Սրբոց տօնին առ-թիւ: Կը պատարագէ եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին կը նախագահէ ՑԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ:

×

Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ կը կա-տարուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ՝ մեր բիւ-րաւոր նահատակներու, մեզմէ անդարձ բաժնուող եւ ի մասնաւորի բարերար՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգւոյն ի հանգիստ:

Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8,30, պատարագ ժամը 10·30:

ARARAT de Erevan - WEST HAM UNITED

MERCREDI 5 NOVEMBRE

LONDRES

Départ : PARIS 11 H. — *Arrivée :* LONDRES 11 H. (heures locales)
Le Bourget
Retour : 6/11/75, LONDRES 10 H. *Arrivée* PARIS 12 H. (heures locales)

PRIX 540 FR. comprenant :

—— Transport PARIS - LONDRES - PARIS
— Snack pour le déjeuner
— Les transferts (Aéroport, Hôtel, Stade et v. v.)
— Entrée au stade (excellentes places)
— Dîner dans un grand restaurant Arménien
— Visite de Londres
— Logement en chambre double Hôtel PENTA (3 étoiles, centre Londres)
— Petit déjeuner
— Un accompagnateur trilingue (Arménien, Anglais, Français)

RENSEGNEMENTS ET INSCRIPTIONS

SHAEF VOYAGES (Madame M. Ferahian)
161, Rue du Fg. St. Honoré — 75008 PARIS
Tél. : 359-31-46 — 359-77-40 — 225-27-40

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինէն ոմն 200 Ֆր. կը նուիրէ Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան նորոգութեան, փո-խան ծաղիկի իր հանգուցեալ սիրելիներու հիւրմին՝ Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Ց. Դ.

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ կեդր. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողո-վի կը հրաւիրէ.—

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր խումբերը այս Շաբաթ (Նոյ. 1) ժամը 20·30ին Փա-րիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

ՄԱՐՍԷՅԼ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ենթակո-միտէները ու խումբերը Շաբաթ (Նոյ. 1) ժամը 20·30ին Ահարոնեան ակումբը:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ բոլոր խում-բերը, կիրակի, Նոյ. 2, ժամը 10ին Վիչ-նի Գասպար Իփէկեան ակումբը:

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Սողոմոն Թէհ-լիրեան խումբի ժողովը Ուրբաթ, Հոկտ. 31 ժամը 21ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր կո-միտէի ընկերական ընդհ. ժողովը Շաբաթ (Նոյ. 1) երեկոյեան ժամը 8·30ին Ահա-րոնեան ակումբը: Պարտաւորիչ ներկա-յութիւն:

×

ՎԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները Շաբաթ (Նոյ. 1) երեկոյեան ժամը 8·30-ին, իր ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներ-կայութիւնը անհրաժեշտ է: Շատ կարե-ւոր օրակարգ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղի վար-չութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Հոկտ. 31 Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղակագրի ընթերցում: Կը խնդրուի ըն-կերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ:

×

ՀԱՄԱՀՍԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամա-կան ժողովը այս կիրակի (Նոյ. 2), առա-ւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւա-քատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

LE MASSACRE DE CHYPRE

6000 GRECS TUES — 3000 DISPARUS — 200.000 REFUGIES

"ATTILA 74"

Un film de MICHAEL CACOYANNIS (Electre, Zorba le Grec)
tourné à la suite de l'invasion turque à Chypre

Soirée de bienfaisance au profit des sinistrés de la guerre

Sous la présidence de :
Monsieur POLYS MODINOS
Ambassadeur de Chypre en France
Monsieur A. G. LEVENTIS
Ambassadeur de Chypre auprès de l'UNESCO
et en présence de :
MARIA CALLAS et MICHAEL CACOYANNIS

Au THEATRE DES CHAMPS-ELYSEES — LUNDI 3 NOV. à 21 heures
15, Avenue Montaigne

Places de 30 à 200 frs.

Réservations : au GROUPE DE PARIS— 15 *Av. Pierre 1er de Serbie*
75116 Paris — Tél. 723-61-01

Tenue de ville

L'ARCHE DE NOE

42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner

Venez Diner

OU MIEUX

Après le théâtre

Venez Souper

et goûter sa fameuse soupe aux tripes (*Khache*)

DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG

Entièrement rénové
26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63
Livraison à domicile à partir de 150 Fe

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը կը փընտռէ զոյգ մը իբր պահապան ծառայելու համար:

Բնակարանը ապահովուած է:
Դիմել՝ Հայ Մշ. Տան Ցանձնախումբին
17, Rue Bleue, Paris (9e)
Tél. : 824-63-89

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱԼԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

Կը մասնակցին

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՇԱՆ

ինչպէս նաեւ

ՊԷոնար Տէտէեան եւ իր նուագախումբը

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի

Ets MICHELE — Tél. 899-09-66

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
31
VENDREDI
31 OCTOBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·429

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.429

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑԵՐՈՒ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

— o —

(Անաթոլ Ֆրանսի
մահուան յիսնամեակին առթիւ)

— o —

Ա·

Սեպտեմբեր 24էն մինչեւ Հոկտեմբեր 14 Ֆրանսական Զայնասփիւռի Տան մէջ տեղի ունեցաւ Յուշահանդէս մը նուիրուած Անաթոլ Ֆրանսի (Յառաջ, Սեպտ· 28), մեծ գրագէտին ու աղնիւ մարդասէրին մահուան յիսնամեակին առթիւ, մէկ տարուան յապաղումով։ (Անաթոլ Ֆրանս, րուն անունով Ֆրանսուա – Անաթոլ Թիպո՛ ծնած 1844 Ապրիլ 16ին, մեռած էր 1924 Հոկտեմբեր 12ին, 80 տարեկանին)։ Իր ընակարանին մէջ (Վիլլա Սայիտ) խնայարհեցանք իր գաղափին առջեւ եւ քանի մը գաղնակցական ուսանող ընկերներ ներկայ գտնուեցանք իր յուղարկաւորութեան, որ տեղի ունեցաւ բացօթեայ, Մէնի ափին, Ֆրանսական Ակադեմիայի չինքին առջեւ։

Անաթոլ Ֆրանսի անունը չատ կանուխէն սիրելի էր գարձած Հայութեան, որուն արդար Դատին հեղինակաւոր եւ անկուն պաշտպաններէն մէկն էր 1894–96ի Համիտեան Համատարած Ջարդերու օրերէն սկսեալ մինչեւ Մեծ Եղեռն եւ յաջորդ տարիները։ Պատնէշի վրայ մնաց մինչ։

Անցեալ դարու վերջին տասնամեակին երեք հարիւր հազար անմեղ, անպաշտպան Հայեր վայրագօրէն կը ջարդուէին Կարմիր Սուլթանի հրամանով Թուրքիոյ մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը, հայկական նահանջներէն մինչեւ Պոլիս եւ Կիլիկիա։

Եւրոպայի դրամատիրական Պետութիւնները Հայկական Հարցը դրամագլուխ գարձուցած իրենց մրցակցութեան եւ ընչաքաղց շահերուն՝ թուղթէ չերեփով միայն կը դիմէին երբեմն Բարձրագոյն Դրան՝ պահանջելու համար չարաբաստիկ ճնշրդ յօդուածով խոստացուած Բարենորոգումները։ Ապտիւլ Համիտ գտած էր խորամանկ ձեւը շահաւէտ մենաշնորհներով փակելու համար բողոքողներու բերանը։

Թրքական զարհուրելի ոճիրները ցնցած էին խիղճը քաղաքակիրթ աշխարհի։ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ հրապարակ իջան արդարամիտ, անշահախնդիր մարդիկ, որոնք ձայն բարձրացուցին Սորհրդարանի բեմերէն, մամուլի էջերէն եւ հրապարակային հաւաքոյթներու մէջ։ Հանրածանօթ են Ֆրանսայի Երեսփոխանական Ժողովի բեմէն 1896 Նոյեմբեր 3ին եւ 1897 Փետրուար 22ին խօսուած բուռն ճառերը հայկական կոտորածներու մասին Ժան Ժօռէսի, Ալբէր Մէօնի, Տընի Քոշէնի, Ալեքսանդր Միլլանի եւ Մարսէլ Սանպալի կողմէ։ Ռուրն ալ կ'այպանէին Արտաքին Նախարար Գաբրիէլ Հանոթօն, Ապտիւլ Համիտի ջերմ պաշտպանը։

1897ին Ժորժ Քլէմանսօ գրեց երկար Յառաջաբան մը Հայաստանի ջարդերը խորագիրը կրող 264 էջնոց Ֆրանսերէն գրքին համար, հրատարակուած Մէրքիւր տը Ֆրանսի կողմէ։

1900 Նոյեմբեր 25ին Փարիզի մէջ Հ· Յ· Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ կը սկսէր հրատարակուիլ կիսամսեայ Ֆրանսերէն Թերթ մը, որուն Խմբագրական մարմնի անդամներն էին Ժորժ Քլէմանսօ, Անաթոլ Ֆրանս, Ժան Ժօռէս, Ֆրանսիս տը Փրէսանսէ եւ Լամոն տը Ռոպէրթի։ Խմբագրապետն էր Փիէր Քիյար, խմբագրութեան քարտուղարը՝ Ժան Լոնկէ (կարլ Մարքսի թոռը)։ Հայերու անկեղծ բարեկամ Ֆրանսացիներու հոյլին մաս պիտի կազմէին քաղաքական տարբեր հոսանքներու տէր անձեր, ինչպէս Ալպէր Վանտալ, Տընի Քոշէն, Իւպպէն Կոհէն, Հէրվէ տը Քէրոհոն, Հայր Շարմէթոն, Լըրուա – Պոլիէօ, Փօլ տը Քասանեաք, Վիկտոր Պէռար, որ յետագային կարեւոր դեր պիտի խաղար Թերթի Խմբագրութեան մէջ, Ալպէր Թոմա եւ ուրիշներ։

Անաթոլ Ֆրանսի մասնակցութիւնը առիւծի հեղինակութիւն կուտար յառաջդիմական մարդասէր մտաւորականներու այս խմբակին։ 1897ին անիկա արդէն իսկ իր բողոքի ձայնը կը բարձրացնէր հայութեան Ջարդերուն դէմ։ Մակեդոնիոյ քրիստոնեաները եւս կը կեղեքուէին Կարմիր Սուլթանի կառավարութեան կողմէ։ Մինչ Սուլթանի կառավարութեան կողմէ։ Հայաստան եւ Մակեդոնիա իրարու քով – տակից՝ նոյն դաւրդուրանքին ու պաշտպանութեան կ'արժանանային Ֆրանսացի բարեկամներու խմբակին կողմէ։

1903 Մայիս 7ին Անաթոլ Ֆրանս Հռոմի մէջ սարքուած հրապարակային մեծ հաւաքոյթին ճառ կը խօսէր՝ խարանելով Ապտիւլ Համիտը, որ երեք հարիւր հազար Հայեր կոտորած էր։ Միաժամանակ կ'այպանէր եւրոպական Պետութիւնները, որոնք իրենց պատասխանատուութեան ու րոնք իրենց պատասխանատուութեան ու մեղսակցութեան մեծ բաժինն ունէին հայկական Ջարդերուն եւ Մակեդոնիայ դէպքերուն մէջ։

Փարիզի ցուցահանդէսին մէջ փաստաթուղթերով կ'ոգեկոչէին Անաթոլ Ֆրանսի մարդասիրական ու հայասիրական այս ելոյթները։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԷՅՐՈՒԹ ՄԻՇՏ ԿՐԱԿԻ ԵՒ ԾՈՒԽԻ ՄԷՋ

ՕՏԱՐԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ՓԱԽՈՒՍՏ ԿՈՒՏԱՆ

Հեռաձայնով (Զորեքշաբթի երեկոյան) առած մեր տեղեկութիւնները կը հաստատեն, թէ երեքշաբթիէն մինչեւ Շորեք – շաբթի կէսօր կռիւները բուռն թափով շարունակուած են, եւ «աշտարակներու ճակատամարտը» տարածուած է մինչեւ Քլէմանսօ շրջանը։ «Էլ Նահար» թերթը կը հաղորդէ, թէ «աշտարակ»ներէն մէկուն մէջ՝ «Էլ Մըր» մեծ թիւով դիակներ գտնուած են, մեծ մասամբ սպանուած փէտայիները։ Շորեքշաբթի կէսօրէ ետք կռիւները նուազ բուռն եղած են, իսկ երեկոյեան՝ համեմատաբար հանդարտ։ Այսուհանդերձ Պէյրութ միշտ կրակի եւ ծուխի մէջ է եւ բնակչութիւնը ահ ու դողով կ'անցընէ ժամանակը։ Երեքշաբթիէն Շորեքշաբթի մեռելներու թիւը 150ի հասած է, իսկ վիրաւորներունը՝ հինգ հարիւրի։

Ջայնասփիւռն ու մամուլը եղերական գոյներով կը նկարագրեն քաղաքին վիճակը։ Նախ առողջապահական վիճակը, որ խիստ մտահոգիչ գարձած է։ Հիւանդանոցներու մէջ կը պակսին դեղօրայքն ու արիւնը։ Նոյնիսկ ամերիկեան հիւանդանոցը՝ ամէնէն արդիականը մայրաքաղաքին մէջ, այս կացութեան մատնուած է։

Օտարականներու ընդհանուր արտագաղթի հոսանք ծայր առած է։ Զին – ուորական կառքերու եւ կառուց ուժերու պաշտպանութեան տակ թաղերու մէջէն կը հաւաքուին բոլոր օտարահպատակները եւ կը փոխադրուին օդակայան։ Արդէն աւելի քան 2000 Ամերիկացիներ, Անգլիացիները, Ֆրանսացիները, Պելժեր եւ Հոլանտացիներ օդանաւերով հեռացած են։

Հինգշաբթի օր ձայնասփիւռը, ինչպէս նոյն օրուան տեղական թերթերը, կը հաղորդէին, թէ վարչապետ Քարամէի կազմած «ապահովութեան կոմիտէ»ն (լուրը եւ մանրամասնութիւններ տուած էինք Հոկտեմբեր 30ի մեր թիւով) խիստ քննադատութեան ենթարկուած է ոմանց կողմէ։ Նշանակուած «կոմիտէ»ի անդամներէն Սալամ եւ Խուէ մերժած են մաս կազմել եւ պէտք եղած է, որ Ալաֆթէ անձամբ միջամտէ, որպէսզի այս վերջին – ները ընդունին Սէբայլ երթալ։ Ճոմպլաթ «անօգուտ» նկատած է «ապահովութեան կոմիտէ»ի կազմութիւնը։ Հինգշաբթի օր բացի Շամունէն եւ Ճէմայէլէն «կոմիտէ»ի միւս ութ անդամները հաւաքուած են Սերայլ։ Կը մնայ տեսնել, թէ ի՛նչ արդիւնք պիտի տայ այս հանդիպումը։

× « Հերըլտ Թրիպիւն »ի Պէյրութի թղթակիցը կը հաղորդէ, թէ Հայկազեան դոլէճի ուսուցչապետը՝ Տօքթ· Ժան Մարզարեան իր կնոջ հետ առեւանգուած են մահմետականներու կողմէ։ Տիկին Մարզարեան արտօնութիւն ունեցած է հեռաձայնելու իր բարեկամներուն ըսելու համար, թէ առեւանգողները պիրենք «ապահովութեան» տակ առած են։

Քանի մը տողով

ՖՐԱՆՔՈՓԻ վիճակը Շորեքշաբթի օր «արտակարգօրէն ծանր» նկատուելէ ետք, Հինգշաբթի օր «կայուն» կ'որակուէր, այլ խօսքով յարաբերական բարելաւում մը կ'արձանագրէր։

«ՆԻՒ ԵՈՐՔ ԹԱՒԸՄՋ» կը հաղորդէ, թէ Խորհ· Միութիւնը իր երրորդ օդանաւակիր ռազմանաւը կը չինէ Լենինգրադի նաւաշինարանը։ Տարողութիւնն է 45·000 թոն եւ ի վիճակի պիտի ըլլայ չուրջ 70 օդանաւ ունենալու։ Համեմատութեան համար թերթը կը գրէ, թէ Մ· Նահանգները ներկայիս 15 օդանաւակիր ռազմանաւեր ունին՝ իւրաքանչիւրը 100 օդանաւով։

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՑ ընտրութիւններուն Ընկերվարական կուսակցութիւնը գլխաւոր յաղթականը կը նկատուի, քանի Ազգային Խորհուրդի (Երեսփոխանական ժողովի) 200 աթոռներէն 55ը ապահովեց։ Այս ձեւով Ընկերվարական կուսակցութիւնը առաջին դիրքը կ'ապահովէ քոալիսիոն կառավարութեան մէջ, որ ունի 169 աթոռ 200ի վրայ։ Երկրորդ տեղը կը գրաւեն Արմատականները։

ԿԻԵԻի մէջ 500 սեւամորթ ուսանողներ Զեխոսլովաքիոյ հիւպատոսարանը երթալով բողոքագիր մը յանձնեցին հիւպատոսին, որովհետեւ չեխ իշխանութիւնները չեն արտօնած չեխ ուսանողուհի Ալենա Կրուլիչովայի ամուսնանալու Նիժերիացի ուսանող Ուսօ Ոլայմի հետ։ Սեւամորթ ուսանողները կ'ամբաստանեն Զեխոսլովաքիան՝ ցեղային խտրականութիւն կիրարկելուն համար։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ նախագահը՝ Ջաուշեսքու Լիզպոն ժամանած է չորս օրուան պաշտօնական այցելութեամբ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 27)

ՑԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ԵՒՍ

Ախոյենական մրցաշարքը վերջ գտնելու վրայ է։ «Արարատ» վերջին մրցումներուն յաջողութիւններ արձանագրելով ընդհանուր ցանկին մէջ դէպի վեր յառաջացաւ։

Այս անգամ ան «Հրազդան»ի մէջ պատութեան մատնեց Մոսկուայի Բանակի կեդրոնական Սփոռի Ակումբը 2–1 կէտով (0–1) (*)։

Խաղի առաջին կէսին մոսկուացիները օգտագործելով արագ ճեղքումներու ռազմավարութիւնը կը ձգտէին յաջողութիւններ արձանագրել։ Եւ արդէն 18րդ վայրկեանին կռվալ կարողացաւ կողը նչանակել։

Երկրորդ կիսախաղին 45 վայրկեաններուն Արարատցիները գտան իրենց խաղը եւ սկսան յաճախ դժուար պահեր ստեղծել բերդապահ Աստապովսկիին համար։ 77րդ վայրկեանին Գէորգեան, որ վերջին մրցումներու ընթացքին երբեւ կիսապաշտպան աչքի կը զարնէր, յաջողեցաւ իր խումբին առաջին կէտը արձանագրել։ Ասիկա ոգեւորութիւն մը ստեղծեց երեւանցիներու չարքին մէջ։ Երկու վայրկեան եռք Մարգարովի սրընթաց վազքը մոսկուացիները կեցուցին անթոյլատրելի ձեւով՝ բերդին մօտ վար գլորելով պինդը։ Մարգարովն ալ 11 մեթրէն 2րդ կողը նչանակեց։

Մինչեւ խաղին վերջաւորութիւնը «Արարատ» անընդհատ յարձակեցաւ, սակայն նոր կոլ չկրցաւ ապահովել։ Այսպէս «Արարատ» 28 մրցումներէ եռք արձանագրեց 32 կէտ եւ այժմ կը գրաւէ չորրորդ տեղը։ «Արարատ» վերջին երկու մրցումները պիտի խաղայ մրցակից խումբերու դաշտին վրայ։ Հոկտ· 31ին Վորոշիլովգրադի «Զարեա»յի եւ Նոյ· 9ին՝ Դոնեցկի «Շախտէօր»ի դէմ։

(*) Այս մրցումին արդիւնքը ներկայացուցած ենք Հոկտեմբեր 28ի մեր թիւով։ Այժմ խաղին մանրամասնութիւնները։

×

Ա.Ի· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ՝ ՈՒԿՐԱՆԵՐԷՆ

Շատ չուտով հրապարակ կ'ելլէ Ա.Ի· Իսահակեանի բանաստեղծութիւններուն ուկրաներէն հաւաքածոն, ուր առաջին անգամ ըլլալով թարգմանաբար ներկայացուած կ'ըլլան «Աբու Լալա Մահարի»ն եւ «Ալագեազի մանիները»։

ԴԱՇՆԱԿՑԱՑԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը Փէքին ժամանեց։ Առաջին անգամ է, որ Արեւմտ· Գերմանիոյ վարչապետ մը Չինաստան կ'այցելէ։ Երկու երկիրներու միջեւ օդային եւ ծովային հաղորդակցութեան պայմանագիրներ պիտի կնքուին։ Դէտերու կարծիքով այս այցելութեան առթիւ Փէքին հաւանաբար որոշէ հիւպատոսարան մը հաստատել Արեւմտեան Պերլինի մէջ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախագահը Ուաշինկթընի մէջ տեսակցեցաւ Ֆորտի հետ։ Մամուլի ասուլիսին Սատաթ յայտարարեց, թէ անհրաժեշտ է, որ Սինայի համաձայնագիրին յաջորդէ Կոլանի բարձունքներուն չուրջ կնքուած համաձայնութիւն մը՝ Սուրիոյ եւ Իսրայէլի միջեւ։ Ասիկա անհրաժեշտ է Մերձ· Արեւելքի խաղաղութեան ժողովի գումարման համար ժը – նեւի մէջ։ Սատաթ կ'ուզէ, որ Պաղես – տինի Ազատագրութեան Ճակատը մաս – նակցի ժընեւի խորհրդաժողովին։

ՆՈՒՆ ԴԱՇՆՈՑԸ ԵՎ ՎԱՀՆՏՈՑԸ

«ՅՈՒՆԱՅ» ՎԱՇՃԱՐՈՒՄ Վ. ՆԱՍՏՈՒՐԵՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՏՈՒՆԵՐ

ՎՈՎՀԱՆՆՈՑ ԳՎԻՉ-ՎՈՎՀԱՊՈՂՑԻ

ԳՎԱՐԴԻԱՅԻ ԳՈՂԱՊՂԱՊԵՏ

10 - 14 ՊԱՐԶԱՏՈՎ

ԳՎԱՐԴԻԱՅԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄՆԵՐՈՎ

ԳՈՂՈՑԿՈՒՄՈՎՈՑՈՎ

ՏԱՀՄԱՆ Գ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԵՐԲ ԵՍ ԿԱ ԾՈՒՑԱԲԱՆ...

(ՈՒՑԱՑՈՂ ՕՐ ՈՒՑԱՑՈՒՆ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխության հաղթանակից հետո հայ գրականությունը ստացավ նոր զարգացման հնարավորություններ։ Նոր կյանքի ստեղծման ու կառուցման մեծ գործը ոգեշնչեց հայ գրողներին, նոր թափ տվեց նրանց ստեղծագործական աշխատանքին։ Հայ գրողները, ինչպես և ամբողջ խորհրդային գրականությունը, ապրեցին իրենց ծաղկման ժամանակաշրջանը։

Հայ գրականության պատմության մեջ հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո ընկած ժամանակաշրջանը ամենից առաջ նշանավոր է նրանով, որ այդ ժամանակաշրջանում ստեղծվեցին հայ գրականության ամենանշանավոր գործերը։ Այդ ժամանակաշրջանում ստեղծվեցին Հովհաննես Թումանյանի, Ավետիք Իսահակյանի, Վահան Տերյանի, Գևորգ Էմինի, Եղիշե Չարենցի, Դերենիկ Դեմիրճյանի, Հակոբ Հակոբյանի, Աբեղյանի, Սիամանթոյի, Ռուբեն Սևակի, Պարույր Սևակի, Հրաչյա Քոչարի, Գուրգեն Մահարու, Մուշեղ Գալշոյանի, Վահագն Դավթյանի, Սերո Խանզադյանի, Հրանտ Մաթևոսյանի, Սիլվա Կապուտիկյանի, Զորայր Նարուշյանի, Վարդգես Պետրոսյանի, Հրանտ Մատևոսյանի, Վազգեն Գյուրջինյանի, Ռուբեն Զարդարյանի, Ալեքսանդր Շիրվանզադե

ՀԱՅԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

Դագաղներու Շարանը...

Այո՛, դագաղներու շարանը...

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 17ին, Վիէնի մէջ պատուական ընկեր մըն ալ պատանքե – ցինք, դագաղ դրինք, — ընկեր Նշան Ռըստիկեան: Ի՞նչպէս գրել այս մարդոց պատմութիւնը, անոնց ապրած կեանքը, անոնց չափչփած ճամբաներուն երկայն – քը... Ուրկէ՞ սկսիլ եւ ո՞ւր վերջացնել, տարու համար դոնէ նուազագոյն չափա – նիշ մը այն եղեռնապատումէն, զոր Նշանը եւ Նշանները տեսան, ապրեցան «ի մահուանց անտի...»:

Ծնած Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղը, հազիւ եօթը զարունները՝ չատերուն հետ ինք ալ կը բռնէ աքսորի անհատնում ճամբաները, այլ խօսքով՝ ստոյգ մահ – ուան ճամբաները: «Տէվէ Պոյնու»ի «մաչէ կոմուրջ»էն հրաշքով անցնելէ ետք, երեն կը մնայ ուժ տալ իր մանկական սրունք – ներուն արդէն նօսրացած կարաւանէն ետ չմնալու, մոլեխնդ ամբոխին — թուրք եւ քիւրտ — եւ կամ ղեհենի ծնունդ ժան – տարմաներու ձիերուն ամբակներուն տակ չտրորուելու համար...:

Աքսորի ճամբան երկար է ոտկայն, փոշոտ, տաք, յոգնեցուցիչ...: Ճամբու ընթացքին իւրաքանչիւր քայլափոխի կո – ղոպուտ, «թալան», առեւանգում, մահ – նակի ջարդ: Ու անօթութիւնն ու ծարաւը, այլ մանաւանդ ծարաւ անոնց ընկեր: Դա – տաթ մը ջուր՝ ամբողջ կեանք մը բայց ուրկէ՞...:

Իրենց անցած ճամբաներուն վրայ հազ – ուագիւտ գիւղակներ անոնց վաճառած սեւ–խմոր հացը, կամ դաւաթ մը պղտոր ջուրը կրակի գին, բայց ուրկէ՞ գտնել այդ դումարը արդէն բազմիցս կողոպ – տուած մարդոց մօտ: Այդ բոլորը կ'ապ – րի, կը տեսնէ մեր եօթնամեայ Նշանը:

Իր հարազատները, բարեկամներն ու ծանօթները մէկիկ–մէկիկ կ'իյնան իրա – րու ետեւէ· ինք կը մնայ մինակ, անտէր, անօգնական: Բազմահազար կարաւանին «մնացորդաց»ը վերջապէս կը հասնին իրենց համար յատկացուած վայրը:

Վերը՝ երկինք· այրող կիզիչ արեւը կախուած անոր պորտէն: Վարը՝ աւազ, անծայրածիր տարածութեամբ աւա՛զ... Ո՛չ ծառ, ո՛չ ծաղիկ: Ո՛չ իսկ փոքր թփիկ մը նմոյշի համար, «այս ի՞նչ տեսակ եր – կիր է Աստուած իմ...» կը մտածէ մեր եօթնամեայ հիւծած, գրեթէ սպառած Նշանը:

Ճանկարծ, ինչպէս դիշատիչ թռչուն – ները կը պաշարեն նեխած դիակ մը, նոյն – պէս ալ իրենք կը պաշարուին այլագոյն մարդոյմով: Արեւէն սեւցած, այրած, դէմքերնին կնճռոտած: Գլուխնին, դէմ – քերնին ծածկած գոյնզգոյն փաթթոցնե – րով, երկար «զըպուն»ներ մինչեւ գետինը ու ըսկոտն: Անապատի թափառաշրջիկ Պէտուինները «թալան»ի եկեր են: Ապ – րանքի թալան, անձի թալան:

Պէտուի մըն ալ կը բռնէ մեր Նշանին ձեռքէն «թահա՛» ու կը քաշէ եաեւէն... Նշան կը հետեւի իր նոր տիրոջ քայլե – րուն, կը հասնին «բնակարան»: Քանի մը սեւ կամ գորշադոյն վրաններ, կինե – րու եւ երախաներու կիսամերկ բազմու – թիւն մը եւ... ուղտերու երամ մը:

— Գործդ այս է, այս ուղտերը պիտի արածես, կը պատուիրէ աղան:

Ու մեր պատանի հիւծած Նշանը կը դառնայ ուղտարած...: Ոտքերը բոպիկ, վրան մաշած աղտոտ – խղճուկ «ապահ» մը, օրը ափ մը արմաւ, երբեմն ալ սատ – կած ուղտի մը կողէն կտոր մը կարծրա – ցած միս...: Ահա՛ օրավարձը կամ աշ – խատավարձը:

Տարինե՛ր, տարինե՛ր կը տեւէ այս կեանքը: Նշան այժմ իր ամէն ինչով պէ – տեւի է: Լեզուով, ապրելակերպով, նիստ ու կացով նոյնիսկ ըմբռնումով: Իր արա – ծած ուղտերուն չնորհիւ կը թափառի ա – նապատներու լայնքին ու երկայնքին, կ'այցելէ բազմաթիւ ովասիսներ, կը ծա – նօթանայ այլազան պէտուի ցեղերու: Այժմ Նշան մեծցած, հասակ առած պա – տանի – երիտասարդ է եւ սիրելին ոչ միայն իր շրջապատին, այլեւ ուրիշ թա – փառաշրջիկ ցեղերու:

Ճակատագիրը տարբեր բան կամեցած է ոտկայն իրեն: Օր մը հրաշքով իր ոտ – քերը կը ղպնան Հալէպի մայթերուն ու տիկա ճակատագրական· կ'ըլլայ իրեն համար: Հոն կը հանդիպի վերապրող ծա – նօթներու, բարեկամներու, գիւղացինե – րու: Այլ խօսքով՝ հոն կը գտնէ աշխարհ մը բոլորովին տարբեր իր ապրած աշ – խարհէն: Քանի մը ամիս Հալէպի մայ – թերը չափչփելէն ետք կ'որոշէ կրկին վե – րադառնալ անապատ· նպատակը ակներեւ է· հոն պէտուի խումբերուն մօտ բազ – մաթիւ հայ բեկորներ կան յատկապէս կիներ եւ աղջիկներ· անոնց պէտք է խո – սիլ, պէտք է անոնց «աչքերը բանալ», գոնէնք պէտք է ձեւով մը ազատել:

Նշանին այս ինքնաբուխ առաքելութիւ – նը կը պսակուի յաջողութեամբ բազմա – թիւ Հայուհիներ Հայութեան կը վերա – դառնան իր յանդուգն աշխատանքին շնոր – հիւ:

Տարիներ ետք մեր Նշանը կը դանենք այս երկիրը — Ֆրանսա — նախապէս Պո – լէն, ապա Վիէն, ուր կ'ըլլայ իր մնայուն հանդրուանը: Աստեղ ալ մեր Նշանը ան – գործ չէ: Անգործ չէ երկու ճակատի վրայ ալ: Իր ճարպիկութեան, ուշիմութեան, աշխատասիրութեան շնորհիւ նիւթապէս ապահով վիճակ մը կը ստեղծէ իր ընտա – նիքին համար:

Հանրային այլ մանաւանդ կուսակցա – կան աշխատանքը պարտադրանք չէ, այլ նախասիրութիւն եւ նուիրում է իրեն հա – մար: Սիրտը բաց, քսակը լայն, ժամա – նակը միշտ տրամադրուած մեր բոլոր տե – սակի ձեռնարկներուն: Ու ասիկա միայն իրեն յատուկ չէր, այլ ամբողջ ընտանի – քին, ընտանիքով, զաւակներով ու հար – սերով:

Ահա այսպիսի ընկեր մըն էր, որ, ա – ւա՛ղ սեւ հողին յանձնեցինք:

Իր յուղարկաւորութիւնը կատարուե – ցաւ Վիէն Հոկտ. 17ին: Մեծկակ եկեղե – ցին լեցուած էր ծայրէ ծայր: Իրենց վեր – ջին յարգանքը եկած էին մատուցանելու ոչ միայն ընկերներն ու բարեկամները, այլ եւ Վիէնի Հայութիւնը գրեթէ ամ – բողջութեամբ, անոնց մօտ նաեւ բազմա – թիւ տեղացիներ: Կրօնական արարողու – թեան կարգը կատարեց Լիոնի հոգեւոր հովիւ Գեղամ Ծ. Վրդ. Զաքարեան: Դամ – բանականներ խօսեցան վարդապետը, հայր Լեւոնեան, ընկերներու կողմէ այս տողերը գրողը: Հակառակ տեղատարափ անձրեւին, բազմաթիւ ընկերներ եւ բա – րեկամներ մինչեւ գերեզմանատուն հետե – ւեցան իր զագաղին:

Հատուածր վէպ մը ապրող մարդոց կեանքը ամփոփել քանի մը փոքրիկ էջե – րու մէջ տիկա տեսակ մը եղծանում է, թող իմ սիրելի ընկեր Նշանը անդենակա – նէն ներողամիտ աչքերով նայի այս եղ – ծումիս համար: Ամէն պարագայ կոտա – ցող, դառնացած կսկիծն է զոր փորձեցի ամփոփել այս տողերուն մէջ: Իւրաքան – չիւր ընկերոջ դագաղ, անկեղծ մեզմէ մաս մը կը տանի իրեն հետ...:

Մահուան սարսափը չունինք, ապրող – ներուս նօսրանալն է մտահոգիչը:

×

Ամիսներ առաջ, ուրիշ պատուական ընկեր մըն ալ հեռացաւ մեզմէ, — ընկեր Յովհաննէս Ուզունեանը: Դժբախտաբար երկտող մը չգրուեցաւ այս ժայռի տո – կունութիւն ունեցող հաւատաւոր ընկե – րոջ մասին: Կ'ըսուի թէ խոստումներ ե – ղած են գրելու համար, բայց անհետե – ւանք մնացած է: Թող այս քանի մը տո – ղերը ծաղկեփունջ մը ըլլան իր հոգւոյ – տին վրայ:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

ԱԼԱ ԹՈՒՐՔԱ ՀԻՄՈՒՐ

ԱԶԳԱՑԻՆ ԴՐԱՄԱ

Օսման Պէօլիւքպաշի հարցուցեր են.

— Էրպաղանը քեզ ալ չուքի մէջ ձգեց: Հրապարակներու վրայ անվերջ կը խօ – սցնէ իր ժողովուրդը: Ի՞նչ կ'ըսես այս մասին:

— Ժողովուրդը խնդացնել դիւրին է: Նայինք ժողովուրդն ալ պիտի խնդացնէ՞ Էրպաղանը:

«Կիւնայտըն»

ԻՐՈՒՆԴԻ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻԻՆ ՄԸ Ի ԾԱՊԼՎԱՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
ԸՆԿԵՐ Բ. ՓԱՆՋՈՒՆԻԷ

Բ.

Ծապլվար, 2 Հոկտեմբեր 1908

Քոմբաշ գիւղի Քրդերը լաւ ընդունե – լութիւն ըրին ինձ. չորս օր մնացի իրենց մօտ եւ տեսայ որ լաւ տրամադրութիւն – ներով լարուած են: Էքսփրոփրիացիայի տեսութիւններս չատ աւելի գիւրաւ ըմ – բռնեցին քան մեր ապուշ Ծապլվարցիք: Պատրաստակամութիւն յայտնեցին անմի – ջապէս գործնական հողի վրայ գնելու հա – րուստ պուրժուա կեղեքիչ գիւղացիներու ինչքերը բռնի ուժով գրաւելու հարցը: Ըսի թէ չպէտք է աճապարել եւ թէ հարկ է մի քիչ սպասել: Ցամենայն դէպս Քոմ – բաշ գիւղը մեր փրոփականտայի համար մի ամուր կռուան է:

Մի հիանալի դէպք ցոյց կուտայ թէ ի՞նչ հզօր նկարագրի տէր են այդ Քրդե – րը: Զիս չորս օր ամենամեծ պատուով հիւրընկալելէ եւ մեծարելէ ետք, երբ ձիով առանձին կը վերադառնայի Ծապլ – վար, Քանլը Օվա կոչուած ձորին մէջ, նոյն այն Քրդերն որոնց տանը մէջ հիւր եղած էի, յանկարծ՝ գինեալ՝ վրաս յար – ձակեցան եւ գլխս կողոպտեցին՝ գրեթէ մօրէ մերկ ձգելով:

— Բայց ինչո՞ւ ձեր մօտ գտնուած ա – տենս գլխս չթալեցիք, հարցուցի զար – մացած:

— Այն տեղ մեր հիւրն էիր, պատաս – խանեց Քէլէչ Մրկօ տանուտէրը, բայց անգամ մը որ գիւղէն հեռացար, այլեւս եղար մեր որսը:

Այս պատասխանը իր մէջ կը պարունակէ մի սկզբունքային խորին հարց որ արժանի է լուրջ խորհրդածութեան:

Վերադառնալով Ծապլվար, եռանդով չարունակեցի միսիաս: Այժմ ունիմ իմ մօտ մի ջերմ հաւատացեալ կուսակից որը մօտաւոր ապագային կարող է լինել մի մեծ ուժ. դա ծանօթ է գիւղին մէջ նաեւ Աւօ անունով: Տասնըւթ տարեկան մի կորիճ երիտասարդ է նաեւ Աւօ, որ հօրե – նական տունէն արտաքսուած է մի չարք պատճառներու համար որոնք մեզ չեն հետաքրքրեր: Ծապլվարցիք ընդհանրա – պէս վատ վերաբերմունք ունին այդ ե – րիտասարդի մասին՝ զոր կը նկատեն լր – րեւ չիմար եւ անբարոյ: Դա արդիւնք է մի քննադարեան կղերական ոգիի՝ մերացած պուրժուազիական անճոռնի ըմբռնումնե – րու հետ:

ՐԷՍ ՍԷՐԿՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Մենենտեան եւ զաւակները, Օր· Հերմինէ Մենենտեան, Պ· Գառնիկ Մենենտեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԾԻԱԾԱՆ ՄԵՆԵՆՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, կիրակի առաւօտ (Նոյ· 2), Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի դիտումն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ·— Մանուկեան, Դաւիթեան, Ստեփան եւ Գառնիկ Տիւմխճեան եւ Մխիթարեան ընտանիքները շնորհակալու– թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով եւ փո– խան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակ– ցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր, քրոջ, հարսին եւ աղգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ՏԻՒՄՃԵՃԵԱՆԻ

(ծնեալ Գօլէշեան)

մահուան տխուր առթիւ, եւ բաժնեցին իրենց սուգն ու կսկիծը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի (Նոյ· 2) առաւօտ ժամը 9·30ին հեռատեսիլի Ա· կայանէն՝

Կոմիտաս վարդապետ եւ Խառեակի երաժշտութիւնը։

Կը մասնակցին Միշէլ Հոֆման, Ալեւ– եան եւ Ժան–Փիէր Լինքիրի։

ARARAT - WEST HAM

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱՆ

1/8 եզրափակիչ
Լոնտոն, Նոյեմբեր 5

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Մխու– թիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ հա– մակիրները քաջալերել հայրենի մար– զիկները։

Մեկնում՝ Շաբաթ Նոյ· 5 ժամը 15ին
Վերադարձ՝ Հինգշաբթի Նոյ·6 ժամը 12ին

Հաւաքուիլ Պուրժէ օդակայանը Շաբաթ ժամը 14ին։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ *Փարիզ – Լոնտոն երթուդարձ օդանաւով — պանդոկ Լոնտոնի կեդրոնը եւ նախաճաշ — Մար– զադաշտի մուտք — Օթոքառով պտոյտ Լոնտոնի մէջ, երթուդարձ մարզադաշտ, պանդոկ եւ օդակայան՝*

470 ՖՐԱՆՔ

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել
ՊԵՐԼԻՒԿ Հաստատութիւն (Ճէզվէճեան)
236–54–48 վոսթ 15
Նաւասարդեան 985–36–53

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅՍԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· անդամա– կան ժողովը այս կիրակի (Նոյ· 2), առա– ւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւա – քատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ԱՑՑ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· «Ս· Մինաս– եան» ենթակոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի առաւօտ (Նոյ· 2) ժամը 11ին, Ս· Պօղոս– Պետրոս եկեղեցին, ողբացեալ բոլոր ըն– կերներուն յիշատակին·—

Ողբացեալ ընկերներուն եւ բարեկամ – ներուն հիւրմներուն այցն ու ծաղկե – փունջերուն զետեղումը կը կատարուի Շաբաթ առաւօտ Նոյ· մէկին ժամը 10էն սկսեալ։

Այս առթիւ կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաներն ու ողբացեալներուն յիշա– տակը յարգողները։

ՇԱՒԻԼԻ Ս· ԴՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի։

ՎԱՐԱԳԱՅ Ս· ԽԱՉ - ՍՈՆՈՒՎԻԼ

Նոյեմբեր 2, կիրակի օր Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, Ամե– նայն Սրբոց ոօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ յաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստե– եան պաշտօն, Առնուվիլի, Սարսէլի, Կու– սէնվիլի եւ Սեւրանի բոլոր ննջեցեալոց յի– շատակին։

Երկեցողութիւնք կը կատարուին քա – ռաճայն, դիւղիս երգչախումբին կողմէ, առաջնորդութեամբ Պր· Վ· Փէշտիմալ – ճեանի։

Կը հրաւիրուի շրջանի Հայութիւնը յար– դելու եւ ոգեկոչելու իր ննջեցեալներուն յիշատակը։

ARARAT de Erevan - WEST HAM UNITED

MERCREDI 5 NOVEMBRE

LONDRES

Départ : PARIS 11 H. — *Arrivée :* LONDRES 11 H. (heures locales)
Le Bourget
Retour : 6/11/75, LONDRES 10 H. *Arrivée* PARIS 12 H. (heures locales)

PRIX 540 FR. comprenant :

—— Transport PARIS - LONDRES - PARIS
— Snack pour le déjeuner
— Les transferts (Aéroport, Hôtel, Stade et v. v.)
— Entrée au stade (excellentes places)
— Dîner dans un grand restaurant Arménien
— Visite de Londres
— Logement en chambre double Hôtel PENTA (3 étoiles, centre Londres)
— Petit déjeuner
— Un accompagnateur trilingue (Arménien, Anglais, Français)

RENSEGNEMENTS ET INSCRIPTIONS

SHAEF VOYAGES (Madame M. Ferahian)

161, Rue du Fg. St. Honoré — 75008 PARIS
Tél. : 359-31-46 — 359-77-40 — 225-27-40

Հ· Ց· Դ·

Հ· Ց· Դ· ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ *կեդր· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողո– վի կը հրաւիրէ։—*

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր խումբերը այս Շաբաթ (Նոյ· 1) ժամը 20·30ին Փա– րիզի Հայ Մշակոյթի Տունը։

ՄԱՐՍԷՅԼ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ենթակո– միտէներն ու խումբերը Շաբաթ (Նոյ· 1) ժամը 20·30ին Ս.Հարոնեան ակումբը։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ բոլոր խում– բերը, կիրակի, Նոյ· 2, ժամը 10ին Վիէ– նի Գասպար Իփէկեան ակումբը։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ· Ց· Դ· *Քրիստափոր կո– միտէի ընկերական ընդհ· ժողովը Շաբաթ (Նոյ· 1) երեկոյեան ժամը 8·30ին Ա.Հա – րոնեան ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկա – յութիւն։*

×

ՎԻԷՆ·— Հ· Ց· Դ· Ա.Նի կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները Շաբաթ (Նոյ· 1) երեկոյեան ժամը 8·30– ին, իր ակումբը։ Բոլոր ընկերներուն ներ– կայութիւնը անհրաժեշտ է։ Շատ կարե– ւոր օրակարգ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose ses

VOYAGES EN ARMENIE

Spécial Jour de l'An et Noël en Arménie

Départ 26 Décembre — Retour 8 Janvier 1976

Prix par personne au départ de MARSEILLE

F 2500

Ces prix comprennent :

— Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille
— Transferts aéroport — Hôtel et V. V.
— Logement en chambre double Hôtel 1ère classe
— Pension complète
— Visite Erévan — Etchmiadzin
— Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan

IMPORTANT : Inscriptions; minimum un mois avant la date de départ

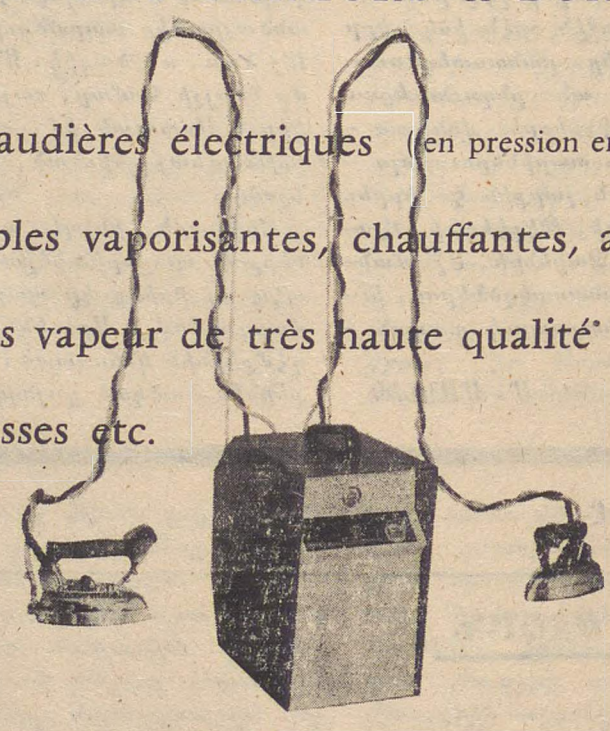
Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL

Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

"La Chesnaie du Roy"

Parc Floral — Bois de Vincennes

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 31 ժամը 21ին

ԿԱԼԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՃԱՇ

ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

կը մասնակցին

ՌՈՋԻ ԱՐՄԷՆ եւ ՀԱՆՐԻ ԹԱՃԱՆ

ինչպէս նաեւ

Պէռնար Տէտէճեան եւ իր նուագախումբը

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռաձայնելով Տիկին Աբչալոյս Սարգիսեանի

Ets MICHELE — Tél. 899-09-66